Kiran Desai

Moştenitoarea tărîmului pierdut

Roman distins cu Man Booker Prize 2006

POLIROM

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Kiran Desai, *The Inheritance of Loss*

www.polirom.ro

Editura POLIROM Iaşi, B-du) Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37; P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
DESAI, KIRAN Moştenitoarea tărâmului pierdut / Kiran Desai: trad. şi note de Vali Florescu. – Iaşi: Polirom, 2007

ISBN 978-973-46-0739-6

I. Florescu, Vali (trad.)

821.111-31=135.1

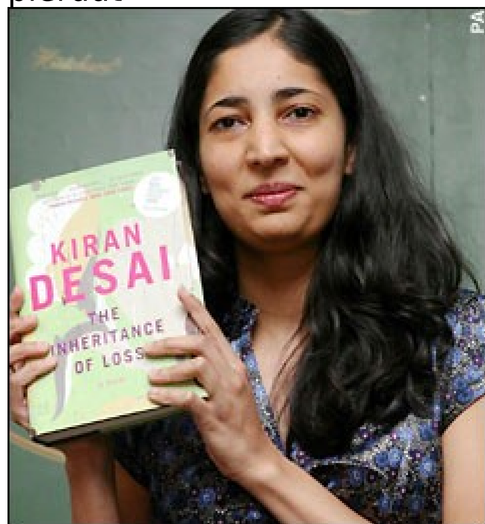
Printed in ROMANIA

Kiran Desai

Moşteni toarea tărâmul ui pierdut

Traducere din limba engleză şi note
de Vali Florescu

POLIROM
2007

Kiran Desai, fiica celebrei scriitoare indiene *Anita Desai*, s-a născut în India în 1971. La 14 ani a plecat în Anglia, un an mai târziu mutându-se împreună cu familia în S.U.A. După ce a absolvit Colegiul Bennington şi Universitatea Hollins, a urmat cursuri de *creative writing* la Universitatea Columbia. Primul său roman, *Hullabaloo in the Guaua Orchard*, publicat în 1998 (în pregătire la Editura Polirom), a fost primit extrem de favorabil de critica literară internaţională, în 2006, cel de-al doilea roman al său, *The Inheritance of Loss (Moştenitoarea tărâmului pierdut),* a obţinut prestigiosul Man Booker Prize, Kiran Desai devenind astfel, la numai 35 de ani, cea mai tânără câştigătoare a acestui premiu pentru care mama ei a fost nominalizată în trei rânduri, fără însă a-1 obţine vreodată.

Inspirat din experienţa personală a autoarei, descendentă a unei familii de emigranţi cu rădăcini multietnice şi educaţie anglo-indiană, romanul *Moştenitoarea tărâmului pierdut* este o descriere seducător de exactă a mozaicului unei lumi în care modernitatea şi tradiţia încearcă să convieţuiască paşnic în noua epocă a globalizării. O adolescentă, un bunic ursuz, un meditator de matematică, un bucătar şi fiul acestuia, emigrat în S.U.A, sunt personajele principale ale unei poveşti ce se ţese delicat, cu tuşe fine de umor, cu înţelegere, căldură, inteligenţă emoţională şi profunzime morală, marcă a unei prozatoare autentice. Dând dovadă de o uşurinţă a observaţiei şi o fluiditate a stilului ieşite din comun, Kiran Desai creează un univers ficţional emoţionant, mustind de viaţă, tristeţe şi umanitate, în care se topesc zeci de istorii

ce compun o lume pe care orice cititor familiarizat cu experienţa emigrării, ca imigrant sau rudă rămasă acasă a celui emigrat, o va recunoaşte instantaneu ca fiind (şi) a sa.

Marnei mele, cu toată dragostea

Fanfaronadă de linişte

Scripturi de lumină se năpustesc asupra umbrei, mai uimitoare decât meteorii.
Mândrul oraş necunoscut se revarsă peste câmpie.
Sigur de viaţa şi de moartea mea, mă uit la ambiţioşi şi-aş vrea să-i înţeleg.
Ziua lor e lacomă ca un laţ în aer.
Noaptea lor e răgazul mâniei în tăişul spadei, gata să se dezlănţuie.
Vorbesc despre omenie.
Omenia mea înseamnă să simt că suntem glasurile aceleiaşi sărăcii.
Vorbesc despre patrie.
Patria mea este un acord de chitară, câteva portrete şi o spadă veche,
Rugăciunea curată a pilcului de sălcii în asfinţit.
Timpul mă trăieşte pe mine.
Mai tăcut decât umbra mea, trec prin mulţimea lacomă.
Ambiţioşii se cred indispensabili, unici, vrednici să stăpânească ziua de mâine.
Numele meu este cineva şi nimeni.
Trec fără grabă, cum trece-un om ce vine de foarte departe şi nu mai trage nădejde să ajungă.[1]

Jorge Luis Borges

[1] Jorge Luis Borges, *Poezii,* trad. de Andrei Ionescu, Editura Polirom, Iaşi, 2005, p. 45.

Unu

Întreaga zi, culorile fuseseră cele ale amurgului, iar ceaţa plutise ca o creatură a apei peste flancurile uriaşe ale munţilor, cu umbre şi adâncimi de ocean. Abia vizibil deasupra aburului, Kanchenjunga era un pisc îndepărtat, cioplit în gheaţă, ce aduna în juru-i ultima licărire a luminii, o pană de zăpadă suflată de vânt în sus, spre cer.

Sai şedea pe verandă şi citea un articol despre calmarul uriaş într-un număr vechi din *National Geographic.* Din când în când ridica privirea spre Kanchenjunga, tremurând uşor în faţa fosforescenţei stranii ce i se înfăţişa privirii. Judecătorul stătea în colţul îndepărtat, cu tabla lui de şah, şi juca de unul singur. Îndesată sub scaunul lui, unde se simţea în siguranţă, stătea căţeaua Mutt, care sforăia abia audibil în somn. De o sârmă de deasupra lor atârna un bec golaş. Era frig, dar în casă era şi mai răcoare – un întuneric congelat, provocat de zidurile de piatră groase de aproape un metru.

Aici, în spate, înăuntrul bucătăriei ca o peşteră, se afla bucătarul, care încerca să aprindă lemnul umed. Mânuia surcelele cu mare grijă, de teama familiilor de scorpioni ce trăiau, se iubeau şi se înmulţeau în stiva de lemne. Odată găsise o femelă scorpion cu pântecele umflat de otravă şi cu paisprezece pui în spate.

În cele din urmă reuşi totuşi să aprindă vreascurile şi puse deasupra ibricul scorojit, cu smalţul sărit, semănând cu un obiect dezgropat de o echipă de arheologi, apoi aşteptă să dea în fiert. Pereţii erau pârliţi şi pătaţi, de grinzile înnegrite de fum atârnau funii de usturoi murdare de pământ, iar de tavan se lipiseră mănunchiuri de funingine, grupate precum liliecii. Flacăra arunca un mozaic de lumini portocalii şi strălucitoare asupra bucătarului, ce se încinsese cumplit în partea de sus a corpului, în timp ce o pală ticăloasă de vânt îi tortura genunchii artritici.

Fumul se înălţa şi ieşea pe coş, amestecându-se cu ceaţa ce gonea tot mai tare pe cer, împrăştiindu-se în aburi tot mai groşi şi acoperind parţial lucrurile din jur – întâi o jumătate de deal, apoi cealaltă. Copacii se preschimbau în siluete fără contur, se avântau spre înălţimi, apoi dispăreau iar. Incet-încet, pâcla a luat în stăpânire totul, înlocuind obiectele cu umbre, şi n-a mai rămas nimic care să nu pară sculptat sau inspirat de ea. Respiraţia lui Sai pluti dinspre nările sale spre norii din jur, contopindu-se cu ei, iar imaginea calmarului uriaş, construită din frânturi de informaţii şi visuri ale savanţilor, se cufundă pe loc în negura uitării.

Fata închise revista şi ieşi în grădină. La marginea peluzei pădurea era bătrână şi deasă, desişurile de bambus înalte de zece metri tânjeau spre cerul întunecat, copacii erau uriaşi născuţi din muşchi, cu monturi şi trupuri stranii, cu tentacule ca nişte rădăcini de orhidee. Mângâierea ceţii din părul ei avea ceva omenesc şi, atunci când întinse degetele, aburul i le înghiţi cu blândeţe. Se gândi la Gyan, meditatorul ei particular la matematică. Ar fi trebuit să fie aici de acum o oră, cu tot cu cartea lui de algebră.

Dar era deja 4:30 şi îi găsi o scuză în ceaţa tot mai deasă.

Când a privit în urma ei, casa nu mai era. Când a urcat treptele înapoi, spre verandă, grădina dispăruse şi ea.

Judecătorul aţipise şi, lăsaţi pradă gravitaţiei, muşchii i se relaxaseră, iar gura i se lăsase în jos, trăgându-i după ea obrajii şi înfăţişându-i cu precizie lui Sai cum ar arăta dacă ar fi mort.

— Unde e ceaiul ? spuse el, trezindu-se brusc. A întârziat, adăugă, referindu-se la bucătar şi la ceai, nu la Gyan.

— Îl aduc eu, se oferi Sai.

Plumburiul de afară se infiltrase pe nesimţite şi înăuntru, aşezându-se pe argintărie, astupând colţurile şi preschimbând oglinda într-un tunel către un nor. In drum spre bucătărie, Sai îşi zări chipul înăbuşit în pâclă şi se aplecă uşor în faţă, pentru a-şi întipări buzele pe perdeaua

de abur – un sărut perfect, de star de cinema.

— Bună, zise, în parte pentru sine, în parte unui interlocutor nevăzut.

Niciun om nu văzuse vreodată un calmar uriaş, unul adult şi viu, şi, în ciuda faptului că aveau ochii la fel de mari ca merele, pentru a sonda adâncimea oceanului, singurătatea lor era atât de profundă, încât era întru totul posibil să nu întâlnească niciodată vreun alt membru al propriei familii. La acest gând, pe Sai o străbătu un val de melancolie.

Oare putem simţi vreodată împlinirea la fel de puternic cum simţim pierderea? Din punct de vedere sentimental, pentru ea era limpede că dragostea constă în prăpastia dintre dorinţă şi împlinire, în lipsă şi nu în satisfacere. Dragostea era durerea, anticiparea, retragerea, tot ceea ce o înconjura, nu emoţia propriu-zisă.

Apa a dat în fiert, iar bucătarul a ridicat ibricul şi l-a golit în ceainic.

— Of, of, of! a zis. Mă dor atât de tare oasele şi încheieturile… Mai bine aş muri odată! Dacă n-ar fi Biju…

Biju era fiul lui din America. Lucra la Don Pollo – sau, oare, la The Hot Tomato? Ori la Ali Baba’s Fried Chicken? Tatăl sau nu-şi mai amintea, nu mai înţelegea şi nu mai ştia cum se pronunţă, iar Biju îşi schimba foarte des locul de muncă, ca un fugar. Era imigrant ilegal.

— Da, s-a lăsat o ceaţă groaznică, spuse Sai. Nu cred că mai vine meditatorul meu.

Înghesui ca într-un puzzle ceştile, farfurioarele, ceainicul, laptele, zahărul, strecurătoarea şi biscuiţii Marie and Delite, ca să încapă toate pe tavă.

— O iau eu, se oferi ea.

— Ai grijă, ai grijă, zise bucătarul pe un ton de reproş, venind în urma ei cu un castron smălţuit plin cu lapte pentru Mutt.

Văzând-o pe Sai croindu-şi drum spre ea, cu linguriţele zornăind ritmic pe tava strâmbă de aramă spoită, Mutt ridică uşor capul. „E ora ceaiului?” întrebă privirea ei, iar

coada i se însufleţi vizibil,

— De ce nu e nimic de mâncare? întrebă iritat judecătorul, ridicându-şi nasul din pionii adunaţi în devălmăşie în centrul tablei de şah.

Se uită apoi la zahărul din vas: nişte granule murdare, licărind ca mica. Biscuiţii păreau de carton, iar pe albul farfurioarelor se zăreau urme negre de degete. Niciodată nu i se servise ceaiul aşa cum trebuia, dar avea măcar minima pretenţie de a i se oferi o prăjitură, o plăcintă de grâu ori de ovăz şi macaroane sau sărăţele. Ceva dulce şi ceva sărat. Asta era bătaie de joc, o parodie a însăşi ideii de ceai de după-amiază.

— Doar biscuiţi, a spus Sai când i-a surprins expresia de pe chip. Brutarul a plecat la nunta fetei lui.

— Nu vreau biscuiţi.

Sai a oftat.

— Cum a îndrăznit să plece la o nuntă? Aşa crede el că merg afacerile? Un idiot! Şi bucătarul nu poate să ne pregătească ceva?

— Nu mai e nici gaz, nici kerosen.

— Şi de ce naiba nu poate să gătească şi cu lemne ? Toţi bucătarii ăia bătrâni se pricep să facă prăjituri foarte bune într-o tavă de tablă înconjurată de cărbuni. Ce, parcă pe vremuri aveau sobe cu gaz ori cu kerosen? S-au lenevit, aia e.

Bucătarul se apropie în grabă cu resturile budincii de ciocolată, încălzite într-o tigaie, iar judecătorul mâncă îmbietorul bulgăraş maroniu şi, încet-încet, în timp ce savura budinca, îşi uită nemulţumirea, iar pe chip i se aşternu o expresie de om satisfăcut.

Şi-au sorbit ceaiul şi au mâncat, iar toate cele ce erau curând n-au mai fost, poarta nu mai ducea nicăieri, iar ei au privit panglicile de aburi ce se formau deasupra ceaiului şi propriile lor răsuflări topindu-se uşor în ceaţă, răsucindu-se şi încolăcindu-se în alte şi alte forme, la nesfârşit.

Nimeni nu i-a observat pe băieţii ce se apropiau, târându-

se prin iarbă – nici măcar Mutt – până când aceştia au ajuns practic pe trepte. Nu că ar fi avut cea mai mică importanţă, oricum nu existau zăvoare care să-i ţină la distanţă şi nu era nici ţipenie de om în zonă, cu excepţia unchiului Potty, care locuia pe celălalt mal al *jhorei*[2] şi care la ora asta era, probabil, deja beat şi zăcea nemişcat, simţind că-i fuge pământul de sub picioare – „Nu mă lua în seamă, scumpo”, îi spunea el lui Sai după fiecare beţie cruntă, deschizând un ochi, ca o bufniţă. „O să stau culcat aici, să mă odihnesc un pic…”

Străbătuseră pădurea pe jos, în jachete de piele luate de pe piaţa neagră din Katmandu, cu pantaloni kaki şi bandane – vestimentaţia universală a luptătorilor de gherilă. Unul dintre băieţi avea o puşcă.

Ulterior presa avea să vehiculeze acuzaţii la adresa Chinei, a Pakistanului şi a Nepalului, însă în această parte de lume, ca în oricare alta, puteai să faci rost fără probleme de suficiente arme pentru a încropi o mişcare a celor săraci cu ajutorul unei armate alcătuite din ultimele scursori umane. Culegeau din drumul lor orice găseau – secere *kukri*[3], topoare, cuţite de bucătărie, cazmale şi orice fel de arme de foc.

Veniseră după puştile de vânătoare ale judecătorului. In ciuda misiunii şi a vestimentaţiei lor, nu erau prea convingători. Cel mai în vârstă dintre ei părea să aibă sub douăzeci de ani şi, la un schelălăit ameninţător al lui Mutt, s-au pornit să ţipe ca nişte şcolăriţe şi s-au retras la baza treptelor, pitindu-se în spatele tufişurilor pierdute în negură cu inima cât un purice – „Muşcă, unchiule? O, Doamne!” – şi tremurând din tot corpul, cu camuflajul lor cu tot.

Mutt făcu ce făcea întotdeauna când întâlnea străini: le băgă intruşilor în faţă dosul ei furios, mişcând ameninţător din coadă, şi îi privi peste umăr, cu o expresie ce sugera în egală măsură timiditate şi speranţă.

---

[2] Depresiune în care cresc bambuşi

[3] Cuţit mare, cu lama încovoiată, folosit de soldaţii nepalezi pentru luptă şi vânătoare.

Enervat s-o vadă înjosindu-se în acest fel, judecătorul întinse o mână spre ea, iar căţeaua îşi îngropă imediat nasul în braţele lui.

Băieţii au urcat iar treptele, stânjeniţi, iar judecătorul deveni conştient de faptul că această stinghereală e periculoasă, pentru că dacă ar fi părut siguri pe ei, ar fi fost, poate, mai puţin înclinaţi să-şi arate muşchii.

Cel cu puşca a zis ceva ce judecătorul nu înţelese.

— Nu *nepali* ? scuipă el, iar rânjetul buzelor sale arăta limpede ce părere are despre acest lucru, însă continuă în *hindi.* Arme?

— Nu avem arme aici.

— Adu-le!

— Cred că eşti greşit informat.

— Lasă-mă cu *nakhra*[4] asta. Adu-le.

— Vă poruncesc să părăsiţi imediat proprietatea mea, zise judecătorul.

— Adu armele.

— Chem poliţia.

Era o ameninţare ridicolă, dat fiind faptul că nu aveau telefon.

Băieţii au râs scurt, ca la cinema, după care, tot ca la cinema, băiatul cu puşca a fixat ţeava armei asupra lui Mutt.

— Haide, adu-le ori îţi omorâm întâi câinele, apoi pe tine, pe bucătar. Doamnele la urmă, a zis el zâmbind înspre Sai.

— Le aduc eu, a spus tânăra, îngrozită, şi a ieşit în viteză, răsturnând tava.

Judecătorul stătea şi o ţinea pe Mutt în poală. Armele erau de pe vremea când făcuse parte din serviciul civil indian. O puşcă BSA[5] cu repetiţie, cu cinci gloanţe, o carabină Springfield de calibru 30 şi una Holland & Holland cu magazie dublă. Nici măcar nu erau puse bine, sub cheie: erau expuse pe perete, la capătul holului, deasupra unui şir

[4] Atitudine superioară

[5] Birmingham Small Arms Company, firmă producătoare de armament din Marea Britanie, înfiinţată în 1961.

de raţe pictate în verde şi maro, folosite ca nadă la vânătoare.

— *Nţ nţ nţ!* Cât de ruginite sunt! De ce n-aveţi grijă de ele?

Însă erau mulţumiţi, iar tupeul le înflorise pe loc.

— Vom rămâne să luăm ceaiul împreună.

— Ceaiul? a întrebat Sai, împietrită de spaimă.

— Ceai şi gustări. Aşa vă trataţi musafirii? Doar n-o să ne trimiteţi înapoi în frig fără să ne serviţi mai întâi cu ceva, cât să ne încălzim.

S-au uitat de la unul la altul, la ea, în sus, în jos, apoi şi-au făcut cu ochiul.

Sai se simţi feminină până în vârful degetelor şi extrem de speriată.

Fireşte, băieţii văzuseră zeci de scene de film în care eroul şi eroina, înveşmântaţi în haine frumoase de iarnă şi cu pene la pălărie, beau ceai servit pe tăvi de argint de către servitori cu maniere impecabile. După care se lăsa ceaţa, aşa cum se întâmpla şi în realitate, şi cântau şi dansau, jucându-se de-a cucu-bau într-un hotel elegant dintr-o staţiune de lux. Acesta era decorul clasic de cinema din Kulu-Manali sau, în zilele anterioare terorismului, în Caşmir, înainte ca din inima ceţii să năvălească puşcaşi şi să trebuiască să se facă un nou gen de film.

Bucătarul, care stătea ascuns sub masa din sufragerie, fu tras afară.

— *Ai aaa, ai aaa* ! scânci el, împreunându-şi palmele şi implorându-i. Vă rog, sunt un om sărman, vă rog!

Îşi ridică braţele şi se chirci, de parcă aştepta să fie lovit.

— N-a făcut nimic. Lăsaţi-1, a zis Sai, care detesta să-l vadă umilit astfel şi detesta şi mai tare să vadă că singura cale pe care bucătarul o vedea deschisă în faţa lui era aceea de a se umili şi mai tare.

— Vă rog, trăiesc doar ca să-mi mai văd o dată fiul. Vă rog, nu mă omorâţi, *sunt un om sărman, cruţaţi-mă*!

Vorbele lui erau cele verificate de-a lungul secolelor, transmise ca moştenire generaţiilor următoare, pentru că

sărmanii aveau nevoie de anumite vorbe. Scenariul era de fiecare dată acelaşi şi nu aveau nicio altă opţiune decât aceea de a cerşi milă. Bucătarul ştia din instinct să le rostească pe un ton plângăcios.

Aceste vorbe familiare le-au permis băieţilor să-şi intre şi mai bine în rol, pe care el li-1 oferise ca pe un dar neaşteptat.

— Dar cine vrea să te omoare? i-au spus ei bucătarului. Ne e pur şi simplu foame, atâta tot. Hai, *sahib*-ul tău o să te ajute. Hai, i se adresară apoi judecătorului. Ştii cum se face.

Judecătorul nu schiţă nici cea mai mică mişcare, drept pentru care băiatul îşi aţinti iar ţeava puştii asupra lui Mutt.

Judecătorul o apucă repede şi se puse în faţa ei.

— Eşti prea milostiv, *sahib,* ar trebui să le arăţi aceeaşi milostenie şi oaspeţilor dumitale. Haide, pregăteşte masa.

Judecătorul se trezi în bucătărie, unde nu fusese în viaţa lui, cu Mutt împleticindu-i-se printre picioare şi Sai cu bucătarul prea înfricoşaţi pentru a se putea uita la el. Le ocoli privirea.

Dacă judecătorul se afla în bucătărie, era foarte posibil să moară cu toţii. Lumea se întorsese cu fundul în sus şi se putea întâmpla absolut orice.

— N-aveţi nimic de mâncare?

— Doar biscuiţi, spuse Sai pentru a doua oară în ziua respectivă.

— Ei! Ce fel de *sahib* eşti ? îl întrebă conducătorul grupului pe judecător. Auzi, nicio gustare ! Atunci fă ceva ! Crezi că putem merge mai departe cu stomacul gol?

Tânguindu-se şi rugându-se să fie cruţat, bucătarul fripse nişte *pakoras.*[6] Sfârâitul aluatului trântit în uleiul încins avea ceva violent, extrem de adecvat situaţiei.

Judecătorul bâjbâi după o faţă de masă într-un sertar

[6] Chiftele specific bucătăriei indiene şi pakistaneze, făcute din ceapă, vinete, linte, cartofi, spanac, conopidă, roşii şi chili, cu sau fără carne de pui, învelite într-un aluat din făină de năut şi bine fripte. Sânt foarte răspândite ca aperitiv sau gustări, atât în India cât şi în Pakistan, cât si în Marea Britanie, mai ales în Scoţia.

ticsit cu perdele, cearşafuri şi cârpe îngălbenite. Cu mâini tremurânde, Sai pregăti ceaiul într-un vas şi-l strecură, deşi habar n-avea să facă ceai în stilul acesta, tipic indian. Nu cunoştea decât stilul englezesc.

Băieţii studiară casa cu mare interes. Atmosfera, observară ei, era una de maximă solitudine. Izolate în colţurile umbrite ale încăperilor, se vedeau câteva piese de mobilier şubrede, acoperite cu un scris cuneiform, cu litere parcă săpate de termite, lângă nişte scaune pliante ieftine, din ţevi de metal. Îşi încreţiră nasurile, simţind mirosul greu de şoarece mort ce se răspândise imediat în toată casa, deşi tavanul era înalt, precum cel al unui monument public, iar încăperile erau spaţioase, fiind construite în stilul locuinţelor de oameni bogaţi, cu ferestrele amplasate în aşa fel încât să ofere o panoramă frumoasă atunci când ningea. Se zgâiră la un certificat emis de Universitatea Cambridge, aproape dispărut sub diversele straturi de pete cafenii ce înfloreau în voie pe pereţii umflaţi de umezeală, cu tencuiala desprinsă şi proiectată în afară, asemeni unor vele. Uşa unei debarale, a cărei podea se surpase, fusese închisă definitiv. Proviziile adăpostite altădată în debara, precum şi un număr incredibil de mare de cutii de conserve de ton goale, fuseseră stivuite pe o masă de ping-pong ruptă. Un singur colţ al bucătăriei era folosit – şi anume cel ce le fusese repartizat iniţial concubinelor ce roboteau pentru a-i face pe plac stăpânului, nu unicului slujitor rămas.

— Casa asta are nevoie de reparaţii capitale, şi-au dat cu părerea băieţii.

— Ceaiul e prea slab, au zis apoi pe un ton de soacră. Iar chiftelele nu sunt destul de sărate, au spus despre *pakoras.*

Au înmuiat biscuiţii Mărie and Delite în ceai şi au sorbit cu zgomot lichidul fierbinte. Au umplut cele două cufere găsite în dormitoare cu orez, linte, zahăr, ceai, ulei, chibrituri, săpun Lux şi cremă Pond's. Unul dintre ei o încredinţă pe Sai că sunt „doar articole necesare mişcării noastre". Un strigăt al altuia le-a atras imediat atenţia

celorlalţi asupra unui dulap închis cu cheia.

— Dă-ne cheia!

Judecătorul a scos cheia, ascunsă în spatele şirului de *National Geographic* pe care, când era tânăr şi îşi imagina că va duce o cu totul altă viaţă, le dusese la o legătorie, unde pusese să-i fie îmbrăcate în piele, iar anii să fie trecuţi cu litere aurite.

Băieţii au deschis dulapul şi au găsit înăuntru sticle de Grand Marnier, sherry de Amontillado şi Talisker. Conţinutul unora dintre sticle se evaporase complet, cel al altora se preschimbase în oţet, însă băieţii le puseră şi pe ele în cufăr, ca să fie.

— Ţigări?

Nu găsiră. Acest lucru îi înfurie şi, deşi în rezervor nu exista apă, îşi făcură nevoile în toaletă, lăsându-şi fecalele să împută locul. Acum erau, în fine, gata de plecare.

— Zi *„Jai gorkha*[7]*”,* i-au spus judecătorului. „Gorkhaland pentru *gorkha*s.”

— Jai gorkha.

— Zi: „Sunt un prost”.

— Sunt un prost.

— Mai tare. Nu te aud, *huzoor.* Zi mai tare. Judecătorul a rostit cuvintele cu acelaşi glas lipsit de inflexiuni.

„Jai gorkha”, a spus bucătarul şi „Gorkhaland pentru *gorkhas”,* a zis Sai, deşi nu o pusese nimeni să spună nimic.

— Sunt un prost, a zis bucătarul.

Băieţii au coborât treptele verandei chicotind şi au fost înghiţiţi de ceaţă, cu tot cu cele două cufere. Pe unul dintre ele scria cu litere albe, pictate pe tabla neagră, „Domnul J.P Patel, SS *Strathnaver”.* Pe celălalt se putea citi „Dra S. Mistry, mânăstirea St Augustine”. Tinerii au dispărut la fel

[7] Sau *gurkha,* populaţie a Nepalului care şi-a luat numele de la războinicul hindus Gorakhnath (nume derivat din sanscrită şi care se referă la venerarea vitelor ca animale sacre). Descendenţi ai discipolului acestuia, Bappa Rawal, au fondat dinastia Gorkha, care a pus bazele regatului nepalez. Războinicii *gurkha* au fost consideraţi de către britanici, care i-au recrutat în număr mare în armata colonială, drept o rasă eminamente marţială.

de brusc precum apăruseră.

— Au plecat, au plecat! a zis Sai.

Mutt s-a străduit să-i răspundă, în ciuda fricii încă vizibile din ochii ei, şi a încercat să dea din coadă, care n-a vrut deloc s-o asculte şi continua să-şi caute refugiu între picioarele ei. Bucătarul a izbucnit într-un bocet lung.

— *Humara kya hoga, hai hai, huma kya hoga* ! şi-a lăsat el glasul să i se tânguiască în voie. *Hai, hai.* ce-o să se aleagă de noi?

— Taci, spuse judecătorul şi se gândi „Naiba să-i ia pe servitorii ăştia, născuţi şi crescuţi fără să ştie altceva decât să ţipe cât Îl ţine gura”.

Se aşeză apoi cu spatele perfect drept, cu chipul încordat, pentru a nu-i scăpa nicio grimasă, şi apucându-se strâns de braţele fotoliului, pentru a-şi potoli tremurul violent pe care şi-l ţinea cu greu sub control, şi, deşi ştia că încearcă să blocheze o mişcare dinăuntrul său, se simţea de parcă lumea întreagă se zdruncina din ţâţâni cu o forţă devastatoare, căreia făcea mari eforturi să-i opună rezistenţă. Pe masa din sufragerie se afla faţa de masă albă pe care o întinsese, cu model de viţă-de-vie întrerupt de o pată de culoarea granatului, acolo unde, cu mulţi ani în urmă, vărsase un pahar de vin de Porto în timp ce încerca să arunce cu el în soţia lui, care mesteca într-un fel ce-1 dezgusta.

— Cât de leneşi sunt! îl luaseră băieţii peste picior. Ce oameni! Fără pic de ruşine… Nimic nu sunteţi în stare să faceţi singuri!

Atât Sai, cât şi bucătarul evitaseră să se uite în ochii judecătorului sau la scena umilirii lui şi chiar şi acum privirile lor alunecau pe deasupra feţei de masă şi scrutau fără pic de grabă încăperea, pentru că dacă admiteau c-au văzut faţa de masă era greu de spus în ce mod avea să-i pedepsească. Era un lucru cumplit să asişti la înjosirea unui om orgolios. Era în stare să ucidă martorii.

Bucătarul trase draperiile. Vulnerabilitatea tuturor era de-

acum parcă şi mai amplificată de sticla geamului, iar cei trei păreau că atârnă expuşi în faţa întregii păduri şi a nopţii, cu pădurea şi noaptea învăluindu-i cu mantiile lor întunecate şi sărăcăcioase. Înainte ca fereastra să fie acoperită, Mutt îşi văzu propria imagine, o luă drept un şacal şi sări. Apoi se întoarse, îşi văzu umbra pe perete şi mai sări o dată.

Era luna februarie a anului 1986. Sai avea şaptesprezece ani, iar idila ei cu Gyan, profesorul de matematică, nu avea nici măcar un an.

Când ziarele reuşiră în cele din urmă să treacă de barajele de pe şosea, citiră următoarele:

În Bombay o formaţie numită Hell No avea să ţină un concert la Hyatt International.

În Delhi un târg de ştiinţă şi tehnologie pe tema utilizării balegii de vacă drept combustibil pentru încălzire era vizitat de delegaţi din toată lumea.

În Kalimpong, în partea nord-estică a Himalaiei, acolo unde locuiau ei – judecătorul aflat la pensie, bucătarul lui, Sai şi Mutt –, avuseseră loc turbulenţe şi mişcări ale insurgenţilor, bărbaţi înarmaţi. De data asta era vorba despre indieni nepalezi, care se săturaseră să fie trataţi ca o minoritate într-un loc în care reprezentau majoritatea, îşi voiau ţara înapoi – sau măcar propriul lor stat, pe care să şi-l administreze singuri. Aici, unde graniţa dintre India, Bhutan şi Sikkim se pierdea undeva în ceaţă, iar armata făcea genuflexiuni şi flotări, păstrându-şi în regiune tancurile vopsite în kaki pentru cazul în care chinezii nu s-ar mai fi mulţumit doar cu Tibetul şi li s-ar fi făcut poftă să ia cu japca şi alte teritorii adiacente, era o zonă ce fusese întotdeauna greu de cartografiat. Presa părea resemnată. Aici avuseseră loc nenumărate războaie, trădări şi runde de negocieri politice între Nepal, Anglia, Tibet, India, Sikkim şi Bhutan, cu Darjeeling-ul furat de ici ori Kalimpong-ul extras de dincolo, în ciuda, ah, în ciuda ceţii ce cobora vertiginos ca un balaur, ştergând contururile, despărţind, făcând complet ridicolă orice încercare de a trasa o graniţă sau

alta.

Doi

A doua zi judecătorul l-a trimis pe bucătar la secţia de poliţie, în ciuda protestelor acestuia, care ştia – rod al aceleiaşi înţelepciuni acumulate de secole care-1 făcuse să ceară îndurare de la intruşi – că e un demers total greşit.

Era de notorietate faptul că nu e o idee bună să apelezi la poliţie, fiindcă dacă poliţiştii erau mituiţi de tâlhari, n-aveau să ia nicio măsură, iar dacă, pe de altă parte, nu erau, atunci urma să fie şi mai rău, fiindcă băieţii ce năvăliseră asupra lor noaptea trecută aveau să se răzbune. Acum aveau arme şi puteau să le cureţe de rugină, să le umple cu gloanţe şi… să tragă! Intr-un fel sau altul, poliţia avea să încerce să scoată cumva o şpagă din toată afacerea. Bucătarul se gândi la cele 250 de rupii pe care le obţinuse vânzându-i unchiului Potty *chhang*[8]-ul său, fermentat ca la carte, care îl aducea pe nesimţite pe bătrânul burlac într-o stare atât de profundă de beţie, încât cădea lat. Noaptea trecută ascunsese banii într-un buzunar al celei mai bune cămăşi pe care o avea, dar i se păruse că nu sunt puşi suficient de sigur. Îl legase de una din grinzile colibei de lut şi bambus aflate la marginea proprietăţii judecătorului, însă, văzând cum aleargă şoarecii în voie pe căpriori, se temuse ca nu cumva măruntele animale să îi mănânce. În cele din urmă i-a pus într-o cutie de tablă, pe care a ascuns-o în garaj, sub automobilul care nu mai mergea niciodată nicăieri. Gândul îi era la fiul său, Biju.

Cei de la Cho Oyu aveau mare nevoie de un om tânăr şi în putere.

[8] Băutură alcoolică tradiţională din estul Himalaiei, supranumită şi „nectarul zeilor“, cu gust de bere şi conţinut scăzut de alcool. Se spune că ar fi extrem de eficientă în combaterea răcelilor şi a altor boli.

Prin mijlocirea mesajului oferit de halul în care tremura, ca şi de felul în care îşi frământa mâinile, încerca să sublinieze faptul că el e doar cel ce aduce vestea. El, personal, nu avea nici cea mai mică legătură cu nimic din toate astea şi era de părere că nu e deloc cazul să fie deranjată poliţia. El, unul, ar fi preferat să nu se pomenească deloc de episodul cu jaful, de întreaga poveste şi de orice alt lucru ce ar fi putut aduce cuiva vreo ofensă, cât de mică. Era un om lipsit de orice putere, abia ştia să citească şi să scrie, muncise ca un bou toată viaţa, făcând tot ce-i stătea în putinţă pentru a evita orice necaz, şi trăia doar pentru a-şi revedea fiul.

Din păcate, poliţiştii au părut extrem de deranjaţi şi l-au luat la întrebări, plini de asprime, timp în care îi arătau cât se poate de limpede dispreţul lor. Ca servitor, era mult sub nivelul lor, însă furtul unor arme de la un fost judecător nu era un lucru ce putea fi ignorat, iar ei erau obligaţi să-l informeze pe comisar.

În aceeaşi după-amiază poliţiştii au sosit la Cho Oyu într-un şir de jeepuri de culoarea broaştei, ce şi-au făcut apariţia prin perdeaua mişcătoare a picăturilor pripite de burniţă. Şi-au lăsat umbrelele deschise aliniate pe verandă, dar vântul le-a spulberat şi ele au început să se învârtească în toate direcţiile. Cele mai multe erau negre şi li se scurgea vopseaua, amestecându-se cu ploaia, dar exista şi una roz, sintetică, fabricată în Taiwan, cu un model înfăţişând un câmp cu flori.

I-au pus câteva întrebări judecătorului şi au întocmit un raport de confirmare a reclamaţiei referitoare la cazul de jaf şi violare a proprietăţii.

— Aţi fost ameninţat, domnule ?

— I-au cerut să pună masa şi să aducă ceaiul, a spus cât se poate de serios bucătarul.

Poliţiştii începură să râdă.

Gura judecătorului se preschimbă într-o linie dreaptă şi severă:

— Du-te la bucătărie. *Bar bar karta rehta hai.*

Poliţiştii au acoperit suprafeţele cu praf pentru prelevarea amprentelor şi au vârât într-o pungă de plastic un borcan de melamină pentru biscuiţi, cu urme de grăsime de *pakora.*

Au măsurat urmele de paşi de pe treptele verandei, ajungând la concluzia că e vorba de tălpi de mai multe mărimi:

— Una foarte mare, sir, într-un pantof de sport Bata.

Dat fiind faptul că locuinţa judecătorului era de foarte mult timp subiectul curiozităţii celor din zonă, poliţiştii, ca şi tâlharii, profitară din plin de ocazie pentru a-şi băga nasul peste tot.

Şi, tot ca şi tâlharii, n-au fost deloc impresionaţi de ce au văzut aici. Au remarcat cu satisfacţie semnele bogăţiei în declin, iar unul dintre poliţişti a dat un şut podeţului şubred ce urca dinspre pârâul din *jhora,* bandajat ici şi colo cu cârpe îmbibate de umezeală. A luminat cu opaiţul bazinul de la WC şi a descoperit un dispozitiv improvizat ad-hoc pentru trasul apei, fixat cu leucoplast şi aşchii de bambus.

— Ce dovezi credeţi că veţi găsi la toaletă? a întrebat Sai, urmându-1 îndeaproape, ruşinată la culme.

Casa fusese construită cu multă vreme în urmă de către un scoţian, cititor pasionat al relatărilor pitoreşti despre

India din perioada respectivă. *Cum am traversat Alpii indieni,* de O Doamnă Pionieră. *Tărâmul unde trăieşte lama. Ricşa fantomă. Casa mea din Mercara. Pantera neagră din Singrauli.* Simţise chemarea adevăratului său spirit, care îi adusese la cunoştinţă faptul că şi el e sălbatic şi curajos şi că nu acceptă să-i fie refuzat dreptul la aventură. Aşa cum se întâmplă mereu, preţul unei asemenea întreprinderi temerare se dovedise scump, alţii fiind cei care trebuiseră să-l plătească. Hamalii căraseră bolovani din albia râului – iar picioarele li se crăcănaseră, coastele li se strâmbaseră ca nişte bolţi de peşteri, spinările li se cocoşaseră, capetele li se aplecaseră tot mai mult, cu privirile doar în pământ aducându-i în acest loc de vis, ales pentru panorama ce

putea să înalţe inima omenească până pe culmile spiritului. Apoi sosiseră ţevile, conductele, gresia şi faianţa, porţile elegante de fier forjat, ce aveau să se întindă de la un mal la celălalt, manechinul de croitorie, peste care tocmai ce au dat poliţiştii în trecerea rapidă în revistă a podului, bum, bum, bum, iar sub paşii lor grei şi energici ultima ceaşcă de porţelan Meissen rămasă se fisură asemeni unei măsele pe farfurioara ei. O mie de păianjeni morţi zăceau ca nişte boboci veştejiţi pe podeaua podului, în vreme ce deasupra lor, pe latura interioară a acoperişului de tablă găurit, prin care se prelingeau picăturile de ploaie, descendenţii lor se uitau fix la poliţişti, aşa cum se uitau şi la propriii lor înaintaşi – cu o imensă lipsă de simpatie în ochii cât cepele.

Poliţiştii şi-au luat umbrelele şi au pornit cu paşi mari înspre coliba bucătarului, extrem de precauţi şi de suspicioşi. Toată lumea ştia că atunci când e vorba de o tâlhărie, vinovaţii sunt de cele mai multe ori chiar servitorii.

Au trecut de garaj, de automobilul cu pneurile dezumflate, cu farurile aproape lipite de pământ şi iarba crescută în jur, căci ultima călătorie făcută de judecător la Darjeeling pentru a-1 vedea pe Bose, unicul său prieten, devenise între timp o amintire îndepărtată. Au ajuns apoi la o porţiune ciudat de bine întreţinută din spatele rezervorului de apă, unde se vărsaseră o farfurie cu lapte şi o grămăjoară de *mithai*[9] umflată de burniţă. Acest colţişor curăţat de buruieni data de pe vremea când bucătarul, sub imperiul grabei provocate de un ou stricat, defecase în spatele casei, în loc să se ducă în capătul grădinii, reuşind astfel să supere doi şerpi, *mia-mibi,* soţ şi soţie, ce trăiau într-o gaură din apropiere.

Bucătarul îi istorisi poliţistului drama sa.

— Nu m-au muşcat, dar corpul mi s-a umflat în mod ciudat, de ajunsesem de zece ori cât acum. M-am dus la templu şi acolo mi s-a spus că trebuie să le cer iertare

[9] Dulciuri tradiţionale indiene, făcute din lapte, foarte mult zahăr şi făină.

şerpilor. Aşa că am făcut o cobră din lut şi am pus-o în spatele rezervorului de apă, am curăţat zona din jurul ei cu bălegar de vacă şi mi-am făcut *puja*[10]. Imediat umflătura a început să dea înapoi.

Poliţiştii au încuviinţat.

— Dacă te rogi lor, te vor proteja întotdeauna şi nu te vor muşca niciodată.

— Da, a fost de acord bucătarul, nu m-a muşcat niciunul dintre ei şi nu fură niciodată ouă sau găini. Iarna nu îi vezi prea des, dar altfel ies mereu din ascunzătoare şi verifică dacă totul e în regulă. Dau ocol proprietăţii. Avusesem de gând să facem aici o grădină, dar le-am lăsat lor locul. Înconjoară complet Cho Oyu pe lângă gard, apoi se întorc în cuibul lor.

— Ce fel de şerpi sunt?

— Cobre negre, aşa de groase, zise bucătarul, arătând spre borcanul de melamină pe care poliţistul îl ducea într-o pungă de plastic. Soţ şi soţie.

Însă şerpii nu reuşiseră să-i apere de furt… Unul dintre poliţişti îşi alungă din minte gândul păcătos şi toţi ocoliră cu mare respect zona, de teamă ca nu cumva şerpii ori rudele iritate ale acestora să vină după ei.

Respectul întipărit pe chipurile poliţiştilor se evaporă instantaneu în clipa când ajunseră la coliba bucătarului, îngropată sub un hăţiş sălbatic de măselariţă. Aici era un loc foarte potrivit ca să-şi verse dispreţul şi-i răsturnară patul îngust, lăsându-i puţinele obiecte pe care le poseda îngrămădite într-un morman.

Pe Sai o durea inima să vadă cât de puţine lucruri are bucătarul: câteva haine atârnate pe o sfoară, o singură lamă de ras, o coajă de săpun ieftin, maroniu, o pătură Kulu ce fusese odinioară a ei şi o cutie de carton cu închizători metalice, care altădată îi aparţinuse judecătorului şi acum adăpostea hârtiile bucătarului – recomandările care-1 ajutaseră să se angajeze în slujba judecătorului, scrisorile

[10] Rugăciune.

de la Biju, actele unui proces ce se judeca în acest moment în satul lui, ajungând până la Uttar Pradesh, şi în care era vorba despre cinci mangotieri pe care îi pierduse în favoarea fratelui său. Iar în buzunarul de satin cu elastic dinăuntrul cutiei se afla un ceas stricat, a cărui reparaţie ar fi costat mult prea mult, dar care era prea valoros pentru a fi aruncat pur şi simplu – poate că măcar părţile lui componente puteau fi amanetate. Acestea erau strânse într-un plic, iar în clipa în care poliţistul desfăcu sigiliul plicului rotiţa minusculă cu care se trăgea ceasul zbură direct în iarbă.

Două fotografii atârnate pe perete – una cu el şi cu soţia lui în ziua nunţii, una cu Biju înainte de plecare.

Erau fotografii de oameni săraci, care nu-şi puteau permite riscul de a irosi nici măcar un clişeu. În vreme ce acum oamenii se pozau peste tot în lume cu un deliciu pe care rasa umană nu l-a mai trăit niciodată, cei trei stăteau aici ţepeni ca într-o radiografie.

Odată Sai îi făcuse un instantaneu bucătarului cu aparatul unchiului Potty, surprinzându-1 în clipa în care tăia o ceapă, şi fusese mirată să vadă că bărbatul se simţise profund trădat. Fugise să se schimbe în hainele cele bune, cămaşă curată şi pantaloni, după care se postase ţanţoş în faţa şirurilor de *National Geographic* legate în piele, fundal pe care-1 considerase tocmai bun.

Sai se întreba dacă îşi iubise nevasta.

Femeia murise cu şaptesprezece ani în urmă, când Biju avea cinci ani. Alunecase dintr-un copac în timp ce aduna frunze pentru capră. Un accident, se spusese, şi nu fusese vina nimănui. Era doar soarta, care îi hărăzeşte celui necăjit un număr mai mare de accidente decât altuia şi nu poţi da vina pe nimeni. Biju era unicul lor copil.

— Ce băiat obraznic! exclama mereu bucătarul cu bucurie. Dar foarte bun din fire. Aşa a fost mereu. La noi în sat aproape toţi câinii muşcă, iar unii dintre ei au colţii de un stânjen, dar atunci când Biju trecea pe lângă ei, niciun animal nu-1 muşca. Aşa cum nu-1 muşca niciun şarpe

atunci când se ducea să taie iarbă pentru vacă. Aşa e felul lui, zicea bucătarul, radiind de mândrie. Nu se teme de absolut nimic. De mic ridica şoarecii de coadă, lua broaştele de gât…

În fotografia respectivă Biju nu părea însă deloc neînfricat, ci împietrit, ca şi părinţii lui. Era încadrat de un casetofon şi o sticlă de Campa Cola, pe un funda) pictat ce înfăţişa un lac, iar de o parte şi de alta a acestui fundal, oricât se străduise fotograful să nu lase nimic altceva să intre în cadru, se vedeau câmpuri cafenii şi frânturi din corpurile vecinilor, un braţ şi un deget de la un picior, păr, un zâmbet şi coada înfoiată a unei găini.

Poliţiştii revărsară toate scrisorile din cutie şi începură să citească una dintre ele, datată cu trei ani în urmă. Biju tocmai ajunsese la New York. „Stimate *Pitaji,* nu e cazul să-ţi faci griji. Totul e bine. Directorul mi-a oferit o slujbă de chelner cu normă întreagă. Uniforma şi mâncarea mi le vor asigura ei. *Angrezi khana* doar, fără mâncare indiană, iar proprietarul nu e din India. E chiar din America.”

— Lucrează pentru americani! le trâmbiţase bucătarul conţinutul scrisorii tuturor celor ce stăteau în jurul său în piaţă.

Trei

În îndepărtata Americă, Biju îşi petrecuse primele zile de după sosire stând la un ghişeu, împreună cu un şir de alţi bărbaţi.

— Doriţi unul mare? întrebă Romy, colegul de la tejghea al lui Biju, ridicând un cârnat cu cleştele, fluturându-1, zdravăn şi apetisant, izbindu-1 de marginea tigăii de metal, presându-1 şi scuturându-1 aşa cum era, elastic, în faţa unei fete cu chip drăgălaş, crescută să se poarte cu oamenii cu pielea închisă la culoare aşa cum se purta cu toţi ceilalţi.

Gray’s Papaya. Crenvurşti, crenvurşti, doi crenvurşti şi un sifon la 1 dolar şi 95 de cenţi.

Râvna celor cu care lucra îl uimea pe Biju, îl îngrozea, îl umplea de bucurie, după care îl îngrozea iar.

— Ceapă, muştar, murături, ketchup?

Poc, trosc, zdup, zdup.

— Crenvurşt picant?

Poc, trosc, bam, buf. Ca un pervers sărind din spatele unui copac şi bălăngănindu-şi zona în chestiune a anatomiei…

— Mare? Mic?

— Mare, spuse fata cu chip drăgălaş.

— Suc de portocale? Suc de ananas?

Prăvălia avea un aer festiv, cu serpentine de hârtie, portocale şi banane din plastic, dar înăuntru erau peste patruzeci de grade, iar sudoarea li se prelingea pe nas şi le cădea pe degetele de la picioare.

— Place crenvurşt indian ? Sau crenvurşt american ? *Place crenvurşt special pentru tine?*

— Domnule, a zis o doamnă din Bangladesh ce venise în vizită la fiul ei, student la o universitate din New York, aveţi

un local foarte frumos. E cel mai bun frankfurter pe care l-am mâncat vreodată, dar trebuie neapărat să-i schimbaţi numele. E foarte ciudat. Nu are nicio noimă!

Biju flutură crenvurştul asemeni celorlalţi, dar avu de obiectat când, după slujbă, făcu împreună cu colegii săi o vizită la femeile dominicane din Washington Heights – pentru doar treizeci şi cinci de dolari!

Îşi camuflă timiditatea în spatele unui dezgust contrafăcut :

— Cum puteţi să faceţi una ca asta? Femeile alea… femeile alea sunt murdare, spuse el înţepat. Nişte târfe împuţite, continuă cu stângăcie în glas. Nişte târfe nenorocite, nişte curve ieftine de la care poţi să iei şi vreo boală… miros urât… *hubshi…* toate negre şi urâte… îmi fac greaţă…

— În clipa asta, i-a zis Romy, aş putea s-o fac şi cu un *CÂINE! Aaaaauuu!* a urlat el apoi, dându-şi capul pe spate cu un gest teatral. *AaaaaaAAAUUU!!!*

Ceilalţi bărbaţi au izbucnit în râs.

Erau bărbaţi în toată firea. El era un copil. Avea nouăsprezece ani, însă arăta şi se simţea cu câţiva ani mai tânăr.

— Prea cald, a spus data următoare.

Apoi:

— Prea obosit.

S-au schimbat anotimpurile, însă el a ţinut-o pe-a lui:

— Prea frig.

În adâncul sufletului aproape că s-a simţit uşurat atunci când directorul fast-foodului la care lucra, parte a unui lanţ de restaurante, a primit o adresă prin care i se cerea să verifice dacă angajaţii lui au carte verde.

— N-am ce face, a zis directorul, trandafiriu la faţă de jenă că e silit să-i umilească.

Un om cumsecade. Numele lui era Frank – lucru amuzant, având în vedere faptul că toată ziua se ocupa doar de frankfurteri.

— Sfatul meu e să dispăreţi în linişte.

Aşa că dispărură.

Patru

Angrezi khcina. Bucătarul se gândise la şuncă scoasă din conservă şi prăjită în hălci mari, grosolane, la sufleu de ton, la prăjitură cu biscuiţi *khari,* şi era sigur că, gătind mâncare englezească, fiul său are o poziţie socială mai bună decât dacă ar fi gătit mâncare indiană.

Poliţiştii au părut intrigaţi de prima scrisoare pe care au citit-o şi au început să le citească şi pe celelalte. Ca să găsească ce? Indicaţii referitoare la minării de vreun fel? Bani proveniţi din vânzarea de arme ? Sau se întrebau pur şi simplu cum să ajungă şi ei în America?

Însă, în ciuda faptului că scrisorile recompuneau lanţul slujbelor lui Biju, ele spuneau mai mult sau mai puţin acelaşi lucru, cu singura diferenţă că de fiecare dată numele locului în care lucra era altul. Repetiţia oferea o senzaţie plăcută, liniştitoare, iar reluarea de către bucătar a celor repetate de fiul său făcea ca senzaţia respectivă să fie de două ori mai puternică.

— Are o slujbă excelentă, le spunea el cunoştinţelor sale. Mai bună decât aia de dinainte.

Îşi imagina o canapea, televizor, cont bancar. Până la urmă Biju avea să strângă suficienţi bani, iar bucătarul va putea, în fine, să iasă la pensie şi să aibă parte de o noră care să-l servească la masă şi să-i taie unghiile de la picioare, precum şi de nepoţi care să roiască în jurul lui ca muştele.

Timpul ar fi pierit încet în casa aşezată pe versantul muntelui, înghiţită încet-încet de muşchi, cu acoperişul plin de ferigi, însă la fiecare nouă scrisoare, bucătarul se rostogolea uşor spre viitor.

Avea grijă să răspundă întotdeauna, ca fiul său să nu creadă lucruri rele despre tatăl lui mai puţin educat: „Vezi

numai să pui deoparte bani. Nu da cu împrumut nimănui şi ai grijă cu cine vorbeşti. Sunt mulţi cei care una spun şi alta fac. Mincinoşi şi escroci. Şi adu-ţi aminte să te odihneşti. Ai grijă să mănânci destul. Sănătatea e aur curat. Înainte să iei vreo hotărâre, sfătuieşte-te cu Nandu”.

Nandu era un consătean aflat în acelaşi oraş cu Biju.

Odată poşta adusese la Cho Oyu un cupon pentru un glob pământesc gonflabil oferit gratuit de *National Geographic.* Sai îl completase, îl expediase tocmai la o căsuţă poştală din Omaha şi, după ce trecuse atâta vreme, că uitaseră complet de glob, el sosise, însoţit de un certificat care-i felicita pentru faptul că sunt de aproape un secol membri fideli ai clubului celor împătimiţi de aventură, al celor care extind frontierele cunoaşterii umane şi pe cele ale îndrăznelii. Sai şi bucătarul umflaseră globul şi-l fixaseră pe axă, cu ajutorul şuruburilor trimise în acelaşi pachet. Rareori primeau ceva neaşteptat la poştă şi niciodată ceva frumos. S-au uitat la deserturi, la munţi, la verdele şi galbenul proaspăt de primăvară, la zăpada de la poli. Undeva pe această splendidă orbită se afla Biju. Au încercat să găsească oraşul New York, iar Sai s-a străduit să-i explice bucătarului de ce acolo era noapte când aici era ziuă, aşa cum îi demonstrase sora Alice la mânăstirea St Augustine, cu ajutorul unei portocale şi al unui felinar. Bucătarului i s-a părut ciudat că India era prima ţară în care se făcea lumină, situaţie complet opusă realităţii, ce nu părea să fie oglindită 111 niciun fel de vreo altă împrejurare ce implica aceste două naţiuni.

Scrisorile zăceau pe jos, împreună cu câteva articole de îmbrăcăminte. Salteaua uzată fusese răsturnată, iar straturile de ziare puse sub ea pentru a împiedica arcurile să îi străpungă ţesătura subţiată fuseseră împrăştiate care încotro.

Poliţia scosese la lumină sărăcia bucătarului, faptul că nimeni nu avea grijă de el, că demnitatea lui nu avea niciun

fundament. Îi distruseră masca şi i-o aruncaseră în faţă.

Apoi, însoţiţi de umbrelele lor – cele mai multe negre, una roz, înflorată – se retrăseseră prin hăţişul de măselariţă.

Căzut în genunchi, bucătarul căuta rotiţa argintie de la ceas, însă măruntul obiect nu mai era nicăieri.

— Ei, e de datoria lor să scotocească peste tot, spuse el. E firesc. De unde să ştie că sunt nevinovat? De cele mai multe ori tâlharii sunt chiar servitorii.

Sai se simţi stânjenită. Intrase rareori în coliba bucătarului şi, când veni să-l caute şi pătrunse înăuntru, el se arătă la fel de jenat ca şi ea, căci în cele din urmă se văzu limpede că apropierea dintre ei era de fapt doar una de formă, că prietenia lor era alcătuită din lucruri superficiale, despre care discutau într-o limbă imperfectă, pentru că ea era vorbitoare de engleză, iar el de *hindi.* Imperfecţiunea limbajului îi ajuta să rămână mereu la suprafaţă, să nu intre niciodată în niciun subiect ce ar fi cerut un vocabular complex, şi, cu toate astea, ea simţea mereu un val de duioşie când îi privea chipul ursuz sau când îl auzea cum se ciondăneşte cu neguţătorii în piaţă şi se simţea mândră că trăieşte cu un om atât de dificil, dar care ei i se adresa cu afecţiune, numind-o Babyji sau Saibaby.

Prima dată îl întâlnise când fusese adusă acasă de la mânăstire, de la St Augustine, din Dehra Dun. In urmă cu nouă ani. Taxiul o lăsase în faţa casei, iar luna lucea suficient de fluorescent ca să poată citi numele acesteia – Cho Oyu – în timp ce aştepta. Era o siluetă mică, proţăpită în faţa porţii, atât de mică, încât prezenţa ei nu făcea decât să pună şi mai tare în lumină vastitatea locului. Lângă ea se afla un cufăr metalic. „Dra S. Mistry, mânăstirea St Augustine”. Însă poarta era încuiată. Şoferul a frânat şi a strigat spre ea:

— Oi, koi hai? Khansama? Uth. Koi hai? Uth. Khansama ?

Kanchenjunga strălucea macabru, şirurile de copaci se

întindeau până departe, flancându-1 pe ambele părţi, cu trunchiuri palide şi frunze negre, iar dincolo de ei, între pilonii copacilor, o potecă ducea către casă.

După un răstimp care lor li s-a părut o veşnicie, au auzit un fluier, au văzut apropiindu-se un opaiţ şi l-au zărit pe bucătar venind pe cărare cu picioarele lui crăcănate, la fel de tăbăcit la chip, bătut de vreme şi murdar cum arăta şi acum şi cum avea să arate şi peste zece ani. Un ins lovit de sărăcie preschimbându-se rapid într-un vârstnic. Copilărie comprimată, bătrâneţe dăinuitoare. Intre el şi judecător era o distanţă de o generaţie, dar dacă te uitai la ei, n-ai fi crezut. Totul în jurul bucătarului inspira bătrâneţe: firea lui, ibricul, hainele, bucătăria, glasul lui, praful, mirosul depus de o viaţă de gătit, de fum şi kerosen.

— Cum de îndrăznesc să se poarte în felul ăsta cu tine? a zis Sai, străduindu-se să depăşească prăpastia dintre ei în timp ce stăteau în picioare unu) lângă celălalt, trecând în revistă cu privirea harababura pe care o lăsaseră poliţiştii în colibă.

— Altfel cum ar putea face investigaţia? argumentă bucătarul.

În strădania lor de a-i recupera demnitatea prin două abordări diferite ale situaţiei, nu reuşiseră decât să-i scoată şi mai tare în evidenţă decrepitudinea.

S-au aplecat să-i adune lucrurile de pe jos. Bucătarul avu mare grijă să pună fiecare scrisoare în plicul ei. Intr-o zi o să i le înapoieze lui Biju, pentru ca fiul său să aibă o relatare a propriei călătorii şi să se simtă mândru şi împlinit.

Cinci

Biju la Baby Bistro.

La etaj, restaurantul era franţuzesc, însă dedesubt, în bucătărie, era mexican şi indian. Iar atunci când se angaja şi un pakistanez, era mexican, indian şi pakistanez.

Biju la Le Colonial, locul în care puteai retrăi experienţa colonială autentică.

Deasupra colonialişti bogaţi, iar dedesubt băştinaşi săraci. Columbieni, tunisieni, ecuadorieni, gambieni.

Apoi la Stars and Stripes Diner. Steag sută la sută american deasupra, steag sută la sută guatemalez dedesubt.

Plus un steag indian, odată cu venirea lui Biju.

— Unde e Guatemala? fu nevoit să întrebe.

— Unde e Guamul?

— Unde e Madagascarul?

— Unde e Guyana?

— Nu ştii? i-a zis guyanezul. Sunt indieni peste tot în Guyana, omule.

— Indieni în Guam. Oriunde te uiţi, practic numai indieni.

— Trinidad?

— Trinidad e plin de indieni! Care strigă – îţi vine să crezi? – „Deschide o conservăăă de somooon, ooomule!”.

Madagascar – indieni indieni.

Chile, în zona de comerţ liber Rosa din Tierra del Fuego – indieni, whisky, electronice. Gânduri amare la adresa pakistanezilor din nord, din Areca, cu firma lor de maşini uzate.

— Ei… uită de asta… lasă-i pe *bhenchoots* să-şi câştige şi

ei cum pot ăia douăş'cinci la sută…

Kenya. Africa de Sud. Arabia Saudită. Fiji. Noua Zeelandă. Surinam.

În Canada a venit cu mult timp în urmă un grup de *sikhi.* S-au dus în regiunile cele mai îndepărtate, iar femeile şi-au scos şalvarii şi şi-au purtat tunicile pe post de rochii.

Indieni, da – în Alaska. Un *deşi* era proprietarul ultimului magazin universal din ultimul oraş de dinainte de Polul Nord, ce vindea în special conserve, echipament de pescuit, saci de sare şi lopeţi. Soţia lui a rămas acasă, în Karnal, cu copiii şi, graţie sacrificiului soţului, aceştia au putut să se ducă la grădiniţa Little Angels.

Pe ţărmul Mării Negre, da – indieni care se ocupau cu negoţul de mirodenii.

Hong Kong. Singapore.

Cum de nu învăţase nimic până la vârsta asta? Ştia despre Anglia, America, Dubai, Kuweit şi cam atât.

Bucătăriile de la subsolurile New Yorkului adăposteau o întreagă lume, însă Biju era prost echipat pentru ea şi se simţi aproape uşurat la sosirea pakistanezului. Măcar ştia ce are de făcut. Îl scrise tatălui său şi-i povesti totul.

Bucătarul se alarmă. În ce fel de loc lucra? Ştia că acolo e o ţară unde se duc să lucreze oameni din toată lumea, dar, o, categoric, nu şi pakistanezi! Categoric, aceştia nu aveau cum să fie angajaţi. Indienii făceau în mod sigur o impresie mai bună…

„Păzeşte-te !" îi scrise bucătarul fiului său. „Păzeşte-te. Păzeşte-te. Ţine-te deoparte. Să n-ai încredere în el."

Deja era foarte mândru de fiul lui. Descoperi că nu-i putea vorbi deschis. Îşi simţea făţărnicia în fiecare moleculă a corpului. Fiecare fir de păr i se zbârlise, în aşteptare.

Desis[11] contra *pakis.*

Oh, vechiul război, cel mai bun război…

[11] Indian sau produs indian autentic. Termenul e originar din sanscrită *(des, desh),* înseamnă „regiune", „ţară" şi se aplică şi indienilor din diaspora. Uneori e folosit cu sens peiorativ.

Unde în altă parte curgea şuvoiul vorbelor cu o uşurinţă ce venea din secole de experienţă? Cum altfel puteau renaşte din morţi spiritul tatălui şi al străbunicului tău?

Aici, în America, unde fiecare naţionalitate îşi confirma stereotipul…

Biju simţea că e pe cale să se cufunde într-o baie caldă, amniotică.

Însă apoi lichidul plăcut, moleşitor, se răci. La urma urmei, acest război nu era satisfăcător: niciodată nu se putea adânci destul, crăpătura nu se fisura niciodată complet, mâncărimea nu era scărpinată. Iritarea se hrănea din propria-i substanţă, iar mâncărimea combatanţilor era acum şi mai mare.

— Porci, porci, fii de porci, *sooar ka baccha* ! strigă Biju.

— Uloo ka patha, fiu de bufniţă, ultima scursură de indian ce eşti, fiu de târfă!

Îşi trasară linii clare de demarcaţie la răscrucile esenţiale. Aruncară unul în altul cu ghiulele din căpăţâni de varză.

— *** !!! zise francezul.

Cuvintele lui le răsunară în urechi ca un puf de păpădie supărat, dar sensul lor exact era că sunt insuportabili.

Zgomotele făcute de bătaia lor ajunseseră până sus pe scări, unde răsunaseră fals, gata să strice echilibrul, lumea întâi, lumea perfectă de dincolo de treapta de sus, lumea a treia, lumea perfectă cu douăzeci şi două de trepte mai jos. Amestecă-le bine, pune-le la grămadă şi pe urmă cine o să-şi privească de sus propriul restaurant, *hun ?* Cu ale sale *coquilles Saint-Jacques à la vapeur* la 27 de dolari şi 50 de cenţi şi *blanquette de veau* la 23 de dolari şi o raţă ce părea o uvertură la colonii, stând ca un paşă pe perna propriei grăsimi şi emanând aromă de şofran.

Ce era în mintea lor ? Restaurantele din Paris au pivniţele pline cu mexicani, *desi* şi pakistanezi?

Nu, nu au. Ce-i cu tine?

Pivniţele lor sunt pline cu algerieni, senegalezi, marocani…

La revedere, Baby Bistro.

— Profită de timpul liber ca să faci o baie, zise proprietarul.

Fusese suficient de amabil ca să-l angajeze pe Biju, deşi i se păruse că miroase cam urât.

Pakistanezul într-o direcţie, Biju în cealaltă. Dând colţul, întâlnindu-se iar, apoi dând colţul din nou.

Şase

Aşadar, Sai aştepta la poartă, iar bucătarul cu picioare strâmbe se apropiase de ea pe potecă, ținând în mână un felinar şi suflând într-un fluier, pentru a ţine la distanţă şacalii, cele două cobre şi pe Gobbo, tâlharul locului, care-i jefuia pe rând, prin rotaţie, pe toţi cei din Kalimpong şi avea un frate în poliţie, care-1 proteja.

— Ai venit din Anglia? a întrebat-o bucătarul pe Sai, descuind poarta cu lacăt gros şi lanţ, deşi oricine ar fi putut să treacă foarte uşor peste gard sau să urce dinspre râpă.

Ea a clătinat din cap.

— America? Acolo nu e problemă cu apa sau curentul, a zis bucătarul.

Rostise aceste cuvinte pe un ton admirativ, ce-a reverberat în aer, gras şi încrezut ca banii din lumea întâi.

— Nu, a zis ea.

— Nu? Nu?

În glasul lui se simţea o dezamăgire cruntă.

— Din străinătate.

Fără semn de întrebare. Repetând un fapt fundamental, de necontestat. Dând din cap ca şi cum ea ar fi spus-o, nu el.

— Nu. De la Dehra Dun.

— Dehra Dun! *Kamaal hai,* a zis bucătarul, total dezumflat. Noi ne-am agitat atâta aici, am crezut că vii de departe, şi tu ai fost tot timpul în Dehra Dun. De ce n-ai venit mai înainte? Bine, a spus apoi bucătarul, neprimind niciun răspuns. Şi părinţii tăi unde sunt?

— Au murit, a zis Sai.

— Au murit.

Bărbatul a scăpat opaiţul, care s-a stins.

— *Baap re!* Mie nu mi se spune niciodată nimic. Ce-o să

se întâmple cu tine, biată copilă? a început el, cu milă şi pe un ton lipsit de orice speranţă. Unde au murit?

În absenţa luminii felinarului, scena era acum scăldată în strălucirea misterioasă a lunii.

— În Rusia.

— Rusia! Dar acolo nu e de lucru.

Cuvintele i s-au preschimbat din nou în monedă slăbită de inflaţie, din lumea a treia, bani aducători de ghinion.

— Şi ce făceau acolo?

— Tata era cosmonaut.

— Cosmonaut. N-am auzit niciodată de aşa ceva…

O scrută suspicios. Ceva era în neregulă cu fata asta, îşi dădea seama foarte clar, dar iat-o, stătea în faţa lui.

— Acuma trebuie să rămâi aici, ce să faci, murmură el pentru sine. Nu te mai aşteaptă nimic… ce trist… Mare păcat…

Copiii inventau adesea tot felul de poveşti sau alţii le împuiau capul cu ele, pentru a ascunde un adevăr îngrozitor.

Bucătarul şi taximetristul s-au luptat cu cufărul, aleea de acces fiind prea năpădită de buruieni pentru a se putea intra cu maşina. Nu exista decât cărarea subţire, bătătorită de-a lungul vremii.

Bucătarul s-a întors spre ea:

— Cum au murit?

Undeva deasupra lor s-a auzit ţipătul unei păsări speriate, iar aripile ei uriaşe au început să bată aerul asemeni unei elice.

În Moscova fusese o după-amiază liniştită, iar domnul şi doamna Mistry tocmai traversau scuarul spre Centrul de Zboruri Interplanetare. Tatăl lui Sai lucra aici de când fusese ales din rândul celor de la Indian Air Force drept posibil candidat pentru programul Intercosmos. Erau ultimele zile ale idilei dintre India şi URSS, iar în aer, în schimburile de impresii între savanţi, ce se sfârşeau cu lacrimi, se simţea deja un uşor iz de buchet stătut şi de

nostalgie pentru anii cu parfum de trandafiri roşii, atunci când cele două naţiuni se curtau asiduu una pe cealaltă.

Domnul şi doamna Mistry crescuseră în acele vremuri îmbătătoare, când afecţiunea fusese cimentată de vânzări de armament, întreceri sportive, turnee de dansatori în ţara prietenă şi cărţi ilustrate ce făceau cunoştinţă unei generaţii întregi de elevi indieni cu Baba Iaga, care trăia în casa ei construită pe gheare de găină, în întunericul preistoric al unui codru rusesc, sau cu peripeţiile prin care trec prinţul Ivan şi prinţesa Ivanka înainte de a ajunge să trăiască fericiţi până la adânci bătrâneţi în palatul lor cu cupolă în formă de ceapă.

Cei doi se întâlniseră într-un parc public din Delhi. Doamna Mistry, pe atunci studentă la colegiu, pleca adesea din căminul de fete pentru a studia şi a-şi usca părul la umbra şi pacea unui liliac indian, unul din puţinele locuri unde directoarea le dădea voie să se ducă. Domnul Mistry, deja pilot cu brevet, s-a apropiat în pas de jogging, înalt, viguros şi cu mustăcioară îngrijită, iar studenta din faţa lui i s-a părut atât de uluitor de frumoasă, cu expresia ei pe jumătate obraznică, pe jumătate dulcică foc, încât s-a oprit să se zgâiască în voie la ea. Au făcut cunoştinţă chiar acolo, pe iarbă, lângă vacile priponite de maşinile de tuns iarba, imense şi ruginite, mergând înainte şi înapoi prin faţa unui mausoleu mogul în ruină. N-a trecut anul şi, chiar în centrul răcoros al mausoleului, cu fâşii de lumină strecurându-se pe ocolite de la un alcov tainic la altul, alcovuri încărcate de nuanţe de amurg şi de mosc ce veneau dinspre ferestrele sculptate, fiecare dintre ele proiectând pe podea razele soarelui în alte şi alte modele dantelate – flori, stele –, domnul Mistry a cerut-o în căsătorie. Ea s-a gândit rapid. Povestea ei de dragoste o ajutase să uite de tristeţea trecutului şi de plictiseala vieţii de studentă de acum. Vine o vreme când toată lumea îşi doreşte să fie adult, aşa că a spus da. Pilotul şi studenta, zoroastrianul şi hindusa, au ieşit din mausoleul prinţului mogul conştienţi de faptul că, în afară de ei, nimeni nu va fi impresionat de marea lor idilă

seculară. Şi totuşi se considerau norocoşi că s-au găsit unul pe altul – fiecare dintre ei captiv al aceleiaşi singurătăţi, fiecare fascinant pentru celălalt – aşa cum e orice străin, însă amândoi educaţi cu un ochi către Occident, astfel încât puteau să cânte împreună destul de armonios, în acorduri de chitară. Se simţeau liberi şi curajoşi, parte a unei naţiuni moderne dintr-o lume modernă.

Hruşciov vizitase Caşmirul încă din 1955 şi declarase că acesta va fi întotdeauna o parte a Indiei, iar nu peste mult timp Balşoiul dansase *Lacul lebedelor* în faţa publicului din Delhi, care se îmbrăcase de gală, cu cele mai bune sariuri de mătase, şi se împodobise cu cele mai mari bijuterii.

Şi, fireşte, erau zilele când începuse explorarea spaţiului. O căţea pe nume Laika fusese făcută pachet şi îmbarcată pe Sputnik II. În 1961 un cimpanzeu pe nume Ham făcuse şi el aceeaşi călătorie. După el, în acelaşi an, Iuri Gagarin. Pe măsură ce treceau anii, s-au înălţat în spaţiu nu doar americani şi sovietici, câini şi cimpanzei, ci şi un vietnamez, un mongol, un cubanez, o femeie şi un bărbat de culoare. Sateliţii şi navetele spaţiale înconjurau orbita Pământului şi a Lunii, aterizaseră pe Marte, fuseseră lansate în direcţia planetei Venus şi făcuseră un ocol în jurul lui Saturn. În acel moment în India sosise o echipă de cosmonauţi şi experţi în aviaţie sovietici, căreia guvernul îi încredinţase misiunea de a găsi candidaţi potriviţi pentru a fi trimişi în spaţiu. În timp ce vizitau o unitate de aviaţie din capitala ţării, atenţia le fusese atrasă de domnul Mistry – nu doar din cauza competenţei acestuia, ci şi datorită hotărârii inflexibile ce-i strălucea în priviri.

Domnul Mistry se alăturase altor câtorva candidaţi şi mersese la Moscova, iar Sai, în vârstă de şase ani, fusese încredinţată rapid aceleiaşi mânăstiri la care fusese şi mama ei.

Competiţia fusese crâncenă. Exact în clipa când domnul Mistry tocmai îi mărturisea soţiei sale că e sigur că va fi ales pentru a deveni primul indian ce depăşea bariera

gravitaţiei, sorţii au hotărât altfel şi, în loc să fie propulsat în stratosferă în timpul acestei vieţi şi în propria lui piele, pentru a vedea lumea aşa cum doar zeii o pot vedea, i-a fost oferită o altă viziune asupra lumii de dincolo în clipa când el şi soţia lui au fost făcuţi zob de roţile unui autobuz local, îngreunate de treizeci de ţărănci imposibil de ţinut în frâu, care goniseră două zile pe drum pentru a-şi vinde mărfurile şi a face troc în piaţă.

Aşa s-a făcut că au murit sub roţi străine, printre lădiţe de lemn pline cu babuşti. Dacă ultimele lor gânduri fuseseră sau nu la fiica lor de la St Augustine, fetiţa nu avea să ştie niciodată.

Moscova nu era în programa de la mânăstire. Sai şi-a imaginat o arhitectură butucănoasă, severă, corpolentă, cu muşchi solizi şi maxilare de buldog, în tonuri de cenuşiu sovietic, sub un cer sovietic cenuşiu şi înconjurată de oameni sovietici cenuşii ce mâncau hrană sovietică şi cenuşie. Un oraş masculin, fără brizbizuri sau slăbiciuni, fără creneluri, fără niciun unghi îndrăzneţ. Şi, în tot acest decor, un mosor stacojiu desfăşurându-se necontrolat.

— Mi-a părut tare rău, i-a spus sora Caroline. Mi-a părut tare-tare rău când am auzit vestea, Sai. Trebuie să ai curaj.

— Sunt orfană, şopti Sai, întinsă pe patul de la dispensar. Părinţii mei sunt morţi. Sunt orfană.

Ura mânăstirea, dar era singurul loc pe care-1 va ţine minte toată viaţa.

„Dragă Sai”, îi scria mama ei, „uite că vine din nou iarna şi am scos puloverele de lână. Ne-am întâlnit la bridge cu domnul şi doamna Sharma, iar tatăl tău a trişat, ca de obicei. Ne place să mâncăm hering, un peşte ascuţit, pe care trebuie neapărat să-l guşti şi tu într-o zi.”

Le-a răspuns în timpul orei de redactat corespondenţa, sub supraveghere:

„Dragă mami şi tati, ce mai faceţi ? Eu sunt bine. E foarte cald aici. Ieri am dat examen la istorie şi Ariene Macedo a copiat, ca de obicei.”

Dar scrisorile ei aveau ceva de exerciţii şcolăreşti. Sai nu-şi văzuse părinţii de doi ani, iar apropierea emoţională de ei dispăruse de mult. Încercă să plângă, dar nu izbuti.

În sala de consiliu, sub un Iisus în *dhoti*[12], bătut în cuie pe două scânduri vopsite, maicile se întruniră neliniştite pentru a dezbate situaţia. In această lună în casieria mânăstirii nu avea să intre niciun cec de la familia Mistry, nicio donaţie obligatorie în contul fondului pentru renovarea toaletei sau în cele pentru autobuz, pentru sărbători sau pentru zile onomastice.

— Biata de ea. Dar ce să facem ?

Călugăriţele ţâţâiră din buze, fiindcă ştiau că va fi o mare problemă cu Sai. Cele mai în vârstă îşi amintiră de mama ei şi de faptul că judecătorul îi plătise şederea aici, dar nu o vizitase niciodată. Existau, fireşte, şi alte fragmente ale poveştii pe care niciuna dintre ele nu le putea recompune, dat fiind faptul că o parte din firul narativ se pierduse, iar altă parte fusese uitată dinadins. Tot ce ştiau despre tatăl lui Sai era că fusese crescut într-un orfelinat zoroastrian şi că fusese sprijinit de un donator generos, care îl ajutase să ajungă de la şcoală la colegiu, apoi, în cele din urmă, în aviaţie. Când părinţii lui Sai fugiseră în lume, familia din Gujarat, simţindu-se dezonorată, o dezmoştenise pe mama ei.

Într-o ţară atât de plină de rude Sai suferea de lipsa lor.

În registru, la „Vă rog, contactaţi în caz de urgenţă”, era trecută o singură persoană. Era numele bunicului lui Sai, acelaşi om care plătise odinioară taxele şcolare:

Numele : judecător Jemubhai Patel
Gradul de rudenie: Bunic matern
Ocupaţia: Judecător-şef (pensionat)
Religia: Hindu
Casta: Patidar

Sai nu-şi întâlnise niciodată bunicul, cel care, în 1957,

12 Bucată de pânză ce se pune în jurul coapselor, pentru a acoperi mijlocul; articol de îmbrăcăminte masculină tradiţional.

făcuse cunoştinţă cu scoţianul ce construise Cho Oyu şi se afla acum în drum spre Aberdeen – înapoi acasă.

— E foarte izolat, dar pământul are potenţial, spusese scoţianul. Chinină, sericultură, nucşoară, orhidee.

Judecătorul nu era interesat de posibilităţile agricole ale pământului, dar se dusese să-l vadă, având încredere în cuvântul individului – faimosul cuvânt de gentleman –, în ciuda tuturor celor întâmplate. Ajunsese acolo călare şi împinsese uşa ce dădea spre acel spaţiu aerisit, cu lumină slabă, monastică, a cărei calitate se schimba în funcţie de soarele de afară. Simţise că intră mai curând într-o anumită sensibilitate decât într-o casă. Podeaua era acoperită cu scânduri întunecate, aproape negre. Tavanul semăna cu o cutie toracică de balenă, iar pe căpriori se mai vedeau încă urme de topor. Un şemineu făcut din piatră argintie de râu strălucea ca nisipul. De ferestre erau lipite ferigi luxuriante, frunziş cu tulpini rigide, acoperit cu o pâslă de spori, protuberanţe rotunde, presărate cu pulbere de bronz. Ştia că aici ar putea trăi la o altă adâncime, lăţime şi înălţime şi într-o altă dimensiune, ce scapă percepţiei obişnuite. Afară zburau şi fluierau păsări în culori aprinse, iar Himalaia se înălţa cât vedeai cu ochii, până când acele piscuri strălucitoare făceau ca omul să pară atât de mic, încât devenea firesc să renunţe la orice pretenţie, să-şi golească sufletul de orice orgoliu. Judecătorul ştia că poate trăi aici, în cochilia lui, în acest craniu, găsind alinare în gândul că e un străin în propria lui ţară, pentru că de această dată nu avea de gând să-i înveţe limba.

Nu s-a mai întors niciodată la tribunal.

— Bun-rămas, le-a spus Sai răutăţilor mânăstirii, îngerilor dulci-dulci, pastelaţi şi lui Iisus cel însângerat, toate unite într-o singură imagine de un contrast tulburător.

Bun-rămas uniformelor mult prea grele pentru o fetiţă, cu sacou cu umeri laţi, cravată şi pantofi negri, cu toc masiv, în formă de copită de vacă. Bun-rămas prietenei ei, Ariene Macedo, singura elevă în afara ei cu o poveste de familie ieşită din tiparele convenţionale. Tatăl ei, susţinea Ariene,

era un marinar portughez care venise şi plecase. Nu pe mare, şopteau celelalte fete, ci după o coafeză chinezoaică de la hotelul Claridge’s din Delhi. Bun-rămas celor patru ani de învăţat povara umilinţei şi a fricii şi arta subterfugiului, ani în care ai simţit mereu pe urmele tale detectivi în sutane negre şi ai tremurat înaintea regulamentului ce trata cea mai mică şi banală scăpare şi confuzie cu seriozitatea cu care se judecă o infracţiune deosebit de gravă. Bun-rămas:

a. statului în pubela de gunoi cu tichia de măgar pe cap;
b. statului în soare până la insolaţie, într-un picior şi cu mâinile ridicate în aer;
c. enunţării păcatelor proprii la adunarea de dimineaţă;
d. zvântării în bătaie cu băţul, până ce pielea ţi se făcea roşie, neagră, albăstruie şi gălbuie.

— Neruşinato ce eşti! îi spusese sora Caroline lui Sai, care venise într-o zi cu tema nefăcută şi fusese obligată să-i întoarcă fundul strălucitor ca al unui babuin, în aşa fel încât fata fără ruşine învăţă iute ce înseamnă greşeala.

Poate că sistemul era obsedat de ideea de puritate, însă excela în definirea miresmei păcatului. Cea mai mare plăcere a maicilor era să descătuşeze forţele vinei şi ale dorinţei, să înţepe şi să stârnească, ca să obţină rezultate. Partea asta Sai a învăţat-o. Deasupra ei stătea un crez de nezdruncinat: prăjitura era mai bună decât *laddoos*[13], furculiţa, lingura şi cuţitul mai bune decât mâinile, să iei o înghiţitură din sângele lui Iisus Hristos şi să înghiţi o hostie din trupul lui era mai civilizat decât să pui o ghirlandă de gălbenele în jurul unui simbol falie. Engleza era mai bună decât *hindi.*

[13] Desert făcut din făină şi alte ingrediente, pentru nunţi sau sărbători, în formă de mingiuţe îmbibate în sirop de zahăr. *Laddu,* apelativ indian drăgăstos pentru copiii durdulii.

Orice lucru de bun-simţ pe care îl învăţase Sai aici căzuse între polii contradicţiilor, iar contradicţiile fuseseră asimilate şi ele. *Lochinvar* şi Tagore, economia şi etica, flirtul în vârful muntelui, în tartan, şi dansul *punjabi* al recoltei, în *dhoti,* imnul naţional în bengaleză şi mottoul impenetrabil în latină, gravat ca un blazon pe banderole cusute pe buzunarele sacourilor, motto ce putea fi citit şi pe arcada de la intrare: *Pisci tisei episculum basculum.* Sau cam aşa ceva.

Trecu pentru ultima oară pe sub acest motto, însoţită de o călugăriţă din afară venită ca să studieze sistemul financiar al mânăstirii, şi care se ducea acum spre Darjeeling. De la fereastră, din Dehra Dun până la Delhi şi apoi din Delhi până la Siliguri, au văzut panorama vieţii rurale, iar India arăta la fel de veche ca întotdeauna. Femeile mergeau cu lemnele de foc pe cap, prea sărace pentru a avea şi bluze sub sariuri.

— Ruşine, ruşine, îţi cunosc numele! a spus călugăriţa veselă.

După care veselia i-a cam dispărut. Era dimineaţa devreme şi de-a lungul şinelor de cale ferată se vedeau şiruri de funduri goale. Când s-au apropiat, cele două au văzut zeci de oameni făcându-şi nevoile pe şine, apoi clătindu-şi posterioarele cu apă dintr-un bidon.

— Oameni murdari, a spus călugăriţa, sărăcia nu e o scuză. Nu, nu este. Nu încerca să-mi spui că este. De ce trebuie să facă asemenea lucruri aici ?

— Din cauza diferenţei de nivel, îi zise un domn cu ochelari şi aer de om învăţat, un ins extrem de serios, aşezat lângă ea. Există o diferenţă de nivel între pământ şi calea ferată, aşa că e un loc foarte bun.

Călugăriţa n-a mai spus nimic. Iar pentru cei care-şi făcuseră nevoile cei din tren nu aveau nici cea mai mică relevanţă – nu erau nici măcar din aceeaşi specie cu ei –, aşa că le păsa la fel de puţin dacă vreun trecător le zăreşte dosurile în timp ce se screm ori dacă la scenă asistă o

pierdut
rândunică.

Şi tot aşa.

Sai tăcută… simţind că o aşteaptă destinul. Deja simţea Cho Oyu în aer.

— Nu-ţi face griji, draga mea, a zis călugăriţa.

Sai nu-i răspunse, iar călugăriţa începu să se neliniştească.

Au luat un taxi şi au străbătut astfel, scârţâind şi legănându-se în vânt, un climat mai umed şi un peisaj de un verde ruginiu. Au trecut pe lângă tonete cu ceai ridicate pe postamente firave, găini vii vândute în coşuri rotunde de trestie şi zeiţe Durga Puja în curs de asamblare în barăci. Au trecut pe lângă câmpuri de orez şi depozite decrepite, ce purtau însă numele unor faimoase companii de ceai: Rungli Rungliot, Ghoom, Goenkas.

— Nu mai sta aşa, de parcă ţi-ar fi milă de tine ! Doar nu crezi că Dumnezeu e supărat, nu? Cu tot ce are El de făcut ?

Fără veste, din dreapta lor, râul Teesta le sări în faţă dintre ţărmurile sale albe de nisip. Soarele şi spaţiul s-au năpustit pe fereastră. S-au multiplicat în mii de reflexii, oglinzi ale luminii şi ale râului, fiecare dintre ele adăugându-le noi unghiuri şi culori celorlalte, iar Sai deveni brusc conştientă de imensitatea spaţiului în care pătrundea.

Pe malul râului, cu apa curgând pe lângă ele în torente sălbatice şi picăturile de soare în asfinţit strecurându-se printre copaci, s-au despărţit. La răsărit se afla Kalimpong, ce părea că se ţine cu mare greutate în şa, între dealurile Deolo şi Ringkingpong. La apus se afla Darjeeling, ce se pierdea în munţii Singalila. Călugăriţa încercă să-i ofere un ultim sfat, însă glasul îi fu acoperit de râu, aşa că se mulţumi s-o ciupească pe Sai de obraz, în semn de rămas-bun. Şi dusă a fost, într-un jeep al maicilor de la Cluny, la două mii de metri în adâncul ţării ceaiului, spre un oraş întunecat şi jegos, cu puzderie de mânăstiri apărute ca

ciupercile din ceaţa ce se prelingea pe pământ.

După apusul soarelui, s-a întunecat rapid. Cei doi şi-au continuat mersul înşurubat pe şosea, cu maşina atât de lăsată pe spate, încât botul i se înălţa drept spre cer. La cea mai mică mişcare greşită s-ar fi răsturnat în prăpastie. Moartea îi şoptea lui Sai în ureche, viaţa îi alerga nebuneşte prin puls, inima i se ridicase în gât în timp ce se avântau pe serpentine. Nicăieri în Kalimpong nu exista iluminat stradal, iar lămpile din case erau atât de slabe, că nu le vedeai decât când treceai pe lângă ele. Apăreau lângă tine pe neaşteptate şi dispăreau imediat în urma ta. Oamenii care mergeau pe străzile ca de smoală nu aveau nici felinare, nici lanterne, iar farurile îi surprindeau făcând un pas înapoi în clipa în care vedeau maşina venind. Şoferul a virat de pe un drum acoperit cu gudron spre unul de ţară şi în cele din urmă maşina s-a oprit în mijlocul sălbăticiei, la o poartă suspendată între stâlpi de piatră. Sunetul motorului a pierit. Farurile s-au stins. Nu se mai auzea decât pădurea, cu sunetele ei: *ssss tseu ts ts seuuu.*

Şapte

Vai, bunicul mai mult şopârlă decât om.

Un câine mai uman decât câinele.

Chipul lui Sai răsturnat în lingura de supă.

În cinstea venirii ei, bucătarul făcuse piureul în formă de maşină, aducându-şi aminte o ştiinţă dintr-o altă epocă, atunci când, lăsându-se purtat de imaginaţie, crease castele sărbătoreşti decorate cu steaguri de hârtie, peşti cu inel în nas, porci mistreţi cu spinări de ţelină şi găini cu ouă adevărate lipite de fund, pentru efect comic.

Maşina asta avea roţile din felii de roşii şi ornamente răsucite din bucăţi de poleială veche, pe care bucătarul le trata ca pe un metal preţios: le spăla, le usca, le folosea şi răs-folosea până când se făceau ca nişte fărâmiţe de beteală, pe care tot nu se îndura să le arunce.

Maşina trona în mijlocul mesei, lângă cotletele de oaie în formă de vâslă, păstăile de fasole verde îmbibate cu apă şi căpăţâna de conopidă acoperită cu sos de brânză, care arăta ca un creier acoperit cu un giulgiu. Dinspre toate felurile de mâncare se ridicau aburi furioşi, iar norii calzi, cu miros de hrană, s-au condensat pe chipul lui Sai. Când aburul s-a mai limpezit puţin, ea s-a uitat încă o dată la bunicul ei, aflat la capătul opus al mesei, cu câinele pe un alt scaun, lângă el. Mutt zâmbea, stând cu capul înclinat, i se auzea coada lovindu-se de scaun – buf, buf –, dar judecătorul părea să nu fi remarcat sosirea lui Sai. Era o siluetă zbârcită, într-o cămaşă albă şi pantaloni negri, cu cataramă într-o parte. Hainele îi erau subţiate de atâta purtat, însă curate şi călcate de bucătar, care încă mai călca totul – pijamale, prosoape, ciorapi, lenjerie de corp şi batiste. Chipul lui dădea impresia că e şi mai îndepărtat,

din cauza unei pudre albe ce părea să-i acopere pielea întunecată – sau era oare doar un abur ? Şi dinspre el venea o mireasmă vagă de colonie cu iz de antibiotic, puţin cam prea departe de ideea de parfum şi prea aproape de cea de conservant. Avea ceva de reptilă în liniile abrupte ale feţei, în fruntea lată şi lipsită de păr, în nasul introvertit, în bărbia introvertită, în înţepeneala lui, în faptul că aproape nu avea buze, în privirea fixă. Asemeni altor persoane în vârstă, părea să nu fi călătorit în timp spre viitor, ci mult, mult înspre trecut. O fiinţă aflată în drum spre preistorie, în aşteptarea infinitului, semănând cu o creatură din Galapagos ce se uită la oceanul nemărginit.

Într-un sfârşit şi-a ridicat privirea şi şi-a fixat-o asupra lui Sai.

— Ia zi, cum te cheamă?

— Sai.

— Sai? a spus el iritat, ca şi cum ar fi fost martorul unei obrăznicii.

Câinele strănută. Avea botul elegant, o umflătură nobilă în creştetul capului, pantalonaşi cu volănaşe, o coadă cu franjuri făcuţi cu grijă…

Sai nu văzuse în viaţa ei un câine atât de frumos.

— Aveţi un câine superb, ca un star de cinema, a zis ea.

— Ca Audrey Hepburn, poate, a răspuns judecătorul, străduindu-se să nu arate cât de multă plăcere i-a făcut remarca. In niciun caz ca vreuna dintre arătările alea vulgare de pe afişele din bazar.

Îşi ridică lingura.

— Unde-i supa?

În agitaţia lui cu maşina din piure, bucătarul uitase complet de ea.

Judecătorul lovi cu pumnul în masă. Supă după felul doi? Ordinea lucrurilor era dată peste cap.

Curentul electric pierdu brusc din tensiune, parcă oglindind dezaprobarea judecătorului, iar becul începu să bâzâie precum cărăbuşul răsturnat pe spate, ce se chinuia

din răsputeri să se răsucească înapoi pe masă, deranjat de acest voltaj nedefinit, care nu-i putea induce o reacţie de tip kamikaze. Bucătarul stinsese deja toate celelalte lumini din casă, pentru a lăsa toată forţa curentului să se concentreze asupra acestei încăperi, şi în acest spaţiu neuniform luminat se zăreau acum licărind pe tencuiala umflată a peretelui patru umbre ca nişte marionete dintr-un basm – un om-şopârlă, un bucătar cocoşat, o copilă cu gene lungi şi un setter cu coadă lungă…

— Trebuie să-i scriu idiotului ăluia de ofiţer subdivizionar, spuse judecătorul, dar nu-mi fac mari speranţe!

Apoi răsturnă cărăbuşul pe masă cu cuţitul. Gângania se opri din bâzâit, iar Mutt, care se uitase uimită, îl privi ca o soţie iubitoare.

Bucătarul aduse două castroane cu nişte supă de roşii acră şi piperată, bombănind.

— Nu-mi mulţumeşte nimeni pentru nimic… Câte am de făcut! Şi nu mai sunt nici eu tânăr şi sănătos ca altădată… E groaznic să fii lovit de sărăcie, groaznic, groaznic, groaznic…

Judecătorul luă cu lingura smântână dintr-un castron şi trânti cocoloşul moale şi alb în lichidul roşiatic.

— Ei, îi spuse el nepoatei sale, nu ne vom deranja unul pe altul. Trebuie să-ţi angajăm un meditator, o doamnă din vale, cine-şi poate permite să te ţină la o şcoală de maici? Şi de ce aş îngrăşa biserica…? E oricum prea departe şi cine-şi mai permite luxul să-ţi asigure transportul ? Nici la o şcoală de stat nu te pot trimite, cred… Ai ieşi de acolo vorbind cu accent greşit şi scobindu-te în nas…

Lumina se micşorase, ajungând acum cât un filament, delicată ca primul miracol al lui Edison, ţinut între cleştişori fini de sârmă în globul de sticlă al becului. A mai pâlpâit o singură dată într-un ton albastru, apoi s-a stins.

— La dracu’! a spus judecătorul.

În acea seară, puţin mai târziu, Sai stătea în patul ei, acoperită cu o faţă de masă, fiindcă ultimele cearşafuri se rupseseră de mult. Simţea aproape palpabil prezenţa copleşitoare a pădurii, auzea pocnetul sec scos de tulpinile noduroase de bambus ciocnindu-se una de alta în vânt, sunetul *jhorei* ce cobora până adânc în şaua munţilor. Acoperit de zgomotele casei în timpul zilei, acesta se înălţa în amurg pentru a cânta la fereastră pe o unică voce cristalină. Structura casei părea fragilă în comparaţie cu această noapte – ca o coajă de nucă. Acoperişul de tablă zăngănea în vânt. Când Sai îşi mişcă piciorul, degetele îi intrară încet în urzeala roasă a pânzei. Avu senzaţia înspăimântătoare că a intrat într-un spaţiu atât de mare, încât se pierde în el şi în faţă, şi în spate.

Pe nesimţite, ca şi cum în ureche i s-ar fi deschis o uşă secretă, deveni conştientă de sunetul emis de nişte maxilare microscopice, care măcinau încet casa, preschimbând-o în rumeguş, un sunet foarte greu de depistat, căci era unit extrem de intim cu aerul, însă care, odată identificat, căpătă proporţii monumentale. În acest climat, după cum avea să afle, lemnul netratat putea fi ros complet într-un singur anotimp.

Opt

În încăperea aflată vizavi de camera lui Sai, judecătorul înghiţi un diazepam, pentru că descoperise că e tulburat de sosirea nepoatei sale. Stătea culcat în pat, cu Mutt alături.

— Animăluţul meu scump şi drag! i-a spus, alintând-o. *Hâm,* ce urechi lungi şi cârlionţate ai. Ia uite ce cârlionţi frumoşi!

În fiecare noapte Mutt dormea cu capul pe perna lui, iar în nopţile răcoroase era învelită cu un şal din lână de angora. Acum dormea, dar tot îl asculta cu o ureche ciulită în timp ce continua să sforăie.

Judecătorul luă o carte şi încercă să citească, însă nu reuşi. Spre surprinderea lui, se trezi gândindu-se la propriile sale călătorii, la propriile sale sosiri şi plecări, la locuri îndepărtate din trecutul său. Prima oară plecase de acasă la vârsta de douăzeci de ani, cu un cufăr metalic, negru, exact ca acela cu care venise Sai, pe care scria cu litere albe „Domnul J.P. Patel. SS *Strathnaver”.* Era anul 1939. Oraşul pe care-1 lăsase în urmă era căminul străbunilor lui din Piphit. De aici călătorise spre docul din Bombay, de unde luase vaporul spre Liverpool, iar de Ia Liverpool se dusese la Cambridge.

Erau mulţi ani de atunci şi totuşi îşi amintea acea zi cât se poate de clar, cu o acuitate chinuitoare.

Viitorului judecător, căruia atunci i se spunea exclusiv Jemubhai – ori Jemu i se cântase la plecare o serenadă de către doi membri la pensie ai fanfarei militare, plătiţi de socrul său. Aceştia stătuseră pe peron, între băncile cu tăbliţe pe care scria „Locuri pentru indieni” şi „Locuri pentru europeni”, îmbrăcaţi în uniforme roşii, pătate, cu fireturi decolorate şi întărituri metalice ieşind la mâneci sau la guler. In timp ce trenul pleca din staţie, ei cântau *Take*

Me Back to Decir Old Blighty, o melodie despre care îşi amintiseră că se potrivea cu plecarea cuiva.

Judecătorul era însoţit de tatăl său. Acasă, mama lui plângea, pentru că nu estimase corect balanţa dintre finalitatea bun-rămasului şi scurtimea ultimei clipe.

— Nu-1 lăsa să plece. Nu-1 lăsa să plece.

Băieţelul ei cu mustaţă comică şi fragilă, cu pasiunea lui pentru *choorva* ei specială, de care nu avea să se mai bucure în Anglia, şi cu ura lui faţă de frigul de care avea să aibă parte din plin, cu puloverul pe care i-1 tricotase, cu un model suficient de fantezist pentru a-i demonstra extravaganţa dragostei pe care i-o purta, cu noul *Oxford English Dictionary* şi nuca lui de cocos pictată ce urma să fie aruncată ca ofrandă în valurile mării, pentru ca această călătorie a lui să fie binecuvântată de zei.

Trenul gonise huruind întreaga dimineaţă şi întreaga după-masă, ducându-i pe tată şi pe fiu, iar imensitatea peisajului, despre a cărui existenţă habar nu avusese până acum, îi făcuse o impresie extrem de puternică lui Jemu. Simplul fapt că stăteau aşezaţi pe bancheta trenului şi viteza acestuia făceau din lumea pe care o cunoştea una complet insignifiantă, iar fiece fereastră îi aducea o nouă dovadă a pustietăţii gata să ia în stăpânire o inimă nepăzită bine. Se simţea sfâşiat de spaimă, nu pentru viitorul, ci pentru trecutul său, pentru credinţa idioată cu care trăise până acum în Piphit.

Mirosul greu de Bombay Duck[14], ce urca de pe un eşafodaj de scânduri construit de-a lungul căii ferate, l-a făcut să-şi uite preţ de o clipă gândurile apăsătoare. Odată cu trecerea în aerul neutru, acestea i-au revenit însă din nou în minte.

S-a gândit la soţia lui. Era bărbat însurat de abia o lună. Avea să se întoarcă… peste mulţi ani,., şi pe urmă… ? Totul era foarte ciudat. Ea avea paisprezece ani şi încă nu-i

[14] Specie de peşte din Oceanul Indian *(Harpodon nehereus*); delicatese preparate prin uscarea şi sărarea acestui tip de peşte, condimentat cu curry.

cercetase nici chipul în amănunt.

Au traversat golful cu apă sărată de lângă Bombay şi au ajuns la gara Victoria Terminus, unde au refuzat ofertele de cazare la hotel, au stat la o cunoştinţă de-a socrului său şi s-au trezit devreme, pentru a-şi croi drum pe Ballard Pier.

Când auzise prima oară că oceanul înconjoară globul, Jemubhai se simţise mai puternic tocmai pentru că ştia acest lucru, însă acum, când stătea pe puntea presărată cu confetti a vasului, cu ochii la marea ce-şi unduia muşchii nesfârşiţi, s-a simţit brusc slăbit de povara acestei informaţii. Micile valuri se spărgeau de vas într-o ploaie firavă de stropi ca de sifon, acoperiţi de zgomotul motorului mergând în forţă. După al treilea şuierat al sirenei, tatăl lui Jemu a scrutat puntea cu privirea şi şi-a localizat fiul.

— Nu te teme! i-a strigat. Mai întâi o să faci anul întâi.

Însă tonul său îngrozit îi contrazicea cuvintele menite să-l liniştească.

— Aruncă nuca de cocos ! a ţipat apoi.

Jemubhai s-a uitat la tatăl său, un om cu o educaţie precară, ce se aventura acolo unde nu avea ce să caute, şi dragostea din inima lui s-a amestecat cu milă, iar mila s-a amestecat cu ruşine. Tatăl său şi-a simţit mina ridicându-se şi şi-a acoperit gura cu ea: îşi făcuse fiul de râs.

Vasul a pornit, despicând talazurile şi pulverizând apa în stropi ca de ploaie, peştii pluteau, explodând argintii deasupra pânzelor întinse, chelnerii serveau pahare de Tom Collins[15], iar atmosfera de petrecere a atins punctul culminant. Mulţimea de pe ţărm s-a transformat în fărâme de încărcătură plutitoare, la cheremul mareei; cochilii de scoici şi cascade de raze de soare, volane de fustă, ambalaje aruncate şi firicele de salivă, cozi de peşte şi lacrimi… Curând toate s-au evaporat în zare.

Jemu şi-a privit tatăl dispărând. N-a aruncat nuca de cocos şi n-a plâns. De atunci încolo n-avea să simtă

[15] Băutură din gin, suc de lămâie şi apă carbogazoasă, cu zahăr şi gheaţă.

niciodată pentru vreo fiinţă omenească o iubire pură, nealterată de altă emoţie contradictorie.

Au trecut pe lângă farul Colaba şi au înaintat în Oceanul Indian până când, în orice direcţie s-ar fi întors să privească, nu mai vedea decât marea cea fără de sfârşit.

Era o prostie să se lase afectat de sosirea lui Sai, să o lase să-i stârnească amintiri legate de trecutul său. Fără îndoială, era vina cuferelor.

Dra S. Mistry, mânăstirea St Augustine.

Domnul J.P. Patel, SS *Strathnaver.*

Însă el continua să-şi amintească: atunci când şi-a găsit cabina, a descoperit că are un tovarăş de călătorie care crescuse în Calcutta şi compusese sonete latine în endecasilabi în stilul lui Catul, transcriindu-le cu grijă într-un volum aurit, pe care-1 adusese cu el. Colegul de cabină a strâmbat uşor din nas la vederea murăturilor învelite în legătura de *puri*[16]*, a* cepelor, ardeilor verzi şi sării puse într-un cornet din hârtie de ziar, a unei banane care în decursul călătoriei fusese ucisă de căldură. Niciun fruct nu are parte de o moarte atât de rea şi de urâtă ca banana, dar fusese împachetată, totuşi, pentru orice eventualitate. *Pentru ce eventualitate ?* strigă Jemu în gând la mama lui.

Pentru eventualitatea că i se face foame pe drum sau mai durează până când se pregăteşte masa ori îi lipseşte curajul de a se duce în sala de mese de pe vapor, dat fiind faptul că nu ştie să folosească furculiţa şi cuţitul...

Era furios că mama lui luase în calcul posibilitatea de a fi umilit şi astfel, s-a gândit el, nu reuşise decât să-i dea viaţă. În încercarea ei de a elimina riscul unei umilinţe, nu reuşise decât să creeze încă una.

Jemu şi-a luat pachetul, a fugit cu el pe punte şi l-a aruncat peste bord. Oare mama lui chiar nu se gândise cât de inadecvat îi e gestul? Dragoste penibilă, dragoste indiană, dragoste împuţită şi inestetică. Monştrii oceanului

[16] Pâine uşoară din grâu, rotundă şi nedospită, de obicei bine prăjită.

puteau să se înfrupte cât doreau din lucrurile atât de curajos împachetate de ea când se trezise, cu grija plecării lui, înainte de a se crăpa de ziuă.

Mirosul de banane în descompunere a dispărut, dar, vai, în urma lui rămăsese duhoarea fricii şi a singurătăţii, etalate în toată plenitudinea lor.

În cuşeta lui auzea oceanul izbindu-se noaptea de vas, plescăind indecent. Jemu se gândea cum se dezbrăcase pe jumătate şi cum o îmbrăcase iar, pripit, pe soţia lui, abia apucând să-i zărească expresia chipului – o frântură, o licărire în ochi – în timp ce-i trecea *pallu* peste cap. Şi cum, cu toate astea, amintindu-şi subit că se află în proximitatea unui trup de femeie, penisul lui se ridicase uşor şi începuse să bâjbâie în jur, ca o biată vietate marină oarbă, refuzând să fie refuzată. Îşi descoperi propriul lui organ ciudat: persistent, dar laş, rugător, dar semeţ.

Au ancorat la Liverpool, în timp ce fanfara cânta *Land of Hope and Glory.* Colegul său de cabină, îmbrăcat în haine de tweed Donegal, i-a făcut semn unui hamal să-i ajute la bagaje. Un alb să care bagajul unui tuciuriu! Jemubhai şi-a dus singur bagajul, s-a suit cu greutate într-un tren şi a pornit spre Cambridge, descoperind şocat în timp ce traversa câmpiile uriaşa diferenţă dintre vaca englezească (pătrăţoasă) şi cea indiană (cu forme rotunjite).

A continuat să fie uimit de priveliştile ce l-au întâmpinat. Anglia în care şi-a căutat o cameră cu chirie era alcătuită din căsuţe cenuşii, aflate pe uliţe cenuşii, turtite şi parcă lipite între ele cu clei. Acest lucru l-a luat prin surprindere, fiindcă se aşteptase să vadă numai grandoare şi nu-şi dăduse seama că şi aici era posibil ca oamenii să fie săraci şi să ducă vieţi inestetice. Nu s-a lăsat totuşi impresionat şi la fel de neimpresionaţi ca şi el au fost cei ce au răspuns ciocănitului său atunci când i-au deschis uşa în faţă, spunând „Tocmai am dat ultima cameră”, „E plin”, ori mulţumindu-se să ridice un colţ al draperiei şi s-o lase iute înapoi într-o linişte mormântală, ca şi cum toţi locatarii

casei ar fi murit chiar în acea clipă. A vizitat douăzeci şi două de adrese până când a ajuns în pragul casei doamnei Rice de pe Thornton Road. Nici ea nu l-a vrut de chiriaş, însă avea nevoie de bani, iar locuinţa ei era aşa de prost .situată – de cealaltă parte a gării când vii dinspre universitate încât i-a fost teamă să nu rămână fără niciun chiriaş.

De două ori pe zi îi punea tava cu mâncare la baza scărilor – ou fiert, pâine, unt, gem, lapte. După un lung şir de nopţi în care a stat treaz, ascultându-şi chiorăielile stomacului aproape gol şi gândindu-se cu lacrimi în ochi la familia lui din Piphit, care-1 considera la fel de demn de o masă caldă ca şi regina Angliei, Jemubhai şi-a făcut suficient curaj pentru a cere o cină adecvată.

— Nici noi nu mâncăm prea mult seara, James, i-a spus femeia. Îi cade greu la stomac lui tata.

Acesta era numele cu care se referea la soţul ei – tata- şi lui Jemubhai se obişnuise să-i spună James, însă în seara respectivă găsi în farfurie fasole aburindă, coaptă la cuptor, pe pâine prăjită.

— Mulţumesc. Absolut delicios, a spus el, când a văzut-o pe doamna Rice uitându-se fix pe fereastră, aşezată pe scaun.

Mai târziu se minuna el însuşi de curajul lui, pe care avea să şi-l piardă încetul cu încetul, pentru totdeauna.

Se înscrisese la Fitzwilliam cu ajutorul unui eseu pe care îl compusese pentru examenul de admitere: „Asemănări şi diferenţe între Revoluţia Franceză şi cea rusească*'. Pe vremea aceea Fitzwilliam era destul de insignifiant, mai degrabă cămin cultural decât colegiu, însă el a început imediat să înveţe, pentru că aceasta era singura ştiinţă pe care o putea duce cu el dintr-o ţară în cealaltă. Muncea câte douăsprezece ore pe zi fără oprire, până târziu în noapte, şi, retrăgându-se astfel în sine, rată ocazia de a face un gest curajos în exterior, într-un moment crucial, dar descoperi în schimb că sfiiciunea şi singurătatea găsiseră în

el un teren fertil. S-a retras într-o solitudine ce devenea tot mai apăsătoare cu fiecare zi. Solitudinea a devenit un obicei, iar obiceiul a devenit un bărbat în toată firea şi a stors din el orice urmă de viaţă, preschimbându-1 într-o umbră.

Însă, la urma urmei, umbrele îşi creează disconfort singure şi, în ciuda încercărilor sale de a se ascunde, nu reuşi decât să scoată şi mai tare în evidenţă ceva ce-i deranja vizibil pe ceilalţi. Zile întregi nu vorbea absolut nimeni cu el, gâtlejul îi înţepenea din cauza cuvintelor nerostite, inima şi mintea i se preschimbaseră într-o materie informă, dureroasă, iar femeile în vârstă – până şi cele mai nefericite, cu părul albastru şi pete pe chipurile ca nişte dovleci stafidiţi – se mutau în altă parte atunci când se aşeza lângă ele în autobuz, astfel încât a ştiut că, oricare ar fi fost problema cu ele, acele făpturi erau ferm convinse că nu e nici pe departe ceva la fel de grav ca problema *lui.* Nici cele tinere şi frumoase nu erau mai amabile. Fetele se ţineau de nas şi chicoteau:

— Pfui, pute a curry!

Şi astfel mintea lui Jemubhai a început să se erodeze. A devenit şi mai ciudat pentru sine decât era pentru cei din jurul său. Culoarea ciudată a propriei pieli şi propriul său accent i se păreau stranii. A uitat să râdă, abia reuşea să-şi ridice buzele într-un surâs, iar în rarele dăţi când o făcea, îşi ţinea mâna la gură, pentru că nu suporta gândul că vreo persoană i-ar putea vedea gingiile şi dinţii. I se păreau părţi extrem de intime. De fapt, abia dacă lăsa să-i fie zărită vreo părticică a corpului, oricât de mică, ca nu cumva să supere pe cineva. A început să se spele obsesiv, temându-se să nu fie acuzat că miroase urât, şi în fiecare dimineaţă se freca bine, pentru a scăpa de mirosul puternic, cu iz de lapte, al somnului, mirosul de hambar ce-1 înconjura când se trezea, bine impregnat în materialul pijamalei. Până la sfârşitul vieţii n-avea să fie văzut niciodată fără ciorapi şi pantofi, avea să prefere umbra luminii şi zilele mohorâte în locul

celor însorite, trăind cu teama permanentă că soarele îl poate da de gol în toată hidoşenia lui, fără drept de apel.

N-a văzut nimic din peisajul englezesc de ţară, privirea lui n-a zăbovit asupra colegiilor cu faţade sculptate şi a bisericilor pictate cu foiţă de aur şi îngeri, n-a auzit corul băieţilor cu glas de fete şi n-a văzut râul cel verde tremurând, odată cu grădinile oglindite în el, topite una într-alta, ori lebedele ce pluteau, reflectate în apă, ca nişte fluturi cu aripile întinse.

În cele din urmă aproape că încetase să se mai simtă uman, sărea când îl atingea cineva pe braţ, ca şi cum nu putea suporta atâta intimitate, şi era cuprins de groază şi de teroare până şi la gândul unui „Bună ziua, ce zi frumoasă11 schimbat cu femeia cea grasă, îmbrăcată într-un roz prietenos, care ţinea prăvălia de la colţ.

— Ce doreşti? Poţi să repeţi, puişor? i-a răspuns ea murmurului său şi s-a aplecat să-l audă mai bine, însă el a simţit că i se taie glasul şi că, la cel mai mic semn de afecţiune, vocea i se topeşte în lacrimi de milă pentru propria-i persoană.

A început să cumpere din prăvălii tot mai îndepărtate şi mai anonime din inima oraşului, iar când şi-a luat un pămătuf de ras şi vânzătoarea, o femeie tânără, i-a spus că şi soţul ei are unul la fel, simplul fapt al recunoaşterii aceloraşi necesităţi omeneşti, intimitatea acestei legături, *ras, soţ,* l-a tulburat nespus prin îndrăzneala sugestiei.

Judecătorul aprinse lumina şi se uită pe cutia de diazepam ca să vadă data expirării. Nu, medicamentul era încă bun. Trebuia să-şi fi făcut deja efectul. Însă, în loc să-l adoarmă, îl făcuse să aibă un coşmar cu ochii deschişi.

Stătu aşa în pat până când vitele începură să mugească asemenea sirenelor de ceaţă şi cocoşul unchiului Potty, Kookar Raja, străpunse aerul cu *cucurigu*-ul lui ca un steag înălţat în vânt, iar cântecul lui răsună prosteşte şi exagerat de tare, de parcă ar fi chemat pe toată lumea la circ. Se făcuse iar bine de când unchiul Potty îl întorsese cu burta-n

sus, îl băgase cu capul înainte într-o cutie de tablă şi-i exterminase muştele albastre din fund cu un jet zdravăn de spray Flit.

La micul dejun, confruntat din nou cu prezenţa nepoatei sale, aflată la masă, judecătorul i-a poruncit bucătarului s-o ducă s-o vadă pe profesoara particulară pe care i-o angajase, o doamnă pe nume Noni, ce locuia la distanţă de o oră.

Sai şi bucătarul au pornit, croindu-şi drum cu greu pe poteca îngustă şi neagră, ce se întindea până departe pe dealuri ca un şarpe uriaş, iar bucătarul i-a arătat împrejurimile noului ei cămin, i-a arătat casele şi i-a spus cine locuieşte în fiecare dintre ele. Primul vecin era, fireşte, unchiul Potty, care cumpărase pământul cu mulţi ani în urmă de la judecător, un gentleman fermier şi beţiv notoriu. Apoi, venea prietenul lui, părintele Booty de la lăptăria elveţiană, care-şi petrecea toate serile bând cu unchiul Potty. Cei doi aveau ochii roşii ca iepurii şi dinţi maronii de la tutun. Trupurile lor aveau nevoie să fie dragate, însă spiritul le era încă ager.

— *Hello,* Dolly, i-a zis unchiul Potty, făcându-i cu mâna de pe veranda ieşită în afara versantului abrupt, asemeni punţii unui vas.

Aici, pe această verandă, Sai avea să audă pentru prima oară de Beatles. Şi, de asemenea:

— Atâta CARNE şi NICIUN GARTOV? Treabă-i asta? Ce să fac, să mănânc ROŞI VERZI?

Bucătarul îi arătă bazinele piscicole scoase din uz, tabăra militară, mânăstirea din vârful dealului Durpin şi, la poale, un orfelinat şi o crescătorie de găini. Vizavi de crescătorie, ca să-şi poată procura cu uşurinţă ouăle, trăiau două prinţese afgane al căror tată plecase în vacanţă la Brighton, iar la întoarcere constatase că britanicii puseseră pe altcineva pe tron în locul lui. În cele din urmă Nehru le

oferise prinţeselor azil politic (ce gentleman desăvârşit!). Într-o căsuţă lipsită de culoare trăia doamna Sen, a cărei fiică, Mun Mun, plecase în America.

Şi, în fine, mai era Noni (Nonita), care locuia cu sora ei, Lola (Lolita), într-o căsuţă acoperită de trandafiri şi numită Mon Ami. Când soţul Lolei murise în urma unui atac de cord, Noni, care nu se căsătorise niciodată, se mutase cu sora ei, văduva. Trăiau din pensia lui, care însă nu le ajungea, din cauza reparaţiilor nesfârşite ale casei, a preţurilor ce creşteau întruna în bazar, a salariilor pe care le aveau de plătit fetei în casă, măturătorului, paznicului şi grădinarului.

Aşa că, pentru a contribui şi ea la întreţinerea gospodăriei, Noni acceptase rugămintea judecătorului de a-i deveni profesoară lui Sai şi de a-i preda absolut totul, de la ştiinţele exacte până la Shakespeare. Când cunoştinţele de matematică şi ştiinţe exacte ale lui Noni au început să-şi arate limitele, moment în care Sai avea şaisprezece ani, judecătorul s-a văzut nevoit să-l angajeze pe Gyan pentru a-i preda aceste subiecte.

— Ea este Saibaby, a zis bucătarul, prezentând-o surorilor.

Ele au privit-o cu tristeţe: biet copil, lăsat orfan de idila apusă dintre India şi soviete.

— Cel mai prostesc lucru pe care l-a făcut vreodată India: să se dea de partea cui nu trebuie. Îţi aduci aminte când s-au dus Chotu şi Motu în Rusia? Au zis că n-au văzut în viaţa lor aşa ceva, i-a spus Lola lui Noni. Nici măcar în India. Ineficienţă dincolo de orice închipuire.

— Şi-ţi aduci aminte, i-a răspuns Noni Lolei, de ruşii ăia care locuiau uşă-n uşă cu noi la Calcutta ? în fiecare dimineaţă plecau grăbiţi de-acasă şi se întorceau cu munţi de mâncare, îţi aminteşti? După aceea, toată ziua nu făceau altceva decât să taie, să fiarbă, să frigă *munţi* de cartofi şi de ceapă. Şi seara se duceau *iar*, cu pletele în vânt, la bazar, de unde se întorceau şi mai înnebuniţi, iar

seara la cină urmau *şi mai multă* ceapă, *şi mai mulţi* cartofi prăjiţi. Pentru ei India era ţara belşugului. Nu văzuseră *niciodată* pieţe ca ale noastre.

Însă în ciuda părerii lor despre Rusia şi părinţii lui Sai, în anii ce-au urmat s-au ataşat foarte tare de fată.

Nouă

— *O, Doamne*, a ţipat Lola la auzul veştii că judecătorului i-au fost furate armele de la Cho Oyu.

Acum era mult mai căruntă, însă personalitatea îi era mai puternică decât oricând.

— Dacă ne trezim cu huliganii peste noi, la Mon Ami? Or să vină sigur. Dar noi n-avem nimic. Nu că *asta* i-ar împiedica în vreun fel. Sunt în stare să te omoare şi pentru cincizeci de rupii.

— Dar aveţi paznic, a zis Sai absentă, cu gândul la faptul că Gyan nu venise în ziua jafului.

Probabil că afecţiunea lui era pe cale să se stingă…

— Budhoo? Păi, el e nepalez. Cine să mai aibă încredere în el acum? Când e vorba de un jaf, întotdeauna paznicul e de vină. Vinde ponturile şi pe urmă împarte prada cu hoţii… Îţi aminteşti de doamna Thondup? Îl avea pe nepalezul ăla şi într-un an, când s-a întors de la Calcutta, şi-a găsit casa goală-goluţă. *Goală-goluţă.* Ceşti, farfurii, paturi, scaune, instalaţia electrică, absolut totul dispăruse – până şi lanţurile şi flotoarele de la toaletă. Unul dintre bărbaţi încercase să fure şi cablurile electrice de pe drum şi-l găsiseră electrocutat. Absolut tot bambusul fusese tăiat şi vândut şi toate lămâile culese. Ţevile de apă fuseseră găurite, în aşa fel încât toate colibele din josul dealului se alimentau acum cu apă din puţul lor. Şi, fireşte, nici urmă de paznic. Acesta trecuse rapid graniţa în Nepal .şi se făcuse nevăzut. Dumnezeule, Noni! a continuat ea. Ar fi mai bine să scăpăm şi noi cât mai repede de Budhoo.

— Potoleşte-te. Cum să facem asta? a zis Noni. Nu ne-a dat nici cel mai mic motiv.

Adevărul era că Budboo fusese o prezenţă extrem de

liniştitoare pentru cele două surori ce îmbătrâniseră împreună la Mon Ami, loc a cărui parcelă de legume conţinea, după ştiinţa lor, singurul broccoli crescut din seminţe aduse din Anglia. Livada le asigura suficiente fructe pentru a avea în fiecare zi a sezonului de pere posibilitatea să-şi facă un pic de compot din cele mai bune, iar din cele storcoşite făceau vin în cadă. Sârma de rufe se apleca sub greutatea lenjeriei de corp Marks and Spencer, prin hublourile imense ale crăcilor chiloţilor se zărea imaginea unică a vârfului Kanchenjunga, cu dantele de nori. La intrarea în casă era o *thangkha* de demon cu colţi înfometaţi şi coliere din cranii, ce etala un penis mânios, pentru a-i descuraja pe misionari. In salon exista un adevărat tezaur de bibelouri. Mese tibetane *choksee* pictate în culori de foc şi jad, pline ochi cu cărţi, printre care şi un album de picturi ale lui Nicholas Roerich, un aristocrat rus care pictase Himalaia într-o viziune atât de sumbră, că te apuca tremuratul numai când îţi imaginai tot frigul ăla rarefiat şi pe călătorul singuratic, călare pe un iac, mergând – încotro ? Panorama imensă indica o destinaţie abstractă. De asemenea, aveau şi ghidul păsărilor, de Salim Aii, şi toate romanele lui Jane Austen. În bufetul din salon ţineau ceramică Wedgwood şi pe o servantă un borcan de dulceaţă, păstrat pentru frumuseţea lui. „Reţetă aprobată de Maiestatea Sa, regina” scria cu litere aurite sub un blazon susţinut de un leu încoronat şi un unicorn.

Apoi mai era şi motanul Mustafa, o arătare hirsută şi tuciurie, stăpânul absolut al propriei sale lumi, în care nici dragostea cea mai puternică, nici ştiinţa cea mai avansată nu puteau pătrunde. In acest moment tocmai se năpustise în poala lui Sai, gata s-o dea jos, însă ochii lui priveau fără expresie într-ai ei, avertizând-o să nu facă greşeala de a lua acest lucru drept o dovadă de intimitate.

Pentru a păzi toate câte le aveau şi, odată cu ele, şi propria lor demnitate, surorile îl angajaseră pe Budhoo, un militar la pensie ce participase la luptele de gherilă din Assam şi avea o puşcă impresionantă şi o mustaţă la fel de

feroce. Venea pe bicicletă în fiecare seară la ora nouă, claxonând în timp ce se apropia şi ridicându-şi fundul de pe şa în clipa în care trecea peste movila din grădină.

— Budhoo ? îl strigau surorile din casă, stând în capul oaselor în paturile lor, învelite în şaluri Kulu, cu un coniac sikkimez în mână, şi ascultând ştirile BBC, rostite sacadat de crainicul de la radio, ştiri ce năvăleau peste ele în explozii scânteietoare de cuvinte.

— Budhoo?

— *Huzoor!*

În clipa în care îl auzeau, reveneau la ştirile BBC, iar mai apoi – uneori – la micul lor televizor alb-negru, atunci când Doordarshan le regala cu *To the Manor Born*[17] sau *Yes, Minister*[18], unde puteau vedea gentlemeni cu feţele ca nişte şunci umede, mulţumite. Budhoo stătea pe acoperiş, încercând să găsească cea mai bună poziţie a antenei, iar surorile îi strigau pe geam „Dreapta, stânga, nu, înapoi”, în timp ce bietul om se legăna printre crengi de copac şi molii, rezultat al vremii capricioase din Kalimpong.

La anumite intervale din timpul nopţii Budhoo mărşăluia prin Mon Ami, lovind cu bastonul în pământ şi sunând din fluier, ca Lola şi Noni să-l audă şi să se simtă în siguranţă până când dimineaţa licărea iar la orizont ca aurul de douăzeci şi patru de carate, iar ele se trezeau şi dădeau cu ochii de ceaţa prăfoasă, ce ardea în soare.

Dar nu exista niciun motiv întemeiat pentru care să poată fi sută la sută sigure de loialitatea lui Budhoo. Acesta putea foarte bine să le şi omoare în cămăşile lor de noapte…

— Dar dacă îl concediem, a spus Noni, o să se supere şi-o să aibă cu adevărat un motiv să facă ceva.

— Îţi spun eu: nu poţi să ai încredere în nepalezii ăştia. Şi

[17] Serial britanic foarte popular, difuzat de BBC 1 între 1979 şi 1981.

[18] Sitcom britanic difuzat de televiziunea şi radioul BBC între 1980 şi 1984, urmat de *Yes, Prime Minister,* între 1986 şi 1988, o cruntă satiră la adresa politicienilor şi a politicii.

nu se mulţumesc pur şi simplu să jefuiască. Sunt în stare să te omoare fără ca măcar să clipească.

— Ei, a oftat Lola, trebuia să se întâmple. Plutea de mult în aer. Când a fost asta o zonă liniştită? Când ne-am mutat la Mon Ami, tot Kalimpongul era cu fundul în sus. Îţi aminteşti? Nu mai ştiai cine e spion şi cine nu. Beijingul tocmai numise Kalimpongul focar al activităţii antichineze…

Călugării se strecuraseră prin păduri, în timp ce de pe înălţimi se descărcau focuri de armă de culoarea granatului. Fugiseră din Tibet de-a lungul drumului sării şi al lânii. În zonă sosiseră şi aristocraţi. Frumuseţi din Lhasa dansau pe muzică de vals la Gymkhana Ball, uimindu-i pe localnici cu stilul lor cosmopolit.

Însă pentru o lungă perioadă de timp hrana fusese neîndestulătoare, aşa cum se întâmpla întotdeauna când pe colină apăreau probleme politice.

— Ar fi mai bine să fugim repede la piaţă, Noni. O să se golească. Şi cărţile de la bibliotecă! Trebuie să le schimbăm.

— N-o să-mi ajungă o lună, a zis Lola. Aproape am terminat-o, a continuat, trântind *La cotul râului*[19]*.* Cu mare greutate…

— Un scriitor superb, a zis Noni. Clasa-ntii. Una dintre cele mai bune cărţi pe care le-am citit vreodată.

— Ei, nu ştiu, a spus Lola. Mie mi se pare ciudat. E prea ancorat în trecut… N-a progresat deloc. N-a reuşit niciodată să scape de nevroza colonială. Totuşi acum lucrurile s-au schimbat. Adevărul ăsta e, a continuat. Puiul *tikka mcisala* a înlocuit peştele cu cartofi prăjiţi, devenind numărul unu în preferinţele britanicilor care comandă mâncare la domiciliu. Tocmai am citit asta în *Indian Express.* Puiul *tikka maşala,* a repetat. Îţi vine să crezi aşa ceva?

Şi-a imaginat un peisaj rustic englezesc, cu castele, garduri vii, arici etc. şi *tikka maşala* năpustindu-se vijelios

[19] *A Bend in the River,* roman din 1979 al laureatului Premiului Nobel pentru Literatură din anul 2001, V.S. Naipaul.

din toate direcţiile, în autobuze, biciclete, Rolls-Royce-uri. După care şi-a închipuit o scenă din *To the Manor Born*: „Vai, Audrey, ce drăguţ! Pui *tikka maşala* ! Da, şi am luat şi nişte *basmati.* Mi se pare cel mai bun orez din lume! Ţie nu?”.

— Mă rog, nu-mi place să fiu de aceeaşi părere cu tine, dar poate că ai dreptate, a cedat Noni. La urma urmei, de ce nu scrie despre locul în care trăieşte acum? De ce nu-şi ia drept subiect, să zicem, revoltele rasiale din Manchester?

— Cea de acum e o cu totul altă Anglie, Noni. O societate complet cosmopolită. Uite, Pixie, de exemplu, nu se simte deloc privită de sus.

Pixie, fiica Lolei, era reporter la BBC. Din când în când Lola îi făcea câte o vizită şi când se întorcea, îi aducea pe toţi la disperare, vorbind întruna : „O piesă absolut superbă şi, ah, să vezi ce căpşuni şi ce frişca… Ah, ce căpşuni şi ce frişcă…”

— Dumnezeule! Ce căpşuni şi ce frişcă, draga mea. Servite chiar afară, într-o *grădină de vis* ! şi-a maimuţărit Noni sora. De parcă nu poţi să mănânci căpşuni cu frişcă şi aici, în Kalimpong! a continuat ea. Şi poţi foarte bine să le mănânci fără să-ţi iei tonul ăla afectat şi să te porţi ca o scroafă care s-a cocoţat prima oară pe pantofi cu toc.

— Groaznice picioare mai au bietele englezoaice, a zis unchiul Potty, care asistase la schimbul de replici. Albe şi ciolănoase. Bine măcar că de o vreme încoace au început să poarte pantaloni.

Însă Lola era prea ameţită ca să-l asculte. Avea valizele pline cu Marmite, cuburi de bulion Oxo, pachete de supă Knorr, bomboane After Eight, bulbi de narcise, rezerve pentru loţiunea Boots cu castraveţi şi chiloţi Marks and Spencer – esenţa, chintesenţa anglicităţii, aşa cum o înţelegea ea. In mod categoric, această lenjerie de corp era făcută după chipul şi asemănarea reginei:

Ea era de nădejde.
Ea era o fiinţă simplă, fără fasoane.
Ea era rezistentă.

Era un om de bun-simţ.

Lenjeria era de nădejde.
Era o lenjerie simplă, fără fasoane.
Lenjeria era rezistentă.
Era o lenjerie de bun-simţ.
Întotdeauna aveau câştig de cauză.

Pixie fusese cea care inspirase ritualul nocturn al ascultării radioului.

— Budhoo?

— Huzoor.

— Bună seara… Sunt Piyali Banerjee şi ascultaţi ştirile BBC.

Pe întreg cuprinsul Indiei oamenii care auzeau numele indian anunţat cu accent englezesc veritabil pufneau în râs şi râdeau atât de tare, că-i durea stomacul.

Boală. Război. Foamete. Noni şi-a manifestat zgomotos dezaprobarea şi revolta, însă Lola torcea de mândrie şi nu auzea decât eleganţa antiseptică a glasului propriei sale fiice triumfând asupra oricăror grozăvii pe care lumea le prăvălea asupra unora.

— Mai bine pleci mai devreme decât mai târziu, o sfătuise pe Pixie cu mult timp în urmă. India e o corabie ce se scufundă. Nu vreau să te bat la cap, draga mea, scumpa mea, nu mă gândesc decât la fericirea ta, dar *uşile n-or să rămână deschise la infinit…*

Zece

Biju îşi începuse cel de-al doilea an în America la restaurantul italian Pinocchio, amestecând în cazane de *bolognese* forfotind, în timp ce la un difuzor un cântăreţ de operă cânta despre dragoste şi crimă, răzbunare şi suferinţă.

— Pute, a zis nevasta proprietarului. Cred că am alergie la uleiul lui de păr.

Sperase că vor găsi să angajeze bărbaţi din regiunile mai sărace ale Europei – poate bulgari ori cehoslovaci. Măcar ar fi putut avea cât de cât ceva în comun cu ei, cum ar fi religia şi culoarea pielii, bunici care să fi mâncat cârnaţi afumaţi şi care să arate ca ei. Însă aceştia nu veneau în număr suficient de mare sau nu veneau suficient de disperaţi, nu-i era prea clar…

Proprietarul a cumpărat săpun şi pastă de dinţi, periuţă de dinţi, şampon şi balsam, beţigaşe de urechi, unghiere şi, lucrul cel mai important, un deodorant, după care i-a spus lui Biju că i-a luat câteva lucruri de care ar putea avea nevoie.

Stăteau unul în faţa celuilalt, stânjeniţi de intimitatea produselor ce zăceau între ei.

Proprietarul a încercat o altă tactică:

— Ce părere aveţi în India despre papă ?

Demonstrându-şi respectul faţă de mintea lui Biju, avea să-i sporească tânărului respectul faţă de sine, pentru că băiatul, era limpede, avea carenţe serioase la acest capitol.

— Ai încercat, i-a spus soţia lui drept îmbărbătare câteva zile mai târziu, când au văzut că nu există nici cea mai mică urmă de schimbare la Biju. I-ai *cumpărat* până şi săpun.

Biju a încercat la Tom & Tomoko's.

— Nu facem angajări de personal.
La McSweeney's Pub.
— Nu angajăm.
La Freddy's Wok.
— Ştii să mergi pe bicicletă?
Da, ştia.

Aripioare *szechuan* şi cartofi prăjiţi la doar 3 dolari. Orez prăjit la 1 dolar şi 35 de cenţi şi, la 1 dolar, găluşte fripte în tigaie, durdulii şi pufoase ca nişte bebeluşi – taie-le şi farfuria o să-ţi fie inundată de un şuvoi de ulei suculent. In ţara asta cei săraci mănâncă regeşte! Puiul generalului Tso, porcul împăratului şi Biju pe bicicletă, cu punga conţinând comanda pe ghidon, o siluetă speriată printre autobuze pufnind şi taxiuri regurgitând… ce mai gemete, ce mai zgomote de flatulenţă se auzeau în trafic! Biju apăsa cu putere pedalele, apostrofat de taximetrişti veniţi direct din Punjab – omul nu e un lucru ce poate fi închis într-o cuşcă, omul e sălbatic *sălbatic* şi aşa trebuie să şi conducă, într-un taxi din care se auzeau iodlere şi care era gata să se facă fărâmiţe în orice clipă. Îl hărţuiau pe Biju cu claxoane atât de puternice, încât ar fi putut să despice lumea în două, în lichide şi solide: uaaa!

Într-o seară Biju a fost trimis să livreze supă fierbinte şi acră şi ouă *foo yong* pentru trei indience tinere, proaspăt mutate în cartier, într-un bloc dat în folosinţă de curând, după intrarea în vigoare a noilor legi edilitare, cu chirii mai ridicate. Deasupra străzii vechii locatari atârnaseră pancarte pe care scria „Ziua antirezidenţializării", pentru un festival ce se desfăşurase mai devreme în acea după-masă şi în cadrul căruia puseseră muzică, prăjiseră hotdogi în stradă şi îşi vânduseră toate gunoaiele şi jafurile. Indiencele sperau ca într-o zi să devină şi ele rezidente cu drepturi depline, însă în clipa respectivă, în ciuda faptului că nu fuseseră prea bine primite de cei din zonă, se aflau în perioada de rebeliune tipic studenţească şi fraternizau cu amărăştenii care voiau să le vadă plecate.

Fata care răspunsese la interfon zâmbi – dinţi strălucitori, ochi strălucitori, în spatele ochelarilor strălucitori. Luă punga şi se duse să aducă banii. Înăuntru era o atmosferă inundată de feminitate – plete bogate, mirosind plăcut, a păr proaspăt spălat, şi papuci *kolhapuri* brodaţi cu fir auriu, aruncaţi care încotro. Cărţi groase de contabilitate zăceau pe masă, lângă statuia unui Ganesh pântecos, adus tocmai de acasă, în ciuda greutăţii lui, ca obiect de design interior şi, în plus, ca să aibă fetele noroc la bani şi la examene.

— Păi atunci, şi-a continuat una dintre ele conversaţia întreruptă de Biju, discutând despre o a patra fată, care nu era prezentă, de ce nu-şi ia un iubit indian, care să-i înţeleagă toate toanele?

— Nu vrea un indian. Nu vrea un indian drăguţ, care a crescut discutând câte-n lună şi-n stele cu mătuşile lui în bucătărie.

— Atunci ce vrea ?

— Îl vrea pe bărbatul Marlboro, cu doctorat.

Aveau o siguranţă de sine obişnuită la multe indience educate şi vorbitoare de engleză din clasa superioară, ce frecventau mesele frugale de mimoze, mâncau cu degete experte friptura de la Dadi’s, îşi trăgeau pe ele un sari sau un şort elastic pentru aerobic şi erau în stare să zică

Namaste, tanti Kusum, *aayiye, baethiye, khayiye*!” la fel de firesc ca şi „Căcat!”. Erau gata în orice clipă să se tundă scurt, visau la iubiri în stil occidental şi erau fericite când aveau parte de o ceremonie tradiţională, cu tone de bijuterii : setul verde (adică smarald), setul roşu (adică rubin), setul alb (adică diamant). Se considerau cele mai îndreptăţite să ţină prelegeri în faţa oricui, despre o diversitate de subiecte: profesorilor de contabilitate despre contabilitate, celor din Vermont despre frunzele de toamnă, indienilor americani despre America, americanilor despre India, indienilor despre India, americanilor despre America. Aveau o ţinută ireproşabilă. Erau impresionante. In Statele Unite, unde, din fericire, încă se mai credea că indiencele sunt nişte biete femei exploatate, ele erau lăudate şi

considerate extraordinare – înţepenindu-le, din nefericire, şi mai tare în ceea ce erau deja.

Prăjiturele cu răvaş, au verificat fetele, sos de ardei iute, sos de soia, sos de raţă, beţigaşe, şerveţele, linguri, cuţite, furculiţe de plastic.

— *Dhanyawad. Shukria*. Îţi mulţumim. Uite şi un bacşiş suplimentar. Ar trebui să-ţi cumperi căciulă, fular, mănuşi, să te pregăteşti pentru iarnă.

Fata cu ochi strălucitori a spus-o în mai multe feluri, în aşa fel încât semnificaţia cuvintelor ei să fie limpede: el trebuie să înţeleagă că este vorba de o atitudine de prietenie firească între indienii aflaţi în străinătate, indiferent de clasă socială sau de limbă, de faptul că sunt bogaţi sau săraci, din nord sau din sud, din casta superioară sau din cea de jos.

Stând în picioare în faţa acelui prag, Biju simţi un amestec de emoţii: foame, respect, dispreţ. Se urcă pe bicicleta pe care o proptise de balustradă şi dădu să plece, însă ceva îl făcu să se oprească şi să se întoarcă. Apartamentul era la parter, avea grilaj la ferestre, iar Biju îşi duse două degete la buze, fluieră spre geam la fetele care tocmai îşi băgau lingurile în lichidul maroniu, cu bucăţele diforme de ou, ce arătau oribil lângă plasticul casoletelor, *fiu*, *fiiiu, fiu,* şi, înainte să le vadă reacţiile, pedală cât putu de repede, amestecându-se în traficul asurzitor de pe Broadway, cu oameni schimonosiţi şi vociferând. In timp ce pedala, începu să cânte cât îl ţineau băierile:

— *O, yeh ladki zara si deewani lagti hai...*

Cântece vechi. Cele mai frumoase cântece.

O săptămână mai târziu, însă, cinci persoane au sunat la Freddy's Wok ca să se plângă că mâncarea e rece. Se făcuse iarnă.

Umbrele se apropiau tot mai tare. Noaptea muşca din ore mai mult decât i se cuvenea. Biju mirosi primii fulgi de zăpadă şi descoperi că au exact acelaşi miros înţepător,

greu de inhalat, ca şi cel din congelator. Simţi sub tălpi scârţâitul polistirenului de la cutiile termoizolante. Pe Hudson gheaţa se crăpa cu zgomot şi lăsa impresia că între marginile acestui fluviu spart şi cenuşiu locuitorilor oraşului li se oferă şansa de a zări un lucru îndepărtat şi uitat, la care să se gândească atunci când îşi deplâng propria singurătate.

Biju îşi băga nişte ziare pe sub cămaşă – exemplare nevândute primite din partea amabilului domn Iype de la chioşcul de ziare – şi uneori îşi lua clătitele cu praz şi le vâra sub ziare, inspirat de amintirea unui unchi care ieşea iarna pe câmp cu *paratha*[20] care-i ţineau loc de prânz vârâte pe sub vestă. Însă nici asta nu părea să-l ajute prea tare şi o dată, când mergea pe bicicletă, îi dădură lacrimile de la frig, iar plânsul deschise o venă şi mai adâncă a tristeţii sale. Dintre icnete i se revărsă un geamăt atât de înspăimântător, încât trăi un şoc când descoperi că suferinţa îi e atât de profundă.

Când s-a întors acasă, în subsolul unei clădiri din fundul Harlemului, a căzut lat şi-a adormit pe loc.

Clădirea aparţinea unei companii cu o conducere invizibilă şi adresa înscrisă pe strada Unu şi un Sfert, care deţinea blocuri de închiriat în întreaga zonă, iar administratorul îşi suplimenta veniturile prin închirierea ilegală a subsolurilor cu săptămâna, luna sau chiar cu ziua unor persoane fără acte de şedere. Individul, care se numea Jacinto, ştia cam la fel de multă engleză câtă ştia şi Biju şi, cu ceva spaniolă, *hindi* şi o mimică agitată, punctată de străfulgerarea dintelui său de aur în lumina soarelui în asfinţit, stabiliseră condiţiile închirierii. Biju se alăturase unei populaţii fluctuante de bărbaţi ce-şi făceau culcuş lângă tabloul electric, în spatele boilerului, în odăiţe

[20] Lipie din grâu integral, friptă în ulei şi umplută cu legume, mai ales cartofi fierţi, ridichi sau conopidă şi/ori *paneer,* brânză indiană. Se mănâncă ori la ceai, cu puţin unt deasupra, ori, cel mai adesea, cu murături şi iaurt.

minuscule şi în colţuri cu forme ciudate, care pe vremuri fuseseră cămări, camere de servitori, spălătorii şi debarale, plasate la capătul unor locuinţe ce altădată adăposteau familii întregi şi cu intrarea încă împodobită cu bucăţi de mozaic colorat, în formă de stea. Bărbaţii împărţeau o toaletă galbenă. Chiuveta era un jgheab de tablă în care altădată se spălau rufele. Exista un singur tablou electric pentru întreaga clădire şi dacă cineva punea în priză prea multe aparate simultan sau aprindea prea multe lumini, *CLANC!* siguranţa sărea imediat, iar chiriaşii zbierau în gol, pentru că, fireşte, nu avea cine să-i audă.

Biju fusese stresat aici chiar din prima zi.

— Sal’tare, îi zisese un bărbat de pe treptele noii sale locuinţe, întinzându-i mâna şi dând din cap. Joey mă cheamă şi doar ce-am dat pe gât nişte WHIIS-KY!

Putere şi şuier. Ăsta era boschetarul local, care-şi păzea graniţele teritoriului unde era stăpân şi pe care uneori şi-l marca pişându-se cu boltă până pe partea opusă a străzii. Ierna aici, pe un grilaj de la metrou, într-un iglu dintr-un sac uriaş de plastic scofâlcit, ce se umfla cu aer stătut la fiecare trecere a trenului. Biju luase mâna lipicioasă ce i se oferise, individul i-o înşfăcase bine, după care Biju se eliberase din strânsoare şi fugise, urmărit de un hohot de râs înfundat.

— Mâncarea e rece, se plângeau clienţii. Supa e bocnă ! Din nou! Şi de fiecare dată, de *fiecare* dată, orezul e rece.

— Şi mie mi-e rece, zicea Biju, pierzându-şi cumpătul.

— Pedalează mai repede, spunea patronul.

— Nu pot.

Era puţin după ora 1 noaptea când părăsi Freddy’s Wok pentru ultima oară. Felinarele stradale erau halouri de lumină pline cu fărâme de stele făcute din aburi îngheţaţi, iar Biju îşi croise drum cu greu printre nămeţi de omăt împodobiţi cu casolete goale pentru transportul mâncării şi pişat de câine solidificat într-un galben uimit. Străzile erau goale. Nu se vedea decât boschetarul ce stătea şi se uita la

un ceas invizibil de la mâna lui, vorbind la un telefon public mort.

— Cinci! Patru! Trei! Doi! Unu… DECOLEAZĂĂĂ!! strigă acesta, după care puse telefonul în furcă şi fugi, ţinându-şi bine căciula pe cap, de parcă s-ar fi temut să nu-i fie suflată de racheta pe care tocmai o lansase în spaţiu.

Biju o coti mecanic la cea de-a şasea casă cu faţadă severă, ca de mormânt, trecu de pubelele metalice, auzind zgrepţănatul inconfundabil al ghearelor de şobolan şi coborî treptele spre subsol.

— Sunt foarte obosit, zise el cu glas tare.

Bărbatul de lângă el se zvârcolea în pat, întorcându-se ba pe o parte, ba pe cealaltă. Altcineva scrâşnea din dinţi în somn.

În clipa în care reuşi să-şi găsească iar de lucru – la o brutărie de pe Broadway, colţ cu La Salle, cheltuise deja toţi banii puşi la păstrare într-un plic.

Era primăvară. Gheaţa începuse să se topească. Urina eliberată curgea în voie la vale. Peste tot în cafenelele şi bistrourile oraşului lumea profita din plin de această fragilă şi dementă falie temporală dintre iarna îngheţată precum iadul şi vara fierbinte ca infernul şi lua masa în aer liber, pe trotuarul îngust, sub florile de cireş. Femei în rochii de fetiţe, cu panglici şi funde care nu coincideau cu personalităţile lor, se bucurau de primele mâncăruri dietetice de ferigi ale sezonului, iar miresmele bucătăriei de lux se amestecau cu eructaţiile taxiurilor şi răsuflarea lascivă a metroului, ce se ridica pe sub fustele fetelor îmbrăcate de primăvară, făcându-le să se întrebe dacă *asta* simţise şi Marilyn Monroe – şi totuşi parcă nu, parcă nu…

Primarul a găsit un şobolan la Gracie Mansion.

Iar Biju se întâlni la brutăria Queen of Tarts cu Saeed Saeed, cel care avea să devină omul pe care îi va admira cel mai tare din Statele Unite ale Americii.

— Sunt din Zanzibar, *nu* din Tanzania, a spus acesta, prezentându-se.

Biju nu ştia nici unde-i una, nici unde-i cealaltă.

— Unde-i asta?

— Nu ştii? Zanzibarul e plin de indieni, omule! Bunica mea… e indiancă!

Mâncară *samosas*[21]*, chapatis, jalebis*[22] şi pilaf în Stone Town. Saeed Saeed putea să cânte ca Amitabh Bachhan şi Hema Malini. Cântă *Mera joota hai japani*… şi *Bombay se aaya mera dost… Oi!* Ştia să gesticuleze cu braţele larg deschise în timp ce dădea din şolduri, ca şi Kavafya din Kazahstan şi Omar din Malaezia şi ambii îl asaltară pe Biju cu numere de dans pline de exuberanţă. Biju se simţi atât de mândru de filmele ţării sale, că aproape îl luă cu leşin.

[21] Trigon mic sau “buzunar” umplut cu legume de sezon sau cu carne.

[22] Prăjituri din aluat bine prăjit şi însiropat, turnate în formă de covrig neregulat, cu o crustă crocantă de zahăr cristalizat, de regulă de culoare portocaliu-aprins sau albă.

Unsprezece

Lunea, miercurea şi vinerea erau zilele în care Noni îi preda lui Sai.

Bucătarul o ducea şi o aducea de la Mon Ami, între timp ducându-se la piaţă şi la poştă şi vânzându-şi *chhang*-ul.

Începuse să-şi comercializeze băutura ca să mai câştige un ban în plus, de dragul lui Biju, pentru că salariul nu îi mai crescuse de ani de zile. După ultima mărire primea douăzeci şi cinci de rupii.

— Dar, *sahib,* implorase el, cum să trăiesc doar cu atât?

— Toate cheltuielile tale sunt plătite – casă, masă, îmbrăcăminte, medicamente. Asta e ce primeşti în plus! se răţoise la el judecătorul.

— Păi, şi Biju?

— Păi, şi Biju *ce* ? Biju trebuie să se descurce singur. Ce problemă are?

Prin urmare, bucătarul, cunoscut pentru calitatea băuturii sale, a început să cumpere mei, să-l spele şi să-l pregătească aşa cum pregătea orezul, să adauge drojdie şi să lase amestecul să fermenteze peste noapte în apă fierbinte. Iarna îl lăsa mai mult. O zi sau două într-un sac de iută, după care, când se acrea şi devenea sec şi acidulat, îl vindea la o dărăpănătură de restaurant pe nume Gompu's. Îl umplea de mândrie să vadă oameni stând în abur şi în fum, cu halbele de bambus pline cu alcoolul lui distilat, îndoit cu apă fierbinte. Sorbeau lichidul cu o tulpiniţă de bambus în loc de pai şi… *aaaaah*! Bucătarul îşi îndemna clienţii să-şi ţină nişte *chhang* lângă pat pentru cazul în care li se face sete în timpul nopţii, susţinând că te întremează după boală. Această activitate duse la alta, chiar mai profitabilă decât prima, fiindcă bucătarul îşi făcu

relaţii serioase pe piaţa neagră a mărcilor celebre de băuturi şi deveni o verigă mică, dar crucială, în afacerile ilegale cu alcool şi combustibil raţionalizat de la armată. In drumul lor spre popota ofiţerilor, camioanele militare făceau un scurt popas la cocioaba lui, bine camuflată de vegetaţia sălbatică din jur. El stătea în tufişuri şi aştepta. Vehiculele se opreau şi lăzile erau descărcate rapid – Teacher’s, Old Monk, Gilby’s, Gymkhana. Bucătarul le ducea la şandramaua în care locuia şi, mai târziu, anumitor comercianţi din oraş, care vindeau sticlele. Fiecare vânzător primea o cotă-parte din câştiguri, iar bucătarul un procent infim din profit: cincizeci de rupii, o sută de rupii. Şoferii de camion primeau o parte mai mare, cei de la popotă una şi mai mare, iar cel mai mare procent îi revenea maiorului Aloo, prieten cu Lola şi cu Noni, care le procura în mod similar romul lor preferat Black Cat şi lichiorul de cireşe de la Sikkim.

Bucătarul făcea aceste lucruri pentru Biju, dar şi pentru sine, dat fiind că jinduia să se modernizeze: voia aparate de prăjit pâine, maşini de bărbierit electrice, ceasuri, aparate foto, cărţi cu benzi desenate. Noaptea nu visa în simboluri freudiene, ce-i înfăşurau pe ceilalţi ca într-o plasă, ci în coduri moderne. Visa tastele unui telefon ce zbura înainte ca el să apuce să le apese sau un canal de televiziune cu semnale imposibil de desluşit.

Descoperise că nimic nu e mai cumplit decât să te afli în slujba unei familii de care să nu poţi fi mândru, care te dezamăgea, te dădea de gol, te făcea de râs. Ce mai râdeau ceilalţi bucătari şi celelalte menajere, paznicii şi grădinarii de pe deal şi cum se mai lăudau ei cât de bine sunt trataţi de stăpânii *lor* – bani, confort, chiar şi pensii în conturi speciale din bănci. De fapt unii dintre aceşti servitori erau atât de iubiţi, că erau practic *rugaţi* să nu se mai spetească atât. Stăpânii lor îi implorau să mănânce smântână şi unt topit, să-şi îngrijească degerăturile şi să stea la soare ca şopârlele în timpul după-amiezilor de iarnă.

Paznicul de la MetalBox l-a încredinţat că el consumă în fiecare dimineaţă un ou prăjit – cu pâine albă prăjită atunci când era în vogă pâinea albă, iar acum, de când era la modă pâinea neagră, cu pâine neagră prăjită.

Atât de serioasă era această rivalitate, încât bucătarul se trezi înşirând minciună după minciună. Cele mai multe despre trecut, pentru că prezentul putea fi verificat mult prea uşor. Lansă un zvon despre gloria pierdută a judecătorului şi, prin urmare, şi a lui, zvon care începu să circule şi se răspândi curând în toată piaţa. Un mare om de stat, le spuse el, un proprietar foarte bogat, care îşi împărţise averea familiei, un luptător pentru libertate ce părăsise o funcţie ce-i oferea o putere imensă la tribunal, pentru că nu dorise să-şi judece semenii. Pur şi simplu nu era în stare, din pricina avântului său patriotic, să-şi bage fraţii la închisoare sau să înăbuşe demonstraţii. Un bărbat în stare să mişte mulţimile, însă îngenuncheat, devenit auster şi meditativ în urma tristeţii provocate de moartea soţiei sale, ea însăşi o mamă martiră şi credincioasă din spiţa acelora care le înmoaie genunchii hinduşilor.

— De-asta stă singur în fiecare zi şi ceas de ceas.

Bucătarul n-o cunoscuse niciodată pe soţia judecătorului, însă pretindea că are informaţiile de la servitorii mai vechi din casă şi în cele din urmă ajunse să creadă el însuşi în propria sa poveste minunată. Ea îi dădea un respect de sine, care îi pria chiar şi atunci când compara legumele ieftine din piaţă şi se uita la pepenii cu tigvele uşor zborşite.

— Era cu totul altfel, i-a spus şi lui Sai la venirea ei la Kalimpong. N-o să-ţi vină să crezi. S-a născut într-o familie de oameni bogaţi.

— Unde s-a născut?

— Într-una din familiile cele mai cunoscute din Gujarat. Ahmedabad. Sau să fi fost Baroda? Un *haveli*[23] uriaş, ca un palat.

[23] Locuinţă specifică nordului Indiei şi Pakistanului, construită în stil islamic, având adesea o curte interioară şi o fântână în centru.

Lui Sai îi plăcea să stea lângă el în bucătărie şi să-i asculte poveştile. Bucătarul îi dădea bucăţele de cocă pe care să le ruleze în formă de *chapatis* şi-i arăta cum să ie facă perfect rotunde, însă fetei îi ieşeau în tot felul de forme ciudate.

— Harta Indiei, zicea el, aruncând la coş bucata respectivă. Ooof, of, acum ai făcut harta Pakistanului! Şi o arunca şi pe următoarea.

În cele din urmă o lăsa să-şi bage una din opere in cuptor şi dacă nu creştea, îi spunea :

— Ei, pâine specială pentru câine.

— Mai povesteşte-mi, îl ruga ea, iar el o lăsa să-şi ungă o tartă cu gem sau să răzuiască brânză într-un sos.

— L-au trimis în Anglia şi zece mii de oameni l-au condus la gară. El era cocoţat sus, pe-un elefant! înţelegi, câştigase o bursă a mabarajahului…

Glasul bucătarului ajungea la urechile judecătorului, aflat deasupra tablei de şah, în salon. Când se gândea la trecutul său, îl apucau nişte furnicături ciudate. Fiecare părticică a corpului îl ardea cumplit. Fierbinţeala îi creştea atât de tare, încât abia o putea suporta.

Adevărul era că Jemubhai Popatlal Patel se născuse într-o familie din casta ţăranilor, într-un adăpost precar, încropit sub un acoperiş de palmier înţesat de şobolani, la periferia oraşului Piphit, unde acesta redevenea satul care fusese odată. Era anul 1919 şi familia Patel încă îşi mai amintea de vremurile când Piphit părea să nu aibă vârstă. La început fusese stăpânit de regii Gaekwad din Baroda, apoi de englezi şi, în ciuda faptului că toate veniturile zonei se duceau întâi spre unii, apoi spre ceilalţi, peisajul rămăsese neschimbat. În inima lui se afla un templu mărginit de câţiva smochini indieni cu mai multe ramificaţii. În umbra înaltă a copacilor, bărbaţi cu bărbi albe îşi regurgitau amintirile. Vacile mugeau, *uu-aau, uu-aau.* Femeile traversau câmpurile de bumbac pentru a lua apă din râul

noroios şi mlăştinos, un râu cu ape leneşe, practic adormit.

Însă apoi peste albiile sărate fuseseră puse căi ferate care să ducă trenurile cu aburi de la docuri la Surat şi Bombay, pentru a transporta bumbacul. În zonele unde locuiau civili apăruseră case arătoase, un tribunal cu turn cu ceas, pentru a ţine socoteala noului timp, ce se mişca mult mai grăbit, iar străzile mişunau de tot felul de oameni: hinduşi, creştini, jainişti, musulmani, funcţionari, soldaţi tineri, femei indigene. În piaţă negustorii cocoţaţi pe câte ceva în prăvăliile lor micuţe uneau prin negoţul lor Kobe şi Panama, Port-au-Prince, Shanghai şi Manila, dar şi dughene cu acoperiş de tablă, prea mici ca să poţi intra înăuntru, aflate la multe zile de mers cu căruţa trasă de boi. Aici, în piaţă, deasupra unui parapet îngust lipit de faţada unui magazin de zaharicale, tatăl lui Jemubhai se ocupa de propria-i afacere modestă, al cărei obiect de activitate era procurarea de martori falşi pentru a compărea în faţa instanţei. (Cine si-ar fi închipuit că peste mulţi ani fiul său avea să devină judecător?)

Erau poveşti obişnuite: soţi geloşi care le tăiau nasul soţiilor sau falsificatori de acte ce susţineau că o văduvă aflată încă în viaţă decedase, pentru ca averea ei să poată fi împărţită între urmaşii lacomi.

Îi antrena pe sărmani, pe disperaţi, pe ticăloşii de ultima speţă, făcând repetiţii dure cu ei:

— Ce ştii despre bivolul lui Manubhai ?

— Păi, Manubhai n-a avut în viaţa lui niciun bivol.

Era mândru de capacitatea lui de a influenţa şi corupe cărarea justiţiei, de a transforma binele în rău sau răul în bine, şi nu simţea nici urmă de vină. In momentul în care la tribunal apărea un caz cu o vacă furată, între familiile aflate în conflict certurile durau deja de secole, avuseseră loc conflicte şi se plătiseră atâtea poliţe, că acolo nu mai exista nici bine şi nici rău. Ar fi fost o greşeală să crezi că se poate găsi un singur răspuns corect şi onest. Cât de mult poţi merge înapoi în timp ca să corectezi lucrurile?

Afacerea prospera. Şi-a cumpărat o bicicletă Hercules la

mâna a doua cu treizeci şi cinci de rupii şi a început să străbată cu ea oraşul, devenind curând o imagine familiară. Când i s-a născut primul şi unicul fiu, speranţele sale au prins aripi. Bebeluşul Jemubhai se prindea cu cinci degeţele miniaturale de un deget al tatălui său. Strânsoarea îi era hotărâtă şi cumva gravă, însă tatăl lui o luă drept o dovadă a faptului că e un copil foarte sănătos şi mustaţa nu reuşi să-i acopere în totalitate zâmbetul. Când fiul său crescu destul de mare. Îl trimise la şcoala misionarilor catolici.

În fiecare dimineaţă din timpul săptămânii mama îl trezea pe Jemubhai înainte de ivirea zorilor, ca el să-şi poată recapitula lecţiile.

— Nu, te rog, încă puţin, încă puţin!

Se smulgea din mâna ei, cu ochii încă închişi, gata să se cufunde la loc în somn, pentru că nu reuşise niciodată să se deprindă cu o astfel de deşteptare în afara orelor pe care le cunoştea, cu acest interval de timp care le aparţinea tâlharilor şi şacalilor, cu sunetele şi formele ciudate despre care era convins că nu erau făcute pentru a fi auzite şi văzute de el, un biet elev la şcoala Bishop Cotton. Nu vedea în jurul lui decât întunericul nopţii, deşi ştia că acolo e de fapt o scenă foarte înghesuită, că afară dorm şiruri de rude care ziua nu ştiu altceva decât să se certe, *kakas-kakis-masas-masis-phois-phuas*, că de acoperişul de stuf al verandei atârnă legături de diverse culori, iar bivolii sunt priponiţi de copaci cu frânghii trecute prin belciugele din nas.

Mama lui era o nălucă ce umbla prin curtea cufundată în obscuritate, turna apă rece din puţ peste şinele lui invizibil şi apoi îl freca zdravăn şi aspru cu încheieturile ei groase de femeie de la ţară şi îi dădea părul cu ulei, iar băiatul, deşi ştia că asta îi va stimula creierul, simţea că dacă îl mai freacă mult, o să rămână fără el.

De hrănit, era bine hrănit, chiar până la saturaţie. În fiecare zi i se dădea un pahar mare cu lapte proaspăt, cu o peliculă de grăsime aurie deasupra. Mama îi ţinea paharul la gură, coborându-1 numai atunci când era gol, drept

pentru care ieşea din această încercare ca o balenă din ocean, trăgând aer în piept cu nesaţ. Avea burta plină de lapte, mintea plină de învăţătură, iar de gât îi atârna un săculeţ cu puţin camfor, pentru a-1 feri de boală. Pachetul era sfinţit, iar pe el erau desenate cu degetul mare semne roşii şi galbene de *tika.* Era dus la şcoală de tatăl său cu bicicleta şi stătea în spatele lui.

La intrarea în clădirea şcolii era un portret al reginei Victoria într-o rochie ca o perdea cu volane, o capă cu ciucuri şi o pălărie ciudată, cu săgeţi cu pene, cu vârful ieşit în afară. In fiecare dimineaţă, când Jemubhai trecea pe dedesubtul ei, expresia ei bulbucată îl tulbura şi era extrem de impresionat de faptul că o femeie atât de lipsită de frumuseţe poate fi totuşi atât de puternică. Cu cât se gândea mai mult la o asemenea ciudăţenie, cu atât mai mult creştea respectul lui faţă de ea şi faţă de englezi.

Chiar acolo, în prezenţa ei plină de negi, se ridicase în fine la înălţimea promisiunii spiţei sale bărbăteşti. Din moştenirea scârţâitoare a neamului Patel a apărut o inteligenţă ce părea a fi modernă în vioiciunea ei. Putea să citească o pagină, să închidă cartea, să bată darabana pe spatele ei, să ţină minte douăsprezece numere, să-şi muncească mintea ca pe o maşină ce merge fără oprire, descâlcind un labirint de calcule şi aruncând răspunsul ca pe un produs finit la capătul de ieşire de pe o bandă de asamblare. Câteodată. când îl vedea, propriul său tată părea să nu-1 mai recunoască, atât de limpede zărea în sclipirile ca de raze X ale imaginaţiei băiatului dovezi clare ale faptului că sub ţeasta fiului său e un teren fertil, care dă rod.

Imediat după acest moment fiicele trebuiră să se mulţumească doar cu strictul necesar, iar tatăl se asigură că fiul lui are parte de tot ce e mai bun, de la dragoste la mâncare. Anii se scurseră pe nesimţite.

Însă speranţele lui Jemubhai râmaseră neclare, iar tatăl lui a fost cel care a pomenit prima oară de serviciul civil.

Când Jemu, acum în vârstă de paisprezece ani, s-a plasat chiar în fruntea clasei, directorul, domnul McCooe, l-a chemat pe tatăl lui şi i-a sugerat că ar fi bine ca fiul său să dea examen pentru postul de avocat pledant local, care avea să-i dea posibilitatea să-şi găsească o slujbă în rândul magistraţilor inferiori.

— Isteţ băiat… Ar putea să ajungă chiar şi la Curtea Supremă!

Tatăl a ieşit gândindu-se: Păi, dacă poate să facă asta, poate să facă şi mai mult de atât. Ar putea să fie el însuşi judecător, nu?

Fiul lui ar putea, *ar putea*, *ar fi in stare!* să ocupe chiar scaunul în faţa căruia stătuse mereu tatăl său, mândru perturbator al sistemului, situat pe treapta cea mai de jos a ierarhiei din sala de judecată. Ar putea fi prefect sau judecător la Curtea Supremă. Ar putea să poarte deasupra chipului său tuciuriu o perucă albă şi caraghioasă în arşiţa arzătoare a verii şi să dea sentinţe, lovind cu ciocănelul în acele dosare cu probe falsificate. Tatăl dedesubt, fiul deasupra. Aveau să deţină controlul absolut al justiţiei.

Era un vis pe care-1 visa împreună cu Jemubhai. Atât de fantastic li se înfăţişa acel vis, că le părea mai fascinant ca un basm şi poate că, deoarece visul se avânta mult prea sus spre zări pentru a putea fi cuprins între limitele logicii, căpătă consistenţă şi începu să exercite o presiune palpabilă. Fără naivitate, tatăl şi fiul ar fi fost înfrânţi. Dacă ar fi ţintit mai jos, în conformitate cu logica probabilităţii, ar fi eşuat.

Numărul recomandat de indieni la ICS[24] era de cincizeci la sută, iar locurile alocate erau departe de a fi fost ocupate. Spaţiu sus, spaţiu sus. Categoric, jos nu era pic de spaţiu.

Jemubhai urmă cursurile de la Bishop College cu ajutorul unei burse, după care plecă la Cambridge pe SS *Strathnaver.* La întoarcere, ca membru al ICS, a fost

[24] *Indian Civil Service,* administraţia civilă a Indiei britanice.

repartizat într-un district aflat la mare distanţă de casă, în statul Uttar Pradesh.

— Tare mulţi servitori pe vremea aia, i-a spus bucătarul lui Sai. Acum, fireşte, eu sunt singurul.

Începuse să muncească la zece ani, în schimbul unui salariu pe jumătate cât vârsta lui – cinci rupii –, fiind cel mai prost plătit *chokra* bun la toate din bucătăria unui club, unde tatăl lui era bucătarul specializat în budincă.

La paisprezece ani fusese angajat de judecător, cu douăsprezece rupii pe lună. Pe vremea aceea încă îţi mai prindea bine să ştii că dacă legi un vas cu smântână de burta unei vaci, până la sfârşitul zilei, când ajungeai cu ea la tabăra următoare, avea să se bată singură, devenind unt. Sau că poţi transporta în siguranţă carnea într-o umbrelă întoarsă invers şi legată cu o plasă de ţânţari.

— Eram mereu în mişcare, a zis bucătarul. Trei săptămâni din patru. Nu ne opream decât în cele mai rele zile ale musonului. Dacă ar fi putut, bunicul tău ar fi condus maşina, dar regiunea noastră era pe atunci aproape total lipsită de drumuri şi erau foarte puţine poduri peste râuri, aşa că de cele mai multe ori trebuia să meargă călare pe cal. Din când în când, în zone cu junglă sau când erau curenţi adânci şi repezi, se urca pe câte un elefant. Noi călătoream înaintea lui, într-un şir de căruţe trase de boi şi umplute până sus cu porţelanuri, corturi, mobilă, covoare – de toate. Aveam hamali, ordonanţe şi un stenograf. Aveam o toaletă portabilă pentru cortul care ţinea loc de baie şi chiar şi un *murga-murgi* într-o cuşcă de sub căruţă. Erau o rasă străină şi găina aia făcea mai multe ouă decât orice alte *murgi* pe care le-am văzut vreodată.

— Unde dormeaţi? a întrebat Sai.

— Ne ridicam corturile în satele din tot judeţul: un cort mare cu dormitor ca o cupolă pentru bunicul tău, cu un cort-baie ataşat, garderob, salon şi sală de mese. Corturile

erau foarte mari, cu covoare de caşmir şi veselă de argint, iar bunicul tău se îmbrăca pentru cină într-un sacou negru, elegant, şi cu papion chiar şi în junglă. Şi cum am zis, noi mergeam în faţă, în aşa fel încât atunci când ajungea şi bunicul tău, totul să fie aranjat exact aşa cum fusese în tabăra anterioară, cu aceleaşi dosare deschise în exact acelaşi unghi şi la aceeaşi pagină. La cel mai mic lucru pus altfel decât îl lăsase, îşi ieşea imediat din fire. Orarul era foarte strict. N-aveam voie să întârziem nici măcar cinci minute, aşa că am fost nevoiţi să învăţăm cu toţii să citim ceasul. La cinci şi patruzeci şi cinci duceam tava cu ceaiul la patul bunicului tău. Ceai la pat, strigam şi ridicam foaia de cort.

„Ceaila pat”, aşa suna. *„Ceaaailaa pat. Ceaaailapat.”* Sai începu să râdă.

Judecătorul privi tabla de şah, însă după amintirea începuturilor sale, ce-l ardea ca un fier înroşit, retrăi o bine-venită uşurare, amintindu-şi viaţa lui de angajat în serviciul civil şi plecat în inspecţii pe teren.

Programul strict îl liniştise, ca şi exercitarea constantă a autorităţii. Ce mult îi plăcea să-şi reverse puterea asupra claselor sociale care-i ţinuseră familia sub călcâiul lor vreme de secole! De pildă, asupra stenografului, care era un brahman. Iată-l furişându-se târâş într-un cortuleţ aflat pe o margine, în timp ce Jemubhai se lăfăia regeşte într-un pat sculptat din lemn de tec, cu două rânduri de plase de ţânţari.

— Ceai la pat! striga bucătarul. Ceaaaila pat!

Se ridica în capul oaselor ca să bea.

Ora 6:30: se îmbăia în apa ce fusese încălzită la foc, aşa că mirosea a lemn afumat şi avea în ea particule de cenuşă. Îşi pudra faţa proaspăt spălată. Îşi dădea cu pomadă pe păr. Pâine prăjită ca mangalul, direct la flacără, cu marmeladă acoperind zona arsă.

Ora 8:30: se plimba pe câmpie, însoţit de oficialităţile

oraşului şi urmat de toţi sătenii, veniţi pur şi simplu pentru amuzament. Urmat de o ordonanţă ce-i ţinea o umbrelă deasupra capului, pentru a-1 feri de bătaia soarelui, măsura câmpurile şi verifica să vadă dacă estimarea lui se potrivea cu declaraţia căpeteniei alaiului. Fermele scoteau mai puţin de zece baniţe[25] de orez sau grâu la un acru de pământ şi, la două rupii baniţa, se întâmplă uneori ca absolut toţi locuitorii satului să fie datori la *bartia.* (Nimeni nu ştia că Jemubhai însuşi fusese dus de nas, fireşte, în urmă cu mult timp, în micul orăşel Piphit din Gujarat, când cămătarii mirosiseră în el o pradă uşoară şi-l ademeniseră cu o combinaţie irezistibilă de ambiţie şi sărăcie... şi că încă mai stăteau picior peste picior pe un preş murdar din piaţă, lovindu-şi tălpile şi pocnindu-şi degetele, în aşteptarea banilor datoraţi...)

Ora 14:00: după prânz judecătorul şedea la biroul amplasat sub un copac, pentru a judeca diverse pricini, de obicei cu un aer mohorât, pentru că îi displăcea profund familiaritatea cu poporul şi ura frânturile de umbră neregulată aruncate de frunzele copacului pe chipul său, care-i dădeau un aer de metis nespălat. Mai era apoi şi un alt aspect, şi mai grav, cel al contaminării şi deformării: cazurile se judecau în *hindi*, însă şedinţele erau consemnate de stenograf în *urdu,* apoi traduse de judecător într-o a doua consemnare în engleză, deşi propriile sale cunoştinţe de *hindi* şi *urdu* erau destul de lacunare. Martorii care nu ştiau deloc să citească îşi puneau degetele mari sub „Am citit şi certific corectitudinea celor afirmate11, aşa cum li se spusese. Nimeni nu putea fi sigur cât de mult adevăr scăpase printre cuvintele din diversele limbi, printre cuvinte şi lipsa ştiinţei de carte, în aceste circumstanţe claritatea necesară actului de justiţie era imposibil de atins. Şi totuşi, în ciuda umbrei proiectate de frunzele de deasupra şi a confuziei lingvistice, reuşise să dobândească o reputaţie de temut datorită discursului său, ce părea să

[25] În original *maund,* măsură agricolă variind între 11 şi 37,4 kilograme (ultima fiind cea oficială).

nu aparţină nici uneia dintre aceste limbi, şi chipului său ca o mască, ce transmitea ceva aflat dincolo de tendinţa tipic umană de a greşi. Expresia lui şi felul său de a se purta, rafinate în timp, aveau să-l ducă în cele din urmă până la Curtea Supremă din Lucknow, unde, iritat de porumbeii fără respect pentru lege, ce jucau leapşa în voie în acele săli înalte şi umbrite, avea să prezideze cu perucă albă, pudrată, cu chipul dat cu pudră albă şi cu ciocănaşul în mână.

Fotografia lui, îmbrăcat astfel şi cu o privire mânioasă, încă mai era expusă pe perete, într-o paradă a istoriei ce glorifica progresul legii şi al ordinii în India.

Ora 16:30: ceaiul trebuia să fie perfect, cu prăjiturele de orz făcute în tigaie. Se năpustea asupra lor cu fruntea încreţită, de parcă ar fi meditat furios la ceva important, după care, aşa cum avea să facă şi după ce a ieşit la pensie, dulceaţa lor îşi făcea efectul şi pe chipul sobru al judecătorului se aşternea o expresie de linişte şi tihnă.

Ora 17:30: ieşea la o plimbare în natură, cu undiţa sau cu puşca. Zona era plină de vânat. In octombrie stoluri de păsări migratoare brăzdau cerul ca nişte laţuri de lasouri. Potârnichi şi prepeliţe cu şiruri de pui aliniaţi în urma lor zumzăiau în zbor, ca nişte jucării de sugari, care zdrăngănesc atunci când le scuturi. Fazanii, nişte vietăţi durdulii şi fără creier, născute pentru a fi împuşcate, zburătăceau prin tufişuri. Tunetul împuşcăturii reverbera în aer, frunzele tremurau, şi el era martor al tăcerii absolute ce urmează doar violenţei. Şi totuşi un lucru lipsea, unul singur, cireaşa de pe tort, premiul cel mare, dovada virilităţii sale absolute : prepeliţa de pus în oală, fiindcă atunci când se întorcea...

Venea cu mâna goală.

Era un ţintaş îngrozitor de prost.

Ora 20:00: bucătarul îi salva reputaţia, gătind un pui, aducându-1 şi declarându-1 „friptură de ticălos11. Făcea astfel, fără să ştie, o glumă tipică din manualele de engleză făcută de un vorbitor nativ care foloseşte incorect engleza.

Însă uneori, în timp ce mânca acea friptură de ticălos, judecătorul simţea că gluma îl poate viza chiar pe el. Mai cerea un rom, lua o înghiţitură zdravănă şi continua să mănânce, simţindu-se de parcă s-ar fi mâncat pe sine, deoarece era şi el (oare chiar era?) o parte din distracţie…

Ora 21:00: sorbind din ceaşca de Ovaltine, judecătorul completa registrele cu realizările zilei. Lampa cu petrol era aprinsă – şi ce zgomot făcea! —, iar din beznă năvăleau asupra lui puhoaie de insecte, bombardându-1 cu flori delicate (moliile) sau cu scânteieri în toate culorile curcubeului (gândacii). Rânduri, coloane şi pătrăţele. Avusese revelaţia faptului că e mai bine să priveşti adevărul în cantităţi mici, pentru că mai multe adevăruri mici se puteau totuşi constitui într-o minciună uriaşă şi indigestă. La sfârşitul consemnărilor pe care trebuia să le predea superiorilor săi nota observaţiile făcute la întâmplare de către un om cultivat, o fiinţă dotată cu simţul observaţiei, acolită atât în domeniul literaturii, cât şi în cel al economiei, şi îşi născocea succese de la vânătoare: două potârnichi… un cerb cu coarne de peste o jumătate de metru…

Ora 23:00: dacă era iarnă, i se pregătea o sticlă cu apă fierbinte şi, indiferent de anotimp, adormea în zgomotele făcute de vântul ce se izbea de copaci şi pe fundalul sforăiturilor bucătarului.

Bucătarul fusese foarte dezamăgit când se văzuse nevoit să lucreze pentru Jemubhai. Considerase că pentru el era o decădere cumplită de la nivelul tatălui său, care nu servise decât albi.

Administraţia civilă se indianiza pe zi ce trecea, iar unora dintre vechii servitori nu le plăcea deloc, dar ce puteai face? Avusese chiar şi un rival la această slujbă, un individ ce apăruse cu foi ferfeniţite de recomandări moştenite de la tatăl şi bunicul lui, ce făceau dovada unei genealogii a cinstei şi a servirii fără cusur.

Tatăl bucătarului, care-şi croise drum în carieră de unul

singur, fără atâtea laude, cumpărase pentru fiul său recomandări de pe piaţa indiană indigenă, iar unele dintre ele erau atât de vechi, încât pomeneau despre ştiinţa de a pregăti plăcinta *dhobi* şi pui *country captain*[26].

Judecătorul s-a uitat peste ele:

— Dar pe el nu-1 cheamă Solomon Pappiah. Nici Sampson. Şi nici Thomas.

— Cum să vă spun, îl îndrăgeau atât de tare, a zis tatăl bucătarului, că i-au dat un nume de-al lor. I-au spus Thomas din dragoste faţă de el.

Judecătorului parcă nu-i venea să creadă.

— Are nevoie de puţină practică, a recunoscut într-un final tatăl şi şi-a redus pretenţiile salariale pentru fiul său la douăzeci de rupii. Dar să ştiţi că aţi făcut o afacere tare bună. Iar în ce priveşte budinca, e neîntrecut. E în stare să facă un nou fel de budincă în fiecare zi a anului.

— Ce ştie să facă?

— ClătitecubananeclătitecuananasclătitecumeretartăcumereşarlotăcumerecompotdemerecufulgideporumbpâinecuunttartăcudulceaţăcremădezahărarsbudincădevinbudincăderomruladăcudulceaţăinfuziedeghimbirbudincădecurmaleclătiteculămâiecremădeoucremădeportocalecremădecafeacremădefragitortAlaskasufleudemangosufleudelămâiesufleudecafeasufleudeciocolatăbudincădecocosbudincădelaptesavarinăcuromprăjiturăcuromfursecuricuconiaccompotdeperecompotdeguavecompotdeprunecompotdemerecompotdepiersicicompotdecaiseplăcintădemangotartădeciocolatătartădemeretartădeagrişetartădelămâietartădemarmeladă*bebinca*[27]insulăplutitoare tartărăsturnatăcuananastartărăsturnatăcumeretartărăsturnatăcuagrişetartărăsturnatăcuprunetartărăsturnatăcupiersicitartărăsturnatăcustafide…

— E-n regulă. E-n regulă.

[26] Pui cu mult curry.

[27] Cunoscut şi sub numele *bibik.* Desert tradiţional din Goa, cel mai mic stat al Indiei, făcut din făină, albuş de ou, zahăr, unt topit şi lapte de cocos, de regulă copt în şaisprezece straturi.

Doisprezece

Şi viaţa lui Sai a continuat astfel în Kalimpong – cu Lola şi Noni, cu unchiul Potty şi părintele Booty, cu judecătorul şi bucătarul… până când l-a întâlnit pe Gyan.

L-a întâlnit pe Gyan fiindcă într-o zi, pe vremea când Sai împlinise şaisprezece ani, Noni a ajuns la concluzia că fizica pe care o cunoaşte ea nu mai e de ajuns.

Fusese o după-amiază foarte fierbinte de vară şi stăteau pe veranda de la Mon Ami. Arşiţa îi paralizase complet pe toţi locuitorii muntelui. Acoperişurile sfârâiau, zeci de şerpi zăceau pe pietre, prăjindu-se la soare, iar florile înfloreau în toată splendoarea, ca desenate pe ţesătura unei rochii de sezon. Unchiul Potty şedea şi se uita în zare, la căldura şi la scânteierea din jur, iar briantina îi curgea pe nas, pe salam şi pe brânză. O gură de brânză, una de salam, o înghiţitură de bere Kingfisher rece ca gheaţa. Se lăsă pe spate până când umbra îi acoperi chipul şi doar degetele de la picioare îi rămaseră în soare, apoi oftă. Totul era bine în lume. Elementele primordiale se aflau în echilibru – rece şi cald, lichid şi solid, soare şi umbră.

Părintele Booty, aflat în lăptăria lui, se trezi transportat pe aripile reveriei de rumegatul molcom al vacilor. Oare ce gust o avea brânză de iac…?

Undeva în apropiere prinţesele afgane oftau, hotărându-se să mănânce puiul rece.

Doamna Sen nu se lăsă înfrântă de arşiţă şi o porni pe drum spre Mon Ami, stârnită de ultimele veşti de la fiica ei din America, Mun Mun: avea să fie angajată la CNN. Era fericită la gândul că asta o va scoate din fire pe Lola. Ha! Cine se credea Lola Banerjee *asta* ? Ce aere îşi dădea… Nu pierdea nici cea mai mică ocazie de a se făli cu fiica ei de la

BBC…

Lola nu avea nici cea mai mică bănuială legată de veştile pe care tocmai urma să le afle. Era în grădină, unde culegea omizile de pe broccoli-ul englezesc. Omizile, împestriţate cu verde şi alb, aveau ochi albaştri falşi, de camuflaj, picioare ridicol de durdulii, coadă şi nas de elefant. Ce vietăţi magnifice, se gândi ea, studiind-o pe una cu atenţie, însă apoi o aruncă unei păsări aflate în aşteptare, ce-şi înfipse imediat ciocul în ea şi din omidă ieşi o umplutură verde, ca o pastă de dinţi dintr-un tub găurit.

Noni şi Sai stăteau pe veranda de la Mon Ami în faţa unui manual deschis : neutroni… şi protoni… şi electroni… Şi… pe urmă???

În timp ce încercau să-i dea de cap întrebării, fură vrăjite de priveliştea de dincolo de verandă, o ilustrare perfectă, iluminată de soare, a răspunsului: nişte insecte minuscule, agăţate de o plasă din care se agitau să scape, sub vraja unui descântec ce nu putea fi desfăcut.

Noni simţi că o cuprinde o sfârşeală subită. Răspunsul părea că poate fi aflat doar printr-un miracol, nu prin intermediul ştiinţei. Când la Mon Ami sosi brutarul, îşi dădu jos cufărul de pe cap şi-l deschise, lăsară cartea deoparte aşa cum se întâmplă în fiecare după-masă. Pe dinafară cufărul era ros de vreme. Pe dinăuntru însă lucea ca o comoară, plin de rulade cu gem, prăjituri cu fructe şi fursecuri cu unt de arahide făcute după o reţetă învăţată de la misionarii de pe deal, care, erau de părere doamnele, te duceau imediat cu gândul la America desenelor animate : *gosh*, *golly*, *gee whiz, jeepers creepers*[28]*.*

Îşi aleseră o prăjitură cu fructe de culoare roz şi una galbenă şi începură să pălăvrăgească.

— Ia zi, Sai, câţi ani ai acum? Cincisprezece?

— Şaisprezece.

E greu să-ţi dai seama, se gândi Noni, In anumite privinţe Sai părea mult mai matură, în altele mult prea copiliţă.

Mult prea copiliţă, fără îndoială, fiindcă trăise atât de

[28] Exclamaţii de surprindere sau entuziasm moderat.

protejată, iar mai matură, fără îndoială, fiindcă îşi petrecuse timpul exclusiv în compania unor oameni în vârstă. Era posibil să rămână întotdeauna aşa, cu un aer de fetişcană, chiar şi atunci când avea să fie bătrână şi bătrână chiar şi când o să fie tânără. Noni o cântări cu un ochi critic. Sai purta pantaloni kaki şi un tricou pe care scria „Libertate în Tibet”. Avea picioarele goale şi îşi ţinea părul scurtuţ împletit în două cozi neglijente, ce i se terminau chiar deasupra umerilor. Noni şi Lola discutaseră de curând cât de rău era pentru Sai să continue să crească aşa.

— N-o să ştie să se poarte în societate… nimeni de vârstă ei… casa plină de bărbaţi.

— Nu ţi-e greu să locuieşti aşa, cu bunicul tău?

— Bucătarul vorbeşte atât de mult, că nu mă deranjează, a răspuns Sai.

Felul în care fusese lăsată în grija bucătarului toţi anii ăştia… Dacă n-ar fi fost ea şi Lola, se gândi Noni, Sai ar fi decăzut de mult la nivelul servitorilor.

— Despre ce vorbeşte?

— A, despre satul lui, despre cum i-a murit nevasta, despre procesul cu fratele lui… Sper ca Biju să facă o groază de bani, a reflectat Sai. Sunt cea mai săracă familie din sat. Locuiesc şi acum într-o casă din chirpici, cu acoperiş de stuf.

Noni era de părere că acesta nu era genul de informaţie pe care bucătarul ar fi trebuit să i-o împărtăşească fetei. Era important ca liniile de demarcaţie dintre clase să fie bine trasate, altfel vor suferi ambele clase, aflate pe părţile opuse ale prăpastiei ce le separa. Servitorilor le intrau în cap tot soiul de idei şi când îşi dădeau seama că lumea n-are de gând să le ofere lor şi copiilor lor ceea ce le oferise altora, se supărau şi sufletele li se umpleau de resentimente. Lola şi Noni se străduiau sistematic să o convingă pe fata lor în casă, Kesang. să nu divulge informaţii personale despre ele, dar era greu, recunoştea Noni, să menţii lucrurile în aceşti parametri. Până să bagi

de seamă, te trezeai c-ai ajuns pe tărâmul problemelor de suflet, ce nu trebuiau discutate decât între persoane cu acelaşi statut social. Se gândi la un episod petrecut nu cu multă vreme în urmă, când ea şi sora ei fuseseră prea fascinate pentru a o opri pe fata în casă să le relateze povestea ei amoroasă cu lăptarul.

— Îmi plăcea foarte mult de el, le-a spus Kesang. Eu sunt o *sherpa,* el e un *rai,* dar am minţit şi le-am spus alor mei că e un *bhutia,* aşa că au fost de acord să ne căsătorim. A fost o nuntă foarte frumoasă. Trebuie să-i dai foarte multe neamului lui, carne de porc, bani, asta şi aialaltă. orice îţi cer, tu trebuie să le dai, însă noi n-am făcut o asemenea nuntă. A avut grijă de părinţii mei când s-au îmbolnăvit şi chiar de la început ne-am jurat că el n-o să mă părăsească pe mine, iar eu n-o să-l părăsesc pe el. Ambele lucruri. Că niciunul dintre noi n-o să-l părăsească pe celălalt. Că el n-o să moară niciodată şi n-o să mă lase singură şi eu n-am să mor niciodată şi n-o să-l las singur. Ne-am jurat asta. Am zis asta de dinainte să ne luăm.

Şi începu să plângă. Kesang, cu dinţii ei maronii şi crescuţi aiurea, în toate direcţiile, cu hainele ei sărăcăcioase şi pătate şi cocul ei ciudat, ce părea că stă să-i cadă din vârful capului. Kesang, pe care acceptaseră s-o ia la ele în casă, deşi nu avea experienţă, ca un act de maximă generozitate, şi pe care o învăţaseră să facă un *sate* indonezian cu unt de arahide şi sos de soia, un sos dulce-acrişor cu ketchup şi oţet şi un gulaş unguresc cu roşii şi lapte bătut. Povestea ei de dragoste le şocase pe cele două surori. Lola susţinuse mereu sus şi tare că servitorii nu trăiesc dragostea la fel ca indivizii de nivelul lor – „întreaga structură a relaţiilor lor e diferită, e economică, practică şi, sunt convinsă, mult mai raţională. Asta, fireşte, dacă se întâmplă să aibă parte de aşa ceva”. Până şi Lola se simţea acum obligată să se întrebe dacă avusese oare parte de o relaţie adevărată. Ea şi Joydeep nu purtaseră niciodată o asemenea discuţie despre credinţă înainte de a se azvârli cu capul înainte în căsnicie. Nu era ceva raţional,

aşa că nu o făcuseră. Asta însemna oare că de fapt ceea ce trăiseră împreună nu fusese dragoste? îşi înăbuşi gândul încă din faşă.

Noni nu avusese niciodată parte de niciun fel de dragoste.

Nu stătuse niciodată într-un cotlon tainic al unei camere şi nu vorbise despre acele lucruri ce îţi pot face sufletul să tremure ca lumina unei lumінări. Nu cochetase avântată la petrecerile din Calcutta, cu sariul strâns înfăşurat în jurul şoldurilor, în timp ce gheaţa din paharul de sifon cu lămâie se izbea asurzitor de sticla acestuia. Deasupra existenţei ei nu fluturase niciodată, nici măcar pentru foarte scurtă vreme, steagul glorios, roşu aprins, al iubirii, nici măcar preţ de o scenă a piesei, un pic de artificialitate care s-o ridice puţin deasupra vieţii pe care o ducea. Cu ce se putea lăuda? Nici cu uri cumplite şi nici măcar cu amărăciune sau cu suferinţă. Doar cu mici sâcâieli legate de lucruri minore, cum ar fi faptul că o anumită persoană *nu* îşi sufla nasul şi prefera să şi-l tragă zgomotos în bibliotecă, înghiţindu-şi întruna mucii.

Descoperi şocată că e chiar geloasă pe Kesang. Liniile se şterseseră, iar norocul fusese împărţit greşit.

Şi cine avea s-o iubească pe Sai?

Când Sai venise prima oară la ele, Noni se văzuse în ea, în timiditatea ei, pe sine însăşi. Aşa se întâmpla când încredinţai o fiinţă sensibilă unui sistem educaţional guvernat de răutate, se gândi femeia. Şi ea fusese trimisă la o astfel de şcoală, unde nu reuşeai să te salvezi decât dacă te remarcai cât mai puţin, dacă tăceai atunci când ţi se punea o întrebare si dacă nu-ţi exprimai nicio părere, sperând să rămâi invizibilă. Altfel tăbărau asupră-ţi şi te distrugeau.

Noni îşi recâştigase încrederea în sine când era deja mult prea târziu. Viaţa trecuse pe lângă ea, iar pe vremea aceea pentru o fată lucrurile trebuiau să se întâmple foarte repede, căci altfel nu se mai întâmplau niciodată.

— Nu vrei să cunoşti tineri de vârstă ta? a întrebat-o ea pe Sai.

Dar Sai era timidă cu cei mari. De un singur lucru era însă sigură.

— Vreau să călătoresc, i-a mărturisit.

Cărţile o tulburau. Începea să citească tot mai repede, tot mai mult, până se cufunda complet în intrigă, intriga devenea o parte din ea, paginile se deplasau tot mai rapid şi inima îi bătea tare-tare în piept. Nu se putea opri. Aşa citise *Să ucizi o pasăre cântătoare, Beau cidru cu Roşie*[29] şi *Viaţa alături de tata*[30] de la biblioteca clubului Gymkhana. Şi aşa privise fotografiile din paginile revistelor *National Geographic* cu Amazonul ca de ciocolată, Patagonia cea cu pământ neroditor, un fluture de mare transparent, ba chiar şi cu o casă japoneză veche dormitând sub nămeţi de zăpadă. Descoperise că acele imagini o tulburau atât de mult, că adesea abia mai era în stare să citească şi cuvintele ce le însoţeau. Sentimentul pe care i-1 trezeau era unul cu totul şi cu totul special, iar dorinţa o seca la inimă. Şi-a amintit de părinţii ei, de speranţa tatălui ei că va călători în spaţiu. A studiat cu atenţie nişte fotografii făcute prin satelit, cu o furtună ce sufla un nor roşu de pe suprafaţa Soarelui, s-a simţit cuprinsă de un dor cumplit după tatăl pe care nu apucase să-l cunoască şi şi-a imaginat că şi ea însăşi trebuie să aibă înăuntrul ei imboldul de a face ceva ieşit din comun.

Şi atunci i s-a părut că Cho Oyu şi tabieturile judecătorului îi îngrădesc libertatea.

— Uneori îi doresc să fi trăit lângă mare, a oftat Noni. Cel puţin valurile se mişcă întruna.

Cu mult timp în urmă, pe vremea când era tânără, se

[29] Celebra carte de amintiri din copilărie, publicată de Laurie Lee în 1959.

[30] Antologie de povestiri autobiografice umoristice, publicată de Clarence Day Jr. În 1936 şi adaptată ulterior şi pentru teatru, televiziune şi cinematograf.

dusese la Digha, unde aflase cum e să fii luat pe sus de oceanul misterios. Privirea îi zăbovi asupra munţilor, asupra perfecţiunii lor neclintite.

— Munţii Himalaia erau odinioară sub apă, a zis Sai.

Ştia asta din lecturile ei. Iar pe Everest există fosile de amoniţi.

Noni şi Sai au luat iar cartea de fizică

După care au pus-o iar jos.

— Ascultă-mă, i-a spus Noni lui Sai, dacă ţi se oferă o şansă în viaţă, profită de ea. Uită-te la mine. Ar fi trebuit să mă gândesc la viitor pe când eram tânără. Abia când a fost prea târziu mi-am dat şi eu seama ce ar fi trebuit să fac cu mult timp în urmă. Visam întruna că o să mă fac arheolog. Că o să mă duc la British Council şi o să mă uit la cărţile despre Tutankamon… Însă părinţii mei nu erau genul care să înţeleagă aşa ceva… Ştii cum e. Tata era un conservator, un om născut şi crescut pentru a da ordine… Trebuie să faci totul pe cont propriu, Sai.

Au mai încercat o dată să se întoarcă la fizică, însă Noni nu reuşea deloc să-i dea de cap problemei.

„Mi-e teamă că mi-am cam epuizat cunoştinţele de ştiinţe naturale şi de matematică. Sai va avea nevoie de un profesor mai calificat decât mine la aceste capitole11, scria femeia în biletul cu care a trimis-o acasă la judecător.

— O femeie total iresponsabilă! a zis judecătorul, posomorându-se brusc, fiindcă arşiţa îi amintea de naţionalitatea lui.

În acea seară, un pic mai târziu, i-a dictat lui Sai o scrisoare către directorul colegiului din localitate.

— Dacă există vreun profesor sau vreun student mai mare care poate da meditaţii, vă rog, spuneţi-i că avem nevoie de cineva care să predea matematica şi ştiinţele naturii.

Treisprezece

După doar câteva săptămâni cu soare, directorul a răspuns că le poate recomanda un student promițător, care tocmai îşi dăduse licenţa, dar încă nu reuşise să-şi găsească de lucru.

Era vorba despre Gyan, un individ în banca lui, ce studiase contabilitatea şi crezuse că ordonarea şirurilor de cifre îl va linişti. Din păcate, însă, nu se întâmplase aşa. De fapt, cu cât făcea mai multe adunări, cu cât transcria mai multe coloane de cifre statistice... ei bine, pur şi simplu numărul de posturi pentru care avea cunoştinţe solide părea că se reduce din ce în ce mai mult, iar acestea încep să dispară cu totul, până când din toate certitudinile sale n-a mai rămas cu nimic. Îl făcea plăcere să meargă pe jos până la Cho Oyu şi trăia o fericire simplă şi revigorantă, chiar dacă din Bong Busti, unde locuia, îi lua două ore să urce dealul prin lumina ce strălucea printre bambuşi, aruncând scânteieri fulgurante, aproape lichide, care scăldau totul în jur.

Sai s-a lăsat convinsă cu greu să se extragă din universul revistei *National Geographic* în care era cufundată şi să accepte să fie încarcerată în salon cu Gyan. În faţa lor, într-un semicerc, se aflau instrumentele de studiu, pregătite de bucătar: riglă, stilouri, glob, hârtie milimetrică, trusă de geometrie, ascuţitoare. Bucătarul era de părere că ele creează în încăpere o atmosferă aseptică, de spital, asemănătoare cu cea care îl impresiona de fiecare dată când se ducea la farmacie, la doctor şi la laboratorul farmaceutic, unde îi făcea plăcere să audă cum se vorbeşte în şoaptă lângă rafturile cu medicamente şi să vadă

cântarul, termometrele, capsulele, eprubetele, pipetele şi tenia transformată într-un specimen conservat în formol, cu măsurătorile în mililitri deja inscripţionate pe sticlă.

Bucătarul i se adresa farmacistului în şoaptă, cu grijă, pentru a nu deranja cumva delicatul echilibru al locului, pentru că era un om ce credea la fel de tare în superstiţii cum credea şi în ştiinţă.

— Înţeleg, da, am priceput, spunea chiar şi atunci când nu era aşa şi, rezistând imboldului de a cădea în melodramă, îşi descria pe un ton cumpătat simptomele în faţa doctoriţei, pentru care avea un respect nemărginit şi care îl măsura din priviri prin lentilele ochelarilor.

— N-am avut scaun de cinci zile. Am un gust neplăcut în gură, bum bum în picioare şi în braţe şi câteodată şi un piu piu.

— Ce vreţi să spuneţi prin bum bum şi piu piu?

— Piu piu este un ţiuit. Bum bum este când durerea apare şi pe urmă dispare.

— Şi acum ce simţiţi? Piu piu?

— Nu, BUM BUM.

Vizita următoare.

— Vă e mai bine?

— Mai bine, dar încă…

— Bum bum?

— Nu, doamna doctor, răspundea el cât se poate de serios. Piu piu.

Ieşea cu medicamentele, simţindu-se plin de virtute. O, da, aştepta să vină alte vremuri, unele moderne, şi ştia că dacă îţi pui speranţa în ele, într-o zi vei afla că însemni ceva pe lumea asta.

Însă când ieşea din clinică, dădea nas în nas cu Kesang, cu femeia de serviciu de la spital ori cu paznicul de la MetalBox, care îl încredinţau foarte convinşi:

— Nu mai e nicio speranţă, trebuie să faci *puja,* o să te coste multe mii de rupii…

Sau:

— Cunosc pe cineva care are exact ce spui tu şi n-a mai

mers niciodată…

Când ajungea acasă, deja îşi pierduse iar încrederea în ştiinţă şi începea să urle:

— *Hai hai, hamara kya hoga, hai hai, hamara kya hoga* ?

Şi a doua zi era musai să se ducă iar la clinică, pentru a-şi putea veni în fire.

Aşadar, apreciind cum se cuvine evenimentul şi aspirând la logica bunului-simţ, bucătarul a adus ceai şi pâine prăjită cu brânză, condimentată cu ardei iute, după care s-a aşezat pe scăunelul lui din faţa uşii, cu ochii pe Sai şi pe noul meditator, încuviinţând uşor din cap la auzul tonului grijuliu al lui Gyan şi al cuvintelor lui bine cumpănite, ce conduceau, calcul după calcul, la un unic răspuns îngrijit, ce putea fi confirmat de soluţia de la sfârşitul textului.

Bucătar fără minte. Nu-şi dăduse seama că vorbele bine cumpănite veneau nu din încrederea absolută în ştiinţă, ci din timiditate şi îndoială; că, deşi păreau să fie preocupaţi de atomi, ochii lor se fixau disperaţi pe numerele din acea încăpere cu pereţi a căror tencuială se umflase asemeni unor pânze de corabie, căutând o scăpare; că, aşa cum orele înserării se deschid în afară spre adâncimi nesfârşite, şi ei aveau să fie înghiţiţi de ceva mai viclean decât scopul pentru care fusese angajat Gyan; că, deşi se luptau din răsputeri pentru a construi un fundament solid din tot ce aveau la dispoziţie, existau suficiente motive pentru a se îngrijora că nu va ajunge pentru a-i salva.

Micul răspuns corect a fost anunţat sec.

Gyan părea uşor stânjenit. Nu reuşise să creeze suficient suspans. Nu era bine. Trecu repede peste moment, însă sentimentul copleşitor de anticipare, ce nu mai putea fi atribuit exerciţiului matematic în discuţie, căpătă forţă şi avansă, lăsându-i cu respiraţia întretăiată exact în clipa în care s-au terminat cele două ore, iar Gyan a putut în fine să fugă fără să se mai uite în urmă, la Sai, fiinţa care avusese un efect atât de puternic asupra lui.

— E ciudat că profesorul e nepalez, i-a aruncat în treacăt bucătarul lui Sai după plecarea acestuia.

Puţin mai târziu a reluat:

— Credeam c-o să fie bengalez.

— Hm? a zis Sai.

Oare cum arăta? se gândea. Ce impresie îi făcuse profesorului? După părerea ei, meditatorul avea un aer extrem de inteligent. Avea o privire sobră şi glasul grav, însă buzele îi erau prea cărnoase pentru o expresie atât de severă, iar părul lui cârlionţat îi stătea într-un fel care-i dădea un aer comic. Şi acest amestec de seriozitate şi comic o impresionase peste măsură.

— Bengalezii sunt foarte inteligenţi, a spus bucătarul.

— Nu te prosti, i-a zis Sai. Deşi, evident, ei ar fi de acord.

— E din cauza peştelui, a continuat bucătarul. Cei care locuiesc pe ţărmul mării sunt mai inteligenţi decât ceilalţi.

— Cine zice asta?

— Toată lumea ştie atâta lucru. Cei de pe coastă mănâncă peşte şi uite ce deştepţi sunt bengalezii, malaezii şi tamilii. Oamenii din interiorul ţărilor mănâncă prea multe cereale, iar asta le încetineşte digestia – mai ales meiul – şi le face o bilă mare şi grea în burtă. Sângele li se duce în stomac, nu la cap. Nepalezii sunt soldaţi buni, hamali, dar nu sunt aşa de dezgheţaţi la minte când e vorba de şcoală. Nu e vina lor, bieţii de ei.

— Du-te şi mănâncă şi tu nişte peşte, a zis Sai. Numai prostii îndrugi. Una după alta.

— Eu te cresc ca pe propriul meu copil, cu atâta dragoste, şi uite cum îmi vorbeşti… a început bucătarul.

În noaptea aceea Sai s-a aşezat pe un scaun, cu ochii la imaginea ei din oglindă.

Stând în faţa lui Gyan, devenise foarte conştientă de sine. Era sigură că fusese din cauza faptul că-i simţise privirea fixată asupra ei, însă de fiecare dată când ridica ochii, el se uita în altă parte.

Câteodată se considera frumuşică, însă când începea să

studieze temeinic subiectul, descoperea că frumuseţea e un lucru schimbător. Abia reuşea s-o localizeze, că i se şi strecura printre degete. În loc să o disciplineze, nu putea să se abţină şi să nu-i exploateze flexibilitatea. Scoase limba la imaginea din oglindă şi-şi dădu ochii peste cap, după care zâmbi seducător. Expresia i se schimbă: din diavoliţă în regină. Când se spălă pe dinţi, observă că sânii i se legănau uşor, ca două jeleuri aduse în grabă la masă. Se aplecă, îşi apropie gura de piele, vrând să vadă ce gust are, şi şi-o descoperi fermă şi totuşi moale. Această rotunjime legănare fermitate moliciune, toate împreunate într-un mod greu de descris în cuvinte, îi asigura totuşi oarecare atuuri, ce puteau fi folosite într-o negociere, nu?

Însă dacă mai continua să stea în compania celor doi bărbaţi cu picioare crăcănate, în casa asta de la mama naibii, frumuseţea ei, atât de evanescentă, că abia reuşea să şi-o menţină stabilă, avea să pălească şi să piară, necântată, nemântuită şi de nemântuit.

Se uită din nou şi-şi văzu chipul apăsat de tristeţe, iar imaginea îi păru îndepărtată.

Trebuia să se propulseze singură spre viitor prin orice mijloace posibile, altfel avea să rămână sechestrată pentru totdeauna într-un loc a cărui vreme trecuse de mult.

În zilele ce-au urmat s-a trezit din ce în ce mai obsedată de propriul ei chip, fiind conştientă de faptul că nu face decât să-şi aţâţe pofta pentru altceva.

Însă ce vedea lumea când se uita la ea? Se privi în vasele de inox, în candelele tibetane cu unt, bine lustruite, în vasele cumpărate de la negustorii din bazar, în imaginile surprinse de lingurile şi de cuţitele de pe masa din sufragerie, în suprafaţa verzuie a lacului. Rotundă şi dolofană în linguri, lungă şi subţire în cuţite, ciupită de gâze şi musculiţe în lac, aurie într-o lumină, cenuşie în alta. Se întoarse la oglindă, însă oglinda, făţarnică, aşa cum e ea întotdeauna, arăta întâi un lucru, apoi altul, lăsând-o, ca de obicei, fără niciun răspuns.

Paisprezece

La 4:25 dimineaţa Biju pornise deja spre brutăria Queen of Tarts, pândind în jur ca nu cumva să-i apară cine ştie de unde vreun poliţist, cum se mai întâmpla: unde te duci, ce faci, cu cine, la ce oră şi de ce?

Însă biroul de Imigrări lucra independent de poliţie, probabil pentru că dimineaţa era totuşi nevoie de pâine, iar Biju a fost salvat din nou de scăpările sistemului.

Deasupra brutăriei metroul circula pe o structură cu aspect precar, susţinută de nişte catalige de metal. Trenurile treceau, scârţâind infernal, roţile lor scoteau scânteieri ca de artificii, iar strălucirea lor sfârteca neaşteptat de violent cerul de deasupra zonei cu proiecte locative dubioase a Harlemului, unde se vedeau deja câteva luminiţe aprinse şi alţi indivizi în situaţia lui, ce încercau să-şi încropească nişte vieţi în miniatură. La Queen of Tarts grilajul s-a ridicat, lumina s-a aprins pâlpâind, un şobolan s-a ascuns în umbră, cu coada ca o rădăcină pivotantă, craniu puternic şi umeri laţi. S-a uitat în urmă rânjind şi a păşit cu o delicateţe de catifea peste capcana prea butucănoasă pentru a-1 putea prinde în mreje.

— *Namaste, babaji,* a zis Saeed Saeed.

Biju se gândi la cearta lui anterioară cu un pakistanez şi la atacul obişnuit la adresa religiei respectivului, cel cu care crescuse: „Porci, porci, fii de porci!”.

Însă acum în faţa lui se afla Saeed Saeed, iar admiraţia pe care o nutrea faţă de el îl bulversa pe Biju. Aşa lucrează uneori soarta. Biju era înnebunit de dorinţa de a-i deveni prieten, fiindcă Saeed Saeed nu se îneca, ci rămânea

mereu la suprafaţă. Erau mulţi cei care îşi doreau să se agaţe de el, aşa cum te agăţi de o plută în timpul unui naufragiu şi nu doar colegii lor din Zanzibar şi ceilalţi imigranţi ilegali, ci şi unii americani: cetăţeni supraponderali, cu respectul de sine în cădere vertiginoasă, pe care îi lua peste picior atunci când mâncau singuri la prânz câte o felie de pizza ori funcţionari solitari de vârsta a doua, care veneau aici pentru puţină conversaţie după nopţi de nesomn, în care îi sâcâia întrebarea dacă în America – *în America!* – aveau într-adevăr parte de tot ce se găsea mai bun. Îl spuneau secretele lor, probabil cele pe care îţi poţi permite să le dezvălui liniştit doar unui străin imigrant ilegal.

Saeed era cumsecade şi nu era pakistanez. Prin urmare, era OK?

Vaca nu era indiană. Prin urmare, nu era sfântă?

Prin urmare, îi plăceau musulmanii şi singurii pe care-i ura erau pakistanezii?

Prin urmare, îi plăcea de Saeed, dar ura în general foarte mulţi musulmani?

Prin urmare, îi plăceau musulmanii şi pakistanezii şi India trebuia să-şi dea seama că greşeşte şi să cedeze Caşmirul?

Nu, nu, nu, nu se poate una ca asta şi…

Aceasta era doar o mică parte a dilemei. Şi-a amintit ce se spunea în ţara lui despre negri. Odată un tip de la el din sat, care lucra la oraş, îi spusese:

— Ai grijă cu *hubshi.* Ha, ha! In ţara lor trăiesc ca maimuţele, în copaci. Aşa că vin în India şi devin oameni.

Biju s-a gândit la spusele acestuia – că India este atât de avansată, încât, odată ajunşi aici, negrii învaţă să se îmbrace şi să mănânce –, însă ce vrusese de fapt omul să

spună era că negrii nu vor decât un singur lucru, şi anume să lase gravide toate indiencele pe care le văd.

Prin urmare, ura toţi negrii, însă îi plăcea de Saeed?

Prin urmare, nu era nimic în neregulă cu negrii şi cu Saeed?

Sau cu mexicanii, chinezii, japonezii sau oricine altcineva…???

Acest obicei al urii îl însoţise pe Biju toată viaţa şi descoperi acum că are o teamă combinată cu o doză de respect faţă de albi, care, indiscutabil, făcuseră mult rău Indiei, şi o lipsă totală de generozitate faţă de oricine, inclusiv cei care nu-i făcuseră nici cel mai mic rău Indiei.

Din câte se părea, şi Saeed Saeed trăia o dilemă similară în ceea ce-1 privea pe Biju.

În bucătăriile în care lucrase aflase care e părerea generală a lumii despre indieni:

În Tanzania, dacă ar fi posibil, i-ar expulza pe toţi, aşa cum s-a întâmplat în Uganda.

În Madagascar, dacă ar fi posibil, i-ar expulza pe toţi.

În Nigeria, dacă ar fi posibil, i-ar expulza pe toţi.

În Fiji, dacă ar fi posibil, i-ar expulza pe toţi.

În China toată lumea îi urăşte.

În Hong Kong.

În Germania.

În Italia.

În Japonia.

În Guam.

În Singapore.

Birmania.

Africa de Sud.

Nu le plac indienii, în Guadelupa – aici ne iubesc?

Nu.

Din câte se părea, Saeed fusese avertizat în legătură cu indienii, însă nu arăta câtuşi de puţin ca un om sfâşiat de contradicţii. Generozitatea lui îl salva şi-l ţinea mereu deasupra tuturor acestor dileme, ca o geamandură.

Avea multe iubite.

— Ooooo, Doamneee! zicea el. Ooooo, Doamneee! Mă sună şi mă tot sună, spunea, luându-se cu mâinile de cap. *Aaaiii…* Nu ştiu *ce* să fac!

— Ba ştii foarte bine, i-a zis acru Omar.

— Ha, ha, ha! Of, of, of! Nu. că o să înnebuneeesc! E de speriat, omule!

— E din cauza codiţelor tale afro. Taie-le şi să vezi cum dispar şi fetele.

— Dar nu vreau să *dispară*!

Când în brutărie veneau fete drăguţe după chifle cu scorţişoară, presărate cu condimente şi granule de zahăr brun, Saeed le descria frumuseţea şi sărăcia Zanzibarului, iar compasiunea fetelor creştea precum drojdia din franzelă. Cât îşi mai doreau să-l salveze, să-l ia acasă şi să-l facă să-şi uite tristeţea cu ajutorul instalaţiilor sanitare perfect funcţionale şi al televizorului. Cât îşi mai doreau să fie văzute mergând pe stradă cu un bărbat înalt şi chipeş,

care avea, pe deasupra, şi codiţe afro.

— E *drăguţ*! E *drăguţ*! E *drăguţ*! ziceau ele, în culmea surescitării, dându-şi frâu liber efuziunilor în conversaţiile telefonice cu prietenele lor.

Prima slujbă pe care o obţinuse Saeed în America fusese la moscheea de pe strada 96, unde fusese angajat de imam să cheme credincioşii la rugăciune în zori, pentru că era în stare să scoată un ţipăt superb, de cocoş. Însă, înainte de a ajunge la muncă, Saeed se oprea în drum la mai multe cluburi de noapte, opţiune ce i se părea de bun-simţ. Cu aparatul lui foto de unică folosinţă în buzunar, stătea la uşă şi pândea să-şi facă poze cu cei bogaţi şi faimoşi. Mike Tyson, da! E fratele meu. Naomi Campbell e iubita mea. Hei, Bruce (Springsteen)! Sunt Saeed Saeed din Africa. Nu te teme, frate, nu mai mâncăm albi.

După un timp a început să fie lăsat să intre.

Avea un talent nemăsurat de a trece de orice uşă, în ciuda faptului că în urmă cu doi ani, în timpul unui raid al INS[31], fusese depistat şi expulzat, chiar dacă se fotografiase nas în nas cu cele mai faimoase persoane din America. S-a întors în Zanzibar, unde a fost primit cu surle şi trâmbiţe, ca un veritabil american, a mâncat macrou regal, gătit în lapte de cocos, la umbra dungată a palmierilor, a lenevit pe nisipul fin precum grisul, iar seara, când luna devenea aurie şi noaptea strălucea de parcă ar fi fost udă, curta fetele din Stone Town. Taţii lor le încurajau să iasă noaptea pe fereastră, fetele coborau pe trunchiul copacilor şi aterizau direct în poala lui Saeed, iar taţii spionau, sperând să-i surprindă pe îndrăgostiţi într-o postură compromiţătoare. Acest băiat, care odinioară hălăduia ca vodă prin lobodă, fără serviciu, şi crea numai probleme, aşa că vecinii lui contribuiseră şi ei la plata biletului spre America, acum valora, în mod miraculos, mult mai mult. Toţi se rugau să se vadă nevoit să o ia de nevastă fie pe Fatma cea grasă, fie

[31] *Immigration and Naturalization Service,* Serviciul de Imigrări şi Naturalizări.

pe Salma cea frumoasă, fie pe Khadija cea cu ochi cenuşii, fără secrete şi cu voce de pisică. Taţii au făcut tot ce-au putut, fetele au făcut tot ce-au putut, dar Saeed le-a scăpat printre degete. I-au dăruit *kcingas* care să-i aducă aminte de ele, cu sloganuri de genul „Amintirile sunt ca diamantele” şi „Parfumul tău plăcut e ca un balsam pentru inima mea”, în aşa fel încât atunci când avea să se relaxeze în New York, să-şi poată arunca hainele de pe el, să se înfăşoare în *kanga,* să-şi aerisească toate cele şi să se gândească la fetele de acasă. Două luni mai târziu a ajuns înapoi cu un paşaport nou, pe un nume nou, obţinut cu ajutorul câtorva verzişori strecuraţi unui funcţionar în faţa clădirii guvernului. Când a ajuns pe aeroportul JFK în calitate de Rasheed Zulfickar, a văzut aşteptând la birou acelaşi poliţist care îl expulzase. Inima îi zumzăia în urechi ca un ventilator, însă individul nu şi-a adus aminte de el. „Slavă Domnului, pentru ei toţi arătăm la fel!”

Lui Saeed îi plăcea la nebunie tot acest joc, modul în care ţara asta l-a obligat să-şi pună mintea la contribuţie şi apoi l-a răsplătit. Îl plăcea să o vrăjească, să o linguşească, să o tragă în piept, şi simţea o enormă tandreţe şi loialitate faţă de ea. Când avea să sosească momentul, el, care intrase peste tot numai pe uşa de serviciu, el, cel care, cu ajutorul unui ins de la un fotocopiator, al fluidului corector şi al unui *coupe-papier,* sabotase atât de spectaculos sistemul (o singură persoană pricepută la fotocopiat, l-a încredinţat insul acela pe Biju, putea să îngenuncheze America), avea să jure emoţionat fidelitate drapelului american, cu lacrimi în ochi şi convingere în glas. Ţara recunoştea ceva în Saeed, iar el recunoştea ceva în ea. Era o poveste de dragoste împărtăşită. Cu suişuri şi coborâşuri, uneori poate mai mult amară decât dulce, dar cu toate astea, dincolo de orice îşi imaginau cei de la INS, era o idilă veritabilă, cu parfum de epoci trecute.

La ora 6 dimineaţa rafturile brutăriei erau înţesate până

la refuz cu pâine ţărănească, de secară şi de ovăz şi cu biscuiţi cu caise şi zmeură, din care, atunci când îi rupeai, se revărsa gem de culoarea chihlimbarului sau a rubinului. Intr-o asemenea dimineaţă Biju şedea afară, pe un petic de trotuar luminat de un soare blând, cu o ruladă în mână. Rupse carapacea crustei şi începu să mănânce, apucând miezul pufos cu degetele lui lungi şi subţiri…

Însă în New York inocenţa nu învinge niciodată: trecu o ambulanţă, o maşină de poliţie, una de pompieri. Pe deasupra capului său vâjâi metroul, iar ritmul zdruncinăturii îl străbătu din cap până-n picioarele încălţate cu pantofi incapabili să amortizeze şocul. Inima i se cutremură, iar rulada i se murdări. Încetă să mai mestece şi se gândi la tatăl său…

Bolnav. Mort. Mutilat.

A făcut eforturi să se convingă că gândurile sale panicate nu sunt decât rezultatul transportului urban viril ce tocmai trecuse prin apropierea lui şi şi-a căutat pâinea din gură, însă aceasta se risipise ca un nor imaterial în jurul limbii sale şi dispăruse.

În Kalimpong bucătarul scria: „Dragă Biju, poţi, te rog, să mă ajuţi…”

Săptămâna trecută paznicul de la MetalBox îi făcuse o vizită pentru a-i povesti despre fiul său, care acum era destul de mare ca să se angajeze, însă nu avea unde. Putea oare Biju să-l ajute să meargă şi el în America? Băiatul era gata să o pornească de jos, dar, fireşte, o slujbă într-un birou ar fi fost cea mai bună soluţie. Nici în Italia n-ar fi rău, a adăugat paznicul, ca să ştie o treabă. Un consătean de-al lui se dusese în Italia şi se descurca destul de bine ca bucătar *tandoori.*

La început bucătarul a fost neliniştit, s-a simţit enervat de rugăminte, a simţit cum în sufletul lui se dă o luptă între generozitate şi răutate, însă apoi…

— De ce nu? O să-l întreb. E foarte greu, să ştii, dar nu ne

costă nimic să încercăm.

Şi începu să simtă un fior plăcut de încântare – simplul fapt că paznicul îl rugase ceva nu era chiar de colo! îl făcea pe Biju să crească la loc în ochii tatălui său: un tip de succes, bine îmbrăcat şi încălţat.

Au rămas în faţa locuinţei sale şi au fumat. Se simţeau bine. Erau doi bătrâni care stăteau de vorbă despre doi tineri. Măselariţa sălbatică era în floare, iar florile erau uriaşe şi strălucitoare ca nişte clopoţei, albe, ţepene, sinistre şi fără pată. In apropierea lor a răsărit o stea, iar o vacă rătăcită se plimba agale în amurg.

Şi, pentru a-şi menţine părerea bună despre fiul său şi pentru a-şi gâdila orgoliul de părinte, bucătarul i-a scris în plicul albastru, par avion: „Dragă *beta*[32], te rog, vezi dacă poţi să-l ajuţi pe băiatul paznicului de la MetalBox”.

Se duse la culcare plin de bucurie şi mândrie, trezindu-se doar o singură dată, înspăimântat din cauza unei izbituri, dar era doar vaca rătăcită, ce se întorcea din râpă şi-şi căuta disperată un loc în care să se adăpostească de ploaie. O goni, apoi gândul la fiul său îi reveni şi, regăsindu-şi astfel starea de tihnă sufletească, adormi iar.

O cerere îţi creştea poziţia socială în propriii tăi ochi.

Cartea verde, cartea verde…

Saeed participa în fiecare an la loteria vizelor, numai că indienii nu aveau voie să participe la ea. Bulgarii, irlandezii, malgaşii – şi lista continua –, însă nu, indieni nu. Erau pur şi simplu mult prea mulţi cei care se chinuiau să iasă la liman, să-i tragă pe toţi ceilalţi în jos. să se suie pe spinarea altora şi să fugă. Accesul avea să le fie interzis mulţi ani de acum încolo, căci cota de indieni se realizase de mult. Era plin. Dădeau pe dinafară.

Cum se făcea ora opt şi jumătate, sunau imediat la Imigrări, preluând receptorul pe rând, activitate ce uneori putea să dureze toată ziua.

[32] Fiu *(hindi, urdu)*

— Care este statutul dumneavoastră în acest moment, domnule? Nu vă pot ajuta dacă nu vă cunosc statutul actual.

Auzind aşa ceva, toţi puneau imediat telefonul in furcă, speriaţi ca nu cumva cei de la Imigrări să aibă un aparat electronic, supersonic, supermega, zing ping bip. de alertă maximă, care să înceapă să ţiuie şi care să poată

transfera

conecta

forma

citi

depista numărul, descoperind locul în care se află…

…Ilegal!

Vai, cartea verde, cartea verde…

Biju era câteodată atât de agitat că abia reuşea să-şi păstreze cumpătul. După serviciu traversa oraşul, pentru a ajunge pe malul fluviului, dar nu în zona în care câinii se jucau în voie pe mici parcele de mărimea unei batiste, însoţiţi de stăpâni stresaţi, care le adunau fecalele, ci acolo unde, după ce îşi petreceau nopţile singure la sinagogă, fetele cu fuste şi mâneci lungi se plimbau cu un aer vetust, împreună cu bărbaţi cu aer vetust îmbrăcaţi în costume negre şi cu pălării pe cap, ca şi cum .ar fi fost obligaţi să îşi ţină permanent trecutul aproape, ca nu cumva să-l piardă. Se ducea până la capătul îndepărtat al esplanadei, acolo unde boschetarul dormea adesea pe malul de un verde atât de intens, încât părea să fi crescut nu atât din pământ, cât din mâzga fertilă a oraşului. In parc mai trăia şi o găină fără adăpost. Din când în când Biju o vedea scurmând pământul cu speranţă şi îl săgeta dorul de viaţa de acasă, din sat.

— Pui, pui, pui! o striga, însă găina fugea imediat, adorabil de fâstâcită, ca o fată simplă de la ţară, convinsă de valoarea virtuţii.

Se plimba până spre zona în care verdele se termina printr-un parapet din şipci de lemn şi unde indivizi ca el se aşezau adesea pe stânci şi priveau spre New Jersey-ul ce se profila cenuşiu în zare. Pe lângă el treceau vase ciudate: barje de gunoi, remorchere cu bot turtit ce împingeau navele de mare tonaj care transportau cărbuni, precum şi alte nave, al căror scop nu era foarte limpede, dar la bordul lor se vedeau macarale ruginite, angrenaje, fum negru izbucnind în rafale.

Biju nu-şi putu reprima o izbucnire de mânie la adresa tatălui său, care îl trimisese singur în ţara asta, deşi ştia la fel de bine că nu l-ar fi iertat niciodată dacă nu l-ar fi trimis aici.

Cincisprezece

În Kalimpong, prunul din faţa spitalului, udat cu sânge bolnav din laborator, a făcut atât de multe flori, încât tinerii căsătoriţi se fotografiau pe banca de la poalele lui. Ignorând cu graţie gesturile iritate ale cuplului, prin care cei doi îi sugerau să iasă din cadru, bucătarul se aşeză la capătul băncii, punându-şi ochelarii pentru a citi scrisoarea de la Biju, care tocmai sosise.

„Am început un nou serviciu, la o brutărie, şi şeful ne-o lasă pe mână şi pleacă…”

În Kalimpong era zi de *haat*[33] şi o mulţime de oameni gata de sărbătoare se adunaseră în piaţă, vociferând surescitaţi, îmbrăcaţi în hainele lor cele mai bune.

Bucătarul împături scrisoarea şi o puse în buzunarul de la cămaşă. Cuprins de veselie, coborî iute panta spre inima *haat-ului,* împingând în stânga şi-n dreapta pentru a-şi face loc printre doamne nepaleze aplecate cu capul în jos şi cu inele de aur atârnându-le din nas, femei tibetane cu părul împletit şi şiraguri de mătănii şi inşii ce plecaseră din sate îndepărtate pentru a vinde ciuperci murdare de pământ, acoperite cu frunze sau verdeţuri aproape uscate, pe jumătate coapte la soare. Vraci *lepcha*[34] vindeau prafuri, uleiuri şi rădăcini în formă de tuberculi. Alte tarabe ofereau păr de iac, murdar şi aspru ca părul de diavol, şi saci de creveţi miniaturali uscaţi, cu mustăţi supradimensionate. Se vindeau şi mărfuri de contrabandă din Nepal, parfumuri, jachete de blugi, produse electronice. Se vindeau şi cuţite *kukri*, folii impermeabile şi proteze dentare.

Când bucătarul şi judecătorul sosiseră pentru prima dată

[33] Târg tradiţional săptămânal, cu un amalgam de produse artizanale, mâncare şi activităţi culturale.

[34] Populaţie tradiţională concentrată în Tibet, în Sikkim.

în Kalimpong, acolo încă mai veneau caravane cu lână, escortate de catârgii tibetani cu cizme de blană şi cu cercei legănaţi în vânt, iar mirosul teluric de bărbaţi şi de vite acoperea fără drept de apel mireasma suavă de pin, pentru care oameni ca Lola şi Noni veniseră tocmai din Calcutta. Bucătarul îşi aminti de iacii care duceau în spinare câte o sută de kilograme de sare şi, călare pe ei, copilaşi rozalii bine îndesaţi în vase de gătit, rozând cubuleţe de brânză *churbi* uscată.

— Fiul meu lucrează la New York, se lăuda bucătarul tuturor celor pe care-i întâlnea. E manager. Se ocupă de un restaurant.

— New York. Oraş foarte mare, explica el. Maşinile şi clădirile sunt altfel decât aici. În ţara aia e destulă mâncare pentru toată lumea.

— Şi dumneata, Babaji, când te duci?

— Într-o zi, râdea el. Într-o zi fiul meu o să mă ducă la el.

În pachete învelite în ziare zăceau azalee şi ienupăr uscat. Bucătarul îşi aminti de ziua în care Dalai Lama şi Panchen Lama veniseră la Kalimpong şi se arsese tămâie peste tot în calea lor. Bucătarul fusese şi el în mulţimea respectivă. Nu era budist, fireşte, dar se dusese, ca orice alt laic. Zumzetul înăbuşit al rugăciunii se revărsase în josul muntelui, în vreme ce catârii şi caii păşeau la trap, într-un tempo bine marcat, ieşind din ceaţă. Clopoţeii sunau, iar steagurile de rugăciune fluturau pe şei. Bucătarul se rugase pentru Biju şi se dusese la culcare cu un sentiment de pioşenie atât de copleşitor, încât se simţise curat, deşi ştia că e murdar.

Trecu pe lângă staţia unsuroasă de autobuz, cu miros înecăcios de gaz de eşapament, pe lângă cabina întunecată unde, în spatele unei cortine roşii, pătate, puteai vedea contra cost pe un ecran tremurător filme precum *Violul fecioarei erotice* şi *EA – Secretele vieţii de cuplu.*

Nimeni de aici nu avea de ce să fie interesat de fiul bucătarului.

La agenţia de turism Snow Lion, bucătarul aşteptă să

capteze atenţia directorului. Tashi era ocupat: flirta cu o turistă. Era faimos pentru faptul că le vrăjeşte pe străine de nu mai ştiu de ele, oferindu-le şansa de a scrie acasă povestea excepţionalei lor aventuri amoroase cu un şerpaş. Peste tot în jur era plin de broşuri cu excursiile la mânăstiri pe care le organiza Tashi şi cu fotografii de hoteluri construite în stil tradiţional şi mobilate cu obiecte vechi, multe dintre ele fiind luate chiar de la mânăstirile respective. Evident, omitea să le spună că structurile vechi de secole erau modernizate cu beton, lămpi de neon şi băi cu gresie şi faianţă.

— Când te duci în America, ia-mă şi pe mine, a spus Tashi după ce i-a vândut turistei o excursie la Sikkim.

— Da, da. O să vă iau pe toţi. De ce nu? Ţara aia are mult loc. În ţara asta e foarte aglomerat.

„Nu te teme, strâng bani ca să-ţi cumpăr bilet. Dar tu ce mai faci, cum mai stai cu sănătatea ?” scrisese Biju. Intr-o zi fiul lui avea să izbutească tot ceea ce nu reuşiseră părinţii lui Sai, tot ceea ce nu reuşise judecătorul.

Bucătarul trecu pe lângă Apollo Deaf Tailors. N-avea niciun rost să stea de vorbă cu cineva de acolo. Oamenii ăia aveau să facă literalmente pe surzii, aşa cum făceau cu reclamaţiile clienţilor după ce dădeau rasol, punând vipuşti orizontale în loc de unele verticale sau făcându-i judecătorului hainele ca pentru Sai, iar pe ale lui Sai ca pentru judecător.

Intră la Lark’s Store ca să cumpere ceai Tosh, fidea cu ou şi lapte condensat Milkmaid. Îi spuse doctoriţei, care intrase să ia vaccinurile, căci le ţinea în frigiderul lui Lark:

— Fiul meu are o nouă slujbă în S.U.A.

Şi fiul ei era tot acolo. Din acest punct de vedere el şi doctoriţa erau la fel. Cele mai distinse persoane din oraş.

Cum mergea înapoi spre casă în amurg, le spuse vestea celor ce-şi trăgeau răsuflarea, cocoşaţi de greutăţile pe care le cărau în sus pe deal, şi care se odihneau chiar acolo, în drum, unde noroiul şi iarba nu aveau să le strice hainele cele bune. Când se apropia o maşină, se ridicau;

după ce trecea, se aşezau la loc.

I-a zis doamnei Sen, care, bineînţeles, avea şi ea un copil în America:

— Cea mai bună ţară din lume. Toţi ăia care s-au dus în Anglia acum regretă…

Mâna femeii arătă sugestiv spre casa vecinelor din Mon Ami. Apoi bucătarul se duse şi îi spuse Lolei, căreia nu-i prea convenea atunci când era pusă la îndoială suveranitatea Angliei, însă se purta frumos cu el, pentru că era sărman. Fiica doamnei Sen era singura care reprezenta o ameninţare reală şi i-ar fi stat mai bine cu ştreangul de gât. Le-a spus prinţeselor afgane, care îl plăteau să le aducă o găină de fiecare dată când se ducea la piaţă. Fierbeau găina în aceeaşi zi, pentru că nu aveau frigider, şi în fiecare zi găteau câte o altă bucată din ea, în alt mod, până când nu mai rămânea nimic: cu sos de curry, cu sos de soia, cu sos de brânză şi, în perioada de maximă încântare, când toate grădinile din Kalimpong se umpleau peste noapte de ciuperci, în sos de ciuperci, cu un degetar de coniac.

Le-a spus vestea călugărilor ce jucau fotbal în faţa *gompei,* cu sutanele ridicate. Le-a spus-o unchiului Potty şi părintelui Booty. Aceştia dansau pe prispă, iar unchiul Potty se plasase lângă întrerupător, pe care îl aprindea, îl stingea, îl aprindea, îl stingea, îl aprindea, îl stingea.

— Ce-ai zis? au spus ei, dând muzica mai încet. Bravo lui!

Şi-au ridicat paharele şi au dat din nou muzica tare: *„Jambalaya*… *pumpkin pie-a… mio maio…”*

Apoi bucătarul s-a oprit la ultima prăvălie din drum, ca să ia cartofi. Întotdeauna îi cumpăra de aici, ca să nu fie nevoit să-i care tot drumul, şi o găsea pe fiica patronului în cămaşă de noapte lungă, aşa cum era moda acum. Peste tot în jur vedeai femei în cămăşi de noapte : fiice, soţii, bunici şi nepoate, mergeau la magazine şi luau apă în miezul zilei de parcă s-ar fi dus direct la culcare, cu părul lăsat pe spate şi volane înfoiate, ca o scenă frumoasă dintr-un vis cu ochii deschişi.

Era o fată încântătoare, mică şi durdulie, iar prin platca de la cămaşă i se ghiceau sânii, atât de apetisanţi, încât până şi femeile care îi vedeau erau fascinate. Şi părea să se descurce şi în prăvălie. Biju ar fi plăcut-o şi el, nu? Tatăl fetei făcea bani frumoşi sau cel puţin aşa umbla vorba…

— Trei kile de cartofi, îi spuse bucătarul fetei cu un glas neobişnuit de blând pentru el. Şi orezul? E curat?

— Nu, unchiule, a zis ea. Asta pe care-1 avem noi e foarte murdar. E aşa de plin de pietricele, că îţi spargi dinţii dacă-1 mănânci.

— Dar *atta*[35]?

— *Atta* merge.

Oricum, îşi spuse el, banii nu sunt totul în viaţă. Există şi fericirea aceea simplă de a avea grijă de cineva şi de a avea pe cineva care să aibă grijă de tine.

[35] Făină de grâu specială pentru varietăţile de pâine indiană rotunde, plate şi fără drojdie, numite generic *roti.*

Şaisprezece

Când Sai începu să fie interesată de iubire, deveni interesată şi de poveştile de dragoste ale altora şi îl sâcâi pe bucătar cu întrebări despre judecător şi soţia lui.

Bucătarul i-a zis:

— Când am venit la ei în casă, toţi servitorii bătrâni mi-au spus că moartea bunicii tale l-a înrăit pe bunicul tău. Era o mare doamnă şi nu ridica niciodată glasul la servitori. Doamne, cât de mult o iubea! Adevărul e că între ei exista o legătură atât de profundă, încât îţi întorcea stomacul pe dos, pentru că era mai mult decât putea suporta oricine altcineva.

— Chiar aşa de mult o iubea?

Sai era uluită.

— Aşa cred, i-a răspuns bucătarul. Dar ei ziceau că n-o arăta deloc.

— Poate că de fapt nici n-o iubea chiar atât de mult ? a sugerat atunci ea.

— Puşchea pe limba ta, fată rea ce eşti! Retrage-ţi cuvintele! a strigat bucătarul. Normal c-o iubea.

— Păi, şi slujitorii de unde ştiau asta?

Bucătarul rămase puţin pe gânduri. Se gândi la propria lui nevastă.

— Ai dreptate, zise el. Nimeni nu ştia de fapt care e adevărul, însă pe vremea aia nu se vorbea despre asta ca azi, pentru că sunt multe feluri în care poţi să-ţi arăţi dragostea, nu doar cum vezi prin filme – singurul lucru pe care-1 ştii tu. Eşti o fătucă foarte prostuţă. Cea mai mare dragoste e aceea care nu se arată niciodată.

— O întorci mereu după cum îţi convine.

— Da. Am ajuns la concluzia că aşa e cel mai bine, a spus bucătarul după ce a mai stat puţin pe gânduri.

— Deci cum e? O iubea sau nu?

Bucătarul şi Sai şedeau cu Mutt pe treptele dinspre grădină, căutând-o de căpuşe şi purici. Pentru ei era mereu un ceas de pură desfătare. Căpuşele mari şi kaki puteau fi prinse uşor, însă puricii maronii erau greu de omorât. Se lipeau de scobiturile din stâncă, iar atunci când îi izbeai cu o piatră nu mureau, ci îi vedeai ridicându-se imediat şi luând-o la picior.

Sai îi fugărea peste tot.

— Nu mai fugiţi. Să nu cumva să îndrăzniţi să vă mai suiţi pe Mutt!

După care încercau să-i înece într-o cutie cu apă, însă puricii erau rezistenţi: înotau, se urcau unul pe spinarea altuia şi se târau afară din apă. Sai îi fugărea iar, îi băga la loc în cutie, se ducea repede la toaletă şi trăgea apa după ei, dar chiar şi atunci ieşeau din nou la suprafaţă, înotând înnebuniţi în vasul de la toaletă.

Rememorarea, devenită de-acum autentică, născu un licăr în ochii bucătarului.

— O, nu! zise el. Nu-i plăcea deloc de ea. Femeia o luase razna.

— Serios?!

— Da, lumea zicea că e o femeie foarte nebună.

— Dar cine era?

— I-am uitat numele, dar era fata unui om bogat şi familia ei era mai de vază decât a bunicului tău. Era dintr-o anumită ramură a unei caste care în sine nu e prea înaltă, fireşte – ştii şi tu asta – dar reuşiseră să se remarce în cadrul acelui grup. Iţi dădeai seama de asta după trăsăturile ei, care erau delicate. Degetele ei de la picioare, nasul, urechile şi degetele îi erau foarte micuţe şi fine şi era foarte albă la faţă – exact ca laptele. După ten, se spunea, puteai să o iei foarte uşor drept o străină. Cei din familia ei se căsătoreau numai între cele cincisprezece familii din grup, însă pentru bunicul tău au făcut o excepţie, fiindcă

făcea parte din administraţia civilă. Mai mult de atâta nu ştiu nici eu.

— Cine era bunica mea? l-a întrebat atunci Sai pe judecător, care şedea ţeapăn ca un bâtlan deasupra tablei lui de şah. Provenea dintr-o familie foarte bogată?

Judecătorul i-a zis:

— Joc şah, nu vezi?

Şi-a fixat din nou privirea asupra tablei, după care s-a ridicat şi s-a dus în grădină. Veveriţele zburătoare se fugăreau una pe alta prin cercul de ferigi şi de ceaţă pe care munţii îl străpungeau ca nişte coarne de capră sălbatică. S-a întors la tabla de şah şi a mutat, dar, nu se ştie cum, a avut impresia că e o mutare de demult, dintr-un joc de demult.

Nu voia să se gândească la ea, însă imaginea care-i veni în minte era una surprinzător de tandră.

Familia Patel visase să-şi trimită fiul în Anglia, dar banii nu le ajungeau, oricât ar fi muncit tatăl lui Jemu, aşa că s-au dus la cămătari, care i-au cântărit atent din priviri pe tată şi pe fiu, cu ochi somnoroşi, de crocodil, după care le-au trântit în faţă o ofertă de zece mii de rupii. Cu o dobândă de douăzeci şi doi la sută.

Însă nici banii respectivi nu erau de ajuns, aşa că au început să-i caute mireasă.

Jemu avea să fie primul băiat din satul lor care va studia la o universitate din Anglia. In scurt timp ofertele de zestre au început să curgă, iar tatăl lui Jemu s-a apucat să le cântărească şi să le analizeze cu mare însufleţire : o faţă urâtă însemna mai mult aur, un ten deschis – mai puţin aur. Cea mai avantajoasă soluţie ar fi fost fata smeadă şi urâtă a unui om bogat.

În celălalt capăt al oraşului Piphit, lângă tabăra armatei, locuia un ins scund, cu un nas ca de rinocer, ce părea că

ţinteşte spre cer şi nu spre pământ, ins care ducea mereu în mână un baston de Malacca, era îmbrăcat în haină lungă de brocart şi locuia într-un *haveli* atât de delicat sculptat, încât părea total lipsit de greutate. Acesta era Bomanbhai Patel. Tatăl său fusese cel care ajutase discret, dar decisiv, aripa dreaptă într-un anumit conflict armat dintre britanici şi *gaekwazi* şi fusese răsplătit de către şeful intendenţei regimentului cu un contract prin care i se acorda dreptul de a fi furnizorul oficial de nutreţ pentru caii armatei britanice încartiruite la Piphit. In cele din urmă familia lui monopolizase livrarea de textile către armată, iar atunci când preluase afacerea tatălui său, Bomanbhai descoperise o posibilitate de a-şi mări şi mai mult profitul, extinzându-şi afacerea cu încă una, perfect pliată pe prima. Le furniza soldaţilor femei în mod ilegal, într-o zonă a oraşului în care aşa ceva era ilegal, ca să-şi poată dezlănţui bărbăţia în curs de maturizare. După ce-şi făceau de cap, îi aducea înapoi la barăcile lor, cu fire de păr negru lipite de ei şi mirosind ca iepurii dintr-o crescătorie.

În acest timp însă nevasta şi fiicele lui Bomanbhai erau închise bine în dosul unor ziduri înalte ale *haveli*-ului, pe a cărui faţadă o plăcuţă informa că acolo e: „Reşedinţa lui Bomanbhai Patel, furnizor al armatei, finanţist şi negustor”. Aici, în aripa destinată lor, femeile duceau un trai lipsit de griji, iar stricteţea acestei separări prin *purda*[36] făcuse să crească respectul comunităţii faţă de Bomanbhai, care începu să-şi facă propriile reguli şi tabieturi şi să-şi cultive anumite excentricităţi. Acestea din urmă, aşa cum fusese şi intenţia lui, nu făceau decât să reitereze siguranţa averii sale şi să întărească şi mai mult respectul de care se bucura. Îşi etala cumpărăturile şi veşmintele cu naturaleţe, însă după un plan elaborat cu grijă, începu să arboreze drept marcă personală haina de brocart şi bastonul lustruit şi îşi luă ca animal de casă un furnicar, dat fiind faptul că avea o afinitate faţă de toate vietăţile cu nas impozant. Comandă un set de vitralii ce inundară *haveli*-ul cu o lumină

[36] Perdea ce separă aripa femeilor de restul locuinţei.

catifelată, în culori de fructe, unde copiii se jucau cu mare plăcere, amuzaţi să vadă cum ar arăta dacă ar fi portocalii, mov sau pe jumătate portocalii şi pe jumătate verzi.

Negustorii ambulanţi chinezi, ce vindeau dantelă şi mătase, aşteptau afară în timp ce mărfurile le erau aduse femeilor, pentru a le examina îndeaproape. Bijutierii aduceau piese rare pentru zestrea fetelor, moşteniri de familie scoase pe piaţă de cine ştie ce rajah scăpătat. Lobii urechilor soţiei lui Bomanbhai atârnau greu sub povara diamantelor din Africa de Sud, atât de mari şi de grele încât într-o zi un cercel i-a sfâşiat urechea şi a căzut ca un meteorit, cu un plescăit sec, în castronul ei de *srikhand*[37].

Dar zenitul triumfului lui Bomanbhai veni în ziua când el, care era la origini un negustor modest ce vindea într-o prăvălie de tablă, însă devenise mai bogat decât toţi brahmanii din oraş, îşi angajă un bucătar brahman, ce era atât de strict în privinţa propriei sfinţenii corporale şi spirituale, încât era de ajuns să rosteşti cuvântul *eendoo,* ou, în bucătărie, că fiecare oală, cratiţă şi lingură era imediat spălată, iar toată mâncarea era aruncată.

Într-o zi un grup de bărbaţi aproape măcăind de surescitare se înghesuiră să-l vadă pe Bomanbhai şi să-i spună despre plecarea iminentă a lui Jemu în Anglia. Încruntând din sprâncene Bomanbhai a asimilat informaţia, însă n-a rostit niciun cuvânt, mulţumindu-se să soarbă din pocalul veneţian puţin coniac Exshaw No. 1 îndoit cu apă fierbinte.

Încă îl mai rodea ambiţia şi, chiar dacă avea bucătar brahman, ştia că totuşi lumea e mult mai mare şi istoria îţi oferă doar rareori o asemenea şansă, cea de a atinge cu ajutorul unei acrobaţii cel mai neaşteptat succes. O săptămână mai târziu se urcă în landoul lui tras de două iepe albe, trecu pe lângă Clubul Britanic de pe Thornton Road, în care nu avea să fie primit niciodată, oricâţi bani ar

[37] Desert făcut din iaurt filtrate, unul dintre dulciurile de bază ale bucătăriei *gujarati.*

fi avut în buzunar, şi ajunse în capătul opus al oraşului, iar acolo îi lăsă fără glas pe Patel şi ai lui când le oferi mâna Belei, cea mai frumoasă dintre fiicele sale, care se lăfăia împreună cu surorile ei în patul lor uriaş, plângându-se de plictiseală sub un candelabru de cristal ce le oferea în perioada arşiţei o privelişte extrem de plăcută, ca de gheaţă.

Dacă plecarea lui Jemu avea să fie încununată de succes, Bela urma să fie soţia unuia dintre cei mai puternici oameni din India.

Petrecerea de nuntă a ţinut o săptămână şi a fost atât de opulentă, încât nimeni din Piphit nu s-a îndoit măcar o clipă că familia miresei duce o viaţă scăldată în aur şi unt topit, astfel că, atunci când Bomanbhai se înclina uşor, cu un *namaste,* şi îşi invita oaspeţii să mănânce şi să bea, ei ştiau că modestia lui e falsă – şi, în consecinţă, de cea mai bună calitate. Mireasa era un morman de bijuterii lustruite, reflecta lumina şi abia se putea deplasa sub povara greutăţii metalelor şi pietrelor preţioase. Zestrea era alcătuită din bani gheaţă, aur, smaralde din Venezuela, rubine din Birmania, diamante brute *kundun,* un ceas cu lănţişor, suluri de ţesături de lână, din care proaspătul soţ să-şi facă mai multe costume pentru călătoria în Anglia, şi, într-un plic impecabil, un bilet de la Bombay la Liverpool pe vasul SS *Strathnaver.*

Fiind de-acum femeie măritată, numele fetei a fost schimbat într-unul ales de familia lui Jemubhai şi, peste doar câteva ore, Bela a devenit Nimi Patel.

Încurajat de alcool şi de gândul la bilet, Jemubhai a încercat să tragă de sariul din mătase şi aur al soţiei sale, ce stătea pe marginea patului, după cum îl sfătuiseră, bătându-1 pe spate, unchii lui mai tineri.

A fost aproape uimit să descopere şi un chip dedesubtul acelei moviliţe aurii. Era plină de zdrăngănele, dar nici măcar ele nu o puteau ascunde complet pe fata de

paisprezece ani ce plângea îngrozită.

— Salvează-mă! i-a spus ea printre lacrimi.

Spaima fetei l-a înspăimântat şi pe el. L-a îngrozit.

Odată vălul aroganţei sfâşiat, şi-a regăsit şinele său blând.

— Nu mai plânge, a zis panicat, încercând să repare ce stricase. Fii liniştită, nu mă uit. Nici măcar nu mă uit la tine.

I-a înapoiat ţesătura grea, cu fir bătut, şi i-a tras-o peste cap, însă fata a continuat să bocească.

A doua zi dimineaţă unchii lui au râs.

— Ce s-a întâmplat? Nimic?

Au arătat spre pat.

A doua zi: şi mai multe râsete.

A treia zi: îngrijorare.

— Forţeaz-o, l-au îndemnat unchii. Insistă. N-o lăsa să se poarte aşa.

— Alte familii n-ar avea atâta răbdare cu tine, au avertizat-o ei pe Nimi.

— Fugăreşte-o şi pune-o jos, i-au poruncit lui Jemubhai.

Deşi se simţea provocat şi câteodată recunoştea în sufletul său un impuls clar, bine definit, în faţa soţiei sale dorinţa îi dispărea.

— Răsfăţato, i-au zis ceilalţi lui Nimi. Îţi dai aere.

Cum era posibil să nu fie fericită cu Jemu al lor cel atât de inteligent, primul băiat din localitate care se ducea în Anglia?

Însă pe parcursul nopţilor următoare, în care împărtăşeau acelaşi calvar al lipsei de acţiune, lui Jemubhai începu să-i fie milă de ea la fel de tare cum îi era şi de el însuşi.

În vreme ce familia vindea bijuteriile pentru a face rost de bani în plus, el i-a propus o plimbare pe bicicleta Hercules a tatălui său. Fata a clătinat din cap, însă când el s-a oprit cu bicicleta în dreptul ei, curiozitatea de copil i-a înfrânt lacrimile şi s-a suit pe bicicletă, cu picioarele într-o parte.

— Întinde-ţi picioarele în lateral, a învăţat-o el şi a

început să dea din pedale.

Au gonit din ce în ce mai repede printre vaci şi copaci, făcând slalom printre balegile de vacă.

Jemubhai s-a întors, i-a surprins privirea… O, niciun om nu avusese vreodată o asemenea privire şi nu se uitase la lume cu asemenea ochi!

A pedalat şi mai tare. Drumul cobora în pantă şi, în timp ce zburau în josul colinei, inimile le-au rămas în urmă preţ de o clipă, plutind printre frunzele verzi şi cerul albastru.

Judecătorul ridică privirea de la tabla de şah. Sai se căţărase într-un copac din marginea grădinii. Ramurile lui se întindeau înspre drumul ce şerpuia dedesubt, permiţându-i să vadă când vine Gyan.

Cu fiecare săptămână succesivă de meditaţii la matematică, încordarea îi creştea, până când abia mai puteai să stai în aceeaşi cameră cu ei fără să-ţi vină să fugi. Pe ea o apuca durerea de cap. El trebuia să plece mai devreme, îşi găseau mereu scuze, dar din clipa în care se despărţeau, deveneau agitaţi şi ciudat de furioşi, abia aşteptau să vină marţea următoare, iar nerăbdarea le crescu până deveni insuportabilă.

Judecătorul se duse la Sai.

— Dă-te jos.

— De ce?

— O stârneşti pe Mutt. Ştii bine că nu-i place să te vadă acolo sus.

Mutt ridică ochii spre Sai, fără ca privirea să-i fie străbătută de cea mai mică umbră.

— Serios? întrebă Sai.

— Sper ca profesorului ăluia al tău să nu-i intre în cap cine ştie ce idei, zise atunci judecătorul.

— Ce idei?

— Dă-te jos imediat.

Sai s-a dat jos, a intrat în casă şi s-a închis în camera ei. Într-o zi avea să părăsească locul ăsta.

— Timpul trebuie să se mişte, îi spusese Noni. Nu te

mulţumi cu o viaţă în care timpul stă pe loc, aşa cum am făcut eu. E singurul sfat important pe care ţi-1 pot da.

Şaptesprezece

La Queen of Tarts Saeed Saeed a prins un şoarece, i-a tras un şut, a driblat cu el pe post de minge, a încercat să-i paseze lui Biju, care a fugit, a aruncat animalul în aer şi când acesta a căzut, i-a mai tras un şut, ţipând şi râzând:

— Şi zi aşa, *tu* eşti ăla care a mâncat pâinea? Aşa-i? *Tu* eşti ăla care a mâncat tot zahărul?

Şoarecele a mai fost proiectat aşa, cu putere, spre tavan, până a căzut pe podea, mort. Distracţia se terminase. Înapoi la muncă.

În Kalimpong bucătarul scria pe dosul unui plic par avion, autoadeziv. Scrise în *hindi,* după care copie adresa cu litere englezeşti strâmbe.

Era inundat de cereri de ajutor. Cu cât veneau mai mulţi, cu atât mai multe rugăminţi aveau, şi iar veneau, şi iar cereau – Lamsang, domnul Lobsang Phuntsok, Oni, domnul Shezoon de la *Lepcha Quarterly,* Kesang, femeia de serviciu de la spital, laborantul care pusese tenia în formol, bărbatul care dădea găuri în ghivece ruginite… toţi cei ce aveau fii stăteau la coadă, gata să-i trimită în lume. Îi aduceau drept cadou găini şi pacheţele cu nuci şi stafide sau îi făceau cinste cu câte o băutură la Thapa, fosta cantină a armatei, iar el începea să se simtă ca un politician, o persoană care împarte favoruri, un recipient al recunoştinţei.

Cu cât eşti mai răsfăţat, cu atât vei fi şi mai răsfăţat. Cu cât primeşti mai multe cadouri, cu atât vei primi mai multe cadouri. Cu cât primeşti mai multe cadouri, cu atât vei fi mai admirat. Cu cât vei fi mai admirat, cu cât mai multe cadouri vei primi, cu atât mai răsfăţat vei fi…

— *Bhai, dekho, aesa hai…* începea el să-i dăscălească.

Uite ce e, îţi trebuie şi puţin noroc, e aproape imposibil să primeşti viză…

Trebuia să facă eforturi supraomeneşti pentru a încerca să-i convingă, dar tot îi scria fiului său.

— O să vedem, o să vedem. Poate că o să aveţi noroc…

„Biju *betau,* scria el, „ai fost norocos şi ai ajuns acolo, aşa că, te rog, fă ceva şi pentru ceilalţi…”

După care aplica pe fiecare plic un adeziv făcut în casă, dintr-un amestec de făină şi apă, ca să le lipească marginile, şi le trimitea în zbor tocmai peste Atlantic, scrisori după scrisori…

Nu aveau să ştie niciodată câte scrisori s-au rătăcit pe traseul întortocheat, pierzându-se pe drumul dintre poştaşul supărat, udat ciuciulete de ploaie, dubiţa ocolind în goană alunecările de teren pe şoseaua spre Siliguri, printre tunete şi fulgere, aeroportul scăldat în ceaţă şi, în fine, la capătul călătoriei lor de la Calcutta, oficiul poştal de pe Strada 125 din Harlem, baricadat ca un avanpost israelian din Gaza. Poştaşul abandona scrisorile pe cutiile rezidenţilor legali şi uneori ele cădeau pe jos, erau călcate în picioare, apoi luate pe tălpi şi duse înapoi în lume, afară.

Dar Biju primi suficient de multe ca să simtă că se înăbuşă.

„Băiat foarte isteţ, familie foarte săracă, te rog să ai grijă de el, aproape că a obţinut viza, o să sosească… Te rog, găseşte-i un loc de muncă lui Poresh. Chiar şi fratele lui e pregătit să vină. Ajută-i. Sanjeeb Thom Karma

Ponchu. Şi nu uita de Budhoo, paznicul de la Mon Ami, şi de băiatul lui…”

— Ştiu, omule, ştiu cum te simţi, i-a zis Saeed.

Mama lui Saeed Saeed comunicase cu generozitate numărul de telefon şi adresa fiului ei unei jumătăţi din Stone Town. Oamenii soseau la aeroport cu un dolar în buzunar şi numărul lui de telefon, mizând pe faptul că vor fi găzduiţi într-un apartament care gemea deja de bărbaţi, cu

fiecare centimetru al său folosit la maximum. Rashid, Ahmed, Jaffer, Abdullah, Hassan, Musa, Lutfi, Aii şi mulţi, mulţi alţii dormeau cu schimbul în paturi.

— Mai multe, tot mai multe triburi. Mă trezesc, mă duc la fereastră şi acolo, uite, ŞI MAI MULTE TRIBURI. De fiecare dată când mă uit – ALT TRIB. Toată lumea spune „Vai, nu se mai dau vize, sunt din ce în ce mai stricţi, e atât de greu!” şi între timp tot cei care depun cereri, ABSOLUT TOŢI primesc viză. De ce-mi fac una ca asta? Cei de la Ambasada Americană din Dar… DE CE ? ?!! Nimeni nu i-ar da lui Dooli ăla o viză. Ajunge o singură privire ca să-ţi dai seama că, OK, aici avem o problemă. Dar nu, ei îi dau viză *şi lui!*

Pentru a-şi mai reveni, Saeed îşi pregătea fasoliţă[38], macrou regal de la Price Chopper, banane cu zahăr şi lapte de cocos. Trânti toată această pastă lipicioasă, cu miros de speranţă coaptă, pe o baghetă franţuzească şi o împărţi cu ceilalţi.

Cel mai dulce fruct din Stone Town creştea în cimitir, iar cele mai bune banane creşteau pe mormântul bunicului aceluiaşi Dooli dubios pe care Ambasada Americană din Dar es Salaam îl evaluase atât de greşit şi îi dăduse viză. Saeed tocmai le povestea asta, când şi-a aruncat ochii pe fereastră…

Şi, o fracţiune de secundă mai târziu, se afla deja sub tejghea.

— *Oo, Doaamnee!* a rostit el în şoaptă. Alte triburi, omule. *Au venit alte triburi.* Te rog, Doamne, spune-le că nu mai lucrez aici. *De unde au adresa mea ?* Mama! I-am spus: „Gata, s-a terminat!”. *Te rog!* Omar, du-te! Du-te! *Du-te şi spune-le să plece*!

În faţa brutăriei stătea un grup de bărbaţi ce păreau rupţi de oboseală, de parcă ar fi călătorit mai multe vieţi. Se scărpinau în cap şi se uitau neajutoraţi la Queen of Tarts.

[38] *Cowpeas (Vigna unguiculata),* una dintre cele mai importante legume din zonele tropicale semiaride din Asia, Africa, sudul Europei şi America Centrală şi de Sud.

— De ce-i ajuţi? l-a întrebat Omar. Eu am încetat să-i mai ajut, iar acum ştiu cu toţii că nu-i mai ajut şi nu mai vine nimeni.

— Nu cred că e *cel mai bun moment* să-mi faci capul mare.

Omar a ieşit.

— Cine? *Saeed ?* Nu, nu. Cum ai zis? *Soyad ?* Nu, nu e nimeni aici cu numele ăsta. Sunt doar eu cu Kavafya si Biju.

— Dar el lucrez aici. Mama lui spus la noi.

— Nu! Nu! Vă rog să plecaţi. Nu e nimeni aici, numai noi, şi dacă iscaţi scandal, ne faceţi NOUA probleme. Aşa că vă rog frumos să PLECAŢI!

— Foarte bine, a zis Saeed. Mulţumesc. Au plecat?

— Nu.

— Ce fac?

— Au rămas acolo şi se uită încoace, a zis Biju, simţindu-se curajos şi încurajat de nenorocul altuia.

Mai avea puţin şi sărea într-un picior de fericire.

Bărbaţii clătinau din cap, nevenindu-le să creadă ce li se spusese.

Biju a ieşit la ei, apoi a intrat înapoi.

— Au zis că or să încerce la adresa la care stai.

Îi comunică vestea asta esenţială cu o doză de mândrie în glas. Cu această ocazie îşi dădu seama că până acum nu jucase un astfel de rol, atât de des întâlnit în India. Implicându-te în vieţile altora, aveai mici, dar numeroase ocazii de a-ţi spori importanţa.

— Or să se întoarcă. *Îi cunosc bine.* Or să mai încerce de multe ori. Sau unul dintre ei va rămâne şi ceilalţi vor pleca. Închide uşa şi fereastra…

— Nu putem să închidem prăvălia. Şi e prea zăpuşeală ca să închid fereastra.

— Închide-o!

— Nu! Dacă trece pe-aici domnul Bocher?

Domnul Bocher era patronul localului şi apărea în cele mai ciudate momente, pentru a-i surprinde făcând ceva

contrar regulamentului.

— Nicio grijă, *bossi,* îl încredinţa Saeed. Facem tot ce ne-aţi spus, aşa cum ne-aţi spus...

Însă acum...

— E viaţa mea în joc, omule. Nu moare nimeni dacă e puţin mai cald aici sau dincolo, cu sau fără patron...

Închiseră fereastra şi uşa, iar Saeed ascuns în continuare, întins la podea, sună la el acasă.

— Hei, Ahmed. Să nu răspunzi la telefon, omule. Dooli ăla a venit de la aeroport cu nişte tipi! încuie, stai aşezat, nu în picioare, şi nu te duce la fereastră.

— Ha! De ce le dau viză? Cum îşi iau bilet? au auzit toţi vocea de la capătul firului.

După care s-a revărsat un torent intens şi pestilenţial de cuvinte în *swahili,* de dejecţii animale aburinde.

Din brutărie sună telefonul.

— Nu răspunde, i-a zis Saeed lui Biju, care tocmai se întinsese spre receptor.

Când a intrat robotul telefonic, persoana respectivă a închis.

— Triburile! întotdeauna le e *frică* de robot!

Telefonul a mai sunat o dată, apoi încă o dată. *Ţâr, ţâr, ţâr, ţâr.* Robotul telefonic. Telefonul pus în furcă.

Şi din nou: *ţâr, ţâr.*

— Saeed, trebuie să vorbeşti cu ei.

Inima lui Biju începuse să bată grăbit din cauza spaimei pe care i-o provoca telefonul. Putea fi şeful, putea fi India, tatăl lui, tatăl lui...

Mort? Pe patul de moarte? Căzut la pat?

Kavafya a ridicat receptorul şi camera a fost invadată de o voce aspră, imperativă şi panicată.

— Urgenţă! Urgenţă! Venim de la aeroport. *Urgenţă! Urgenţă! Saaeed! S-aa-eed?*

Bărbatul a pus telefonul jos şi l-a scos din priză.

Saeed:

— Băieţii ăştia, dacă-i laşi înăuntru, n-or să mai plece *niciodată.* Sunt disperaţi. *Disperaţi.* Odată ce le dai drumul

înăuntru, odată ce le auzi povestea, nu poţi să le spui nu. Le cunoşti mătuşa, le cunoşti vărul, trebuie să ajuţi *toată* familia şi dacă le dai un deget, îţi iau *totul.* Nu poţi să le spui „Asta e mâncarea mea şi numai eu am voie s-o mănânc, cum spun americanii”. Întreab-o pe Thea (era ultima cucerire cu care se lăuda Saeed în brutărie) unde stă laolaltă cu trei *prietene.* Şi fiecare îşi face cumpărăturile *separat,* îşi face de mâncare *separat,* apoi mănâncă *împreună* mâncarea pe care şi-au pregătit-o *separat.* Frigiderul e împărţit şi fiecare îşi pune ce îi rămâne pe raftul ei – *pe raftul ei!* —, într-o cutie separată. Una dintre colegele ei de apartament *şi-a pus chiar numele pe cutie, ca să se ştie clar a cui e!*

Saeed a ridicat un deget, cu o expresie severă, necaracteristică, pe chip.

— În Zanzibar tot ce are cineva *trebuie să se împartă cu toţi ceilalţi*! Aşa e *bine,* aşa e *corect... Şi atunci nimeni nu are nimic, omule! De asta plecat eu Zanzibar.*

Tăcere.

Simpatia lui Biju pentru Saeed se preschimbă în simpatie pentru sine, iar ruşinea acestuia în propria lui ruşine, din cauza faptului că nu-i va ajuta niciodată pe cei care se roagă de el să-i ajute şi care aşteaptă în fiecare zi, *ceas de ceas,* răspunsul lui. Şi el sosise la aeroport având în buzunar câteva bancnote de un dolar cumpărate de pe piaţa neagră din Katmandu şi adresa prietenului tatălui său, Nandu, care locuia în Queens împreună cu douăzeci şi doi de şoferi de taxi. Nandu nu-i răspunsese nici el la telefon şi încercase să se ascundă când Biju îi apăruse în prag, apoi, două ore mai târziu, când crezuse că Biju a plecat, deschisese uşa şi, spre enervarea lui, îl găsise tot acolo.

— Acum nu se mai găseşte de lucru aici, i-a zis Nandu. Dacă aş fi tânăr, m-aş întoarce în India. Acum sunt mult mai multe posibilităţi acolo decât aici şi pentru mine e prea târziu să mai schimb ceva, dar tu ar trebui să iei aminte la ce-ţi spun. Toată lumea spune că *trebuie* să rămâi, că aici o să ajungi să trăieşti bine, dar pentru tine e mult mai bine *să*

te întorci.

Un coleg de la serviciu i-a spus lui Nandu de subsolul din Harlem, îl depozitase imediat pe Biju aici şi de atunci Biju nu-1 mai văzuse niciodată.

Fusese abandonat printre străini: administratorul Jacinto, boschetarul şi un traficant de cocaină ţeapăn şi aşa de crăcănat, că atunci când mergea aveai senzaţia că are testiculele enorm de grele şi îl împiedică la mers. Traficantul avea şi un câine galben, ţeapăn şi crăcănat, care mergea şi el ca şi cum ar fi avut testiculele enorm de grele si îl împiedicau la mers. Vara familiile ieşeau din cămăruţele în care stăteau înghesuite şi se aşezau pe trotuar, lângă boxe. Femei cu un gabarit impresionant apăreau în şorturi, cu picioarele rase, acoperite de puncte negre, şi grupuri de bărbaţi dezumflaţi jucau cărţi pe cartoane fixate într-un echilibru precar pe pubele, luând câte o duşcă de bere din sticlele ţinute în pungi de hârtie maronie. Îl salutau amabil din cap, uneori chiar îi ofereau câte o bere, însă Biju nu ştia ce să le spună. Salutul anemic şi scurt îi ieşea aiurea: fie îl rostea prea încet, astfel încât nu îl auzeau, fie îl spunea exact în clipa în care aceştia reveniseră deja la ale lor.

Cartea verde, cartea verde. Cartea…

Fără ea nu putea să plece. Pentru a putea pleca, voia o carte verde. Era o situaţie complet absurdă. Cât îşi dorea întoarcerea Victorioasă Acasă de după Obţinerea Cărţii Verzi! Cum mai jinduia la ea, ca să poată să-şi cumpere bilet cu aerul cuiva care se poate întoarce dacă doreşte sau poate să nu se întoarcă dacă nu mai are chef… îi privea cu invidie pe străinii cu acte legale ce răscoleau magazinele cu genţi de voiaj la preţ redus, în căutarea genţii miraculoase pentru lumea a treia, extensibilă şi pliabilă ca o armonică, înţesată de buzunare şi fermoare care să ascundă alte cotloane tainice şi ascunzând în întreaga ei structură, atunci când o desfăceai, un spaţiu gigantic, unde să adăposteşti tot ce îţi era necesar pentru a începe o viaţă

nouă într-o altă ţară.

Erau apoi, fireşte, cei care trăiau şi mureau ilegal în America şi nu-şi mai vedeau familiile nici peste zece, douăzeci sau treizeci de ani, ba chiar, poate, niciodată.

Şi atunci cum puteai .s-o obţii? La Queen of Tarts se uitau duminica dimineaţa la emisiunile TV de pe canalul indian, în care un avocat specializat în legile imigrării răspundea întrebărilor telespectatorilor.

Pe ecran apăru un şofer de taxi. Se uitase la filme americane piratate, iar în suflet i se născuse dorinţa de a veni în America, însă ce putea să facă pentru a ieşi la suprafaţă? Era imigrant ilegal, taxiul său era ilegal, vopseaua galbenă o obţinuse ilegal, toată familia lui era aici şi toţi cei din satul lui erau şi ei aici, perfect infiltraţi şi câştigându-şi traiul în reţeaua de taximetrie a oraşului, însă cum să facă rost de acte ? Există printre telespectatoarele care urmăresc această emisiune vreuna care doreşte să-l ia de bărbat? Poate să fie şi handicapată sau retardată mintal, numai carte verde să aibă…

Fireşte, Saeed Saeed a fost cel care a aflat despre microbuz şi i-a dus pe Omar, Kavafya şi Biju la Washington Heights, unde au aşteptat la un colţ de stradă. Toate magazinele aveau grilaje – până şi micile tutungerii ce vindeau ţigări şi gumă de mestecat. Farmaciile şi prăvăliile de băuturi alcoolice aveau interfoane. Biju a văzut cum lumea suna la interfon şi i se dădea voie să intre într-un hol ca o cuşcă de la intrarea magazinului, de unde puteai vedea rafturile şi arătai ce doreşti, după care banii erau puşi într-o tavă ce glisa automat, fixată într-o scobitură decupată în grilajul şi geamul antiglonţ, iar obiectele cumpărate îţi erau trântite ca şi cum ţi se făcea o mare favoare. Până şi la patiseria jamaicană vânzătoarea, pateurile, supa de crabi, pâinea indiană şi băuturile Nice Every Time erau bine protejate în dosul unei baricade de maximă protecţie.

Şi totuşi era extrem de plăcut. Era foarte aglomerat. In

faţă la Church of Zion un preot boteza simultan un şir întreg de persoane cu cascada de apă de la un hidrant. Dintr-o clădire ieşi un bărbat în cămaşă şi şort cu un model cu flori de nalbă de Florida, cu genunchi mici şi osoşi, păr creţ, pomădat, mustăcioară â la Charlie Chaplin şi Hitler, cu un casetofon, *Guantanamera… guajira Guantanamera…* De la ferestre două tipe tupeiste strigară după el:

— Măiculiiiţăăă! Fii atentă ce pi-cioa-re are! *Mamă, mamă!* Eşti liber diseară?

Altă femeie îi dădea un sfat unei tinere de lângă ea:

— Viaţa e scurtă, scumpo… Dă-1 afară. La gunoi cu el! Eşti tânără şi ar trebui să fii fericită ! La! gunoi! cu ! el!

Saeed era în elementul lui. Locuia la două străzi distanţă şi în drum spre casă îl salutau mulţi.

Saeed!

Un băiat cu un lanţ de aur gros ca un racord de la baie, epatând cu prosperitatea lui, îi trase o palmă prietenească pe spinare…

— Cu ce se ocupă? îl întrebă Biju pe Saeed.

Saeed râse.

— E peşte.

Pentru a condimenta şi mai mult ziua, Saeed le-a povestit cum ajutase unul dintre triburi să se mute, cum în timp ce ei se chinuiau cu cutiile cu haine aruncate alandala, un ceas cu alarmă, pantofi, o cratiţă înnegrită de funingine, adusă tocmai din Zanzibar şi aruncată în valiză de către o mamă înlăcrimată, lângă ei a oprit o maşină şi cum pe geamul maşinii ieşise un pistol şi o voce poruncise:

— Puneţi-le în spate, băieţi.

Portbagajul se deschisese, iar vocea din spatele pistolului spusese cu dezgust :

— Asta-i tot?

Apoi maşina demarase în trombă.

Au aşteptat la colţ, asudând, o, Doamne, o, Doamne… în cele din urmă s-a apropiat de ei un microbuz hărtănit şi au plătit prin uşa abia crăpată. I-au dat persoanei dinăuntru

fotografiile făcute conform cerinţelor INS, cu una din urechi la vedere şi din semiprofil, şi li s-au luat amprentele prin crăpătura uşii. După două săptămâni au mai aşteptat o dată…

au aşteptat…

şi-au aşteptat…

şi… Microbuzul nu s-a mai întors niciodată. Costurile acestei acţiuni au golit din nou plicul cu economii al lui Biju.

Omar le-a propus să se consoleze cumva, dacă tot se află în zonă.

Kavafya a zis că el e de acord.

Doar treizeci şi cinci de dolari.

Preţurile rămăseseră aceleaşi.

Biju roşi, amintindu-şi ce spusese pe vremea hotdogilor. „Miros urât… negrese… *Hubshi hubshi.”*

— E prea cald pentru mine, zise el.

Ceilalţi au râs.

— Saeed?

Dar Saeed nu avea nevoie să se ducă la curve.

Avea întâlnire cu o prospătură.

— Ce s-a întâmplat cu Thea? a întrebat Biju.

— A plecat în excursie în afara oraşului. I-am spus: „BĂRBAŢII AFRICANI nu se duc să se uite la frunze!”. Oricum, bărbate, tot mai am una sau două bucăţi fragede de care Thea nu ştie.

— Eu zic să ai grijă, i-a zis Omar. Albele arată bine când sunt tinere, dar aşteaptă şi-ai să vezi. Se trec repede. La patruzeci de ani sunt urâte ca noaptea, le cade părul, au riduri peste tot, ca să nu mai zic de pete şi de venele alea oribile… ştii despre ce vorbesc…

Saeed a răspuns:

— Ha, ha, ha, ha, ha, ştiu, ştiu!

Le înţelegea perfect gelozia.

La brutărie, un client a găsit un şoarece copt într-o franzelă cu seminţe de floarea soarelui. Probabil fusese atras de seminţe…

A sosit o echipă de la Direcţia de Sănătate. Indivizii au intrat în stilul Infanteriei Marine, al FBI-ului, al CIA-ului, al NYPD-ului. Au năvălit pur şi simplu înăuntru : MÂINILE SUS!

Au găsit o ţeavă de evacuare spartă, picături negre scurgându-se, cuţite depozitate în spatele toaletei, rahat de şobolan în făină şi, într-un vas uitat, plin cu ouă, organisme unicelulare atât de confortabil instalate, încât se reproduceau singure, fără să mai aibă nevoie de vreun ajutor din afară.

A fost chemat patronul, domnul Bocher.

— A căzut nenorocitul ăsta de curent! a zis domnul Bocher. E foarte cald afară, ce naiba să facem?

Însă acelaşi episod se mai întâmplase de două ori şi în zilele de dinaintea lui Biju, Saeed, Omar şi Kavafya, când în locul lor se aflaseră Karim, Nedim şi Jesus. Queen of Tarts avea să fie închisă, iar în locul ei urma să se deschidă o prăvălie rusească.

— Să-i ia dracu' de ruşi! Nişte japiţe împuţite, mâncătoare de borş şi de rahat! a urlat furios domnul Bocher, dar fără niciun rezultat. Apoi a început iar. Să vă ia dracu' şi pe voi! Dracu' să vă ia! a urlat la cei care lucraseră pentru el.

— Biju, bărbate, treci pe la mine odată, când ai chef.

Saeed şi-a găsit rapid de lucru la Banana Republic, unde le vindea snobilor din oraş helănci negre, foarte în vogă, într-un magazin al cărui nume era sinonim cu exploatarea colonială şi spolierea rapace a Lumii a Treia.

Biju ştia că, probabil, n-o să-l mai vadă niciodată. Aşa se întâmplă mereu. Învăţase deja lecţia asta. Trăiai intens alături de nişte persoane, după care ele dispăreau peste noapte, căci făceaţi parte din clasa umbrelor, cea condamnată la perpetuă mişcare. Bărbaţii plecau la alte locuri de muncă, în alte oraşe, erau expulzaţi, se întorceau acasă, îşi luau alte nume… Câteodată unul dintre ei apărea subit în faţa ta la un colţ de stradă sau în metrou, după care dispărea din nou. Adresele şi numerele de telefon nu

mai erau valabile. Şi Biju rămânea iar, ca şi altădată, cu sufletul gol, până când a avut grijă în cele din urmă să nu mai accepte ca prieteniile cu ceilalţi să prindă rădăcini atât de adânci.

În noaptea aceea, în timp ce stătea culcat în ungherul lui din subsol, s-a gândit la satul în care trăise alături de bunica lui cu banii trimişi în fiecare lună de tatăl său. Satul era îngropat în ierburi argintii mai înalte decât un stat de om şi atunci când vântul îşi schimba direcţia dintr-o parte într-alta, fâşâia – *şşş şşşş şş şşşş.* Când o porneai prin iarbă şi treceai prin fosta albie a râului, acum secată, ajungeai la un afluent al Jamunei, unde vedeai bărbaţi ce coborau în aval pe piei de bivol umflate, cu cele patru picioare ale animalelor cât se poate de moarte ieşind în afară, ţepene, în timpul călătoriei, iar acolo unde râul era mai puţin adânc, vedeai cum bărbaţii se ridică de pe burdufuri şi le trag după ei peste pietre. Pe aici, prin acest vad al râului, Biju trecea cu bunica lui către piaţa din oraş şi înapoi. Bunica lui mergea cu sariul ridicat şi uneori cu câte un sac cu orez pe cap. Pe deasupra apei zburau vulturi lacomi de peşte. Zborul li se preschimba într-o singură secundă în plutire lină, apoi se avântau iar în jos şi ţâşneau spre cer, cu prada argintie zbătându-se ca un muşchi contorsionat. Pe acest mal locuia şi un pustnic ce stătea nemişcat ca o barză, aşteptând, o, aşteptând licărirea unui alt peşte, unul mistic, extrem de greu de prins. Atunci când avea să iasă la suprafaţă, trebuia să-l înşface imediat, pentru că altfel peştele o să dispară şi n-o să se mai întoarcă niciodată… La sărbătoarea de *diwali*[39] sihastrul aprindea torţe, le aşeza pe crengi de smochin sacru şi le trimitea în josul râului pe plute, împreună cu flori de gălbenele… Cât de frumoasă era imaginea acelor luminiţe licărind în amurg! Când şi-a vizitat tatăl la Kalimpong, şi-au petrecut serile afară, iar tatăl său şi-a amintit cu nostalgie:

[39] Sărbătoare religioasă indiană, cunoscută şi sub numele de „Festivalul Luminilor”, care celebrează simbolic victoria binelui asupra răului.

— Ce liniştit e satul nostru! Ce bună e pâinea acolo! Asta din cauză că *atta* e măcinată cu mâna, nu la maşină… şi fiindcă se face pe *choolah*[40], care e mai bună pentru gătit decât orice plită cu gaz sau kerosen… Lipie proaspătă, unt proaspăt, lapte proaspăt, încă purtând căldura bivoliţei…

Stătuseră treji până târziu. Nu o observaseră pe Sai, pe atunci în vârstă de treisprezece ani, care se uita la ei pe fereastra dormitorului, geloasă pe dragostea bucătarului pentru fiul său. Lilieci cu gura roşie, creaturi pricăjite ce veniseră să bea din *jhora,* se năpustiseră asupra geamului ei şi bătuseră din aripile lor negre, devenite brusc ameninţătoare.

[40] Plită cu lemne.

Optsprezece

— O, *bat, bat!* a zis Lola speriată, atitudine absolut firească atunci când un anumit obiect contondent îţi trece vâjâind pe lângă ureche, ratându-te la milimetru.

— Nu te mai văita atâta! A fost doar un pantof, a spus Noni, care, în sariul ei de vară, arăta ca o cupă de îngheţată de vanilie care începe să se topească…

— Mai bine taci, i-a zis Lola.

— E prea cald şi prea înăbuşitor, i-a răspuns atunci Noni surorii sale, în loc de scuză. Cred că se apropie musonul.

Trecuseră doar două luni de când Gyan începuse să-i predea lui Sai, care la început confunda tensiunea din aer cu prezenţa meditatorului.

Însă nu toată lumea se plângea. Unchiul Potty se mulţumea să zacă flasc, precum o moluscă.

— Îl simt în aer. Anul ăsta vine devreme. Sunt semne clare. Mai bine să-mi fac provizii de rom cât mai repede, păpuşă, până nu rămân izolat şi cu gâtlejul uscat.

Lola şi-a pus în apă un Disprin, care a început să fâsâie şi să salte în pahar, dizolvându-se.

Când ziarele au început să anunţe şi ele apropierea norilor de furtună, s-a înveselit brusc:

— V-am *spus. Întotdeauna* îmi dau seama. Întotdeauna am fost foarte sensibilă. Ştii cum sunt: ca prinţesa cu bobul de mazăre, draga mea, ce pot să spun. Ca prinţesa cu bobul de mazăre.

La Cho Oyu judecătorul şi Sai stăteau pe pajişte. Zărindu-şi umbra cozii, Mutt a sărit s-o prindă şi a început să se răsucească înnebunită, nemaiînţelegând a cui e acea coadă. Nu voia să-i dea drumul, însă în ochi i se putea citi

nedumerirea şi rugămintea fierbinte. Cum putea ieşi din această situaţie? Ce să facă? Prinsese o fiară ciudată şi nu ştia că e de fapt ea însăşi. Dispăru, scâncind neajutorată, în inima grădinii.

— Ce prostuţă! a zis Sai.

— Scumpete mică! a spus judecătorul după ce Sai a plecat, încercând să repare eventuala jignire adusă lui Mutt de cuvintele fetei.

Şi apoi, într-o fracţiune de secundă, s-a năpustit asupra lor. Dinspre bananieri s-a auzit un vuiet speriat, iar copacii au început să-şi fluture urechile uriaşe, pentru că ei erau primii care dădeau alarma. Tulpinile de bambus se izbeau cu furie una de alta, scoţând sunete ce aminteau de o veche artă marţială.

În bucătărie calendarul religios al bucătarului porni să lovească ritmic peretele, de parcă ar fi fost viu – o pletoră de braţe, picioare şi capete de diavoli cu ochi scăpărători.

Bucătarul închise iute tot ce se putea închide, uşi şi ferestre, dar Sai deschise uşa tocmai când el cernea făina, pentru a scăpa de spiritele rele, iar pala de vânt îi acoperi cu făină din cap până-n picioare.

— Of, of! Uite ce-ai făcut!

Insectele minuscule, ce până acum stătuseră ascunse bine, au început să alerge bezmetice pe duşumea şi pe pereţi. Uitându-se unul la altul şi văzându-se albi precum creta, cei doi au început să râdă.

— *Angrez ke tarah.* Ca englezii.

— *Angrez ke tarah. Angrez jaise.*

Sai şi-a apropiat chipul de el.

— Uite, a zis ea, extrem de veselă, exact ca englezii.

Judecătorul începu să tuşească, fiindcă în salon se revărsă un amestec înţepător de fum şi ardei iute.

— Proasto ce eşti! îi zise nepoatei sale. Închide uşa!

Însă uşa s-a închis singură, odată cu toate celelalte uşi din casă. Zbang, zbang, zbang! O flacără a despicat cerul. O flamă albastră a pogorât asupra pinului, care a sfârâit

scurt şi a ars pe loc, lăsând în urmă doar un ciot carbonizat, un miros de pârlit şi grămezi informe de crengi pe gazon. Asupra lor s-a revărsat o ploaie nesfârşită, iar Mutt a devenit o formă de viaţă primitivă, un soi de amibă ce se târa pe podea.

Paratrăsnetul de pe Cho Oyu era legat printr-o sârmă de o groapă de sare aflată sub pământ, care avea să-i salveze, însă Mutt nu putea să înţeleagă un asemenea lucru. La următorul tunet cu descărcări electrice pe acoperişul de tablă şi-a căutat refugiu în spatele draperiilor, apoi pe sub paturi. Însă fie fundul, fie botul îi rămâneau cumva pe afară, căci se sperie iar de vântul ce stârnea glasuri fantomatice din sticlele goale de sifon: *huuu, huuuu, huuu...*

— Nu-ţi fie teamă, căţel frumos, broscuţa mea, răţuşca mea, căţelo-răţuşca mea ! E doar un pic de ploaie.

Ea încercă să zâmbească, însă coada i se tot ascundea printre picioare şi privirea îi era cea a unui soldat în vreme de război, obosit să tot fie exemplul viu al unui mit tembel, cel al curajului. Urechile îi stăteau ciulite în direcţia orizontului, anticipând ceea ce nu s-a lăsat prea mult aşteptat: un nou val de bombardamente, zgomotul prăbuşirii civilizaţiei (nu ştiuse niciodată că e atât de puternic) şi, în timp ce oraşe şi monumente cădeau secerate, fugi iar.

Acest anotimp acvatic avea să dureze trei, patru, poate chiar cinci luni. La Cho Oyu apa se infiltra prin tavanul băii, jucându-se cu nervii locatarilor, până când Sai a pus capăt jocului şi a început să se ducă la baie cu o umbrelă deasupra capului. Pe sticla ceasurilor se aşternea o peliculă de condens, iar hainele atârnate la uscat în pod rămâneau ude o săptămână. Dinspre grinzi cobora o mâzgă albă. Pulberea fină a putregaiului acoperea toate lucrurile, dându-le o patină de vechime. Şi totuşi ici şi colo decorul amorţit prindea viaţă prin câteva frânturi de culoare : insectele zburau în veşminte carnavaleşti, pâinea se făcea

verde ca iarba într-o singură zi, când şi-a deschis sertarul de lenjerie de corp, Sai şi-a găsit straturile monotone de bumbac surfilate cu o gelatină de un roz aprins, iar volumele din *National Geographic,* legate în piele, s-au deschis singure la pagini atinse de boala aceea atât de spectaculoasă, mucegaiul mov-gălbui, a cărui culoare rivaliza cu cea a păsărilor de catifea din Papua Noua Guinee, cu locuitorii New Orleansului şi reclamele cu „E mai bine în Bahamas!” pe care le expuneau revistele.

Sai fusese întotdeauna liniştită şi veselă în intervalul acestor luni, unicul răstimp în care viaţa ei în Kalimpong era dominată de bun-simţ şi se lăsa cuprinsă de un sentiment de împăcare, ştiind că e aproape imposibil să comunici cu cineva în această perioadă. Şedea pe prispă şi citea semnele schimbătoare ale vremii, gândindu-se că singura metodă inteligentă de abordare a situaţiei de faţă, în care şi cele mai moderne cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii începeau să-şi dovedească limitele, era de a te lăsa în voia naturii. Telefoanele fâşâiau sinistru, iar televizoarele dădeau alte şi alte imagini ale ploii fără sfârşit. In acest anotimp umed cu iz de pântecăraie, plutea sentimentul vag şi nenumit că viaţa e ceva rece, volatil, pieritor şi solitar, care îţi scapă mereu printre degete. Lumea dispărea, poarta nu dădea spre nimic, nici urmă de Gyan dincolo de curmătura muntelui… iar senzaţia de aşteptare sugrumată se stingea de la sine, fără a se împlini în vreun fel. Până şi unchiul Potty era imposibil de vizitat, pentru că apele *jhorei* se revărsaseră, ducând cu ele podeţul improvizat.

La Mon Ami Lola tot învârtea butonul radioului şi se bucura că fiica ei, Pixie, e în continuare într-un loc perfect uscat, că reuşise să iasă învingătoare după un şir de ştiri despre râuri care ies din matcă, holeră, atacuri ale crocodililor şi bangladezi cocoţaţi din nou în copaci.

— Ei, asta e! ofta ea. Poate că măcar o să cureţe bazarul de huligani.

În ultimul timp o serie de greve şi mitinguri indicase un grad tot mai mare de nemulţumire politică. Din cauza vremii, tocmai fusese amânată o grevă de trei zile şi un miting care ameninţa cu blocarea drumurilor, *raasta roko.* Ce rost avea să împiedici livrarea alimentelor, când ea era oricum întreruptă? Cum să forţezi funcţionarii să-şi închidă birourile, când ele urmau să rămână oricum închise? Cum să blochezi străzile, când străzile dispăruseră sub apă? Până şi drumul principal de acces în Kalimpong, cel dinspre Teesta Bazaar, alunecase pur şi simplu la vale, iar asfaltul zăcea acum, făcut bucăţi, în defileul de dedesubt.

Între furtuni mai apărea un soare de un alb-murdar, totul începea să miroasă şi să scoată aburi, iar oamenii se grăbeau către piaţă.

Gyan însă mergea în direcţia opusă, către Cho Oyu.

Era îngrijorat în legătură cu meditaţiile sale şi se temea ca nu cumva să nu mai fie plătit sau să rămână în urmă cu programa şcolară la orele predate lui Sai. Cel puţin asta îşi spunea în gând în timp ce urca pantele, alunecând şi ţinându-se de plante.

În realitate însă mergea în acea direcţie pentru că oprirea ploii făcuse să-i crească iar în suflet acel sentiment insuportabil de anticipare din pricina căruia nu putea să stea locului. O găsi pe Sai printre ziarele ce sosiseră cu autobuzul de la Siliguri, toate ziarele ultimelor două săptămâni, legate într-un pachet. Fiecare foaie de ziar fusese călcată separat de către bucătar, pentru a le usca. Ferigile din jurul verandei crescuseră mari cât nişte tufişuri şi erau grele de picături de ploaie, frunzele de *Calaclium* fluturau, păstrând mâzga adunată în cocoloaşe în timpul ploii, şi toate sutele de plase nevăzute de păianjeni din tufişurile din jurul casei deveniseră vizibile, tivite cu argintiu, prinse în aburul norilor ce alergau pe cer. Sai era îmbrăcată într-un chimonou, cadou de la unchiul Potty. care îl găsise într-un cufăr de-al mamei lui – un suvenir din călătoria pe care ea o făcuse în Japonia pentru a vedea

cireşii înfloriţi. Era croit din mătase stacojie, cu un imprimeu cu dragoni auriţi, şi Sai a rămas o vreme aşa, misterioasă şi acoperită de licăriri aurii, o împărătează a unui regat exotic strălucind pe fundalul luxuriant.

Ţara, observă Sai, se descosea pe la încheieturi: poliţia expulza militanţii din Assam, Nagaland şi Mizoram, după moartea Indirei Gandhi din luna octombrie a anului trecut Punjabul fierbea neîncetat, iar acei *sikhi* cu *kanga*, *kochla* şi toate ale lor, încă mai insistau să adauge un al şaselea *K:* Khalistan, propria lor ţară, în care să trăiască împreună cu ceilalţi cinci *K.*

La Delhi guvernul îşi prezentase public noul plan financiar, după multe dezbateri şi consfătuiri de taină. Una dintre măsuri era cea de a reduce impozitele pentru laptele condensat şi lenjeria de damă şi de a le mări, în schimb, pe cele pentru grâu, orez şi kerosen.

„Iubitul nostru Piu” – un necrolog cu chenar negru şi fotografia unui copil zâmbitor – „au trecut şapte ani de când ne-ai părăsit şi te-ai dus în ceruri, iar durerea noastră e la fel de mare ca şi atunci. De ce-ai fost luat de lângă noi cu atâta cruzime înainte de a-ţi fi venit sorocul? Mămica ta plânge ori de câte ori îşi aminteşte de dulcele tău surâs. Vieţile noastre nu mai au niciun sens. Aşteptăm cu nerăbdare reîncarnarea ta.”

— Bună ziua, a spus Gyan.

Ea a ridicat privirea şi a simţit un junghi în inimă.

Revenit la masa din salon, cu manualele de matematică între ei, torturat de grafice şi de zecimalele calculului perfect, Gyan era conştient de faptul că o fiinţă atât de splendidă nu ar trebui să stea aşezată în faţa unui manual uzat. Era o greşeală din partea lui să o asedieze cu lucruri atât de banale – împărţirea şi reîmpărţirea unui unghi prin bisectoare la bisectoare. Apoi, ca pentru a-i întări convingerea că ar fi trebuit să rămână acasă, începu iar să plouă torenţial şi Gyan se văzu silit să ridice tonul, pentru a

acoperi bătaia ploii pe acoperişul de tablă, ce îi dădea geometriei un aer uşor hieratic şi complet ridicol.

Peste o oră, încă mai ploua cu găleata.

— Cred c-ar fi cazul să plec, a zis Gyan disperat.

— Nu pleca, a scâncit Sai. Dacă te loveşte fulgerul ?

Începu să cadă şi grindina.

— Zău că trebuie, a zis el.

— Nu pleca, îl avertiză bucătarul. La mine în sat un bărbat a scos capul pe fereastră în timpul unei căderi de grindină, un *goli* mare a căzut pe el şi bărbatul a murit pe loc.

Furtuna a crescut în intensitate, apoi, odată cu lăsarea serii, s-a mai liniştit, însă la ora aceea era deja mult prea întuneric ca Gyan să-şi poată croi drum spre casă pe dealul presărat cu ouă de gheaţă.

Judecătorul îi aruncă lui Gyan priviri iritate peste masă, pe deasupra cotletelor. Simţea că prezenţa lui e un act extrem de insolent, un gest de tupeu asumat, dacă nu intenţionat, cel puţin dintr-o mare doză de prostie.

— Ce te-a apucat să vii pe aşa o vreme, Charlie? a zis el. Oi fi ştiind tu matematică, dar se pare că uneori n-ai minte nici cât un pui de găină.

Niciun răspuns. Gyan părea cufundat în gânduri.

Judecătorul îl cercetă cu atenţie.

Remarcă o evidentă lipsă de familiaritate, o ezitare în mânuirea veselei şi a mâncării, şi totuşi simţi că Gyan este o persoană care are anumite planuri de viitor. Emana un inconfundabil suflu de călătorie, de ambiţie – şi judecătorului i se trezi în suflet o veche emoţie, o recunoaştere a unei slăbiciuni ce nu era doar o simplă senzaţie, ci şi un gust, precum febra. Îi era limpede că Gyan nu mai mâncase niciodată în acest fel. Gura i se umplu de amărăciune.

— Aşa, zise el, tăind cu siguranţă carnea de pe os. Şi ce poeţi mai citeşti în ultimul timp, tinere?

Simţea un imbold sinistru de a-1 prinde pe băiat cu mâţa-

n sac.

— A studiat ştiinţele exacte, zise Sai.

— Şi ce dacă? Ce, studenţilor de la facultăţile de ştiinţe le e interzis accesul la poezie? Şi cum rămâne cu educaţia completă? continuă el în tăcerea ce se lăsase.

Gyan îşi scotoci creierul. Nu citea niciodată poeţi.

— Tagore ? răspunse şovăitor, convins că numele respectiv e în mod sigur şi unul respectabil.

— Tagore!

Judecătorul îşi înfipse furculiţa în carne, o trânti în sos, puse deasupra ei o bucată de cartof şi zdrobi câteva boabe de mazăre, apoi băgă totul în gură cu furculiţa, pe care o ţinea în mâna stângă.

— Supraevaluat, zise el după ce mestecă bine şi înghiţi, poruncindu-i apoi, în ciuda acestui comentariu nefavorabil, printr-un gest energic cu cuţitul: Recită-ne ceva, vrei?

— „Acolo unde spiritul nu are teamă / şi fruntea se înalţă ; / acolo unde cunoaşterea este liberă ; / acolo unde lumea nu este fărâmiţată prin ziduri / în strâmte despărţituri ; / acolo unde cuvintele izvorăsc / din profunzimile sincerităţii ; / acolo unde strădania neobosită / îşi întinde braţele către desăvârşire ; / acolo unde izvorul cel limpede al raţiunii nu s-a rătăcit / în asprul şi mohorâtul pustiu al obişnuinţei ; / acolo unde spiritul călăuzit de tine / înaintează în necurmata lărgire a cugetului şi a faptei ; / în acest Paradis al libertăţii, Părinte, îngăduie / să se trezească patria mea”[41].

Orice elev din India ştia atâta lucru.

Judecătorul începu să râdă cumplit, oribil.

Cât ura anotimpul ăsta dement! Îl înfuria din motive mult mai serioase decât nefericirea lui Mutt. Îşi bătea joc de el, de idealurile lui. Când privea în jur, vedea că nu deţine deloc controlul asupra vieţii sale: puf de mucegai pe periuţa de dinţi, şerpi traversând lunecos, fără pic de teamă, curtea interioară, mobilă tot mai grea, întregul Cho Oyu din ce în

[41] Din *Gitanjali. Jertfa lirică,* trad. de George Popa, Editura Polirom, Iaşi, 2000.

ce mai îmbibat cu apă şi fărâmiţându-se ca o franzelă din făină albă. Cu fiecare nouă furtună, tot mai puţin din casă rămânea locuibil.

Judecătorul se simţi bătrân, foarte bătrân şi, pe măsură ce casa se prăbuşea în jurul lui, i se părea că şi mintea începe să-i cedeze, că de-acum uşi pe care le ţinuse bine închise între un gând şi celălalt se dezintegrau. Trecuseră patruzeci de ani de când studiase poezia.

Biblioteca fusese inaugurată de foarte puţin timp.

Se ducea imediat după ce se deschidea, pleca atunci când se închidea, pentru că acest loc era salvarea studenţilor străini. Le oferea intimitate şi un spaţiu în care ştiau precis că nu vor fi sâcâiţi de huligani.

A citit o carte intitulată *Expediţie la Goozerat:* „Coasta Malabarului se ondulează ca un val în partea de vest a Indiei, după care, într-o mişcare graţioasă, se avântă spre Marea Arabiei. Acesta era Goozerat. În deltele fluviului şi de-a lungul coastelor malarice se află oraşe potrivite pentru negoţ…”

Ce naiba era asta? Nu avea nicio legătură cu amintirile lui despre propriul cămin, despre familia Patel şi viaţa lor în crescătoria de iepuri şi totuşi, când desfăcu harta, găsi trecută pe ea localitatea Piphit. Era în faţa lui – un punct cât o gămălie, pe marginea unui fluviu mohorât.

Citi cu uimire mai departe despre marinari bolnavi de scorbut ce au sosit aici, despre englezi, francezi, olandezi sau portughezi. Prin grija lor, în India ajunseseră şi pătlăgeaua roşie, şi nuca de anacard. Citi cum Compania Indiilor Orientale închinase Bombay-ul cu zece lire pe an de la regele Carol al II-lea, care îl primise ca mizilic în zestrea obţinută în urma căsătoriei lui cu Caterina de Braganza şi află că pe la mijlocul secolului al nouăsprezecelea supa din cap de viţel era transportată cu vasele ce treceau prin Canalul de Suez pentru a-i hrăni pe cei care-i duceau dorul în ţara orezului şi a păstăilor de toate felurile. Un englez putea de-acum să stea liniştit cu un decor tropical în spate,

cu soarele ca un gălbenuş de ou licărindu-i în palmă, şi să consume un hering de Yarmouth sau o stridie de Bretania. Pentru el toate acestea erau noutăţi şi simţi cum îi creşte în suflet lăcomia, pofta de o ţară care era deja a lui.

Pe la mijlocul dimineţii se ridica de la masa cu cărţi, se ducea la toaletă pentru corvoada zilnică a digestiei şi stătea aici, forţându-se cu chinuri prelungite şi dureroase să-şi golească măruntaiele. Când îi auzea pe ceilalţi foindu-se afară, aşteptându-şi rândul, îşi băga un deget în fund şi excava zdravăn, ceea ce avea ca efect instantaneu descătuşarea unui torent zgomotos de căcăreze ca de oaie. Oare cei de afară îl auziseră? încerca să le prindă înainte să fie proiectate ca nişte gloanţe în apa din vasul de toaletă. Când îşi scotea degetul, acesta îi era plin de excremente şi de sânge. Se spăla de mai multe ori pe mâini, însă mirosul persista, continuând să planeze pe lângă el în timp ce citea. Pe măsură ce trecea timpul, Jemubhai muncea tot mai mult. Îşi făcu un calendar de lectură şi trecu fiecare carte şi fiecare capitol pe o diagramă complexă. *Legea proprietăţii* de Topham, Aristotel, *Dreptul penal indian*, *Codul penal* şi *Jurisprudenţa.*

Lucra până noaptea târziu în camera lui închiriată, urmărit şi acum de duhoarea persistentă de căcat, căzând de pe scaun drept în pat, trezindu-se speriat câteva ore mai târziu şi rostogolindu-se iar înapoi pe scaun. Lucra optsprezece ore pe zi, peste o sută de ore pe săptămână, iar din când în când se oprea şi hrănea căţeaua proprietăresei atunci când animalul cerşea o bucată de plăcintă de porc de la cină, lăsându-şi balele în poala lui, zgâriindu-i insistent genunchii cu laba şi stricându-i dunga de la reiaţi. Era prima lui legătură de prietenie cu un animal, pentru că în Piphit nimeni nu era interesat să studieze sau să încurajeze personalităţile câinilor. Cu trei nopţi înainte de examenele finale de stagiatură nu a dormit deloc. A citit întruna cu voce tare, legănându-se ritmic înainte şi înapoi şi repetând materia iar şi iar.

Odată începută, călătoria nu are sfârşit. Amintirea traversării oceanului strălucea printre cuvinte. Din străfunduri şi de dincolo de ele, monştrii subconştientului începuseră să-i dea târcoale, aşteptând momentul în care să iasă la suprafaţă şi să-şi facă simţită prezenţa cât se poate de reală, iar Jemubhai se întrebă dacă, înainte de a o vedea cu propriii lui ochi, visase vreodată puterea infinită a mării, ce putea să înece cât ai clipi orice suflare omenească.

Proprietăreasa i-a adus la uşă tava pe care se afla cina. Un regal: patru cârnaţi superbi, scăldaţi în ulei, încrezători, lucitori şi mustind de viaţă – parcă pregătiţi deja pentru epoca în care mâncarea avea să cânte la televizor, făcându-şi reclamă.

— Nu mai munci chiar atât de mult.

— Omul trebuie să muncească, doamnă Rice.

Învăţase să se adăpostească în spatele persoanei a treia şi să ţină lumea din jur la distanţă, să se ţină până şi pe sine însuşi la distanţă, precum regina.

Examenul oral, iunie 1942.

Era aşezat în faţa unui şir de doisprezece examinatori, iar prima întrebare i-a fost pusă de un profesor de la London University. Îi poate spune cum funcţionează un tren cu aburi?

În mintea lui Jemubhai se instala un gol complet.

— Nu te interesează trenurile?

Individul păru să sufere o dezamăgire personală.

— E un domeniu fascinant, domnule, dar cred că orice student s-a axat pe studiul subiectelor recomandate.

— N-ai nici cea mai mică idee despre felul cum funcţionează un tren?

Jemu şi-a sforţat creierii cât de tare a putut – oare care era combustibilul folosit şi ce anume alimenta el? însă nu văzuse niciodată interiorul unei locomotive.

— Nu, domnule.

Poate atunci să-i descrie obiceiurile funerare ale Chinei

antice ?

Era din aceeaşi parte de ţară ca şi Gandhi. Ce-i poate spune despre nonviolenţa activă? Ce părere avea despre Congres ?

În încăpere se lăsase tăcerea. BUY BRITISH[42]. Jemubhai văzuse afişele în ziua în care sosise în Anglia şi avusese revelaţia faptului că dacă ar fi strigat BUY INDIAN pe străzile Indiei, ar fi fost aruncat în închisoare. Şi încă din 1930, pe vremea când Jemubhai era doar un copil, Gandhi străbătuse pe jos, în marş, drumul de la ashramul Sabarmati până la Dandi, unde, pe marginea abruptă a oceanului, practicase activitatea subversivă a recoltării sării.

„Şi unde crede c-o să ajungă cu asta ? Pfui! O fi inimos, nu zic, dar n-are niciun dram de minte în căpăţâna aia”, spusese tatăl lui Jemu, în ciuda faptului că puşcăriile erau pline de susţinători de-ai lui Gandhi. Pe SS *Strathnaver* stropii de spumă împroşcaseră faţa şi braţele lui Jemubhai, uscându-se în punctuleţele de sare ce păreau că vor să-şi bată joc de el. Era adevărat: ideea de a pune impozit pe sare chiar părea *ridicolă…*

— Domnule, studentul de faţă respectă administraţia curentă, altfel nici nu s-ar afla astăzi în faţa dumneavoastră.

În fine, care era scriitorul său preferat?

Uşor nervos, dat fiind că nu avea niciunul, răspunsese că îi place foarte mult sir Walter Scott.

— Ce ai citit?

— Tot ce-a publicat, domnule.

— Poţi să ne reciţi una dintre poeziile tale preferate ? a întrebat un profesor de antropologie socială.

Oh! Lochinvar cel tânăr venea dinspre amurg,
Iar alt, în toată ţara, nu era c-al său murg.

Când au ajuns la partea de examen referitoare la ICS, cei

[42] Cumpără produse englezeşti (engl.).

mai mulţi dintre candidaţi erau deja în stare să-şi spună discursul bine cizelat ca pe apă, însă Jemubhai abia dacă deschisese gura ani de zile, iar engleza lui încă amintea, prin ritm şi formă, de limba din Gujarat.

Dar iată-l că descinse la poarta Netherby,
Mireasa-i consimţise cu alt să-şi facă trai
Că un molâu-ntr-ale iubirii, în răzbel un mişel,
Lui Lochinvar cel brav pe Ellen i-o lua el…

Când a ridicat privirea, a văzut că toţi cei prezenţi chicoteau.

Mama ei n-avea pace şi taică-său fierbea,
Iar mirele-i cu pana şi pălăria-i se juca…

Judecătorul s-a cutremurat, revenind la realitate.

— Prost ca noaptea, a zis cu voce tare, după care şi-a împins scaunul în spate, s-a ridicat, şi-a lăsat furculiţa şi cuţitul jos, condamnându-se fără drept de apel, şi a părăsit masa.

Puterea, oţelul său mental, începea să-i slăbească. Cel mai mic lucru îi stârnea amintiri: stinghereala lui Gyan, felul în care recitase acele versuri absurde… Curând toate lucrurile pe care judecătorul se străduise atât de tare să le separe aveau să se topească unele intr-altele şi să i se infiltreze în vise, preschimbându-i-le în coşmaruri, iar în cele din urmă bariera dintre viaţa aceasta şi veşnicie avea să devină, fără îndoială, un alt construct mental în curs de prăbuşire.

Mutt îl urmă în camera lui. În timp ce el se puse pe scaun, cufundat în gânduri, ea se rezemă de el, cu relaxarea pe care o au copiii atunci când se reazemă de părinţii lor.

— Îmi pare rău, spuse Sai, cu obrajii arzându-i de ruşine. Niciodată nu ştii cum o să se poarte bunicul meu.

Gyan nu păru s-o audă.

— Îmi pare rău, zise Sai din nou, îngrozită, însă el nici acum nu păru să o audă.

Pentru prima oară ochii lui se opriră direct asupra ei, de parcă ar fi mâncat-o de vie într-o orgie a imaginaţiei... Aha! în fine, iată dovada.

Bucătarul strânse vasele murdare şi băgă mazărea rămasă în bufet. Bufetul arăta ca o crescătorie de găini, cu plase de sârmă fixate în jurul unei rame de lemn şi cele patru picioare aşezate pe vase cu apă, pentru a-1 feri de furnici şi alte insecte dăunătoare. Umplu bine vasele, turnând apă dintr-una din găleţile puse sub găurile prin care picura prin acoperiş, goli celelalte găleţi pe fereastră şi le puse iar în locurile de unde le luase.

Făcu patul în camera de oaspeţi, care în prezent era plină cu tot felul de obiecte inutile, însă avea un pat chiar în mijloc, şi pregăti luminări pale, virginale, pe farfurioare, pentru ca Sai şi Gyan să le ia în camerele lor.

— Ţi-am pregătit patul, *masterji,* a zis el şi a adulmecat mai bine aerul.

Se înşela el sau în aer plutea ceva ciudat?

Dar Sai şi Gyan păreau cufundaţi iar în ziare şi bucătarul confundă tensiunea palpabilă a aşteptării cu propria tensiune, fiindcă în dimineaţa respectivă tocmai primise două scrisori de la Biju. Îl aşteptau sub o conservă goală de ton de sub pat, păstrate pentru sfârşitul zilei, şi toată seara savurase gândul că le va citi. Îşi suflecă pantalonii şi se îndepărtă cu umbrela în mână, fiindcă începuse iar să plouă.

Sai şi Gyan rămăseseră în salon cu ziarele în mâini şi, pentru prima oară, singuri.

Reţeta lui Kiki de Costa: cartofii minune. Mâncărică specială cu carne. Fidea *fantaisie, fantaisie* cu sos şi surprize şi surprize din brânză.

Reţetele de înfrumuseţare ale lui Fleur Hussein.

Concursul de chelii distinse de la Calcutta Gymkhana Club le adusese premii domnului Sunshine, domnului Moonshine şi domnului Will Shine[43].
Ochii lor citeau de zor, însă gândurile nu li se puteau supune unei asemenea discipline şi în cele din urmă, incapabil să mai suporte această tensiune dintre ei pe care mai că o puteai tăia cu cuţitul, Gyan şi-a lăsat ziarul pe masă cu zgomot, după care s-a întors brusc spre ea şi i s-a adresat direct:
— Îţi dai părul cu ulei?
— Nu, a zis Sai surprinsă. Niciodată.
Au urmat câteva momente de tăcere.
— De ce? a întrebat el.
Oare era vreo problemă cu părul ei?
— Nu te aud… Plouă prea tare, a spus el, mutându-se mai aproape. Poftim?
— De ce?
— Luceşte atât de tare, că aşa am crezut.
— Nu.
— Pare foarte moale, a remarcat Gyan. Ţi-1 speli cu şampon?
— Da.
— De care?
— Sunsilk.
Ah, intimitatea insuportabilă a numelor de mărci şi îndrăzneala întrebărilor!
— Ce săpun foloseşti ?
— Lux.
— Săpunul vedetelor de cinema?
Însă erau prea speriaţi ca să poată râde.
Iar tăcere.
— Şi tu?
— Orice am prin casă. La băieţi nu contează.
Nu putea să recunoască faptul că mama lui cumpăra săpun maro de casă, ce se vindea în piaţă în bucăţi mari, dreptunghiulare, tăiate din blocuri de săpun şi vândute

[43] „Lumina soarelui", „Lumina lunii", „Voi lumina" (engl.).

ieftin.

Întrebările deveniră şi mai grele.

— Lasă-mă să-ţi văd mâinile. Sunt atât de mici!

— Serios?

— Da.

Şi le puse pe ale lui lângă ale ei.

— Vezi ?

Degete. Unghii.

— Hm! Ce degete lungi! Unghii mici. Dar, uite, ţi le rozi.

Îi cântări palma.

— E uşoară ca o rândunică. Cred că oasele sunt goale pe dinăuntru.

Copleşită de un val de bucurie, îşi dădu seama că aceste cuvinte, ce ţinteau precis la un lucru nenumit, păreau rostite intenţionat, ca şi cum Gyan s-ar fi gândit la ele dinainte.

Cărăbuşii anotimpului ploios, divers coloraţi, zburau în voie. Din fiecare gaură din podea apărea un şoarece parcă anume croit pentru ea – şoricei minusculi pentru găurile minuscule, şoareci mari pentru găurile mari –, iar termitele mişunau cu miile dinspre mobile, atât de multe încât, oriunde te uitai, pe mobilă, pe jos ori pe tavan, toate păreau că se mişcă.

Însă Gyan nu le vedea. Privirea lui era ea însăşi un şoarece: dispăru în mâneca aceea cu floarea de beladonă a chimonoului lui Sai şi-i ajunse la cot.

— E foarte ascuţit, comentă Gyan. Ai putea să tai pe cineva cu el.

Măsurară braţe şi picioare. În clipa în care-i zări talpa…

— Hai să văd.

Îşi scoase propriul pantof, apoi şoseta roasă, a cărei vedere îl făcu să se ruşineze pe loc, aşa că o făcu iute ghemotoc şi o vârî în buzunar. În semiîntuneric, unul lângă altul, examinară goliciunea acelor micuţi tuberculi.

Ochii ei, remarcă el, erau extrem de seducători: imenşi, umezi, plini de dramatism, captând toată lumina din

încăpere.

Însă nu se simţi în stare să vorbească despre ci. Era mai uşor să se concentreze asupra lucrurilor ce îl mişcau mai puţin, să abordeze o perspectivă cât mai ştiinţifică.

Îşi lipi căuşul palmei de creştetul ei…

— E plat sau bombat?

Cu un deget şovăitor, se aventură la drum pe arcada unei sprâncene…

Vai, nu-i venea să-şi creadă cât curaj are! Avântul ăsta îl făcu să continue şi, datorită lui, nu luă aminte la spaima ce-1 striga din urmă. Era un curaj ce venea de dincolo de el. Gyan îşi coborî degetul de-a lungul nasului fetei.

Din toate direcţiile se auzea sunetul apei: şiroaie grele la fereastră, răpăială ca de gloanţe în bananieri şi pe acoperişul de tablă, un duruit uşor şi greoi pe pietrele curţii interioare, un gâlgâit înfundat în rigola ce înconjura casa ca şanţul unui castel. Mai era apoi sunetul *jhorei* repezi şi al apei înecându-se în această apă, zgomotul burlanelor ce se revărsau în butoaiele cu apă de ploaie, butoaiele cu apă de ploaie ce dădeau pe dinafară, muşchiul verde ce absorbea apa cu sorbituri mici.

Cum vorbirea era din ce în ce mai imposibilă, alte gesturi intime erau tot mai posibile.

Şi când degetul lui tocmai se pregătea să facă săritura de pe nasul lui Sai pe buzele ei perfect arcuite…

Fata sări în sus.

— Aaaaaa! strigă ea.

El crezu că văzuse un şoarece.

Însă nu era vorba de aşa ceva. Era obişnuită cu şoarecii.

— Oooof! zise ea.

Nu mai putea rămâne nici măcar o clipă. Nu mai putea suporta furnicăturile pe care le simţise când degetul străin îi atinsese trupul şi idila incipientă a cărei izbucnire se prefigura vizibil. Şi-a şters repede faţa cu mâinile şi şi-a scuturat chimonoul, de parcă ar fi vrut să scape de orice amintire a acestei delicateţi şovăielnice.

— Păi, noapte bună, a zis ea pe un ton oficial, luându-1

pe Gyan prin surprindere. Apoi şi-a croit drum spre uşă, punându-şi un picior în faţa altuia cu grija unui beţiv, şi a fost înghiţită de întunericul milostiv, iar Gyan s-a uitat pustiit în urma ei.

Sai nu s-a mai întors.

Şoarecii, însă, da. Aveau o tenacitate ce-ţi trezea admiraţia. Ai fi crezut că inimioarele lor fragile or să se facă bucăţi, însă timiditatea le era înşelătoare. Frica lor nu avea memorie.

În patul lui suspendat ca un hamac pe arcuri rupte, cu apa prelingându-se de pe tavan peste tot în jur, judecătorul stătea ţintuit sub mai multe straturi de pături mucede. Lenjeria lui de corp era întinsă pe lampă, la uscat, iar sub lampă îi stătea ceasul, pentru ca aburul să dispară de pe cadran – o stare tristă pentru omul civilizat. Aerul era străpuns de împunsături de umezeală, din cauza cărora aveai sentimentul că plouă şi în casă, şi totuşi ele nu reuşeau deloc să împrospăteze atmosfera. Era atât de densă, încât devenea înecăcioasă, un amestec urât mirositor, ca de drojdie, de spori şi ciuperci, de lemn ars şi rahat de şoareci, de kerosen şi răcoare. Judecătorul se dădu jos din pat, ca să-şi ia o pereche de ciorapi şi o căciulă de lână. Tocmai şi le punea, când văzu silueta inconfundabilă a unui scorpion profilându-se temerară pe peretele murdar şi se repezi la el cu un plici de muşte, însă animalul îi simţi prezenţa, se zbârli tot, coada i se ridică şi o luă la fugă. Dispăru în crăpătura dintre duşumea şi capătul tencuielii.

— La dracu’! zise judecătorul.

Proteza dentară rânjea la el ca un schelet dintr-un borcan cu apă. Scotoci după un diazepam şi îl luă cu o înghiţitură de apă din partea de sus a borcanului, apă foarte rece, întotdeauna rece – căci apa din Kalimpong era de fapt zăpadă de pe Himalaia –, iar gingiile i se preschimbară în durere pură.

— Noapte bună, cotleţelul meu de oaie iubit, îi zise el lui Mutt când reuşi să-şi folosească iar limba.

Aceasta visa deja, însă lui – ah, slăbiciunea unui om în vârstă! – nici măcar pilula nu reuşi să-i expedieze gândurile neplăcute, eliberate în timpul cinei, înapoi în găurile lor.

Când se afişaseră rezultatele examenului oral, constatase că modul în care se prezentase îi adusese o sută de puncte din cele trei sute necesare. Examenul scris îi mai îmbunătăţise media şi acum era al patruzeci şi optulea pe listă, însă doar primii patruzeci şi doi fuseseră admişi în ICS. Tremura din tot corpul, avea senzaţia că o să leşine şi tocmai voia să se îndepărteze de acel loc, clătinându-se, când veni un individ cu un anunţ suplimentar: se întocmise o nouă listă, în conformitate cu necesitatea de a indianiza administraţia civilă. Mulţimea de studenţi s-a năpustit în faţă şi, printre cei ce se îmbulzeau şi se împingeau, şi-a zărit şi el numele, Jemubhai Popatlal Patel, chiar în josul paginii.

Fără să se uite nici în dreapta, nici în stânga, cel mai proaspăt membru – deşi nu tocmai bine primit – al sectei norocoşilor fugi acasă cu braţele încrucişate la piept şi se băgă imediat în pat aşa cum era, cu hainele pe el şi chiar cu pantofii în picioare, şi udă perna cu lacrimi. Lacrimile-i curgeau şiroaie pe obraji, îi înfundau nasul, îi curgeau în cascadă pe gât, şi Jemubhai constată că nu e în stare să-şi controleze nervii suprasolicitaţi şi distruşi. Zăcu aşa şi plânse trei zile şi trei nopţi.

— James, îi ciocăni în uşă proprietăreasa. Te simţi bine?

— Sunt doar obosit. Nu vă faceţi griji.

— James?

— Doamnă Rice, zise el. Studentul e gata. A terminat toată şcoala.

— Felicitările mele, James, spuse generoasă femeia, gândindu-se în sinea ei că se bucură.

Cât de progresistă, de îndrăzneaţă şi de curajoasă era lumea! Niciodată nu înceta să o uimească.

Nu reuşise primul pe listă, şi nici al doilea. Însă reuşise. Trimise o telegramă acasă.

„Rezultat neechivoc.”
— Ce? întreba toată lumea. Ce înseamnă asta?
Suna ca şi cum ar fi fost o problemă, pentru că toate cuvintele cu „ne” în faţă erau negative, după cum afirmau toţi cei care ştiau cât de cât engleza. Însă apoi tatăl lui Jemubhai consultă un ajutor de magistrat şi explodară de bucurie. Tatăl se preschimbă într-un rege ce se adresa supuşilor săi, în vreme de vecinii, cunoştinţele şi chiar şi străinii se revărsau în şuvoaie la el acasă pentru a mânca zaharicale însiropate, felicitându-1 cu glasuri îmbibate de invidie.

La scurt timp după anunţarea rezultatelor, Jemuhbai, împreună cu cufărul lui, pe care scria „Domnul J.R Patel, SS *Strathnaver*”, pleca într-un taxi din casa de pe Thornton Road şi se întorcea să fluture mâna în semn de rămas-bun, de dragul câinelui cu ochi ce pofteau la plăcinta cu carne de porc. Acesta îl privea de la fereastră şi
Jemubhai simţi un ecou al vechii strângeri de inimă pe care o avusese atunci când părăsise oraşul Piphit.
Jemubhai, care trăise cu zece lire pe lună, se putea aştepta de-acum să fie plătit în următorii doi ani de stagiatură cu trei sute de lire pe an de către secretarul de stat pentru India. Găsise o locuinţă mai scumpă şi mai aproape de universitate, pe care acum şi-o putea permite.
Noua pensiune se lăuda că ar avea câteva camere de închiriat şi aici, printre ceilalţi locatari, avea să-şi găsească unicul prieten din Anglia : pe Bose.
Amândoi aveau aceleaşi haine nepotrivite, veneau din acelaşi gen de cămăruţe aflate la marginea pământului şi aveau acelaşi gen de cufăr de indian sărac. Din prima clipă în care se văzuseră, ştiuseră că sunt la fel, aşa cum ştiuseră şi că nu îşi vor dezvălui secretele în faţa altora şi nici măcar unul faţă de celălalt.
Exista totuşi o deosebire unică, dar esenţială, între ei. Bose era un optimist. Pentru el exista doar o singură direcţie de urmat: înainte. Era chiar foarte îndârjit şi

dinamic. „Capul sus, aşa, privirea sus, fă-i praf, bărbia sus, aşa, domnule, până la fund, ascultă la mine, că te-nvăţ de bine!” Aşa îi plăcea lui să spună. Străbăteau împreună, cu paşi mici şi stângaci, fluviul îngheţat până la Grantchester şi luau ceaiul printre viespile atrase de petele de dulceaţă, aşa cum se cuvenea, distrându-se (şi nu prea) atunci când viespile grele le cădeau din zbor în poală, cu un bâzâit de baterie aproape descărcată.

Au avut mai mult noroc în Londra, unde au asistat la schimbarea gărzii de la Palatul Buckingham, i-au evitat pe ceilalţi studenţi indieni, adunaţi la Veeraswamy’s, au mâncat în loc de asta plăcinta ciobanului şi, în drum spre casă, au căzut de acord că Trafalgar Square nu era tocmai la înălţimea standardelor britanice de igienă – nu cu toţi acei porumbei care-şi făceau nevoile nestingheriţi, dintre care unul scăpase un găinaţ de culoarea masalei chiar pe Bose. Bose i-a arătat lui Jemubhai ce plăci să-şi cumpere pentru gramofonul cel nou: Caruso şi Gigli. Tot el i-a corectat şi pronunţia: *Jheelee,* nu *Giggly.* York*sher.* Edin*burrah*, Jane *Aae*, un cuvânt lăsat în aer şi acoperit de vântul de pe câmpul cu iarbă-neagră al familiei Bronte, niciodată găsit şi nici terminat – nu Jane *Aiyer,* cum zice un indian din sud. Împreună au citit *O scurtă istorie a artei occidentale, O scurtă istorie a filosofiei, O scurtă istorie a Franţei* etc. O serie întreagă. Un eseu despre cum se construieşte un sonet şi despre variaţiile formei. O carte despre sticlă şi porţelan: Waterford, Salviati, Spode, Meissen şi Limoges. S-au adâncit în studiul gogoşilor, al plăcintelor de orz, al dulceţurilor şi al conservelor.

În acest fel judecătorul îşi lua până la urmă revanşa pentru confuziile sale timpurii. Stângăciile sale erau acum înmănuşate în ceva ce se numea „a-ţi ţine rangul11, iar accentul îi era ascuns în spatele măştii tăcerii. Descoperi că începe să fie luat din greşeală drept ceea ce nu era – un bărbat demn. Această ţinută accidentală deveni mai importantă decât orice alt lucru. Îl invidia pe englezi. Îi ura pe indieni. Se trudea să devină englez cu pasiunea urii, iar

ceea ce urma să devină avea să stârnească dispreţul absolut al tuturor, englezi şi indieni deopotrivă.

La sfârşitul perioadei de stagiatură, judecătorul şi Bose au semnat legământul de intrare în serviciul civil, au jurat să le dea ascultare Maiestăţii Sale şi viceregelui, au adunat circulare ce dădeau informaţii de ultimă oră despre muşcăturile de şarpe şi corturi şi au primit lista cu ceea ce trebuiau să-şi cumpere: bretele, cizme de călărie, rachetă de tenis, puşcă de calibrul doisprezece. Totul îi făcea să se simtă ca şi cum ar porni într-o expediţie de cercetaşi, una de mare anvergură.

În drumul spre casă, îmbarcat pe *Strathnaver,* judecătorul îşi savura supa de carne şi citea *Cum să vorbeşti hindusa*, fiindcă fusese repartizat într-o regiune a Indiei a cărei limbă nu o cunoştea. Stătea singur, pentru că încă se simţea nelalocul lui în compania englezilor.

Nepoata judecătorului trecu pe lângă uşa lui, intră în baie şi auzi şuieratul lugubru – jumătate apă, jumătate aer – de pe ţeava robinetului.

Sai îşi spălă picioarele cu apa ce se strânsese în găleată, însă uită de faţă, ieşi, îşi aminti de faţă, intră înapoi şi se întrebă de ce intrase oare, îşi aminti de dinţi, puse periuţa de dinţi în buzunar, ieşi iar, îşi aminti de faţă *şi* de dinţi, se înapoie, se spălă iar pe picioare, ieşi din nou…

Se plimbă nervoasă încoace şi-ncolo, îşi roase unghiile…

Se mândrea că e în stare să facă faţă oricărei situaţii…

Cu excepţia blândeţii.

Oare se spălase pe faţă? Se întoarse în baie şi se mai spălă o dată pe picioare.

Bucătarul şedea cu o scrisoare în faţă. Hârtia era acoperită cu valuri de cerneală albastră, iar fiecare cuvânt dispăruse, aşa cum se întâmplă adesea în timpul musonului.

Deschise cea de-a doua scrisoare şi găsi, reiterat, acelaşi fapt: el şi fiul său erau despărţiţi – la propriu – de un ocean.

Apoi bucătarul îşi mută iar povara speranţei de pe umerii acestei zile pe cei ai zilei viitoare, se băgă în pat, se lăsă pe pernă – bumbacul acesteia fusese înlocuit de curând – şi luă, în mod greşit, moliciunea acesteia drept seninătate.

În camera de oaspeţi Gyan se întreba ce făcuse oare? Făcuse ce se cuvenea sau greşise? Oare ce curaj intrase în inima-i nebună şi-l stârnise să depăşească graniţele bunei-cuviinţe? Era din cauza puţinului rom pe care-1 băuse, din cauza mâncării ciudate. Nu putea fi adevărat şi totuşi era. Se simţea înspăimântat şi, în acelaşi timp, uşor mândru. *„Ai yai yai ai yai yai*”, îşi spuse el.

Toţi cei patru locatari ai casei stăteau cu ochii deschişi în timp ce afară ploaia şi vântul suflau cu putere şi făceau lucrurile să se ciocnească unele de altele, copacii gâfâiau şi oftau, iar fulgerul desfăcu fără pic de ruşine fermoarul cerului deasupra casei Cho Oyu.

Nouăsprezece

— Biju! Hei, omule!

Era Saeed Saeed, îmbrăcat într-un mod ciudat, cu o pijama albă *kurta,* cu ochelari de soare la ochi, lanţ de aur, pantofi cu talpă lată şi codiţele afro legate la spate în coadă de cal. Plecase de la Banana Republic.

— Şeful meu. Jur că mă tot apucă de fund. Oricum, continuă Saeed, m-am însurat.

— Eşti însurat?

— Da, omule.

— Cum de te-ai însurat???

— De distracţie.

— De distracţie ?

— De distracţie. Aşa, din senin, ăia îmi cer cartea verde. Zic c-au uitat să mi-o ceară când m-au angajat. Aşa că o întreb: Vrei să te măriţi cu mine pentru acte ?

„E dusă cu pluta”, au zis toţi cei care lucrau la restaurant alături de el, la bucătărie, şi de ea, care era chelneriţă. „E o descreierată.”

Dulce descreierată. Inima ca o prăjitură. S-a dus la primărie cu Saeed – smoching închiriat, rochie înflorată – şi a zis „Da”, sub steagul roşu-alb-albastru.

Acum exersau pentru interviul de la INS:

— Ce fel de lenjerie de corp poartă soţul dumneavoastră, ce fel de pastă de dinţi preferă soţia dumneavoastră?

Dacă aveau cea mai mică suspiciune, vă despărţeau – soţul într-o cameră, soţia în alta – şi vă puneau aceleaşi întrebări, încercând să vă prindă cu minciuna. Unii ziceau că trimit şi spioni care să verifice. Alţii ziceau că nu-i adevărat – INS-ul nu are nici timp, nici bani pentru aşa ceva.

— Cine cumpără hârtia igienică?

— Eu, omule, eu! Cât mai moale. Ar trebui să vezi *cită* consumă. La fiecare două zile mă duc la Rite Aid.

— Dar o lasă părinţii? a întrebat Biju.

Nu-i venea să creadă.

— A, păi ei MĂ IUBESC! Mama ei MĂ IUBEŞTE, MĂ IUBEŞTE.

Fusese la ei acasă, unde dăduse peste o familie de hippioţi cu părul lung din Vermont, care se hrăneau cu *pita*[44] cu usturoi şi *baba ghanoush*[45]. Îi compătimeau pe toţi cei care mâncau altceva decât mâncare maronie, organică, neambalată şi neprocesată. Saeed, căruia îi plăcea ca totul să fie alb – orez alb, pâine albă, zahăr alb –, fusese silit să se alăture căţelei familiei, care-i împărtăşea dispreţul pentru burgerul de brustur, supa de urzică, laptele de soia şi tofu – „E dependentă de porcăriile de la fast-food” –, cât au stat pe bancheta din spate a maşinii bunicii, pictată în culorile curcubeului, pâr-pâr, pâr-pâr, până la Burger’s Bun. Şi iată-i pe amândoi, pe Saeed şi pe Buckeroo Bonzai, cu doi BigBoyBurgeri abia încăpându-le în gurile rânjind de fericire în fotografia făcută pentru albumul de familie cu care va merge la INS. 1-1 arătă lui Biju, scoţându-1 din noua lui servietă, cumpărată special pentru a transporta aceste documente importante.

— Îmi plac foarte mult pozele, l-a asigurat Biju.

Mai erau acolo fotografii cu Saeed şi familia la festivalul de teatru Bread & Puppet, pozând cu păpuşa tipului celui rău de la asigurări, Saeed făcând turul fabricii de brânză Grafton, Saeed lângă grămada de bălegar, ţinând-o de talie pe bunica fără sutien pe sub rochia ei lungă şi lălâie de vară şi cu părul înspicat de la subsuoară zburlit în toate direcţiile.

O, Statele Unite sunt o ţară minunată! O ţară minunată ! Iar oamenii ei sunt cele mai încântătoare fiinţe din lume. Cu

[44] Pâine turcească.

[45] Piure de vinete cu *tahini* (pastă de seminţe de susan măcinate), ulei de măsline, lămâie şi usturoi.

cât le povestea mai multe despre familia lui din Zanzibar, despre actele lui de identitate contrafăcute, despre cum făcuse rost de un paşaport pentru Saeed Saeed şi de unul pentru Zulfikar, cu atât mai fericiţi erau. Stăteau treji până târziu în noaptea dementă din Vermont, plină de stele căzătoare şi îi înveselea. Orice act de subversiune împotriva guvernului S.U.A. ar fi vrut să întreprindă, ei erau fericiţi să-l ajute.

Bunica a scris o scrisoare la INS pentru a-i asigura că Zulfikar din Zanzibar era un nou membru, unul bine-venit – nu, mai mult decât atât, unul foarte îndrăgit al vechiului clan Williams de pe *Mayflower.*

Saeed îl bătu pe Biju pe spate.

— Ne mai vedem, zise el şi plecă pentru a exersa sărutul pentru interviu. Trebuie să arate cât mai firesc, ca să nu intre la bănuieli.

Biju îşi continuă drumul, încercând să le zâmbească cetăţencelor americane.

— Bună, bună.

Însă ele abia dacă se uitau la el.

Bucătarul se întoarse la poştă.

— Udaţi scrisorile. Nu aveţi grijă de ele.

— *Babaji,* uită-te şi tu afară! Cum să le păstrăm uscate? E peste puterile omului. Se udă când le transferăm din dubă în birou.

A doua zi:

— A venit poşta?

— Nu, nu, drumurile sunt închise. Azi n-avem nimic. Poate că se deschide drumul după-masă. Întoarce-te mai târziu.

Lola încerca isterizată să sune din cabina STD[46], fiindcă

[46] *Subscriber trunk* (sau *toll) dialing,* sistemul britanic de convorbiri interurbane fără operator uman, pe bază de coduri regionale, acum ieşit din uz în Marea Britanie, dar încă folosit în India, Republica Irlanda şi Australia. Termenul echivalent utilizat în S.U.A. şi Canada este *direct*

era ziua lui Pixie.

— Cum adică nu merge ? Că de o săptămână nu merge!

— De o lună nu merge, o corectă un tânăr aflat şi el la rând, care însă avea un aer mulţumit. Au căzut microundele, le explică el.

— Ce?

— Microundele.

Se întoarse către ceilalţi, ca pentru a-i întări spusele.

— Da, ziseră aceştia, încuviinţând. Erau cu toţii femei şi bărbaţi ai viitorului.

Tânărul se întoarse spre ea:

— Da, satelitul de pe cer, arătă el în sus. A căzut.

Şi arătă apoi spre podeaua plebee, cu betonul cenuşiu mânjit de noroiul local.

Nici telefonul, nici scrisorile nu mai puteau pătrunde. Lola se ciocni cu bucătarul, îşi vărsară oful unul altuia o clipă, apoi el se duse la măcelar, iar ea plecă să cumpere nişte spray Baygon şi nişte pliciuri pentru insecte. În fiecare zi a acestui sezon fecund zeci de sufleţele își dădeau vieţile – şi aşa efemere – din cauza otrăvurilor Lolei. Ţânţari, furnici, termite, miriapozi, centipezi, păianjeni, larve, cărăbuşi… Şi totuşi ce conta? In fiecare zi alte mii se năşteau, luându-le locul… Naţiuni întregi apăreau curajoase peste noapte.

distance dialing.

Douăzeci

Gyan şi Sai. La răstimpuri, când ploaia se oprea puţin, îşi măsurau urechile, umerii şi cavităţile toracice.

Claviculele, genele şi bărbiile.

Genunchii, călcâiele şi tălpile.

Flexibilitatea degetelor de la mâini şi de la picioare.

Pometţii, gâturile, bicepşii, micile detalii ale articulaţiilor.

Venele verzui şi movulii.

Cea mai uimitoare expunere a limbii: după lecţiile prietenei ei de la mânăstire, Ariene, Sai îşi putea atinge nasul cu limba şi i-o demonstră lui Gyan.

El putea să mişte din sprâncene, să-şi facă ţeasta să pară că alunecă pe gât de la stânga la dreapta, apoi iar la stânga, ca un dansator Bharat Natyam, şi să stea în cap.

Din când în când ea îşi amintea câte una dintre observaţiile delicate pe care le făcuse în timpul propriilor incursiuni în faţa oglinzii şi care îi scăpaseră lui Gyan din cauza noutăţii peisajului pe care abia începea să-l exploreze. Era – cum Sai o ştia prea bine – o chestiune de educaţie să înveţi cum să te uiţi la o femeie, iar fata era îngrijorată la gândul că s-ar putea ca Gyan să nu fie conştient de norocul pe care îl are.

Lobii urechilor ei, acoperiţi de puf fin, ca frunzele de tutun, moliciunea părului ei, pielea transparentă de pe interiorul încheieturii mâinii ei…

Pomeni de aceste omisiuni ale lui în timpul vizitei următoare. Îşi întinse spre el părul cu zelul unui negustor de şaluri:

— Vezi… pipăie. E ca mătasea?

— Ca mătasea, confirmă el.

Urechile şi le expuse ca pe nişte articole scoase de sub

tejghea şi puse în faţa unui client cunoscător într-una din prăvăliile cu mărfuri exotice ale oraşului, însă atunci când Gyan încercă să compare adâncimea ochilor ei cu ochii lui, privirea fetei se dovedi prea alunecoasă ca să-i facă faţă; o prinse şi apoi îi scăpă, o apucă din nou şi o scăpă iar, până când lunecă şi se ascunse din nou.

Jucară astfel jocul sentimentelor, atingând, retrăgându-se, aţâţând, fugind… Cât de încântătoare era falsa premisă a unui studiu obiectiv şi cât de miraculos le înghiţea oră după oră! Însă pe măsură ce eliminau lucrurile uşor de dezvelit şi tărâmurile epuizate, porţiunile neexaminate ale anatomiilor lor sugerau un potenţial mai sever distilat şi situaţia ajungea din nou în aceeaşi prăpastie disperată a zilelor când şedeau cu geometria cea duşmănoasă în faţă.

În sus, pe oasele şirei spinării.

Stomacul şi buricul…

— *Sărută-mă!* o imploră el.

— Nu! spuse ea, încântată şi îngrozită.

N-avea să se lase atât de uşor.

Of, dar niciodată nu fusese în stare să suporte suspansul !

O burniţă fină desenă o elipsă pe acoperişul de tablă…

Auzeau cum se scurg clipele şi în cele din urmă, Sai nu mai suportă. Închise ochii şi-i simţi buzele îngrozite lipite de ale ei, încercând să se muleze perfect pe forma lor.

Peste o săptămână sau două uitaseră deja de orice ruşine, precum cerşetorii, şi cereau din ce în ce mai mult.

— Nasul ?

Gyan îl sărută.

— Ochii?

Ochii.

— Urechile?

Urechile.

— Obrazul?

Obrazul.

— Degetele de la mâini.

Unu, doi, trei, patru, cinci.
— Cealaltă mână, te rog.
Zece sărutări.
— Degetele de la picioare?
Legau cuvântul, obiectul şi afecţiunea într-o recuperare a copilăriei, o confirmare a întregului, ca la începuturi…
Braţe, picioare, inimă…
Se încredinţau unul pe celălalt că fiece părticică a corpului lor se afla exact acolo unde trebuia să fie.

Gyan avea douăzeci de ani, Sai avea şaisprezece şi la început nu acordară prea mare atenţie evenimentelor de pe colina din jur, afişelor din piaţă, ce făceau referire la vechi nemulţumiri, sloganurilor scrijelite şi pictate pe pereţii laterali ai clădirilor guvernamentale şi ai prăvăliilor. „Nu avem ţară”, scria acolo. „Mai bine murim decât să trăim ca nişte sclavi1', „Suntem exploataţi cu acordul Constituţiei. Daţi-ne înapoi ţara pe care aţi făcut-o cadou Bengalului!” Pe partea opusă a drumului, cât ţinea acesta, sloganurile insistau şi se multiplicau, centrându-se în jurul subiectului măsurilor de urgenţă impuse de alunecările de teren şi luptându-se să-şi facă loc printre mesajele de tipul
„Mai bine mai târziu decât niciodată”, „Dacă eşti căsătorit, nu flirta cu viteza11 sau „E riscant să bei whisky”, ce licăreau pe lângă tine atunci când ieşeai cu maşina din oraş, luând-o spre Teesta.
Chemarea se repeta de-a lungul drumului spre zona în care se afla tabăra militară şi începea să se audă din senin în cele mai neaşteptate locuri, dinspre stâncile uriaşe, mărginind potecile înguste ce traversau muntele, asemeni unei reţele de vene, dinspre trunchiurile copacilor, printre colibe din bambus şi lut, cu grămezi de ştiuleţi de porumb uscându-se sub acoperişurile verandelor, printre steaguri de rugăciune fluturând pe cer şi porci grohăind în cocinele din spatele locuinţelor. Dacă urcai perpendicular pe cer şi ajungeai, cu respiraţia tăiată, pe vârful dealului Ringkingpong, vedeai cuvântul „ELIBERARE !” scrijelit pe

baraj. Cu toate acestea, o vreme nimeni n-a ştiut încotro o vor lua lucrurile şi totul a fost considerat o acţiune oarecare a vreunui grup de studenţi şi agitatori. Într-o zi însă cincizeci de băieţi, membri ai aripii tinere a GNLF[47], s-au adunat şi au jurat la Mahakaldara să lupte până la moarte pentru crearea unei patrii, Gorkhaland. După aceea au coborât în pas de marş pe străzile din Darjeeling şi au înconjurat piaţa şi mallul. „Gorkhaland pentru *gorkhas* ! Noi suntem armata de eliberare.” Cei cărora li se adresau erau negustorii de ponei şi poneii lor, proprietarii magazinelor de suveniruri, chelnerii de la Glenary's, Planter's Club, Gymkhana şi Windamere, care i-au privit cum îşi flutură cuţitele *kukri* scoase din teacă şi sfâşie cu lamele lor ascuţite ceaţa fină ce acoperea soarele jilav. Şi, la foarte scurt timp după aceea, toată lumea a început să utilizeze cuvântul *insurgenţă.*

[47] Frontul Naţional de Eliberare Gorkha.

Douăzeci si unu

— Au oarece dreptate, a zis Noni. Poate nu în totalitate, dar aş zice că au dreptate în proporţie de jumătate până la trei sferturi.

— Prostii!

Lola flutură din mână, desconsiderând părerea surorii

— Nepalezii ăia or să tăbărască acum pe toţi străinii, şi mai ales pe noi, *bongii*[48]. Cine ştie de când pun asta la cale! Iată-le visul împlinit. Or să se întâmple tot soiul de atrocităţi, după care or s-o şteargă veseli peste graniţă, pentru a se ascunde în Nepal. Foarte convenabil.

Şi-l imagină pe paznicul lor, Budhoo, cu radioul ei BBC şi cu cuţitul ei de prăjituri din argint, trăind boiereşte la Katmandu împreună cu alţi *kanchas* sau *kanchis*, cu tot cu prăzile lor.

Se aflau în salonul de la Mon Ami şi tocmai beau un ceai după orele de meditaţie ale lui Sai.

Prin fereastră se vedea o scenă opacă, cu un iz uşor folcloric: linia cenuşie a muntelui şi a cerului, şirul alb al vitelor părintelui Booty pe creasta unui deal, cerul zărindu-se printre picioarele acestora în forme pătrăţoase.

În casă era aprinsă lampa şi lumina ei roşiatică se revărsa asupra farfuriei cu rulade cu cremă, iar într-o glastră erau tuberoze. Mustafa se sui în poala lui Sai, iar ea se gândi cum, în timpul idilei cu Gyan, începuse să vadă pisicile cu alţi ochi. Fără să se sinchisească de agitaţia politică din piaţă, Mustafa îşi vedea cu hotărâre de plăcerile lui, lipindu-se de coastele fetei, pentru a găsi un os de care să-şi frece bărbia.

[48] Populaţie din zona Golfului Bengal.

— Ideea asta cu crearea unui stat nou, a continuat Lola, e cea mai mare greşeală pe care a făcut-o prostul ăla de Nehru. După regulile lui, orice grup de idioţi se poate ridica să ceară un stat nou şi să-l şi obţină. Câte or să tot apară aşa? De la cincisprezece am ajuns la şaisprezece, de la şaisprezece la şaptesprezece, de la şaptesprezece la douăzeci şi două…

Desenă cu degetul o linie deasupra urechii şi făcu rotocoale, în aer pentru a arăta ce părere are despre această sminteală.

— Şi, dacă vrei să ştii ce cred eu, a mai zis femeia, totul a început cu Sikkimul. Nepalezii au jucat un joc murdar, după care au început să le vină tot felul de idei măreţe, iar acum sunt convinşi că o pot face din nou. Înţelegi, Sai?

Oscioarele lui Mustafa păreau că se topesc sub mângâierea lui Sai şi motanul se rostogoli pe genunchii ei, căzut în transă, cu ochii închişi, ca un mistic căruia nu-i pasă de o religie sau alta, de o ţară sau alta, ci doar de *senzaţia* lui din acea clipă, singura care contează.

— Da, spuse Sai absentă.

Auzise povestea de atâtea ori: Indira Gandhi manipulase populaţia, obţinând plebiscitul, şi toţi nepalezii care inundaseră Sikkimul votaseră împotriva regelui. India înghiţise regatul de culoarea nestematelor, ale cărui dealuri albastre se zăreau în depărtări, locul de unde veneau portocalele acelea minunate şi romul Black Cat, obţinut de ei prin contrabandă, prin intermediul maiorului Aloo. Unde mânăstirile se clătinau precum păianjenii în faţa piscului Kanchengjunga, atât de apropiat încât călugării dădeau impresia că dacă ar întinde mâna, ar atinge zăpada. Ţara aceea părea ireală – atât de plină de legende despre călătorii plecaţi să caute Shangri-La –, încât se dovedi extrem de uşor de distrus.

— Dar trebuie să încerci să vezi lucrurile din perspectiva lor, o contracară Noni. Mai întâi nepalezii au fost daţi afară din Assam, pe urmă din Meghalaya, după care regele Bhutanului a început să tune şi să fulgere împotriva…

— Imigraţiei ilegale, spuse Lola. Îşi luă o ruladă cu cremă. Fată *obraznică*! se critică ea, cu un glas în care se distingeau bucuria şi pofta.
— Evident, nepalezii sunt îngrijoraţi, zise Noni. Cei mai mulţi dintre ei sunt aici de mai multe generaţii. De ce să n-aibă şcoli în nepaleză?
— Fiindcă după asta or să vrea să-şi facă şi un stat propriu. Mişcare separatistă aici, mişcare separatistă dincolo, terorişti, gherile, insurgenţi, rebeli, agitatori, instigatori, care învaţă toţi unii de la alţii, fireşte. Nepalezii au fost încurajaţi de *sikhi* şi de Kalistanul lor, de ULFA[49], NEFA[50], PLA[51], de Jharkhand, Bodoland, Gorkhaland, de Tripura, Mizoram, Manipur, Caşmir, Punjab, Assam…
Sai îşi aminti cum se preschimbase în apă sub atingerea lui Gyan, cum îi simţise degetele urcându-i şi coborându-i pe piele, până când, într-un final, nu mai ştiuse care e pielea ei şi care e atingerea lui.
Nechezatul nazal al porţii.
— Bună ziua, bună ziua! zise doamna Sen, vârându-şi nasul ca un cioc de pasăre pe uşa crăpată. Sper că nu vă deranjez. Tocmai treceam prin zonă şi v-am auzit glasurile. A, ia uite, prăjiturele şi tot tacâmul…
Când era fericită, scotea mici sunete amestecate, de pasăre şi şoarece.
Lola:
— Ai văzut scrisoarea aia pe care i-au trimis-o reginei Angliei? Gorbaciov şi Reagan? Apartheid, genocid, grija faţă de Pakistan, cum ne-au uitat pe noi, jugul colonial, Nepalul sfârtecat… Când au fost Darjeeling şi Kalimpong ale Nepalului? Ştie toată lumea că Darjeeling a fost luat de la Sikkim şi Kalimpong de la Bhutan.
Noni:
— Nu se prea pricep să traseze graniţe nenorociţii ăştia de englezi.

[49] Frontul Unit de Eliberare a Assamului.
[50] Organizaţia pentru Frontiera de Nord-Est.
[51] Armata de Eliberare a Poporului.

Doamna Sen se băgă şi ea în discuţie:

— N-au avut unde să exerseze, că peste tot în jurul lor e apă. Ha, ha!

Când, în cele din urmă, încercau să se desprindă unul de celălalt în acele după-amiezi de pură indolenţă petrecute împreună, căci Gyan şi Sai se contopiseră precum nişte calupuri de unt, cât de greu le era să se răcească iar şi să se recompună în două fiinţe separate!

— Pakistan! Acolo e problema, a zis doamna Sen, sărind la unul din subiectele sale preferate, asupra cărora avea deja propriile ei convingeri şi păreri, cizelate în decursul timpului, făcute pachet şi gata să fie introduse cumva într-o conversaţie. Primul infarct al ţării noastre. Şi nu, nu s-a vindecat niciodată…

Lola:

— Problema e graniţa, poroasă ca un burete. Aia e. Nu ştii unde-i una şi unde-i alta, care e Nepalul indian şi care Nepalul Nepal. Şi pe urmă, *baba*, ce se mai înmulţesc şi nepalezii ăştia!

Doamna Sen:

— Ca musulmanii.

Lola:

— Nu ca musulmanii *de la noi*!

Doamna Sen:

— Oamenii ăştia nu ştiu să se controleze. E dezgustător.

Noni:

— Toată lumea se înmulţeşte. Peste tot. Nu poţi să dai vina pe unii şi să nu-i vezi şi pe ceilalţi.

Lola:

— *Lepchas* nu se înmulţesc, ci dispar. Adevărul e că ei sunt primii care ar trebui să aibă pretenţii la acest pământ şi nimeni nici măcar nu pomeneşte de ei.

După care se gândi mai îndelung şi continuă:

— Nu zic că ei sunt chiar fără de prihană. Uite, de pildă, împrumuturile pe care le-a dat guvernul pentru ca ei să facă mai multe ferme de porci. „Proiectul de revigorare a

ocupaţiilor tradiţionale.” N-au făcut nici măcar una, deşi, fireşte, cu toţii au înaintat petiţii frumos scrise, în care arătau măsurătorile făcute pentru troace, costul hranei porcilor şi cel al antibioticelor – şi au primit banii imediat, foarte prompt…

Doamna Sen:

— Sunt mai mulţi musulmani în India decât în Pakistan. Se pare că preferă să se înmulţească aici. Ştii, Jinnah ăla mânca la micul dejun ouă şi costiţă în fiecare dimineaţă şi bea whisky în fiecare seară. Ce fel de naţie de musulmani mai e şi asta? Şi de cinci ori pe zi se reped cu rugile la

Dumnezeu. Dar de ce să te miri? adăugă ea, vârându-şi un deget în gură şi scoţindu-1 cu un pocnet surd. Cine să se mai mire, cu Coranul ăla al lor? N-au altă opţiune decât să fie cu două feţe.

Raţionamentele – după cum ştiau foarte bine, pentru că o auziseră de atâtea ori înainte – reprezentau un stâlp de temelie al credinţei hinduse, iar raţionamentul de faţă era următorul: Coranul era atât de strict, încât învăţăturile lui depăşeau puterea omenească. Prin urmare, musulmanii erau obligaţi să facă una şi să spună alta: beau, fumau, mâncau carne de porc, se duceau la prostituate, după care negau c-ar fi făcut aşa ceva.

Spre deosebire de hinduşi, care nu aveau nevoie să nege.

Lolei nu-i pică prea bine conversaţia şi-şi bău ceaiul mult prea fierbinte. Toată lamentaţia asta despre rata natalităţii la musulmani era vulgară şi nepotrivită pentru clasa socială a cititorilor de Jane Austen, iar Lola îşi dădu seama şi că vorbele doamnei Sen îi oglindesc propria poziţie referitoare la nepalezi, care nu era un stereotip atât de clar, astfel că părea o prejudecată cu totul diferită.

— Cu musulmanii e altă treabă, zise ea înţepată. Ei erau deja aici. Nepalezii au venit peste ei şi au preluat controlul asupra ţării. Religia e problema.

Doamna Sen:

— Acelaşi lucru se întâmplă şi în cazul culturii

musulmane… Au venit din altă parte, din Babar şi aşa mai departe… Şi au rămas aici, unde toarnă copii. Nu le acuz pe femei – bietele de ele –, ci pe bărbaţi – şi-au luat câte trei, patru neveste aşa, fără niciun pic de ruşine.

Începu să chicotească.

— Adevărul e că n-au nimic altceva de făcut. Fără curent şi televizor, va exista întotdeauna problema asta…

Lola:

— Vai, doamnă Sen, iar deviaţi discuţia! Nu despre asta vorbeam!

Doamna Sen a ciripit veselă „Ha, ha, ha!” şi şi-a pus pe farfurie încă o ruladă cu cremă, făcând un gest elaborat cu mâna.

Noni:

— Ce mai face Mun Mun?

Însă nici nu apucă să termine întrebarea, că îşi şi dori să n-o fi pus, pentru că în mod sigur avea s-o zgândărească pe Lola, şi iar trebuia să-şi petreacă toată seara reparând răul făcut acum.

Doamna Sen:

— A, o tot roagă, se roagă întruna de ea *cu cerul şi pământul* să-şi ia cartea verde ! Dar ea zice „Nu, nu!”. Nu fi prostuţă, accept-o, ce-ai de pierdut? Dacă ţi-o *oferă,* dacă te imploră s-o iei… Câţi n-ar ucide pentru aşa ceva… Prostuţă, nu-i aşa? Ce ţară fruu-moa-să. Ca să nu mai zic cât sunt de organizaţi.

Surorile o priviseră întotdeauna de sus pe doamna Sen, ca pe o persoană de calibru inferior. Se lămuriseră în această privinţă cu mult înainte ca fiica ei să se stabilească într-o ţară în care pe borcanul de dulceaţă scria „Smuckers” în loc de „Reţetă aprobată de Maiestatea Sa regina” şi înainte să se angajeze la CNN, fapt care a făcut din ea rivala directă a lui Pixie de la BBC. Asta s-a întâmplat din cauză că doamna Sen pronunţa cuvântul *potato* „POEtatto” şi „tomato” *„TOEmatto”* şi din cauza zvonului că pe vremuri îşi câştigase existenţa plimbându-se pe scuter de la o uşă la alta şi vânzând mărfuri confiscate de vama aeroportului

Dum Dum mamelor ce le strângeau zestre fiicelor lor şi cumpărau diverse lucruri de pe piaţa neagră, pentru a le spori şansele de măritiş.

Lola:

— Dar nu ţi se par nişte oameni mult prea simpli ?

Doamna Sen:

— Fără reţineri, fără inhibiţii… Ce mai, foarte prietenoşi !

— Din câte am înţeles eu, prietenia lor e una făţarnică şi nu înseamnă nimic.

— E mai bine ca în Anglia, *ji,* unde te râd pe la spate…

Poate că Anglia şi America nu ştiau că se află într-un război pe viaţă şi pe moarte şi că acest război era dus în numele lor de două văduve cu limba ascuţită din Kalimpong.

— Mun Mun n-are nicio problemă în America. Acolo nimănui nu-i pasă de unde eşti…

— Mă rog, dacă dumitale ţi se pare că ignoranţa poate fi numită libertate… Şi nu-mi spune că nu-i pasă nimănui. Ştie toată lumea, a zis Lola apăsat, de parcă ar fi fost un lucru ce o afecta direct, cum se poartă cu negrii.

— Măcar ei cred că poţi să fii fericit, *baba.*

— Şi genul de patriotism pe care-1 practică transformă maimuţa în măgar *phata-phat*[52]*.* Dă-le doar un crenvurşt pe băţ şi imediat încep să fluture steagul şi…

— Şi ce-i rău în a te simţi bine…?

— Spune-ne ce mai e nou, Sai, se rugă Noni, încercând disperată să schimbe iar subiectul. Haide, înveseleşte-ne. Măcar la atâta lucru ar trebui să fiţi buni voi, tinerii.

— Nu-i nimic nou, minţi Sai şi se înroşi instantaneu, gândindu-se la ea şi la Gyan.

Timpul petrecut în compania lui sporise senzaţia de fluiditate pe care o simţise mai demult în faţa oglinzii, acea reducţie la o formă maleabilă şi nesfârşita posibilitate de a se reinventa.

Cele trei femei îi aruncară o privire tăioasă. Fata părea cu

[52] Gol puşcă.

mintea în altă parte, nu-i puteau desluşi cum trebuie expresia de pe chip şi se foia ciudat pe scaun.

— Ei, reluă Lola, redirecţionându-şi frustrarea dinspre doamna Sen, şi n-ai niciun prieten? De ce nu, de ce nu? Pe vremea noastră eram atât de pline de iniţiativă! întotdeauna reuşeam să ne ferim, să nu ştie mama şi tata ce facem.

— Las-o în pace. E o fată bună, zise Noni.

— Mai bine s-o facă acum, spuse doamna Sen, luându-şi un aer misterios. Dacă aştepţi prea mult, pe urmă te apucă pandaliile. Aşa i-am spus şi lui Mun Mun.

— Poate că ai paraziţi, zise Lola.

Noni scotoci printr-un castron plin cu flecuşteţe şi scoase din el o folie de pastile.

— Uite… ia o pastilă împotriva paraziţilor. Le-am cumpărat pentru Mustafa. L-am prins că se freca de zor cu fundul de podea. Semn clar.

Doamna Sen se uită la tuberozele de pe masă.

— Ştii, zise ea, e suficient să pui doar câteva picături de colorant alimentar şi poţi să-ţi faci florile în ce culoare vrei: roşii, albastre, portocalii… Cu ani în urmă ne distram foarte tare la petreceri cu aşa ceva.

Sai încetă să-l mai mângâie pe Mustafa, iar motanul, înciudat, o muşcă.

— Mustafa! îl avertiză Lola. Dacă nu te porţi frumos, te facem chebab de pisică!

Douăzeci si doi

Brigitte's era un restaurant tot numai oglinzi, din cartierul financiar al New Yorkului, astfel încât cei de la mese să poată observa cu exactitate, în timp ce mâncau, ce fiinţe demne de toată invidia sunt. Localul fusese numit după câinele proprietarului, cea mai înaltă şi mai plată creatură din lume. N-o puteai vedea cum trebuie decât dintr-o parte, ca pe o foaie de hârtie.

Dimineaţa, în timp ce Biju şi restul personalului începeau să se agite în jur, proprietarii, Odessa şi Baz, beau *darjeeling* marca Tailors of Harrowgate la o masă din colţ. India colonială, India liberă – ceaiul era acelaşi, însă parfumul romantic îi dispăruse şi se vindea mai bine împreună cu imagini din trecut. Beau ceai şi citeau conştiincioşi împreună *New York Times*, inclusiv ştirile internaţionale. Era copleşitor.

Foşti sclavi şi băştinaşi. Eschimoşi şi locuitori ai Hiroshimei. Indieni din Amazonia şi indieni *chiapa,* indieni chilieni, americani şi indieni indieni. Aborigeni australieni, guatemalezi şi columbieni, brazilieni şi argentinieni, nigerieni, birmanezi, angolezi, filipinezi, indonezieni, liberieni, dayaci, papuaşi din Noua Guinee, sud-africani, irakieni, iranieni, turci, armeni, palestinieni, guyano-francezi, guyano-olandezi, surinamezi, sierra leonezi, malgaşi, senegalezi, maldivieni, srilankezi, malaezi, kenyeni, panamezi, mexicani, haitieni, dominicani, costaricani, congolezi, mauritani, marshallezi, tahitieni, gabonezi, beninezi, malienezi, jamaicani, botswanezi, burundezi, sudanezi, eritreeni, uruguayeni, nicaraguani, ugandezi, ivorieni, zambieni, guineobissauani, camerunezi, laoţieni, zairezi se năpustesc asupră-ţi, strigând împotriva

colonialismului, împotriva sclaviei, împotriva companiilor miniere, împotriva companiilor bananiere, a companiilor petroliere, împotriva spionului CIA infiltrat printre misionari, strigând împotriva lui Kissinger, care le-a ucis tatăl, şi de ce nu ştergeţi cu buretele datoriile lumii a treia; strigau Lumumba şi Allende sau, de cealaltă parte, Pinochet şi Mobutu; mai spuneau de ceva lapte contaminat de la Nestle, de Agent Orange[53], de implicarea în afaceri dubioase a firmei Xerox. Banca Mondială, ONU, FMI, totul administrat de albi. În fiecare zi vezi în ziare o chestie din asta!

Nestle şi Xerox erau companii extrem de respectabile, coloana vertebrală a economiei, iar Kissinger măcar era patriot. Statele Unite erau o ţară tânără, construită pe principii solide, deci cum era posibil să aibă atâtea datorii de achitat?

Gata. Destul.

Afacerile erau afaceri. Dacă nu ajungea untul, puteai să rămâi cu pâinea goală. Cel mai puternic câştigă şi rămâne cu untul.

— Legea naturii, i-a spus Odessa lui Baz. Închipuie-ţi cum ar fi să mă apuc acum să zic „Acum nu ştiu câte mii de ani, neanderthalienii au ieşit din pădure şi mi-au atacat familia cu un os uriaş de dinozaur, iar acum e timpul să mă răzbun". Două dintre primele cratiţe de fier, prietene, o fată dinţoasă rău din primele zile ale agriculturii, când oamenii aveau molari imenşi, şi patru mostre din primele soiuri de cartofi pe care, accidental, şi le dispută acum Chile şi Peru.

Odessa era foarte ageră la minte. Baz era mândru de stilul ei cosmopolit şi îi plăcea cum îi stă cu ochelarii ei micuţi, cu ramă subţire. La un moment dat fusese şocat să le audă din întâmplare pe nişte prietene de-ale ei zicând că

[53] Porecla dată unui puternic erbicid şi exfoliant folosit de armata americană în timpul războiului din Vietnam, cel mai folosit dintre erbicidele cunoscute drept „rainbow herbicides", despre care se spune că ar afecta sănătatea celor expuşi la el prin eliberarea de dioxine.

Odessa are inima neagră ca smoala, însă făcuse tot posibilul să le uite vorbele cât mai iute.

— Albii! i-a zis lui Biju în bucătărie Achootan, un coleg spălător de vase. Rahat! Măcar ţara asta e mai bună decât Anglia, a continuat el. Măcar aici există ipocrizie. Toţi sunt convinşi că sunt buni la suflet şi te mai lasă să respiri. Acolo strigau după tine pe stradă în gura mare „Întoarce-te de unde ai venit!”.

Achootan stătuse opt ani la Canterbury şi răspunsese cu o frază pe care Biju avea să o mai audă de multe ori de acum încolo, pentru că o repeta de câteva ori pe săptămână: „Tatăl tău a venit în ţara *mea* şi mi-a luat pâinea de la gură, aşa că acum am venit eu în ţara *ta,* să-mi iau pâinea înapoi.”

Achootan nu voia cartea verde din acelaşi motiv ca Saeed. El o voia drept răzbunare.

— De ce o vrei dacă nu-ţi place aici ? îi spusese Odessa furioasă lui Achootan atunci când bărbatul îi ceruse să garanteze pentru el.

Ei bine, o voia. Toată lumea o voia, indiferent dacă locul îi plăcea sau îl ura. Uneori, cu cât urăşti mai tare un lucru, cu atât ţi-1 doreşti mai mult.

Asta nu înţelegeau ei.

Restaurantul servea un singur meniu: cotlet, salată, cartofi prăjiţi. Era adeptul simplităţii ca însuşire superioară a claselor înstărite.

Vacă sfântă[54]. Vacă nesfântă. Biju ştia că orice întrebări ar fi avut, era mai bine să şi le ţină pentru el. La ora prânzului şi a cinei locul se umplea cu oameni de afaceri în costume identice, între douăzeci şi treizeci şi ceva de ani.

— Cum doriţi să fie, doamnă?

— În sânge.

— Şi dumneavoastră, domnule?

[54] În original, *Holy cow!* - expresie în argoul american, sugerând mirarea, uimirea etc. Aproximativ „Măiculiţă!“, „Sfinte Sisoe!“, „Dumnezeule!".

— S-o aud cum încă muge.
Numai proştii spuneau „Bine făcut, vă rog”.
Odessa îşi ascundea cu greu dispreţul.
— Sunteţi sigur? Bine, cum doriţi, dar veţi avea ceva mai mult de aşteptat.
Şedea la masa din colţ unde îşi lua ceaiul dimineaţa, şi le făcea poftă clienţilor tăindu-şi cotletul în farfurie.
— Uite, Biju, a zis ea râzând, ce ironie a sorţii î în India nimeni nu mănâncă carne de vită şi uită-te puţin la ea – are exact forma unui cotlet uriaş.
Însă indienii de aici mâncau carne de vacă. Bancherii indieni. Cleaf cleaf. Aduna farfuriile şi îi privea lung, cu o expresie concentrată, plină de înţelesuri. Ei vedeau. Ştiau. Şi el ştia. Ei ştiau că el ştie. Se prefăceau că nu ştiu că el ştie. Îşi fereau privirea. El îşi lua o expresie sarcastică. Însă ei îşi permiteau să nu o remarce.
— Cotlet, ziceau cu o nonşalantă exersată, cu uşurinţa unui semnături care e doar o mâzgăleală fără sens, dar *ştii* că a fost exersată pe pagini întregi.
Vacă sfântă, vacă nesfântă.

Slujbă neslujbă.
Omul n-ar trebui să renunţe la religia lui, la principiile părinţilor săi şi ale părinţilor părinţilor săi. Nu. Indiferent ce i se întâmplă.
Trebuie să trăieşti după o normă oarecare. Trebuie să-ţi găseşti o măsură a demnităţii proprii. Carnea se frigea pe grătar, picăturile de sânge musteau la suprafaţa ei şi până la urmă sângele începea şi el să bolborosească şi să fiarbă.
Cei care erau în stare să vadă diferenţa dintre o vacă sfântă şi o vacă nesfântă câştigau.
Cei care nu erau în stare s-o facă pierdeau.

Aşadar, Biju învăţă să frigă cotletele la foc pripit.
Sânge, carne, sare, apoi tunul de întrebări descărcate automat asupra farfuriilor:
— Doriţi piper proaspăt măcinat deasupra, domnule?

— Om fi noi săraci în India, dar acolo doar un câine ar mânca o carne gătită în felul ăsta, a zis Achootan.

— Trebuie să fim mai agresivi cu Asia, i-a zis omul de afaceri tovarăşului său. Se deschide un nou teritoriu, cu milioane de consumatori potenţiali, cu putere mare de cumpărare în clasele de mijloc. China, India, potenţial pentru ţigări, scutece, Kentucky Fried, asigurări de viaţă, gestionarea reţelelor de distribuţie a apei, telefoane mobile… Populaţie cu familii numeroase, mereu pe telefon, toţi tipii ăia sunându-şi mamele, toate mamele sunându-şi copiii lor mulţi. În ţara asta s-a cam făcut tot ce era de făcut, în Europa la fel, în America Centrală şi de Sud la fel, Africa e handicapată economic, fiindcă n-are decât petrol… Asia e următoarea frontieră de cucerit. Există pe undeva petrol prin zonă? Nu au petrol, nu? Trebuie să…

Cam asta era conversaţia standard. Dacă îndrăznea cineva să le spună *Tâmpiţilor!,* le era suficient să arate spre conturile lor din bancă şi să lase cifrele să contracareze acuzaţia.

Biju se gândi la Saeed Saeed, care refuza în continuare să mănânce carne de porc.

— Sunt murdari, omule, sunt jegosi. *În primul rând* sunt musulman, după care sunt zanzibarez *şi abia pe urmă O SĂ FIU american.*

Odată îi arătase ultima lui achiziţie, macheta unei moschei cu un ceas cu cuarţ încastrat în partea de jos şi programat ca la fiecare cinci ore să înceapă să se agite: *„fillah hu Akbar, la ilhaha illullah, wal lah hu akbar…”* Dincolo de pârâiturile benzii, dinspre vârful minaretului se auzeau cuvinte străvechi, bătute de nisipul vremii, acel strigăt sfredelitor din deşert ce-i oferea sprijin omului pentru a-şi regăsi puterea şi credinţa dimineaţa, pe stomacul gol, şi pe întreg cuprinsul zilei, de a nu cădea în prăpastia diferenţelor întinătoare dintre naţii. Luminile ardeau încurajator, licărind în moschee în nuanţe de verde şi alb ca de discotecă.

— De ce vrei să pleci?
Odessa era şocată. Cum putea să dea cu piciorul unei şanse precum cea pe care i-o oferiseră? Nu ştia ce noroc a dat peste el.
— Cu atitudinea asta n-o să reuşească niciodată în America, a zis Baz cu speranţă.

Când a plecat de la ei, Biju era un alt om, un bărbat ce deborda de dorinţa de a trăi între graniţele unei purităţi mai restrictive.

— Gătiţi cu carne de vită? îl întrebă el pe un posibil viitor şef.
— Oferim sendviş cu cotlet Philly.
— Îmi pare rău. Nu pot lucra aici.
— Ei venerează vaca, îl auzi pe proprietarul restaurantului spunându-i cuiva din bucătărie, şi se simţi membru al unui trib select şi impresionant.

Smoky Joe's.
— Vită?
— Scumpule, i-a zis femeia, nu vreau să te stresez, da' mi-s mâncătoare de cotlete şi carnea de vită E VIAŢA MEA.

Marilyn. Fotografii imense cu Marilyn Monroe pe perete şi patron indian la tejghea!
Patronul vorbea la interfon.
— Rajnibhai, *Kem chho* ?
— Poftim?
— Rajnibhai ?
— Cine acholo?
Accent puternic, de indian care se chinuie să pară american.
— Kem chho ? *Saaru chho ? Teme samjo chho ?*
— CEHEE?
— Nu vorbiţi *gujarati,* domnule?
— Nu.

— Sunteţi *gujarati,* nu?
— Nu.
— Dar numele dumneavoastră este *gujarati* ??
— Cine sâhânteţi ? ?!!
— *Nu* sunteţi *gujarati* ?
— Cine sâhânteţi ? ?!!
— AT&T, domnule. Dorim să vă facem o ofertă specială pentru India.
— Nu cunosc pe nihimeni în Hindia.
— Nu cunoaşteţi pe nimeni???? Sigur aveţi nişte rude acolo, nu?
— Mda – accentul american devenea din ce în ce mai pronunţat – dar eu nu vohorbesc cu rudele meele…
Tăcere împietrită.
— Nu vorbiţi cu rudele dumneavoastră?
Apoi:
— Vă oferim un abonament cu patruzeci şi şapte de cenţi pe minut.
— Şi cehe măhă interesează? V-aham spus deheja, rosti omul răspicat, de parcă i s-ar fi adresat unui idiot. Nuhu dau thelefoane în Hindia.
— Dar sunteţi din Gujarat?
Glas neliniştit.
— Viha Kampala, Uganda, Tiipton, Anglia şi Roanoke, statul Virginia! Am fost o dată în Hindia şi, dhacă vreţi să ştiţi, nihici plătit nu mă mai hântorc vreodată în ţara ahaia!

Se strecură afară şi ieşi din nou pe stradă. Era îngrozitor ce li se întâmpla indienilor plecaţi în străinătate şi nimeni nu ştia decât alţi indieni plecaţi. Era un mic secret murdar care-i rodea. Dar nu, Biju mai avea multe de spus. Ţara lui îl chema iar. Soarta lui plutea în aer. O simţea. Atras fără să vrea de simţul olfactiv undeva după un colţ, văzu prima literă a semnului, *G,* apoi un *AN.* Sufletul său anticipă restul: *DHI.* In timp ce se apropia de Gandhi Cafe, aerul i se păru din ce în ce mai dens. Mirosurile a o mie şi unu de feluri de mâncare se adunau unul peste altul, zi după zi, şi

rămâneau în atmosferă, indiferent câte viscoluri şuierau, măturând colţul, indiferent dacă ploua sau arşiţa topea totul în jur. Deşi locul era cufundat în întuneric, atunci când Biju încercă uşa restaurantului, aceasta se deschise larg.

Acolo, în spaţiul acela întunecat din spate, printre boabe de linte vărsate, ce împrăştiau transparenţe uleioase pe feţele de masă ale meselor abandonate şi încă necurăţate, şedea Harish-Harry, care, împreună cu fraţii săi Gaurish-Gary şi Dhansukh-Danny, se ocupa de cele trei cafenele Gandhi din New York, New Jersey şi Connecticut. Când a intrat Biju, nu şi-a ridicat privirea. Rămăsese cu stiloul în aer, meditând la cererea de donaţie ce-i fusese trimisă de un adăpost de vite din afara oraşului Edison, New Jersey.

Dacă dădeai o sută de dolari, în afara punctelor pe care le marcai pe răboj, asemeni milelor gratis date cadou de companiile aeriene, şi care aveau să te ţină vieţi la rând, „Vă vom trimite un mic cadou gratuit. Vă rugăm să bifaţi căsuţa dorită, pentru a ne indica alegerea dumneavoastră” :

1. Un tablou cu ramă înfăţişând-o pe Krishna-Lila: „Ea tânjeşte după stăpânul ei şi se jeluieşte”;

2. *Bhagavad Gita,* însoţit de un comentariu al unui învăţat brahman aşa şi pe dincolo (licenţiat, maşter în filosofie, doctor, preşedinte al Hindu Heritage Center), care tocmai a încheiat un turneu de lectură în şaizeci şi şase de ţări;

3. Un CD cu muzică religioasă îndrăgită de Mahatma Gandhi;

4. Un cupon-cadou la Indiagiftmart: „Surprindeţi-o pe femeia aleasă din viaţa dumneavoastră cu *choli*[55]-ul nostru special, în nuanţe de ceapă şi roz delicat, împreună cu o *lehenga.*[56]Pentru femeia care face din casa dumneavoastră un cămin, vă oferim un set de douăzeci şi cinci de borcane

[55] Bluză până în talie, cu spatele gol şi broderii strălucitoare, articol de îmbrăcăminte tradiţional pentru femeile din Rajahstan şi Gujarat, ce se poartă împreună cu *lehenga.*

pentru condimente, cu capace cu vid. Faceţi-vă provizii de alune Haldiram's Premium Nagpur Chana, cărora cu siguranţă le-aţi dus dorul…”

Stiloul ezita. Se balansa.

Lui Biju i se spuse:

— Vită? Eşti nebun? Noi ţinem un local hindus sută la sută. Nu primim pakistanezi şi nici tipi din Bangladesh. Oamenii ăia habar n-au să gătească. Ai fost la restaurantele alea de pe Strada Şase? *Bilkul bekaar…*

O săptămână mai târziu Biju stătea în bucătărie, iar în difuzoare se auzeau melodiile preferate ale lui Gandhi.

Douăzeci si trei

Idila dintre Sai şi Gyan înflorea, iar pentru ei tulburările politice continuau să rămână undeva în fundal.

În timp ce mânca *momos*[57] înmuiate în *chutney,* Gyan i-a zis:

— Tu eşti *momo* a mea.

Sai a răspuns:

— Ba nu, tu eşti *momo* al meu.

Ah, vârstă timpurie a iubirii şi a cocoloşelii reciproce! Tinerii intraseră într-un vârtej al tandreţurilor şi al poreclelor drăgăstoase. Le căutau în momentele de linişte şi le puneau în faţa celuilalt ca pe nişte daruri. *Momo,* oaie în aluat – un lucru durduliu şi delicat în miezul altuia –, sugera protecţie, afecţiune.

Însă în răstimpul cât au mâncat împreună la Gompu's, Gyan îşi folosise mâinile fără să se gândească, iar Sai

[56] *Lehengas* sau *ghagras* - fuste adunate în jurul gleznelor, foarte vesel colorate, ce se leagă în jurul taliei. Vestimentaţia e completată de un văl numit *odhni* sau *dupatta.*

[57] Găluşcă umplută cu carne de oaie.

mâncase cu ajutorul unicului articol aflat la îndemână, o lingură, răsucindu-şi *roti*-ul şi împingând mâncarea în lingură cu ajutorul lui. Remarcând o asemenea diferenţă între ei, fuseseră copleşiţi de jenă şi făcuseră tot posibilul să uite acel mic amănunt.

Jtishmish!” o strigă el, pentru a ieşi din situaţia penibilă. *Jtaju*!” îl strigă ea, stafidă şi anacard, dulce, consistent şi scump. Deoarece dragostea face din orice cuplu unul de turişti în propriul lor oraş, au plecat în excursii la

Rezervaţia Naturală Mong Pong şi la Lacul Delo. Au stat la picnic pe malul fluviilor Teesta şi Relli. Au fost la institutul de sericicultură, dinspre care venea o duhoare de viermi fierţi. Directorul le-a făcut un tur al locului, prezentându-le grămezile de coconi gălbui ce se mişcau abia vizibil într-un colţ, şi aparatele ce testau impermeabilitatea şi flexibilitatea; le-a împărtăşit visul său de a reuşi să realizeze un nou tip de sari, cel al noului mileniu, un super- şi mega- şi ultra-sari, unul impermeabil, care să se usuce de cum îl pui pe sârmă, protejat împotriva petelor, gata plisat, cu fermoar sau fără, cu două feţe, numit după legendarele succese ale Bollywoodului, cum ar fi *Disco Dancer.* Au luat trenuleţul şi s-au dus la grădina zoologică din Darjeeling, unde, învăluiţi în iubirea lor modernă, fără oprelişti, oarbă la toate cele din jurul ei, au văzut gratiile străvechi, consfinţind lipsa libertăţii, în spatele cărora trăia un panda roşu, ridicol de solemn în frumuseţea lui înnebunitoare, şi îşi mesteca frunzele de bambus la fel de sârguincios ca un funcţionar de bancă pus să facă nişte calcule. Au vizitat mânăstirea Zang Dog Pairi Fo Brang de pe Durpin Dara[58], unde micii călugări se arătau amuzaţi de cei cu părul alb, care-i alergau şi-i trăgeau pe copii pe saci de orez, făcându-le vânt pe dalele lustruite ale mânăstirii, în faţa picturilor murale înfăţişând demoni şi pe Guru Padmasambhava, cu surâsul lui plin de mânie camuflat de o mustaţă cârlionţată, mantia de culoarea carminului, sceptrul de diamant, tichia de lotus cu pană de vultur,

[58] Cel mai înalt punct de pe Kalimpong unde se poate ajunge cu maşina.

aşezat în faţa unei năluci călare pe un leu de zăpadă şi o Tara verde[59] pe un iac. Călugării îi plimbau astfel pe copii prin faţa uşilor ce se deschideau ca aripile păsărilor spre panorama munţilor din jur.

De pe Durpin Dara, de unde puteai vedea până departe, lumea arăta ca o hartă privită de sus, din ceruri. Peisajul se întindea cât vedeai cu ochii, cu fluvii şi podişuri. Gyan o întrebă pe Sai despre familia ei, însă ea nu prea ştiu ce să-i spună. Se gândi că, dacă îi povesteşte despre programul spaţial, el ar putea să se simtă inferior şi să fie stingherit.

— Părinţii mei au fugit împreună şi nimeni nu le-a mai vorbit niciodată. Au murit în Rusia, unde tata a fost cercetător.

Dar şi povestea propriei lui familii avea legătură cu străinătatea, i-a zis el lui Sai, destul de mândru. Aveau mai multe în comun decât crezuseră.

Iată care era povestea:

În anii 1800 strămoşii îşi părăsiseră satul lor din Nepal şi ajunseseră în Darjeeling, atraşi de promisiunea unei slujbe pe o plantaţie de ceai. Acolo, într-un mic cătun de la marginea unuia dintre statele îndepărtate ale ceaiului, avuseseră o bivoliţă renumită pentru laptele ei uimitor de cremos. Curând, în zonă îşi făcu apariţia armata imperială, care începu să scotocească satele de pe dealuri, cu ruleta şi rigla, în căutare de soldaţi şi ai cărei oameni s-au trezit la un moment dat faţă în faţă cu umerii impresionanţi ai străbunicului lui Gyan, care crescuse atât de puternic de la laptele bivoliţei lor, încât îl bătuse la trântă pe fiul negustorului de zaharicale al satului, un băiat foarte zdravăn şi peste măsură de îngâmfat. Un sătean recrutat mai demult le spusese că soldaţii sunt ţinuţi în puf. Că li se dau pături şi ciorapi, pentru a se feri de frig şi umezeală, unt **Şi** *ghee,* carne de oaie de două ori pe săptămână, câte

[59] Una din întruchipările feminine ale lui Buddha, fiecare reprezentând una dintre virtuţile budiste. Tara cea Verde este considerată a fi Buddha cel Iluminat.

un ou în fiecare zi, apă de la robinet la discreţie şi medicamente pentru orice boală. Că li se fac absolut toate poftele. Puteai cere ajutor fără nici cea mai mică jenă, fie că aveai o mâncărime la fund, fie o înţepătură de albină, şi tot ce trebuia să faci în schimb era să mărşăluieşti în susul şi în josul şoselei Grand Trunk. Armata îi oferi acestui băiat, devenit atât de viguros de la laptele de bivoliţă, mai mulţi bani decât câştigase vreodată tatăl lui, pentru că tatăl lui era un simplu zilier pe plantaţie. Pleca în zori, ducând în spinare un coş conic uriaş împărţit în compartimente, şi se chinuia să ajungă acasă pe la asfinţit, suind cu greu dealul. Coşul îi era acum plin cu verdeaţă şi o găină vie ciugulea împletitura. Mai avea acolo ouă, hârtie igienică, săpun, agrafe şi hârtie de scris deasupra, pentru ca *memsahib* să poată scrie „Iubita mea fiică, aici e înnebunitor de frumos şi frumuseţea locului aproape că te ajută să uiţi de singurătate.

Aşadar, fiul lui a jurat credinţă coroanei şi dus a fost, iar acesta a fost începutul a peste o sută de ani de participare a familiei la toate războaiele purtate de englezi.

Iniţial promisiunea fusese respectată – străbunicul lui Gyan n-a avut altceva de făcut decât să mărşăluiască vreme de mulţi ani prosperi. Îşi întemeie şi o familie: o nevastă şi trei fii. Însă apoi se văzu trimis în Mesopotamia, unde gloanţele turceşti îi făcură inima ciur şi sângeră pe câmpul de bătaie până când îşi dădu obştescul sfârşit. Ca dovadă de bunătate faţă de familia lui, dar şi pentru ca ea să poată beneficia în continuare de acelaşi venit, armata îl angajă pe fiul cel mare, în ciuda faptului că la acea oră faimoasa bivoliţă nu mai trăia de mult, iar noul recrut avea o constituţie mai precară. Soldaţii indieni au luptat apoi în Birmania, în Gibraltar, în Egipt şi în Italia.

În 1943, cu două luni înainte de a împlini douăzeci şi trei de ani, soldatul cel subţirel a fost ucis în Birmania, apărându-i cu bruma lui de puteri pe britanici de japonezi. Armata i-a oferit o slujbă fratelui său şi acesta a murit şi el – în Italia, aproape de Florenţa –, însă nu în timpul luptei, ci

făcând dulceaţă de caise pentru maiorul batalionului său într-o vilă ce adăpostea trupele britanice. Şase lămâi, i se spusese, şi patru ceşti de zahăr. Tocmai amesteca în cratiţa de pe foc, plantat în peisajul italian rustic şi cât se poate de prietenos, cu fazani uguind în măslini şi printre aracii de viţă-de-vie, timp în care armata de rezistenţă scormonea solul pădurii, căutând trufe. Era o primăvară bogată şi, din senin, a căzut peste ei o bombă…

Când Gyan era încă mic, ultimul recrut al familiei se dăduse într-o zi jos din autobuzul de Kalimpong şi sosise acasă cu un deget mare de la picior lipsă. Nimeni dintre cei de acasă nu-şi mai amintea de el, însă tatăl lui Gyan a reuşit în cele din urmă să-şi scoată de la naftalină amintirile din copilărie, adânc îngropate, iar omul a fost recunoscut ca fiind unul dintre unchii lui. A trăit împreună cu familia lui Gyan până la moarte, însă nimeni n-a reuşit să afle vreodată de la el în ce părţi ale lumii fusese şi împotriva căror ţări luptase. Venea dintr-o generaţie răspândită pe întreg cuprinsul lumii, pentru care era mai uşor să uite decât să-şi amintească, şi cu cât insistau mai tare copiii, cu atât amintirile li se evaporau mai repede. Odată Gyan îl întrebase:

— Unchiule, dar *cum* e Anglia?

La care acesta îi răspunse:

— Nu ştiu…

— Cum se poate să nu ştii???

— Nu am fost niciodată acolo.

Toţi anii ăia petrecuţi în armata britanică şi nu fusese niciodată în Anglia! Cum era posibil aşa ceva? Şi ei, care crezuseră tot timpul că a prosperat şi i-a uitat, că trăieşte ca un lord englez…

Atunci *unde* fusese?

Unchiul n-a vrut să spună. O dată la patru săptămâni se ducea la oficiul poştal pentru a-şi ridica pensia de şapte lire pe lună. Cea mai mare parte a timpului şi-o petrecea într-un şezlong, iar chipul lui era lipsit de orice expresie, se mişca încet, ca floarea-soarelui, cu o insistenţă oarbă şi

handicapată de a urmări soarele, unicul ţel al vieţii sale fiind acela de a sincroniza perfect orbita feţei sale cu orbita luminii.

De atunci familia lui îşi investise toate economiile în educaţie, iar tatăl lui Gyan devenise învăţător pe o plantaţie de ceai din apropierea Darjeelingului.

Aici povestea se frânse.

— Şi tatăl tău? Cum e? întrebă Sai, însă nu insistă.

La urma urmei, ştia prea bine că unele poveşti trebuie să se întrerupă.

Nopţile începuseră deja să fie răcoroase şi se întuneca mai devreme. Întorcându-se târziu şi bâjbâind să găsească drumul de sub picioarele ei, Sai se opri la unchiul Potty ca să-i ceară un felinar.

— Unde-i frumosul ăla de flăcău al tău… ? o tachinară unchiul Potty şi părintele Booty. Dumnezeule! Băieţii ăştia din Nepal, cu pomeţi înalţi, braţe vânjoase şi umeri laţi. Sunt bărbaţi care *fac,* Sai! Taie copaci, construiesc garduri, cară cutii grele… *mmm, mmm.*

Când Sai ajunse într-un final la Cho Oyu, bucătarul aştepta la poartă cu o lanternă. Chipul sau acru şi ridat o fixa printre fulare şi pulovere puse unul peste altul.

— Am aşteptat şi-am tot aşteptat… E-aşa de întuneric şi tu n-ai venit acasă! se plânse el pornind cu paşi târşâiţi în faţa fetei pe cărarea ce ducea de la poartă spre casă şi uitându-se mereu în urma lui, ca o femeie.

— De ce nu mă laşi în pace? zise Sai, înţelegând pentru prima oară cât de insuportabil de constrângători sunt familia şi prietenii acum, când îşi găsise libertatea şi lumea se deschisese larg înaintea ei, odată cu iubirea.

Bucătarul se simţi atins până în străfundurile sufletului său de *chutney.*

— Poate vrei să-ţi lipesc o palmă! strigă el. De mică te-am crescut! Cu atâta dragoste! Aşa se vorbeşte? în curând o să mor şi atunci la cine o să te mai duci să ceri ajutor?

Da, da, în curând o să mor. Poate că atunci o să fii fericită. Eu sunt îngrijorat că nu ştiu nimic de tine şi ţie-ţi arde de distracţie. Nici că-ţi pasă…

— O-ho-ho, nu te ambala aşa!

Ca de obicei, Sai sfârşi prin a încerca să-l calmeze. Bucătarul se lăsa cu greu îmbunat şi totuşi vorbele ei îl linişteau – măcar un pic.

Douăzeci şi patru

În Gandhi Cafe luminile erau slabe, ceea ce era bine, fiindcă nu se vedeau petele. Era cale lungă de aici până la globalizare, la brânză de capră, samosa de busuioc şi mărgărită de mango. Asta era indianitatea pură şi o puteai servi integrală, oprindu-te la o staţie de metrou sau chiar prin telefon: scaune tapiţate cu roşu şi auriu, pe masă trandafiri cu rouă sintetică de plastic, portrete pictate pe pânză…

O, nu, nu din nou…

Ba da, din nou.

Krishna şi ciurdele de vaci, frumoasa satului la fântână…

Iar meniul…

O, nu, nu din nou…

Ba da, din nou.

Pui *tikka maşala, tandoori* la grătar, curry vegetal *navrattan, dai makhni*[60], *pappadum*[61]*.* Harish-Harry a zis : „Găseşte-ţi piaţa. Studiază-ţi piaţa. Dă-i ce vrea”.

Cerere-ofertă. Punctul de întâlnire dintre indieni şi americani. De-asta suntem atât de buni imigranţi. Potrivire perfectă. (De fapt, doamnelor şi domnilor, noi practicam o formă ultraevoluată de capitalism cu mult înainte ca

America să fie America. Da. Aţi putea crede că succesul vă aparţine, însă întreaga civilizaţie se trage din India, da.)

Dar oare îşi subestima piaţa? Nu-i păsa.

Clienţii săi – studenţi săraci şi profesori netitularizaţi – umpleau restaurantul la bufetul de prânz cu „MĂNÂNCI CÂT POŢI PENTRU 5,99 $”, mergând împleticit, chinuiţi de

[60] Delicatesă vegetariană din linte, gătită cu ceapă, roşii, ghimbir, usturoi, smântână şi condimente.
[61] Foaie subţire, rotundă şi uscată, făcută din linte, năut alb şi negru sau făină de orez.

muzica fachirului beat ce vrăjea şerpi şi de greutatea tăvii.

Soţia lui Harish-Harry sosea în fiecare duminică dimineaţă, după ce se spăla pe cap, pentru a face socotelile restante. Cosiţele, încă umede, şi le ţinea prinse într-o coadă lejeră, la spate, legată cu o panglică aurie provenită de la o cutie de fructe şi nuci Diwali, ce-i tot aluneca şi cădea pe jos.

— *Arre,* Biju… *to sunao kahani,* zicea ea mereu. *Batao…* care-i treaba?

Nu conta dacă el nu avea nicio poveste de spus, pentru că se ducea glonţ la registrele contabile, ţinute sub un raft cu zei şi beţigaşe de tămâie.

— He, he! râdea încântat soţul ei, în timp ce pe catifeaua neagră a pupilelor sale se reflectau licăriri de aur şi diamant. Nimeni n-o duce pe Malini! Nu lasă telefonul din mână până nu obţine cea mai bună ofertă de la oricine.

Malini fusese cea care avusese ideea ca personalul să locuiască dedesubt, în bucătărie.

— Locuinţă gratis, i-a spus Harish-Harry lui Biju.

Salvându-şi astfel angajaţii de la plata chiriei în NY, le puteau reduce salariul la un sfert din salariul minim legal, le puteau cere ca bacşişurile să revină localului, îi puteau supraveghea şi îi puteau sili să lucreze cincisprezece, şaisprezece, şaptesprezece ore pe zi, ca nişte animale de povară. Saran, Jeev, Rishi, domnul Lalkaka şi acum Biju. Cu toţii imigranţi ilegali.

— Suntem o familie fericită aici, zicea Malini, dându-şi energic cu ulei vegetal pe braţe şi pe faţă. Nu am nevoie de cine ştie ce loţiuni şi poţiuni minune, *baba.* Ăsta e la fel de bun.

Biju îşi părăsise locuinţa din Harlem într-o dimineaţă, foarte devreme, când frunzele copacului noduros de afară căpătaseră o nuanţă uimitoare – portocalie, suplă şi luminoasă. Avea cu el o geantă şi salteaua – un dreptunghi de spumă poliuretanică cu model de cofraj de ouă, făcut sul

şi legat cu sfoară. Înainte să împacheteze, s-a mai uitat o dată la fotografia de nuntă a părinţilor săi, adusă după el din India. Culorile ei începeau să pălească şi cei doi erau acum doar două stafii serioase. Tocmai când voia să plece, Jacinto, care apărea întotdeauna să-şi ceară chiria exact la momentul potrivit, a ieşit de după colţ:

— *Adios, adios.*

Dintele de aur i-a licărit precum cea mai plăcută surpriză a unui miner.

Biju se uită pentru ultima oară în urmă, la faţada respectabilităţii căzute în paragină. În depărtare, mormântul lui Grant era ca o prăjitură funerară cenuşie şi rotundă, tivită grosolan. Mai aproape de el, construcţiile moderne se înălţau ca un grafic extrem de dens pe fundalul orizontului.

Biju îşi începu noua sa existenţă la Gandhi Cafe, printre cratiţe uriaşe şi saci de *maşala* cu aspect de rumeguş. Bărbaţii se spălau pe faţă şi-şi clăteau gura deasupra chiuvetei de la bucătărie, îşi pieptănau părul la oglinda cât un timbru poştal fixată în peretele de deasupra ei şi îşi atârnau pantalonii pe o frânghie întinsă de-a curmezişul camerei, lângă prosoapele de bucătărie. Noaptea îşi întindeau saltelele oriunde era loc.

Şobolanii de la fostele slujbe nu îl părăsiseră pe Biju. Se aflau şi aici, exultând în gunoi, înfigându-şi ghearele în lemn şi făcând găuri pe care Harish-Harry le astupa cu vată de sticlă şi le acoperea cu cărămizi. Însă animalele îndepărtau din calea lor toate aceste obstacole meschine. Beau lapte, aşa cum îi sfătuiau toate panourile publicitare, pentru a acumula proteine. Vitaminele şi mineralele se revărsau dinspre urechile şi ghearele lor invincibile, din gura şi blana lor. *Kwarshikov*[62], beri beri[63], boala lui

[62] Malnutriţie proteică, boală prezentă la copiii din Africa Centrală.

[63] Boală întâlnită la unele populaţii subdezvoltate, dar prezentă şi în ţările industrializate, unde îi atinge pe cei cu o alimentație foarte dezechilibrată, cum ar fi alcoolicii sau persoanele în vârstă. Se vindecă prin tratament cu vitamina Bl.

Basedow (ce făcuse ca dealurile din Kalimpong să fie luate cu asalt de o populaţie de broaşte înnebunite din cauza guşei enorme) – asemenea afecţiuni fizice le erau necunoscute respectivei specii.

Noaptea unul dintre ei îi rodea părul lui Biju.

— E pentru cuib, a zis Jeev. Cred că o să facă pui.

Încet-încet, începură să se strecoare pe masă şi să doarmă acolo. În zori se făceau iute nevăzuţi, intrând de unde veniseră, înainte să sosească Harish.

— *Chalo, chalo,* altă zi. alţi parai.

Cu personalul, Harish-Harry se purta ca un unchi pus pe glumă, însă, pe nesimţite, putea deveni furios şi pus pe disciplină.

— Ia vezi, ia vezi! Ciocu' mic, zicea el şi, la o adică, nu se dădea în lături să le tragă câte una peste cap.

Însă în clipa în care un client american intra pe uşă, manierele lui se schimbau imediat şi radical şi părea total cuprins de panică.

— Bună ziua, bună ziua, i-a zis el unui copil în satin roz, ce mânjea cu mâncare toate picioarele scaunului. Nu-i faci viaţa prea uşoară mămică-tii, ha, ha... Dar într-o zi o s-o faci să fie mândră de tine, aşa-i? Ai să fii om maaare şi bogat, ce zici ? Vreai nişte puiu' buun de tot, cu curry ? Apoi a zâmbit şi a făcut o plecăciune.

Harish-Harry... Cele două nume, cum tocmai aflase Biju, indicau o prăpastie adâncă, pe care nu o bănuise atunci când intrase prima oară aici şi descoperise la el o manifestare a acelei clarităţi în principii pe care o căuta Biju. Susţinerea pe care o oferea adăpostului de vite era pentru cazul în care versiunea hindusă a vieţii de apoi se dovedea adevărată şi după moarte se trezea victimă a complicatului angrenaj hindus al lumii de dincolo. Dar dacă pe tron stăteau alţi zei ? El încerca să se menţină de partea cuvenită a puterii. Încerca să fie loial atâtor lucruri, încât nici el însuşi nu mai ştia care dintre multele faţete ale sinelui său era cea autentică, dacă mai era vreuna.

Acest lucru nu se întâmpla doar cu Harish-Harry. Confuzia era o epidemie galopantă şi în mulţimea de *„haalf 'n' haf”,* studenţii indieni ce veneau însoţiţi de prietenii lor americani, cu un accent într-un colţ al gurii şi altul în celălalt, amestecându-le, şovăind, lăsându-se să decadă până la nivelul ultim, de hindus, pentru a se expune în adevărata lor lumină. Cine? Nu, nu, nu pretindeau că sunt altceva decât cine şi ce erau. Nu erau ei cei care să-i întoarcă spatele celei mai mari culturi pe care a văzut-o vreodată lumea…

Iar idilele – în special în combinaţia indian-alb – erau o problemă aparte.

Când intrau, *desis* erau foarte stânjeniţi, iar chelnerii începeau să rânjească superior la ei şi să ridice din sprâncene, pentru a le sugera limpede care e părerea lor despre ei.

— Tare, potrivit sau slab? întrebau.

— Tare, spuneau invariabil clienţii, dându-se mari şi anunţându-şi astfel partenerul sau partenera că ei reprezintă produsul exotic autentic.

Iar cei de la bucătărie râdeau „Ha, ha!”, după care îşi revărsau mânia la fel de autentică: *„Sala!”.*

Răufăcătorii muşcau din *vindaloo*[64]*…*

Iar *vindaloo*-ul… îi muşca şi el.

Cu chipurile usturându-i, cu urechile şi ochii arzându-le, cu limbile amorţite, scânceau după iaurt, explicându-i celui sau celei de la masă:

— Asta facem în India: mâncăm întotdeauna iaurt. Pentru echilibru…

Echilibrul, ştii…

Ştii, ştii…

Fierbinte şi rece, dulce şi acru, amar şi înţepător, înţelepciunea străveche a Ayurvedei, ce-i dă unei persoane echilibrul total…

---

[64] Curry foarte iute, făcut cu carne de porc sau de pasăre şi condimentat cu tamarin, oţet şi usturoi.

— Prea iute? întreba Biju, zâmbind.

Plângeau.

— Nu, nu!

Nu era nimic pur în această acţiune. Şi nici mândrie. Nu găsise aici, acasă, niciun fel de claritate a viziunii.

Harish-Harry îşi învinuia fiica pentru că îi aruncase legământul în derizoriu. Fata se americaniza sub ochii lui. Cercelul din nas era, după părerea ei, perfect compatibil cu bocancii militari şi cu hainele cu imprimeu de camuflaj din surplusul infanteriei marine.

Soţia lui spunea:

— E o prostie! Ce-i asta? Două palme şi se rezolvă…

— Altceva nu mai ştii, zise el, dar palmele tot nu fuseseră de folos. Du-te de-aici! îi spuse apoi fiicei lui, încercând să se ridice la nivelul straniei situaţii: fiica lui era americancă. DU-TE DE-AICEA, am zis!

Însă nici de această dată vorbele lui nu l-au ajutat cu nimic.

— N-am vrut eu să mă nasc, zise ea. M-aţi făcut din motivele voastre egoiste. Aţi vrut o servitoare, nu-i aşa? Doar c-ar trebui să ştii, tati, că în ţara asta nimeni nu te şterge la cur pe gratis.

Nici măcar *fund!* Auzi, nu te şterge la *cur! Tati!* Nici măcar *papaji.* Putea măcar să fi zis „Nu te şterge la fund, *papaji".* Tati şi cur. Harish-Harry se îmbătă, un moment ce avea să devină familiar şi plicticos. Stătea lângă casa de marcaj şi nu voia să se ducă acasă, deşi oamenii de la bucătărie abia aşteptau să-l vadă plecat, ca să se poată urca pe mese şi să doarmă înveliţi cu feţele de masă.

— Şi ei cred că-i admirăm!

Începu să râdă.

— De fiecare dată când intră câte unul la mine în prăvălie, îmi vine să zâmbesc – îşi dezveli dantura într-un rânjet ca de schelet. Bună ziua, cum merge treaba… dar tot ce vreau e să le rup gâtul. Nu pot, dar poate că fiul meu o să poată şi asta e marea mea speranţă. Într-o zi Jayant-Jay

va zâmbi, îşi va pune mâinile în jurul grumazului lor şi-i va sugruma. Vezi, Biju, vezi cum e lumea? a mai spus el şi a început să plângă, cu braţul pe umărul lui Biju,

Se mai liniştea doar atunci când îşi amintea câţi bani câştiga. Era gândul ce-i furniza un motiv complet raţional pentru faptul că era aici, un suport moral cu care putea fi de acord, un pod peste prăpastie – şi acest unic fapt ce nu părea să reprezinte o contradicţie între cele două naţiuni Harish-Harry îl sublinia cu tărie.

— Altă zi, alţi parai, un bănuţ economisit e un bănuţ câştigat, nimic nu se câştigă fără trudă, afacerile sunt afaceri, trebuie să faci ce e de făcut.

Astfel de axiome reprezentau, fireşte, pentru Biju, un lux inaccesibil, însă el le repeta oricum, savurând veselia cuvintelor şi momentul de camaraderie.

— Omul trebuie să-şi câştige cumva traiul, ce să faci ? zicea Biju.

— Ai dreptate, Biju. Ce pot să fac? Suntem aici, chibzuia el, fiindcă aici avem mai multe şanse. Ce putem face ?

Sperase să-şi facă o casă mare, după care sperase să-şi facă o casă şi mai mare, chiar dacă fusese nevoit s-o lase o vreme nemobilată, precum duşmanul lui de moarte, domnul Shah, care avea şapte camere, toate goale – în afară de televizor, canapea şi mochetă albă. Până şi televizorul era alb, pentru că albul semnifica succesul în comunitatea indiană.

— He, he! Nu ne grăbim cu mobila! zisese domnul Shah. Dar casa deja o avem.

Domnul Shah le trimisese tuturor rudelor din Gujarat poze cu exteriorul casei şi o maşină albă parcată în faţă. Un Lexus, maşină de lux de cea mai înaltă clasă. Pe maşină, cu un aer mulţumit, stătea nevasta lui. Plecase din India ca o mireasă supusă, pictată, stropită cu henna şi cu atât de mult aur în sari, încât declanşase toate detectoarele de metal din aeroport, şi acum uită-te la ea: costum alb, cu pantaloni, părul tuns scurt, la baza gâtului, trusă de voiaj şi

expertă în *macarena.*

Douăzeci si cinci

O duseră pe Mutt la Apollo Deaf Tailors, ca să-i ia măsuri pentru o hăinuţă groasă, făcută dintr-o pătură, căci iarna se apropia cu paşi repezi şi, deşi în Kalimpong nu ningea, ci doar se adunau nori mohorâţi, peste tot în jur se vedea deja linia clară a zăpezii, iar munţii cei înalţi din jurul oraşului aveau pete mari, albe. Dimineaţa găsiseră chiciură în şanţuri, brumă pe creasta şi la baza dealurilor.

Prin crăpăturile şi găurile din Cho Oyu venea un miros aseptic de iarnă. Când puneai mina pe robinetele de la baie şi pe întrerupătoare, te scutura un şoc. Puloverele şi şalurile te înţepau cu fibrele lor electrizate, scoţând mici scântei.

— Of, of! spunea Sai.

Pielea ei era o ţesătură uscată ce se descuama. Când îşi dădea jos hainele, pielea uscată cădea precum sarea dintr-o solniţă, iar părul ei, ridiculizând gravitaţia, se ridica deasupra capului, ca nişte antene radio pârâitoare. Atunci când zâmbea, i se crăpau buzele şi-i dădea sângele.

Strălucitoare şi mlădioasă, proaspăt dată cu vaselină, de Crăciun li se alătură părintelui Booty şi unchiului Potty la Mon Ami, unde, pe lângă mirosul de vaselină, se mai simţea şi un damf de oaie udă – însă era doar din cauza puloverelor jilave pe care le purtau. O mână de beteală aruncată pe un brad dintr-un ghiveci licărea în lumina focului ce trosnea şi pocnea din pricina frigului din jurul lui.

Părintele Booty şi unchiul Potty cântau amândoi:

Cine a aruncat izmenele în ciorba doamnei Murphy ?

Când nimeni n-a răspuns, au strigat mai tare:

CINE A ARUNCAT IZMENELE ÎN CIORBA DOAMNEI

MURPHY ?[65]

Şi Lola începu să cânte laolaltă cu ei, beată şi răcnind din toţi bojocii.

O, ce seară minunată…

O, ce supă minunată în oala de cupru *gyako*[66]*,* un şanţ de fiertură în jurul unui cămin din cărbuni, abur de oaie în părul lor, licăr zburdalnic de grăsime aurie, ciuperci uscate şi devenite atât de alunecoase, că-ţi scăpau din mină, opărindu-te, înainte de a te lăsa să muşti din carnea lor suculentă.

— Ce avem drept PUDS[67]?

Atunci când spusese asta în Anglia, Lola constatase, destul de tulburată, că englezii nu înţeleg ce spune… Până şi Pixie se prefăcuse uimită…

Însă cei de aici înţelegeau perfect, iar Kesang aduse la masă o budincă grea, în care coniacul proslăvea uniunea dintre fructe şi nuci. Sfinţiră budinca, făcându-i deasupra o coroană sacră din coniac flambat.

Mustafa se urcă iar la locul lui preferat, în poala lui Sai, întorcându-şi către foc întâi faţa, apoi dosul, şi înmuindu-se treptat, până când fundul începu să-i alunece încet în josul scaunului. Atunci sări, scoţând un mieunat speriat şi uitându-se cu ochi mari şi tăioşi la Sai, de parcă ea era răspunzătoare pentru indecenţa lui.

Pentru această ocazie surorile scoseseră ornamentele aduse din Anglia: tot felul de lucruri care arătau ca şi cum ar fi avut gust de mentă – fulgi de zăpadă, oameni de zăpadă, ţurţuri, stele. Erau figurine micuţe, căpcăuni şi elfi-cizmari (Ce legătură aveau pantofarii, căpcăunii şi elfii cu Crăciunul? se întrebă Sai), care în restul anului stăteau frumuşel într-o cutie de pantofi Bata din pod, împreună cu

[65] *Who threw the overalls in Mrs. Murphy's chowder?* - un cunoscut cântecel pentru copii, adaptare a melodiei compuse de George L. Giefer în 1898.

[66] Oală în care se gătesc direct pe foc anumite mâncăruri tradiţionale tibetane.

[67] Budincă.

povestea unei stafii englezeşti într-o cămaşă de noapte cu volane, cu care băgaseră spaima în Sai când venise prima oară la ele:

— Ce zice?

— Hmm, cred că face *buhuhu,* ca o bufniţă, şi fluieră cu voce joasă, *buhuhu,* drăgălaş şi serios. Şi din când în când zice „Vrei oo guuriţă de she-rr-y, draa-ga meaa?”. Are glasul nesigur, dar o voce extrem de cultivată.

Apoi mai erau cadourile din ciorapii împletiţi, luaţi din satul tibetanilor refugiaţi, cu paie şi scaieţi amestecate în firul de lână, care furnizau autenticitate şi stârneau un plus de simpatie pentru refugiaţi, chiar dacă ciorapii îţi iritau picioarele. Mai erau şi cercei de ambră şi coral, sticle cu lichior de caise făcut de casă de părintele Booty, caieţele de scris cu foi transparente, din hârtie de orez, şi cu cotoare striate de bambus, făcute în Bong Busti de o mână de angajate vorbăreţe, ce-şi împărţeau merindele aduse de acasă pentru prânz şi din când în când le mai scăpa din mână câte o murătură… şi uneori paginile aveau câte o pată galbenă, sărbătorească…

Mai băură rom. Când focul s-a mai potolit şi alcoolul a început să-şi facă efectul asupra Lolei, femeia s-a înseninat şi a scos la iveală ceva din străfundurile memoriei:

— În acele zile de demult, în anii ’50 şi ’60, era greu să ajungi în Sikkim şi Bhutan, pentru că erau foarte puţine drumuri. Mergeai călare, cărând saci de mazăre pentru ponei, hărţi şi butelci de whisky prinse la şold. In anotimpul ploios lipitorile plonjau din copaci direct în capul nostru, calculându-şi cu precizie momentul acrobatic. Ne spălam în apă sărată, ca să ne lase în pace, şi ne puneam sare pe pantofi, pe ciorapi şi chiar şi pe păr. Furtunile ne spălau sarea şi trebuia să ne oprim şi să ne sărăm iar. Pe vremea aia pădurile erau enorme şi cumplite. Dacă ţi s-ar fi spus că acolo locuieşte o ghionoaie, ai fi crezut. Le străbăteam cu greu şi ajungeam pe vârfuri de munte, unde mânăstirile stăteau suspendate într-un echilibru precar pe marginea

stâncilor, înconjurate de stupe[68] şi steaguri de rugăciune, faţadele lor albe prindeau lumina asfinţitului, aur de spic de grâu, iar munţii – linii colţuroase de indigo. Ne opream şi ne odihneam până când lipitorile îşi croiau drum prin şosetele noastre. Aici budismul era străvechi, mai vechi decât oriunde în altă parte, şi ne duceam la o mânăstire despre care se spunea că fusese construită după ce un lama plutise în zbor de pe un pisc de munte pe altul, de pe Menak Hill pe Enchey, şi la o alta, construită atunci când un curcubeu unise Kanchenjunga cu creasta dealului. Adesea templele erau goale, călugării fiind în acelaşi timp şi agricultori. Erau plecaţi la câmp şi se adunau doar de câteva ori pe an pentru *pujas,* aşa că nu se auzea decât vântul printre bambuşi. Norii pătrundeau pe uşă, amestecându-se cu picturile, ce înfăţişau alţi nori. Interioarele erau întunecoase, pătate de fum, şi ne chinuiam să desluşim picturile murale la lumina torţelor cu unt… Ne lua două săptămâni de drumeţie anevoioasă ca să ajungem la Thimpu. De-a lungul drumului prin junglă făceam popas peste noapte în acele fortăreţe ca nişte corăbii numite *dzongs,* construite fără absolut niciun cui. Trimiteam pe cineva înainte, ca să ne anunţe sosirea, iar ei ne urau bun-venit la mijlocul drumului, trimiţându-ne un dar. Cu un veac în urmă ar fi trimis ceai tibetan, orez cu şofran, mantii de mătase din China, căptuşite cu blană de miei nenăscuţi – genul ăsta de lucruri. Pe vremea noastră însă ni se aducea un coş de picnic cu sendvişuri cu şuncă şi *bere gymkhana. Dzongs* aveau autonomie totală, propriile lor armate, propriii ţărani, aristocraţi şi prizonieri în temniţe – criminali sau oameni prinşi că pescuiau cu dinamită, aruncaţi cu toţii acolo, la grămadă. Când aveau nevoie de un bucătar sau un grădinar nou, aruncau frânghia şi scoteau unul afară. Când ajungeam, pe coridoarele luminate de torţe ne aşteptau conopidă cu brânză şi porci împănaţi. Unul dintre cei închişi pentru omor deosebit de

[68] În original *chorten,* stupă uriaşă în care sânt închise relicvele unor lama tibetani, scrieri religioase şi alte obiecte de cult budiste.

grav avea un mare talent de patiser… Nu ştiu în ce consta el, dar îl avea. El a făcut cea mai bună tartă cu agrişe pe care-am mâncat-o vreodată.

— Şi băile, a intervenit părintele Booty. Iţi aminteşti de băi ? Odată, când mă ocupam de un program de extindere a fermei de lactate, am stat împreună cu mama regelui, sora lui Jigme Dorji, cu agentul comercial al Bhutanului şi conducătorul provinciei Ha, care locuia chiar lângă tine, Sai, la Tashiding. Acesta devenise atât de puternic, încât asasinii regelui l-au ucis şi pe el, în ciuda faptului că era fratele reginei. Băile din *dzong*-ul lor erau făcute din trunchiuri de copaci scobite şi cioplite dedesubt, pentru ca pietrele încălzite să menţină apa fierbinte, şi în timp ce te înmuiai, servitorii intrau, înlocuiau pietrele fierbinţi şi te frecau pe corp. Iar dacă mergeam cu cortul, ne săpau o groapă lângă râu, o umpleau cu apă, puneau pietre fierbinţi în ea şi tu te scăldai în voie, înconjurat de zăpezile Himalaiei şi de pădurile de rododendroni. Mulţi ani mai târziu, când m-am întors în Bhutan, regina a insistat să-i vizitez baia. „Dar n-am nevoie”, i-am zis. „Nu, dar TREBUIE!” „Dar n-am NEVOIE!” Aşa că m-am dus. Băile fuseseră renovate şi aveau instalaţii moderne, faianţă roz, duşuri roz şi toalete roz, cu rezervor la semiînălţime. Când am ieşit, regina mă aştepta, la fel de trandafirie ca şi baia de atâta mândrie. „Ai văzut ce frumos e? Ai VĂZUT?”

— Ce-ar fi să mergem iar cu toţii ? a zis Noni. Să plecăm într-o excursie. De ce nu?

În noaptea aceea Sai s-a vârât în pat cu ciorapii cei noi, care aveau acelaşi model cu trei straturi pe care îl foloseau şerpaşii în expediţiile lor pe munte, acelaşi model pe care îl purtase Tenzing pentru a escalada Everestul.

Sai şi Gyan tocmai fuseseră de curând într-o excursie, ca să vadă acei ciorapi ai lui Tenzing, expuşi frumos în muzeul din Darjeeling, lângă placa memorială ce-i purta numele. Se zgâiseră îndelung la ei. Studiaseră căciula, târnăcopul de spart gheaţa, mostrele de hrană deshidratată pe care le-ar

fi putut avea Tenzing la el, *Horlicks*[69], torţe şi mostre de molii şi lilieci din vârful Himalaiei.

— Tenzing a fost adevăratul erou, zisese Gyan. Hilary n-ar fi reuşit niciodată fără şerpaşii care-i cărau bagajele.

Toţi cei din jur s-au arătat de acord cu el. Tenzing ajunsese, fără nici cea mai mică îndoială, primul, dacă nu cumva fusese pus să aştepte cu bagajele, pentru ca Hilary să poată pune primul piciorul pe culme, în clasicul stil colonial de a-ţi înfige steagul pe ceea ce nu e al tău.

Sai se întrebase : Oare oamenii ar trebui să cucerească muntele sau ar trebui să aştepte ca muntele să-i ia în stăpânire ? Şerpaşii urcau şi coborau de zece şi uneori de cincisprezece ori fără să aibă parte de nicio glorie, fără să emită pretenţii de proprietate, şi mai existau oameni care ziceau că acela e un loc sfânt şi că n-ar trebui să fie pângărit cu asemenea lucruri.

[69] Băutură din malţ extrem de hrănitoare, cu efect soporific.

Douăzeci şi şase

Era după Anul Nou, Gyan tocmai cumpăra orez din piaţă şi a auzit nişte ţipete exact în timp ce i se cântărea marfa. Când a ieşit din prăvălie, a fost întâmpinat de o procesiune de oameni cu respiraţia întretăiată, căci suiseră dealul, pe Mintri Road, procesiune condusă de nişte tineri ce-şi ţineau cuţitele *kukri* deasupra capului şi strigau *„Jai gorkha* !”. În mulţimea de chipuri Gyan recunoscu colegi de facultate de care nu mai ştia nimic de când cu idila lui cu Sai. Padam, Jungi, Dawa, Dilip.

— Chhang, Bhang, Owl[70], Donkey[71]! îşi strigă el prietenii după porecle…

Aceştia răcneau „Victorie pentru Armata de Eliberare *Gorkha”* şi nu l-au auzit. Cu puterea celor ce-i împingeau din spate şi cu inerţia celor din faţa lor, se contopeau într-o singură fiinţă. Fără nici cel mai mic efort, Gyan se trezi mărşăluind de-a lungul străzii, însoţit de privirile negustorilor *marwari* ce stăteau picior peste picior pe trotuarele albe de ciment. Manifestanţii curgeau în valuri pe lângă magazinele de antichităţi cu *thangkhas,* ce căpătau o şi mai pronunţată patină de vechime cu fiecare nou pocnet de ţeavă de eşapament de la maşinile din trafic. Au trecut pe lângă argintarii *newari,* pe lângă un doctor homeopat *parsi* şi pe lângă croitorii cei surzi, care păreau şocaţi, căci simţeau vibraţiile cuvintelor rostite, dar erau incapabili să desluşească ceva. O femeie nebună, cu cutii goale de conserve atârnate la urechi şi îmbrăcată în resturi de la croitorie, care tocmai fripsese o pasăre moartă pe nişte

[70] Bufniţă (engl.).
[71] Măgar (engl.).

cărbuni, la marginea drumului, a făcut un semn larg cu mâna către procesiune, de parcă era o regină.

Gyan străbătu piaţa ca într-o transă şi avu senzaţia că roata istoriei se rostogoleşte chiar în această clipă, că o simte trepidând sub el, pentru că bărbaţii de alături se purtau ca şi cum ar fi jucat într-un documentar despre război, iar Gyan nu se putu împiedica să nu privească scena în desfăşurare cu o anumită nostalgie, din poziţia unui revoluţionar. Însă a fost smuls imediat din acea stare de o scenă străveche şi banală: negustorii îngrijoraţi privind din grotele lor pătate de muson. A început să strige cot la cot cu mulţimea, simpla combinare a glasului său cu torentul uriaş şi abundent al celorlalţi păru să capete o relevanţă clară, să devină o afirmaţie a cărei forţă nu o mai simţise niciodată, şi Gyan se văzu tras înapoi în istoria ce tocmai se scria.

Apoi, privind spre coline, îl copleşi din nou un sentiment de detaşare. Cum poţi schimba cursul normal al lucrurilor?

Oare indivizii de aici erau pe deplin conştienţi de importanţa procesiunii sau ceea ce făceau era un lucru absolut întâmplător şi dezorganizat? Se inspirau în lozincile lor din vechi istorii ale mişcărilor de protest sau din speranţa că pot spune o nouă istorie? Oare inimile lor se înălţau şi coborau în ritmul unui adevăr ? Strigătele şi marşul făceau din sentimentul lor unul autentic? Se vedeau oare aceşti fani dezlănţuiţi ai lui Bruce Lee, în tricouri americane fabricate în China şi ajunse la ei prin Katmandu, dintr-o perspectivă de dincolo de momentul prezent?

Gyan se gândi cât de des îşi dorise să se aşeze la coadă la ambasada americană sau britanică şi să părăsească această ţară.

— Ascultă, Momo! îi spusese el unei Sai încântate. Hai să mergem în Australia.

Avionul, pa şi pusi, la revedere. Liberi de istorie. Liberi de restricţiile familiei şi de obligaţiile moştenite peste veacuri. Patriotismul era ceva fals, îşi dădu brusc seama Gyan în timp ce mărşăluia. Evident, era vorba doar de frustrare –

liderii zgândăreau rănile cunoscute şi dispreţul adolescenţei pentru scopuri cinice, nutrind ei înşişi speranţa de a cuceri aceeaşi putere pe care o aveau acum funcţionarii guvernului, aceleaşi prerogative oculte de a împărţi contracte oamenilor de afaceri locali în schimbul şpăgilor, aceleaşi şanse de a le oferi slujbe rudelor şi locuri în şcolile cele mai bune copiilor lor, de a trage conducte de gaz pentru unul sau altul…

Însă oamenii strigau şi Gyan văzu pe chipurile lor că ei nu au cinismul lui. Chiar credeau în ceea ce spuneau. Simţeau lipsa dreptăţii. Au trecut pe lângă depozitele clădite pe vremea când Kalimpong era centrul comerţului cu lână, pe lângă agenţia de voiaj Snow Lion, pe lângă cabina telefonică STD, pe lângă Ferrazzini's Pioneer Fast Food, pe lângă cele două surori tibetane, proprietare ale prăvăliei Warm Heart Shawl Shop, pe lângă biblioteca publică de benzi desenate şi pe lângă umbrelele rupte, ce atârnau neajutorate, ca nişte păsări rănite, în jurul meşterului care le repara. S-au oprit în faţa secţiei de poliţie, unde poliţiştii, pe care de obicei îi găseai afară tăind frunză la câini, se făcuseră nevăzuţi înăuntru şi încuiaseră uşa.

Gyan îşi aminti poveştile neliniştitoare despre zilele în care cetăţenii se revoltaseră cu milioanele şi ceruseră ca englezii să plece. Se gândi la nobleţea acelui gest, la curajul lui, la flacăra lui glorioasă. „India pentru indieni. Niciun impozit fără reprezentare! Niciun sprijin în război! Niciun om, nicio rupie! *British Raj Murdabad!*[72]” Dacă o naţiune a avut un asemenea moment de curaj nebunesc în istoria ei, oare inima sa nu va tânji să-l retrăiască?

Un individ s-a căţărat pe o bancă:

— În 1947, fraţi şi surori, englezii au plecat, oferindu-i Indiei independenţa, oferindu-le musulmanilor Pakistanul,

[72] „Moarte exploatatorilor englezi!“ *British Raj* - dominaţia britanică asupra sub-continentului indian (1858-1947), ce includea India de azi, Bangladeshul, Pakistanul şi Birmania, teritorii aflate sub controlul colonial al Regatului Unit, ca dominion britanic.

asigurând drepturi speciale diverselor caste şi triburi, lăsând toate lucrurile aranjate în urma lor, fraţi şi surori… în afară de noi. ÎN APARĂ DE NOI. Nepalezii din India. La ora aceea, în aprilie 1947, Partidul Comunist Indian a cerut să se creeze un Gorkhasthan, însă cererea lui a fost ignorată… Suntem muncitori pe plantaţiile de ceai, zilieri ce cărăm cu spinările greutăţi uriaşe sau soldaţi. Şi ni se permite să devenim medici şi funcţionari de stat ori proprietari ai plantaţiilor de ceai ? *Nu!* Suntem menţinuţi la statutul de servitori. Am luptat de partea englezilor vreme de două sute de ani. Am luptat în Primul Război Mondial. Am fost în estul Africii, în Egipt, în Golful Persic. Am fost strămutaţi de colo-colo, după bunul lor plac. Am luptat în cel de-al Doilea Război Mondial. În Europa, Siria, Persia, Malaezia şi Birmania. Unde ar fi ei acum fără curajul poporului nostru? Şi încă mai luptăm în numele lor. La proclamarea independenţei, atunci când regimentele au fost împărţite, unii fiind trimişi în Anglia şi alţii lăsaţi aici, aceia dintre noi care au rămas aici au luptat în acelaşi mod pentru India. Suntem soldaţi loiali şi viteji. Fie că a fost vorba de India ori de Anglia, niciuna dintre ele nu a avut niciodată vreun motiv să se îndoiască de loialitatea noastră. In războaiele cu Pakistanul am luptat împotriva foştilor noştri camarazi de dincolo de graniţă. Ce ne-a mai plâns sufletul! Însă noi suntem *ghorkhas.* Suntem soldaţi. Caracterul nostru n-a fost niciodată pus la îndoială. Şi am fost răsplătiţi? Am primit vreo recompensă? Avem parte de respect? *Nu!* Au scuipat pe noi.

Gyan îşi aminti de ultimul său interviu pentru o slujbă, ce avusese loc cu peste un an în urmă, când călătorise toată noaptea cu autobuzul până la Calcutta pentru a ajunge la un birou îngropat în inima unui bloc de beton şi luminat de licărul tremurat al unui tub de neon care nu se hotăra cu niciun chip să se stabilizeze şi să ofere o lumină constantă.

Toţi cei prezenţi aveau un aer neajutorat – atât bărbaţii din încăpere, cât şi intervievatorul ce stinsese până la urmă complet lumina tremurătoare („Sunt probleme cu

curentul11), aşa că interviul se desfăşurase în întuneric.

— Foarte bine, vă vom anunţa dacă aţi obţinut postul.

Iar Gyan, bâjbâind prin labirint şi păşind în lumina necruţătoare de vară, ştiu că n-o să fie angajat niciodată.

— Formăm optzeci la sută din populaţie şi există nouăzeci de plantaţii de ceai numai în cartierul acesta, dar e măcar una în proprietatea unui nepalez ? întrebase individul.

— Nu.

— Pot copiii noştri să înveţe la şcoală în limba lor?

— Nu.

— Putem concura pentru slujbe, când ele au fost deja promise altora?

— Nu.

— În propria noastră ţară, ţara pentru care luptăm, suntem trataţi ca nişte sclavi. In fiecare zi camioanele pleacă încărcate cu pădurile noastre, care sunt vândute străinilor pentru a umple buzunarele străinilor. In fiecare zi pietrele noastre sunt cărate din albia Teestei pentru a le construi lor case şi oraşe. Suntem muncitorii lor şi lucrăm desculţi pe orice vreme, subţiri ca scândurile, în vreme ce ei îşi aşază osânza în casele lor de directori, înconjuraţi de osânza nevestelor lor, a conturilor din bancă şi a copiilor lor, pe care-i trimit peste hotare. Până şi scaunele lor sunt grele de osânză. Trebuie să luptăm, fraţilor şi surorilor, ca să ne administrăm singuri afacerile. Trebuie să ne unim sub stindardul FNEG, al Frontului Naţional de Eliberare *Gorkha.* Vom construi spitale şi şcoli. Vom crea slujbe pentru copiii noştri. Vom asigura demnitatea fiicelor noastre, cărând greutăţi cu spinarea şi spărgând piatră pentru drumuri. Ne vom apăra patria. Aici ne-am născut, aici ni s-au născut părinţii şi tot aici s-au născut străbunicii noştri. Ne vom administra afacerile în propria noastră limbă. Dacă va fi nevoie, ne vom spăla sângele de pe cuțitele *kukri* în apele Teestei, mama noastră. *Jai gorkha.*

Vorbitorul îşi flutură cuţitul în aer, după care îşi străpunse cu el degetul mare şi-l înălţă, ca întreaga asistenţă să poată

vedea sângele curgând.

— *Jai gorkha! Jai gorkha! Jai gorkha!* urlă mulţimea şi propriul ei sânge trepida, pulsa, curgea accelerat la vederea mâinii vorbitorului.

Treizeci de susţinători făcură un pas în faţă şi-şi străpunseră degetele mari cu cuţitele, pentru a scrie cu sânge un afiş prin care să ceară crearea noii ţări, Gorkhaland.

„Bravi soldaţi *gorkha* ce apăraţi India, ascultaţi-ne chemarea!” ziceau foile volante ce inundaseră dealurile. „Vă rugăm să părăsiţi chiar acum rândurile armatei, pentru că atunci când veţi fi la pensie, s-ar putea să fiţi trataţi ca nişte străini.”

FNEG avea să ofere membrilor săi slujbe, o armată *gorkha* puternică, universităţi şi spitale.

Puţin mai târziu, Chhang, Bhang, Owl, Donkey şi mulţi alţii şedeau în baraca ticsită a fostei cantine a armatei, Thapa de pe Ringkingpong Road. Un mic anunţ scris de mână pe dosul unei foi tipărite zicea „Pui de crescătorie11. Afară, o masă de biliard stătea în echilibru pe un butoi de ulei şi doi soldaţi în uniforme ponosite, crăcănaţi şi ca vai de ei, ce făcuseră odată parte din Compania a Opta de Puşcaşi *Gorkha,* jucau în timp ce norii pluteau şi se umflau printre picioarele lor. Munţii retezau aerul şi se prăbuşeau de-o parte şi de alta a norilor, spre desişurile de bambuşi, deveniţi cenuşii de la aburii rarefiaţi.

Aerul se răcise şi se făcea tot mai întuneric. Gyan, care fusese înghiţit de procesiune absolut din întâmplare şi care strigase pe jumătate şovăielnic şi pe jumătate crezând cu adevărat în ce spune, care pe jumătate jucase şi pe jumătate trăise cu adevărat rolul acela, constată că fervoarea de mai înainte îl afectase. Sarcasmul şi stinghereala îi dispăruseră. Cu simţurile aprinse de alcool, sfârşi prin a se abandona puternicului val al istoriei şi descoperi că pulsul i se accelerase până la un ritm pe care îl simţea sută la sută autentic.

Le spuse povestea străbunicului său şi pe cea a stră-unchilor săi.

— Şi credeţi că au primit o pensie egală cu cea a englezilor cu acelaşi grad? Au luptat până la moarte, dar au primit ei acelaşi salariu?

Toate celelalte mânii din cantină se uniră cu a lui şi-i bătură mânia pe spate. Deodată i se păru că pricepe cât se poate de clar motivul pentru care nu are niciun ban şi nu-i ieşise în cale nicio slujbă, de ce nu se putea duce cu avionul la colegiu în America şi de ce îi era ruşine să aducă pe cineva la el acasă. Îşi aminti cum o contracarase pe Sai atunci când ea îi propusese să facă o vizită la părinţii lui. Dar în primul rând avu revelaţia motivului pentru care docilitatea tatălui său îl înfuria şi înţelese de ce nu era în stare să vorbească despre el – el, care avea o imagine atât de modestă a fericirii încât nici măcar stresul zilnic provocat de ţipetele a cincizeci şi doi de elevi din sala lui de clasă de pe plantaţie, nici măcar distanţa dintre el şi familia lui, nici singurătatea muncii sale nu îl deranjau. Lui Gyan îi venea câteodată să-l ia şi să-l scuture bine, însă ce satisfacţie poţi avea dacă scuturi un om fără nicio ambiţie? Dacă te apropiai de o asemenea persoană, nu făceai decât să-ţi dublezi frustrarea…

Preţ de o clipă, toate minciunile în care se complăcuse, ruşinea pe care o suferise, viitorul pe care nu voia să-l accepte – toate aceste lucruri se uneau pentru a forma un adevăr unic.

Bărbaţii stăteau şi îşi revărsau furia, învăţând, aşa cum face toată lumea în această ţară într-un moment sau într-altul, că vechile uri renasc din propria lor cenuşă, la nesfârşit.

Iar atunci când o dezgropaseră, dăduseră peste ura cea mai pură, mai pură decât fusese ea vreodată, pentru că tristeţea trecutului dispăruse de mult. Tot ce mai rămăsese era furia distilată, eliberatoare. Era a lor, era dreptul lor din naştere, şi îi putea duce spre piscurile cele mai înalte. Era ca un drog. Stăteau acolo, pe băncuţele de lemn, îmbătaţi

de mirajul acestei puteri, şi băteau din picioarele îngheţate pe podeaua de lut.

Era o atmosferă bărbătească, iar Gyan simţi un fior de ruşine când îşi aminti de seratele cu ceai la care stătuse alături de Sai pe verandă, de pâinea prăjită cu brânză, de dulciurile de la brutar şi – lucrul cel mai grav – de spaţiul mic şi călduţ în care-şi făcuseră culcuş amândoi, de cuvintele lor de alint…

Toate acestea i se părură brusc total nepotrivite cu cerinţele statutului său de adult.

Îşi rosti părerea pe un ton tăios: mişcarea *gorkha* trebuie să o pornească pe cel mai greu drum posibil.

Douăzeci şi şapte

Gyan sosi a doua zi la Cho Oyu, mohorât, agitat, enervat că trebuie să străbată un drum atât de lung prin frig pentru o sumă atât de insignifiantă, cum era cea pe care i-o plătea judecătorul. Îl înnebunea faptul că existau oameni care locuiau aici, în casa asta enormă şi pe proprietatea asta, că fac băi fierbinţi şi dorm singuri în încăperi spaţioase, şi îşi aminti brusc de cina cu cotlete şi mazăre pe care o luase împreună cu Sai şi cu judecătorul şi de replica celui din urmă: „Se pare că uneori n-ai minte nici cât un pui de găină”.

— Ai întârziat foarte mult, a zis Sai când l-a văzut, iar el se simţi iritat într-un alt mod decât noaptea trecută, când după ce se vopsise în culorile războiului, îşi împinsese fundul în spate şi pieptul în faţă şi descoperise o postură foarte plină de sine şi un nou stil de a vorbi.

Acum simţea o iritare meschină, ce-1 făcea să dea înapoi, îi castra spiritul, îl făcea să se simtă arţăgos. Agasarea de-acum era cu totul diferită de cea pe care o simţise nu demult alături de Sai.

Pentru a-1 înveseli, Sai îi povesti cum a fost la petrecerea de Crăciun…

— Ştii, de trei ori am încercat să aprindem polonicul plin cu coniac şi să-l turnăm deasupra budincii…

Gyan o ignoră şi deschise cartea de fizică. Of, ce bine-ar fi dacă ar tăcea odată. Până acum nu remarcase niciodată la ea surescitarea asta de gâsculiţă şi era prea enervat ca s-o mai suporte.

Ea se întoarse fără prea mare chef la paginile cărţii. Trecuse multă vreme de când nu se mai ocupaseră efectiv

de fizică.
— Dacă două obiecte, unul cântărind…, iar celălalt cântărind…, îţi cad din mână din turnul înclinat din Pisa, peste cât timp şi cu ce viteză vor cădea pe pământ?
— Azi eşti cu fundul în sus, a zis Sai şi a căscat leneş, pentru a sugera alte opţiuni, mult mai atractive.
El se prefăcu că n-a auzit-o.
Apoi căscă şi el, fără să vrea.
Ea căscă din nou, elaborat, ca un leu, lăsând căscatul să înflorească în toată splendoarea lui.
El scoase la rândul său un căscat chinuit, pe care încercă să şi-l înghită.
Ea căscă iar…
Căscă şi el.
— Te plictiseşte fizica? îl întrebă ea, încurajată de ceea ce luase drept împăcare.
— Nu. Câtuşi de puţin.
— Atunci de ce căşti?
— PENTRU CĂ TU MĂ PLICTISEŞTI DE MOARTE, DE-AIA!
Tăcere împietrită.
— Nu mă interesează absolut deloc Crăciunul! strigă el. De ce serbezi Crăciunul? Eşti hindusă şi nu serbezi ziua de naştere a lui Id[73] sau a lui Guru Nanak[74], nici măcar Durga Puja, Dussenhra[75] ori Anul Nou tibetan!
Ea rămase pe gânduri. De ce? Pentru că o făcea de când se ştia. Nu din cauză că fusese la mânăstire, căci ura ei pentru tot ce ţinea de asta era extrem de profundă, ci…
— Sunteţi ca nişte sclavi, asta sunteţi. Fugiţi după Occident şi vă faceţi de râs. Din cauza celor ca voi suntem

[73] Referire nespecifică la una dintre cele trei sărbători celebrate de musulmanii din India: Id-ul-Zuha sau Bakrid, festivalul sacrificiului, Id-e-Milad sau Barah Wafat, ce comemorează naşterea şi moartea profetului Mahomed (în cea de a douăsprezecea zi a celei de-a treia luni Rabi-ul-Awwal, conform calendarului Islamic), Id-ul-Fitr sau Ramzan, ce cade în prima zi cu lună nouă, marcând sfârşitul Ramadanului.
[74] Guru Nanak Dev, întemeietorul sikhismului, primul dintre cei zece guru *sikhi.*
[75] Sărbătoare indiană din luna octombrie.

în starea în care suntem.

Atinsă de veninul lui neaşteptat, Sai zise:

— Ba nu-i adevărat.

— Atunci?

— Dacă vreau să serbez Crăciunul, o fac, iar dacă nu vreau să serbez Diwali, atunci n-o fac. Nu e nimic greşit dacă te simţi bine alături de alţii, iar Crăciunul e o sărbătoare indiană la fel ca oricare alta.

Spusele fetei îl făcură să se simtă antilaic şi anti-gandhian.

— Fă cum vrei, spuse el, ridicând din umeri. Pentru mine nu contează. Asta nu face decât să arate lumii întregi că eşti O PROASTĂ!

Rosti cuvintele cu emfază, abia aşteptând să le vadă efectul pe chipul ei.

— Foarte bine, atunci de ce nu te duci acasă, dacă sunt atât de proastă? Ce rost are să încerci să mă înveţi ceva?

— Ai dreptate, aşa o să fac. Chiar, ce rost are să încerc să te învăţ ceva? E limpede că nu vrei decât să copiezi. Nu eşti în stare să gândeşti cu mintea ta. *Copycat.*[76] *Copycat.* Nu ştii că oamenii pe care tu îi copiezi ca orice imitatoare de duzină NU TE VOR???

— Nu copiez pe nimeni!

— Doar nu crezi că eşti singura persoană care serbează Crăciunul ? Hai, nu-mi spune că eşti chiar atât de încuiată!

— Dacă eşti aşa deştept, zise Sai, cum se face că nu eşti în stare să-ţi găseşti un serviciu ca lumea? Eşec, eşec, eşec. Interviu după interviu.

— Din cauza celor ca tine!

— A, din cauza mea… Şi-mi spui că sunt încuiată? Cine e încuiat? Du-te şi întreabă un judecător şi-o să vezi despre care din noi o să spună că e ăla încuiat.

Îşi ridică paharul şi apa din el se revărsă peste margine înainte să-i ajungă la buze. Atât de tare tremura.

---

[76] Imitator, copiator, persoană care copiază un lucru extrem de cunoscut, de exemplu un asasin care copiază în amănunt toate detaliile unei crime celebre recente.

Douăzeci şi opt

Judecătorul se gândea la ura lui.

La întoarcerea sa din Anglia, fusese întâmpinat de aceeaşi fanfară militară ramolită ce-1 condusese şi la plecare, însă acum ea devenise invizibilă din cauza palelor de fum şi de praf ridicate de artificiile aruncate pe şina ferată, ce explodară când trenul intra în staţie. Ovaţii şi fluierături au pornit simultan din cele două mii de piepturi ale celor ce se adunaseră să asiste la acest eveniment istoric: primul fiu al comunităţii care intră în administraţia statului indian. Jemubhai se văzu sugrumat de ghirlande, iar pe borul pălăriei i se aşezară petale de flori. In faţa lui, la capătul gării, apărată de o frântură de umbră cât lama unui cuţit, stătea în picioare o persoană ce i se păru vag familiară, nici soră, şi nici verişoară. Era Nimi, soţia lui, care se întorsese din casa tatălui său, unde îşi petrecuse timpul scurs de la plecarea lui. Cu excepţia celor câteva cuvinte schimbate cu proprietăresele şi de câte „Bună ziua” rostit în magazine, nu mai vorbise cu o femeie de ani de zile.

S-a apropiat de el cu o ghirlandă în mână. Nu s-au privit când ea i-a ridicat-o deasupra capului. El s-a uitat în sus, ea în jos. El avea douăzeci şi cinci de ani, ea nouăsprezece.

— Cât sunt de timizi, of, ce timizi…

Mulţimea încântată era sigură că e martoră la spaima dragostei. (Ce speranţe uimitoare are publicul: întotdeauna refuză să creadă că iubirea nu există.)

Ce-o să facă el cu ea?

Uitase că are o soţie.

Mă rog, ştia, fireşte, dar ea rămăsese încet-încet tot mai departe în urma lui, ca toate celelalte lucruri din trecutul

său. Era un şir de lucruri fără nicio relevanţă. Femeia însă avea să-l urmeze, aşa cum nevestele îşi urmau soţii în acele zile.

În toţi aceşti cinci ani Nimi se gândise de multe ori la plimbarea lor cu bicicleta şi cum îi plutise inima. Cât de frumoasă trebuie să-i fi părut ea atunci… El o găsise atrăgătoare, iar ea era gata să aprecieze orice persoană ce credea aşa ceva. Căută în trusa de toaletă cu care Jemubhai se întorsese de la Cambridge şi găsi un borcan cu o pomadă verzuie, o perie de păr, un set de piepteni argintii, un puf tivit cu mătase într-o cutiuţă rotundă de pudră… şi atunci simţi pentru prima oară în viaţă parfumul inegalabil de lavandă. Miresmele uşor înţepătoare ce veneau dinspre obiectele lui cele noi aparţineau unui loc îndepărtat. Piphit mirosea a praf şi, când şi când, pe nepusă masă, a ploaie proaspătă. Parfumurile Piphitului erau buimăcitoare, puternice şi ameţitoare. Nimi nu ştia prea multe despre englezi, iar puţinul pe care-1 cunoştea se baza pe câteva crâmpeie de discuţie ce ajunseseră până în aripa izolată a locuinţelor femeilor – ca, de pildă, faptul că englezoaicele de la club jucau tenis îmbrăcate doar în lenjerie de corp.

— În pantaloni scurţi, a zis un unchi mai tânăr.

— În chiloţi, au insistat doamnele.

Cum avea să se descurce ea printre nişte femei ce jucau tenis în chiloţi şi ştiau să folosească racheta aceea grea?

Luă puful judecătorului, îşi desfăcu nasturii bluzei şi şi-l lipi de piept. Îşi încheie la loc bluza, înăbuşindu-şi înăuntru puful atât de străin, de mătase. Nimi ştia că de-acum e prea mare ca să mai joace jocul furtişagurilor copilăreşti, dar în sufletul ei creştea o lăcomie fără margini.

După-amiezile din Piphit treceau atât de greu, iar familia Patel se odihnea, încercând să facă să dispară teama că timpul nu se va mai mişca niciodată. Excepţie făcea doar Jemubhai, care se dezobişnuise de această capitulare

totală.

El s-a ridicat în capul oaselor, s-a foit şi s-a uitat la bananierul ca un dinozaur, cu aripi şi cu cioc vineţiu, având aerul cuiva care îl vede pentru prima oară. Era un străin – *un străin* –, ţipa fiecare fibră din trupul său. Digestia lui era singura care nu era de acord şi-i spunea că e acasă: ciucit dureros în WC-ul din curte, cu genunchii lui de gentleman scârţâind, înjura „Fir-ar al dracului!” şi simţea că digestia îi funcţionează la fel de ultraeficient precum... precum *sistemul de transport în comun al occidentalilor.*

Se gândi alene să-şi verifice bagajul şi descoperi articolele lipsă.

— Unde-i puful meu? strigă el la femeile neamului Patel, răsfirate pe preşuri la umbra verandei.

— Ce? întrebară ele, ducându-şi mâna streaşină la ochi, pentru a se feri de explozia de lumină.

— Cineva mi-a umblat prin lucruri.

Adevărul era că până la ora respectivă aproape toţi cei din casă îi trecuseră în revistă lucrurile şi nu înţelegeau deloc ce era rău în asta. Noile lui idei referitoare la noţiunea de intimitate erau de neconceput pentru ei. De ce-1 deranja şi ce avea de-a face cu furtul ?

— Dar ce îţi lipseşte?

— Puful.

— Ce-i ăla?

Încercă să le explice.

— Dar ce naiba e ăla, *baba*?

Îl priviră amuzate.

— Roz cu alb ce? Cu care te dai pe piele? De ce?

— Ce culoare are?

— Roz?

Mama lui începu să se îngrijoreze.

— Ai vreo problemă cu pielea? îl întrebă ea neliniştită.

Dar o soră care asculta cu atenţie râse: „Ha, ha, te-am trimis în străinătate să te faci gentleman şi, în loc de asta, te-ai făcut o lady!”.

Rumoarea se împrăştie şi dinspre casele îndepărtate ale

clanului Patel începură să sosească rudele. *Kakas kakis masas masis phuas phois.* Copii îngrozitori adunaţi la un loc, o grămadă în care nu-ţi dădeai seama care e un copil şi care altul, pentru că semănau cu un monstru cu multe braţe şi picioare, care se apropia rostogolindu-se, ridicând praful şi ţipând, şi sute de mâini se ridicau să acopere sutele de guri chicotind simultan ale monstrului. Cine furase ce?

— I-a dispărut puful de pudrat, a zis tatăl lui Jemubhai, care părea să creadă că respectivul obiect trebuie să fie crucial pentru munca viitoare a fiului său.

Toată lumea îl numea în engleză, *powder puff,* pentru că, evident, în *gujarati* nu exista niciun cuvânt pentru această invenţie. Auzindu-le accentele, judecătorului i se zbârli pielea pe el de jenă. *„Paudăr paaf”* suna ca un fel de mâncare… *parii.*

Scoaseră toate lucrurile din cufăr, le întoarseră cu fundul în sus, cu exclamaţii de uimire, şi examinară fiecare lucru în parte – costumele lui, lenjeria de corp, binoclul de operă, prin care văzuse tutu-ul balerinelor ce se aplecau delicat în lateral în timpul dansului din *Giselle,* dezvăluind privirii zecile de straturi de voal ca de foietaj şi ornamentele aplicate, ca nişte fondante.

Dar nu, nu era aici. Nu era nici în bucătărie şi nici pe verandă. Nu era nicăieri.

Mama lui le luă la întrebări pe verişoarele cele mai puse pe şotii.

— L-aţi văzut?

— Ce?

— Paudăr paaf-ul.

— Ce-i ăla paudur paf? Paudaar păf?

— Ca să-ţi protejeze pielea.

— Să-ţi protejeze pielea de ce anume?

Din nou întreaga stânjeneală a necesităţii de a explica totul încă o dată.

— Roz şi alb? Pentru ce?

— Ce naiba ştiţi voi, toţi ăştia? zise Jemubhai.
Nişte hoţi şi nişte ignoranţi!
Crezuse că vor avea bunul-gust de a fi impresionaţi de ceea ce devenise şi că le va stârni nu doar respectul, ci, poate, chiar admiraţia. Însă ei râdeau.
— Tu trebuie să ştii ceva, o acuză în cele din urmă judecătorul pe Nimi.
— Nu l-am văzut. De ce l-aş fi remarcat? spuse ea.
Însă inima îi bătea nebuneşte sub sânii trandafirii şi albi, pudraţi cu lavandă, sub puful adus din Anglia de soţul ei.
Lui nu-i plăcu chipul soţiei sale. Căută semne ale urii lui, găsi frumuseţe şi o ignoră. Odinioară era suficient să-i arunce unei fete o singură privire şi inima i se topea pe loc, însă acum acest lucru nu mai era de mult valabil. O indiancă nu putea fi niciodată la fel de frumoasă ca o englezoaică.
Şi în acea clipă, când tocmai dădea să-i întoarcă spatele, îl zări…
Ieşea uşor printre copci – câteva firişoare subţiri şi delicate.
— Nenorocito! strigă şi trase afară dintre sinii ei cei trişti, ca o floare ridicolă sau ca o inimă explodând în mii de ţăndări…
…puful lui de dandy.

— Să rupeţi patul, strigă o mătuşă bătrână, auzind agitaţia din cameră, şi toată lumea începu să chicotească şi să încuviinţeze satisfăcută.
— Acum o să se mai liniştească şi ea, zise o altă voce de cotoroanţă abţiguită. Fata asta e prea de capul ei.
În camera special golită de cei ce dormeau de regulă în ea, Jemubhai, cu faţa umflată de mânie, îşi înşfăcă nevasta.
Femeia îi scăpă printre degete, ceea ce nu făcu decât să-i sporească şi mai mult mânia.
Ea, o hoaţă. Ea, care îi făcuse de *râs* în faţa tuturor. Fata asta analfabetă de la ţară. O înşfăcă din nou.
Ea fugi, încercând să scape. El fugi după ea.

Ea fugi la uşă.

Însă uşa era încuiată.

O mai încercă o dată.

Nu se clinti.

Mătuşa o încuiase – pentru orice eventualitate. Se auzeau atâtea poveşti despre mirese ce încercaseră să fugă şi, din când în când, chiar şi câte una despre un soţ care vrusese să-şi ia tălpăşiţa. Ruşineruşineruşine ruşineafamiliei.

Se apropie de ea cu o expresie de ucigaş.

Ea fugi la fereastră.

El îi tăie calea.

Fără să se gândească, ea ridică pudriera de pe masa din apropierea uşii şi i-o aruncă în faţă, îngrozită de ceea ce face, însă groaza se contopi ireversibil cu gestul şi, o fracţiune de secundă mai târziu, totul se terminase…

Pudriera s-a făcut bucăţi, iar pudra s-a revărsat pe jos şi s-a risipit pe covor.

Acoperit cu un strat de pigment cu iz dulceag, ca un vampir, bărbatul tăbărî asupra ei, o trânti la pământ şi, în timp ce milioanele de particule fine ce-i făceau tenul perfect trandafiriu se desprindeau şi cădeau ca o ploaie pe jos – în vreme ce penisul i se trezi la viaţă, pulsând vineţiu, ca şi cum s-ar fi înfuriat în egală măsură şi el, bâjbâind stângaci după despicătura despre care auzise vorbindu-se –, se împlântă violent în ea, cu toată frustrarea, patima şi furia acumulate până acum.

Un unchi în vârstă, îmbrăcat în *dhoti,* cu chipul uscat ca de pasăre şi cu ochelari, privea scena printr-o crăpătură din peretele de afară. Bătrânul simţi cum i se umflă propria bărbăţie şi, buf!, se trezi tropăind prin curte.

Jemubhai era bucuros că îşi poate camufla lipsa de experienţă şi neajutorarea prin ură şi furie – un truc ce avea să-i fie de mare folos de-a lungul întregii vieţi, în foarte multe domenii –, însă, Dumnezeule, grotescul situaţiei îl şocă: întâlnirea dintre organele ce se căutau şi vibrau într-

un atac cumplit, urmat de o epuizare totală; forme de viaţă mutilate, lovite, învineţite şi umile, gâtiţa acră, tivită cu păr, şarpele musculos agitându-se malefic, duhoarea de urină şi rahat amestecată cu mirosul de sex, plescăitul, valul de lichid ce ţâşnea incontrolabil – toate îi întorceau pe dos stomacul de om civilizat.

Şi totuşi a repetat iar şi iar acest gest nedemn de ei. Chiar şi când era plictisit, o făcea iar şi iar, obicei pe care nu şi-l suporta. Neplăcerea şi propria sa obstinaţie îl înfuriau mai tare ca niciodată şi gândul oricărei cruzimi la care ar supune-o pe femeie se dovedi unul irezistibil. Avea s-o înveţe aceleaşi lecţii ale solitudinii şi ale ruşinii pe care le învăţase şi el. Când erau în public, nu-i vorbea şi nu se uita niciodată în direcţia ei.

Ea se obişnui cu această detaşare a lui în timp ce se împingea în ea, cu acea privire pierdută undeva în depărtare, concentrată exclusiv asupra ei înseşi – aceeaşi privire goală ca a unui câine sau a unei maimuţe ce se coţăieşte în bazar –, până când, brusc, părea că-şi pierde preţ de o clipă stăpânirea de sine, iar expresia aceea îi dispărea de pe faţă. O secundă mai târziu, înainte să fi apucat să dezvăluie ceva, ea i se aşternea din nou pe chip şi bărbatul se retrăgea pentru a petrece multă vreme în baie, unde folosea săpun, apă caldă şi Dettol. Abluţiunile îi erau urmate de o porţie bine măsurată de whisky, de parcă ar fi consumat dezinfectant.

Judecătorul şi Nimi au mers două zile cu trenul şi cu maşina şi când au ajuns în Bonda, judecătorul a închiriat la marginea zonei civile a oraşului un bungalow fără apă şi curent electric, pentru treizeci şi cinci de rupii pe lună. Nu-şi permitea nimic mai mult până când nu-şi plătea datoriile, însă puse nişte bani deoparte pentru a angaja o femeie care să-i ţină companie lui Nimi. O anume domnişoară Enid Pott, care arăta ca un buldog cu pălărie. Ultima ei slujbă fusese cea de guvernantă a copiilor domnului Singh, comisarul guvernului, iar printre reuşitele sale personale se

număra faptul că-i învăţase să-i spună mamei Mam, tatălui Fa, le dăduse ulei de ficat de cod pentru durerile de stomac şi-i învăţase pe cei mici să recite *Nellie Bly.* O fotografie din geanta ei o arăta alături de două fetiţe oacheşe, în rochiţe cu model marinăresc. Şosetele le erau bine trase în sus, însă feţele le erau căzute.

Nimi nu învăţă niciun dram de engleză – din pură încăpăţânare, se gândi judecătorul.

— Ce-i asta? o întrebă el furios, ridicând o pară. Ce-i asta? spuse iar, arătând spre sosiera cumpărată de la un magazin de lucruri vechi, ce fusese vândută de o familie a cărei monogramă, printr-o fericită coincidenţă, se potrivea cu a sa – *JPP* – şi era înconjurată de înflorituri extravagante.

O cumpărase în secret şi o ascunsese în altă geantă, în aşa fel încât să nu detecteze nimeni durerea acestui gest mincinos şi înclinaţia spre zgârcenie. *James Peter Peterson sau Jemubhai Popatlal Patel.* CUM doriţi.

— Ce-i asta? o întrebă el, ridicând o chiflă.

Tăcere.

— Dacă nu eşti în stare să zici cuvântul, nu ai voie s-o mănânci.

Tot tăcere.

El îi luă chifla de pe farfurie.

În aceeaşi seară, puţin mai târziu, i-a smuls din mână cana de Ovaltine, din care Nimi sorbea fără prea mare încântare:

— Şi dacă nu-ţi place, nu bea.

Nu o putea lua nicăieri cu el şi se simţea prost când doamna Singh îl apostrofa cu degetul şi-i zicea:

— Unde e soţia dumneavoastră, domnule Patel? Sper că nu sunteţi genul care o ţine închisă în *purda.*

Jucându-şi rolul în cariera soţului său, doamna Singh încercase să adopte ceea ce i se părea a fi echilibrul – tipic pentru o englezoaică – între conversaţia spirituală şi plăcută şi replica tăioasă, la obiect, cu care reuşea astfel să zdrobească fără drept de apel spiritele multor localnici ce

se mândreau tocmai cu lipsa lor de implicare în vreun lucru.

Nimi nu şi-a însoţit soţul la muncă, aşa cum făceau celelalte soţii, care străbăteau ţara călare pe cal, pe elefant, pe cămilă ori în *palkis,* purtate de hamali (cu toţii decedaţi timpuriu din cauza posterioarelor generoase ale doamnelor), şi urmate de alaiul zornăitor al oalelor şi al cratiţelor, de sticla de whisky şi cea de porto, de detectorul Geiger[77] şi de scintilometru[78], de conservele de ton şi de puii vii, înnebuniţi de anxietate. Nimeni nu le-o spunea niciodată, însă ştiau. Presimţirea satirului le era gravată în suflet de la naştere.

Nimi rămânea singură în Bonda. Trei săptămâni din patru se plimba neliniştită prin casă şi prin grădină. Petrecuse nouăsprezece ani închisă în casa tatălui ei şi încă nu era capabilă să conceapă ideea de a păşi dincolo de poartă. Felul în care aceasta stătea deschisă, ca ea să poată ieşi şi pleca de aici – acea imagine o umplea de singurătate. Nu era iubită, libertatea îi era inutilă, iar soţul ei nu-şi respecta obligaţiile.

Urcă scările, ajunse la acoperişul plat, scăldat în amurgul văratic ce se pogora lent, insinuându-se discret, şi privi cum curge Jamuna în vale, cu malurile uşor prăfuite. Vitele porniseră spre casă. La templu sunau clopotele. Nimi văzu păsările încercând întâi un copac, apoi altul, în căutarea unui adăpost peste noapte, şi scoţând în tot acest timp sunete de maximă surescitare, ca femeile într-o prăvălie de sariuri. Dincolo de râu, în depărtare, văzu ruinele unui adăpost de vânătoare de pe timpul împăratului Jehangir, din dinastia Mogulilor – doar câteva arcade albite de vreme,

[77] Cunoscut şi sub denumirea de detector Geiger-Muller. Este un instrument tipic pentru detectarea radiaţiilor şi este format dintr-un tub de sticlă sau metal care conţine un gaz la presiune joasă şi doi electrozi. La trecerea prin tub a radiaţiei ionizante, gazul se ionizează, provocând o descărcare între cei doi electrozi - un puls electric.
[78] Numit şi detector cu scintilaţie. Foloseşte un material care, atunci când este lovit de radiaţia ionizantă, devine fluorescent sau emite instantaneu un puls luminos.

ce continuau să susţină nişte irişi sculptaţi. Mogulii coborâseră din munţi pentru a invada India, însă, în ciuda talentului lor de a purta războaie, erau, se pare, fiinţe cu inimi destul de duioase ca să deplângă moartea acestei flori în timpul arşiţei. Acest vis persistent al irisului era sculptat peste tot de meşteşugari ce simţeau nostalgia şi vedeau frumuseţea celor făcute de ei şi pe care nu le cunoscuseră niciodată.

Vederea unei astfel de scene, ce înfăţişa istoria în trecerea ei şi în mersul ei înainte, o impresionă pe Nimi, aruncând-o într-o stare de tristeţe copleşitoare. Ieşise cu totul în afara vieţii. Săptămânile treceau şi ea nu vorbea cu nimeni. Servitorii îi trânteau pe masă propriile lor resturi, furau proviziile fără frică şi lăsau casa în mizerie fără cea mai mică urmă de vinovăţie, până cu o zi înainte de sosirea lui Jemubhai, când era iar făcută să strălucească de curăţenie, programul cu îndatoririle fiecăruia era fixat din nou cu precizie, apa era lăsată să fiarbă douăzeci de minute, fructele erau puse în soluţii de permanganat de potasiu exact atâtea minute cât trebuia. In cele din urmă, noua maşină la mâna a doua a lui Jemubhai, ce arăta mai degrabă ca o vacă solidă şi prietenoasă decât ca un automobil, intra zdrăngănind pe poartă.

El pătrundea vioi în casă, unde îşi găsea nevasta contrazicându-i cu obstinaţie orice ambiţie…

Iritarea lui devenea insuportabilă.

Până şi expresia ei îl agasa. Însă din clipa în care ea a fost înlocuită treptat de o privire goală, a început să fie deranjat de lipsa acelei expresii.

Ce să facă el cu ea? Nu-şi ocupa timpul cu nimic, era incapabilă să se întreţină singură, era la fel de consistentă ca nefiinţa şi totuşi prezenţa ei, extrem de palpabilă, îl distrăgea cumplit de la treburile lui.

Fusese abandonată şi de domnişoara Enid Pott, care zisese:

— Se pare că Nimi s-a hotărât să nu înveţe absolut nimic. Aveţi o *swaraji* chiar sub nasul dumneavoastră, domnule

Patel. Nu vrea să se certe, deşi în felul ăsta i-ai putea răspunde şi ai putea avea un dialog cu ea. O vezi doar cum se complace în starea asta de om fără vlagă şi fără chef de viaţă.

Mai era apoi şi fundul ei tipic indian – leneş şi lat cât un bivol. Simţea mirosul înţepător al uleiului ei roşu de păr ca pe o ameninţare fizică.

— Scoate-ţi zdrăngănelele alea absurde! o povăţui, zgândărit de clinchetul brăţărilor ei metalice. Şi de ce trebuie să te îmbraci atât de ţipător? Galben cu roz? Ai înnebunit de tot?

Îi aruncă sticlele cu ulei de păr şi atunci firele ei lungi începură să scape din coc, oricât de strâns încerca să şi-l facă. Judecătorul le găsi croindu-şi drum prin încăpere şi îngreunând aerul. Găsi unul strangulând o ciupercă din crema lui de ciuperci.

Într-o zi descoperi urme de picioare pe scaunul de la toaletă – *stătea pe vine, stătea pe vine!* – şi, incapabil să-şi mai ţină furia în frâu, o apucă de cap, o împinse cu faţa în vasul de toaletă, iar după o vreme, complet anihilată de propria-i suferinţă, Nimi deveni o fiinţă ştearsă, lipsită de orice însuşiri, şi începu să aţipească în soarele heliografic şi să se trezească în toiul nopţii. Se uita în gol la lumea din jur, însă nu se putea fixa asupra nici unui amănunt. Nu se ducea niciodată la oglindă, pentru că nu se vedea în ea şi, oricum, nu putea suporta gândul de a-şi pierde fie şi măcar o clipă cu îmbrăcatul şi pieptănatul, activităţi menite doar celor fericiţi şi iubiţi.

Când o vedea cu pustule erupându-i pe obraji, Jemubhai îi lua frumuseţea trecută drept un nou afront personal şi începu să-şi facă griji ca nu cumva boala ei de piele să îl infecteze şi pe el. Le porunci servitorilor să şteargă totul cu Dettol, pentru a ucide orice microb. Începu să se pudreze şi mai atent cu noul său puf, amintindu-şi de fiecare dată de cel ascuns între sânii obsceni, cu nas de clovn, ai soţiei lui.

— Să nu te arăţi la faţă nimănui, îi zise el, pentru că lumea o s-o ia la fugă mâncând pământul.

La sfârşitul anului groaza pe care şi-o stârneau reciproc era atât de profundă, încât amândoi păreau să fi ajuns pe tărâmul amărăciunii fără margini, ce-i ducea dincolo de orice parametri ai sensibilităţii de care e în stare o fiinţă umană normală. Starea respectivă le deveni mult mai caracteristică decât propria lor natură şi trăiau furia cu o forţă demnă de naţiuni întregi unite de ura cea mai adâncă.

Douăzeci si nouă

— Crăciun! zise Gyan. Doamne, cât poţi să fii de proastă!

Sai începu să plângă cu suspine.

— Nenorocitule, strigă ea printre hohote în urma lui, treci imediat înapoi! Te porţi ca un nemernic şi pe urmă fugi?

Vederea dezastrului pe care vorbele sale îl provocaseră îl alarmă, iar propria-i mânie începu să-l înspăimânte în clipa în care zări chipul fetei prin grilajul emoţiei devastatoare. Îşi dădu seama că nu Sai e cauza a ceea ce simţea, însă ieşi pe poartă şi o trânti în urma lui.

Era prima oară când îl deranja Crăciunul…

Ea îi definea ura, se gândi Gyan. Prin intermediul ei, o văzuse, vai!, cu toată limpezimea şi apoi nu putuse rezista şi o accentuase, fie şi doar de dragul clarităţii.

N-ai niciun pic de mândrie? Te dai peste cap să te occidentalizezi. Dar ei nu te vor!!! Du-te la ei şi vezi dacă te primesc cu braţele deschise! O să te străduieşti să le cureţi toaletele şi nici măcar atunci n-or să te vrea.

Gyan se întoarse la Cho Oyu.

— Uite ce e, spuse, îmi pare rău.

Nu i-a fost prea uşor s-o împace.

— Te-ai purtat îngrozitor! a zis Sai.

— Scuze.

Însă în cele din urmă ea îi acceptă scuzele, uşurată că poate lăsa în urmă revelaţia faptului că pentru el nu ea era centrul iubirii lor. Se înşelase – era punctul central doar în povestea ei, ca întotdeauna, dar juca un rol secundar în istoria altcuiva.

Sărutările lui o făcură să uite acest gând.

— Nu-ţi pot rezista, asta e problema… a zis Gyan.

Ea, seducătoarea, râse.
Dar natura umană e aşa cum e. Sărutările erau prea dulcege. Peste câteva clipe, scuzele sincere deveniră nesincere, iar el se înfurie că i-a cedat.

Gyan se duse la cantină, prin asfinţitul ca o Kali[79] ce se revărsa în mii de culori asupra lumii, şi-şi simţi din nou sufletul atins de chemarea purităţii. Va trebui să-şi sacrifice săruturile prosteşti în schimbul maturităţii. In suflet i se insinuă sentimentul că e un martir şi, odată cu gândul purităţii cauzei, şi temerea tot mai acută că s-a murdărit. Era mânjit de iubire şi iritat de cât de uşor i se dăruise ea. Nu aşa trebuiau să se petreacă lucrurile. Era lipsit de bun-simţ.
Îşi aminti de centrul roţii budiste a vieţii, prinsă între colţii şi ghearele unui diavol, pentru a sugera iadul ce ne prinde în capcană: cocoş-şarpe-porc, patimă trupească – mânie - nesăbuinţă, fiecare fugărindu-1 pe celălalt, fiecare hrănindu-se cu unul şi fiind devorat de celălalt.

La Cho Oyu Sai medita şi ea la dorinţă, furie şi nesocotinţă. Încercă să-şi înăbuşe mânia, dar ea continua să-i fiarbă în suflet. Încercă să-şi liniştească pornirile, însă ele nu vrură deloc să-i dea ascultare.
Ce naiba era atât de greşit în găsirea unui pretext pentru o petrecere? La urma urmei, puteai continua la fel de bine raţionamentul, ajungând până acolo încât să te opui folosirii limbii engleze în conversaţie sau să respingi pateurile de la Hasty Tasty – chestiuni asupra cărora Gyan nu avea cum să aibă cu niciun chip câştig de cauză, îşi petrecu mult timp contracarând cu propriile argumente fragilitatea punctelor lui de vedere, pentru a scoate la iveală toate fisurile acestui mod de gândire.
— Ticălosule ! zise ea aşa, în gol. Demnitatea mea face cât o mie de Gyani.
— Unde a plecat aşa de repede ? a întrebat-o bucătarul

[79] Soţia lui Shiva, întruchiparea malefică a divinităţii materne.

în acea seară, un pic mai târziu.

— Cine ştie? a spus ea. Dar să ştii că ai dreptate în ce priveşte peştii şi nepalezii. Nu e chiar aşa deştept. Cu cât studiem mai mult, ştie tot mai puţine, iar faptul că nu ştie şi eu îmi dau seama de asta îl enervează foarte tare.

— Da, a zis bucătarul pe un ton înţelegător, având în vedere faptul că prevăzuse cu mult timp în urmă că băiatul e destul de mărginit.

La cantina Thapa Gyan le povesti lui Uloo, Gadha, Owl şi Donkey cum fusese nevoit să dea meditaţii pentru a câştiga bani. Cât de bucuros avea să fie dacă o să-şi găsească o slujbă adevărată, ca să-i lase în plata lor pe snobii ăia doi, pe Sai şi pe bunicul ei, cu accentul lui englezesc fals şi cu faţa lui tuciurie, dată cu pudră albă şi roz. Toţi cei din cantină râseră când îi imită accentul: „Ce poeţi se mai citesc în ziua de azi, tinere*?”.* Şi, încurajat de „Ha, ha”-ul lor, cu mâncărimi pe limba dezlegată de alcool, trecu pe nesimţite la o descriere a casei, a puştilor de pe perete şi a unui certificat de la Cambridge, de care ei nici măcar nu ştiau că ar fi trebuit să se ruşineze.

De ce să n-o trădeze pe Sai?

Pe ea, care nu ştia să vorbească decât o corcitură de engleză şi hindi şi care nu era în stare să întreţină o conversaţie cu cineva din afara micului ei cerc social.

Pe ea, care nu ştia să mănânce cu mâinile, care nu se aşeza niciodată pe vine pentru a aştepta autobuzul, care nu fusese niciodată într-un templu altfel decât din pur interes arhitectural, nu mestecase niciodată un *paan*[80] şi nu încercase toate zaharicalele din *mithaishop,* pentru că o făceau să vomite; pe ea, care plecase de la un film de Bollywood atât de plânsă şi de zguduită, încât ajunsese acasă stoarsă de puteri şi trebuise să se întindă pe sofa ca

[80]Digestiv folosit pentru curăţarea gurii şi pentru împrospătarea respiraţiei; mici triunghiuri învelite în frunze de betel şi fixate cu scobitori sau cuişoare. Se oferă în mod obişnuit musafirilor şi participanţilor la evenimente culturale ca dovadă de ospitalitate.

să-şi revină; ea, care considera că e vulgar să-ţi ungi părul cu ulei, nu se ştergea la fund decât cu hârtie şi era mult mai bucuroasă să mănânce aşa-numitele legume englezeşti, adică fasole verde, mazăre, ceapă verde, şi se temea – *se temea* – de *loki, tinda*[81]*, kathal*[82]*, kaddu*[83], *patrel*[84] şi de saag[85]-ul din piaţă.

Când mâncau împreună, erau întotdeauna stingheriţi – el agasat de capriciile ei şi de faptul că nimic nu-i era pe plac, iar ea revoltată de gesturile lui energice, de degetele lui vârâte în sos, de leorpăielile şi de plescăielile sale. Judecătorul îşi mânca până şi pâinea, fie ea *chapati, puri* sau *paratha,* cu cuţitul şi furculiţa. Şi stărui ca în prezenţa lui şi Sai să facă la fel.

Şi totuşi Gyan era absolut sigur că Sai e mândră de comportamentul ei, că, poate, se preface ruşinată de lipsa ei de indianitate, însă în realitate îşi subliniază astfel poziţia socială. O, da! Atitudinea adoptată permitea acel lux pervers, încântarea supremă de a te putea lua singur peste picior, de a te critica singur, cu scopul de a obţine efectul contrar – *nu, n-ai căzut, tu, trandafir sacru!*

Aşadar, luat de avânt, Gyan le povesti toate acestea. Le spuse de puşti, de bucătăria bine aprovizionată, de băuturile din dulap şi de faptul că nu aveau telefon, deci nici posibilitatea să cheme pe nimeni în ajutor.

---

[81] Specie de bostan specifică Indiei şi Pakistanului, cu diametrul de 5-8 centimetri şi fructe verzi şi turtite, de mărimea merelor, cu seminţe comestibile după ce sânt prăjite.

[82] Plantă din familia *Moraceae,* cu cel mai mare fruct ce creşte în copac de pe planetă. Fructul poate ajunge la un diametru de 90 de centimetri şi la 36 de kilograme. Cunoscut şi sub numele de *nangka* sau *jackfruit,* este fructul naţional al Bangladeshului şi al Indoneziei.

[83] Dovleac.

(Continuă în pag, urm.)

[84] Sau *patra,* fel de mâncare vegetarian din Gujarat, având drept principal ingredient planta *Caladium* (care în stare naturală e toxică).

[85] Garnitură foarte populară din spanac, frunze de muştar sau alte verdeţuri, cu condimente şi diverse ingrediente. Cel mai cunoscut fel de *saag* este *saag paneer,* care conţine şi brânză.

Însă a doua zi dimineaţă, când se trezi, se simţi din nou cuprins de vinovăţie. Se gândi cum, cu un an în urmă, ei doi stăteau încolăciţi în iarba deasă, sub copacii înalţi, ce sfredeleau cerul, şi păienjenişul de stele ce se zărea printre ferigile preistorice.

Dar cât de volatilă era dragostea! Gyan vedea acum că ea n-are nimic de-a face cu consistenţa şi nu era nicio scriptură. Era o stare de nesiguranţă ce putea naşte trădarea, şi lua forma oricărui lucru în care o turnai. Iar adevărul era că îţi venea greu să te abţii s-o torni în multe, foarte multe vase. Putea fi folosită în tot soiul de scopuri… îşi dori să fi existat o constrângere şi simţi cu adevărat cum îl cuprinde frica.

Treizeci

Îngrijorat din pricina problemelor tot mai mari pe care le întâmpina în piaţă şi a deficienţelor de aprovizionare provocate de greve, bucătarul tocmai punea în tocana lui Mutt nişte carne de bivol, articol din ce în ce mai greu de găsit. Despachetă halca din ziarul îmbibat cu sânge şi, din senin, îl copleşi gândul că în mâna lui se află de fapt două kilograme din trupul fiului său.

Cu mulţi ani în urmă, când soţia bucătarului căzuse din copac în timp ce aduna frunze pentru capră şi murise, toată lumea spusese că stafia ei ameninţa să-l ia pe Biju la ea, pentru că murise de moarte violentă. Preoţii susţineau că un spirit ce trece pe lumea cealaltă în acest fel rămâne supărat. Nevasta lui fusese o persoană blândă – de fapt, dacă se gândea bine, şi-o amintea ca pe o femeie ce vorbea doar foarte rar –, însă oamenii stăruiseră că e cum spun ei, că Biju şi-a văzut mama, o apariţie transparentă în miez de noapte, încercând să-l înşface. Familia lui s-a dus cu mic, cu mare până la oficiul poştal din cel mai apropiat oraş şi a trimis un potop de telegrame pe adresa judecătorului. În acele zile telegramele soseau cu un factor poştal care agita o suliţă, alergând de la un sat la altul.

— În numele reginei Victoria, lăsaţi-mă să trec! rostea el pe un ton cântat şi ascuţit, fără să ştie sau să-i pese că persoana invocată nu mai conducea de mult ţara.

— Preotul a zis că trebuie făcut *balli* la *amavas* în cea mai întunecată noapte fără lună a lunii. Trebuie să sacrifici o găină.

Judecătorul a refuzat să-i dea drumul bucătarului să plece.

— Superstiţii! Eşti un prost! Aici de ce nu e nicio stafie?

N-ar fi şi aici dac-ar fi în satul tău?

— Pentru că aici e curent electric, a zis bucătarul. Le e frică de curent şi în satul nostru nu avem, de-aia…

— Ai trăit degeaba până acum? a zis judecătorul. Stai la mine-n casă, te duci la un doctor adevărat, ai învăţat să citeşti şi chiar şi să scrii cât de cât, mai citeşti şi ziarele şi toate astea absolut degeaba! Tot te mai laşi dus de nas de preoţii care nu vor decât să-ţi ia banii.

Toţi ceilalţi servitori l-au sfătuit în cor pe bucătar să nu ţină seama de părerea stăpânului lor şi să facă tot ce poate ca să-şi salveze fiul, pentru că, în mod sigur, acele stafii chiar existau:

— *Hota hai hota hai,* e musai s-o faci.

Bucătarul s-a dus la judecător cu o poveste inventată, cum că acoperişul cocioabei sale din sat a fost iar spulberat de ultima vijelie. Judecătorul a cedat, iar bucătarul a pornit spre sat.

Acum, după atâţia ani, începea să se teamă că jertfa nu şi-a împlinit menirea, că efectul ei a fost cumva desfăcut de minciuna spusă judecătorului, că spiritul nevestisii nu a fost deloc potolit, că ofranda n-a fost înregistrată adecvat sau, poate, n-a fost suficient de îndestulătoare. Sacrificase o capră şi o găină, dar dacă spiritul tânjea de fapt după Biju?

Prima încercare a bucătarului de a-şi trimite fiul în străinătate avusese loc cu patru ani în urmă, când în

Kalimpong apăruse un agent de recrutare pentru personalul unei nave de croazieră şi anunţase că primesc cereri de angajare pentru chelneri, ajutoare de bucătari şi îngrijitori de toalete – personal pentru munca cea mai de jos, toţi urmând să apară la cina festivă finală în smoching şi papion, patinând pe gheaţă, aranjaţi într-o piramidă, căţăraţi unii pe umerii celorlalţi, cu ananaşi pe capete şi flambând clătite.

— Vă vom ajuta să vă găsiţi de lucru legal în

S.U.A.!!! ziceau reclamele tipărite în ziarul local şi lipite pe ziduri în diverse locuri din oraş.

Individul şi-a închiriat un birou temporar la hotelul Sinclair.

Coada formată în faţa biroului înconjura hotelul şi ajungea iar la intrare, motiv pentru care cele două capete ale ei se amestecau şi, nefiind foarte clar cine şi unde anume a fost la rând, unii profitară fără jenă şi se băgară în faţă.

Biju, care locuia împreună cu bucătarul în Kalimpong, a fost foarte încântat să intre mai repede decât se aştepta. Fusese chemat la interviu, în ciuda obiecţiilor judecătorului. De ce nu voia să se gândească să-i ia locul tatălui său atunci când bătrânul o să iasă le pensie?

Biju luă cu el câteva dintre recomandările contrafăcute ale bucătarului, pentru a dovedi că vine dintr-o familie de oameni cinstiţi, precum şi o scrisoare de la părintele Booty unde era caracterizat drept o persoană de o moralitate fără pată, şi una de la unchiul Potty, care spunea că băiatul ştie să facă cea mai bună friptură din lume, în ciuda faptului că nu mâncase în viaţa lui nimic gătit de respectivul băiat, care nici el nu mâncase vreodată ceva gătit de el însuşi, pentru că pur şi simplu nu gătise niciodată. Bunica lui îl hrănise şi îl răsfăţase toată viaţa, cu toate că erau una dintre cele mai sărace familii dintr-un sat de amărăşteni.

Şi totuşi interviul a fost un mare succes.

— Pot să fac orice fel de budincă. Fie ea continentală ori indiană.

— Vai, dar e excelent! în fiecare noapte avem bufet cu şaptesprezece feluri de dulciuri.

Atunci când Biju a fost anunţat că a fost acceptat şi a semnat pe linia punctată de pe formular, a fost o clipă de neuitat.

Bucătarul era atât de mândru:

— Din cauza budincilor de care i-am povestit… în fiecare seară au un bufet mare pe vas, care vas e ca un hotel, înţelegi, şi totul e exact ca la cluburile de altădată. Angajatorul l-a întrebat ce ştie să facă şi el a zis „Ştiu să fac aia şi aialaltă, orice doriţi. Tort Alaska, insulă plutitoare,

fursecuri cu coniac”.

— Eşti sigur că poţi să ai încredere în individul ăla? l-a întrebat paznicul de la MetalBox.

— Sută la sută, a zis bucătarul, apărându-1 pe cel ce-i apreciase atât de tare fiul.

În seara următoare s-au întors la hotel cu fişa medicală completată şi cu un cec bancar pentru suma de opt mii de rupii, contravaloarea comisionului agentului şi costul cursului de pregătire, ce urma să aibă loc la Kathmandu, căci toţi considerau că este absolut firesc să trebuiască să plăteşti pentru a-ţi face rost de o slujbă. Agentul de recrutare a completat o chitanţă pentru cecul bancar, a verificat fişa medicală, întocmită gratis de doctoriţa de la bazar, care fusese extrem de drăguţă şi-i trecuse o tensiune mai mică decât o avea, îi sporise puţin greutatea şi completase rubrica aceea cu vaccinurile cu datele la care ar fi fost normal să le fi făcut – în cazul în care acest lucru s-ar fi întâmplat.

— Trebuie să fie perfecte, ca să n-ai probleme cu cei de la ambasadă, pentru că pe urmă ce te faci? spusese ea.

Ştia acest lucru pentru că în urmă cu câţiva ani îşi trimisese propriul fiu în străinătate. In schimbul serviciului făcut, Biju i-a promis să ia cu el în Statele Unite pachetul cu brânză *churbi* uscată şi să-l expedieze fiului ei, care tocmai îşi făcea rezidenţiatul în medicină în Ohio, pentru că pe vremea când stătea la internatul unei şcoli din Darjeeling, băiatul îşi făcuse un obicei din a o mesteca în timp ce învăţa.

După două săptămâni Biju s-a dus la Kathmandu cu autobuzul, pentru săptămâna de pregătire organizată de biroul central al agenţiei de recrutare.

Kathmandu era un oraş de lemn sculptat, alcătuit din temple şi palate prinse în hăţişul dezagregant al betonului modern, ce se întindea până departe în zarea prăfuită şi până sus, spre cer.

Se uită în zadar după munţi, după Everest. Unde era? Traversă şosele plate, trecu de un nod de străduţe

medievale ce încă mai păstrau sunetele de odinioară, văzu o stradă de fierari, o uliţă de olari ce amestecau lutul, paiele şi nisipul cu picioarele goale, şobolani ronţăind dulciuri într-un templu al lui Ganesh. La un moment dat undeva se deschise un oblon strâmb, pe care erau desenate steluţe, şi pe geam se iţi un cap de fată cu un chip parcă ieşit dintr-un basm, a cărui puritate făcea notă discordantă cu fundalul îmbâcsit şi murdar. Însă, atunci când se uită a doua oară, fata dispăruse. În locul ei apăruse o cotoroanţă bătrână şi veştejită, ce s-a adresat imediat altei zgripţuroaice, aflată în drum spre templu, cu o tavă de ofrande pentru *puja.* Apoi s-a trezit din nou printre blocuri de beton, scutere şi autobuze. Pe un panou se vedea un afiş cu o reclamă la lenjerie intimă masculină, înfăţişând nişte chiloţi cu şliţul umflat. Pe umflătură era desenată o cruce. „Un buzunar de încredere.” Nişte străini amuzaţi se fotografiau în faţa lui. In josul unei străzi, după colţ, în spatele unui cinematograf, era o mică măcelărie, cu un şir de gheare galbene de pui într-un aranjament decorativ cu aspect de franjuri deasupra uşii. In faţa prăvăliei un bărbat stătea cu mâinile întinse, pe care i se prelingeau zemuri de carne, deasupra unui lighean ruginit, plin cu apă amestecată cu sânge, iar numărul trecut pe zidul de lângă uşă se potrivea perfect cu adresa pe care Biju o avea în buzunar: blocul 223 A, parter, în spate la Pun[86] Cinema.

— Încă unul! a strigat individul către camera din spatele prăvăliei.

Alţi câţiva bărbaţi se luptau cu o capră ce opunea rezistenţă, pentru că tocmai zărise inima altei rumegătoare din propria-i spiţă zăcând aruncată pe jos.

— Ai fost păcălit! a spus măcelarul râzând. Nu pot să cred cât de mulţi oameni au vrut să plece în S.U.A.

Bărbaţii au legat capra fedeleş şi au ieşit zâmbitori, toţi cu vestele pline de sânge.

— Înc-un idiot. Cine se duce şi dă banii în felul ăsta? De unde vii? Din ce crezi că e făcută lumea? Din escroci!

[86] Calambur, joc de cuvinte (engl.).

Escroci! Du-te şi fă o plângere la poliţie. Nu că ar face cineva ceva…

Înainte ca măcelarul să taie gâtul caprei, Biju l-a auzit cum se pregăteşte de gestul final, urlând la ea *„Curvă ce eşti, căţea nenorocită, pizdă nesimţită,* sali *idioată !”.* O trase de cap şi o ucise.

Trebuie să înjuri o fiinţă pentru a o putea distruge.

În timp ce Biju stătea perplex în faţa prăvăliei, întrebându-se ce să facă, măcelarii au jupuit capra, după care au atârnat-o cu capul în jos, pentru a lăsa să i se scurgă tot sângele.

A doua încercare de a pleca în America a fost o cerere directă şi simplă pentru o viză turistică.

Un tip de la ei din sat încercase de cincisprezece ori şi, recent, la cea de-a şaisprezecea tentativă, primise viza.

— Nu te da bătut niciodată, îi sfătuia el pe băieţii din sat. La un moment dat va veni şi ziua ta norocoasă.

— Este ambasada americană? l-a întrebat Biju pe un paznic din faţa clădirii cu frontispiciu impresionant.

— Amreeka nehi, bephkuph. Aici e ambasada Statelor Unite ale Americii!

Biju s-a apropiat de el:

— Unde e ambasada americană?

— Acolo.

Bărbatul a arătat în spate, spre aceeaşi clădire.

— Acolo e S.U.A.

— E acelaşi lucru, a zis enervat paznicul. Ai face bine să ştii măcar atâta lucru, *bhai,* înainte să te sui în avion.

În faţa ambasadei stăteau – se pare că de zile întregi – o mulţime de oameni prost îmbrăcaţi, ce-şi făcuseră aici un soi de tabără. Familii întregi veniseră din localităţi îndepărtate şi trăiau din mâncarea adusă la pachet. Unii erau desculţi, alţii cu papuci crăpaţi de plastic şi toţi miroseau deja a sudoare străveche, cea a unui drum fără sfârşit. În clipa în care intrai în clădire, te întâmpina aerul condiţionat şi puteai aştepta pe şirurile de scaune portocalii sudate între ele, ce se cutremurau de fiecare dată când

unul dintre cei aşezaţi începea să-şi hâţâne genunchii.

Prenumele: Balwinder
Numele: Singh
Alte nume: ———
Ce alte nume???

Nume de alint, a zis cineva şi, plini de încredere, au început să scrie: „Guddu, Dumpy, Plumpy, Cherry, Ruby, Pinky, Chicky, Micky, Vicky, Dicky, Sunny, Bunny, Honey, Lucky…”

După ce s-a gândit puţin, a scris şi Biju „Baba”.

— Formular de viză? Formular de viză? ziceau tot felul de inşi dubioşi, ce mişunau prin zonă pe ricşe. Fotografie de paşaport *chahiye ?* Fotografie de paşaport? Campa Cola *chahiye,* Campa Cola?

Uneori absolut toate documentele pe care le aduceau cu ei petenţii erau contrafăcute: certificatele de naştere, fişele medicale cu vaccinurile făcute, garanţiile financiare. Exista un loc încântător unde te puteai duce şi unde vedeai sute de funcţionari stând picior peste picior în faţa maşinilor de scris, gata să te ajute cu timbre şi limbajul legal adecvat pentru orice fel de cerere imaginabilă…

— Dar unde să găseşti atâţia bani?

Cineva de la rând se temea să nu fie refuzat fiindcă are prea puţini bani în bancă.

— *Ooof,* nu poţi arăta că ai atât de puţini! a râs altcineva, uitându-se peste umăr, pentru a estima cât mai obiectiv situaţia. Nu ştii cum se face?

— Cum?

— Toată familia mea, i-a explicat omul, unchii din toată lumea, din Dubai, Noua Zeelandă, Singapore, toţi au virat bani în contul vărului meu din Tulsa. Banca a tipărit extrasul de cont, vărul meu a trimis o scrisoare de garanţie autentificată la notar, după care le-a expediat banii înapoi celor care i-au trimis. Cum altfel să ai destul ca să le fii pe plac?

La difuzorul invizibil s-a auzit un anunţ:

— Toţi cei veniţi pentru viză sunt rugaţi să se aşeze la coadă la ghişeul numărul şapte, pentru a primi un număr de ordine.

— Ce, ce, ce-au zis?

La fel ca jumătate dintre cei prezenţi, Biju n-a înţeles ce-a spus respectiva voce, însă i-a văzut pe cei care înţeleseseră fugind fericiţi să prindă locuri în faţă, să facă ce trebuie. Sudoare, scuipat, strigăte şi năvală disperată. S-au năpustit spre fereastra ghişeului, străduindu-se să se lipească suficient de tare de ea ca să nu mai poată fi mişcaţi din loc. Tinerii au dat buzna ca un tăvălug, măturând din calea lor bunicuţe ştirbe şi călcând în picioare copilaşi. Aici nu era locul potrivit să-ţi aminteşti de bunele maniere, iar rândul se alcătui în felul următor: în faţă bărbaţi singuri, cu feţe de lupi, apoi bărbaţi cu familii, femei singure şi – ultimul – Biju, cel mai prăpădit dintre toţi. Împingăreţul şef, locul întâi – cât de zâmbitor şi de mulţumit de sine era! Şi-a netezit hainele, înfăţişându-se cu manierele ireproşabile ale unei pisici. Sunt civilizat, domnule, gata pentru S.U.A. Sunt civilizat, doamnă. Biju remarcă faptul că ochii personajului, atât de însufleţiţi când se uitau la străini, se goleau de orice expresie atunci când şi-i întorcea spre concetăţenii şi concetăţenele sale, trecând pe deasupra lor ca şi cum nu i-ar fi văzut.

Unii aveau să fie aleşi, iar alţii refuzaţi. Aici nu era vorba despre ce e corect sau incorect. Ce făcea balanţa să se încline într-o parte sau într-alta? Era un simplu capriciu: nu le plăcea faţa ta, afară erau patruzeci şi cinci de grade Celsius, prin urmare înăuntru apărea o reacţie de sastiseală faţă de toţi indienii, sau, poate, pura întâmplare de a te afla la coadă în spatele unui da sporea şansele ca ţie să ţi se zică nu. Îl apuca tremuriciul când încerca să-şi imagineze ce le-ar putea stârni acestor oameni antipatia faţă de el. Era de presupus însă că îşi începeau interviurile amabili şi relaxaţi, după care, având de-a face cu atâţia inşi tâmpiţi şi enervanţi, cu poveştile lor demente de viaţă, cu minciunile lor şi cu dorinţa de a rămâne în Statele Unite de-abia

ascunsă în spatele promisiunilor fierbinţi că se vor întoarce, răspundeau cu o rafală de mitralieră, fără urmă de discriminare: NU! NU! NU! NU! NU!

Pe de altă parte, celor ce se aflau acum în faţă le-a trecut prin minte că la început, proaspeţi şi cu mintea mai vioaie, funcţionarii aveau mai multe şanse să verifice la sânge documentele, descoperind astfel cu uşurinţă fisurile din orice argumentaţie dubioasă… Sau puteau să înceapă, dintr-o pornire perversă, prin a refuza câteva persoane – aşa, de antrenament.

Nu exista nicio cale prin care să afli ce e în mintea şi în sufletul acestor americani măreţi, iar Biju fixă cu mare atenţie ghişeele, încercând să descifreze un tipic la care să ia aminte. Unii funcţionari păreau mai cumsecade decât alţii. Unii te priveau cu dispreţ, alţii erau serioşi, iar alţii, pe care se vedea clar că aduc ghinion, trimiteau pe toată lumea la plimbare cu mâna goală.

Nu mai era mult şi soarta lui avea să fie pecetluită, îşi spuse: Ia-ţi un aer viteaz, ca şi cum n-ai nimic de ascuns. Fii clar şi ferm când răspunzi la întrebări şi uită-te drept în ochii funcţionarului, pentru a-i arăta că eşti cinstit. Însă atunci când eşti în pragul isteriei şi-ai adunat atâta spaimă şi violenţă în suflet, încât cu greu te abţii să nu explodezi, nu poţi părea onest şi calm decât minţind cu neruşinare. Prin urmare, cinstit sau necinstit, luându-şi făţarnic aerul cel mai onest cu putinţă, urma să stea în faţa geamului antiglonţ, repetând încă răspunsurile la întrebările care ştia că vor urma, întrebări la care trebuia să aibă răspunsuri perfecte, croite după dorinţa funcţionarului.

— Câţi bani aveţi?

— Puteţi să ne dovediţi că n-o să rămâneţi acolo?

Biju se uită la ceilalţi, cărora li se punea întrebarea clar şi direct, cu privirea fixă şi lipsită de orice urmă de stânjeneală – lucru ciudat, având în vedere grosolănia întrebării. Când va sta în faţa ghişeului, simţind cu fiecare fibră a trupului că e dispreţuit din adâncul sufletului, trebuia să răspundă cât mai inteligent, însă şi cât mai umil

cu putinţă. Dacă se bâlbâia, se străduia prea tare, părea prea încrezut, devenea confuz ori dacă nu reuşeau să obţină rapid şi uşor ce doreau de la el, era refuzat pe loc. In această încăpere era un adevăr acceptat că toţi indienii sunt gata să se lase supuşi oricăror umilinţe pentru a ajunge în State. Puteai să le arunci mormane de rahat în cap şi ei tot aveau să se târască spre tine, implorându-te…

— Şi care este scopul vizitei dumneavoastră?

— Ce trebuie să zicem, ce trebuie să zicem? discutau cei de la rând. O să spunem că un *hubshi* a dat buzna în prăvălie şi ne-a omorât cumnata, iar acum trebuie să ne ducem la înmormântarea ei.

— Nu spune asta.

Un student la Inginerie, care studia deja la Universitatea North Carolina, şi venise aici pentru reînnoirea vizei, ştia că nu sună bine deloc.

Însă a fost imediat redus la tăcere. Cuvintele lui îl făcură antipatic pe loc.

— De ce nu?

— E exagerat. E un stereotip. Or să intre la bănuieli.

Însă respectivii au ţinut-o pe-a lor. Era un lucru cunoscut întregii omeniri:

— Negrii sunt cei care fac din astea.

— Da, da, încuviinţară alţi câţiva de la rând. Da, da. Negrii, care trăiesc ca maimuţele în copaci şi care nu sunt ca noi, atât de civilizaţi…

Au fost, fireşte, extrem de şocaţi să vadă că la ghişeu se află o afro-americancă. (Dumnezeule, dacă îi acceptau pe ei, în mod sigur că americanii aveau să-i întâmpine cu braţele deschise pe indieni, nu? Ce fericiţi or să fie să ne vadă!)

Însă… unii dintre cei din faţa lor fuseseră deja refuzaţi. Îngrijorarea lui Biju crescu în clipa în care văzu o femeie începând să urle şi să se dea de ceasul morţii, într-un acces de epilepsie provocat de supărare.

— Oamenii ăştia nu-mi dau drumul să mă duc, fiica mea tocmai a făcut un copil, oamenii ăştia nu mă lasă să plec,

nu pot nici măcar să-mi văd la faţă nepotul, ce oameni… îmi vine să mor… nu mă lasă nici măcar să-mi văd la faţă nepotul…

Iar agenţii de pază se năpustiră imediat şi o târâră afară, pe coridorul igienizat cu soluţii concentrate împotriva microbilor şi a bacteriilor.

Bărbatul cu povestea cu *hubshi* cel criminal a ajuns la ghişeul femeii *hubshi. Hubshi hubshi bandar bandar*. Îşi stoarse creierii pentru a găsi o soluţie rapidă – o, nu, prejudecăţile indiene normale nu aveau să ţină aici, nici dispreţul şi mârlănia – dar povestea se făcuse fărâme în capul lui.

— Mexican, zi mexican, şopti cineva.

— Mexican?

Ajunse la geam, repliindu-se sub presiunea ameninţării şi adoptând cea mai onestă postură posibilă.

— Bună dimineaţa, doamnă… (Mai bine să n-o mânii pe această *hubshi, yaar.* Atât de mult îşi dorea să emigreze în S.U. ale A., că putea să facă până şi efortul de a fi politicos cu negrii.) Da, doamnă, ceva de genul ăsta, mexican-texican, nu ştiu precis, spuse el către femeia care-1 scrută cu o privire de entomolog (mexican-texican?? ?) Nu știu, doamnă, a continuat el foindu-se agitat, eu parcă aşa l-am auzit pe fratele meu c-a zis, dar ştiţi cum e, e aşa de supărat, că nu te apuci să-i ceri amănunte.

— Nu, nu vă putem da viză.

— De ce, doamnă, vă rog, doamnă, mi-am cumpărat deja biletul, doamnă…

Iar cei care aşteptau să primească viza şi aveau cămine spaţioase, vieţi tihnite, jeanşi, maşini englezeşti, cu şofer, ce-i aşteptau afară pentru a-i aduce înapoi acasă pe străzile sărăcăcioase, bucătari ce fuseseră nevoiţi să renunţe la siestă pentru a-şi aştepta stăpânii cu prânzul până târziu (ceva uşor – macaroane cu brânză…), oamenii aceştia făceau permanent eforturi să stea departe de uriaşa mulţime a celor săraci. Prin ţinută, vestimentaţie şi accent,

încercau să le transmită funcţionarilor mesajul că ei sunt un grup deja selectat, restrâns numeric şi perfect pentru călătoria în scopuri turistice, că ştiu să mânuiască atât cuţitul, cât şi furculiţa, nu râgâie zgomotos şi nu-şi fac nevoile urcaţi cu picioarele pe scaunul de la WC, aşa cum încă mai făceau chiar în acest moment multe femei de la ţară, ce nu văzuseră în viaţa lor o toaletă, aşa că luau apă în mâini din bazinul de sus pentru a se şterge la fund, inundând podeaua cu apă amestecată cu bucăţele de fecale.

— Am mai fost în străinătate şi m-am întors de fiecare dată. Puteţi verifica în paşaport.

Anglia. Elveţia. America. Până şi Noua Zeelandă. Abia aşteptau ca, odată ajunşi la New York, să se ducă să vadă cel mai recent film, să meargă la o pizza, să bea vin californian, dar şi chilian – foarte bun, ştiţi şi dumneavoastră, şi la un preţ rezonabil. Dacă ai avut noroc o dată, o să ai şi-a doua oară.

Biju se apropie de ghişeul la care fusese repartizat, iar de dincolo de geam îl întâmpină un tânăr cu un aer îngrijit şi cu ochelari. Albii păreau mai curaţi pentru că erau albi. Cu cât erai mai tuciuriu, se gândi Biju, cu atât arătai mai nespălat.

— De ce vreţi să mergeţi în America?

— Aş vrea să merg ca turist.

— De unde ştim că vă veţi întoarce?

— Familia mea, soţia şi fiul meu, sunt aici. Şi magazinul meu.

— Ce magazin?

— Atelier foto.

Oare tipul de la ghişeu chiar îl credea?

— Şi unde veţi sta?

— La prietenul meu de la New York. Nandu îl cheamă şi iată adresa lui, dacă doriţi s-o vedeţi.

— Cât staţi?

— Două săptămâni, dacă nu aveţi nimic împotrivă. (O, te rog, doar o zi, o zi! O singură zi îmi ajunge!)

— Aveţi fonduri pentru a vă acoperi costurile călătoriei?

Arătă un extras de cont contrafăcut, procurat de bucătar de la un funcţionar corupt al unei bănci de stat, în schimbul a două sticle de Black Labei.

— Plătiţi la ghişeul de după colţ şi veniţi să vă ridicaţi viza după ora cinci.

Era adevărat sau visa?

Un ins cu care vorbise mai devreme, aflat la coadă în spatele lui, l-a strigat cu o voce stridentă:

— Ţi-a dat-o, Biju? Biju, ţi-a dat-o? *Biju? Biju!*

Ţipătul lui ascuţit, de păun, părea să sugereze că bărbatul e cumplit de îngrijorat pentru Biju, însă îngrijorarea, fireşte, se referea chiar la el.

— Da, mi-a dat-o.

— Eşti cel mai norocos băiat din lume, a zis bărbatul.

Cel mai norocos băiat din lume. Se plimbă printr-un parc, pentru a se bucura de vestea cea mare singur. Apa murdară de la canalizare era folosită la stropitul unui petic de iarbă luxuriantă şi urât mirositoare, ce strălucea surâzând în amurg. Biju goni un şir de porci ce se bălăceau în apa murdară, cu urme negre de jeg pe burtă de la mizeria din apă, şi fugi după ei, jubilând.

— Hopa-hop! strigă el.

Ciorile ce stătuseră pe spinarea porcilor îşi luară zborul într-un stol indignat, obligate să se lanseze în aer cu spatele. Un alergător în trening se opri să se zgâiască la scenă, iar şoferul, care-1 aştepta şi tocmai îşi curăţa dinţii cu o crenguţă de *margusa,* s-a oprit să se uite şi el. Biju a fugit după o vacă.

— Hopa-hop!

A sărit peste plantele ornamentale şi s-a repezit la bara pentru exerciţii, apoi a făcut ridicări şi flotări.

A doua zi i-a trimis tatălui său o telegramă, semnată „Cel mai norocos băiat din lume”, ştiind că atunci când o va primi, tatăl lui va fi cel mai fericit tată din lume. N-avea,

fireşte, de unde să ştie că şi Sai avea să fie fericită la culme. Nici că, atunci când se dusese la Kalimpong, la acel interviu de tristă amintire pentru slujba pe vasul de croazieră, fusese destul de şocată de revelaţia faptului că bucătarul are propria lui familie şi că, aşa cum era şi firesc, gândurile lui se îndreptau în primul rând asupra acesteia. Dacă fiul lui era prin preajmă, bucătarul o să-i acorde minima atenţie pe care era obligat să i-o acorde. Ea era doar alternativa, cea căreia îi oferea afecţiunea dacă nu-l putea avea lângă el pe Biju, sânge din sângele lui.

— Uraaa! strigase ea când aflase de viză. Hip, hip, ura!

În Gandhi Cafe, după trei ani şi ceva de când primise viza, cel mai norocos băiat din lume a alunecat în bucătăria lui Harish-Harry pe nişte spanac stricat, a zburat vijelios pe mâzga verde şi a căzut în bot, cu un pocnet puternic. Era genunchiul lui. Nu s-a mai putut ridica.

— Puteţi chema un doctor? i-a zis el lui Harish-Harry după ce Saran şi Jeev l-au ajutat să se întindă pe salteaua lui, aflată printre legume.

— Doctor! Tu ştii cât costă serviciile medicale în ţara asta?!

— S-a întâmplat aici. E responsabilitatea ta.

— Responsabilitatea mea!

Harish-Harry se uită furios la el.

— *Tu* aluneci în bucătărie. Dacă aluneci pe stradă, atunci pe cine dai vina, *hm* ?

Băiatul ăsta îşi făcuse o impresie greşită. Harish-Harry fusese prea bun cu el, iar Biju înţelesese greşit acele nopţi în care ţinuse în poală sufletul cu loialităţi împărţite al şefului său, unindu-le cu axiomele preferate ale lui Harish-Harry.

— Eu te iau la mine. Te angajez fără niciun act, te tratez ca pe propriul meu fiu şi aşa mă răsplăteşti? Te las să stai aici fără nicio chirie. Crezi că-n India ai câştiga vreodată atâţia bani? Ce drept ai să-mi spui aşa ceva? E vina mea că nici măcar pe jos nu eşti în stare să ţii curat? TU ar trebui să

mă plăteşti PE MINE fiindcă n-ai făcut curat, fiindcă ai făcut din locul ăsta o cocină de porci! M-ai auzit PE MINE zicându-ţi vreodată c-ai făcut din locul ăsta o cocină de porci?

Genunchiul îndurerat îl făcu pe Biju curajos, reducându-l la directeţe animală. Se uită la Harish-Harry cu ochii scoşi din orbite, uitând să se mai prefacă. In aceste clipe de durere fizică sentimentele i se clarificaseră complet.

— Fără noi, care stăm ca într-o cocină, zise el, ce-ai face? Aşa faci tu banii. Ne plăteşti cu mai nimic, ştiind că nu putem face nimic, şi ne pui să muncim zi şi noapte, pentru că n-avem acte. De ce nu garantezi pentru noi, ca să ne putem lua cartea verde?

Explozie vulcanică:

— Cum să garantez pentru voi? Dacă garantez pentru *voi,* o să trebuiască să garantez şi pentru *Rishi,* şi dacă garantez pentru *Rishi,* atunci va trebui să garantez şi pentru *Saran,* pe urmă pentru *Jeev,* după care o să vină şi *domnul Lalkaka* şi-o să zică, cum, dar eu sunt cel mai vechi de aici, sunt cel mai distins şi ar trebui să fiu primul pe listă. Eu de ce nu? Va trebui să mă duc la INS şi să spun că niciun cetăţean american nu poate face această muncă. Va trebui s-o dovedesc. Va trebui să dovedesc faptul că am dat anunţ în ziar. Îmi vor lua restaurantul la puricat. Or să-l inspecteze centimetru cu centimetru şi-or să pună întrebări. Şi legea zice că proprietarul e cel care trebuie arestat dacă angajează personal fără acte. Dacă nu eşti fericit aici, atunci eşti liber să pleci chiar acum. Du-te să găseşti pe cineva care să garanteze pentru tine. Ştii cât de uşor găsesc pe altul? *Ai idee cât eşti de norocos ? ? ?* Crezi că în oraşul ăsta nu sunt mii de oameni care-şi caută de lucru? Te înlocuiesc uite-aşa! îşi pocni el degetele. Pocnesc din degete şi într-o secundă or s-apară sute de persoane. *Piei din ochii mei!*

*Î*nsă fiindcă Biju nu era în stare să se mişte, Harish-Harry a fost cel care a trebuit să plece. Urcă scările, după care le coborî iar, fiindcă dispoziţia i se schimbase brusc. Aşa era mereu: pornea o rafală de tunete şi fulgere, apoi se calma

brusc.

— Uite ce e, zise el pe un ton mai blând, când m-am purtat eu urât cu tine? Nu sunt un om rău. Nu poţi să spui asta. De ce-mi sari la beregată? îmi risc în fiecare zi pielea pentru tine, Biju. Ce vrei mai mult? Lucrurile pe care mi le ceri sunt prea riscante. Nu pot să le fac.

Scoase cincizeci de dolari din portofel.

— Poftim. Ce-ar fi să te odihneşti puţin? Poţi să tai legume şi întins în pat, iar dacă nu-ţi trece, întoarce-te acasă. Doctorii din India sunt ieftini şi buni. Du-te şi îngrijeşte-te cât se poate de bine şi mai târziu poţi să te întorci. Poţi să vii oricând înapoi.

Pe podea se reflecta o formă geometrică modestă, proiectată de lumina dimineţii – un mic romb strecurat prin grilaj.

— Băiat obraznic ce eşti.

Harish-Harry clătină din deget, pus pe glumă.

Lumina începu să se scurgă din forma geometrică, îşi pierdu conturul şi ieşi, strecurându-se unduios pe lângă pereţi.

Să se întoarcă.

Să plece înapoi.

Cineva dintr-una din bucătăriile din trecutul lui Biju spusese:

— Dac-ar fi chiar atât de rău, n-aţi fi atât de mulţi aici.

Însă *ERA rău* şi *CU TOATE ASTEA* erau atât de mulţi aici… Era cumplit, cumplit de greu. Milioane de oameni îşi riscau viaţa, erau umiliţi, urau, îşi pierdeau familiile… ŞI TOTUŞI erau atât de mulţi aici.

Însă Harish-Harry ştia asta. Cum altfel putea să spună atât de detaşat „Du-te acasă, întoarce-te”?

— Băiat obraznic ce eşti… a zis el din nou, când i-a adus lui Biju *prasad*[87] de la templul din Queens. Să-mi faci tu atâtea griji şi necazuri!

Şi de la acel *prasad* Biju înţelese că nu trebuie să se mai aştepte la nimic. Era o capcană, un vechi truc indian

[87] Graţie divină, ofrandă sfinţită.

practicat între stăpân şi slujitor: patriarhul cel binevoitor care cucereşte loialitatea angajaţilor; le oferă oamenilor salarii de sclavi şi, din când în când, câte o cutie cu bomboane ori un dar scump…

Culcat pe saltea, Biju privi prin grilajul ferestrei deplasarea soarelui pe şirul de clădiri de vizavi. Din orice unghi te-ai fi uitat la acest oraş lipsit de orizont, vedeai tot mai multe clădiri înălţându-se spre cer, ca nişte liane din junglă flămânde după lumină, cu partea inferioară aflată într-un semiîntuneric perpetuu, unde ziua se strecura în fâşii prin labirintul de beton, prelingându-se în apartamente la anumite momente precise şi fulgurante, cu o nuanţă arămie, între 10 şi 12, între 10 şi 10:45 sau, poate, între 14:30 şi 15:45. Şi, ca în adăposturile celor săraci, unde orice lux e subînchiriat, împărtăşit şi trecut mai departe de la vecin la vecin, momentul sosirii ei era cunoscut şi aşteptat cu nerăbdare de pisici, de plante şi oamenii în vârstă, ce se bucurau să poată şedea, fie şi măcar un pic, cu căldura ei pe genunchi. Însă această lumină era atât de evanescentă, încât nu-ţi era cu adevărat de ajutor, şi părea mai degrabă o scurtă vizită a unei amintiri frumoase decât lumina însăşi.

După două săptămâni Biju începu să meargă cu ajutorul unei cârje. După încă două săptămâni durerea îl părăsi, însă nu acelaşi lucru se întâmplă cu problema cărţii verzi. Aceasta continua să-l îmbolnăvească.

Actele lui, actele lui. Cartea verde, cartea verde, *machoot sala oloo ka patha chaar xau bees,* cartea verde, care de fapt nici măcar nu era verde. Gândul îl apăsa, îl chinuia, îl sâcâia zi şi noapte. Nu se putea gândi la nimic altceva şi uneori i se făcea atât de greaţă, încât vomita, îmbrăţişând toaleta şi vărsându-şi gâtlejul în gâtlejul ei, aplecat deasupra ei ca un beţiv. Poşta îi aducea tot mai multe scrisori de la tatăl lui şi când le primea, plângea. Apoi le citea şi se înfuria îngrozitor.

— Te rog, ajută-1 pe Oni… Te-am rugat în scrisoarea

trecută, dar n-ai răspuns... S-a dus la ambasadă şi i-a impresionat foarte tare pe americani. O să sosească peste o lună... Poate îl găzduieşti la tine până când îşi găseşte ceva...

Biju începu să scrâşnească din dinţi în somnul plin de coşmaruri şi într-o dimineaţă se trezi cu un dinte crăpat.

— Parc-ai fi o betonieră, se plânse Jeev. Nu reuşesc deloc să dorm din cauza scrâşnitului tău şi a şobolanilor care fac curse pe-aici.

Într-o noapte Jeev s-a trezit şi a prins un şobolan în pubela de metal, în care animalul fora de zor.

A turnat peste el gaz de la brichetă şi i-a dat foc.

— Termină odată cu gălăgia, cretinu' dracului! au strigat bărbaţii de la etaj. Dobitocule! Ce dracu' faci? Lua-te-ar dracu' de idiot şi de tembel! 'Tu-ţi gura mă-tii! Culcă-te-n pizda mă-tii odată de cretin!

O ploaie de sticle de bere goale s-a revărsat asupra lor, spărgându-se cu zgomot.

— Întreabă-mă cât costă orice pereche de pantofi în tot Manhattanul şi o să-ţi spun de unde să îţi iei cu cel mai mic preţ.

Tot Saeed Saeed. Cum făcea de apărea lângă tine din senin, când oraşul era atât de mare?

— Hai, întreabă-mă!

— Nu ştiu.

— Fii atent la mine, omule, a zis Saeed cu blândeţe măsurată. Acum eşti aici, nu eşti la tine acasă. Orice vrei, n-ai decât să încerci şi vei obţine.

Engleza lui era deja suficient de bună ca să-i permită să citească două cărţi, *Nu-ţi mai face griji şi începe să trăieşti* şi *Cum să-ţi împărţi viaţa cu altcineva.*

În acest moment avea douăzeci şi cinci de perechi de pantofi. Unii nu erau de mărimea potrivită, însă îi cumpărase oricum, doar pentru frumuseţea lor aparte.

Piciorul lui Biju se reparase.

Dacă nu s-ar fi vindecat?

Ei bine, se vindecase.

Da, poate, poate că se va întoarce. De ce nu? Pentru a-şi face în ciudă sieşi şi sorţii sale, pentru a le oferi un prilej de bucurie duşmanilor lui, celor care-1 doreau plecat de-aici şi celor care ar fi exultat să-l vadă întors acasă… poate că da, poate chiar *o să se ducă* acasă.

În timp ce lui Saeed îi creştea colecţia de pantofi, Biju îşi cultiva mila de sine. Privind o gâză moartă din sacul cu *basmati* ce ajunsese aici tocmai din Dehra Dun, aproape că-i dădură lacrimile de supărare. Se minună la gândul călătoriei gânganiei şi-l copleşi duioşia rememorându-şi propria călătorie. In India aproape nimeni nu şi-ar fi permis să cumpere un asemenea orez şi trebuia să faci ocolul lumii pentru a găsi lucruri suficient de ieftine ca să le poţi înfuleca şi fără să fii bogat. Apoi, când te întorceai acasă, în locul din care proveneau ele, iar nu ţi le mai puteai permite.

— Stai acolo cât poţi, îi zisese bucătarul. Stai acolo. Fă bani. Nu te întoarce aici.

Treizeci si unu

În luna martie părintele Booty, unchiul Potty, Lola, Noni şi Sai se aflau în jeepul fermei elveţiene de lactate, în drum spre Gymkhana din Darjeeling, pentru a-şi schimba cărţile de la bibliotecă înainte ca situaţia urâtă de pe colină să apuce să se înrăutăţească.

Era la câteva săptămâni după jaful armat de la Cho Oyu şi un program de acţiune recent întocmit în Ghoom ameninţa cu:

Blocaje rutiere, pentru a opri activitatea economică şi a nu lăsa copacii de pe dealuri şi bolovanii din văile râului să o ia în jos, spre câmpie. Toate vehiculele trebuiau oprite.

Zi de doliu oficial pe data de 13 aprilie.

O grevă de şaptezeci şi două de ore în mai.

Nicio sărbătoare naţională. Nu se mai serbau Ziua Republicii, Ziua Independenţei şi nici ziua de naştere a lui Gandhi.

Boicotarea alegerilor cu sloganul „Nu vom sta în statul altui popor de la vest de Bengal”.

Neplata taxelor şi a împrumuturilor (foarte inteligent).

Arderea tratatului indo-nepalez din 1950.

Nepalez sau nu, fiecare om era încurajat (i se cerea) să contribuie la strângerea de fonduri şi să cumpere calendare şi casete audio cu discursurile ţinute de Ghising, conducătorul FNEG din Darjeeling, şi de Pradhan, liderul din Kalimpong.

Se cerea (era obligatoriu) ca fiecare familie – bengaleză, *lepcha,* tibetană, sikkimeză, *bihari, marwari,* nepaleză, sau oricare alt neam din acest talmeş-balmeş de etnii – să trimită câte un reprezentant masculin la fiecare procesiune şi, de asemenea, la arderea tratatului indo-nepalez.

Dacă nu te duceai, te descopereau şi… Ei bine, nimeni nu voia să afle pe pielea lui finalul acestei fraze neterminate.

— Un’ ţi-e fundu’? l-a întrebat unchiul Potty pe părintele Booty când acesta s-a suit în jeep.

Îşi studie cu atenţie prietenul. O gripă îl slăbise atât de tare pe părintele Booty, încât hainele păreau să-i atârne pe o concavitate.

— Nu mai ai pic de fund! Ţi-a intrat de tot la apă!

Preotul stătea pe un colac de înot, fiindcă avea posteriorul prea sensibil pentru a merge cu jeepul rigid, cu motor diesel, care avea o caroserie minimală, alcătuită din câteva bare şi foi de metal, cel mai simplu motor posibil şi parbrizul crăpat de pietrele ce săreau de pe drumurile desfundate, astfel încât arăta ca o pânză de păianjen. Maşina avea douăzeci şi trei de ani, dar încă mai mergea, iar părintele Booty susţinea că nicio altă maşină de pe piaţă nu poate rivaliza cu jeepul ăla.

În spate se aflau umbrelele, cărţile, doamnele şi câteva roţi de caşcaval, pe care părintele Booty trebuia să le livreze la hotelul Windamere şi la mânăstirea Loreto, unde îl mâncau dimineaţa cu pâine prăjită, plus o brânză specială pentru restaurantul Glenary’s, în ideea că i-ar fi putut convinge să renunţe la brânza Amul şi să o ia pe a lui. Doar că directorul n-a vrut. El era de părere că atunci când un produs vine într-o conservă făcută în fabrică şi are un nume scris pe el şi e prezentat în cadrul unei campanii naţionale de publicitate, e în mod categoric mult mai bun decât oricare altul făcut, de un fermier din zonă, un *thapci* dubios ce locuia mai jos, pe uliţă, şi care avea o vacă la fel de dubioasă.

— Dar este făcut de fermierii locali. Nu doriţi să-i sprijiniţi? nu se lăsă părintele Booty.

— Controlul de calitate, părinte, contracară directorul. Reputaţie la scară naţională în India, brand cu nume, respect din partea clienţilor, standarde internaţionale de igienă.

Însă părintele Booty nu-şi pierdea speranţa, fiind în ton cu optimismul primăverii, cu florile şi vietăţile înfoiate ce-şi lansau feromonii în lume.

Grădina mânăstirii St Joseph zumzăia atât de puternic de fecunditate, încât când trecură cu jeepul prin faţa ei, Sai se întrebă dacă nu cumva acest lucru le tulbura pe călugăriţe. Crinii uriaşi erau lipicioşi, şi-şi revărsau anterele în afară; gâzele se fugăreau dement pe cer, zum, zum, iar fluturii amorezaţi, de un verde pal, se avântau în picaj, pe lângă geamurile jeepului, în văile adânci, marine. Delicateţea dragostei şi a jocurilor ei era vizibilă aici chiar şi la creaturile cele mai mărunte.

Gyan şi Sai. Fata se trezi gândindu-se la ei doi, la cearta lor de la Crăciun. Fusese ceva urât – şi cât de tare contrastase cu trecutul! îşi aminti cum îşi îngropase faţa în gâtul lui, încercuindu-1 cu braţele şi cu picioarele, cum degetele lor se exploraseră permanent şi atât de grăbite, încât uneori, când credea că l-a sărutat pe el, îşi dădea seama că s-a sărutat singură.

„Iisus va veni pe pământ”, scria pe un afiş lipit pe panourile ce avertizau despre pericolul alunecărilor de teren în timp ce jeepul cobora serpentina abruptă spre Teesta.

„Ca să treacă la hinduism”, adăugase cineva dedesubt cu cretă.

Părintelui Booty i se păru extrem de amuzant, însă râsul îi amuţi în clipa în care trecură pe lângă panoul cu brânza Amul.

Untoasă, unică şi delicioasă…

— *Plastic!* Cum pot să zică că aia are vreo legătură cu untul şi brânza? *Nu are! Ai putea s-o foloseşti pe post de gumilastic!*

Lola şi Noni fluturară din mâini pe geamul jeepului.

— Bună ziua, doamnă Thondup.

Doamna Thondup, descendenta unei familii din

aristocraţia tibetană, şedea la soare în curte, împreună cu fiicele ei, Pem Pem şi Doma, în *bakus* de culori aprinse şi bluze de mătase în nuanţe deschise, ce aveau ţesute subtil în textură cele opt semne budiste aducătoare de noroc. După logica vârstei, aceste fete, ce mergeau la mânăstirea Loreto, ar fi trebuit să devină prietenele lui Sai – demult, cu mult timp în urmă, adulţii conspiraseră la asta –, însă cele două nu vruseseră să-i fie prietene. Aveau deja suficiente prietene. Îşi făcuseră plinul. Nu aveau loc pentru ciudate.

— Ce femeie elegantă! ziceau Lola şi Noni de fiecare dată când o vedeau, pentru că le plăceau aristocraţii şi le plăceau şi ţăranii.

Doar pe cei dintre unii şi alţii nu-i puteau înghiţi – clasa de mijloc, ce se întindea până departe la orizont, într-o falangă fără sfârşit.

Prin urmare, n-o salutară pe doamna Sen, ce tocmai ieşea din oficiul poştal.

— O roagă şi o imploră pe fata mea *cu cerul şi pământul* să accepte cartea verde! îşi maimuţări Lola vecina. Aşa o mincinoasă n-am văzut de când sunt…

Îşi amintiră iar să salute când trecură pe lângă prinţesele afgane, aşezate pe scaune de trestie printre azalee albe, înflorite, virginale şi totuşi provocatoare, ca nişte bikini de calitate bănuiţi dincolo de haine. Dinspre casa lor venea mirosul inconfundabil de pui gătit.

— Supă? strigă unchiul Potty, căruia i se făcuse deja foame, şi nările îi fremătară de încântare.

Azi nu avusese parte de micul său dejun clasic, cu omletă amestecată cu ce se mai găsea prin frigider.

— Supă!

Le făcuseră apoi semne cu mâna orfanilor de la şcoala Graham, aflaţi în curte, la joacă. Erau atât de îngeresc de frumoşi, că arătau ca şi cum ar fi murit şi-ar fi ajuns deja în rai.

Au trecut pe lângă soldaţii ce mărşăluiau în paşi de jogging, escortaţi de fluturi şi de lucirile colorate – albastre, roşii, portocalii – ale libelulelor, prinse în geometria severă

şi spasmodică a împerecherii. Bărbaţii pufăiau şi gâfâiau, iar picioarele lor scheletice le ieşeau din şorturile comic de largi. Cum aveau să apere ei India de chinezii aflaţi atât de aproape, dincolo de munţi, la Nathu-La?

Dinspre bucătăriile de la popota armatei se auzeau zvonuri despre pericolul vegetarianismului.

Lola întâlnise adesea tineri ofiţeri ce erau nu doar vegetarieni, ci şi total abstinenţi. Nu beau alcool. Până şi comandantul lor era aşa.

— Cred că dacă eşti în armată, trebuie să mănânci măcar peşte, zise ea.

— De ce? întrebă Sai.

— Pentru a putea ucide, trebuie să fii carnivor. Altfel tu eşti cel vânat. Uită-te puţin la natură. Cerbii, vitele. La urma urmei, suntem animale şi trebuie să simţi gustul sângelui pentru a triumfa.

Însă armata încetase să mai fie una de tip britanic şi începuse să devină o armată indiană veritabilă. Până şi în privinţa paletei coloristice. Trecură pe lingă Striking Lion's Club, care era vopsit într-un roz de nuntă.

— Ei, spuse Noni, s-or fi plictisit şi ei să vadă numai culoarea pământului pe absolut orice obiect.

„FLORI”, scria pe un panou imens din apropiere, ce făcea parte din Programul de înfrumuseţare a Armatei, deşi panoul se afla în singurul loc de pe deal unde nu exista absolut nicio floare.

Se opriră pentru a lăsa să treacă doi călugări ce traversau şoseaua, îndreptându-se spre porţile unei reşedinţe recent achiziţionate de ordinul din care făceau parte.

— Bani de la Hollywood, zise Lola. Pe vremuri călugării le erau recunoscători indienilor, singura ţară care îi primise ! Acum ne dispreţuiesc. Aşteaptă să-i ia americanii la ei la Disneyland. Să aştepte mult şi bine!

— Doamne, ce frumoşi sunt, spuse unchiul Potty. Cine vrea să-i vadă plecaţi?

Îşi aminti când se întâlnise prima oară cu părintele Booty… cum se uitau amândoi cu admiraţie după acelaşi călugăr din piaţă… începutul unei mari prietenii…

— Toată lumea îi căinează pe tibetani, bieţii de ei, a continuat Lola. Dar ce naţie violentă, dacă Dalai Lama e singurul care-a scăpat… Şi-au luat gâtul unii altora mult înainte să le sune ceasul. Palatul ăla, Potala… cred că Dalai Lama le mulţumeşte stelelor sale norocoase că e în India, unde clima e mai blândă şi, hai să o zicem pe-aia dreaptă, şi mâncarea e mai bună. Aici poate mânca nişte *momos* bune şi grase de oaie.

Noni:

— Dar el ar trebui să fie vegetarian, nu?

— Călugării ăştia nu sunt vegetarieni. De unde să ia legume proaspete în Tibet? Şi, din câte ştiu eu, Buddha a murit din cauza poftei de carne de porc.

— Ce aberaţie! zise unchiul Potty. Armata e vegetariană şi călugării se-ndoapă cu carne.

Coborâră, hurducându-se, printre arbori de *sal* şi *pani saaj,* în timp ce la casetofon cânta Kiri te Kanawa, iar glasul ei se înălţa de la nivelul văii pentru a pluti în jurul celor cinci vârfuri ale Kanchenjungăi.

Lola:

— O prefer la orice oră pe Maria Callas. Nimic nu se compară cu cei de pe vremuri. Nu-1 dau pe Caruso pentru Pavarotti.

După o oră, coborâseră pe malul fluviului, în densitatea tropicală şi fierbinte a aerului de peste râu, unde îi întâmpină o concentrare şi mai mare de fluturi, cărăbuşi şi libelule.

— N-ar fi frumos să locuieşti aici?

Sai arătă spre reşedinţa de vacanţă a înalţilor funcţionari guvernamentali, ce dădea spre dunele de nisip şi iarba de pe ţărmurile Teestei cea cu ape învolburate…

Apoi au urcat din nou spre versanţii acoperiţi cu pini, printre picături piezişe de ploaie aurie.

— Ploaie înflorită, *metok-chharp*, zise părintele Booty. Semn de bun augur în Tibet: ploaie şi soare în acelaşi timp.
Zâmbi radios prin geamurile sparte spre mugurii însoriţi, stând tot pe colacul lui de salvare.

Pentru a face faţă creşterii demografice, guvernul aprobase de curând o lege ce permitea adăugarea unui etaj suplimentar la orice casă din Darjeeling. Greutatea betonului ce apăsa asupra solului provocase atât povârnirea oraşului, cât şi alunecările de teren, mai frecvente ca oricând. Când te apropiai de oraş. arăta ca o grămadă de gunoi – mai mare în partea din faţă şi vag înclinată într-o pantă în spate –, părând a fi prins într-un instantaneu fotografic, un moment îngheţat din timpul prăbuşirii sale.
— Darjeeling a luat-o rău de tot la vale, au spus doamnele cu satisfacţie, referindu-se nu doar la sensul propriu al cuvintelor. Vă amintiţi ce frumos era?
Până ce au reuşit să găsească un loc de parcare, intrând pe jumătate într-o băltoacă din spatele bazarului, întorseseră deja subiectul pe toate feţele. Când coborâră din maşină printre vite ce striveau sub copite coji de fructe aruncate, aerul superior li se transformă pe loc în acreală şi îşi croiră drum printre burlane cu apă infectă ce inundau străzile, şi printre ambuteiajele de pe drumul spre piaţă. Ca şi cum balamucul şi agitaţia infernală n-ar fi fost de ajuns, maimuţele din oraş le săreau pe deasupra capetelor de la un acoperiş de tablă la altul, aterizând cu zgomot. Şi tocmai când Lola voia să facă încă o remarcă legată de decăderea Darjeelingului, norii s-au rupt, iar Kanchenjunga s-a apropiat de ei ameninţător. Era uluitor. Era *chiar acolo, lingă ei* – atât de aproape, că ar fi putut să-l atingă. 8 598 de metri înălţime. În depărtare puteai vedea un triunghi retras: muntele Everest.
O turistă începu să ţipe cu înfocare, ca şi cum ar fi văzut o vedetă pop.

Unchiul Potty plecă. Nu venise la Darjeeling de dragul cărţilor, ci pentru a-şi procura suficient alcool ca să-i ajungă până se încheie mişcările de stradă. Cumpărase deja toată rezerva de rom a magaziilor din Kalimpong şi, după ce-şi mai lua şi câteva lăzi de băutură de aici, avea să fie pregătit pentru sechestrul la domiciliu şi întreruperea aprovizionării cu alcool în timpul grevelor şi a blocajelor rutiere.

— Păcat că nu citeşte, spuse Lola dezaprobatoare.

— Ba da, citeşte benzi desenate, o corectă Sai.

Bătrânul era un fan declarat al revistelor *Asterix, Tin Tin* şi *Believe It or Not,* pe care le lectura cu sârg la toaletă, fără să se considere cu un cap deasupra acestui gen de literatură, chiar dacă studiase limbile străine la Oxford. Doamnele îl acceptau în cercul lor datorită educaţiei sale şi a faptului că provenea dintr-o bine-cunoscută familie din Lucknow şi li se adresa părinţilor săi cu Mater şi Pater. La vremea ei Mater fusese de o asemenea frumuseţe încât numele său fusese dat unei specii de mango: Haseena.

— Era o uşuratică, a zis Lola, care auzise de la cineva care auzise de la altcineva despre un sari ce-i alunecase de pe umăr, cu tot cu bluza foarte decoltată…

După ce-şi făcuse de cap cât putuse, se măritase cu un diplomat pe nume Alphonso (fireşte, tot un nume al unei specii de mango, la fel de celebre). Haseena şi Alphonso îşi serbaseră nunta cumpărând doi cai de curse, Gingis Han şi Timur Lenk, care intraseră la un moment dat pe prima pagină a ziarului *Times of India.* Caii fuseseră vânduţi la pachet cu o casă de pe lângă Marble Arch din Londra şi, înfrânţi de ghinion şi de timpurile schimbătoare, Mater şi Pater se reconciliaseră în cele din urmă cu India şi dispăruseră în anonimatul unui *ashram*. Însă fiul lor refuza să accepte acest trist sfârşit al fabulosului lor spirit.

— Ce fel de *ashram* ? îl întrebaseră Lola şi Noni. Ce-i învăţa acolo?

— Înfometarea şi privarea de somn, urmate de donaţii, se jelui unchiul Potty. Înăbuşirea spiritului pe toate căile, ca să

ajungi să urli la Dumnezeu, implorându-1 să te salveze.

Îi plăcea să istorisească despre momentul când, aflat într-o zonă strict vegetariană – nu erau permise nici măcar usturoiul şi ceapa, ca nu cumva să aprindă simţurile –, introdusese cu mare precauţie în *ashram* o bucată de friptură de porc mistreţ *jungli,* pe care îl prinsese scormonind pe parcela lui de usturoi şi-l împuşcase. Asupra cărnii încă se mai simţeau urme ale ultimei cine a animalului.

Mater şi Pater l-au înfulecat până la ultima îmbucătură!

Au stabilit să se întâlnească la prânz. Ducând în buzunar bruma care-i mai rămăsese din averea familiei, unchiul Potty s-a dus la magazinul de băuturi alcoolice, în timp ce restul şi-au continuat drumul spre bibliotecă.

Biblioteca clubului Gymkhana era o încăpere ca o morgă, slab luminată şi îmbibată cu o mireasmă de mosc, aproape prea dulceagă şi prea puternică pentru a putea fi suportată – cea a cărţilor vechi. Titlurile lor se şterseseră de mult de pe copertele deformate. Unele nu mai fuseseră atinse de vreo suflare omenească de cincizeci de ani şi se fărâmiţau în mâna ta, în timp ce cleiul întărit se desprindea ca nişte fărâme chitinoase de insecte. Paginile cărţilor erau stanţate cu forme ale unor colecţii de ferigi dispărute de mult, găurite de termite şi transformate într-un fel de hărţi cu detalii tehnice. Hârtia îngălbenită emana un miros vag acid şi înţepător şi se prefăcea cu uşurinţă în bucăţi de mozaic abia perceptibile între degete – aripi de molii la marginea eternităţii şi a prafului.

Erau acolo exemplare legate din *Himalayan Times,* „singurul săptămânal din Tibet, Bhutan, Sikkim, Dooars şi plantaţiile de ceai Darjeeling”, şi *Illustrated Weekly,* ce publicase odată o poezie despre o vacă, scrisă de părintele Booty.

Fireşte, aveau şi *The Far Pauilions* şi *The Raj Quartet*, însă Lola, Noni, Sai şi părintele Booty erau cu toţii de părere că nu le plac scriitorii englezi care scriu despre India. Iţi

întorceau stomacul pe dos. Delirul şi febra se amestecau într-un mod ciudat cu templele, şerpii şi idilele romanţate deşănţate, cu sânge vărsat şi sarcini pierdute. Nu avea nicio legătură cu adevărul. Scriitorii britanici care scriau despre Anglia da, erau simpatici: P.G. Wodehouse, Agatha Christie, Anglia rurală, unde personajele remarcau că brânduşele au înflorit devreme în acel an, şi romanele despre viaţa la conac, care erau cele mai bune. Citindu-le, simţeai că parcă ai privi nişte filme într-o sală cu aer condiţionat de la British Council din Calcutta, unde Lola şi Noni fuseseră duse de multe ori pe vremea când erau copiliţe şi unde muzica fluidă de vioară te lua practic pe sus chiar de la intrare, de pe trotuar. Uşa conacului se deschidea şi un valet ieşea cu o umbrelă, pentru că, desigur, acolo ploua nonstop. Şi când o vedeai prima oară pe stăpâna casei, îi zăreai pantoful în uşa deschisă, iar din această imagine a pantofului ei puteai prevedea cu maximă încântare snobismul întregii sale fiinţe.

Existau nenumărate relatări despre călătorii în India, unde, carte după carte, la nesfârşit, se repeta mereu aceeaşi scenă a sosirii la ceas târziu, la un bungalow *dak,* unde bucătarul gătea într-o bucătărie întunecată, iar Sai îşi dădu seama că propria ei expediere la Kalimpong, făcută într-o manieră similară, reprezenta doar repetarea aceluiaşi gest monoton, nu un gest original. Repetiţia îi ghidase paşii, îi anticipase şi o blestemase, iar anumite mişcări, făcute cu mult timp în urmă, dăduseră naştere poveştii din care făceau parte cu toţii: Sai, judecătorul, Mutt, bucătarul, până şi automobilul din piure de cartofi.

Scotocind rafturile, Sai nu numai că se localizase pe sine, dar citise şi *Tribul meu pe cale de dispariţie,* de unde aflase că nu ştie absolut nimic despre cei care trăiseră primii pe aceste tărâmuri. *Lepchas, Rong pa,* poporul dintre munţi, care-1 urmase pe Bon şi credea că primii *lepchas, fodongthing* şi *nuzongnyue* se născuseră din zăpada sfântă a Kanchenjungăi.

Mai erau apoi James Herriot, veterinarul cel haios, Gerald

Durrell, Sam Pig şi Ann Pig, Paddington Bear şi Scratchkin Patchkin, care locuia ca o frunză, într-un măr.

Şi:

Gentlemanul indian, cu tot respectul său de sine, n-ar trebui să intre într-un compartiment rezervat europenilor, aşa cum nu trebuie să intre nici într-un vagon destinat doamnelor. Chiar dacă ai reuşit să înveţi tabieturile şi manierele europeanului, ai curajul să arăţi că nu ţi-e ruşine cu faptul că eşti indian şi, în toate aceste cazuri, să te identifici, aşa cum e şi firesc, cu rasa căreia îi aparţii.

(H. Hardless, *Ghidul bunelor maniere pentru gentlemanul indian)*

Valul de mânie ce o străbătu automat o surprinse. Nu era înţelept să citeşti cărţi vechi. Furia pe care o aprindeau din nou nu era veche, ci cât se poate de nouă şi de reală. Dat fiind că n-avea cum să pună mâna pe băşinosul ăsta preţios, îi venea să se ducă să-i caute pe descendenţii lui H. Hardless şi să bage cuţitul în ei. Dar de ce să arunci păcatele tatălui pe umerii copilului, îşi spuse Sai imediat după aceea, făcând apel la logică. Totuşi e corect oare ca acel copil să se bucure de câştigul ilicit al tatălui său?

Sai trase cu urechea la Noni, care vorbea cu bibliotecara despre *Crimă şi pedeapsă* :

— Am fost uluită în egală măsură atât de scriitură, cât şi de toate ideile acelea creştine despre confesiune şi iertare, care aruncă povara crimei asupra victimei! spunea Noni. Dacă nimic nu poate repara răul, atunci de ce sa ierţi păcatul ?

Din câte se părea, întregul sistem era de fapt în favoarea criminalului, nu a celui drept. Puteai să te porţi îngrozitor, iar apoi spuneai că îţi pare rău, aveai parte de ceva distracţie suplimentară, după care erai reinstalat pe aceeaşi poziţie cu cineva care nu făcuse niciun rău şi care acum trebuia să suporte atât crima, cât şi dificultatea de a

ierta, fără a avea parte de nicio bombonică drept recompensă. Şi, fireşte, atunci când îţi dădeai seama de existenţa acestei plase de siguranţă, te simţeai mai liber ca niciodată să păcătuieşti – scuze, scuze, vai, îmi pare foarte rău!

Erai liber să laşi cuvintele să zboare ca păsărelele.

Bibliotecara, care era cumnata doctoriţei la care se duceau cu toţii în Kalimpong, zise:

— Hinduşii au un sistem mai bun. Primeşti ce meriţi şi nu poţi scăpa de faptele tale. Şi cel puţin zeii noştri măcar arată ca nişte zei, nu? Uite – Raja Rani. Nu e ca Buddha sau Iisus, genul cerşetorului.

Noni:

— Dar şi noi ne-am găsit o cale de mântuire! Nu în viaţa asta, zicem noi, dar poate că în altele…

Sai adăugă:

— Cei mai răi sunt cei care consideră că săracii trebuie să moară de foame pentru că de fapt propriile lor fărădelegi, făcute în vieţile trecute, sunt cele care le provoacă problemele de acum…

Ideea era că nimic nu-ţi era de niciun ajutor. Nu exista niciun sistem care să atenueze nedreptatea lucrurilor. Justiţia era doar o vorbă-n vânt. Da, îl pedepsea pe cel care fura găini, dar marile ticăloşii nu puteau fi cuprinse în catastifele ei pentru că identificarea şi capturarea vinovaţilor ar fi dărâmat întreaga structură a aşa-zisei civilizaţii. Vinovaţii nu aveau să plătească niciodată pentru crimele ce aveau loc în urma negocierilor sinistre dintre naţiuni, pentru crimele petrecute fără martori în spaţiul intim dintre două popoare. Pentru astfel de crime nu plăteşte niciodată niciun vinovat. Nu exista nicio religie şi niciun guvern în stare să despovăreze iadul.

Conversaţia le-a fost acoperită o clipă de zgomotele unui miting de pe stradă.

— Ce zic? întrebă Noni. Strigă ceva în nepaleză.

Se uitară pe fereastră şi văzură un grup de băieţi ce

treceau cu nişte pancarte.

— Trebuie să fie tot *gorkhas* ăia.

— Dar ce spun?

— Stai liniştită, că doar nu vorbesc ca să-i înţeleagă cineva ce zic. Vor doar să facă zgomot, *tamasha,* zise Lola.

— Ha, da, aşa e. Tot bântuie în susul şi în josul străzii toată ziua… spuse şi bibliotecara. Nu e nevoie decât de câţiva descreieraţi şi gata, au stârnit toţi analfabeţii, toţi neisprăviţii care nu fac nimic toată ziua, numai stau şi taie frunză la câini…

Unchiul Potty li se alăturase şi el după ce dusese recolta de rom la jeep, iar părintele Booty ieşi dintre rafturile cu mistici.

— Mâncăm aici?

Intrară în sala de mese, dar aceasta părea pustie. Farfuriile şi paharele erau întoarse cu gura în jos, pentru a sugera că localul nu e deschis pentru clienţi.

Managerul ieşi din birou cu un aer hăituit.

— Îmi pare foarte rău, doamnelor. Avem probleme cu plăţile şi a trebuit să închidem salonul. E tot mai greu să menţii lucrurile pe linia de plutire.

Se opri pentru a le face semn unor străini.

— Aţi plecat să faceţi turul oraşului? Odinioară toţi rajahii veneau la Darjeeling, cel din Cooch Behar, cel din Burdwan, din Purnia… Să nu uitaţi să treceţi şi pe la mânăstirea Ghoom…

— Trebuie să luaţi bani de la turişti?

Clubul Gymkhana începuse să închirieze camere, pentru a nu trebui să se închidă definitiv.

— Ha! Ce bani ? Sunt atât de speriaţi să nu cumva să profiţi de ei, fiindcă ştii că sunt bogaţi, încât se tocmesc la sânge şi pentru cea mai ieftină cămăruţă. Cu toate astea… Staţi să vedeţi.

Le arătă o carte poştală pe care perechea de străini o lăsase pe biroul de la recepţie, pentru a le fi expediată: „Am mâncat copios cu 4,50 dolari. Nu ne vine să credem ce

ieftină e ţara asta!!! Ne simţim excelent, dar abia aşteptăm să ajungem acasă, unde, să fim sinceri (scuze, n-am fost niciodată genul care trimite e-mailuri!), deodorantul e ceva larg răspândit…”

— Şi ăştia sunt ultimii turişti. Suntem norocoşi că-i avem. Tulburările politice or să-i alunge şi pe ei.

Treizeci si doi

În această sală de mese de la Gymkhana, într-unul din colţurile ticsite cu coarne de cerb şi piei de animale mâncate de molii, încă mai plutea în aer năluca ultimei conversaţii dintre judecător şi unicul său prieten, Bose.

Fusese ultima oară când se întâlniseră. Ultima oară când judecătorul îşi scosese maşina pe poarta de la Cho Oyu.

Nu se mai văzuseră de treizeci şi trei de ani.

Bose ridică paharul.

— Pentru vremurile de altădată, zise şi bău. Ahhhh. Mai bun ca laptele de mamă.

Adusese o sticlă de Talisker pe care s-o împartă şi, aşa cum lesne se poate închipui, el fusese cel ce provocase această întâlnire. Se întâmpla cu o lună înainte de sosirea lui Sai la Kalimpong. Îi scrisese judecătorului că va sta la Gymkhana. De ce s-a dus judecătorul? Dintr-o speranţă deşartă că astfel îşi va putea amuţi amintirile? Din pură curiozitate? îşi spuse că s-a dus fiindcă, dacă nu se ducea el la Gymkhana, trebuia să vină Bose la Cho Oyu.

— Avem cei mai extraordinari munţi din lume, asta nimeni nu poate contesta, a zis Bose. Ai urcat vreodată pe Sandak Fu? Micky ăla s-a dus – îţi aminteşti de el? Un tip aşa, cam idiot? Era încălţat cu pantofi nou-nouţi şi, când a ajuns înapoi la bază, făcuse nişte băşici atât de groaznice încât a trebuit să rămână acolo, şi nevastă-sa,

Mithu – îţi aminteşti de ea? o bomboană de fată, plină de viaţă? – a fugit până sus în vârf în *chappalşii* ei hawaiieni.

Îţi aminteşti de Dickie, insul ăla cu jachetă de tweed şi pipă de cireş care se dădea drept lord englez şi zicea mereu chestii de genul „Vai, ce lumină... pură... ca o

brumă...” şi tot aşa? A avut un copil retardat şi n-a putut să suporte... şi-a luat zilele.

Îţi aminteşti de Subramanium? Şi de nevastă-sa, un dop de femeie, mică şi rotundă? în timp ce el îşi făcea de cap cu secretara lui englezoaică, nevastă-sa i-a aruncat toate lucrurile în stradă şi l-a lăsat făr-o leţcaie... şi, cum au dispărut banii, a dispărut şi englezoaica. S-a orientat spre alt fraier...

Bose râse dându-şi capul pe spate, mişcare în timpul căreia placa dentară i se desprinse şi căzu cu zgomot. Coborî iute capul şi şi-o puse la loc. Abia începuse seara, şi pe judecător îl apucase deja o tristeţe grea la vederea sa şi a lui Bose – doi Fitzbillies[88] cu păr alb stând într-un colţ, pe două preşuri[89] îmbibate cu apă, în timp ce căpăţâna rânjitoare a unui urs împăiat stătea să le cadă-n cap, cu jumătate din umplutură revărsându-se din ea. Între dinţii creaturii trăiau viespi, iar în blana ei molii, şi păcălise, de asemenea, nişte căpuşe ce se îngropaseră în adâncul ei crezând că vor da de sânge, însă muriseră de foame. Deasupra şemineului, unde se afla odinioară portretul regelui şi al reginei Angliei în ţinută de încoronare, se afla acum fotografia lui Gandhi, uscăţiv şi cu coastele la vedere. Imagine ce numai poftă de mâncare şi confort nu-ţi provoca într-un club, se gândi judecătorul.

Şi totuşi, îţi puteai imagina cum a fost locul odinioară, şi pe stăpânii de plantaţii călărind mile întregi prin ceaţă, cu cămaşa lipită de piept de sudoare şi colţurile fracului în buzunare, pentru a se întâlni cu prietenii la o supă de roşii. Oare contrastul acesta îi atrăgea, le plăcea să se joace cu furculiţa şi cuţitul, încropind o melodie veselă ad-hoc, să danseze pe un fundal ce omagia sporturile sângeroase şi brutalitatea? In registrele de oaspeţi, ale căror volume se găseau şi azi în bibliotecă, masacrele erau înregistrate cu o caligrafie delicată şi feminină, cu litere perfect arcuite, ce

[88] Celebră brutărie a fraţilor Mason din Cambridge, datând din 1922, renumită pentru produsele sale.
[89] În original *durrie,* preş gros, tasat, din bumbac.

sugerau sensibilitate şi bun-simţ. In urmă cu patruzeci de ani, una dintre expediţiile de pescuit făcute pe fluviul Teesta se întorsese cu un *mahaseer*[90] de aproape cincizeci de kilograme. Twain împuşcase treisprezece tigri pe drumul dintre Calcutta şi Darjeeling. Însă şoarecii nu fuseseră exterminaţi şi acum rodeau toate covoarele într-o fericire şi îşi făceau de cap nestânjeniţi în timp ce vechii prieteni stăteau de vorbă.

— Îţi aminteşti cum te-am dus să-ţi cumperi haină la Londra? îţi aminteşti chestia aia odioasă pe care o aveai pe tine? Şi care te făcea să arăţi ca un *gow wallah*[91] veritabil ? îţi aminteşti cum pronunţai *Jheelee* în loc de *Giggly ?* îţi aminteşti? Ha, ha.

Inima judecătorului era invadată de un val de emoţie otrăvită: cum *îndrăzneşte* acest individ să spună aşa ceva? De-asta făcuse toată călătoria, să se simtă superior şi să-l umilească pe el, să stabilească o poziţie de putere din trecut pentru a se putea respecta pe sine în prezent?

— Îţi aminteşti de Granchester? *Şi mai e miere pentru ceai ?*

El şi Bose în barcă, ţinându-se departe de ceilalţi, ca nu cumva să se atingă de ei şi să-i ofenseze cu pielea lor închisă la culoare.

Judecătorul se uită după chelner. Mai bine să comande, să termine odată cu povestea asta, să încheie seara devreme. Se gândi la Mutt, care-1 aştepta acasă.

Probabil stătea la fereastră, cu ochii lipiţi de poartă, cu coada încolăcită în jurul picioarelor şi corpul încordat de atâta aşteptare, cu fruntea încreţită de îngrijorare.

La întoarcere, o să culeagă de pe jos un băţ.

— Să-l arunc? Poţi să-l prinzi? Oare să-l arunc? avea s-o întrebe.

Da, da, da, da – o să dea năvală în salturi, incapabilă să

[90] Specie mare de crap de apă dulce, ce trăieşte mai ales în India.

[91] Traficant de opiu. Sufixul *wallah* sau *wala* se referă la o persoană implicată într-o anume activitate - *auto-wallah,* de exemplu, înseamnă „şofer".

mai suporte suspansul.

Aşa că se străduia să nu-1 ia în seamă pe Bose, însă, odată pornit, acesta îşi acceleră ritmul şi tonul ofensivei.

Fusese unul dintre cei de la ICS, judecătorul o ştia, care dăduseră în judecată guvernul pentru a obţine o pensie egală cu cea a unui alb, însă, fireşte, pierduseră, şi lumina din ochii lui Bose dispăruse treptat.

În ciuda faptului că primise de la el scrisoare după scrisoare, dactilografiată pe maşina portabilă Olivetti, judecătorul refuzase să se implice. La ora respectivă îşi învăţase bine lecţia cinismului şi i se părea un adevărat miracol că Bose reuşise să-şi păstreze naivitatea intactă chiar şi la vârsta lui. Lucru şi mai ciudat, era limpede că până şi propriul fiu îi moştenise naivitatea, pentru că, mulţi ani mai apoi, judecătorul auzi că şi el, fiul, îşi dăduse în judecată fostul angajator, Shell Oii şi, ca şi tatăl său, pierduse. Fiul era de părere că acum e o altă epocă, iar regulile s-au schimbat, dar se dovedise că e vorba doar despre o altă versiune a celei de odinioară.

— Costă mai puţin să locuieşti în India, i s-a răspuns atunci.

Dar dacă salariatul îşi dorea să-şi petreacă vacanţa în Franţa? Să cumpere o sticlă de băutură de la *duty-free*? Să-şi trimită un copil la studii în America? Cine îşi putea permite aşa ceva? Dacă erau plătiţi mai puţin, cum putea India să iasă odată din sărăcie? Cum puteau indienii să călătorească în lume şi să trăiască în lume ca occidentalii? Bose era de părere că aceste diferenţe sunt insuportabile.

Însă profitul nu putea fi obţinut decât din prăpastia dintre naţiuni, lucrând una împotriva alteia. Condamnau lumea a treia să fie lumea a treia. Îl forţau pe Bose şi pe fiul lui la o poziţie inferioară – atât şi niciun centimetru mai departe –, iar el nu putea suporta aşa ceva. Nu după ce crezuse că le e prieten. Îl veni în minte momentul în care guvernul englez şi funcţionarii săi plecaseră cu vaporul înapoi spre ţara lor, aruncându-şi *topisurile* peste bord, lăsându-i în urma lor

doar pe acei ridicoli indieni ce nu se puteau dezbăra de lucrurile pe care îşi dăduseră sufletul să le deprindă.

S-au dus din nou în faţa instanţei şi aveau să se ducă iar, animaţi de credinţa lor nestrămutată în sistemul de justiţie. Şi au pierdut din nou. Aşa cum avea să se întâmple, din nou, şi data viitoare.

Bărbatul cu perucă albă cârlionţată şi ten tuciuriu pudrat din belşug izbea cu ciocanul în masă, de fiecare dată împotriva băştinaşilor, într-o lume încă aparţinând coloniştilor.

În Anglia s-au amuzat copios, fără îndoială, însă şi în India toată lumea râdea, încântată să vadă persoane ca

Bose înfrânte. Se crezuseră superiori, îşi dădeau aere si iată că erau !a fel – nu-i aşa? – ca toţi ceilalţi.

Judecătorul îşi încleşta maxilarul tot mai tare şi Bose părea cu atât mai hotărât să conducă discuţia până când termina tot ce avea de spus.

— Cele mai frumoase zile din viaţa mea, spuse. Îţi aminteşti? Punting lângă King’s, Trinity, ce panoramă, Dumnezeule, şi pe urmă ce-a mai fost? A da, Corpus Christi… Nu, greşesc, nu? Întâi Trinity, pe urmă St John’s. Ba nu. Mai întâi Clare, pe urmă Trinity, apoi ceva cu nume femeiesc, Primrose… Primrose?

— Nu, nu-i deloc asta ordinea, se trezi spunând judecătorul pe un ton ofensat, de adolescent îmbufnat. Întâi a fost Trinity, pe urmă Clare.

— Nu, nu, ce spui aici? King’s, Corpus Christi, Clare, şi pe urmă St John. Îţi cam pierzi memoria, bătrâne…

— Ba eu cred că *tu* eşti cel care-şi cam pierde memoria !

Bose dădea pe gât tărie după tărie, disperat să se agaţe de ceva – o amintire comună, un adevăr de necontestat, pe care să-l confirme măcar două persoane…

— Nu, nu. King’s! Trinity! bătu cu paharul în masă. Iisuse ! Clare! Gonville ! Şi pe urmă la ceai la Granchester!

Judecătorul nu mai rezistă. Ridică mina în aer şi începu să numere pe degete:

1. St John's!
2. Trinity!
3. Clare!
4. King's!

Bose amuţi. Părea uşurat de faptul că judecătorul îi acceptase provocarea.

— Comandăm? întrebă acesta.

Însă Bose trecu repede pe altă poziţie – la fel de satisfăcătoare – cu un plus de profunzime şi determinare, încă o întrebare pentru el: ce să facă? Să dea naibii trecutul sau să caute un sens în el? Aburit, cu privirea împânzită de lacrimi:

— Nemernici! zise cu amărăciune. Ce nemernici erau! continuă, ridicând glasul de parcă voia să se convingă singur. *Goras* – scapă cu faţa curată din orice situaţie, nu? *Albi nenorociţi.* Ei sunt responsabili pentru toate crimele secolului!

Tăcere.

— Ei, spuse atunci tăcerii dezaprobatoare, încercând să se reconcilieze cu ea, măcar atâta noroc am avut şi noi, *baap re*, că n-au mai stat, slavă Domnului. Măcar bine c-au plecat…

Nicio reacţie din partea judecătorului, nici de această dată.

— În Africa, din păcate, încă le mai fac probleme…

Tăcere.

— Ei, cred că oricum nu prea contează… acum pot să-şi facă jocurile murdare de acolo, de departe, de unde sunt…

Maxilarele încleştate, descleştate, mâinile încleştate, descleştate, încleştate.

— Mă rog, nu erau toţi chiar atât de răi, bănuiesc… Nu chiar toţi…

Maxilarele încleştate, descleştate, mâinile încleştate, descleştate, încleştate, descleştate…

Şi, din senin, judecătorul izbucni, fără să se mai poată

controla:

— DA! DA! DA! Erau răi. Ei au fost o parte din tot ce-a fost rău. Dar şi noi am fost o parte din problemă,

Bose, în exact aceeaşi măsură în care putem spune că eram şi parte a soluţiei.

Şi:

— Chelner!

— Chelner!

— Chelner ?

— Chelner!

— CHELNER!!! strigă judecătorul, pradă disperării.

— Probabil s-o fi dus să alerge găina, spuse Bose pierit. Nu cred că se aşteptau să aibă clienţi.

Judecătorul intră în bucătărie şi găsi doi ardei iuţi verzi, ridicoli, într-o cană de tablă pe un raft de lemn, pe care scria „Expoziţia celui mai frumos cartof, 1933”.

Nimic altceva.

Se duse la recepţie.

— Nu e nimeni la bucătărie.

Individul de la recepţie era pe jumătate adormit.

— E foarte târziu, domnule. Mergeţi alături, la Glenary’s. Au şi restaurant, şi bar.

— Am venit aici să luăm cina. Vrei să fac plângere la conducere ?

Fără niciun chef, individul dispăru într-o cameră din spate şi până la urmă la masa lor apăru un chelner destul de refractar; petele uscate, de supă de linte, de pe jacheta lui albastră se îngălbeniseră. Trăsese un pui de somn într-o încăpere pustie – atotprezentul chelner de altădată, funcţionând ca un angajat al unui sistem comunist, ce-şi ducea traiul tihnit departe de mediul oribil capitalist în care exista aberanta idee de a servi politicos persoane cu bani.

— Friptură de oaie cu sos de mentă. E proaspătă oaia? întrebă judecătorul imperativ.

Chelnerul rămase imperturbabil:

— De unde să iau la ora asta oaie proaspătă? zise cu

dispreţ.

— Supă de roşii?

Cântări câteva clipe această opţiune, însă Îl lipsea puterea de a renunţa la premeditare. După ce s-au scurs alte câteva minute, Bose tranşă situaţia întrebând:

— Chiftele?

Cu ajutorul lor, poate că seara avea să fie salvată.

— O, nu, spuse chelnerul, scuturând din cap şi zâmbind obraznic. Nu, *asta* chiar că nu pot să vă ofer.

— Bine, atunci ce ai să ne oferi ?

— Currydeoaiepulaodeoaiecurrydelegumepulaode legume…

— Dar ai zis că oaia nu e proaspătă.

— Da, deja v-am spus asta, nu?

Sosi mâncarea. Bose făcu un efort extrem de curajos de a retracta şi de a o lua de la capăt:

— Tocmai mi-am luat un nou bucătar, zise. Sheru a dat ortul popii după treizeci de ani în care m-a servit. Asta nou n-are pic de experienţă, dar din cauza asta l-am luat ieftin. Am scos cărţile de bucate şi i le-am citit, iar el şi le-a scris în bengaleză. Uite ce e, i-am zis, vreau să-mi găteşti cât mai simplu, fără farafastâcuri. Îmi ajunge dacă înveţi să faci un sos maro şi unul alb – arunci nenorocitul ăla de sos alb peste peşte şi pe cel maro peste oaie.

Nu reuşea să întreţină atmosfera degajată, oricât s-ar fi străduit.

Se trezi adresându-i-se direct judecătorului:

— Suntem prieteni, da? Nu suntem? Nu suntem prieteni?

— Timpul trece, lucrurile se schimbă, a spus judecătorul, simţind cum pun stăpânire pe el claustrofobia şi stinghereala.

— Dar ce-a fost în trecut rămâne neschimbat, nu?

— Eu cred că şi trecutul se schimbă. Prezentul modifică trecutul. Când te uiţi în urmă, nu găseşti ce-ai lăsat acolo, Bose.

Judecătorul ştia că nu va mai putea să comunice

niciodată cu Bose. Nu voia nici să pretindă că a fost prietenul englezului (toţi acei indieni penibili care ridicau în slăvi o prietenie ce avea să fie mai apoi proclamată de cealaltă parte implicată [albă] ca fiind inexistentă), nici să se lase târât în noroi. Păstrase o tăcere imaculată şi nu avea de gând să-l lase pe Bose s-o distrugă. N-avea să-şi terfelească mândria într-o melodramă la capătul vieţii şi cunoştea pericolul confesiunii – avea să-i anuleze definitiv orice speranţă de a-şi mai păstra vreodată demnitatea. Oamenii se repezeau la ce le dădeai, cum ar fi o inimă sângerândă, şi o înfulecau pe loc.

Judecătorul ceru nota, o dată, de două ori, însă pentru chelner nici măcar aceasta nu era importantă. Se văzu obligat să meargă iar la bucătărie.

Bose şi judecătorul îşi strânseră mâinile transpirate, iar judecătorul şi le şterse de pantaloni, cu senzaţia că Bose încă era cu ochii pe el, ca un muc de care nu poţi să scapi.

— Noapte bună. La revedere. Toate cele bune – nu erau expresii indiene, ci englezeşti.

Poate că de-asta fuseseră atât de fericiţi pe vremuri să înveţe o limbă străină: efortul conştient pe care trebuia să-l faci, gramatica, toate acestea te ridicau la un alt nivel; o nouă limbă te ajuta să te distanţezi de lume şi-ţi păstra inima intactă.

Când părăsi Darjeelingul, ceaţa pogorâse ca o pânză asupra arbuştilor de ceai de pe ambele părţi ale drumului, iar judecătorul abia dacă vedea ceva în faţă. Conduse încet, nu se vedea nicio maşină, nimic în jur şi atunci, fir-ar să fie…

Îi veni în minte imaginea…

Şase băieţi aflaţi în staţia de autobuz.

— De ce e galben chinezul ? Se pişă în bătaia vântului, HA, HA. De ce e indianul maroniu? Fiindcă se cacă stând cu capul în jos, HA, HA, HA.

Sâcâindu-1 pe stradă, aruncând pietre după el, râzând dispreţuitori, strâmbându-se. Ce ciudat era : îi fusese frică

de copii, era înspăimântat de aceste fiinţe omeneşti pe jumătate cât el.

Apoi îşi aminti un incident şi mai grav. Un alt indian, un băiat pe care nu-1 cunoştea, dar fără îndoială cineva ca şi el, ca şi Bose, era bătut cu picioarele şi cu pumnii, după colţul unui pub. Unul dintre atacatorii băiatului îşi desfăcuse fermoarul de la pantaloni şi se pişa pe el, înconjurat de o mulţime de bărbaţi cu feţe roşii, ce rânjeau satisfăcuţi. Iar viitorul judecător, trecând pe acolo în drum spre casă, cu o plăcintă de porc pentru cină – ce făcuse? Nu spusese nimic. Nu făcuse nimic. Nu chemase pe nimeni în ajutor. Se întorsese şi o luase la fugă, urcase scările alergând până în camera lui şi rămăsese acolo.

Fără să se gândească, cu gesturi reflexe, judecătorul luă virajele familiare spre Cho Oyu şi nu se aruncă peste marginea prăpastiei, spre versantul abrupt.

În apropierea casei, aproape că se ciocni de un jeep militar parcat pe marginea drumului, fără semnalizare. Bucătarul şi vreo doi soldaţi ascundeau lăzile de băutură în tufişuri. Judecătorul înjură, dar îşi văzu de drum. Ştia despre această activitate ilicită a bucătarului, dar închidea ochii la ea. Teoretic, el era stăpânul, iar bucătarul, servitorul, însă ceva se schimbase în relaţia lor, ceva ce le oferea atât servitorului, cât şi stăpânului iluzia siguranţei.

Mutt îl aştepta la poartă şi expresia de pe chipul judecătorului se îmblânzi – claxonă ca să-şi anunţe sosirea. Intr-o clipă, din cel mai nefericit câine din lume, acesta se preschimbă în cel mai fericit, iar Jemuhbai simţi cum îi întinereşte inima de plăcere.

Bucătarul deschise poarta, Mutt sări pe scaunul de lângă şofer şi străbătură împreună drumul de la poartă la garaj – erau momentele ei de răsfăţ şi, chiar şi după ce încetase să mai iasă cu maşina în oraş, continua să o plimbe prin curte, pur şi simplu pentru a-i face o bucurie. In clipa în care suia în maşină, îşi lua instantaneu un aer regal şi stătea cu capul uşor înclinat, zâmbind graţios în stânga şi-n dreapta ei.

Când intră în casă, judecătorul găsi telegrama, care-1 aştepta. „Domnului judecător Patel, de la St Augustine's : referitor la nepoata dvs., Sai Mistry."

Judecătorul meditase la solicitarea mânăstirii în timpul scurtului interludiu de slăbiciune pe care-1 resimţise după vizita lui Bose, când fusese obligat să facă faţă constatării că existenţa i se baza pe o seamă de constructe artificiale. Atunci când construieşti pe minciuni, construcţiile sunt puternice şi solide. Adevărul era cel care-ţi distrugea viaţa. Nu puteai dărâma minciunile, pentru că dacă o făceai, întregul tău trecut putea să cadă şi, prin urmare, şi prezentul… Iar acum consimţise la un lucru din trecut, ce supravieţuise şi se întorsese, un lucru ce putea, fără ca el să-i fi acordat prea mare atenţie, să-l mântuiască…

Sai putea să aibă grijă de Mutt, îşi spuse. Bucătarul îmbătrânea cu fiecare zi care trecea. Ar fi fost bine să aibă în casă pe cineva care nu trebuia plătit, şi care să-l ajute la diverse lucruri, pe măsură ce creştea. La sosirea lui Sai, se temu ca făta să nu trezească iar la viaţă o ură adânc întipărită în sufletul lui şi să nu-şi dorească să scape cumva de ea sau să se poarte cu ea aşa cum se purtase cu mama şi bunica ei. Dar se dovedi că Sai îi semăna mai mult decât îşi închipuise. Avea un aer familiar; avea acelaşi accent şi aceleaşi maniere. Era o indiancă occidentalizată crescută de călugăriţe englezoaice, o indiancă înstrăinată de societate ce locuia în India. Călătoria pe care o începuse cu atâta timp în urmă continuase prin urmaşii lui. Poate că greşise rupându-se complet de fiica lui… o condamnase înainte să apuce s-o cunoască. Fără să vrea, în izvoarele subconştientului său, simţi cum dezechilibrul cauzat de faptele sale începe să se echilibreze.

Această nepoată pe care n-o ura era poate singura minune pe care soarta i-o aruncase în cale.

Treizeci si trei

La şase luni după ce Sai, Lola, Noni, unchiul Potty şi părintele Booty fuseseră la biblioteca de la Gymkhana Club, aceasta a fost sechestrată de Frontul de Eliberare Naţională *Gorkha,* care şi-a instalat tabăra în sala de dans şi pe ringul de patinaj, ridiculizând şi mai tare orice pretenţii ar mai fi avut clubul după ce standardele sale coborâseră atât de rău din pricina personalului.

În budoarul doamnelor se odihneau acum bărbaţi înarmaţi, ce se bucurau de rafinamentul obiectelor sanitare pe care încă se mai vedea stanţat numele producătorului BARHEAD SCOTLAND, PATENTEES, scris cu litere purpurii, şi zăboveau admirându-se în oglinda cât un stat de om, fiindcă, asemeni majorităţii cetăţenilor oraşului, nici ei nu avuseseră decât arareori ocazia de a se vedea din cap până-n picioare.

Salonul era înţesat de inşi în haine kaki ce pozau pentru fotografii, cu picioarele pe capul împăiat al câte unui leopard, cu un pahar de whisky în mână, cu focul aprins în căminul ce încă mai era placat cu faianţă în formă de rozetă. Consumaseră toate băuturile din bar şi, în nopţile răcoroase, au dat jos de pe pereţi pieile de animale şi s-au culcat acoperiţi cu faldurile acestora, mustind de gângănii.

Mărturiile ulterioare au dovedit că se mai ocupau şi cu alte activităţi, şi anume cu adunarea de arme, desenarea de hărţi, planurile de a arunca în aer diverse poduri, planuri tot mai îndrăzneţe pe măsură ce administratorii au început să fugă de pe plantaţiile de ceai ce se întindeau şerpuind peste munţii Singalila, înconjurând Gymkhana, din Happy Valley, Makaibari, Chonglu, Pershok.

Apoi, când totul s-a terminat, iar bărbaţii au semnat un

tratat de pace şi au plecat – chiar aici, în acest perimetru din clubul Gymkhana, pe aceste mese înşirate una în prelungirea celeilalte – s-a înscenat o ceremonie de predare a armelor.

Pe 2 octombrie 1988, de ziua lui Gandhi, şapte mii de bărbaţi au predat mai mult de cinci mii de carabine, revolvere făcute în India, pistoale, puşti cu o ţeavă şi cu două, puşti Sten. Au înmânat mii de cartuşe, trei mii cinci sute de bombe, bombe cu plastic, detonatoare şi mine terestre, kilograme de explozibil, aruncătoare de mine, tunuri. Numai oamenii lui Ghising au predat peste douăzeci şi patru de mii de articole de armament. In grămadă se aflau şi puşca BSA cu repetiţie, cu cinci gloanţe, carabina Springfield de calibru 30 şi carabina Holland & Holland cu magazie dublă – armele judecătorului, cu care acesta obişnuia să hoinărească, după ceai, în pădurile de ţară din jurul Bondei.

Însă atunci când Lola, Noni, părintele Booty, unchiul Potty şi Sai fuseseră trimişi la plimbare din salonul de la Gymkhana, nu se aşteptau ca acest club să treacă prin încercări atât de groaznice. Interpretaseră aerul trist al locului prin prisma evenimentelor recente, aşa cum le sugerase şi administratorul, nu ca o premoniţie a viitorului pe care urma să-l aibă salonul.

Atunci unde să mănânce de prânz?

— La localul ăla nou, Let’s B Veg? întrebase părintele Booty.

— Fără *ghas phoos,* şi fără crenguţe şi frunze! zise unchiul Potty apăsat.

Nu mânca niciodată nimic verde, dacă avea de ales.

— Lung Fung?

Era un local chinezesc cam dărăpănat, cu dragoni de hârtie ce păreau proaspăt ucişi atârnând de tavan.

— Sincer, îmi cam dă fiori.

— Windamere?

— Prea scump, e doar pentru străini. Oricum, ceaiul e

bun acolo, prânzul e cu meniu ca la internatul de la şcoala de misionari… *thunda khitchri…* ruladă de oaie… sare şi piper, dacă ai noroc…

În cele din urmă au ajuns tot la Glenary's, ca de obicei.

— Cel puţin, aici ai de unde să alegi – toată lumea îşi poate lua ce doreşte.

Aşa că traversară în grup compact strada. La o masă din colţ stăteau părintele Peter Lingdamoo, părintele Pius Marcus şi părintele Bonniface D'Souza, mâncând ştrudel de mere.

— Bună ziua, monseniore, îi ziseră părintelui Booty, răspândind prin vorbele lor un iz european insolit. Atât de elegant: *monseniore…*

Ca întotdeauna, sala era înţesată în primul rând cu elevi ce se foiau pe scaune, fericiţi să mănânce în oraş, internatele fiind una dintre marile iniţiative economice ale Darjeelingului, împreună cu ceaiul. Erau copii mai mari ce-şi serbau ziua de naştere singuri, fără însoţitori adulţi, copii mai mici cu părinţi ce veniseră în vizită din Calcutta sau chiar din Bhutan şi Sikkim, din Bangladesh sau Nepal, ori de pe plantaţiile de ceai din vecinătate. Mai mulţi bătrâni cu înfăţişări venerabile şi dispoziţie generoasă îi întrebau cu bonomie pe copii despre ce învaţă la şcoală, însă mamele protestau.

— Lasă-i în pace măcar acum, *baba,* ziceau, umplându-le farfuriile cu vârf şi mângâindu-i pe cap, privindu-şi copiii aşa cum aceştia se uitau la mâncare, încercând să bage la ghiozdan cât pot de mult.

Ştiau meniul pe dinafară, din ani de comandat cele mai speciale feluri de mâncare la Glenary's. Indian, continental sau chinezesc; cârnaţi, pui şi supă de porumb dulce, îngheţată cu sos de ciocolată fierbinte. Profitând de privirea topită de duioşie a părinţilor – aproape se făcuse ora despărţirii –, altă îngheţată cu sos de ciocolată fierbinte ?

— Te rog, mamă, te rog, *Ammi,* te rog, mami, ochii mamei întorcându-se spre ai tatălui.

— Priti, nu, ajunge, nu-1 răsfăţa, apoi cedând, conştient

de faptul că, ştiind-o pe mama, *Ammi* sau mami, aceasta avea să plângă tot drumul înapoi spre plantaţie, aeroport sau gară, un drum singuratic, pe care îl făceau doar el şi ea.

Oare aşa fusese şi mama ei? Şi tatăl ei? Sai se simţi brusc părăsită şi geloasă pe aceşti copii. O femeie tibetană era de o frumuseţe atât de intensă în *baku*-ul ei de culoarea cerului şi şorţul cu acele dungi neregulate în culori vesele, că te simţeai pe loc protejat şi iubit.

— Vai, ce obrăjori dulci, dulci de tot, zicea familia, râzând în timp ce se făceau că mănâncă bebeluşul, cu un soi de tandreţe şi blândeţe, iar bebeluşul râdea cel mai tare dintre toţi.

De ce nu putea şi ea să facă parte din acea familie? Să-şi închirieze o cameră în viaţa altcuiva?

Doamnele şi-au lustruit tacâmurile cu şerveţelele de hârtie, au şters farfuriile şi paharele, pe unul l-au trimis înapoi pentru că părea cam îmbâcsit.

— Ce-aţi zice de o băuturică, doamnele mele ? spuse unchiul Potty.

— Vai, Potty, e mult prea devreme să-ncepem de-acum.

— Cum doriţi. Gin tonic, comandă el şi-şi băgă bagheta franţuzească direct în castronul cu unt. Acum aceasta avea în vârf un moţ vesel, auriu. Zău că-mi place un pic de pâine la unt, le spuse cu un aer convingător.

— Au un peşte foarte bun cu cartofi prăjiţi şi sos tartar, zise părintele Booty cu o tresărire de speranţă, gândindu-se la un peşte de râu într-o crustă crocantă de pesmet.

— E proaspăt peştele? îl întrebă Lola pe chelner. Din Teesta?

— De ce nu? zise chelnerul.

— De ce nu?? Nu ştiu! Dumneata ştii *DE CE* dacă NU!!!

— Mai bine nu riscăm. Ce ziceţi de pui în sos de brânză?

— Ce brânză? a întrebat părintele Booty.

Toţi cei de faţă au amuţit… tăcere împietrită.

Ştiau că urmează insulta…

Untoasă, unică şi delicioasă… Campioana brânzei indiene…

— AMUL!!
— GUMILASTIC!! strigă părintele Booty
Ca de fiecare dată, au examinat paleta de opţiuni, alegând mâncare chinezească.
— Fireşte, n-are nicio legătură cu mâncarea pe care-o mănâncă chinezii la ei acasă, spuse Lola, reamintindu-le tuturor că Joydeep, răposatul ei soţ, vizitase o dată China şi afirmase că mâncarea chinezească din China era cu totul şi cu totul altfel.
Era, de fapt, mult mai proastă. Îi vorbise despre oul vechi de o sută de zile (câteodată era vorba, spunea el, de unul de două sute de zile), îngropat şi apoi scos din pământ şi servit ca delicatesă, şi toată lumea suspina de încântare îngrozită. La întoarcere, avusese mare succes la cocteiluri. „Nu mă prea înnebunesc nici după felul în care arată”, zicea el, „au trăsături *chapta.* Indiencele sunt mult mai frumoase, ca şi antichităţile indiene şi muzica indiană. Iar mâncarea chinezească din India…”
— Şi nu era în toată India mâncare chinezească precum cea din Calcutta! Vă amintiţi de Ta Fa Shun? Unde doamnele ieşite la cumpărături se întâlneau la o supă fierbinte şi acră, pe care o însoţeau cu nişte bârfă fierbinte şi acră…
— Deci ce luăm? întrebă unchiul Potty care terminase deja toate baghetele de pe masă.
— Pui sau porc?
— *Chee Chee.* N-am încredere în porc, e plin de tenii. Cine ştie din ce porc vine carnea aia?
— Pui, atunci?
De afară veneau zgomote de la parada băieţilor, care trecea iar pe acolo.
— Doamne, ce agitaţie inutilă. Toată prostia asta cu dat-viaţa-pentru-o-cauză.
Le-a fost adus puiul cu ardei şi, după ce l-a depozitat pe masa lor, chelnerul şi-a şters nasul pe draperie.
— Uită-te la el, a zis Lola. De-asta n-o să progreseze niciodată ţara asta. Începură să mănânce. Dar mâncarea e

bună. Clef-clef.

Când au ieşit din restaurant, aceeaşi procesiune care-i deranjase în timp ce mâncau şi când se aflau la bibliotecă se întorcea pe drum, după ce străbătuse tot Darjeelingul.

— Gorkhaland pentru *gorkhas.*
— Gorkhaland pentru *gorkhas.*

Se dădură un pas înapoi pentru a-i lăsa să treacă şi cine aproape că o călcă pe Sai pe picior?

Gyan!!!

În puloverul lui roşu ca tomata, zbierând din tot sufletul, într-un mod pe care ea nu i-l cunoştea.

Ce era cu el aici, în Darjeeling? ! Ce căuta la un miting al FNEG în sprijinul independenţei nepalo-indienilor?

Dădu să deschidă gura să-i zică ceva, însă, chiar în acel moment, el o zări şi iritării de pe chipul lui îi urmă un gest uşor feroce al capului şi o căutătură mijită şi îngheţată a ochilor, un avertisment să nu se apropie. Ea închise gura ca un peşte, inundată de uimire până-n adâncul sufletului.

O clipă mai târziu, el dispăruse deja.

— Ăla nu era meditatorul tău la matematică? a întrebat-o Noni.

— Nu cred, a spus ea, repliindu-se demnă şi făcând eforturi să-şi vină în fire. Semăna, o secundă am crezut şi eu că e el, dar m-am înşelat…

Pe drumul abrupt înapoi pe lângă Teesta, observară că Sai se făcuse verde la faţă.

— Te simţi bine? întrebă părintele Booty.

— Am rău de maşină.

— Uită-te spre orizont, asta ajută mereu.

Fata îşi fixă privirea asupra celui mai înalt vârf al munţilor Himalaia, asupra tăcerii neclintite. Însă asta n-o ajută cu nimic. În mintea ei era un iureş învolburat, care n-o lăsa să înregistreze ce-i vedeau ochii. Simţi cum îi urcă fierea în

gât, cum pârjoleşte totul în calea ei, cum îi arde gura şi-i distruge dinţii – îi simţea cum se preschimbă în cretă, ca şi cum ar fi fost atacaţi de o revoltă inopinată a puiului cu ardei.

— Opreşte maşina, opreşte maşina, spuse Lola. Las-o să ia o gură de aer.

Sai începu să verse în iarbă, vomitând un soi de *mulligatawny*[92], oferindu-le o privelişte cu totul nefericită asupra prânzului, ca şi cum n-ar fi avut deja suficiente temeri culinare şi până în acest moment. Noni îi turnă o ceaşcă de apă ca gheaţa din termosul argintiu cu aer spaţial, iar Sai se aşeză la soare pe o stâncă, lângă Teesta cea frumoasă, cu ape străvezii.

— Inspiră adânc, draga mea, mâncarea aia a fost foarte grasă, serviciu] a decăzut în ultimul hal – cine ştie ce mizerie o fi în bucătărie – of, simpla vedere a chelnerului ar fi trebuit să fie suficientă ca să ne atragă atenţia.

La capătul opus al podului, santinelele inspectau nişte vehicule ce voiau să treacă. Foarte grijulii în aceste vremuri turbulente, deschiseseră toate valizele şi pachetele pasagerilor unui autocar şi le întorseseră cu fundul în sus. Călătorii aşteptau impasibili înăuntru; oameni sărmani, cu feţele turtite de geam, sute de perechi de ochi pe jumătate morţi, ca animalele pe drumul spre tăiere; ca şi cum avuseseră o călătorie atât de epuizantă încât spiritele le fuseseră deja înăbuşite. Aripile autobuzului erau mânjite cu vomă, uriaşe flamuri maronii fluturau în vânt. Alte câteva maşini aşteptau la rând în urma autocarului pentru a avea parte de acelaşi tratament, oprite să meargă mai departe de o barieră metalică pusă de-a curmezişul drumului.

Soarele după-amiezii se aşeza, compact şi auriu, asupra copacilor, iar în lumina atât de intensă, umbrele frunzişului, ale autocarului şi cele dintre firele de iarbă şi stânci erau negre ca noaptea. Era foarte cald aici în vale, însă, când îţi scufundai mâna în apele lui, fluviul era atât de îngheţat, că simţeai cum îţi amorţesc venele.

[92] Supă cu gust de curry, cu pui sau carne.

— Nu te grăbi, Sai, oricum avem destul de aşteptat, e coadă mare.

Părintele Booty ieşi şi el şi o porni la plimbare încoace şi-ncolo, întinzându-şi mădularele, mulţumit să-şi poată odihni dosul dureros, când observă un fluture ieşit din comun.

Valea Teestei era recunoscută pentru fluturii ei şi specialişti din întreaga lume veneau aici pentru a-i picta şi a-i înregistra în baza lor de date. Creaturi rare şi spectaculoase prezentate în volumul *Minunaţii fluturi din nord-estul Himalaiei* de la bibliotecă le zburau acum chiar prin faţa ochilor. Într-o vară, când avea doisprezece ani, Sai inventase nume pentru fiecare dintre ei – „Fluturele mască japoneză, fluturele muntelui îndepărtat, Icar căzând din soare, fluture eliberat de un flaut, fluturele festivalului zmeielor” – şi le trecuse într-un catalog cu numele „Colecţia mea de fluturi”, în care fiecare fluture era însoţit de o ilustraţie.

— Incredibil, zise părintele Booty. Uită-te la ăsta.

Era un fluture albastru păun, cu cozi lungi şi înguste de smarald.

— Dumnezeule mare, ia uite-1 şi pe ăsta – negru cu pete albe şi o flacără roz în inima lui… Aparatul, unde mi-e aparatul… Potty, eşti, te rog, drăguţ să cauţi în torpedo?

Unchiul Potty citea *Asterix: Ave Gaul! de Toutatis!!!! #@***!!,* dar se întrerupse şi-i întinse pe geam micul Leica.

În timp ce fluturele pâlpâia seducător pe un cablu al podului, părintele Booty îi făcu poza.

— Of, cred că mi-a tremurat mâna, o să iasă o poză mişcată.

Tocmai voia să încerce iar, când santinelele începură să strige la el şi unul dintre bărbaţi veni în fugă la el.

— E strict interzis să fotografiaţi podul.

Nu ştia atâta lucru?

O, Doamne, ba da, ştia, o greşeală, uitase acest lucru din cauza surescitării.

— Îmi cer scuze, domnule ofiţer.

Ştia, ştia. Era un pod foarte important, cel care făcea

legătura cu nordul Indiei, cu graniţa la care era posibil ca, într-o zi, să fie iar nevoiţi să se războiască cu chinezii, iar acum, fireşte, era şi problema cu revolta *gorkha.*

Nu-1 ajută cu nimic faptul că era străin.

Îi luară aparatul şi începură să le ia la puricat jeepul.

Un miros deranjant.

— Ce miros e ăsta ?

— De brânză[93].

— Kya cheez ? spuse un coleg al acestuia, din Meerut.

Nu auziseră în viaţa lor de brânză. Nu păreau prea convinşi. Avea un miros mult prea suspect, şi unul dintre ei raportă că i se pare că ar mirosi ca materialele din care se fac bombele.

— Gas maar raha hai, a zis băiatul din Meerut.

— Ce-a zis? a întrebat părintele Booty.

— Că *pute* a gaz. Că *scoate* gaz.

— Arunc-o, îi spuseră părintelui Booty. S-a stricat.

— Ba nu.

— Ba da, miroase toată maşina.

Santinelele au inspectat apoi maldărele de cărţi, încreţindu-şi nasurile în direcţia lor cum făcuseră şi cu brânza pe care părintele sperase s-o poată vinde la Glenary's, dar nu reuşise.

— Ce-i asta?

Sperau să dea peste literatură cu specific antinaţional şi inflamator.

— Trollope, spuse Lola iute, încântată şi brusc însufleţită de turnura evenimentelor. Întotdeauna am zis, continuă ea, întorcându-se spre ceilalţi cu un aer frivol, că am să-l păstrez pe Trollope pentru când o să dau în mintea copiilor; ştiam că va fi un răsfăţ lent şi perfect atunci când n-o să mai am nimic de făcut şi, ei bine, iată că a venit şi acel moment. Astea-s cărţile care-mi plac, cele demodate. Astea noi nu-mi spun nimic, n-au nici început, nici mijloc, nici sfârşit, doar un fir de… plasmă liber plutitoare… Da, e un scriitor englez, îi spuse apoi soldatului.

[93] *Cheese,* în original (engl.)

Acesta răsfoi cartea: *Ultima cronică a lui Barset: Arhidiaconul se duce la Framley, Doamna Dobbs Broughton îşi strânge vreascuri pentru foc.*

— Ştiaţi, i-a întrebat Lola pe ceilalţi, că el e cel care a inventat cutia poştală?

— De ce-1 citiţi?

— Ca să uit de toate astea.

Arătă cu un aer vag şi obraznic spre scena din jur, inclusiv spre soldat. Care avea şi el mândria lui. Care ştia că e cineva. Care ştia că mama lui ştie că el e cineva. Cu nicio oră în urmă, mama lui îi alimentase această credinţă, în timp ce-şi hrănea fiul cu *puri aloo,* însoţit de un Limca delicios de lămâie verde, câteva picături jucăuş-acidulate care îi săriseră pe nas.

Mâniat de insolenţa Lolei, cu chipul încă sub efectul răcoritor al sucului, ordonă ca volumul respectiv să fie dus la jeepul poliţiei.

— Dar nu puteţi să-l luaţi, a zis ea, e de la bibliotecă, tinere fără minte. O să am probleme la Gymkhana. Şi voi n-o să le daţi bani ca s-o înlocuiască.

— Şi asta ce e? Soldatul examină altă carte.

Noni alesese o istorie tristă despre brutalitatea poliţiei în timpul mişcării naxaliţilor[94], aparţinându-i lui Mahashveta Devi, tradusă de Spivak, care, citise ea de curând cu interes în *Indian Express*, tăia în carne vie, în sari şi bocanci de armată. Alesese apoi o carte de Amit Chaudhuri ce conţinea o descriere a penei de curent din Calcutta ce stârnise nostalgia întregii populaţii indiene după timpurile când nu exista electricitate. O mai citise o dată, de mult, dar se mai întorcea din când în când să soarbă şi să se lase inundată de acele imagini superbe. Părintele Booty îşi luase un tratat despre ezoterismul budist, scris de un cercetător de la una dintre legendarele universităţi monastice din Lhasa, precum şi *Cei cinci purceluşi* de Agatha Christie. Iar Sai avea în geantă *La răscruce de vânturi.*

[94] Poreclă dată grupărilor radicale, adesea violente, de comunişti revoluţionari indieni, afiliaţi ideologic maoismului.

— Va trebui să luăm toate acestea cu noi la secţie să le verificăm.
— De ce? Vă rog, domnule, a spus Noni, încercând să-l îmblânzească, ne-am dus special… Ce-o să citim… închişi în casă… Toate orele alea în care n-o să putem ieşi…
Însă soldaţii nu aveau nici cea mai mică simpatie pentru şoarecii de bibliotecă, şi Lola începu să strige:
— Hoţilor, asta sunteţi voi, poliţiştii. Toată lumea ştie asta. Sunteţi mână în mână cu *goondas.* O să mă duc la maior, la şeful vostru, o să mă duc la comandantul-şef. Ce situaţie aberantă mai e şi asta, terorizaţi populaţia, nişte tinerei care nu ştiţi cum să faceţi să vă mai daţi puţin mari. N-o să vă dau şpagă, dacă asta speraţi – puteţi s-o lăsaţi baltă. Să mergem, le zise regal celorlalţi.
— *Chalo yaar,* a spus unchiul Potty, aruncând o privire spre sticlele lui pentru a sugera că are una sau două disponibile *PENTRU CAZUL ÎN CARE…*
Însă bărbatul a zis :
— Problema e foarte gravă. Nici măcar cinci sticle nu sunt de ajuns. Şi deveni limpede la ce trebuie să se aştepte Kalimpongul.
— Calmaţi-vă, doamnă, îi spuse poliţistul Lolei, agasând-o şi mai tare. Dacă nu găsim nimic în cărţile dumneavoastră, vi le dăm înapoi.
Volumele de la bibliotecă îmbrăcate în coperte roşu-aprins au fost luate cu grijă. Aparatul foto al părintelui Booty a fost confiscat şi el şi expediat direct pe biroul şefului lor; era un caz ce trebuia analizat separat.

Sai nu remarcă prea mult din toate acestea, pentru că încă se mai gândea la modul în care o ignorase Gyan, şi nu-i păsa absolut deloc de cărţi.
De ce se afla acolo? De ce n-o băgase în seamă? Îl zisese „Nu-ţi pot rezista… Trebuie să mă întorc la tine…”
Acasă, bucătarul aştepta, dar ea se culcă fără să mănânce, ceea ce-1 supără foarte tare, înţelegând prin asta că a mâncat tot soiul de prostii simandicoase la un

restaurant şi acum dispreţuia bucatele pe care i le oferea el acasă.

Ştiindu-1 cât e de susceptibil, de regulă, atunci când venea acasă, Sai se plângea: „Condimentele n-au fost măcinate cum trebuie – era să-mi sparg un dinte într-un bob de piper, şi carnea a fost atât de aţoasă c-a trebuit s-o înghit fără s-o mestec, aşa mare cum era, şi s-o ajut să-mi alunece pe gât cu mai multe pahare de apă”. El se ţinea cu mâna de burtă de atâta râs. „Ha, ha, da, nimeni nu catadicseşte să cureţe cum trebuie carnea în ziua de azi şi s-o frăgezească aşa cum trebuie, să macine condimentele, să le prăjească...” Apoi, brusc serios, exclama, ridicând un deget pentru a-şi întări spusele, ca un politician: „Şi pentru toate astea, îţi mai cer şi o căruţă de bani!”. Şi continua să dea din cap cu putere, atotînţelept în grozăviile lumii. Acum, însă, prost dispus, se mulţumi să trântească vasele.

— Ce se întâmplă aici! a strigat judecătorul. O afirmaţie, nu o întrebare, la care liniştea era cel mai potrivit răspuns.

— Nimic, a zis bucătarul fără să-i pese, ce să se întâmple? *Babyji* s-a dus să se culce. A mâncat la hotel.

Treizeci şi patru

O săptămână după aceea, cărţile le-au fost returnate, fiind declarate nevinovate, însă nu aceeaşi părere au avut-o autorităţile despre fotografia fluturelui, care arăta, dincolo de superbele aripi pictate în negru, alb şi roz, santinela de la pod şi podul peste Teesta în sine. De fapt, au remarcat ele, imaginea era focalizată nu asupra fluturelui, ci asupra podului.

— Mă grăbeam, a zis părintele Booty, am uitat să focalizez cum trebuie şi, tocmai când voiam să mai încerc o dată, am fost oprit.

Însă poliţia n-a stat la taclale cu el şi în aceeaşi seară l-au vizitat acasă, unde au întors totul cu fundul în sus; i-au luat ceasul deşteptător, radioul, nişte baterii de rezervă, un pachet de cuie pe care le cumpărase pentru a termina staulul vitelor şi o sticlă de rom Black Cat obţinută prin contrabandă din Sikkim. Le-au luat pe toate.

— Unde vă sunt actele?

S-a constatat astfel că părintele Booty locuieşte în India ilegal. O, Doamne, nu se aşteptase să aibă de-a face cu autorităţile; prin urmare, îşi lăsase permisul de şedere să zacă într-un sertar prăfuit, pentru că înnoirea acestuia era un adevărat iad birocratic şi nu avea de gând să plece sau să intre din nou în India... Ştia că e străin, dar pierduse orice noţiune a acestui cuvânt, considerându-se pur şi simplu un străin *indian*...

În maximum două săptămâni, trebuia să plece din Kalimpong.

— Dar trăiesc aici de patruzeci şi cinci de ani.

— Asta nu are nicio importanţă. V-aţi luat libertatea de a locui aici, dar nu mai putem tolera în niciun fel să abuzaţi

de această libertate pe care singur v-aţi luat-o.

Apoi, cel care îi transmitea acest mesaj se mai îmblânzi, amintindu-şi că propriul său fiu se află la şcoala iezuită, fapt ce spera să-l ajute să-şi trimită băiatul în Anglia sau America. Nici în Elveţia n-ar fi fost rău…

— Îmi pare rău, părinte, zise, dar în ziua de azi… mi-aş putea pierde slujba şi eu. Altădată poate că aş fi putut să vă fac pierdut dosarul, dar în acest moment… vă rog să vă duceţi chiar acum la agenţia de voiaj Snow Lion şi să vă luaţi biletul. Vă vom oferi transport gratuit cu jeepul la Siliguri. Luaţi-o drept o vacanţă, părinte, şi ţinem legătura. Când se termină nebunia, faceţi cerere, cu actele care trebuie, şi întoarceţi-vă. Fără probleme.

Ce uşor i-a fost să rostească aceste cuvinte. S-a simţit fericit că poate fi atât de amabil şi de civilizat.

Întoarceţi-vă. Fără probleme. Odihniţi-vă. Luaţi-vă o vacanţă.

Părintele Booty fugi la toţi cei care ştia că îl pot ajuta, la şeful poliţiei şi la comandantul-şef al armatei care veneau regulat la ferma lui de lactate după urdă dulce, la maiorul Aloo din tabăra militară, mare consumator al batoanelor fine de ciocolată pe care le făcea, la oficialii Ministerului Apelor şi Pădurilor care-i dăduseră seminţe de păstrăv de fag[95] ca să poată creşte ciuperci în grădina sa când era sezonul acestora. Într-un an, când pâlcul de bambuşi de pe proprietatea lui înflorise şi albinele din întreaga zonă se năpustiseră puhoi asupra florilor albe, silvicultorii cumpăraseră seminţele de la el, pentru că erau foarte valoroase – bambusul înflorea o dată la o sută de ani. Când pilcul de bambuşi se uscase după un efort atât de uriaş, îi dăduseră alţi bambuşi să-i planteze în locul lor, tinere mlădiţe cu vârfurile ca nişte cosiţe împletite.

Însă acum toţi cei care în vremuri liniştite se bucuraseră de compania lui şi cu care se întreţinuse despre lucruri

[95] *Pleurotus ostreatus,* specie de ciuperci comestibile, de culoare cafeniu-cenuşie şi albă, ce cresc în ciorchini pe copaci căzuţi şi buturugi.

precum urda, ciupercile şi bambusul erau prea ocupaţi sau prea speriaţi să-i sară în ajutor.

— Nu putem tolera nicio ameninţare la adresa securităţii noastre naţionale.

— Dar cui îi rămâne casa mea? Şi ferma mea, vitele mele?

Însă şi ei erau aici ilegal, ca şi el.

— Cei de naţionalitate străină nu pot deţine proprietăţi şi ştii asta, părinte. Ce drepturi ai să deţii toate astea?

Adevărul era că ferma era pe numele unchiului Potty, dat fiind că, în urmă cu mult timp, atunci când îşi iţise capul această problemă, unchiul semnase actele în numele prietenului său…

Însă era extrem de riscant să laşi o proprietate nesupravegheată, Kalimpongul fiind de mult demarcat drept „zonă de mare sensibilitate1' şi, potrivit legilor în vigoare, armata avea dreptul de a pune stăpânire pe orice teritoriu neocupat. Plăteau chiriile cele mai mici, trânteau nişte beton şi umpleau casele în care se instalau cu locatari temporari, cărora nu le păsa unde şi cum stau, şi făceau prăpăd în jur. Cam aşa decurgeau lucrurile.

Părintele Booty simţi că-i stă inima la gândul că locul vitelor sale va fi luat de tancuri ale armatei; se uită în jurul lui spre versantul aspru al muntelui – orhidee violete şi crini gălbui pal înmiresmând aerul; foarte departe, la poale, zări apele Teestei, care acum erau limpezi ca oglinda, o singură luminiţă întunecată licărind în calea ei spre Brahmaputra. O asemenea sălbăticie nu putea stârni o dragoste blândă – o iubea intens, feroce, cu toată fiinţa.

Însă două zile mai târziu, părintele Booty primi o altă vizită – un medic nepalez ce voia să-şi deschidă un azil particular şi care, fără să-l fi invitat nimeni, intră pe poartă pentru a se uita la exact aceeaşi privelişte la care se uitase părintele Booty şi o mângâie cu privirea. Studie construcţia solidă a casei, pe care părintele Booty o alinta cu numele *Sukhtara.* Steaua fericirii. Ciocăni în lemnul adăpostului de vite cu un aer mulţumit, de proprietar. Douăzeci şi cinci de

pacienţi bogaţi dintr-un foc… După care îi făcu oferta de a-i cumpăra ferma elveţiană practic pe nimica toată.

— Până şi staulul costă mai mult, ca să nu mai zic clădirea principală.

— Altă ofertă n-o să mai primiţi.

— De ce nu?

— Pentru că am avut eu grijă de asta şi nu aveţi de ales. Aveţi noroc să primiţi chiar şi cât vă dau. Locuiţi în această ţară ilegal şi trebuie să vindeţi, ori veţi pierde totul.

— O să am eu grijă de vite, Booty, a zis prietenul lui, unchiul Potty. Nu-ţi face griji. Şi, când se termină toate problemele, te întorci şi iei toate astea de unde le-ai lăsat.

Au stat aşa împreună, ei doi şi cu Sai. În fundal se auzea o casetă cu Abida Parveen. *„Allah hoo, Allah hoo Allah hoo…”* Dumnezeu era doar sălbăticie şi spaţiu, zicea o voce răguşită, şi nu-i păsa de dragostea pierdută. Te ducea pe marginea tuturor lucrurilor pe care le puteai suporta şi apoi… îţi dădea drumul, îţi dădea drumul… *„Mujhe jctaaane do…”* Singurul lucru pe care trebuie să ţi-1 doreşti e libertatea. Însă vorbele unchiului Potty nu reuşeau să-l liniştească pe părintele Booty, pentru că, fie că-i plăcea să recunoască, fie că nu-i plăcea, prietenul său era un alcoolic şi nu puteai pune nicio bază pe el. Dacă era aburit, nu mai avea niciun fel de control asupra lucrurilor, era în stare să semneze oriunde îl puneai, însă era vina părintelui Booty: de ce nu făcuse cerere pentru paşaport indian? Fiindcă era la fel de stupid cum era SĂ NU facă cerere pentru unul american sau elveţian? Se simţea un nevolnic, îşi dispreţuia conformismul faţă de ideile lumii, chiar şi când nu era de acord cu ele.

O mangustă sări unduindu-se prin iarbă, iar culorile ei se potriveau perfect cu tonurile serii; mişcarea era singura care-o dădea de gol.

Lui Sai i se strânse inima de mânie. Era numai vina lui Gyan, se gândi. Uite ce făcuse şi ce făceau cei ca el în numele decenţei şi al educaţiei, în numele spitalelor pentru

nepalezi şi al viselor de a accede la poziţii de management de vârf. Uite cum părintele Booty, atât de îndrăgitul părinte Booty care, sincer vorbind, făcuse mai multe pentru dezvoltarea economică a regiunii decât orice alt localnic, şi asta fără să ţipe ca descreieratul sau să-şi fluture ameninţător *kukri*-ul, părintele Booty trebuia acum sacrificat.

În vale pogorâse deja noaptea, dinspre lutul gras, acoperit de muşchi, se vedeau aprinzându-se felinare, întunericul se întindea, mirosind a proaspăt, dând frâu liber frunzişului să se-ntindă cât îi era vrerea. Băură toţi trei din sticla de Old Monk, uitându-se cum urcă întunericul încet-încet, cum trece peste degetele şi genunchii lor, peste umbrele ca nişte foi de varză ce se proiectau şi-j atingeau pe obraji şi nasuri şi le învăluiau chipurile, întunericul le trecu peste creştete, apoi mai departe, pentru a stinge ultima strălucire de un trandafiriu îndrăzneţ, aproape pornografic, a Kanchenjungăi… fiecare dintre ei în parte îşi aminti câte asemenea seri petrecuseră împreună… cât de inimaginabil era că şirul acestora avea să se sfârşească foarte curând. Aici aflase Sai că muzica, alcoolul şi prietenia pot crea împreună o civilizaţie, una măreaţă.

— Nimic nu-i mai plăcut pe lume, dragii mei prieteni… zicea unchiul Potty ridicându-şi paharul înainte de a-1 da pe gât.

În Europa erau săli de concert la care părintele Booty avea să se întoarcă în curând, teatre de operă în care muzica topea săli întregi într-o unică inimă suferindă sau aflată-n sărbătoare şi unde aplauzele răsunau precum aversele de ploaie…

Dar cei de-acolo se puteau oare simţi aşa cum se simţeau ei aici ? Ştiau ei oare cum e să stai pe buza prăpastiei, cu inima pe jumătate goală şi pe jumătate plină, tânjind după frumuseţe şi după inocenţa acum ştiutoare ? Simţind pasiune pentru cei iubiţi sau pentru lumea cea atât de largă sau pentru lumi aflate dincolo de cea de lângă noi…

Sai îşi aminti cum în acele prime zile la Cho Oyu tânjea după ceva şi îi era atât de greu să-şi dea seama ce era, de parcă numai acea nevoie în sine îşi mai putea găsi ecoul în sufletul ei îndurerat. Acum nu mai tânjea, dispăruse nevoia, se gândi, iar durerea părea să-şi fi găsit în fine o întrupare.

Gândurile îi reveniră la ziua jafului de la Cho Oyu – ziua când totul începuse să se schimbe.

Treizeci si cinci

Fusese o dovadă de mare prostie să lase acele puşti expuse pe perete, la vedere, artefacte aparţinând unei alte epoci, atât de familiare încât nimeni nu se mai gândea la ele. Gyan fusese ultimul care le dăduse jos să le examineze – băieţilor le plac asemenea lucruri. Până şi Dalai Lama, citise Sai, avea o colecţie de jocuri de război şi de soldaţi de plumb. Nu-i trecuse niciodată prin cap că acestea ar putea să reînvie şi să fie folosite. Oare cu ele urmau să fie comise crime care, după ce puneai lucrurile cap la cap, aveau să ducă paşii investigatorilor până în pragul casei lor?

— Pe vremuri, bunicul meu era vânător, îi spusese Sai lui Gyan, încercând să-l impresioneze, dar oare de ce fusese atât de mândră? De un lucru ce-ar fi trebuit s-o facă să se ruşineze?

Bucătarul îi povestise totul:

— Era un mare *shikari,* Saibaby. Era foarte chipeş şi, când era călare pe cal, arăta foarte curajos şi nobil. Ori de câte ori prin preajmă se afla un animal mâncător de oameni, sătenii apelau la el.

— Şi se întâmplă des asta?

I se făcea pielea de găină când se gândea.

— A, tot timpul. *Rrr-rrrr,* îi auzeai, un zgomot de lemn tăiat cu ferăstrăul. Îmi amintesc cum odată m-am trezit şi-am ascultat. Dimineaţă, se vedeau urme de labe lângă râu, câteodată chiar şi în jurul corturilor.

Bucătarul se distra de minune şi, cu cât îşi repeta mai des scornelile, cu atât deveneau acestea mai adevărate decât adevărul însuşi.

Poliţia venise să cerceteze cazul şi răscolise casa bucătarului, ce mai fluturau prin aer scrisorile lui Biju…

— Trebuiau s-o facă, a zis bucătarul. Era o problemă gravă.

Gravitatea acesteia se dovedise atunci când, într-o dimineaţă, nu mult după ce părintele Booty aflase vestea expulzării sale forţate, la Cho Oyu sosise ofiţerul subdivizionar. Judecătorul şi Sai se aflau pe gazon şi acesta făcuse ceva efort pentru a-i localiza, camuflaţi cum erau de propriile lor umbre şi de umbrele frunzelor.

— Tâlharii sunt încă bine ascunşi, a zis ofiţerul, înconjurat de trei poliţişti cu arme şi *lathi*[96]-uri, dar vă rog să nu vă îngrijoraţi, domnule. O să-i stârpim in faşă. O să eradicăm fără milă toate elementele antisociale.

— Ştiţi, şi tatăl meu a fost un mare *shikari,* continuă el la ceai. Ce bine-ar fi fost dacă nu era atât de priceput, i-am spus, ar fi rămas câte ceva şi pentru noi! N-am dreptate? Ha, ha, a râs, însă râsul lui ar fi ieşit de un roz aprins la testul cu hârtie de turnesol. Domnule judecător, dumneavoastră, *shiktari*, eraţi prea buni, lei şi leoparzi… Acum, dacă te duci în pădure şi vezi o găină scăpată cine ştie de pe unde, te consideri norocos, am dreptate?

Tăcere. Oare mersese prea departe?

— Dar nu trebuie să vă faceţi griji, îi vom prinde pe tâlhari. Profită de problemele din Bhutan şi Assam ca să facă necazuri în zonă. Toţi trag mereu de ţara asta a noastră şi e trist pentru oameni ca noi, crescuţi în sentimentul mândriei naţionale şi cel mai rău e pentru dumneavoastră, domnule, care v-aţi luptat pentru libertatea noastră… Antinaţionaliştii ăştia n-au pic de respect pentru nimic şi pentru nimeni, nici măcar pentru ei înşişi… întreaga economie e ameninţată. Ştii, se întoarse spre Sai, care sunt cei trei T ai regiunii Darjeeling? Poţi să-mi spui ?

Fata clătină din cap. Dezamăgit de ea, dar încântat de

[96] Băţ de bambus cu vârf de metal, lung de 2-2,5 metri; arma folosită într-una dintre artele marţiale străvechi ale Indiei, cu acelaşi nume.

sine, bucătarul rosti cântat:

— *Tea*[97] *!*

— *Timber*[98] *!*

— *Tourism!*

În drum spre ieşire, se opri la o plantă agăţătoare înflorită.

— Ce floare frumoasă, domnule judecător. Când vezi aşa ceva, ştii că există un Dumnezeu.

Pasiflora era un lucru ciudat şi minunat, fiecare floare a sa ţinea doar o zi, cu tentacule mov cu dungi albe, pe jumătate actinie, pe jumătate floare – ea singură şi oferea suficiente motive pentru credinţă.

— Mi-am descoperit o mare vocaţie de grădinar, a zis ofiţerul, de când am venit la Kalimpong. Îmi îngrijesc plantele ca pe copiii mei. Deci aşa rămâne, îmi spuneţi dacă mai aveţi probleme. Cred că nu se va întâmplă asta, dar, fără îndoială, este o situaţie destul de delicată.

Îşi aranjă fularul ca un naţionalist ce era – Fâl! Răsucit! Multe lucruri de făcut! Nicio clipă de pierdut!

Naţiunea îl chema la datorie! Şi se sui în jeep. Şoferul scoase maşina din curte cu spatele şi demară în trombă.

— Să-l vedem ce face, zise bucătarul.

— Niciodată nu face niciunul nimic, spuse judecătorul.

Sai nu zise nimic, fiindcă nu-i ieşea deloc din minte gândul că Gyan s-a făcut că n-o vede.

Câteva zile mai târziu, poliţia a arestat un beţiv amărât, căruia i-au pus în cârcă jaful. Era un vechi muşteriu, pe care se obişnuiseră să-l vadă dormind într-un şanţ, absent la ce se întâmplă în jurul lui, pe marginea drumului spre piaţă. Un trecător sau altul îl ridica, îi trăgea o palmă pentru a-1 trezi, după care îl trimitea pe nouă cărări acasă, cu privirea înceţoşată, văzând steluţe verzi şi iarbă de mai multe feluri decât există.

De această dată, însă, beţivul a fost dus pe sus la secţia

[97] Ceai (engl.).

[98] Cherestea (engl.)

de poliţie, unde l-au trântit pe podea, cu mâinile şi picioarele legate. Poliţiştii rămăseseră lângă el, cu un aer plictisit. Până când, din senin, ca la un semn nevăzut, îşi reveniră din apatie, îi apucă bâzdâcul şi începură să dea în el ca la fasole.

Cu cât individul ţipa mai tare, cu atât îl băteau mai temeinic; l-au desfigurat, lovindu-1 până când au început să-i curgă şiroaie de sânge pe faţă, i-au scos dinţii, l-au lovit cu picioarele de i-au rupt o coastă…

Îl auzeai şi din josul, şi din susul dealului, implorând şi ţipând. Poliţia îl privea cu dezgust. El îşi striga nevinovăţia :

— N-am furat arme de la nimeni, n-am fost în casă la nimeni, nimic, nimic, e o greşeală…

Ţipetele lui au fost primele care s-au auzit şi ele au vestit sfârşitul vieţii normale a locuitorilor de pe colină.

— N-am făcut nimic, dar îmi pare rău.

Au ţinut-o aşa ore întregi, urletele lui disperate sfâşiind aerul:

— Îmi pare rău, îmi pare rău, îmi pare rău…

Însă poliţia nu făcea decât să-şi exerseze pe el tehnicile de tortură, să se pregătească pentru cele ce aveau să vină. Când bărbatul se târî în sfârşit afară, în genunchi, din ochii lui se stinsese orice lumină. Erau ca două orbite goale, privind absent spre o lume fără orizont, care aveau să-i facă pe cei ce-1 vedeau să se tragă într-o parte, cuprinşi de frică şi dezgust.

Singura favoare era că nu mai putea să-i vadă cum se feresc de el, înainte să dispară definitiv, înghiţit de alcool, consolarea lui dintotdeauna.

Treizeci şi şase

Domnul Iype, vânzătorul de ziare, îi spusese degajat, fluturând un exemplar din *India Abroad:*

— Eşti din Darjeeling, nu? Sunt multe probleme în zonă…

— De ce?

— Nepalezii fac probleme… sunt un popor foarte greu de stăpânit…

— Greve?

— Mult mai rău, *bhai,* nu numai greve, a fost blocată complet toată zona.

— Serios?

— De multe luni. N-ai auzit?

— Nu, n-am primit nicio scrisoare de mult timp.

— Tu de ce crezi?

Biju pusese lipsa corespondenţei din partea tatălui său pe seama motivelor obişnuite – vreme rea, incompetenţă.

— Ar trebui să-i trimită învârtindu-se pe nemernici înapoi la ei în Nepal, a continuat domnul Iype. Bangladezii în Bangladesh, afganii în Afganistan, musulmanii în Pakistan, tibetanii, bhutanezii, ăştia ce caută la noi în ţară ?

— Dar noi de ce suntem aici?

— Ţara asta e altfel, a spus vânzătorul, fără să clipească. Ce s-ar face fără noi?

Biju se întoarse la serviciu.

Pe măsură ce treceau ceasurile şi tensiunea îngrijorării creştea, era tot mai convins că tatăl său a murit. Judecătorul nu ştiuse cum să dea de el sau poate că nici măcar nu încercase. Se simţea din ce în ce mai încordat.

A doua zi deja nu mai putea să suporte; se strecură afară din bucătărie şi cumpără cu douăzeci şi cinci de dolari o

cartelă de telefon de la un şmecheraş de cartier cu talent la aflat numerele, trăgând cu ochiul din afara cabinelor telefonice, auzind codurile pe care le spuneau cei ce vorbeau cu glas tare şi ţinându-le minte. Îşi făcuse de lucru prin spatele unui anume domn Onopolous care habar n-avea că e urmărit şi care sunase şi-şi trecuse costul convorbirii pe cârdul de credit Platinum…

— Dar să ai grijă să te grăbeşti, i-a spus lui Biju. Nu sunt prea sigur de codul ăsta, l-au folosit deja vreo câteva persoane…

Receptorul era încă umed şi cald de la recenta intimitate pe care o intermediase şi suflă spre Biju, pârâind dens, cavernos. Dat fiind că la Cho Oyu nu exista telefon, Biju sună la pensiunea MetalBox de pe Ringkingpong Road.

— Puteţi să-l chemaţi pe tata? Sun din nou peste două ore.

Aşadar, într-o seară, cu câteva săptămâni înainte ca liniile telefonice să fie tăiate, înainte să fie aruncate în aer şoselele şi podurile şi în întreaga regiune să pogoare haosul, paznicul de la MetalBox veni până la Cho Oyu, zăngănind poarta în disperare. Bucătarul tocmai avea pe foc o ciorbă cu oase şi ceapă verde…

— La! Telefon! La! Telefon! Telefon de la fiul tău. La! Din America. Te sună iar peste o oră. Vino repede!

Bucătarul veni imediat, lăsând-o pe Sai să se uite la oasele înconjurate de spuma verde:

— *Bcibyji!*

— Unde te duci? l-a întrebat Sai, care tocmai îi curăţase lui Mutt scaieţii din blana cu franjuri lungi, în timp ce se gândea la absenţa lui Gyan…

Însă bucătarul nu-i răspunse. Ieşise deja de mult pe poartă şi acum alerga.

Telefonul pătrăţos stătea în salonul pensiunii, cu lanţ şi lacăt, ca servitorii cei puşi pe furat să poată doar primi telefoane, nu să şi dea. Când sună din nou, paznicul sări la

el ca ars, zicând „Telefonul, *la!* Telefonul! *La mai!”* şi toată familia lui veni alergând din cocioaba lor de afară. De fiecare dată când suna telefonul, veneau în fugă, reiterându-şi loialitatea. Adepţi ai ultimelor cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, nu aveau de gând, *cu niciun chip,* să renunţe la această însuşire ce-i făcea unici şi ieşiţi din comun.

— ALO?

— ALO? ALO?

Se strânseră ciorchine în jurul bucătarului, chicotind fericiţi, nerăbdători.

— ALO?

— ALO? *PITAJ1?*

— BIJU?

Dintr-o pornire cât se poate de logică, ridică glasul pentru a acoperi distanţa dintre ei, ca vocea să-i poată ajunge tocmai în America.

— Biju, Biju, îi ţinu isonul în cor familia paznicului, e Biju, îşi spuseră unul altuia. E fiul tău, îi ziseră bucătarului. E fiul lui, îşi spuseră unul altuia.

Se uitară să vadă dacă i se schimbă expresia feţei, căutând indicii care să le dea de veste ce se spune la celălalt capăt, dorindu-şi să se insinueze şi ei în conversaţie, de fapt, să *devină însăşi conversaţia.*

— ALO, ALO????

— HA? NU TE-AUD. TE AUD FOARTE SLAB, ÎNFUNDAT.

— NU TE AUD. TU MĂ AUZI?

— Nu-1 aude.

— CE?

— Tot nu-l auzi ? îl întrebară pe bucătar.

Atmosfera din Kalimpong răzbătea până la Biju, la

New York; se infiltra în linia telefonică, devenind palpabilă şi Biju aproape că simţi în nări mirosul pădurii, aerul reavăn, vegetaţia bogată, verde închis; văzu diversele texturi ale acelei lumi, frunzele bananierului, tulpina golaşă a cactusului, mlădierea delicată în vânt a ferigilor; auzi corbul croncănind, *rrr, rrr,* auzi orăcăitul *oac, oac, oac.* al

broaştelor din parcela cu spanac, ţipetele tot mai ascuţite pe măsură ce se apropia seara…

— ALO? ALO?

— Zgomot, zgomot, zise familia paznicului. *Nu te aude ?*

Bucătarul le făcu supărat semn să tacă *„Şşşşşşşş”,* copleşit instantaneu de spaima de a nu pierde nici măcar o clipă preţioasă de discuţie cu fiul său. Reveni la telefon, continuând să-i uşuiască de lângă el cu mâna rămasă la spate, aproape dislocându-şi-o din umăr din cauza vehemenţei gesturilor sale.

Cei din jur se retraseră o clipă, apoi, obişnuindu-se cu gestul lui care-i trimitea la plimbare şi încetând să mai fie intimidaţi, se întoarseră lângă el.

— ALO?

— KYA1

— KYA?

Umbra vorbelor rostite era mai mare ca substanţa lor. Ecoul propriilor voci înăbuşea răspunsul firav venit din celălalt capăt al lumii.

— E PREA MULT ZGOMOT.

Nevasta paznicului ieşi să cerceteze cu atenţie firul subţire, fragila conexiune ce se întindea tremurând peste râpe şi peste munţi, peste Kanchenjunga ce scotea fum ca un vulcan sau un trabuc – poate că pe fir se aciuase o pasăre, făcându-se scrum, poate că un caprimulg îşi prinsese ciocul în semnalul şi aşa instabil, poate era o problemă cu satelitul de pe cer…

— E prea vânt, bate vântul, spuse nevasta paznicului, uite-aşa se leagănă firul… zise, însoţindu-şi cuvintele cu un gest şerpuitor al mâinii.

Copiii se urcară în copac. Încercau să stabilizeze firul.

Un val de pârâieli asurzitoare invadă pe dată spaţiul dintre tată şi fiu.

— CE S-A ÎNTÂMPLAT ? – ţiuituri încă şi mai puternice – E TOTUL ÎN REGULĂ?

— CE-AI ZIS?

— Daţi drumul la fir, a zis soţia, înşfăcând copiii din

copac, e şi mai rău.

— CE SE ÎNTÂMPLĂ? SUNT MIŞCĂRI DE STRADĂ? GREVE?

— ACUM NU MAI SUNT. (Mai bine să nu-1 îngrijoreze.) ACUM NU!!

— Vine acasă? a spus paznicul.

— EŞTI BINE? ţipa Biju din mijlocul străzii din New York.

— NU-ŢI FACE GRIJI PENTRU MINE. NU-ŢI FACE GRIJI PENTRU CE SE ÎNTÂMPLĂ AICI. ÎŢI DAU MÂNCARE BUNĂ ACOLO, LA HOTEL? RESTAURANTUL ÎŢI PLĂTEŞTE ŞI CAZAREA? MAI SUNT ŞI ALŢII DIN UTTAR PRADESH ACOLO?

— Am cazare. Mâncare gratis. TOTUL E ÎN REGULĂ. DAR TU EŞTI BINE? l-a întrebat din nou Biju.

— S-AU LINIŞTIT ACUM.

— ŞI CU SĂNĂTATEA EŞTI BINE ?

— DA. TOTUL E BINE.

— Aaa, totul e bine, au repetat toţi cei de faţă, încuviinţând din cap. E bine? Da, totul e bine.

Acestea fiind zise, brusc n-a mai fost nimic altceva de zis, emoţia copleşitoare fiind blocată de neştiinţa conversaţiei ; prima dădea pe-afară, fierbea, iar cealaltă îngheţase, pierită, şi pe fir se lăsă o tăcere încordată.

— Când vine? îi suflă paznicul.

— CÂND VII?

— NU ŞTIU! O SĂ ÎNCERC…

Biju simţi că i se pune un nod în gât.

— NU POŢI SĂ-ŢI IEI CONCEDIU?

Nu ajunsese nici măcar la nivelul de trai al minimei decenţe, şi anume cel de a i se oferi, măcar din când în când, câteva zile de vacanţă. Nu se putea duce acasă să-şi vadă tatăl.

— CÂND ÎŢI DĂ CONCEDIU?

— NU ŞTIU…

— ALO?

— *La ma ma ma ma ma ma,* nu-i dă concediu. De ce nu? Nu ştiu, o fi greu *acolo,* o fi câştigând el o căruţă de bani, dar un lucru e sigur, trebuie să muncească pe rupte pentru ei… Nu-ţi dă nimenea nimica pe gratis… nicăieri în lume…

— ALO? ALO?
— *PÂTAJÎ,* MĂ AUZI?
Se îndepărtaseră iar unul de altul…
Bip bip, uauau, rrr, oac oac, telefonul amuţi şi rămaseră cu toţii încurcaţi în tăcerea ce-i învăluia.
— ALO? ALO? – în rictusul receptorului.
— Alo? Alo? Alo? Alo? îl îngânară, între ei.
Bucătarul puse receptorul în furcă, tremurând.
— O să mai sune o dată, spuse paznicul.
Însă telefonul rămase mut.
Afară, broaştele făceau *oct, oct,* de parcă ele ar fi înghiţit tonul telefonului.
Încercă să trezească la viaţă aparatul duşmănos, dorindu-şi cu disperare să audă măcar banalele cuvinte de rămas-bun. La urma urmei, chiar şi cu ajutorul clişeelor puteai transmite emoţia, atunci când ea era adevărată.
— Cred că e o problemă cu linia.
— Da, da, da.
Ca întotdeauna, era o problemă cu linia.
— O să se întoarcă acasă cât o bute. Aşa am auzit, că toţi se întorc acasă ca umflaţi cu pompa, s-a trezit vorbind cumnata paznicului, încercând să-l liniştească pe bucătar.

Convorbirea telefonică luase sfârşit şi, în loc să facă să-i dispară lui Biju sentimentul apăsător de pustiire din suflet, nu reuşise decât să i-1 amplifice şi mai tare.
Nu avea despre ce să discute cu tatăl lui; între ei nu mai exista nimic altceva decât enunţuri urgente, mesaje telegrafice răcnite ca în toiul unui război. Niciunul dintre ei nu mai avea niciun cuvânt de spus în viaţa celuilalt, unicul lucru care-i mai lega era speranţa că, poate, *vor avea* ceva să-şi spună, la un moment dat. Rămase nemişcat în cabina de telefon tapetată cu bucăţele de gumă de mestecat lipite peste tot şi obişnuitele *Futcăcatpulăsulăpizdădragosterăzboi,* svastici şi inimi străpunse de săgeţi amestecate într-o grădină densă de graffiti, prea dulceag, prea furios, prea pervers – grămada

de putregai bolnav şi dulce a inimii omeneşti.

Dacă mai rămânea la New York, poate că nu avea să-l mai vadă niciodată pe *pitaji.* Aşa se întâmpla mereu; treceau zece ani, cincisprezece, sosea telegrama sau suna telefonul, părintele se stinsese, iar copilul ajungea prea târziu. Sau se întorcea şi constata că ultimul sfert din viaţa părinţilor lui se scursese fără el, iar aceştia erau acum doar nişte negative fotografice. Se puteau întâmpla, apoi, şi tragedii mai mari. După ce trecea fericirea primelor zile, îşi dădeau seama, cât se poate de clar, că dragostea dintre ei nu mai exista; căci afecţiunea e, la urma urmei, doar un obicei, iar oamenii o uitau sau se obişnuiau încet-încet cu lipsa ei. Se întorceau şi găseau doar o carcasă goală; iubirea se erodase pe dinăuntru, aşa cum Cho Oyu era mâncată zilnic, dar sigur, de termite.

Se întorc acasă ca umflaţi cu pompa…

Bucătarul ştia totul despre cum se îngraşă cu toţii acolo. Era unul dintre lucrurile pe care le ştia toată lumea:

„Te-ai îngrăşat şi tu, *beta,* ca toţi americanii?” îi scrisese cu mult timp în urmă fiului său, permiţându-şi o mică abatere de la stilul obişnuit al misivelor sale.

„Da, m-am îngrăşat”, îi răspunsese Biju, „data viitoare când o să mă vezi o să fiu de zece ori cât eram”.

Scrisese aceste rânduri râzând, iar bucătarul le citise râzând şi el din tot sufletul; se întinsese pe spate, dând din picioare în aer ca un gândac de bucătărie.

„Da”, zisese Biju, „mă îngraş în fiecare zi – o să mă fac de zece ori cât eram” şi descoperi şocat, la magazinul cu articole de nouăzeci şi nouă de cenţi, că trebuie să-şi caute cămăşi la raionul de copii. Vânzătorul, un ins din Lahore, şedea cocoţat pe o scară înaltă în mijlocul magazinului, atent nu care cumva să fure cineva ceva şi privirea i se lipi de Biju din clipa în care a intrat, tulburându-1 şi făcându-1 să se simtă vinovat. Însă nu făcuse nimic. Şi totuşi era limpede pentru toată lumea că făcuse totuşi ceva, iar privirea-i vinovată stătea mărturie în acest sens.

Îi era dor de Saeed. Voia să mai privească măcar o dată, fie şi doar pentru o fracţiune de secundă, această ţară prin lentila ochilor lui injectaţi.

Biju se întoarse la Gandhi Cafe, unde nimeni nu-i remarcase absenţa.

— Să veniţi cu toţii să vedeţi meciul de crichet, OK?

Harish-Harry adusese un album de fotografii pentru a le arăta angajaţilor săi poze cu apartamentul din New Jersey, pe care tocmai îl achiziţionase cu banii jos. Montase deja o antenă satelit uriaşă, ţaca-paca, în mijlocul gazonului, în ciuda faptului că administraţia acestei comunităţi selecte insistase ca aceasta să fie plasată subtil lângă zidul clădirii, ca o ureche discretă; îi dăduseră câştig de cauză, pentru că avusese fericita idee de a începe să strige ca din gură de şarpe : „Rasism ! Rasism ! Din locul ăsta nu pot să prind cum trebuie canalele indiene'1.

Unica grijă ce-i mai rămăsese era acum fiica lui. Prietena şi rivala sa, soţia domnului Shah, prinsese în laţ un ginere pentru propria-i fiică, preparându-i nişte chebab Galawati, pe care îl trimisese cu Fed-Ex în timpul nopţii tocmai în Oklahoma.

— O familie *dehati,* ce trăieşte printre lanurile de porumb, îi spusese Harish-Harry nevestisi. Şi ar trebui să-l vezi pe individul ăsta cu care se laudă atâta – un *lutoo.* O matahală, parc-ar fi american – arată ca unul în stare să doboare uşa de unul singur, cu spatele.

I-a spus fiicei lui:

— Altădată era o chestiune de mândrie ca o fată să aibă o personalitate plăcută. Dacă te porţi prosteşte acum, o să regreţi tot restul vieţii… Şi pe urmă să nu vii la noi plângând, OK?

Treizeci şi şapte

Situaţia se va îmbunătăţi, spusese ofiţerul subdivizionar, însă, în ciuda faptului că începuseră să tortureze oameni din întreg oraşul, aleşi la întâmplare, nu se întâmplă aşa.

Lanţul grevelor ţinu prăvăliile închise.

O grevă de o zi.

O grevă de trei zile.

Apoi una de şapte.

Într-o dimineaţă, când magazinul universal Lark’s s-a deschis pentru scurtă vreme, Lola a ieşit victorioasă din lupta corp la corp cu prinţesele afgane, reuşind să pună mâna pe ultimele gemuri şi conserve. Toată luna, în timpul măcelurilor şi al incendierilor masive, prinţesele nu s-au mai putut gândi la nimic altceva decât la gem: „Ce fiinţă îngrozitoare, ce femeie nesimţită!”.

Sufletul Lolei se umplea de încântare de fiecare dată când întindea marmelada Druk în strat suficient de subţire ca să-i ajungă cât mai mult timp.

O grevă de treisprezece zile.

O grevă de douăzeci şi una de zile.

În oraş şi pe străzi, greve peste greve, aproape non-stop.

În aer, mai mult umezeală decât aer. Era greu de respirat şi sentimentul general, copleşitor, era că sunt sufocaţi într-un loc în care, la urma urmei, indiferent ce le-ar fi lipsit, spaţiile erau largi cât vedeai cu ochii.

În cele din urmă, prăvăliile şi birourile nu se mai deschiseră deloc – agenţia de voiaj Snow Lion şi cabina telefonică, prăvălia de şaluri, croitorii cei surzi, chioşcurile de ziare Kanshi Nath & Sons – toată lumea era speriată şi îşi ţinea obloanele închise, fără să-şi mai arunce măcar un ochi pe fereastră. Blocajele rutiere îngreunau traficul,

împiedicând camioanele cu cherestea şi piatră şi transporturile de ceai să părăsească zona. Pe carosabil presăraseră cuie şi erau bălţi de Mobil oii. Băieţii de la FNEG te taxau la sânge ca să te lase să treci şi te forţau să cumperi casete audio cu discursurile frontului şi calendare cu Gorkhaland.

Din Tindharia şi Mahanadi soseau camioane cu bărbaţi ce se adunau în faţa secţiei de poliţie şi aruncau cărămizi şi sticle. Gazul lacrimogen nu reuşea să-i împrăştie; nici dezlănţuirea de *lathi-uri* asupra lor.

— Şi cât pământ vor? a întrebat Lola agasată.

Noni:

— Tot ce înseamnă Darjeeling, Kalimpong şi Kurseong, până unde încep dealurile şi o parte din Jalpaiguri şi Cooch Behar, din Bengal până-n Assam.

— Nişte terchea-berchea, oameni care n-au niciodată linişte, zise doamna Sen, în timp ce tricota de zor la un pulover pentru domnul prim-ministru, pe care voia să i-1 trimită ca semn al simpatiei ei, în aceste vremuri de restrişte.

Chiar şi în Delhi e răcoare uneori… mai cu seamă în acele bungalow-uri unde se cazează de obicei guvernanţii şi în care e un curent cumplit. Însă era departe de a se pricepe la tricotat. Era foarte lentă. Spre deosebire de mama ei, care, cât stătea la un film, era în stare să-ţi împletească o păturică de copil.

— Cine-i terchea-berchea? a spus Lola. Nu noi. Ei sunt nişte terchea-berchea. Şi noi suntem cei care n-au niciodată linişte. Terchea-berchea sau nu, oamenii n-au pic de linişte.

Ce e o ţară dacă nu gândul la acea ţară? Se gândi la India ca la un concept, o speranţă sau o dorinţă. La câte atacuri putea rezista înainte de a se prăbuşi definitiv? Nu e chiar aşa uşor să distrugi ceva; ai nevoie de antrenament. Era o artă întunecată, iar ei o perfecţionau. Cu fiecare nouă dispută, următoarea era şi mai uşoară, aproape că devenea un gest reflex şi, ca în cazul unei căsnicii în plină eroziune,

era imposibil să nu reacţionezi, să nu mai zgândăreşti rănile, chiar şi atunci când acele răni erau ale tale.

Terminaseră cărţile de la bibliotecă, dar, fireşte, nici nu se punea problema returnării lor. Într-o dimineaţă, la sosirea maiorului care se ocupa de clubul Gymkhana şi care era mereu ca scos din cutie, acesta constatase că membrii FNEG îi dăduseră afară pe bibliotecari şi pe ceilalţi funcţionari şi se bucurau de spaţiu şi intimitate cum nu se mai bucuraseră în viaţa lor, dormind printre rafturile cu cărţi, ţopăind prin garderoba femeilor, unde, nu cu mult timp în urmă, Lola îşi scosese pudriera să-şi pudreze nasul.

Nu mai sosea niciun turist din Calcutta încotoşmănat cu toate puloverele din dotare, de parcă s-ar fi pregătit să plece în Antarctica, răspândind în întreg oraşul mirosul înecăcios al naftalinei. Nu venea niciun orăşean dornic să-şi aerisească rânza împovărând bieţii ponei. Anul acesta, căluţii zburdau liberi.

Nu veni nimeni la hotelul Himalaia, ca să stea sub tabloul lui Roerich înfăţişând un munte luminat de lună, ca o stafie acoperită de cearşafuri, să „trăiască o reîntoarcere plină de vrajă la vremurile magice de altădată1', cum sugera broşura, să comande tocană irlandeză şi să înfulece, clefăind de zor, carnea slăbănoagă a caprelor din Kalimpong.

Pensiunile se închiseseră. Paznicii, care în această perioadă a anului trebuiau de regulă să se mute din clădirile principale ocupate ilicit în timpul iernii înapoi în colibele lor de la marginea oraşului, să-şi modifice expresia, înlocuindu-şi demnitatea cu atitudinea servilă *„Ji huzoor”,* să înlocuiască încuietorile bufetelor pe care le desfăcuseră pentru a dezgropa televizoarele şi radiatoarele electrice made-in-Japan, puteau acum să-şi vadă de traiul confortabil fără stresul de altădată.

Şi, în timp ce ei stăteau cuminţi în banca lor, copiii erau retraşi de la internate, în clipa în care părinţii deschideau ziarele şi citeau relatări terifiante despre rebelii separatişti

şi tacticile de gherilă ce distrugeau pacea şi liniştea din zonă. Isteria crescândă din jur a fost probabil cauza nefericitului incident pus pe seama celor câţiva băieţi rămaşi la St Xavier's. Când li s-a cerut să ajute la pregătirea cinei (bucătarii se evaporaseră în ceaţă), aceştia au descoperit că e mai uşor să omori un pui răsucindu-i gâtul şi făcându-1 să sară ca un dop – mult mai uşor decât să te chinui să-l tai cu un cuţit bont. A urmat o orgie de sânge şi pene, o mare zburătăceală în debandadă, cu păsări fugind descăpăţânate, cu măruntaiele şi excrementele revărsându-li-se împrejur. Băieţii au ţipat până când ţipetele li s-au preschimbat într-un râs oribil, se înecau de atâta râs şi făceau eforturi să respire printre suspinele amestecate cu hohote puternice, greu de controlat. Directorul şcolii a scos furtunul, în ideea de a le face un duş rece ca să-şi vină în fire, dar, fireşte, la acea oră nu mai era pic de apă în rezervor.

Nici gaz, şi nici kerosen. Trebuiau să revină la gătitul cu lemne.

Nu era nici pic de apă.

— Am lăsat găleţi afară în grădină, i-a spus Lola Nonei, ca să se umple cu apă de ploaie. Mai bine nu mai tragem apa la WC. Dăm doar cu nişte Sunny Fresh, ca să mai ia mirosul. Pentru treaba mică, cel puţin.

Nu era nici curent electric, compania de electricitate fiind incendiată în semn de protest faţă de arestările făcute printre cei ce blocaseră drumurile.

Când frigiderul îşi dădu, cu zgomot, ultima suflare, surorile se văzură nevoite să gătească imediat toată mâncarea perisabilă. Era ziua liberă a lui Kesang.

Afară se pornise deja să plouă şi era aproape ora la care începea restricţia de a ieşi din casă; atraşi de mirosul pătrunzător de carne de oaie gătită, un grup de băieţi ai frontului în căutare de adăpost s-au căţărat pe fereastra de la bucătărie.

— De ce e încuiată uşa de la intrare, mătuşico?

Lacătele uriaşe cu care erau încuiate de obicei cuferele de metal conţinând obiectele de valoare fuseseră puse pe uşile din faţa şi din dosul casei, drept măsură suplimentară de precauţie. Deasupra capetelor lor, în pod, mai multe obiecte de valoare rămăseseră expuse, vulnerabile. Argint *puja,* moştenire de familie, din zilele de pre-ateism ; ceşcuţe Bond Street cu ustensile ca nişte palete, ce odinioară adunaseră şi vârâseră grămăjoare de Farex în propriile lor guri ca de *guppy*[99]; un telescop nemţesc ; inelul pentru nas cu perlă al străbunicii lor; ochelari de soare din anii şaizeci în formă de liliac; linguri de argint pentru mâncat măduva (familia lor era înnebunită după măduvă); şervete de damasc cu buzunar pentru sendvişurile triunghiulare cu castraveţi – „Nu uitaţi, stropiţi pânza cu puţină apă pentru a o umezi, înainte de a pleca la picnic…” Flecuşteţe adunate de-a valma licăreau fiecare din colţul său, îmbinând o versiune romantică a Vestului cu una închipuită a Estului şi oferind proprietarului lor suficientă putere pentru a-şi păstra demnitatea în faţa tuturor ofenselor adânci pe care cele două naţiuni şi le aduseseră una alteia.

— Ce doriţi? i-a întrebat Lola pe băieţi, iar chipul ei le-a arătat limpede că are ceva de protejat.

— Vindem calendare, mătuşico, şi casete.

— Ce calendare şi ce casete ?

Îmbrăcămintea rebelă de camuflaj şi faptul că intenţionaseră să forţeze uşa contrastau ciudat cu politeţea lor deconcertantă.

Pe casete era înregistrat discursul lor preferat, cu ne – spălăm – *kukri* – urile – însângerate – în – apele – mamei – noastre - Teesta.

— Nu le da nimic, şopti Lola în engleză, pierită, crezând că ei n-o vor înţelege. Dacă începi şi le dai, pe urmă or să vină mereu pe capul tău şi n-o să mai scapi de ei.

Însă ei o înţeleseră. Îi înţelegeau engleza, dar ea nu le

[99] Peştişor de acvariu *(Poecilia reticulata)* extrem de apreciat pentru frumuseţea lui.

înţelegea nepaleza.

— Orice contribuţie la efortul pentru Gorkhaland e bine-venită.

— Poate nu avem chef.

— *Şşşş,* îşi atenţionă Noni sora. Nu-i mai provoca, spuse cu respiraţia întretăiată.

— Vă dăm şi chitanţă, au zis băieţii, cu ochii la mâncarea de pe blatul bufetului – cârnaţi Essex Farm ca nişte maţe, salam congelat cu stratul protector de gheaţă începând să se topească.

— Nu ne interesează, spuse Lola.

— *Şşşş,* făcu Noni din nou. Bine, dă-ne un calendar.

— Numai unul, mătuşico?

— Bine, atunci două.

— Ştii foarte bine cită nevoie avem de bani…

Nu scăpară fără trei calendare şi două casete. Şi băieţii tot nu se dădeau duşi.

— Putem dormi la voi, pe jos? Poliţia n-o să ne caute niciodată aici.

— Nu, a zis Lola.

— Bine, dar vă rog să nu faceţi zgomot şi să nu ne cauzaţi probleme, a spus Noni.

Băieţii au mâncat toată mâncarea, apoi s-au culcat.

Lola şi Noni şi-au baricadat uşa de la dormitor punând în faţa ei scrinul, străduindu-se să nu facă zgomot. Băieţii le-au auzit însă şi au râs:

— Nu vă faceţi griji. Staţi liniştite, sunteţi prea bătrâne pentru noi.

Surorile au rămas treze toată noaptea, chinuindu-se să-şi ţină ochii deschişi. Mustafa stătea rigid în braţele lui Noni, simţindu-şi demnitatea pusă în mare pericol. Stătea cu anusul încordat, ca un punct de exclamare înfuriat, cu coada perfect dreaptă şi intransigentă.

Şi Buddhoo, paznicul lor?

L-au aşteptat să vină cu puşca şi să-i gonească pe băieţi, însă n-a venit.

— Ţi-am spus… a zis Lola în şoaptă, muşcător, nepalezii ăştia! Sunt toţi mână-n mână…
— Poate că băieţii l-au ameninţat, i-a tăiat-o Noni.
— Ei, hai. Probabil că e unchiul vreunuia dintre ei! Ar fi trebuit să le spunem să plece şi, acum c-ai început chestia asta, n-o să mai scăpăm de ei.
— Am avut de ales? Dacă ziceam nu, am fi plătit pentru asta. Nu fi naivă.
— Tu eşti aia care e naivă: „Au oarece dreptate, au dreptate, au dreptate pe trei sferturi, dacă nu chiar total”, acum uite… *femeie proastă ce eşti!*
— Vă temeţi e-o să vă prindă poliţia, le întrebă unul dintre băieţi a doua zi dimineaţă eu un rânjet pe faţă, fiindcă ne-aţi adăpostit? De-asta vă e frică? Poliţia nu se atinge de bogaţi, doar de cei ca noi, dar dacă spuneţi ceva vom fi obligaţi să luăm măsuri.
— Ce măsuri?
— O să afli la momentul respectiv, mătuşico.
Şi totuşi, continuau să fie aceiaşi băieţi politicoşi.
La plecare, au luat cu ei orezul şi săpunul, uleiul şi rezerva anuală de cinci borcane de sos *chutney* făcut din roşiile din grădină şi, coborând treptele, au remarcat ceva ce nu observaseră la venirea lor în timpul nopţii – curtea se continua cu gazon, apoi cobora în trepte de verdeaţă. Era destul teren pentru a adăposti un şir întreg de colibe. Deasupra capetelor lor, priveliştea destul de neplăcută oferită de câţiva lilieci electrocutaţi, atârnaţi de cablul electric ce se întindea pe deasupra copacilor, indica faptul că în vremuri de linişte şi pace curentul electric era din belşug. Piaţa era închisă; în faţa lor se afla un drum asfaltat; de aici puteau ajunge la prăvălii şi la şcoală în douăzeci de minute în loc de două sau trei ore la dus şi tot pe atât la întors…
Nu trecuse nicio lună şi într-o dimineaţă, când s-au trezit, surorile au constatat că peste noapte apăruse o colibă ca o ciupercă pe iarba proaspăt tăiată de pe treapta cea mai joasă a parcelei de legume de la Mon Ami. Au privit

îngrozite cum doi băieţi taie liniştiţi un bambus de pe proprietatea lor şi cum trec cu el în braţe prin faţa lor, o tulpină lungă şi îngustă, cu seva încă proaspătă scurgându-se, încă rezistând din inerţie, o contradicţie perfectă între flexibilitate şi îndărătnicie, suficient de lungă pentru a susţine o locuinţă, şi încă nu una exagerat de modestă.

Au ieşit imediat la ei, furibunde:

— E pământul nostru!

— E neocupat.

— O să chemăm poliţia.

Băieţii au ridicat din umeri, le-au întors spatele şi şi-au văzut de lucru.

Treizeci şi opt

Exista o explicaţie, până şi Lola o ştia, iar aceasta era legată de un vechi sentiment de mânie ce nu putea fi despărţit de tot ce însemna Kalimpong. El exista în fiece suflare. Exista în ochii ce aşteptau, se lipeau de tine când te apropiai, îi simţeai în spatele tău atunci când îţi continuai drumul, însoţiţi de un murmur indescifrabil; exista în zâmbetul dispreţuitor al celor adunaţi la Thapa, la Gompu, în orice baracă de pe marginea drumului în care se vindeau ouă şi chibrituri.

Aceşti oameni îi ştiau prea bine, îi recunoşteau – cei câţiva bogătaşi –, însă Lola şi Noni abia dacă puteau distinge chipurile ce alcătuiau mulţimea celor săraci.

Doar că înainte surorile nu le acordaseră prea mare atenţie pentru simplul motiv că nu erau nevoite s-o facă. Erau de părere că e normal să stârnească invidia şi că legile probabilităţii aveau să le permită să treacă prin viaţă însoţite doar de acel murmur indescifrabil pe care-1 puteau ignora cu uşurinţă, însă din când în când cineva avea ghinionul să se afle în locul cel mai nepotrivit, în cel mai nepotrivit moment, şi tot trecutul îl ajungea din urmă – şi se trezea, din senin, ţinta frustrărilor adunate de generaţii întregi. Tocmai când Lola credea că viaţa lor va continua, o sută de ani de acum încolo, exact la fel ca anul ce trecuse – cu Trollope, BBC, o izbucnire de veselie la Crăciun – a avut revelaţia bruscă a faptului că au greşit considerând lucruri fără importanţă toate cele ce li se păruseră până acum nevinovate, amuzante, distractive.

Chiar conta când cumpărau conserve de şuncă presată într-o ţară a orezului şi a *dal*-ului; *conta* dacă trăiai într-o casă mare şi stăteai seara lingă un radiator electric, fie şi unul care scotea scântei şi te speria; *conta* dacă te duceai

la Londra cu avionul şi te întorceai cu ciocolate pline cu lichior de cireşe; *conta* faptul că alţii nu puteau face toate aceste lucruri. Se prefăcuseră că nu-i adevărat sau că toate acestea nu au nicio legătură cu ele şi, pe neaşteptate, se dovedise că nu era aşa, că aveau o foarte mare legătură cu ele. Bogăţia care părea să le învăluie ca o pătură era însuşi lucrul ce le lăsa acum expuse. In mijlocul sărăciei extreme, ele reprezentau bogăţia pe înţelesul tuturor, iar statisticile ce proclamau diferenţele dintre ele şi ceilalţi erau făcute publice la difuzoare şi scrise cu litere mari pe ziduri. Furia se închegase în sloganuri şi arme şi se dovedi că ele, *ele,* Lola şi Noni, erau nefericitele care nu voiau să dea mai departe, să-şi plătească datoria ce ar fi trebuit să fie împărţită cu alţii, vreme de generaţii întregi.

Lola i-a făcut o vizită lui Pradhan, înflăcăratul conducător al aripii din Kalimpong a FNEG, pentru a se plânge de faptul că membrii partidului său construiseră ilegal mai multe barăci pe proprietatea Mon Ami.

Pradhan i-a spus :

— Dar trebuie să-mi cazez şi eu oamenii undeva.

Era o combinaţie ciudată de ursuleţ de pluş şi bandit, cu barba lui mare, bandană pe cap şi cercei de aur. Lola nu ştia prea multe despre el, decât că toate ziarele îi spuneau „băiatul minune din Kalimpong11, renegat, necruţător, imprevizibil, un rebel care nu negocia cu nimeni şi care conducea aripa locală a frontului aşa cum îşi conduce un rege regatul, iar un tâlhar banda de răufăcători. Era mai sălbatic, se spunea, decât Ghising, liderul aripii din Darjeeling, care era mult mai dotat ca politician şi ai cărui oameni ocupau acum clubul Gymkhana. Ultimul *Indian Express* publicase CV-ul lui Ghising, pentru a putea trece de blocajele rutiere: ,.Născut pe plantaţia de ceai Manju; educaţie, plantaţia Singbuli; armată, compania a opta puşcaşi, a luat parte la acţiunea din Nagaland; actor în piese de teatru; autor de lucrări în proză şi poezii (cincizeci şi două de volume – putea fi adevărat?); boxer la categoria

cocoş; membru de sindicat”.

În spatele lui Pradhan stătea un soldat cu o carabină cu pat de lemn îndreptată spre mijlocul încăperii. În ochii Lolei, putea foarte bine să fie fratele lui Buddhoo, cu arma lui Buddhoo.

— De partea aceea a drumului, pământul meu.

Lola, îmbrăcată în sariul de văduvă pe care-1 purtase la crematoriu la moartea lui Joydeep, murmură stins într-o engleză stricată, vrând parcă să insinueze că engleza este o limbă pe care nu o vorbeşte chiar atât de bine, în loc să mărturisească faptul că nu ştia nicio boabă de nepaleză.

Locuinţa lui Pradhan se afla într-o parte a Kalimpongului pe care nu o vizitase niciodată. Pe pereţii exteriori, bucăţi de bambus despicate în jumătate fuseseră umplute cu pământ şi însămânţate cu plante suculente. Pe marginea treptelor, până la căsuţa dreptunghiulară cu acoperiş de tablă, în cutii de Dalda şi în pungi de plastic creşteau cactuşi bărboşi şi ultraţepoşi[100]. Camera era ticsită de inşi care se holbau la ea, unii în picioare, alţii aşezaţi pe scaune pliante, cu toţii înghesuiţi ca în sala de aşteptare a unui medic. Le simţea dorinţa intensă de a scăpa de ea, ca de o boală. Înaintea Lolei venise să ceară o favoare un bărbat, un comerciant *marwari* care încerca să aducă un transport de lumânări de rugăciune şi nu reuşea să treacă de blocajele rutiere. Lucru ciudat, *marwari* erau cei ce controlau negoţul cu obiecte tibetane de cult – candele şi clopote, fulgere[101], mantii de călugăr de culoarea prunei şi cămăşi de corp în nuanţe de curcuma[102], nasturi de alamă gravaţi cu flori de lotus.

Când a fost condus la Pradhan, bărbatul a început un adevărat ritual al încovoierii, aplecării şi zvârcolirii, fără măcar să ridice privirea. A început să-l blagoslovească pe cel din faţa sa cu cele mai înflorite apelative la superlativ

[100] Specia *porcupine (Opuntia polyacantha hystricina).*
[101] Simbol al zeului Indra.
[102] Plantă aromatică asiatică din familia ghimbirului, de culoare galbenă, din care se fac condimente, vopsea, medicamente.

posibile: „Mult stimate domn şi *huzoor* şi milostivenia dumneavoastră şi dorinţa dumneavoastră e plăcerea mea, vă rog să-mi acordaţi, nevoie de binecuvântarea dumneavoastră, înălţimea dumneavoastră, generozitatea dumneavoastră, fie ca binecuvântarea Domnului să se pogoare asupra dumneavoastră şi familiei dumneavoastră, fie ca milostivenia dumneavoastră să prospere şi să acordaţi şansa prosperităţii solicitanţilor respectuoşi.

Revărsă asupra interlocutorului său o adevărată grădină de vorbe înflorite, însă degeaba şi, într-un final, ieşi cu spatele, încă implorând şi răspândind cu generozitate cuvinte parfumate ca rozele, rugăciuni şi binecuvântări…

Pradhan îl trimise scurt la plimbare:

— Nu facem excepţii.

Apoi veni rândul Lolei.

— Domnule, mi-a fost violată proprietatea.

— Numele proprietăţii?

— Mon Ami.

— Ce fel de nume e ăsta?

— Franţuzesc.

— Nu ştiam că locuim în Franţa. Sau mă înşel? Spuneţi-mi, atunci de ce nu vorbesc franţuzeşte?

Încercă să scape de ea pe loc, ignorând cu o fluturare a mâinii planul topometrie şi actele de proprietate în care se precizau dimensiunile terenului, pe care ea încercă să le desfăşoare în faţa lui.

— Trebuie să-mi cazez oamenii undeva, a spus Pradhan netulburat.

— Dar pământul nostru…

— De-o parte şi de alta a şoselei, până la o anumită distanţă, terenul aparţine guvernului, şi acesta este pământul pe care l-am luat în stăpânire.

Colibele ce apăruseră peste noapte erau deja populate cu femei, bărbaţi, copii, porci, capre, câini, găini, pisici şi vite. Într-un an, era limpede, acestea nu aveau să mai fie clădite din chirpici şi bambus, ci din beton şi cărămidă.

— Dar e terenul nostru…

— Îl folosiţi?
— Pentru legume.
— Le puteţi cultiva şi în altă parte. Puneţi-le pe lângă zidul lateral al casei.
— Dacă tăiaţi în deal, pământul e moale, s-ar putea să provocaţi alunecări de teren, a murmurat ea. E foarte periculos pentru oamenii dumneavoastră. O să se prăbuşească peste şosea…
Tremura ca varga de spaimă, deşi, în sinea ei, încerca să se convingă că e din cauza furiei.
— Alunecări de teren? Dar ei nu-şi fac case ca a dumitale, mătuşico, ci nişte amărâte de colibe din bambus. Şi, dacă-i vorba de alunecări de teren, mai degrabă casa dumitale le-ar putea provoca. E prea grea, nu? Prea mare, aşa-i? Are pereţii groşi ca un palat, nu? Piatră, beton? Eşti o femeie bogată? Casă-grădină-servitori!
În acest punct al discuţiei, pe chip îi apăru un surâs.
— De fapt, zise, după cum vezi – şi arătă în jur – eu sunt rajahul Kalimpongului. Un rajah trebuie să aibă multe regine.
La auzul sunetelor venite dinspre perdeaua ce despărţea camera de bucătăria din spate, îşi dădu capul pe spate, amuzat.
— Am patru, dar ce-ai zice, o măsură pe Lola din cap până-n picioare, se legănă uşor pe scaun, cu capul într-un unghi comic, în timp ce pe chip i se insinua o expresie obraznică, dragă mătuşică, ce-ai zice dacă te-aş ruga să fii a cincea?
Bărbaţii din cameră izbucniră într-un râs batjocoritor.
— HA, HA, HA.
Îi erau loiali. Ştia că modul în care poţi obţine puterea era să te faci că ea există, şi prin aceasta s-o faci să sporească şi să-ţi întărească reputaţia… Aşa cum doar de câteva ori în viaţă i se mai întâmplase, Lola a fost ciuca bătăii de joc, detestată, ridiculizată, într-o parte a oraşului în care nu avea ce să caute.
— Şi, fireşte, pentru că la vârsta dumitale nu-mi poţi da

fiii pe care mi-i doresc, mă aştept să vii cu o zestre adecvată. Nu mi se pare că ai avea prea multe cu care să te lauzi, nici aici – se bătu uşor peste pieptul cămăşii kaki – nici aici – se bătu uşor peste fund, răsucindu-se un pic pe scaun… După cât se pare, stau mai bine ca dumneata la ambele capitole!

Îl auzi râzând în urma ei când o luă spre ieşire.

Oare cum de o mai ascultau picioarele? Avea să le mulţumească toată viaţa pentru asta.

— Of, ce proastă, auzi pe cineva spunând în timp ce cobora treptele.

Femeile râdeau de ea de la fereastra din bucătărie.

— Uită-te la ea, ce faţă are, a zis una dintre ele.

Erau nişte fete frumoase, cu bucle mătăsoase şi inele în nasurile delicate, uşor încreţite de râs…

Mon Ami arăta ca un porumbel dintr-un basm alb-albăstrui al păcii, cu o cunună de trandafiri în cioc, se gândi Lola în timp ce trecea pe sub bolta de viţă crescută deasupra porţii.

— Ce s-a întâmplat, ce-a zis? L-ai găsit? a întrebat Noni.

Însă Lola n-a fost în stare să discute cu Noni, care aşteptase întoarcerea surorii ei.

S-a dus direct în baie şi s-a aşezat tremurând pe capacul închis al vasului de toaletă.

— Joydeep, şi-a chemat cu un strigăt tăcut soţul, răposat cu atâta timp în urmă, *uite ce-ai făcut, idiotule!!!*

I s-au lăţit buzele şi gura i s-a făcut enormă de atâta ruşine.

— Uite cum m-ai lăsat! Ştii cât am suferit, ai măcar cea mai mică idee ? *Unde eşti ?! Tu şi viaţa ta de rahat, şi uite cu ce trebuie să mă lupt eu, uită-te, te rog. Nu mai am niciun dram de demnitate.*

Îşi duse mâinile la sânii ei de femeie bătrână, batjocoriţi într-un asemenea mod, şi-i scutură. Cum puteau acum să plece, ea şi sora ei? Dacă plecau, armata avea să se mute în locul lor. Sau tot soiul de posibili intruşi care aveau să se

prevaleze de dreptul primului venit aveau să-şi însuşească această casă, iar instanţa avea să le dea câştig de cauză. Aveau să piardă acest cămin pe care ei doi, Joydeep şi Lola, îl cumpăraseră cu gânduri iluzorii la pensie, sângele-voinicului şi ceaţă, cărţi şi pisici.

Liniştea reverbera în ţevi, atinse o intensitate insuportabilă, scăzu, apoi crescu iar. Răsuci robinetul – nu curgea niciun strop de apă – apoi îl strânse cu furie, de parcă ar fi vrut să-i frângă gâtul.

Nenorocitul! Nicio fisură în siguranţa sa de sine, în ţinuta lui. N-au avut suficientă minte să-şi ia o casă la Calcutta – nu. Nu. Nu era de Joydeep aşa ceva, cu ideile lui romantice despre traiul la ţară ; cu wellingtonii lui, cu binoclul lui şi cu cartea lui despre privitul păsărilor; cu Yeats al lui, cu Rilke (în germană), cu Mandelstam (în ruseşte); în munţii movulii ai Kalimpongului, cu porcăria lui de Talisker şi şosetele lui Burberry (amintire din timpul vacanţei scoţiene cu golf + somon afumat + vizită la distilerie). Joydeep cu farmecul lui demodat de gentleman. Întotdeauna păşea de parcă ar fi avut întreaga lume neclintită la picioare, de parcă nu s-ar fi îndoit în viaţa lui de nimic. Era ca un desen animat.

— *Ai fost un prost*, strigă la el.

Însă o clipă mai târziu,
pe neaşteptate,
simţi că-i piere
toată puterea.

„Ai ochi frumoşi, adânci şi-ntunecaţi.”

Îi săruta orbitele strălucitoare atunci când pleca să lucreze la dosarele lui.

„Dar alte promisiuni am apucat să fac,”

Întâi un ochi, apoi celălalt...

„Şi-am mult de mers pân' să mă pot culca...”
„Şi-ai mult de mers pân' să te poţi culca ?”

Îi ţinea ea isonul...

„Şi-am mult de mers pân' să mă pot culca[103]*...”*

[103] Versuri din celebra poezie *Stopping by Woods on a Snowy Winter* a lui Robert Frost, unul dintre cei mai iubiţi poeţi americani ai tuturor

O îngâna el.
Până la sfârşit, şi chiar dincolo de el, îi rămăsese la fel de treaz spiritul ce o făcuse să se îndrăgostească iremediabil de el, pe vremea când nu erau decât nişte copii.
„Privirea-ţi mă îmbată mai abitir ca vinul”[104], îi cântase la nunta lor, după care plecaseră să-şi petreacă luna de miere în Europa.

Noni, din uşă:
— Te simţi bine?
Ridicând tonul, Lola a spus:
— Nu, nu mă simt bine. Du-te de-aici şi lasă-mă.
— De ce nu deschizi uşa?
— Am zis să pleci, du-te să te alături băieţilor de pe stradă, cărora le iei mereu partea.
— Lola, deschide uşa.
— Nu.
— Deschide-o.
— Cară-te, a zis Lola.
— Lola? a spus Noni. Ţi-am făcut o cană de *nimboo*[105] cu rom.
— Cară-te, a zis Lola.
— Sora mea scumpă şi dragă, în toate situaţiile de genul ăsta, atrocităţile sunt comise sub stindardul unei cauze legitime…
— Vorbeşti în dodii.
— Dar, dacă uităm că există un procent de adevăr în crezurile lor, atunci problemele vor reveni mereu. *Gorkhas* au fost folosiţi…
— Rahat cu perje, a spus Lola tăioasă. Nu văd cum ai putea să spui că sunt nişte oameni buni şi cumsecade.
Gorkhas sunt mercenari, asta sunt. Sunt loiali faţă de

timpurilor (1874-1963), publicată în 1923 în volumul *New Hamsphire*, care i-a adus unul dintre cele patru premii Pulitzer.
[104] *Drink to me only with thine eyes,* vers al unei cunoscute poezii de dragoste din secolul XVII, semnată de Ben Jonson.
[105] Limonadă aromată.

oricine îi plăteşte. Nu e vorba de niciun principiu, Noni. Şi ce mai e şi chestia asta cu *GOrkha* ? întotdeauna au fost *GUrkha.* ŞI apoi, nici măcar nu sunt prea mulţi *gurkhas* aici – sunt câţiva, fireşte, şi alţi câţiva proaspăt intraţi în rezervă, din Hong Kong, dar în afară de ei nu sunt decât şerpaşi, hamali…

— Şi-au anglicizat şi ei numele, atâta tot. L-au schimbat ca să…

— Frecţie la picior de lemn! De ce scriu în engleză dacă vor să se predea nepaleza în şcoli? Oamenii ăştia sunt doar nişte haimanale descreierate, ăsta-i adevărul, Noni, o ştii foarte bine şi tu, aşa cum o ştim cu toţii.

— Ba eu n-o ştiu.

— Atunci du-te şi înhăitează-te cu ei, cum ţi-am zis mai devreme. Lasă-ţi casa, cărţile, cana de Ovaltine şi izmenele tale englezeşti. HA! Aş vrea să te văd, *mincinoaso şi făţarnico ce eşti!*

— O s-o fac.

— Atunci du-te. Şi, după ce se termină cu chestia asta, poţi să te duci învârtindu-te şi să arzi în iad!

— În *iad* ? a zis Noni, zguduind uşa pe dinafară. *De ce în iad ?*

— Pentru că o să comiţi un PĂCAT, de-aia! a zbierat Lola.

Noni s-a întors să se aşeze pe pernele cu dragoni de pe canapea. Vai, cât de tare se înşelaseră. Realitatea le scăpase printre degete. Fuseseră nişte naive să-şi închipuie că duc o viaţă extraordinară pur şi simplu locuind în această căsuţă pitorească, abandonându-se lecturii acelor vechi cărţi de călătorie de la biblioteca oraşului, căutând un unghi special al luminii în care să se lase seduse de povestea idilică şi în care să-şi imagineze acele relatări fixate în scris pentru a fi prezentate în faţa membrilor Royal Geographic Society, atunci când autorul revenea în ţară pentru a ţine o prelegere însoţită de sherry şi de o diplomă de onoare stropită cu aur şi rulată ca un papirus valoros, pentru explorarea îndepărtatelor regate ale Himalaiei –

îndepărtate de ce anume? Exotice pentru cine? Pentru cele două surori, acesta era chiar centrul lumii lor, însă niciodată nu îl trataseră ca atare.

Vieţi paralele trăiau aceia care – ca Budhoo, Kesang – nu aveau nici cea mai vagă conştiinţă a dualităţii lor, în vreme ce Lola şi Noni se amăgeau cu iluzia că duc o luptă zilnică pentru a păstra civilizaţia în acest loc în care domina verdeaţa unduitoare. Aveau grijă să nu le lipsească niciodată proviziile de camping, lanternele, plasele de ţânţari, impermeabilele, sticlele cu apă caldă, coniacul, radioul, trusa de prim-ajutor, briceagul, cartea despre şerpii veninoşi. Aceste obiecte erau talismane ce aveau menirea de a transforma realitatea în ceva diferit, provizii furnizate de o lume în care erau sinonime ale curajului. In realitate, însă, erau expresii ale laşităţii.

Noni se strădui să-şi regăsească echilibrul interior. Poate că toată lumea se simţea aşa într-un moment sau altul, atunci când îşi dădea seama că viaţa are o anume profunzime şi emoţii ce transcend importanţa propriei persoane.

Treizeci si nouă

Până la urmă, domeniul în care Sai şi Gyan excelaseră a fost prima atingere reciprocă, atât de blândă, infinit de blândă; se atinseseră atât de delicat încât părea că le era teamă să nu se spargă, iar Sai nu putea uita asta niciodată.

Îşi aminti de privirea feroce pe care i-o aruncase el în Darjeeling, avertizând-o să nu se apropie de el.

După ziua în care refuzase să o recunoască, Gyan mai venise o singură dată la Cho Oyu. Şezuse la masă încordat, ca legat în lanţuri.

Cu doar câteva luni în urmă o adora cu ardoare, iar acum se purta de parcă ea fusese cea care îl urmărise şi-l prinsese în capcană, cu coada între picioare, şi-l băgase într-o cuşcă!

Ce fel de om era? se gândi. Nu-i venea să creadă c-a putut iubi o persoană atât de abjectă. Sărutul ei nu-1 preschimbase în prinţ; din contră, din prinţ se transformase într-un nenorocit de broscoi.

— Ce fel de om eşti? l-a întrebat. Cum ai putut să te porţi în aşa hal?

— Sunt bulversat, a spus el într-un final, stresat. Sunt şi eu un om ca toţi ceilalţi şi am şi eu slăbiciunile mele. Îmi pare rău.

Acel „îmi pare rău” al lui i-a dezlănţuit furia, o furie fără margini:

— Şi de ce trebuie să plătesc tocmai eu pentru faptul că eşti şi tu om şi ai şi tu slăbiciunile tale? în felul ăsta n-o să reuşeşti să faci nimic în viaţă, prietene, a strigat Sai, dacă ai impresia că gata, zici asta şi lumea te iartă. Asta ar putea spune şi un criminal, şi crezi c-ar fi lăsat pe urmă liber, să ţopăie primăvara prin pădure?

Se întâmplă din nou ce se întâmplă de fiecare dată.

Începu să se simtă agasat, pentru că, de fapt, ce drept avea ea să-i ţină predici? „Gorkhaland pentru *gorkhas.* Noi suntem armata eliberării.” Era un martir, un bărbat; era, de fapt, un bărbat cu ambiţii şi principii.

— Nu sunt obligat să stau să te ascult, a zis sărind în picioare şi ieşind pe uşă ca o furtună, tocmai când ea se pregătea să reverse un nou potop de resentimente asupra lui.

Iar Sai începuse să plângă, pentru că vorbele lui, oricât de nedrepte, erau adevărate.

Izolată în timpul orelor de domiciliu forţat, bolnavă de Gyan şi de dorinţa de a fi dorită, încă mai spera că el se va întoarce. În ultimul timp, îşi pierduse vechiul talent de a savura singurătatea.

Aşteptă, citi de două ori *La răscruce de vânturi* şi de fiecare dată forţa scriiturii o lovi drept în adâncul sufletului cu visceralitatea ei – şi citi, tot de două ori, ultimele pagini – însă Gyan nu se mai întoarse.

O insectă-beţişor, mare cât o crăcuţă, urca scările.

Un cărăbuş cu un fund roşu, total inadecvat.

Un scorpion mort, dezmembrat de furnici – mai întâi, braţul său de Popeye, cărat de un şir de furnici-cărăuşi, apoi acul şi, separat, ochiul.

Însă nici urmă de Gyan.

Se duse în vizită pe la unchiul Potty.

— Salutare, vecinică, a strigat acesta la ea de pe veranda ca puntea unui vas.

Însă ea zâmbise, văzu asta limpede, doar din pură politeţe, şi simţi cum se aprinde o mică flamă de gelozie, aşa cum se întâmplă când dragostea ne fură prietenii, mai cu seamă pe aceia care au înţeles că prietenia e suficientă, e mai solidă, mai sănătoasă şi mai blinda cu inima. Ceva ce sporeşte, fără a te lipsi de altceva.

Văzând-o aşa închisă-n ea, unchiul Potty se sperie şi începu să cânte:

Tu eşti cel mai cel,
Tu eşti Nap-O-lean Brandy,
Tu eşti cel mai cel,
Tu eşti Ma-HAT-ma Gandy!

Dar râsul cu care fata îl recompensă de dragul vechii lor amiciţii era la fel de artificial ca şi surâsul, o iluzie că legătura dintre ei continua să fie ce fusese.

Ştiuse că va veni şi această clipă şi încercase să-i sugereze, cu mult timp în urmă, cum trebuie să privească iubirea; era o tapiserie, era o artă; amărăciunea şi pierderea ei sunt parte integrantă a acestui joc inteligent, şi până şi o poveste tristă făcea mai mult decât o simplă fericire bovină. Cu ani în urmă, pe vremea când era student la Oxford, unchiul Potty se considerase un admirator împătimit al iubirii. Căutase cuvântul în fişet şi venise cu braţele pline de cărţi; fuma trabucuri, bea vin de Porto şi Madeira, citea tot ce găsea, de la psihologie şi ştiinţă la pornografie şi poezie, scrisori de dragoste egiptene, povestiri erotice tamile din secolul IX… Era bucuria pândei şi a evadării şi, când pornise în expediţii de cercetare pe teren, găsise dragostea cea mai curată în cele mai sordide locuri, în zonele greşite ale oraşului, acolo unde poliţia nu se aventura ; uliţe medievale, legate prin pasaje atât de înguste încât trebuia să treci în vârful picioarelor, ca racul, pe lingă traficanţii de droguri şi prostituate; alei unde, în timpul nopţii, bărbaţi pe care nu-i văzuse în viaţa lui îşi vârâseră limbile în gura lui. Fuseseră Louis şi Andre, Guillermo, Rassoul, Johan şi Yoshi, şi „Humberto Santamaria”, al cărui nume îl strigase odată din vârful unui munte din Lake District, visând la un amor din vremuri de mult apuse. Unii îl iubeau, deşi el nu-i iubea; pe alţii îi iubise nebuneşte, cu patimă, iar ei nu-1 iubiseră deloc. Dar Sai era mult prea apropiată de el pentru a-i înţelege perspectiva.

Unchiul Potty îşi frecă tălpile, ca să mai scape de pielea moartă:

— Odată ce începi să te scarpini, draga mea, nu te mai opreşti…

La următoarea vizită a lui Sai la Mon Ami, surorile au râs, încercând să ghicească, încântate de prilejul bine-venit de amuzament, în toiul necazurilor:

— Cine e fericitul? înalt, blond şi frumos?

— Şi bogat? a zis Noni. Să sperăm că e şi bogat.

Din fericire, Sai avu norocul de a-şi putea ascunde, fie şi pentru o scurtă perioadă, orgoliul rănit. Salvarea ei a fost o banală răceală. În mod eroic, aceasta i-a prins la ţanc în mreje suferinţa domestică banală, camuflând originea lacrimilor şi a gâtlejului ei dureros, amestecând simptomele virozei cu cele ale dizgraţioasei căderi de pe sârma echilibristicii la înălţime a iubirii temerare şi sublime. Astfel apărată de diagnosticul aparent, îşi îngropă faţa în pliurile generoase ale unei batiste bărbăteşti.

— O răceală!

Îşi suflă nasul cu putere. O parte răceală banală şi nouă părţi suferinţă banală. Lola şi Noni i-au pregătit grog fierbinte cu miere, lămâie şi rom.

— Sai, arăţi groaznic, groaznic.

Avea ochii roşii şi umflaţi, dădeau pe-afară. Tensiunea îi apăsa creierul ca un bocanc de ofiţer SS.

Când se întoarse la Cho Oyu, bucătarul scotoci prin sertarul cu medicamente după Coldrin şi Vicks Vaporub. Găsi o eşarfă de mătase pentru gâtul ei, iar Sai se abandonă frisoanelor provocate de Vicks, temperate de adieri arctice de eucalipt, încă resimţind urgenţa şi intensitatea permanentă a aşteptării, a speranţei ce continua să trăiască, fără niciun fel de sprijin. Trebuie să se hrănească singură. Avea s-o aducă la pragul nebuniei.

Oare afecţiunea ei pentru Gyan era doar un obicei? Cum naiba se putea gândi la altcineva atât de mult?

Cu cât se gândea mai mult, se gândea şi mai mult şi şi mai mult.

Îşi adună toată puterea şi se adresă direct propriei inimi:

— Of, de ce trebuie să te porţi în halul ăsta?

Însă aceasta nu-şi îmblânzea atitudinea.
E plăcut să ierţi şi să cedezi, îi aminti Sai; era o copilărie să n-o faci – toată lumea trebuia să accepte imperfecţiunea vieţii şi faptul că uneori mai şi pierzi.
Calmarul uriaş, ultimul dodo.
Într-o dimineaţă, aproape vindecată de răceală, îşi dădu seama că scuza ei nu mai ţine. În clipa în care restricţia de circulaţie a fost ridicată, Sai a pornit în căutarea lui Gyan, misiune înjositoare menită a o ajuta să-şi recâştige demnitatea pierdută.

Patruzeci

Nu era nicăieri în piaţă, şi nici în magazinul de muzică şi casete video, unde Rinzy şi Tin Tin Dorji închiriau copiile extrem de uzate ale filmelor cu Bruce Lee şi Jackie Chan.

— Nu, nu l-am văzut, a spus Dawa Bhutia scoţând capul pe uşa bucătăriei restaurantului Chin Li, printre aburi de varză fiartă.

— N-a venit încă, a spus Tashi de la Snow Lion, care închisese agenţia din cauza lipsei turiştilor şi instalase o masă de biliard. Pe pereţi încă mai erau expuse vechile afişe: „Savuraţi grandoarea Rajului; veniţi la Sikkim, ţara a peste două sute de mânăstiri”. Încă mai avea, bine ţinute sub cheie în cămăruţa din spate, comorile pe care încerca să le vândă călătorilor cu posibilităţi financiare: o *thangkha* rară cu lamas plutind călare pe creaturi marine magice, pentru a răspândi *dharma*[106] asupra Chinei; cercelul unui aristocrat; o cupă de smarald furată dintr-o mânăstire tibetană şi adusă prin contrabandă, atât de transparentă încât lumina pătrundea prin textură, conturând un peisaj în nuanţe de verde şi negru, de nori în furtună. „E tragic ce se întâmplă în Tibet”, ziceau turiştii, însă chipurile le străluceau de bucuria chilipirului. „Doar douăzeci şi cinci de dolari!”

Însă acum era forţat să depindă de moneda locală. Vărul său retardat alerga încoace şi-ncolo cărând sticle între restaurantul Gompu şi masa de biliard, astfel incit bărbaţii să poată continua să bea în timp ce joacă şi discută despre turbulenţele politice. În jurul lor se afla o masă plutitoare de vomă.

Sai trecu pe lingă clasele pustii ale colegiului din

[106] Învăţătura lui Buddha.

Kalimpong, cu mormane de insecte moarte în jurul ferestrelor acoperite de mâzgă, cu albine spânzurate de mătasea păianjenilor, cu tabla încă plină de simboluri şi calcule. Aici, în această atmosferă îmbibată de cloroform, învăţase Gyan. Trecu de partea cealaltă a muntelui, ce dădea spre râul Relli şi spre Bong Busti, unde locuia acesta. Era un drum de două ore de mers în josul dealului până la casa lui dintr-o zonă săracă a Kalimpongului, despre care ştia destul de puţine.

Îi spusese povestea străbunicilor săi ce făcuseră dovada curajului lor în solda armatei, însă oare de ce nu vorbea niciodată despre familia lui de aici şi de acum? în adâncul sufletului, Sai ştia că ar fi trebuit să stea acasă, dar pornirea era mult mai puternică decât ea.

Trecu pe lângă mai multe biserici: martorii lui Iehova, adventişti, sfinţi de ziua a şaptea, baptişti, mormoni, penticostali. Vechea biserică anglicană fusese înălţată în mijlocul oraşului, iar cele americane în zonele limitrofe, dar cele noi aveau mai mulţi bani şi-şi trâmbiţau crezul mult mai puternic, aşa că o prindeau rapid din urmă. În plus, erau cât se poate de buni cunoscători şi practicanţi ai tehnicii ascunde-te-în-spatele-copacului-şi-sari-în-faţa-omului, pentru a-i lua prin surprindere pe cei care ar fi putut să fugă; ai deghizării *salivar kameez* (cu care puneau definitiv gheara pe tine, dragii mei…); şi, dacă făceai greşeala să intri cu ei într-o conversaţie nevinovată despre lecţiile de limbi străine (care, afirmau ei, te ajutau să traduci Biblia, dragii mei…), ăla erai – era la fel de greu să scapi de ei ca de o amibă.

Dar Sai străbătu zona netulburată de toate acestea. Bisericile erau cufundate în întuneric; în vremuri tulburi, misionarii plecau întotdeauna la ei acasă, pentru a savura fursecuri cu ciocolată şi a-şi spori fondurile, până când era din nou suficient de linişte ca să rişte iar să se întoarcă şi să lanseze un nou atac, mai puternic, asupra unei populaţii slăbite şi disperate.

Trecu pe lângă câmpuri şi mici pilcuri de case, se încurcă

într-o reţea deasă de poteci ce traversau muntele, perpendiculare ca lianele, împărţindu-se şi isprăvindu-se cu alte cărărui ce duceau la colibe cocoţate pe margini înguste de stâncă, prin pădurea deasă de bambuşi. Acoperişurile de tablă promiteau tetanos, privatele erau suspendate pe jumătate în eter, în aşa fel încât ceea ce cădea să ajungă direct în vale. Bambuşi despicaţi în două duceau apă spre parcele de porumb şi dovleac, iar tuburi cu aspect de viermi ataşate de pompe se întindeau de la pârâu la barăci. Arătau foarte frumos în lumina soarelui aceste căsuţe, cu bebeluşi târându-se în patru labe, cu poponeţele roşii ieşind din turul tăiat al pantalonaşilor ca să poată face *susu* şi la oliţă; fuchsii şi trandafiri – pentru că toţi cei din Kalimpong iubeau florile şi bogăţia botanică naturală nu-i împiedica să mai planteze şi ei altele. Sai ştia însă că, la căderea serii, sărăcia nu va mai putea fi camuflată în niciun fel şi va fi cât se poate de limpede că aceste case sunt umede şi înghesuite, învăluite într-un fum gros şi înecăcios, că locuitorii lor mănâncă puţin şi prost la lumina luminării, prea slabă pentru a vedea în jur, cu şerpi şi şobolani luptându-se pe căpriori pentru insecte şi ouăle păsărilor. Ştia că ploaia se infiltrează în podea, transformând-o în noroi, că bărbaţii beau prea mult, iar realitatea alunecă rapid în coşmaruri, certuri şi bătăi.

Pe lingă Sai a trecut o femeie cu un copil. Femeia mirosea a pământ şi a fum, iar dinspre copil venea un miros intens şi extrem de dulceag, precum cel de porumb fiert.

— Ştiţi unde locuieşte Gyan? a întrebat Sai.

Aceasta i-a arătat spre o casă aflată chiar în faţa lor; era chiar lângă ea, iar Sai a simţit cum o străbate un val de şoc.

Era un cubicul murdar de mâzgă; zidurile lui erau probabil făcute din ciment amestecat cu nisip, pentru că acesta se prelingea ca dintr-o pungă spartă prin miile de găuri ca de vărsat de vânt.

De colţurile construcţiei atârnau cuiburi de ciori ca nişte reţele electrice, ce se întrezăreau de o parte şi de alta a ferestrelor cu grilaje subţiri. Simţi miros de ţeavă de

evacuare, ce-i dădu imediat de veste despre defecţiunile zilnice ale sistemului de canalizare, în ciuda faptului că era cât se poate de rudimentar. Ţeava dispărea sub casă, sub un mozaic grosolan de pietre, şi se vărsa pe terenul împrejmuit cu sârmă ghimpată, iar dincolo de această sârmă ghimpată se vedea un harem zburătăcit de găini sulfuroase fugărite de un cocoş focos.

Etajul superior al casei nu era terminat, fiind probabil abandonat din cauza lipsei de fonduri şi, aşteptând să se strângă destui bani pentru a continua construcţia, aceasta căzuse în paragină; nu erau ziduri, nici acoperiş, doar câţiva stâlpi de fier stingheri, după care îţi puteai da seama în mare cum avea să fie restul. Cineva încercase să salveze stâlpii de rugină acoperindu-le capetele cu sticle de suc, dar tot se făcuseră portocalii.

Şi totuşi, vedea limpede că pentru cei ce locuiau aici acesta era căminul lor şi ţineau la el. Pe marginea verandei erau gălbenele şi cârciumărese; uşa de la intrare era întredeschisă şi, dincolo de vopseaua ei scorojită, apucă să zărească un ceas aurit şi, pe un perete umflat, un poster cu un copil bălai cu bonetă, exact genul de lucru de care Lola şi Noni îşi băteau joc cu cruzime.

Fireşte, case ca aceasta erau peste tot, obişnuite în rândul celor care se zbătuseră cu disperare să acceadă la stratul inferior al clasei mijlocii – chiar pe margine, agăţându-se cu deznădeje să nu alunece înapoi –, însă nu reuşeau să se ţină suficient de tare de această margine, iar casa aluneca înapoi, nu în sărăcia pitorească pe care le plăcea turiştilor s-o fotografieze, ci în ceva cu adevărat dureros de privit – invazia modernităţii în forma ei cea mai urâtă, azi nou-nouţă, şi mâine în ruină.

Casa nu se potrivea deloc cu felul de-a vorbi al lui Gyan, cu engleza sau înfăţişarea lui, cu hainele sau educaţia lui. Nu se potrivea cu viitorul lui. Tot ce avea această familie era investit în el, şi era nevoie ca zece oameni să trăiască în aceste condiţii pentru a produce un băiat pieptănat şi

educat, marele lor pariu în lumea cea mare. Măritişul surorilor lui, studiile fratelui mai mic, dantura bunicii – toate erau amânate, amuţite, până când el pleca, se străduia din răsputeri şi trimitea ceva înapoi.

Sai se ruşină pentru el. Cât trebuie să fi sperat că tăcerea îi poate fi luată drept demnitate! Fireşte că o ţinuse departe de toate astea. Fireşte că nu pomenise niciodată de tatăl lui. Dilemele şi angoasele ce existau între zidurile acestei case – cum ar fi putut să le lase să iasă? Şi, în acelaşi timp, se dispreţui şi pe sine. Cum de s-a trezit legată de povestea asta, fără ştirea şi consimţământul ei?

Rămase uitându-se absentă la găini, neştiind ce să facă.

Găini, găini, găini cumpărate pentru a suplimenta un venit neîndestulător. Niciodată nu le mai privise în acest fel; un cârd de creaturi groteşti, ce reiterau vechiul ritual al violului şi al violenţei, găinile erau bătucite şi ciugulite agresiv în timp ce ţipau şi-şi zbăteau aripile, încercând să scape de cocoşul siluitor.

Au trecut câteva momente. Ce să facă, să plece sau să stea?

Uşa s-a deschis şi mai mult, şi din casă a ieşit o fată în jur de zece ani cu o cratiţă în mână, pe care, după cât se părea, fusese trimisă s-o spele cu pământ şi pietriş la cişmea.

— Aici stă Gyan? se trezi întrebând.

Pe chipul fetei coborî umbra suspiciunii. Era o siguranţă străveche, lipsită de surprize, a motivelor ascunse, o privire ciudată pe faţa unui copil.

— E meditatorul meu de matematică.

Cu aceeaşi căutătură piezişă, care sugera faptul că prezenţa lui Sai aici nu poate fi în niciun caz un lucru bun, fata a pus cratiţa jos şi a intrat în casă, în timp ce cocoşul s-a avântat să apuce cu ciocul grăunţele din fundul curţii, aproape urcându-se pe gard şi oferindu-le găinilor un scurt moment de răgaz.

Chiar în acea clipă, Gyan a ieşit în curte, i-a surprins expresia dezgustată înainte să apuce să şi-o camufleze şi s-

a înfuriat cumplit. Cum îndrăznea să dea buzna aşa în viaţa lui şi să-l împovăreze cu superioritatea şi mila ei? Se simţise vinovat pentru tăcerea lui prelungită şi tocmai se gândea să se ducă la ea, însă acum ştia că a avut dreptate. Cocoşul a coborât de pe oala cu grăunţe şi a început să se plimbe ţanţoş. Era singurul lucru măreţ din jur, singurul cu creastă regală şi pinteni, plin de sine ca un colonist ce se simte stăpân.

— Ce vrei?

Ea văzu cum gândurile îi adumbresc ochii şi gura, îşi aminti că el era cel care o părăsise pe ea şi nu invers şi se simţi cuprinsă de o mânie amară.

Un ticălos ipocrit.

Care una zicea şi alta trăia. Totul, de la un capăt la celălalt, era numai minciună.

Undeva, în depărtare, se vedea o privată făcută din patru stâlpi de bambus acoperiţi cu pânză de sac jerpelită, deasupra unei râpe periculos de abrupte.

Poate că sperase să-şi croiască încet-încet drum spre Cho Oyu; poate întreaga lui familie se putea muta acolo, dacă îşi juca bine cărţile, şi avea să folosească acele băi spaţioase, fiecare dintre acestea cât toată casa lui. Chiar dacă acum se afla în paragină, Cho Oyu fusese odinioară maiestuoasă; avea, dacă nu viitor, cel puţin trecut, şi poate că era de ajuns – o poartă de dantelă neagră, numele gravat pe stâlpi de piatră impozanţi, terminaţi cu ghiulele acoperite de muşchi, ca în *To the Manor Born.*

Sora se uita curioasă la ei.

— Ce vrei? a repetat glasul rece ca gheaţa al lui Gyan.

Nu-i venea să creadă că nu demult îi spusese *momo,* bulgăraş de carne tocată de oaie în aluat apetisant cu gropiţe, că îi stătuse în poală, că-1 întrebase de ce n-a iertat-o, cum se întâmplase înainte de cearta de Crăciun, însă n-avea să-i dea satisfacţia de a-şi recunoaşte acum vulnerabilitatea.

În loc de asta, îi spuse c-a venit în legătură cu părintele Booty.

Furia pe care i-o provocase nedreptatea făcută prietenului ei o potopi instantaneu. Dragul părinte Booty, care fusese urcat cu forţa într-un jeep ce pleca spre aeroportul din Siliguri şi care pierduse totul, cu excepţia amintirilor : ziua când ţinuse o conferinţă despre cum se poate crea o mini-economie în stil elveţian cu ajutorul fermelor de lactate şi lumea îl aplaudase ridicându-se în picioare; poezia lui despre o vacă din *Illustrated Weekly;* şi serile „Nimic nu-i mai plăcut pe lume, dragi prieteni11 de pe veranda unchiului Potty, când muzica se sfârşea pe note dulci ca mierea, iar luna – plină – plutea sus pe cer, o minune a alchimiei universale, ca o roată de caşcaval luminată. Ce repede se învârtea pământul! Totul se sfârşise.

Cum putea să trăiască acolo unde, se gândea copleşit de deznădejde, avea să fie catalogat în trei secunde ca persoană în vârstă aflată în întreţinerea statului şi expediat într-un cubicul ultracurat, alături de alţi oameni în vârstă cu care se presupunea că ar avea multe în comun…

Îşi părăsise prietenul, pe unchiul Potty, îndurerat şi beat, cu lumea făcându-se fărâmiţe în jurul lui; scaunul într-o direcţie, masa şi soba în alta; întreaga bucătărie se legăna înainte şi-napoi.

— Uite ce faceţi tu şi prietenii tăi, îl acuză pe Gyan.

— Ce fac *eu* ? Ce legătură am eu cu părintele Booty ?

— Directă.

— Asta e, dacă aşa trebuie să fie, n-am ce face. Să accept ca nepalezii să trăiască în mizerie încă două sute de ani, astfel încât poliţia să nu aibă niciun pretext pentru a-1 expulza pe părintele Booty?

Ieşi pe poartă, alungând-o din casa lui.

— Da, a zis Sai. Mai bine-ai fi plecat tu, şi nu părintele Booty. Te crezi minunat… ei bine, vrei să ştii ceva? *Nu eşti!* A făcut pentru oamenii din zona asta mult mai mult decât o să faci tu vreodată.

Gyan se înfurie de-a binelea.

— Sincer să fiu, mă bucur foarte tare că l-au dat afară, a zis, cine are nevoie de elveţieni aici? De câte mii de ani ne-am produs laptele singuri?

— De ce n-o faci, atunci? De ce nu faci brânză?

— Trăim în India, mulţumesc foarte mult. Nu avem nevoie de nicio brânză şi ultimul lucru de care avem nevoie sunt batoanele fine de ciocolată.

— Ah, iar începi cu chestia asta?

Îi venea să-i bage unghia-n gât. Să-i scoată ochii şi să-l învineţească în bătaie. Gustul de sânge, sărat, întunecat, îl simţea deja pe limbă.

— Civilizaţia e un lucru important, zise ea.

— Asta nu e civilizaţie, eşti o proastă. Şcoli şi spitale, asta înseamnă civilizaţie.

Eşti o proastă – cum îndrăzneşte!

— Dar trebuie să fixezi un standard. Ori totul o să se coboare la acelaşi nivel jos la care vă aflaţi tu şi familia ta.

A fost ea însăşi şocată când s-a auzit rostind asemenea cuvinte, însă în clipa asta era gata să creadă orice lucru opus celor în care credea Gyan.

— Înţeleg, ciocolata elveţiană fixează un standard, ciocolatele şi ceasurile fixează standardul… Da, linişteşte-ţi conştiinţa vinovată, copiliţă fără minte ce eşti, şi speră că locuinţa ta nu va fi arsă din temelii într-o zi din simplul motiv că eşti o *proastă.*

Iar o făcea *proastă…*

— Dacă asta-i părerea ta, de ce n-ai boicotat brânză, în loc s-o înfuleci de se băteau turcii la gura ta? Acum te iei de ea? *Făţarnicule!* Dar a fost foarte plăcut să mănânci brânză când ai avut ocazia, nu? Toate sendvişurile alea cu *toast* ? Cred c-ai mâncat sute de felii de brânză. Ca să nu mai zic de batoanele de ciocolată… Le-ai hăpăit imediat, ca un porc care se teme să nu-i ia altul terciul din troacă. Başca pâinea prăjită cu ton şi biscuiţii cu unt de arahide!

În această clipă, dat fiind că discuţia o luase complet razna, lui Gyan îi reveni simţul umorului şi începu să

chicotească, ochii i se îmblânziră şi Sai îi văzu expresia schimbându-i-se. Reveneau încet-încet pe tărâmul comun şi familiar, în cenuşiul murdar. Erau doar nişte fiinţe obişnuite scăldate într-o lumină obişnuită şi opacă, de ou fiert, fără graţie, fără revelaţie, un amestec de contradicţii, principii superficiale, care se certau în legătură cu lucruri în care credeau doar pe jumătate sau în care nu credeau deloc, visând la confort şi, în egală măsură, la austeritate, la autenticitate şi, în egală măsură, la cabotinism ieftin, visând la binefacerile unei familii proprii şi, în egală măsură, la ideea de a renunţa la acest gând pentru totdeauna. Îşi doreau brânză şi ciocolată, dar, în egală măsură, voiau şi să alunge definitiv toate aceste lucruri străine din ţara lor. O pornire năvalnică să le azvârle până sus în ceruri şi, de asemenea, iubirea pentru orez şi sos *dai,* binecuvântată de sentimentul calmului şi al firescului de fiecare zi, cu surprize învelite într-un strat protector de siguranţă reprezentat de ceva cât se poate de familiar, cum ar fi căsătoria cu fiica sau fiul celui mai bun prieten al tatălui tău şi bombăneala in legătură cu preţul cartofilor sau al cepei. Îşi doreau absolut toate contradicţiile pe care istoria ori şansa li le aduseseră în cale, toate contradicţiile ai căror urmaşi erau. Însă, fireşte, în exact aceeaşi măsură în care îşi doreau puritatea şi lipsa oricărei contradicţii.

Sai chicoti şi ea uşor, fără să vrea.

— Momo? zise, schimbând tonul într-unul rugător.

Atunci, într-o fracţiune de secundă, el reveni iar la starea dinainte şi se lăsă cuprins de furie. Îşi aminti că aceasta nu este o conversaţie pe care doreşte s-o încheie râzând. Porecla infantilă, privirea ei blândă şi catifelată îi stârniră pe loc mânia. Faptul că îl făcuse să-i ceară scuze, că încercase să-l anihileze, să-l vrăjească, să-l atragă spre ea, înecându-1 în această pastă lipicioasă, siropoasă şi greţoasă de dulcegărie puerilă… *pf'ui!*

Trebuia să se poarte ca un bărbat adevărat. Trebuia să fie mândru şi demn. Replici tranşante şi seci, spaţiu, gesturi

sigure şi ferme. Nu frăsuiala asta fâlfâită, viermuiala asta în zahăr concentrat...

O, da, câtă nevoie avea să fie puternic...

Pentru că, adevărul ăsta era, pe măsură ce treceau săptămânile, Gyan era tot mai speriat – el, care crezuse că nu e bucurie mai mare decât să-ţi strigi victoria asupra opresiunii, el, care-şi ridicase pumnul împotriva autorităţii, care considerase că focul aprins de colegii lui de colegiu era unul purificator, el, care luase în stăpânire dealul, care se bucurase la gândul surorilor de la Mon Ami, cu accentele lor englezeşti aberante, albindu-se la faţă şi tremurând ca varga – el, care era un erou al patriei sale...

Ascultă tot mai încordat conversaţia de la Gompu, ce creştea în intensitate. Ce crezi că rezolvi dacă strigi şi faci grevă, ziceau, şi vorbeau despre cum o să dea foc la pensiunea turistică sau o să jefuiască pompa de petrol.

Când Chhang şi Bhang, Gyan, Owl şi Donkey au sărit în jeepuri, după ce făcuseră plinul la staţia de benzină, şi au demarat în trombă fără să plătească, Gyan tremura la fel de tare ca şi administratorul staţiei de benzină de dincolo de geam, iar muşchii inimii îi zvâcneau în spasme imposibil de controlat.

Existau şi unii pe care provocarea îi stimula, însă Gyan începea să-şi dea seama că nu se număra printre ei. Era furios că familia lui nu se gândise să-i interzică să se ducă şi nu-1 ţinuse cu forţa acasă. Îşi ura tatăl, pentru că era o figură tragică, îşi ura mama, care aştepta ca el să-i arate în ce direcţie s-o ia, întotdeauna se uitase la el ca să-i arate în ce direcţie s-o ia, chiar şi când era doar un copil, pentru simplul fapt că era băiat. Nopţile nu închidea niciun ochi, îngrijorat că nu va putea face faţă propriilor idealuri proclamate.

Pe de altă parte, cum te-ar mai fi respectat cineva dacă ar fi ştiut că nu prea crezi în nimic? Cum să îmbrăţişezi ceea ce e al tău şi să nu renunţi la nimic pentru asta? Cum să-ţi faci o viaţă care să însemne ceva şi de care să fii

pierdut
mândru?

Da, datora multe acelei clipe în care se rupsese de Sai.

Fisura pe care o cauzase ea într-o altă lume îi dăduse suficient spaţiu pentru a putea respira; se putea mişca uşor în jurul ei, abandonând conflictul ce mocnea ascuns în viaţa lui de când se ştia, însă într-un mod vătuit, protejat. Atunci când o îndepărtase, se născuse o energie şi se născuse un scop. N-avea să se împace cu ea printre cuvinte de alint.

— Mă urăşti, a zis Sai, ca şi cum i-ar fi citit gândurile, pentru motive mult mai importante, care n-au nicio legătură cu mine. Nu e corect.

— Dar ce e corect ? Ce e corect ? Ai cea mai mică *idee* cum e de fapt viaţa? Te-ai *uitat* vreodată cu adevărat în jurul tău? Ştii, măcar *în linii mari,* cum funcţionează justiţia sau mai exact cum NU funcţionează? Nu mai eşti un copil, să ştii…

— Ce să zic, unde era maturul! Ţi-e frică până şi să vii la meditaţie, fiindcă ştii că te-ai purtat ca naiba şi eşti prea laş ca s-o recunoşti! Probabil că nu faci decât s-aştepţi ca mămica ta să-ţi aranjeze căsătoria. Familie din clasa de jos, fără educaţie, în care căsniciile sunt încă aranjate de părinţi… o să-ţi găsească o proastă cu care să te-nsoare şi o să fii încântat că are cine să-ţi ţină de cald noaptea. De ce nu recunoşti, Gyan ?

Laş! Cum îndrăznea? Cine s-ar fi însurat cu una ca ea?

— Crezi că e mare dovadă de curaj din partea mea să stau cu tine pe verandă? Nu pot să-mi petrec viaţa mâncând pâine prăjită cu brânză, *nu ?*

— Dar nu ţi-am cerut asta. Ai făcut-o de bunăvoie şi, dacă asta-i părerea ta, atunci poţi să ne plăteşti ce-ai consumat.

Găsise o nou front de atac şi porni în noua direcţie cu avânt, deşi se simţea tot mai îngrozită de veninul ce i se revărsa din gură, însă era ca şi cum s-ar fi aflat pe o scenă; rolul era mult mai puternic decât ea.

— Ai mâncat pe gratis… e tipic pentru cei de teapa ta,

cereţi, luaţi şi pe urmă scuipaţi pe ce v-a fost dat. Există un singur motiv pentru care nu veţi face niciodată nimic în viaţă… *Fiindcă nu meritaţi.* De ce-ai mâncat ce ţi-am oferit dacă ţi se părea că e sub demnitatea ta ?

— Nu e *sub demnitatea* mea. N-are nicio treabă CU MINE, PROASTO CE EŞTI!

— Nu mă mai face PROASTĂ. Încontinuu, numai asta ai zis întruna, PROASTO, PROASTO…

Se aruncă asupra lui cu mâinile şi cu unghiile, prinzând din zbor câte ceva din gesturile găinilor observate cu câteva minute în urmă, îi umplu braţele de zgârieturi sângerii…

— Tu le-ai spus despre arme, nu-i aşa ? se trezi strigând brusc. *Tu le-ai spus să vină la Cho Oyu ? Tu le-ai spus, aşa-i, AŞA-I ?*

Vorbele îi ieşiră fără să se fi gândit vreodată la această posibilitate. Pe neaşteptate, absenţele lui Gyan, faptul că o ignorase atunci în Darjeeling – toate acestea se legaseră într-un tot coerent.

Vina îl făcu să-şi ferească privirea, i se citi în ochi, dispăru, reapăru. Zbătându-se, sărind, străduindu-se să scape, ca un peşte prins în nadă.

— Eşti nebună.

— Se vede clar din comportamentul tău, îl repezi Sai. Sări spre el, pentru a-i surprinde privirea. Însă el o prinse înainte să-l atingă, o aruncă spre tufişurile de *lantana* şi începu să dea la întâmplare în jur cu un băţ.

— Gyan *bliaiya* ? se auzi glasul timid al surorii lui, când Sai reuşi să se ridice.

Se întoarseră amândoi îngroziţi. Cineva asistase la întreaga scenă. Gyan aruncă băţul şi-i spuse surorii sale:

— Nu-ţi mai băga nasul în treaba mea. Du-te în casă, ori îţi trag una de nu te vezi.

Apoi strigă la Sai:

— Nu mai veni niciodată aici.

Vai, acum părinţii lui or să afle toate astea.

Sai strigă la sora lui:
— Bine c-ai văzut, bine c-ai auzit. Du-te şi spune-le părinţilor tăi ce-a făcut frati-tu, cum mi-a spus că mă iubeşte, mi-a făcut tot felul de promisiuni, după care a trimis hoţii să ne jefuiască. O să mă duc la poliţie şi să vedem pe urmă ce păţeşte familia voastră. O să-i scoată ochii, o să-i taie capul şi pe urmă să vedem la cine o să mai veniţi toţi să cerşiţi milă… *Ha!*
Sora se chinuia să audă, însă Gyan o apucase de cozi şi o trăgea spre casă. Sai îl trădase, îl făcuse să-i trădeze pe alţii, pe ai lui, familia lui. Îl atrăsese în mrejele ei, îi luase minţile, îl spionase, îl distrusese, îl făcuse să se poarte îngrozitor. Abia aştepta ca mama lui să-i arate fotografia fetei cu care urma să se însoare, o fată fermecătoare, spera, cu obraji ca două mere Simla, care nu-şi lăsase mintea să traverseze şanţurile şi zonele cenuşii, iar el avea s-o venereze ca pe un miracol.
Sai nu era un miracol, era o fiinţă care nu te inspira în niciun fel, o reflexie a tuturor contradicţiilor din jurul ei, o oglindă ce-1 arăta mult prea limpede şi în care nu suporta să se privească.

Sai porni în urma fratelui şi a surorii, apoi se opri. O copleşise ruşinea. Ce făcuse? Ea era cea care se făcuse de râs, o fată disperată care venise tot drumul ăsta din dragoste neîmpărtăşită. Gyan avea să fie bătut amical pe spate şi ovaţionat pentru cucerirea făcută. Ea era cea care avea să fie umilită. El apelase la trucul vechi de când lumea, prin care îşi recâştiga automat statutul de erou, de „bărbat dorit”… Cu cât arunca mai multe insulte în urma ei – „Of, nu mai scap de nebuna asta, e numai după mine”… – cu atât aveau să-l ovaţioneze mai tare, iar statutul lui la cantina Thapa avea să crească, Sai avea să fie luată iar peste picior şi făcută femeie smintită, iar lui Gyan avea să i se umfle inima de mândrie… Simţi că îşi pierde orice urmă de demnitate, o văzu cum se micşorează, ca Gyan şi sora lui, care mergeau pe potecă. In clipa în care

intrară în casă, demnitatea ei deveni doar o amintire.

Străbătu drumul spre casă ca în transă, cu un sentiment de greaţă. Ceaţa se îngroşa cu fiecare clipă, aburilor amurgului adăugându-li-se acum şi fumul. Dinspre *busti,* casele din calea ei, venea miros de cartofi gătiţi, un miros care în mod sigur aducea mângâiere sufletelor din întreaga lume, însă nu şi ei. Nu mai simţi niciun pic din mila pe care o simţise mai devreme contemplând scena; până şi ţăranii puteau avea parte de dragoste şi fericire, însă nu şi ea, nu şi ea…

Când ajunse acasă, îi văzu pe verandă pe bucătar şi pe judecător întreţinându-se cu două persoane.

O femeie îşi pleda cazul:

— La cine te duci când eşti sărac? Cei ca noi suferă mereu. Toate haimanalele sunt puse în libertate şi poliţia e mână-n mână cu ei.

— Cine sunteţi?

Era nevasta beţivului arestat şi interogat în legătură cu furtul armelor, pe care poliţiştii îşi exersaseră noua tehnică de tortură. Cei de la Cho Oyu uitaseră deja de el, însă soţia aceluia o luase înapoi pe fir şi venise împreună cu socrul ei să discute cu judecătorul, de la o distanţă de jumătate de zi de mers pe jos, dintr-un sat de dincolo de fluviul Relli.

— Ce-o să ne facem? implora femeia. Nu suntem nici măcar nepalezi, suntem *lepchas…* Era nevinovat şi i-au distrus ochii. Nu ştia nimic despre dumneavoastră, era în piaţă, unde-şi face veacul, îl ştie toată lumea, a continuat nevasta plângând, printre suspine, şi s-a uitat la socrul ei, cerându-i ajutorul.

Ce poate să obţină o femeie care protestează şi plânge?

Însă socrul era mult prea speriat. N-a zis nimic, mulţumindu-se să stea pur şi simplu lângă ei; dincolo de riduri, nu se citea nicio expresie. Atunci când nu bea, fiul lui muncise la reconstrucţia drumurilor din regiune, încărcând pietre din Teesta în camioanele firmelor contractante,

descărcându-le pe şantierele de construcţii, curăţând locurile în care fuseseră alunecări de teren ce se prăbuşeau iar şi iar şi iar, într-o aceeaşi mişcare eternă, ca fluviul curgând la vale. Soţia fiului său lucra şi ea tot la autostradă, însă acum lucrările curente fuseseră oprite de FNEG.

— Şi de ce-aţi venit la mine ? Duceţi-vă la poliţie. Ei sunt cei care l-au prins pe soţul dumitale, nu eu. Nu e vina mea, a spus judecătorul, cu o elocinţă alarmată. Vă rog să plecaţi.

— N-o puteţi trimite la poliţie, a spus bucătarul, probabil că o să-şi verse furia pe ea.

Femeia arăta deja violată şi bătută. Avea hainele pătate, iar dinţii îi semănau cu un şir de boabe stricate de porumb, unii îi lipseau, alţii erau negri, şi era vizibil cocoşată de la cărat piatră – o imagine obişnuită în zona dealurilor. Nişte străini îi făcuseră chiar o poză, ca mărturie a unei vieţi de coşmar…

— *George!…! George!* a zis uimită soţia străinului, care avea aparatul foto în mână.

Iar el se aplecase în afara maşinii: clic!

— Ajutaţi-ne, a implorat femeia.

Judecătorul a părut că-şi aminteşte brusc că are o personalitate de păstrat, s-a îmbăţoşat, n-a spus nimic, a rămas cu gura încleştată ca o mască, fără să se uite nici în stânga, nici în dreapta, şi s-a întors la şahul lui.

În viaţa asta, şi-a amintit, trebuie să ştii să-ţi pui zăbală gândurilor dacă vrei să rămâi intact, ori vina şi mila îţi vor răpi tot ce ai, chiar şi pe tine ţie însuţi. Era stingherit de faptul că i se reamintea din nou de acele clipe de maximă umilinţă, când fusese obligat să pună masa, râsul, jaful puştilor ce nu contribuiseră niciodată la vreun spectacol de balet mortal în paşi de dans acceleraţi, în sezonul raţelor.

Acum, fireşte, situaţia se agravase şi mai tare.

De-asta ieşise la pensie. India era prea coruptă ca justiţia să poată rezolva ceva; orice încercare de a face ceva se sfârșea cu umilirea persoanei reprezentând autoritatea. Îşi făcuse datoria în măsura în care era datoria oricărui

cetăţean de a raporta orice problemă poliţiei, după care aceasta înceta să mai fie problema lui. Dacă le dădeai acestor oameni un deget, te trezeai că trebuie pe urmă să ai grijă de toată familia lor, o familie fără îndoială din ce în ce mai numeroasă, pentru că te puteai trezi că sunt muritori de foame, că soţul e orb şi are picioarele rupte, iar femeia e anemică şi încovoiată, însă, cu toate astea, continuau să trântească alt copil la fiecare nouă luni. Dacă le dădeai un deget, îţi luau absolut tot ce aveai – neamuri întregi trăgeau la jug ca nişte animale, pe de-o parte din cauza vinei, pe de alta din cauza lăcomiei şi a unei dependenţe extreme unii de alţii – şi, dacă te vedeau slab, toată lumea îţi pasa propria-i vină. pentru a ţi-o spori pe a ta: vină veche, vină nouă, orice vină pasată mai departe.

Bucătarul s-a uitat la femeia şi la bărbatul din faţa lui şi a oftat.

S-au uitat tustrei la Sai.

— *Dida…* a zis femeia. Avea ochii prea îndureraţi pentru a o putea privi.

Sai şi-a ferit privirea şi şi-a spus că nu-i pasă.

Nu avea nici cel mai mic chef să fie amabilă. Dacă zeii ar fi fost buni cu ea, ar fi făcut-o, poate, însă acum nu, avea să le arate că, dacă ei s-au purtat atât de urât cu ea, putea la rândul ei să dezlănţuie tot răul pe pământ, aşa cum făcuseră şi ei, elevă silitoare şi diabolică a unor zei diabolici…

Cu mare greutate s-au dat duşi. Minaţi de bucătar, asemeni vitelor, au ieşit şi s-au aşezat în faţa porţii. Au rămas aşezaţi pe vine vreme îndelungată, fără să se mişte, cu privirea aţintită în gol, fără nicio emoţie, ca şi cum le-ar fi pierit orice urmă de speranţă şi de iniţiativă.

L-au privit pe judecător ieşind la plimbare cu Mutt şi dându-i de mâncare. Acesta era mânios şi stingherit de faptul că se uită la el. De ce nu *PLECAU* odată?

— Spune-le să plece, ori chem poliţia, îi spuse bucătarului.

— Jao, jcto, a zis bucătarul, *jao jao,* a spus de dincolo de grilajul porţii, însă cei doi s-au retras mai sus pe deal, în spatele tufişurilor, şi şi-au reluat poziţia, cu aceeaşi privire goală pe chipuri.

Sai a urcat în camera ei, a trântit uşa şi s-a năpustit la reflexia ei din oglindă.

Ce-o să se întâmple cu mine?!

Gyan avea să-şi găsească maturitatea şi puritatea în aventura patriotică, iar ea avea să rămână o veşnică adolescentă, pradă unor accese jenante de isterie. Aceasta era povestea între jaloanele căreia se mişca de când se ştia: familia căreia nu-i pasa de ea, iubitul care a uitat-o…

Plânse o vreme, lăsându-se în voia lacrimilor, însă, fără să vrea, imaginea femeii cerşind milă îi reveni, tot mai puternică, în minte. Coborî şi-l întrebă pe bucătar:

— Le-ai dat ceva?

— Nu, a zis bucătarul, la fel de afectat ca şi ea. Ce poţi să faci? a spus sec, de parcă ar fi dat un răspuns, şi nu ar fi pus o întrebare.

Apoi a ieşit pe uşa din spate, cu un sac de orez.

— Hss sss hsss ? a şuierat.

Însă dincolo de poartă nu mai era nimeni.

Patruzeci si unu

Cerul de deasupra Manhattanului era murdar, acoperit de crengi, porumbei şi nori neregulaţi iluminaţi de o strălucire stranie, gălbuie. Vântul sufla cu putere şi pampoanele trandafirii din cireşii din River Park foşneau, înteţind atmosfera rău prevestitoare.

Biju nu mai simţea greutatea ce-1 copleşise în urma convorbirii telefonice cu Kalimpongul doar în stomac; aceasta crescuse atât de mult încât acum *îl înghiţise cu totul.*

A doua şi a treia zi încercase să sune din nou, însă linia telefonică era moartă.

— Mai multe probleme, a zis domnul Iype. O să mai dureze o vreme. Popor foarte violent. Toţi soldaţii ăia…

De-a lungul Hudsonului, valurile uriaşe se spărgeau şi se năpusteau cu furie în susul fluviului, împinse de vânt.

— Uită-te şi tu. Parcă e o *nenorocită de scenă din Biblie,* a zis cineva de lângă el, lângă parapet. *Iov cel nenorocit. De ce* ? *De ce ?*

Biju se duse mai încolo, dar bărbatul veni după el.

— Ştii care e numele *adevărat* al fluviului ăstuia?

Faţă plesnind de grăsime, în stilul consumatorilor de

McDonald’s, păr rar, era ca atâţia alţii din oraşul ăsta, o persoană smintită şi inteligentă de genul celor care-şi fac veacul prin librăria Barnes & Noble. Vântul puternic i-a acoperit vorbele şi le-a luat pe sus; au ajuns la urechile lui Biju trunchiate ciudat, în drum spre o altă destinaţie. Bărbatul şi-a întors faţa spre Biju, pentru a nu lăsa vântul să le ciopârţească discuţia.

— Muhheakunnuk, *Muhheakunnuk* – fluviul care curge în *ambele* direcţii, a adăugat ridicând sugestiv din sprâncene,

în ambele direcţii. Asta e *numele adevărat al nenorocitului ăstuia de fluviu.*

Cuvintele se băteau la gura lui, împreună cu saliva. Zâmbea şi-şi împărtăşea gândurile cu precipitaţii, bolborosind surescitat printre stropi.

Şi atunci numele cel nou ce însemna ? Biju nu avea niciun nume pentru această apă neagră. Nu era istoria lui.

După care a venit *nenorocitul ăla de Moby Dick.* Fluviul plin de *nenorocite de balene moarte. Nenorocitele de hoituri* erau trase în susul fluviului, apoi *făcute bucăţi* în nenorocitele de fabrici de peşte.

— *Ulei,* ştii, a zis individul, cu o ciudă născută din străfundul fiinţei lui*. Întotdeauna* despre asta a fost vorba, despre *nenorocitul ăla de ulei.* Şi despre *lenjerie.*

Sprâncene şi stropi de salivă.

— *Corsete!!* a zis din senin.

— Nu vorbeşte engleză, a spus Biju ducându-şi mâna pâlnie la gură şi s-a îndepărtat repede.

— Nu vorbeşte engleză, le spunea tuturor nebunilor din acest oraş ce intrau în vorbă cu el, vagabonzilor irascibili de ultima speţă şi vânzătorilor de Biblii îmbrăcaţi în costume şi cu pălării împopoţonate luate de la magazine second-hand, ce aşteptau la colţ de stradă, ostoindu-şi nevoia de exerciţii fizice şi morale prin fuga după necredincioşi şi încercarea de a-i converti. Adepţi ai Bisericii lui Hristos şi a Sfântului Sion, renăscuţi în fiece clipă în care ofereau pamflete ce-i dădeau trecătorului informaţii de ultimă oră, extrem de preţioase, despre activităţile diavolului: „SATANA TE PÂNDEŞTE ŞI-O SĂ TE ARDĂ DE VIU”, răcneau titlurile. „N-AI NICIO CLIPĂ DE PIERDUT”.

Odată, fusese acostat de un Hare Krishna lituanian, venit la New York via Vilnius şi Vrindavan. O privire de vegetarian, încărcată de reproşuri, însoţi broşura întinsă fostului preparator de meniuri cu carne de vită. Biju se uită la el şi trebui să-şi ferească privirea, de parcă ar fi fost un lucru obscen. In felul ei, cărţulia era ca o prostituată – arăta

prea mult. Avea o copertă cu Krishna pe un câmp de bătălie, în culori aprinse, aceleaşi folosite de obicei la afişele de film.

Ce era India pentru toţi aceşti oameni? Câţi dintre ei trăiau în versiunile artificiale ale propriei lor ţări, în versiunile artificiale ale ţărilor altora ? Oare şi lor li se păreau la fel de ireale propriile vieţi cum i se părea lui Biju viaţa sa ?

Ce făcea şi *de ce ?*

Înainte să plece, nu-şi pusese niciodată această întrebare. Fireşte, dacă puteai *să pleci, te duceai.* Şi, dacă tot *te duceai,* şi dacă puteai, *stăteai…*

În clipa în care Biju a urcat pe primele trepte de piatră spre stradă felinarele din parc se aprinseseră deja şi lumina li se împrăştia difuză în amurg – dacă te uitai intens la ele îţi dădeau lacrimile. În faţa decorului ca de scenă scăldat în lumina de noapte al oraşului îl văzu pe boschetar mergând ţeapăn, de parcă ar fi avut proteze în loc de picioare, traversând cu căruciorul de alimente plin cu gunoaie spre igluul lui de plastic, unde avea să aştepte să treacă furtuna.

Biju se întoarse la Gandhi Cafe, gândindu-se că nu mai ştie cine e şi ce vrea. An după an, de viaţa lui nu se alegea nimic; în loc să fie înconjurat de familie şi prieteni, era singurul care umplea acest spaţiu ce ar fi trebuit să fie viaţa lui. Şi totuşi, o altă parte din el se dezvoltase: conştiinţa şi mila de sine – vai, ce plictiseală. O fiinţă atât de stângace în America, un pitic cât un uriaş, o porţie de micime supraexpandată… Oare n-ar fi fost mai bine să se întoarcă la o viaţă în care să-şi taie singur felia propriei importanţe, unde ar fi putut să renunţe total la această idee supradimensionată a controlului asupra propriului destin şi poate să scape cu totul din ghearele acestei determinări? Poate că în felul acesta putea chiar să trăiască luxul de a uita complet de sine.

Şi dacă rămânea aici? Ce-avea să se întâmple? Oare, asemeni lui Harish-Harry, avea să-şi construiască şi el o versiune artificială a sa şi va folosi imaginea astfel creată

drept indiciu pentru a se înţelege pe sine mai târziu? Pentru el, viaţa nu mai avea nicio legătură cu ce crezuse pe vremuri că este viaţa, iar ideea morţii – cu ce l-ar fi putut ajuta? N-avea nicio legătură cu moartea.

Patronul de la recent deschisa agenţie Shangri-la Travel, din acelaşi bloc cu Gandhi Cafe, comanda în fiecare zi un prânz special „non-vegetarian”: curry de miel, *clal,* pilaf de legume şi *kheer*[107]. Îl chema Mr. Kakkar.

— *Arre,* Biju, îl salută, pentru că Biju tocmai primise sarcina de a-i aduce mâncarea la masă. Iar mă salvezi de mâncarea nevesti-mii. O s-o aruncăm la toaletă!

— De ce n-o daţi jegosului ăluia amărât? a zis Biju încercând să-l ajute pe boschetar, şi insultându-1 în acelaşi timp.

— O, nu, a zis, nevastă-mea e o scorpie, te trezeşti că apare să-mi facă o vizită surpriză şi-l vede mâncând-o, mereu
¡ se întâmplă genul ăsta de coincidenţe, şi mi-am dat foc la valiză definitiv.

Un minut mai târziu:

— Eşti sigur că vrei să te întorci? a zis alarmat, cu ochii cât cepele. Faci o mare greşeală. De treizeci de ani sunt în ţara asta, fără altă grijă decât nevastă-mea care mă toacă toată ziua la cap, şi nu m-am întors niciodată. E destul să te uiţi la instalaţiile sanitare, spuse arătând spre toaleta din spatele lui, dinspre care se auzea apa curgând liniştitor pe ţevi. Ar trebui să-şi pună un simbol cu instalaţiile sanitare pe steag, aşa cum noi avem roata – e un domeniu care merge strună în ţara asta. Vrei să te întorci? a continuat. Ai luat-o razna complet? Gândeşte-te doar la toate rudele care or să înceapă să-ţi ceară bani! Până şi străinii cer bani – poate doar încearcă, ştii şi tu cum e, poate că te caci dolari, cine ştie? Ascultă la mine, prietene, o să-ţi vină de hac; dacă nu ei, atunci hoţii; dacă nu hoţii, atunci vreo boală; dacă nu o boală, atunci căldura; dacă nu căldura, atunci

[107] Budincă de orez cu lapte, adesea aromată cu fistic şi nucşoară.

demenţii ăia de *sardarji* or să-ţi doboare avionul şi n-o să apuci nici măcar să ajungi acasă.

În răstimpul de când era plecat Biju, Indira Gandhi fusese asasinată de *sikhi* în numele patriei lor; iar puterea era în mâinile lui Rajiv Gandhi…

— E doar o chestie de timp. O să-i vină şi lui de hac, a zis domnul Kakkar.

Însă Biju a spus:

— Trebuie să plec. Tatăl meu…

— Of, sentimentalismul n-o să te ducă nicăieri. Cât a trăit, tata mi-a zis întruna: E bine, stai acolo, nu te întoarce în locul ăsta de rahat.

Domnul Kakkar spărgea gheaţa între dinţi, pescuind cuburile din Coca-Cola dietetică folosindu-se de pixul cu un avion desenat la capăt.

Cu toate acestea, îi vându lui Biju un bilet la Gulf Air: New York – Londra – Frankfurt – AbuDhabi – Dubai – Bahrein – Karachi – Delhi - Calcutta. Cel mai ieftin pe care-1 găsiseră – ca un bilet de autobuz pe cer.

— Să nu zici că nu te-am avertizat.

Apoi a căzut pe gânduri.

— Ştii, a spus, America e pe cale să cumpere întreaga lume. Întoarce-te, o să descoperi că toate prăvăliile sunt ale lor. Într-o zi, o să lucrezi pentru o companie americană acolo sau aici. Gândeşte-te la copiii tăi. Dacă stai aici, fiul tău va câştiga o sută de mii de dolari pentru aceeaşi companie pentru care ar putea lucra în India, doar că acolo va câştiga doar o mie de dolari. Spune-mi, cum o să-ţi trimiţi copiii la cea mai bună facultate internaţională? Faci o mare greşeală. Dragă prietene, încă trăim într-o lume în care o parte a ei pleacă pentru a sluji, iar cealaltă parte pleacă pentru a fi tratată regeşte. Vrei ca fiul tău să se afle de partea asta sau de cealaltă? Of, a zis, certându-1 cu pixul din mână, dragă Biju, din clipa în care ai să ajungi, ai să începi să te gândeşti cum să scapi dracului de-acolo.

Însă Biju s-a dus la Jackson Heights şi, dintr-un magazin

ca un hangar, a cumpărat: un televizor şi un videorecorder, un aparat foto, ochelari de soare, şepci de baseball pe care scria „NYC” şi „Yankees” şi „Ii place berea rece şi femeia fierbinte”, un ceas digital cu radio şi casetofon, ceasuri antiacvatice, calculatoare, un aparat de ras electric, un prăjitor de pâine, un palton, pulovere din supraelastic, cămăşi din amestec de bumbac şi poliester, o pilotă din poliuretan, o jachetă de ploaie, o umbrelă pliabilă, pantofi de antilopă, un portofel de piele, un radiator electric, un set de cuţite ascuţite, o sticlă de apă caldă, Fixodent, şofran, anacard şi stafide, aftershave, tricouri cu „I love NY” şi „Născut în S.U.A.”, scrise cu strasuri, whisky şi, după un moment de şovăială, o sticlă de parfum numit Windsong… pentru cine, oare? încă nu-i cunoştea chipul.

În timp ce făcea cumpărăturile, şi-a amintit că, pe vremea când era mic, făcuse parte dintr-o gaşcă de băieţi ce se jucau cu atâta patimă că ajungeau acasă rupţi de oboseală. Aruncau pietre şi papuci prin copaci pentru a da jos fructe de *ber*[108] şi *jamun*[109]; fugăreau şopârle până le cădeau cozile şi aruncau fărâmele căzute pe fetiţe; furau din prăvălii bomboane de *chooran*[110], care arătau ca nişte căcăreze de oaie, însă erau atât, atât de bune la gust, cu un iz sărat şi uşor crocant. Şi-a amintit cum se scălda în râu, cum îi simţea muşchiul ferm şi rece lipindu-i-se de trup şi cum stătea pe o piatră cu picioarele în apă, rozând o bucată de trestie de zahăr, luptându-se să-i extragă dulceaţa oricât de tare îl durea maxilarul, complet absorbit. Jucase crichet crichet crichet. Se trezise zâmbind la

[108] Jujuba *(Zizifus jujuba),* plantă spinoasă, cu frunze alungit-ovale, cu drupe roşcate, comestibile.
[109] *Eugenia cumini* sau *jambolana,* arbust tropical peren din familia *Myrtaceae,* originar din Indonezia şi India, cu frunze alungite şi fruct oval comestibil de culoare negru-vânătă, cunoscut şi sub numele de prună de Java, prună neagră, mură indiană etc. Este folosit de foarte mult timp în medicina alternativă în tratarea anemiei, a diabetului, precum şi a altor afecţiuni.
[110] Digestiv natural.

amintirea zilei în care întregul sat urmărise meciul Indiei cu Australia la un televizor alimentat cu bateria unei maşini, pentru că transformatorul satului se arsese. Pe întreg cuprinsul Indiei, recoltele de pe câmpuri putrezeau în soare, prostituatele naţiei se plângeau de lipsa clienţilor, pentru că absolut toţi bărbaţii din ţară stăteau cu ochii lipiţi de ecran. Se gândi la *samose* cu *chutney* alături, pe o farfurie din frunze[111]. Un loc în care nu putea să fie niciodată singura persoană dintr-o fotografie.

Fireşte, nu-şi aminti de zilele când era la şcoală, şi nici de directorul care-i lăsa repetenţi dacă nu era plătit de părinţi. Nu-şi aminti de acoperişul ce zbura la fiecare muson şi nici de faptul că nu numai mama lui, ci acum şi bunica lui muriseră. Nu se gândi la niciunul dintre lucrurile ce-1 făcuseră să plece.

---

[111] Farfurii speciale, de diverse forme, folosite de sute de ani la temple sau evenimente speciale din mediul rural (nunţi etc.), făcute din frunze mari unite prin fire uscate de iarbă. Multe restaurante le folosesc ca suporturi de unică folosinţă puse sub farfurii.

Patruzeci si doi

În ciuda dulcii şpăgi primite, în clipa în care Gyan a plecat de-acasă, sora lui cea mică, unic martor al certei dintre fratele ei şi Sai, uită pe loc că a jurat să păstreze secretul, cuprinsă de o pornire irezistibil de puternică de a face public ce ştia şi, la întoarcere, Gyan descoperi că toţi cei ai casei erau la curent cu ce se întâmplase, faptele căpătând proporţii mult mai mari decât în realitate. Discuţia despre arme avusese uimitorul efect de a o trezi pe bunica lui din starea de prostraţie în care mai cădea uneori (adevărul era că savoarea luptelor, oricare ar fi fost ele, era unul dintre puţinele lucruri ce mai reuşeau să-i însufleţească pe vârstnicii de pe colină), şi aceasta se apropie de nepot cu paşi mici, dar hotărâţi, cu un ziar făcut sul. Gyan o văzu apropiindu-se şi se întrebă ce-o fi vrând de la el. Însă nu avu mult de aşteptat, pentru că, în clipa în care ajunse lângă el, bătrâna îi dădu una zdravănă cu ziarul peste ceafă.

— Bagă-ţi minţile în cap. Îţi pierzi timpul aiurea cu toate prostiile, în loc să-ţi vezi de învăţătură! Unde crezi c-o să ajungi în felul ăsta? în puşcărie, acolo o s-ajungi.

În clipa în care el încercă să treacă pe lângă ea, îi mai arse una, de astă dată peste fund.

— Ţi-o faci cu mâna ta, prostule ce eşti, spuse, şi-i mai dădu una, ca să ştie o treabă. O să scânceşti ca un prunc dup-aia, şi-o să-ţi dai cu pumnii-n cap.

— Poate că n-a făcut nimic, a dat să-l apere mama lui.

— Şi-atunci de ce-ar fi bătut fata aia tot drumul pân-aici? Aşa, de florile mărului? Ţine-te departe de oamenii ăia, bombăni bunica lui, întorcându-se spre Gyan. Ţi-o cauţi cu lumânarea, ascultă la mine… suntem oameni sărmani… o să

fim la cheremul lor… Ai luat-o razna de când e tac-tu plecat şi maică-ta e prea slabă să te controleze, îşi bodogăni nora, fericită de pretextul oferit. Îl închiseră pe Gyan cu cheie şi lacăt.

În acea zi, când prietenii veniră să-l ia, auzind zgomotul jeepului, bătrâna ieşi târşâindu-şi picioarele şi-şi miji ochii urduroşi în zare.

— Măcar spune-le că nu mă simt bine. O să fiu de râsul curcilor, strigă Gyan, retrăind clipele cumplite ale adolescenţei.

— E bolnav, a zis bunica. Foarte bolnav. Nu se mai poate întâlni cu voi.

— Da’ ce-are?

— Cum se ridică din pat, îl trece iar *tatti,* a spus ea.

În casă, Gyan a scos un geamăt furios.

— Cre’ c-o fi mâncat ceva stricat. Curge din el ca dintr-un robinet.

— Fiecare familie trebuie să-şi trimită un bărbat s-o reprezinte la marş.

Se refereau la marşul de a doua zi, un marş important ce începea la Mela Ground.

— Mâine-i dăm foc tratatului indo-nepalez.

— Dacă vreţi să vă blagoslovească marşul cu *tatti* peste tot…

Jeepul demară şi se opri, pe rând, la fiecare casă de pe colină, pentru a le aminti tuturor că fiecare familie trebuia să-şi trimită câte un reprezentant la evenimentul de a doua zi, în ciuda faptului că erau mulţi care susţineau că au probleme cu stomacul sau cu inima, glezne scrântite, dureri de spate… şi se străduiau să fie scutiţi pe bază de certificate medicale: „Domnul Chatterjee trebuie să evite expunerea la solicitări nervoase, dat fiind că e un pacient cu tensiune arterială îngrijorător de mare”.

Însă această scuză nu i-a scutit de participare:

— Atunci trimiteţi pe altcineva. Doar nu e toată familia bolnavă, nu?

Luându-i-se astfel de pe umeri povara unei decizii uriaşe, după ce a protestat cât a protestat, a simţit cum îl învăluie o pace dulce şi reconfortantă şi, în ciuda aerului frustrat pe care şi l-a luat, era de fapt uşurat că poate redeveni, pentru o vreme, copil. Era tânăr şi nu făcuse niciun rău ireparabil. Va lăsa lumea să-şi continue singură lupta o vreme, după care, atunci când situaţia avea să reintre în normal, se va duce s-o viziteze pe Sai şi s-o convingă, cu vorbe dulci, să redevină prieteni. Nu era un om rău. Nu voia să se războiască. Problema era că încercase să devină o părticică din marile întrebări, să ia parte la politică şi istorie. Fericirea era stăpână asupra unui perimetru mult mai mic, deşi nu era un lucru cu care să te lauzi; foarte puţini se puteau ridica în picioare să recunoască public „Sincer să fiu, sunt un laş”, însă timiditatea lui putea fi perfect camuflată de o existenţă absolut banală, dusă între graniţe cu contururi blând-difuze. După ce se salvase de o umilinţă purtându-se îngrozitor cu Sai, putea acum să fie salvat la modul providenţial de o alta, profitând de respectul stârnit celor din jur de bunica lui. Laşitatea avea nevoie, mai mult decât de orice altceva, de o faţadă, de o logică a ei, dacă urma să-i devină principiu de viaţă. Mulţumirea cu propria soartă nu era uşor de obţinut. Trebuia să cumpăneşti cu mare isteţime unde şi cum te situezi, să o camuflezi, să pretinzi că e cu totul altceva.

Avea mult timp pentru meditat la toate acestea şi-şi trecu vremea curăţându-şi mizeria adunată în buric, îşi scoase ceara din urechi cu un creion bont, ascultă radioul şi-şi verifică atent gradul de curăţenie al propriilor orificii pe ritmul muzicii, legănându-se ba la dreapta, ba la stânga :

— *Chaandni raate, pyaar ki baate…*

După care, nu tocmai spre lauda sa, făcu din mucii scoşi din nas nişte mingiuţe cu care hrăni un păianjen uriaş, tigrat, ce stătea în mijlocul pânzei sale întinse între masă şi perete. Acesta a amuşinat ofranda, nu i-a venit să creadă ce noroc are şi a început să se înfrupte încet. Gyan s-a întins pe spate şi a făcut bicicleta în aer cu picioarele, cu

mişcări lente, languroase.

Existau foarte multe prilejuri de plăcere în lumea asta – mici plăceri intense ce reuşeau totuşi să creeze un sentiment al spaţiului în jurul tău.

Însă, apoi, vina îl copleşi din nou, fără veste: cum a putut să le spună băieţilor de arme? Cum a putut s-o lase pe Sai pradă acestui pericol? I se făcu pielea de găină de ruşine şi îl luă cu fierbinţeală. Nu mai putea rămâne întins pe pat nicio clipă. Se ridică şi începu să se plimbe nervos prin cameră. Oare va mai putea vreodată să fie fericit şi inocent, după ce făcuse aşa ceva ?

Aşadar, în timp ce Sai zăcea distrusă în camera ei, iar Gyan se gândea pentru prima oară la bucuria de a întoarce roata propriului destin şi de a se mulţumi cu un trai simplu, după ce se îngreţoşase de răul pe care-1 făcuse altora, avea să aibă loc, fără ei, marele protest, un moment hotărâtor al conflictului, când tratatul indo-nepalez din 1950 urma să fie ars în văzul lumii, iar trecutul dat flăcărilor şi distrus.

— Va trebui să se ducă cineva… i-a zis bucătarul judecătorului după ce băieţii au trecut pe la Cho Oyu şi i-au somat să participe la marş.

— Foarte bine, atunci du-te tu, a spus judecătorul.

Patruzeci si trei

27 iulie 1986.

În timpul nopţii plouase, iar bucătarul s-a rugat să nu mai fie nevoit să se ducă, însă dimineaţa ploaia se oprise şi apăruse chiar şi un petic de cer albastru, atât de inocent şi de ireal după norii schimbători ai musonului, că simţise că-i sfâşie sufletul, şi rămase în pat cât se putu, sperând să se întunece la loc. După care, văzând că nu mai poate întârzia prea mult, s-a ridicat, şi-a pus papucii şi s-a dus la WC-ul din curte.

S-a întâlnit cu prietenul său, paznicul de la MetalBox, au mers împreună până la stadionul Mela şi au intrat pe poarta de la intrare, deasupra căreia fusese înălţată o statuie a lui Gandhi, pentru a comemora independenţa Indiei. Sub aceasta, în *hindi,* scria: „Unitate Dragoste întrajutorare14. Mii de oameni veneau, nu doar din Kalimpong, ci şi din satele şi oraşele din jur, din Mirik. Pasumbang, Soureni Valley, Aloobari, Labong Valley, Kurseong şi Peshok, Mungpootista Highway şi din multe alte locuri de dincolo de acestea. După ce se strângeau cu toţii, aveau să pornească în marş către secţia de poliţie, unde urmau să dea foc documentelor.

— Sunt bine organizaţi ăştia de la FNEG, a zis bucătarul; nu avea cum să nu le aprecieze calităţile în acest domeniu, pentru că o asemenea ordine era o privelişte extrem de rară în Kalimpong.

Ore întregi au stat aşa în picioare, aşteptând. În cele din urmă, când soarele ajunsese sus pe cer şi începuse să ardă tare, un bărbat a suflat din fluier şi le-a dat indicaţii să pornească în pas de marş înainte.

Bărbaţii au strigat *„Jai Gorkha”,* fluturându-și *kukri*-urile

în aer, iar lamele acestora au licărit în lumina puternică, *„Jai* Gorkhland! Gorkhaland pentru *Gorkhas* I”

— Cred că într-o oră se termină, a spus paznicul de la MetalBox cu speranţă.

Totul se desfăşura conform planului şi începură să se gândească la prânzul ce se apropia, pentru că le era deja foame; însă atunci, din senin, tocmai când au ajuns la intersecţie, s-a petrecut un incident neaşteptat. Din spatele oficiului poştal, unde bucătarul aşteptase în zadar scrisori de la Biju şi care, observase cu tristeţe, era închis şi cu grilajul pus, au început să cadă pietre şi bucăţi de stâncă.

Pietrele au atins acoperişurile, BANG, BANG, BANG, BANG; apoi au prins viteză, au ricoşat şi au rănit câteva persoane, doborându-le la pământ.

Vânătăi. Sânge.

Nu aveau să ştie niciodată cine erau vinovaţii, al cui era acest plan sinistru…

Oameni puşi de poliţie, au spus participanţii la marş, în ideea de a-i face să sară la bătaie şi să înceapă să arunce şi ei cu pietre, dându-i în acest fel poliţiei pretextul necesar pentru a reacţiona.

Fals, a spus poliţia. Insurgenţii, susţineau ei, erau cei care aduseseră pietrele cu ei, pentru a le arunca în cei ce reprezentau legea şi ordinea.

Cu toate acestea, toate părţile implicate au convenit că, sub imperiul mâniei provocate de acest atac, mulţimea s-a pornit să arunce cu pietre în *jawan*[112]-ii cu scuturi şi bastoane. Gloanţele au atins acoperişul secţiei de poliţie şi au făcut să zăngănească ferestrele.

Poliţiştii au luat pietrele de pe jos şi le-au aruncat înapoi. Cu ce erau ei mai prejos de mulţime ca să nu răspundă în acelaşi mod?

Şi atunci ZDRANG, POC, TROSC, aerul s-a umplut de pietre şi sticle, de bucăţi de cărămidă şi de urlete. Mulţimea a început să adune pietre, apoi s-a năpustit pe şantierul din

[112] Jandarmi.

apropiere în căutare de proiectile ad-hoc; poliţia a început să fugărească mulţimea; pietrele au făcut prăpăd, lovind pe toată lumea, participanţi la marş şi poliţişti deopotrivă ; cele două tabere au sărit una asupra celeilalte, s-au ciomăgit şi s-au bombardat cu pietre; au început să se sfârtece cu cuţitele – o mână, o faţă, un nas, o ureche.

S-a răspândit un zvon, cum că printre protestatari sunt şi indivizi înarmaţi… Poate că era adevărat. Poate că nu.

Însă, cu cât se aprindeau mai tare protestatarii, cu atât mai cu forţă ripostau, cu cât refuzau mai cu putere să se împrăştie, cu atât mai siguri erau poliţiştii că aceştia chiar *sunt* înarmaţi. O asemenea sfidare a forţelor de ordine nu putea exista decât dacă era sprijinită de arme. Sau, cel puţin, aceasta a fost bănuiala lor.

Până la urmă, poliţia n-a mai putut suporta tensiunea acestei suspiciuni şi a deschis focul.

Cei din primele rânduri ale marşului s-au răsfirat imediat, fugind în dreapta şi-n stânga…

Cei de după ei, aflaţi în dreptul cinematografului Kanchan, împinşi de cei din spate, au fost seceraţi la pământ.

Într-o singură rafală, orbită de furie, au fost ucişi treisprezece băieţandri.

Acesta era modul în care se mişca istoria, acumulare lentă, ardere rapidă şi incoerenţă, salturi înainte şi-napoi, cei foarte tineri înghiţiţi fără veste de o ură străveche. Spaţiul dintre viaţă şi moarte, în cele din urmă, era prea mic pentru a putea fi măsurat.

În acest moment, unii dintre cei ce o luaseră la fugă s-au întors şi-au tăbărât asupra jandarmilor, strigându-şi dorinţa de răzbunare. Le-au tras armele din mâini, iar poliţiştii, trezindu-se pe neaşteptate covârşiţi numeric, au început să scâncească şi să cerşească îndurare. Un *jawan* a fost ucis cu multe lovituri de cuţit, altuia i-au fost retezate ambele braţe, un al treilea a fost înjunghiat, iar capetele poliţiştilor au fost înfipte în ţepe în faţa secţiei de poliţie, vizavi de banca de sub prun, unde locuitorii oraşului se odihniseră de

atâtea ori în vremuri mai paşnice şi bucătarul îşi citea uneori scrisorile. Un trup fără cap a alergat din inerţie pe stradă, cu sângele revărsându-i-se din gâtlej ca dintr-un izvor, şi toţi cei prezenţi au văzut adevărul despre fiinţele vii – că, după moarte, în momentul ultimei umilinţe, trupul se acoperă de propriile-i excremente.

Poliţiştii au început să alerge înapoi, ca într-un film, pentru a-şi găsi salvarea în secţie, însă au descoperit că unii dintre colegii lor, aflaţi acolo înaintea lor, încuiaseră uşa, zăceau îngroziţi pe podea şi nu voiau să le dea drumul celorlalţi să intre, indiferent cât de tare băteau aceştia în uşă sau îi implorau. Fugăriţi de mulţime, poliţiştii cărora propriii lor colegi le interziseseră accesul în propriul lor adăpost au fugit spre casele oamenilor.

Lola şi Noni, care-i adăpostiseră din nou noaptea trecută pe băieţii de la FNEG, s-au trezit cu trei poliţişti bătând disperaţi în uşa din spate de la Mon Ami. S-au aşezat tremurând ca varga în sufragerie, în timp ce doamnele au tras bine draperiile în jurul lor.

— Jalnici, le-a spus Lola. Voi sunteţi poliţia?!

Fiindcă acum ei erau la mina ei, şi nu invers.

— Nu ne-aţi ajutat deloc tot timpul ăsta şi acum, vedeţi, voi aveţi nevoie de ajutorul *nostru* !

— *Ma,* au strigat ei. *Ma,* te rugăm, nu ne da afară, facem tot ce vrei. Suntem ca şi copiii tăi.

— Ha! Acum vă vine să-mi spuneţi *Ma* ! Foarte frumos, ce să zic, foarte amuzant. Parcă acum o săptămână altfel vă purtaţi…

În bazar, măcelul continua. Jeepurile erau aruncate-n prăpastie, autobuzele erau incendiate, flăcările se reflectau violent în pâcla asfinţitului şi focul s-a întins cu rapiditate, ajungând până la pădurea de bambuşi. Aerul a năvălit cu forţă în tulpinile goale, care au explodat şi au luat foc, cu zgomote seci, de focuri de armă amplificate.

Toată lumea alerga, participanţii siliţi la marş, insurgenţii, poliţia măcelărită. S-au împrăştiat spre potecile laterale,

spre Bong Busti şi până la bazarul Teesta. Bucătarul fugea de unul singur, fiindcă se pierduse de paznicul de la MetalBox, care fusese luat pe sus de mulţime şi dus într-o altă direcţie. Alerga cât îl lăsau plămânii şi inima îi bubuia dureros în piept, urechi şi în gât, iar fiecare răsuflare îl ustura cumplit. Reuşi să o ia pe scurtătură în sus spre Ringkingpong Road, lăsându-i în urmă pe ceilalţi şi, odată ajuns aici, simţi că-1 lasă picioarele, atât de tare îi tremurau. Se aşeză deasupra bazarului, printre tulpiniţe de bambus cu steaguri albe de rugăciune, cu inscripţiile şterse ca desenul unei scoici îndelung scăldate de ocean. În spatele lui se aflau turnul victorian al Departamentului de Investigaţii Operative şi clădirile masive şi întunecate Galingka, Tashiding şi Morgan House, datând de pe vremea britanicilor, însă acum, toate, clădiri de protocol ale guvernului. Pe peluza Morgan House, unde creşteau încă plantele aduse de doamna Morgan din Anglia, stătea pe vine un grădinar. Părea complet detaşat de ce se întâmplă în jurul lui; se uită în zare fără curiozitate şi ambiţie, fără grijă, dezvoltându-şi o însuşire lipsită de însuşiri, care să-l ajute să treacă prin viaţă.

Bucătarul văzu focurile arzând dedesubtul său şi bărbaţii împrăştiindu-se care încotro. În clipa în care traversau vaporii fierbinţi emanaţi de flăcări, păreau că se sparg precum valurile şi dispar ca mirajele. Deasupra se afla Kanchenjunga, solid, extraordinar, o privelişte ce, de secole, le oferea oamenilor libertate şi care alunga tristeţea adâncă a inimilor, înlocuind-o cu bucuria. Dar, fireşte, bucătarul nu avea cum să simtă asta acum şi nu ştia dacă avea să mai poată vedea vreodată muntele cu aceiaşi ochi. Panica îi măcina inima, ca o rozătoare care zgreapţănă-ntr-o uşă.

Cum avea să poată viaţa să-şi reia cursul firesc de acum încolo? Pe drumul din mijlocul pieţei, sângele zăcea în băltoace alunecoase, amestecat cu sos de *dai* galben pe care cineva îl adusese probabil în vederea picnicului de după paradă, acum acoperit de muşte. Cineva lăsase în

urmă nişte papuci ciudaţi, o pereche tristă de ochelari sparţi, chiar şi un dinte. Arăta ca un clip publicitar al guvernului despre măsurile obligatorii de siguranţă în trafic, de genul celor ce se difuzau înaintea unui film, prezentând imaginea unui individ care merge la serviciu pe bicicletă, un om sărman, dar cu o soţie iubitoare, care-i dăduse mâncare la el într-un sufertaş; urma un claxon asurzitor şi un clinchet disperat şi slab, apoi imaginea se înceţoşa brusc, focalizându-se pe detaliul mâncării revărsate, amestecate cu sânge. Aceste culori nepotrivite, casnicul fuzionând cu moartea, siguranţa dând nas în nas cu neaşteptatul, amabilitatea înlocuită de imaginea violenţei, întotdeauna îl făceau pe bucătar să-i vină să verse şi să plângă deopotrivă.

Acum chiar o făcu şi, plângând, îşi târşâi paşii înapoi la Cho Oyu, ascunzându-se în tufişuri în clipa când trecu pe lângă tancurile militare care coborau ameninţătoare dinspre zona de cantonament către centrul oraşului. In loc de duşmani din afară, în loc de chinezii pentru care se pregătiseră şi împotriva cărora îşi ascuţiseră ura, trebuiau să se lupte cu propriul lor popor…

Locul ăsta, piaţa asta unde se tocmise cu atâta încântare pentru cartofi şi unde-1 insultase, da, îl *insultase* pe negustorul de fructe fără teama de vreo urmare, unde îşi savurase din plin ocările despre produsele perisate; locul ăsta, unde-şi putea da frâu liber mâniei cât voia, la adresa croitorilor surzi, a instalatorului ageamiu, a brutarului care întârziase cu cornurile cu cremă; locul ăsta, unde venea liniştit, ştiind că e în mod *fundamental* un loc civilizat, unde toată lumea îşi putea vedea de treabă; unde trăise într-un fel de enclavă a unei vieţi idilice – îi arăta acum că se înşelase. Nu era dorit în Kalimpong şi nu aparţinea acestui loc.

În acest moment, îl copleşi o spaimă cumplită că s-ar putea să nu-şi mai vadă fiul niciodată…

Scrisorile ce veniseră toţi anii ăştia erau doar un răspuns la propria-i speranţă. Biju era doar un concept abstract cu

care îşi trecea zilele. Nu exista. Putea oare să existe?

Patruzeci şi patru

Urmară grozăvii şi mai mari, odată cu schimbarea anotimpurilor, veni iarna, apoi primăvara înflorită, vara, apoi ploaia şi, din nou, iarna. Drumurile se închiseseră, în fiecare noapte se impuneau restricţii de circulaţie, iar Kalimpongul era sechestrat de propria-i nebunie. Nu puteai părăsi zona dealurilor; toată lumea făcea tot posibilul să nu iasă din casă şi să stea cu uşile închise şi baricadate.

Dacă erai nepalez şi nu prea te trăgea aţa să te alături combatanţilor, era rău. Paznicul de la MetalBox fusese bătut, forţat să repete *„Jai Gorkha”* şi târât la templul Mahakala, pentru a depune un jurământ de fidelitate cauzei.

Dacă nu erai nepalez, era şi mai rău.

Dacă erai bengalez, oamenii pe care-i ştiai de o viaţă nici măcar nu te mai salutau pe stradă.

Nici măcar biharezii, tibetanii, *lepchas* şi sikkimezii nu-ţi dădeau bună ziua. Aceştia, masa cea mai insignifiantă a unei populaţii minoritare, cele câteva grupuscule fără nicio putere, ce puteau fi prinse fără probleme în orice plasă, voiau să-i plaseze pe bengalezi de cealaltă parte a baricadei faţă de cea pe care se aflau ei, să se delimiteze de ei, transformându-i în duşmanii lor personali.

— În toţi anii ăştia, a zis Lola, am cumpărat ouă de la prăvălia lui Tshering de pe şosea şi, într-una din zilele trecute, m-am trezit că se uită drept în ochii mei şi-mi spune că n-are. „Văd un coş plin cu ouă chiar în faţa mea”, am zis, „cum poţi să-mi spui că n-ai?”

— Sunt pentru altcineva, care mi le-a plătit deja, a răspuns el.

— Pem Pem, a exclamat Lola în drum spre ieşire, văzând-

o intrând pe prietena ei, fiica doamnei Thondup.

Cu doar câteva luni în urmă, Lola şi Noni petrecuseră o seară extrem de civilizată în casa acesteia, ce le purtase cu gândul la un alt fel de viaţă, într-un altfel de loc, cu ouă de prepeliţă şi muguri de bambus, cu covoare tibetane groase sub tălpi.

— Pem Pem??

Pem Pem i-a aruncat Lolei o privire rugător-stânjenită şi a grăbit pasul, trecând pe lângă ea.

— M-am pomenit peste noapte de partea greşită, da? a spus Lola. Toţi se feresc de mine de parc-aş fi ciumată.

Pe stânca de sub Mon Ami, printre şirurile de colibe ilegale, surorile observaseră un mic templu pe care flutura un steag roşu cu galben, care-i asigura pe cei ce locuiau aici că, indiferent ce avea să se întâmple, în vecii vecilor, niciun oficial – poliţie, guvern, nimeni – nu avea să îndrăznească să conteste legitimitatea luării cu japca a acestui pământ. Înşişi zeii îşi dăduseră binecuvântarea. În tot Kalimpongul răsăriseră mici altare, în imediata vecinătate a construcţiilor interzise de municipalitate – idee de-a dreptul genială. Iar ocupanţii îşi trăgeau rapid linii telefonice, conducte de canalizare, curent, într-un hăţiş de conexiuni ilegale. Arborii ce le dădeau Lolei şi lui Noni pere, atât de multe că le blestemaseră – „Compot şi piure de pere, compot şi piure de pere în fiecare zi blestemată!” – dispăruseră peste noapte, ca şi cum nici n-ar fi fost. Parcela cu broccoli se dusese şi ea, iar zona de lângă poartă era acum folosită ca toaletă. Zeci de copilaşi înşiraţi unul după altul le scuipau pe Lola şi pe Noni când treceau pe lângă ei şi atunci când Kesang, menajera lor, a fost muşcată de unul dintre câinii noilor locuitori, aceasta a început să strige ca din gură de şarpe:

— Uitaţi-vă, m-a muşcat câinele vostru, acum trebuie să-mi puneţi ulei şi curcuma pe rană, ca să nu mi se infecteze şi să mor.

Însă ei au râs şi n-au făcut nimic.

Băieţii de la FNEG dăduseră foc casei de vacanţă a guvernului, aflată lingă fluviu, dincolo de podul pe care părintele Booty fotografiase fluturele cu buline. Adevărul era că ardeau bungalow-urile direcţiei silvice din întregul judeţ, pe ale căror verande generaţii de bărbaţi din serviciul civil stătuseră şi admiraseră pacea senină, atotstăpânitoare şi angelică a zorilor şi a amurgului în munţi.

Casa de protocol a fost arsă din temelii, împreună cu casa nepoatei şefului consiliului de miniştri[113]. În clipa în care au văzut că negocierile nu duc nicăieri, insurgenţii au început să provoace alunecări de teren prin detonări. Kalimpongul a fost transformat într-un oraş fantomă, în care vintul şuiera stingher pe străzile melancolice, iar gunoiul zbura în toate părţile, nestânjenit. Indiferent ce dorise să obţină exact FNEG, era limpede că situaţia scăpase total de sub control; în zilele acelea, mânia unui singur om părea suficientă pentru a aprinde o scânteie ce se preschimba rapid în vâlvătaie.

Femeile grăbeau pasul pe drum. Bărbaţii tremurau acasă, de frică să nu fie cumva ridicaţi şi torturaţi cu cine ştie ce pretext cusut cu aţă albă, să nu cumva să fie acuzaţi de FNEG că sunt informatori ai poliţiei, iar de poliţie că sunt militanţi. Era periculos să conduci, chiar şi pentru cei care puteau, pentru că o maşină era doar o capcană; vehiculele erau încercuite şi furate; erau mai ageri mergând pe propriile picioare, la cel mai mic zgomot de primejdie se puteau ascunde în junglă şi-şi puteau croi drum prin *jhore,* ajungând acasă pe cărări doar de ei ştiute. Şi acum, după o vreme, nu se mai găsea nici combustibil, dat fiind că băieţii de la FNEG şi-l adjudecaseră până la ultima picătură, iar pompele de benzină au fost închise.

Bucătarul încercă să se liniştească repetând întruna „O să fie bine, întotdeauna există şi perioade mai grele, roata

113 În original *Chief Minister:* şeful ales al guvernului unui stat indian subnaţional autoguvernat.

vieţii se învârteşte mereu, se întâmplă lucruri rele, pe urmă trec, şi e bine iar…” Însă în glasul lui era mai mult tânguire decât convingere, mai mult speranţă decât înţelepciune.

După tot ce se întâmplase – după furtul armelor şi paradă, după ce constatase, ca pe un duş rece, fragilitatea vieţii sale aici, ca non-nepalez – nu reuşea deloc să-şi vină în fire; nu mai exista nimeni şi nimic – în aer se simţea, din ce în ce mai clar, o prezenţă sinistră –, era sigur că îl aşteaptă lucruri şi mai îngrozitoare. Unde era Biju, unde era? La cea mai mică umbră mişcătoare, tresărea.

Aşadar, Sai era cea care se ducea de obicei la piaţa care-şi suspendase activitatea, căutând o prăvălie cu uşa din spate uşor întredeschisă, sugerând disponibilitatea pentru un negoţ secret rapid, sau un cartonaş agăţat de geamul unei cocioabe ce anunţa că de aici se putea cumpăra o mână de alune ori câteva ouă.

Cu excepţia acestor firave achiziţii ale lui Sai, se hrăneau în întregime din ce le dădea grădina proprie. Pentru prima oară, cei de la Cho Oyu mâncau alimente care se găseau chiar la ei pe deal. *Dalda saag,* cu flori rozalii şi frunze plate; *bhutiya dhaniya,* ce creştea din abundenţă în jurul locuinţei bucătarului; lujeri de dovlecel şi de dovleac; cârcei de ferigă de câmp *ningro,* brânză *churbi* şi muguri de bambus vânduţi de femeile ce apăreau de după tufişuri pe potecile din pădure, cu brânza înfăşurată în ferigi şi felii galbene de muguri de bambus în găleţi cu apă. După ploaie, apăreau imediat şi ciupercile, dulci precum carnea de pui şi splendide precum Kanchenjunga, atât de mari incit se deschideau ca nişte evantaie. Lumea strângea păstrăvii de fag în grădina abandonată a părintelui Booty. O vreme, mirosul ciupercilor gătite dădu oraşului un aer de prosperitate şi confort.

Într-o zi, când Sai se întorcea acasă cu un kilogram de *atta* jilav şi nişte cartofi, găsi pe verandă două siluete ce-i erau cunoscute dintr-o ocazie anterioară, vorbind însufleţite cu bucătarul şi judecătorul.

— Vă rugăm, sahib…
Erau tot ei, soţia şi tatăl bărbatului schingiuit.
— O, nu, zisese bucătarul când îi zărise, o, nu, *baap re,* de ce-aţi venit iar? – deşi ştia prea bine.
Cei foarte săraci ameninţau să anuleze graniţa fragilă – atât de fragilă incit era greu de spus dacă exista cu adevărat – dintre rebeli şi păstrătorii legii, dintre a fi jefuiţi (cine avea să-i asculte dacă se duceau să se plângă la poliţie?) şi a fi vânaţi de poliţie ca ţapi ispăşitori pentru nelegiuirile altora.
Ei erau cei mai înfometaţi.

— De ce veniţi să ne faceţi necazuri? V-am spus deja că n-avem nicio legătură cu faptul că poliţia ţi-a ridicat bărbatul. Nu noi l-am acuzat sau l-am bătut… Dacă ne-ar fi anunţat, ne-am fi dus imediat şi le-am fi spus că nu el e vinovat… dar nu ne-a înştiinţat nimeni… Ce credeţi că vă datorăm? a rostit bucătarul.
Însă era gata să le dea *atta* pe care o adusese Sai… când judecătorul a răcnit la el „Nu le da nimic” şi şi-a văzut de partida lui de şah.
— Vă rugăm, sahib, l-au implorat ei cu mâinile împreunate şi capetele plecate. Pe noi cine ne ajută ? Cum să trăim fără nimic de mâncare? O să vă slujim toată viaţa… Dumnezeu o să vă răsplătească… O să vă dăruiască înzecit…
Însă judecătorul a fost de neclintit în hotărârea lui.
Din nou, goniţi ca vitele, s-au aşezat în faţa porţii.
— Spune-le să plece, îi porunci judecătorul bucătarului.
— *Jao jao,* a spus bucătarul, deşi se gândea că ar trebui totuşi să se odihnească puţin înainte să pornească iar pe jos cinci sau şase ore prin pădure, până la ei în sat.
S-au mutat iar ceva mai sus pe deal, ca să nu deranjeze. Au văzut-o iar pe Mutt. Aceasta tocmai se adulmeca, fascinată de propriul miros. Femeia s-a însufleţit brusc şi i-a zis bărbatului „Dacă vinzi câinele ăsta, poţi să iei o groază de bani pe el…” Mutt nu s-a mişcat, absorbită de sine timp

îndelungat. Dacă judecătorul n-ar fi fost acolo, ar fi putut să întindă mâna – şi s-o înşface.

Câteva zile mai târziu, când cei de la Cho Oyu uitaseră iar de aceşti doi indivizi fără importanţă, chiar dacă enervanţi, aceştia s-au întors.

Însă n-au mai venit la poartă; s-au ascuns degrabă în valea *jhorei* şi au aşteptat să apară Mutt, acea fină cunoscătoare a mirosurilor, în plimbarea ei zilnică în jurul proprietăţii. Să redescopere şi să îmbogăţească paleta de izuri era o adevărată artă, ce devenea tot mai rafinată cu fiecare zi. Era absorbită de unul dintre vechile locuri preferate, tot mai interesante odată cu trecerea vremii, ce scoseseră la lumină anumite adâncimi şi faţete ale personalităţii ei. Era complet absorbită şi nu i-a observat pe intruşii care s-au strecurat până la ea şi s-au năpustit asupră-i.

A scheunat, luată prin surprindere, însă cei doi i-au astupat imediat botul cu mâinile pe care munca fizică le făcuse puternice.

Judecătorul se îmbăia cu apă din găleată, bucătarul bătea nişte unt, Sai era în pat şi şoptea înveninată „Gyan, ticălosule, crezi c-o să plâng pentru tine?”. N-au văzut şi n-au auzit nimic.

Intruşii au prins-o pe Mutt, au legat-o fedeleş cu o frânghie şi au băgat-o într-un sac. Bărbatul a aruncat sacul pe umăr şi au cărat-o prin oraş fără să atragă deloc atenţia asupra lor. Au înconjurat muntele, apoi au coborât spre malul râului Relli, l-au traversat, apoi au trecut dincolo de cele trei coame de stâncă semănând cu valurile oceanului verde-albăstrui şi au ajuns la un mic cătun, aflat departe de orice drum pietruit.

— Crezi c-or să ne dea de urmă ? a întrebat-o tatăl pe noră.

— N-or să străbată atâta drum, şi cu maşina nu se poate ajunge aici. Nu ne ştiu numele, nici satul, nu ne-au întrebat nimic.

Avea dreptate.

Nici măcar poliţiştii nu-şi dăduseră osteneala să afle numele celui pe care-1 bătuseră şi-l orbiseră. In mod sigur, n-aveau să se obosească să caute un câine.

Mutt era sănătoasă, observară ei, ciupind-o prin sac; grasă şi numai bună să le aducă bani frumoşi. „Sau poate o s-o punem să facă pui, pe care să-i vindem…” (Nu ştiau, fireşte, că situaţia fusese tranşată cu mult timp în urmă de către un veterinar chemat acasă, după ce Mutt începuse să atragă tot soiul de câini mitocani de pe colină, tot felul de potăi fără adăpost, ca şi dulăi cu stăpân şi pedigri…)

— Oare s-o scoatem din sac?

— Las-o acolo, că stă bine. Altfel o să-nceapă să latre…

Patruzeci si cinci

Avionul Gulf Air se târa pe cer ca un autobuz în prag de colaps, însă, în ciuda acestui lucru, majoritatea pasagerilor se obişnuiseră cit se poate de repede cu lipsa lui de nerv. O, da, se duceau acasă, cu genunchii strânşi, capetele lipite de tavan, asudaţi, resemnaţi în faţa sorţii, însă fericiţi.

Prima escală a fost la Heathrow şi s-au târât afară în capătul cel mai îndepărtat al aeroportului, care nu fusese renovat în cinstea noii epoci a globalizării şi încă mai amintea de vechea eră colonială.

Toate zborurile din lumea a treia se opreau întâi aici, familiile aşteptau zile întregi legătura următoare, ghemuindu-se pe podea în grupuri compacte, focare uriaşe de bacterii, departe de zona în care soseau şi plecau pasagerii europeni şi nord-americani, îmbarcându-se fără să piardă niciun pic de timp în avioane ultrarapide, cu mult loc pentru picioare şi televizor individual, pentru o singură şedinţă în alt colţ al lumii, mişcându-se atât de alert şi de mecanic încât era extrem de greu să-ţi închipui că sunt oameni care se pişă-cacă, sângerează-plâng. Mătase şi caşmir, dinţi albiţi, Prozac, laptopuri şi un sendviş pentru prânz într-o cutiuţă pe care scrie The Milano.

Frankfurt. Cei din avion şi-au petrecut noaptea ca într-o zonă aflată sub carantină, o mie de suflete întinse ca la morgă, cu feţele acoperite pentru a se feri de neoanele puternice.

Exact ca într-un autobuz pe ruta New York – Londra – Frankfurt - Abu Dhabi – Dubai – Bahrein – Karachi – Delhi - Calcutta, avionul s-a oprit din nou, pentru a lăsa să se urce alţi pasageri din zona Golfului. Aceştia veneau alergând într-un suflet – Repede ! Repede !… Repede ! – desfăcându-

şi genţile de mână pentru a scoate sticla de scotch şi a bea direct din ea. Pe geamurile avionului se formau mici cristale de gheaţă de forme neregulate. Înăuntru, însă, era ca în cuptor. Biju mâncă tot ce era pe tavă, curry-ul de pui, spanacul şi orezul, îngheţata de căpşuni, îşi clăti gura scuipând în paharul gol de la îngheţată, după care încercă să mai obţină încă o porţie.

— Din păcate, nu mai avem, au răspuns stewardesele, agresate de pasagerii beţi care începuseră să vocifereze, şi să le ciupească, strigându-le pe nume: Sheila! Raveena! Kusum! Nandita!

Mirosului de transpiraţie i se adăuga un iz greu de mâncare şi de tutun, răsuflarea reciclată a unui întreg avion şi putoarea ce venea dinspre WC.

Biju s-a salutat în oglinda toaletei. Iată-1, în drum spre casă, fără un nume şi fără să ştie cine e preşedintele Americii, fără numele fluviului pe ale cărui ţărmuri îşi petrecuse ore fără număr, fără măcar să fi auzit vreodată vreo informaţie turistică – fără să fi vizitat Statuia Libertăţii, magazinul Macy’s, Little Italy, Podul Brooklyn ori Muzeul Imigrării; fără să fi mâncat vreo *bialy*[114] la Barney Greengrass, vreo găluşcă suculentă la Jimmy’s Shanghai sau să fi ascultat vreun gospel la o biserică din Harlem, într-un tur al cartierului. Se întorcea, traversând oceanul solitar, gândindu-se că acest gen de perspectivă nu poate decât să te întristeze. Acum, îşi promise, avea să uite tot ce ştia din interior despre acea lume, avea să o ia de la capăt. O să-şi cumpere un taxi. Economiile puse deoparte în toţi anii ăştia, în pantof, în ciorap sau în lenjeria de corp, erau precare, dar credea c-or să fie suficiente ca să se descurce. In zilele de târg, o să străbată cu el muntele, decorându-1 cu beteală aurie, cu figurine ale zeilor atârnate de bord, cu un claxon comic, *BA uau UAU* sau *TII-ti-ti TII-TII-ti.* Şi o să-şi construiască o casă cu ziduri solide, un acoperiş care să nu fie luat pe sus în fiecare anotimp al musonului. Biju derula

[114] Chiflă rotundă şi plată din aluat dospit, cu gust de ceapă, făcută din făină albă, cu gaură la mijloc şi blat crocant.

în minte, iar şi iar, scena reîntâlnirii cu tatăl său şi chiar a plâns un pic la gândul marii fericiri şi emoţii. Serile aveau să şi le petreacă afară, bând *chhang,* în timp ce el avea să-i spună bancurile auzite de la beţivii din avion.

Deci, într-o zi, Santa Singh[115] şi Banta Singh stau relaxaţi şi taie frunză la câini, să le treacă timpul, uitându-se la cer, când, din senin, pe lângă ei trece în zbor un avion, din care sar bărbaţi cu paraşute, care se urcă rapid în jeepurile militare ce-i aşteaptă pe câmp şi se duc acasă. „Arre, *sala,* asta da viaţă”, îi zice Santa lui Banta, „să tot câştigi bani în felul ăsta”. Se duc la agenţia de forţă de muncă şi, câteva luni mai târziu, sunt în avion. *„Wahe Guruji Ka Khalsa, Wahe Guruji Ki Fateh”,* spune Santa şi sare. *„Wahe Guruji Ka Khalsa, Wahe Guruji Ki Fateh”,* spune Banta şi sare şi el.

— *Arre,* Banta, zice Santa, o clipă mai târziu, *sala* asta de paraşută nu vrea să se deschidă.

— *Ai,* Santa, zice Banta, nici a mea. *Intezaam* tipic guvernului nostru, stai să vezi, când ajungem jos, *bhenchoot-ul* ăla de jeep n-o să fie acolo.

[115] Titlu primit de *sikhi* după ceremonia de iniţiere, ca nume adoptat de bărbaţi, provenit din cuvântul hindus omonim, care înseamnă „leu“; singalez. „Santa Singh“ parodiază numele de „Santa Claus“, Moş Crăciun.

Patruzeci şi şase

Sai se uită pe fereastra ei, dar nu reuşi să-şi dea seama ce e cu toată hărmălaia respectivă.

Judecătorul striga:

— Mutt, Mutt.

Era ora tocăniţei, şi bucătarul îi fiersese Nutrinuggets de soia cu dovleac şi un cub de supă Maggi. Judecătorul era îngrijorat că e nevoit să-i ofere aşa ceva de mâncare, însă îi dăduse deja ultima bucată de carne; şi-o rupseseră de la gură el şi Sai, iar bucătarul, fireşte, nu avusese parte de luxul de a mânca vreodată carne. Mai era nişte unt de arahide, pentru *chapati*-ile lui Mutt, şi nişte lapte praf.

Însă Mutt nu răspundea.

— Mutt, Mutt, tocăniţă…

Judecătorul străbătu întreaga grădină, ieşi pe poartă şi se plimbă în josul şi în susul drumului.

— Tocăniţă, tocăniţă…

— Mutty Mutt? MUTT?

Glasul îi deveni neliniştit.

După-amiaza deveni seară, se lăsă ceaţa, însă nici urmă de Mutt.

Îşi aminti de băieţii în haine de gherilă ce tăbărâseră asupra lor şi-i luaseră armele. Mutt lătrase, băieţii ţipaseră ca nişte şcolăriţe, se retrăseseră, coborând treptele, pentru a se ascunde în tufişuri. Mutt fusese şi ea speriată; nu era câinele cel curajos pe care şi-l închipuiseră.

— MUTT - MUTT - MUTTY - MUTTMUTTYMUTTMUTT?!

La lăsarea întunericului, încă nu dăduse de urma ei.

Simţi, poate mai tare ca niciodată, că la căderea serii în Kalimpong omul devenea total neputincios, la cheremul naturii. Nu te puteai ridica împotriva unui întuneric atât de

puternic, atât de enorm, fără fisură. Ieşi cu cea mai mare lanternă pe care o aveau şi lumină cu ea, fără niciun rezultat, jungla cea opacă; ciuli urechea după şacali; veghe pe verandă toată noaptea; privi versanţii invizibili din faţa lui, în timp ce beţivii de pe şosea scăpau torţele din mâini, preschimbându-le în stele căzătoare. La ivirea zorilor, era deja pradă disperării. Se aventură spre căsuţele *busti,* să-i întrebe pe locatari dacă n-o văzuseră cumva; îi întrebă pe läptar şi pe brutar, care se afla acum acasă, lângă cufărul său metalic bătut de vreme, ce adăpostea biscuiţii *khari* şi pesmeţii dulci, cu lapte, care-i plăceau atât de tare lui Mutt.

— Nu, n-am văzut-o pe *kutti.*

Judecătorul era furios auzindu-i că-i spun „*kutti”,* însă se strădui să se calmeze, fiindcă nu-şi putea permite să ţipe la cei de al căror ajutor era posibil să aibă nevoie.

Îi întrebă pe instalator, pe electrician. Gesticulă neputincios în faţa croitorilor surzi, care-i făcuseră lui Mutt o haină de iarnă dintr-o pătură, cu o cataramă în jurul pântecelui.

Fu întâmpinat de chipuri lipsite de expresie, de câteva râsete mânioase.

— *Saala Machoot…* ce crede acum? C-o să ne-apucăm să-i căutăm câinele?

Oamenii se simţeau insultaţi.

— Noi n-avem ce mânca şi el…

Bătu la uşa doamnei Thondup, a Lolei şi a lui Noni, a oricui putea avea amabilitatea, dacă nu pentru el, măcar pentru Mutt, sau de dragul profesiei, poziţiei sau religiei sale, de a-i da o informaţie cit de mică. (îi păru rău acum de misionari – ei l-ar fi înţeles şi s-ar fi simţit obligaţi să-l ajute.) Toţi cei la care apelă răspunseră cu pesimism. Chiar credea că sunt vremuri în care să-şi poată face vreo speranţă? Erau deja împăcaţi cu gândul destinului nefericit al lui Mutt, iar judecătorului îi veni să-i spânzure pe loc, când îi auzi.

Doamna Thondup:

— Era o rasă scumpă?

Judecătorul nu se gândise niciodată la ea în termenii ăştia, dar da, era o rasă scumpă, o primise de la un centru special din Calcutta, specializat în setteri roşcaţi. Fusese însoţită de un certificat de pedigri: „Tatăl: Cecil. Mama: Ophelia.”

— *La ma ma ma ma,* domnule judecător, cred că v-a furat-o cineva, a zis doamna Thondup. Noi am cumpărat doi câini, Ping şi Ting, tocmai din Lhasa şi, când am ajuns aici, am descoperit că Ping dispăruse. Tâlharul l-a ţinut ascuns ca să-i facă pui, şi l-a pus la împerecheat, iar şi iar. O bună sursă de venit, nu? Dacă te duci la douăzeci de kilometri de aici, o să vezi că zona e plină de copii mai mici ale lui Ping. Până la urmă, a fugit de-acolo şi a evadat, dar personalitatea i s-a schimbat complet. Arătă către victima, acum în vârstă, care se uita fix la judecător, cu balele curgându-i.

Unchiul Potty:

— Cred că ţi-a pus cineva gând rău, cineva care-a vrut să te jefuiască, domnule judecător, şi s-a gândit să scape mai întâi de obstacole. Acum câţiva ani, Gobbo ăla mi-a otrăvit *kutta,* sahib.

— Dar tocmai am fost tâlhărit de curând.

— Poate că e vorba de alt hoţ…

Prinţesele afgane:

— O ştiţi pe căţeaua noastră, ogar afgan. Intr-o zi, eram plecate cu tatăl nostru şi a dispărut. Mâncată de *nagas,* da, sunt mâncători de câini – au mâncat-o pe Frisky. Până şi sclavii noştri – da, aveam sclavi i-am ameninţat cu moartea, şi tot n-am reuşit s-o salvăm la timp.

Lola:

— Problema cu noi, indienii, e că nu avem niciun pic de dragoste pentru animale. Un câine, o pisică există doar ca să avem pe cine lovi cu piciorul. Nu putem rezista – îi batem, îi lovim cu pietre, îi chinuim, nu avem pace până când nu vedem biata creatură dându-şi duhul, iar atunci suntem foarte mulţumiţi – foarte bine! I-am venit de hac! Am distrus-o! S-a zis cu ea! treaba asta ne provoacă o mare

satisfacţie.

Ce făcuse? Nu fusese corect faţă de ea. O adusese pe Mutt intr-un loc în care nu avea cum să supravieţuiască, un loc dement, cu nişte condiţii imposibile de viaţă. Poate că fusese făcută bucăţele de câini de munte Bhutia, ciobăneşti cu trupul brăzdat de lupte, rânjete desfigurate de violenţă, urechi ţepene de la sângerări repetate. In fiecare râpă creştea măselariţă, cu flori albe ca mantia papei şi intens parfumate, dar halucinogene – poate că mâncase această sevă otrăvită. Poate cobrele – soţ şi soţie, cu trupuri groase ca borcanul de biscuiţi, ce trăiau în spatele casei – o muşcaseră. Poate că dinspre pădure se năpustiseră asupra ei şacali turbaţi, ca în transă, incapabili să bea sau să înghită ceva, însă însetaţi, atât de însetaţi… Cu numai doi ani în urmă, când aceştia aduseseră o epidemie de rabie în oraş, judecătorul o dusese pe Mutt să-i facă un vaccin pe care puţini dintre locuitori şi-l permiteau. O salvase, în vreme ce câinii fără stăpân fuseseră adunaţi cu camioanele şi măcelăriţi (interpretând greşit singura călătorie din viaţa lor drept o nouă viaţă de lux ce le zâmbea şi dădea din coadă), iar familii întregi, prea sărace pentru a plăti vaccinul de trei mii de rupii, muriseră; personalul spitalului primise ordin să spună că nu are medicamente, de teama revoltelor. Intre accesele de demenţă provocate de turbare erau şi momente de luciditate, în aşa fel încât victimele ştiau exact ce li se întâmplă, cum arată nebunia, cum e…

Crezuse că vigilenţa lui avea să-i protejeze câinele de orice rău posibil.

Plătise scump pentru această aroganţă.

Se duse să vorbească cu ofiţerul subdivizionar care-1 vizitase la Cho Oyu după jaf, însă ultimele evenimente afectaseră grav buna dispoziţie a acestuia. Nu mai era grădinarul entuziast ce-1 complimentase pe judecător pentru pasiflora lui.

— Scumpul meu domn, i-a spus judecătorului, şi eu sunt iubitor de animale, însă în vremuri ca astea de acum… e un

lux pe care nu ni-1 putem permite…

El însuşi renunţase la trabucul lui special de cireş – era un obicei ce-ar fi putut părea deplasat într-un asemenea moment. Când era ameninţată integritatea naţională, toată lumea se simţea brusc obligată să revină la stilul auster al lui Gandhi, *dai* de orez, *roti-namak,* iar şi iar şi iar. Era pur şi simplu îngrozitor…

Judecătorul insistă:

— Dar nu puteţi face nimic…? şi se înfurie, aruncându-şi mâinile în aer.

— Un câine! Domnule judecător, gândiţi-vă puţin ce spuneţi! Mor oameni. Ce pot să fac? Fireşte, am o mare stimă pentru dumneavoastră… Mi-am făcut timp să vă primesc, în ciuda faptului că mi-a fost teamă să nu fiu acuzat de favoritism… însă ne aflăm într-o stare de urgenţă. În Calcutta, 111 Delhi, lumea e extrem de neliniştită de această gravă deteriorare a legii şi ordinii şi, într-un final, asta-i ceea ce trebuie să ne preocupe, nu-i aşa? Ţara noastră. Trecem printr-o serie de încercări grele şi nu cred că stă cineva să vă asculte cu o asemenea problemă minoră… Ofiţerul îl fixă pe judecător cu o privire fără echivoc, mai tăioasă decât tonul pe care rostise aceste cuvinte.

Judecătorul se duse mai departe, la secţia de poliţie, unde auzi ţipete venind dinspre camera din spate, dinadins, se gândi, fie pentru a-1 intimida, fie pentru a-i sugera să sară cu o şpagă.

Se uită la poliţiştii din faţa lui. Aceştia îi întoarseră privirea, insolenţi.

Aşteptau în camera din faţă, aşteptând să treacă timpul şi să intre iar cu toţii în încăperea din spate să-i dea bărbatului o lecţie finală, să-i fie învăţătură de minte pe viaţă. Au început să chicotească:

— Ha, ha, ha. Auzi, a venit după câine ! Câine? Ha, ha ha ha ha… *Sărit de pe fix!*

În timp ce-şi băteau joc de el, ironia li s-a preschimbat treptat în furie.

— Nu ne mai face să pierdem timpul, au zis. Pleacă de-aici.
Oare ştiau numele celui pe care-1 arestaseră după jaful armelor? nu s-a lăsat judecătorul. S-a întrebat, era doar un simplu gând, cine îl putea condamna?
Numele cui?
Al celui pe care-1 acuzaseră că i-a furat armele… nu învinovăţea în niciun fel poliţia pentru asta, însă nevasta şi tatăl individului veniseră la el şi păreau supăraţi… Nu există o asemenea persoană, i-au zis, ce prostii îndruga? E atât de amabil încât să nu-i mai facă să-şi irosească timp preţios şi să *plece naibii odată ?* Ţipetele victimei ce se auzeau din încăperea din spate au crescut în intensitate, ca pentru a-i sugera judecătorului un mesaj nu tocmai subtil.

Nu-şi putea imagina o pedeapsă suficient de mare pentru umanitate. Un om nu era egalul unui animal, din absolut niciun punct de vedere. Oamenii erau împuţiţi, corupţi, în vreme ce, în acelaşi timp, existau creaturi superbe ce trăiau cu delicateţe pe pământ, fără să facă nimănui nici cel mai mic rău.
— *Noi* ar trebui să murim, rosti aproape plângând judecătorul.

Lumea o trădase pe Mutt. Trădase frumuseţea; trădase graţia. Însă Mutt avea să sufere acum, pentru că el se rupsese de lume, pentru că se ţinuse departe de ea.
Judecătorul îşi pierduse puterea… Un pic de „sir sahib *huzoor”* de dragul politeţii, însă era doar de faţadă; ştia ce gândesc cu adevărat despre el.
Îşi aminti brusc de ce se dusese în Anglia şi de ce intrase în serviciul civil; era mai limpede ca niciodată de ce – însă acum poziţia sa de om puternic slăbise, erodată de ani de mizantropie şi cinism.
— *Biscuiţel, măslinuţă, bulinuţă, sufleţel, bombonică, budincuţă, floricică, drăgălică, superbime, lumina ochilor mei, prinţişoara mea, dodoloaţă, animăluţul meu…*

Strigă toate cuvintele ce constituiau limbajul lui şi al lui Mutt, revărsând un noian de alinturi drăgăstoase deasupra Himalaiei, zăngănindu-i zgarda şi făcând-o să tresară brusc – hop! – pe toate cele patru picioare, ca pe un băţ pogo[116].

— *Animăluţul meu, copilaş, gogoşică…*

— *Mutt, oiţa mea dragă, cotleţel scump…* spuse plângând, apoi: Iartă-mă, căţeluşul meu… Te rog, dă-i drumul, oricine-ai fi…

În minte îi revenea mereu imaginea lui Mutt, cum stătea uneori întinsă pe spate, cu toate picioarele în aer, încălzindu-şi burtica în timp ce dormea la soare. Cum o îmbiase de curând să mănânce nenorocita de tocană de dovleac, alergând prin grădină ca bezmeticul şi bâzâind ca şi cum leguma respectivă ar fi fost o gâză ciudată, după care îi băgase repede lingura cu mâncare în gura larg – deschisă – de - surpriză, iar ea fusese atât de uimită încât înghiţise iute.

Îşi aminti cum stăteau amândoi fericiţi în pat: noapte bună, bună dimineaţa.

La ceasul amurgului, armata veni să se asigure că restricţia de circulaţie e respectată.

— Trebuie să vă întoarceţi, domnule, spuse un soldat.

— Dă-te din drumul meu, a spus el cu accent britanic, pentru a-1 face pe soldat să se retragă, însă acesta l-a urmat la o oarecare distanţă, până când judecătorul s-a întors furios acasă, prefăcându-se că nu se grăbeşte deloc.

Te rog. Întoarce-te acasă, draga, scumpa mea fată,
Prinţesă, ducesă, regină,
Vino să-ţi dau mâncărică bună,
Fată rea ce eşti,
Hai să papi ce ţi-am pregătit.
Perla mea cu diamant,
Hai la ceai! Hai la biscuiţel7 Iubita mea! Năzdrăvană

[116] Băţ lung de peste un metru, cu mânere în partea de sus şi suporturi pentru tălpi în partea de jos şi cu un arc puternic ataşat, cu care te poţi deplasa prin autopropulsie.

mică!
Hai să prinzi osciorul!

Ce ridicol sunau toate astea fără un câine căruia să i le spui.

Soldatul venea în urma judecătorului, mirat de ce-i ieşea din gură.

Ceva nu e în regulă, i-a spus soţiei lui în locuinţa de serviciu dată de armată, dintr-un bloc de beton cu faţa spre sălbăticie.

Se întâmpla ceva de-a dreptul indecent.

— Ce? a spus proaspăta nevastă, absolut încântată de instalaţiile sanitare moderne şi de aparatura modernă din bucătărie.

— Dumnezeu ştie ce se întâmplă cu bătrânii ăştia şi animalele lor… habar n-am, a zis el, vezi tot felul de lucruri ciudate…

Apoi au uitat această discuţie, pentru că armata încă mai era bine hrănită pe vremea aceea şi soţia şi-a informat soţul că li se dăduse atât de mult unt că puteau să mai dăruiască din el şi la rude, chiar dacă era ilegal, şi că, deşi un pui de gătit avea de regulă intre şase sute şi opt sute de grame, cel care le fusese livrat lor avea aproape de două ori pe atât: oare furnizorul armatei injecta păsările cu apă?

Patruzeci şi şapte

Între timp, după paradă, poliţia a primit întăriri şi a început să-i caute pe băieţii din FNEG, făcând raiduri până în cătunele cele mai îndepărtate, încercând să diferenţieze suporterii Gorkhaland de marxişti, de suporterii congresului, de cei cărora nu le păsa de nimic. Au scotocit plantaţiile de ceai, după ce în prealabil le-au închis; administratorii şi-au adus aminte de atacurile rebelilor asupra proprietarilor de plantaţii din Assam, ce fugiseră cu avioanele particulare la Calcutta.

Cei vânaţi căutau să scape cu fuga, dormind în casele celor înstăriţi din oraş – Lola şi Noni, doctorul, prinţesele afgane, funcţionari la pensie, bengalezi, outsideri, oriunde erau siguri că nu vor fi căutaţi.

S-au raportat treceri peste graniţa Nepalului şi a Sikkimului, şi într-o parte şi în cealaltă, ale unor militari în rezervă ce controlau mişcarea şi ofereau instrucţii practice şi rapide despre cum să faci o bombă artizanală, să încercuieşti poliţia, să arunci în aer podurile. Dar se vedea cu ochiul liber că majoritatea erau pur şi simplu nişte copii ce trăseseră mult cu ochiul la Rambo, cu capul plin de kung fu şi de lovituri de karate, demarând în trombă pe motociclete şi jeepuri furate, distrându-se de milioane. Cu bani şi arme în buzunare. Trăiau în plin film de acţiune. După ce terminau, aveau să fie mai tari ca ficţiunile din care se inspiraseră, iar noile filme aveau să-i aibă ca eroi chiar pe ei…

Au sosit mascaţi în toiul nopţii, trecând peste garduri şi au scotocit toate casele din cale. Au văzut o femeie mergând spre casă înfăşurată într-un şal, au făcut-o să şi-l

dea jos şi au luat orezul şi puţinul zahăr pe care-1 ascundea.

De copacii de pe marginea drumului către piaţă erau atârnate membrele retezate ale duşmanilor – ai cui duşmani şi de partea cui erau ? Acesta era cel mai propice moment să faci să dispară orice om care nu-ţi plăcea, să rezolvi vechi vendete de familie. Dinspre staţia de poliţie continuau să se audă ţipete, deşi o sticlă de Black Labei îţi putea salva viaţa. Bărbaţi răniţi, cu măruntaiele scoase învelite în piei de pui pentru a le menţine proaspete, erau duşi iute la doctor pe tărgi de bambus, pentru a fi cusuţi la loc; în bazinul de retenţie a apelor reziduale a fost găsit îngropat un bărbat, cu tăieturi de cuţit pe fiecare centimetru al corpului, cu ochii scoşi…

Însă, dincolo de şocul iniţial stârnit de această violenţă ieşită din comun, locuitorii erau în egală măsură uimiţi de faptul că atrocitatea începea să li se pară un lucru normal. Stând fără nicio treabă acasă, au descoperit gradul de perversitate de care e în stare inima şi că e posibil ca, în faţa duhorii unui rău inimaginabil, fiinţa omenească să se plictisească, să caşte, să fie absorbită de ideea că-i lipseşte un ciorap, de ciondăneala cu vecinii, să simtă foamea rozându-i în stomac asemeni unui şoricel şi să revină, iar şi iar, la presanta problemă a hranei… Şi iată-i, pe cei mai obişnuiţi dintre ei, aceia care nu-şi puseseră în viaţa lor vreo întrebare fundamentală, prinşi în luptele străvechi dintre trecut şi prezent, dreptate şi nedreptate – cei mai obişnuiţi, copleşiţi de ura cea mai puternică, fiindcă ura era, nu-i aşa, un eveniment destul de obişnuit.

Patruzeci şi opt

După Delhi, avionul Gulf Air a aterizat la aeroportul Dum Dum din Calcutta. Biju a simţit iar în nări mirosul aparte de podea dezinfectată cu fenol de o femeie de serviciu, ce reuşea performanţa de a-ţi stârni simultan mila şi enervarea. Cu ochii în pământ şi atingând picioarele goale cu o cârpă jegoasă, le-a făcut cunoştinţă unora dintre pasageri, pentru prima oară, cu acel amestec puternic de compasiune intensă şi iritare la fel de intensă.

În jurul benzii transportoare pentru bagaje se adunase o mulţime cu nervii întinşi la maximum, fiindcă sosiseră mai multe avioane simultan şi chiar mai multe naţii de indieni decât cele venite cu Gulf Air, înapoi în ciorba din care plecaseră, după o evoluţie deliberată în nişele găsite de fiecare dintre ei în străinătate. Era acolo orăşeanul şcolit, din clasa de mijloc, care luase lecţii despre vin, cei care încă îşi mai păstrau vechea cultură şi se duceau la templul din Bern sau din altă parte. Băiatul *bhangra*[117] cel foarte la modă, cu cercel şi pantaloni bufanţi. Hipiotul care avusese revelaţia că poţi scăpa de statutul insipid de imigrant alegând să te distrezi de minune ca indian, printre ţesături în degrade şi tot soiul de chestii legate de hinduism – mantra – Tantra – Mama – Pământ – populaţii – native – flux – de – energie – organic – *Shakti* – ganja – crystal – shaman - intuiţie. Erau informaticieni care câştigaseră un milion de dolari. Şoferi de taxi, îngrijitori de toalete şi oameni de afaceri cu şireturi impecabile la pantofi, care-şi invitaseră prietenii acasă, pentru a fi *cool,* la nişte „curry fierbinte şi picant, prietene, cât de iute suporţi ?”.

[117] Muzică populară ce combină tradiţiile folclorice Punjabi cu muzica pop occidentală (reggae, ragga, hip-hop, rock, soul şi dance).

Indieni care locuiau în străinătate, indieni care călătoriseră în străinătate, foarte bogaţi şi foarte săraci, cei care reuşeau să-şi păstreze cartea verde valabilă făcând întruna naveta între cele două ţări. Studentul indian ce se întorsese cu o blondă strălucitoare, cu aerul cel mai relaxat din lume, străduindu-se să mimeze firescul, în timp ce fiece moleculă a corpului îi era încordată şi conştientă de sine: „Haide, *yaar,* dragostea n-are culoare. El tocmai *nimerise din întâmplare în plin stereotip,* era autentic sută la sută, dar *tocmai se transformase în clişeul cel mai pur…*

În spatele lui, două indience foarte tinere se făceau că le vine să vomite.

— Cred că, în clipa în care s-a dat jos din avion, a şi început să fugă după americance ca să-şi ia cartea verde, fără să-i pese dacă arată ca un cal sau nu. *Chiar aşa arată !!!!*

— Femeile noastre sunt cele mai frumoase din lume, le-a spus un bărbat cu toată sinceritatea celor două fete, îngrijorat, poate, ca acestea să nu fie jignite, însă vorbele i-au sunat aiurea, de parcă ar fi încercat de fapt să se consoleze singur.

— Da, femeile noastre sunt cele mai bune din lume, a zis o altă femeie, şi bărbaţii noştri sunt cei mai îngrozitori *gadhas* din toată lumea.

— *Dadi Anima* ! a început imediat să strige toată lumea. *Dadi Amma !*

O mămăiţă, cu sariul ridicat ca să se poată mişca, dezvelindu-şi şosetele lăsate, de culoarea pielii, şi picioarele păroase, o luase la fugă cu căruciorul pentru bagaje, izbându-i pe cei din jur peste glezne, mai să se prăbuşească deasupra benzii transportoare.

Doi tipi cu dispreţul citindu-li-se pe chipuri, ce coborâseră din zborul Air France, se cântăriseră lung din priviri.

— De unde eşti, amice? a zis unul, păstrând distanţa.

— Ohio.

— Columbus?

— Nu, puţin mai departe.

— Unde? ’

— Un orăşel mic, nu cred că ştii.

— ?

— Paris, Ohio, a răspuns acesta, pe un ton de scuză. Tu?

— Dakota de Sud.

S-a luminat la faţă.

— Uită-te şi tu, a zis, arătând în jur, pentru a scăpa de tensiunea acumulată, de fiecare dată când te întorci acasă crezi că trebuie să se fi schimbat ceva, dar e mereu la fel.

— Aşa e, a zis celălalt. Nu-ţi place s-o spui, dar trebuie. Nu degeaba ne-o iau înainte alte ţări…

Îşi aşteptau valizele, dar acestea n-au sosit.

Multe valize n-au sosit şi Biju auzi fără să vrea o ceartă la ghişeul Air France, unde pasagerii trebuiseră să completeze formularele pentru bagaje pierdute:

— Oferă compensaţii doar indienilor care nu locuiesc în India şi străinilor, nu şi indienilor din India. DE CE ? Toţi indienii băştinaşi vociferau: Nedrept nedrept NEDREPT NEDREPT!

— Acesta este regulamentul Air France, domnule, a spus funcţionarul, încercând să-i potolească, străinii au nevoie de bani pentru hotel/periuţă de dinţi…

— Deci, familia noastră este în Jalpaiguri, şi trebuie să ne continuăm călătoria, a spus o femeie, şi acum suntem nevoiţi să rămânem aici peste noapte şi să ne aşteptăm valizele… Ce argument aveţi pentru treaba asta? Plătim la fel ca oricare alt client. Străinii primesc mai mult, iar indienii mai puţin. Ne purtăm frumos cu bogaţii şi urât cu cei săraci. E o ruşine. Ce e cu politica asta strâmbă împotriva propriului nostru popor?

— *ACESTA* este regulamentul Air France, doamnă, a repetat individul.

Ca şi cum s-ar fi aşteptat ca în momentul în care aruncă în aer cuvintele *Paris* sau *Europa* să intimideze pe loc asistenţa, asigurând-o de faptul că ideea de corupţie e de neconceput şi amuţind opoziţia.

— Cum să plec mai departe spre Jalpaiguri fără să-mi

schimb măcar lenjeria de corp? Şi-aşa miros atât de urât că mi-e şi ruşine să mă apropii măcar de cineva, a continuat aceeaşi doamnă, încreţindu-şi nasul cu o expresie stresată, pentru a arăta cât de tare se ruşinează că simte ea însăşi acest miros.

Toţi indienii non-rezidenţi îşi ţineau cartea verde şi paşaportul sus, cu un aer satisfăcut şi civilizat. Aşa era mereu, nu? Bogăţia trăgea la bogăţie. Aveau mai mulţi bani şi, pentru că aveau mai mulţi bani, urma să câştige şi mai mulţi bani. Le era uşor să stea la coadă, şi stăteau răbdători, arătând limpede că nu mai trebuie să lupte; manierele lor demonstrau faptul că duc o viaţă care curge lin. Şi abia aşteptau să se ducă la *shopping* – *„Shopping ke liye jaenge, bhel puri khaenge...* dolari pentru *kamaenge, pum pum pum.”* „Croitorul m-a costat doar opt rupii, doar douăzeci şi doi de cenţi!” spuneau, traducând victorioşi totul în monedă americană; şi, în timp ce se gândeau cât fac cumpărăturile lor în dolari, bacşişurile servitorilor erau calculate în moneda locală: „O mie cinci sute de rupii, e nebun? Dă-i o sută, şi-aşa e prea mult.”

O călugăriţă din Calcutta ce o însoţea pe alta, din Chicago, care voia să „obţină marfa cea mai bună în schimbul dolarilor ei” şi care descoperea primul germene al urii devastatoare ca ciuma, ce avea să roadă ireversibil sufletele unor întregi familii. Toate paşapoartele americane, britanice şi indiene erau bleumarin, iar non-rezidenţii indieni se asigurau că le au deschise cum trebuie, în aşa fel încât funcţionarii de la ghişeu să vadă imediat numele ţării şi să ştie pe loc pe cine să trateze cu respect.

Exista, însă, şi un inconvenient al acestei situaţii, pentru că, în ciuda faptului că personalul Air France fusese instruit cu atenţie, se mai întâmpla uneori ca, undeva de-a lungul cozilor – la imigrare, bagaje, securitate – să te trezeşti faţă în faţă cu vreun funcţionar frustrat sau naţionalist, căruia să-i facă o deosebită plăcere să te perpelească la foc mic, pentru orice pretext, cât de mic. „Of, gelozie, gelozie11 –

pasagerii aveau grijă să se inoculeze din belşug în prealabil, astfel încât niciun comentariu critic să nu-i poată atinge în vreun fel în timpul vizitei lor – „of, e doar pură gelozie, sunt geloşi, geloşi pe dolarii noştri.”

— Ce să zic, sper să scapi cu bine din chestia asta, omule, i-a spus tipul din Ohio celui din Dakota de Sud, după ce şi-au completat reclamaţiile, simţindu-se de două ori mai fericiţi, o dată pentru banii primiţi de la Air France şi a doua oară pentru că acest incident le reconfirmase totul: „Of of of, incompetenţa crasă a Indiei, trebuia să ne aşteptăm la asta, e *tipic, tipic !”.*

Au trecut pe lângă Biju, care tocmai îşi verifica bagajul care sosise, în fine, şi ajunsese intact.

— Dar problema s-a întâmplat în *Franţa,* a spus cineva, nu aici. *Nu aici* se încarcă bagajele.

Însă cei doi erau prea mulţumiţi ca să-i acorde vreo atenţie.

— Baftă, şi-au urat unul altuia, bătându-se pe spate, iar tipul din Ohio a plecat, fericit că se poate face şi mai interesant cu povestea bagajului pierdut – muniţie perfectă împotriva tatălui său, pentru că ştia că tatăl lui nu e mândru de el. Cum putea să nu fie? Însă nu era.

Ştia care e părerea tatălui său: că emigrarea, atât de adesea prezentată drept act eroic, poate foarte bine să fie exact opusul acestuia; că laşitatea era cea care-i făcea pe mulţi să ia calea Americii; călătoria lor era marcată de frică, şi nu de curaj ; de o dorinţă lipsită de orice măreţie de a-ţi lua tălpăşiţa şi de a te duce într-un loc în care să nu mai vezi sărăcie, nu una precum cea care te întâmpina la tot pasul acasă, şi unde conştiinţa nu îţi era în permanenţă agresată; unde nu trebuia să asculţi rugile servitorilor, ale cerşetorilor, ale rudelor ce dăduseră faliment, şi unde nimeni nu avea să-ţi atace în mod direct generozitatea ; unde te puteai simţi virtuos pur şi simplu pentru că aveai grijă de propria nevastă-propriul copil-câine-propria curte. Unde puteai trăi uşurarea că, pentru localnici, eşti doar un

transplant necunoscut şi îţi puteai ascunde perspectiva pe care ţi-o deschisese în faţă această călătorie. Ohio era primul loc pe care-1 iubise, pentru că aici fusese, în fine, în stare să-şi câştige respectul pentru sine, pe care şi-l dorise atât…

Însă, apoi, sub privirea tatălui său, care şedea în pijamaua *kurta,* scobindu-se în dinţi, avea să-şi amintească iar că tatăl său consideră că această siguranţă de sine vine din faptul că se stabilise într-o mică localitate, iar asta îi permitea să se simtă important. Iar fiul avea să se abţină cu greu să-şi stăpânească mânia: gelos, gelos până şi pe propriul tău fiu, avea să se gândească, gelozia, resentimentul tipic al lumii a treia…

Odată, tatăl lui a venit în State şi n-a fost deloc impresionat, nici măcar de mărimea locuinţei fiului:

— Ce rost are? Tot spaţiul ăsta care nu foloseşte la nimic, risipă de apă, de curent electric, de încălzire, aer condiţionat, e o prostie, nu crezi? Şi faci o jumătate de oră cu maşina până la piaţă! Asta e lumea întâia??? *Ekdum bekaar!*

Tatăl despre hotdog:

— Cârnatul e groaznic, chifla e groaznică, ketchupul e groaznic, până şi muştarul e la fel. Şi asta e o mare mândrie naţională americană! Avem cârnaţi mult mai buni în Calcutta!

Însă, acum, fiul avea povestea cu bagajul pierdut.

Biju ieşi din aeroportul din Calcutta şi păşi în noaptea caldă, învăluitoare. Tălpile i se afundau în praful vânturat şi devenit fin sub tălpile lui şi simţi un sentiment insuportabil, trist şi tandru, străvechi şi dulce precum amintirea momentului când ai aţipit, ca prunc, în braţele mamei. Mii de oameni se plimbau, deşi era aproape unsprezece. A văzut două capre cu bărbi elegante într-o ricşă, duse la tăiere. Un grup de bărbaţi în vârstă cu chipuri de capre elegante, fumând *bidi*[118]-uri. O moschee şi minarete

[118] Ţigară indiană ieftină, cu conţinut ridicat de nicotină, făcută din

iluminate în noapte într-un verde magic, pe lângă care tocmai treceau grăbite nişte femei în *burkas,* cu brăţările zăngănindu-le sub ţesătura neagră şi o mare devălmăşie de culori psihedelice ale unei prăvălii de dulciuri. Prin aer zburau învârtindu-se *roti*-uri ca într-un număr de jongler, punctând cerul de deasupra restaurantului, ce se lăuda cu lozinca „Te simţi bine când mănânci bine”. Biju a rămas ţintuit locului, privind acea noapte prăfoasă, catifelată şi călduţă ca un sari. Dulcea monotonie de acasă – simţi cum totul se mişcă şi începe să se aşeze în jurul lui, că se face din ce în ce mai mic, revenind la mărimea lui de altădată şi că uriaşa anxietate a celui străin într-o altă ţară începe să-i slăbească – acea aroganţă şi ruşine insuportabilă a imigrantului. Aici nimeni nu-i acorda nicio atenţie şi, dacă îi spunea cineva ceva, o făcea pe un ton relaxat, în treacăt, iar vorbele nu aveau nicio greutate. Se uită în jur şi, pentru prima oară de Dumnezeu ştie când, pâcla de pe ochi îi dispăru şi descoperi că vede din nou limpede.

tutun pisat şi împachetat manual într-o frunză de *Diospyros melanoxylon.*

Patruzeci si nouă

Judecătorul căzu în genunchi şi se rugă la Dumnezeu, el, Jemubhai Popatlal, agnosticul, care străbătuse un drum lung pentru a se debarasa de rugăciunile familiei sale; el, care refuzase să arunce nuca de cocos în apă şi să-şi binecuvânteze în acel fel propria călătorie, cu atâţia ani în urmă, pe puntea vasului SS *Strathnaver.*

— Dacă mi-o dai înapoi pe Mutt, am să te recunosc în public, *n-am să te mai reneg niciodată*, am să spun lumii întregi că eu cred în tine – în tine –, dacă mi-o dai înapoi pe Mutt…

Apoi se ridică în picioare. Îşi renega educaţia, redevenea un om superstiţios care făcea legăminte, promitea sacrificii, îşi punea soarta în joc, un om gata să linguşească oricât era nevoie, provocându-1 pe cel mai puternic decât el..

Arată-mi că exişti!

Sau am să ştiu că eşti doar o vorbă-n vânt.

Nimic! Nimic! – încercând să stârnească o reacţie.

Însă, la căderea nopţii, gândul îi reveni în minte…

Oare faptul că se rupsese de credinţă se răzbuna acum pe el?

Pentru păcate pe care le comisese şi pe care niciun tribunal de pe lume nu le-ar fi putut judeca. Însă acest lucru, ştia prea bine, nu uşura greutatea pusă pe cântar, nu le aducea celor nedreptăţiţi nimic în schimb… însă cine era cel care acum se răzbuna astfel? Nu credea in ideea de divinitate mânioasă, într-o balanţă a judecăţii. Sigur că nu. Universul n-avea nimic de-a face cu dreptatea. Aceasta fusese doar preocuparea în spatele căreia se ascunsese, o preocupare de fiinţă plină de sine – până când aflase cum stau de fapt lucrurile.

Şi, totuşi, gândul la familia pe care o părăsise i-a revenit din nou.

Se gândi la tatăl său, cu a cărui putere, speranţă şi dragoste se hrănise, şi pe care-1 răsplătise scuipându-1 în faţă. Apoi se gândi la ziua când îşi repudiase nevasta, trimiţând-o înapoi la familia ei. La ora aceea, Bomanbhai Patel murise demult şi nu mai locuia în *haveli*-ul sculptat delicat, iar un unchi uzurpase tronul, unicul ghinion al lui Bomanbhai – numai fete şi niciun fiu – dovedindu-şi forţa de blestem, de dincolo de moarte.

Judecătorul îşi aminti de ce şi-a repudiat nevasta. Totul pornise de la un incident survenit la un moment dat.

Într-o dimineaţă, pe când se aflau în Bonda, în faţa casei se oprise o maşină, din care se revărsaseră mai multe doamne vaporoase, printre care şi doamna Mohan, politiciana plină de nerv şi însufleţire, aflată la volan. Aceasta o zărise pe Nimi lângă poarta locuinţei:

— A, doamnă Patel, veniţi cu noi – de ce nu veniţi niciodată? De data asta nu accept niciun refuz! Veniţi, o să ne distrăm de milioane. Trebuie să mai ieşiţi şi dumneavoastră din casă, din când în când.

Pe jumătate fericită, pe jumătate speriată, Nimi se trezise în maşină, în poala generoasă a unei străine. La gară, au trebuit să parcheze departe, pentru că aici se strânseseră mii de persoane, pentru a striga şi demonstra : *„British raj murdabad!”*. Se opriseră o vreme, după care porniseră în urma unui alai de vehicule, ajungând la o casă.

Lui Nimi i-a fost pusă în braţe o farfurie cu ouă jumări şi pâine prăjită, dar n-a mâncat, pentru că era prea multă agitaţie, prea multă lume care striga şi se certa. A încercat să-i zâmbească unui copil, care-şi aduse aminte cu oarece întârziere cum să-şi folosească muşchii în acest scop şi-i întoarse zâmbetul, când era deja prea târziu.

În cele din urmă, o voce a spus:

— Grăbiţi-vă, mai e puţin şi pleacă trenul, am face bine să pornim spre gară, şi mulţimea ieşi iar din casă valuri-

valuri. Una dintre femeile rămase în urmă o lăsase acasă şi asta fusese tot.

— Istoria se scrie chiar în faţa ochilor noştri, doamnă Patel. Astăzi l-aţi văzut pe unul dintre cei mai mari bărbaţi ai Indiei.

Care o fi fost ăla? N-ar fi ştiut să răspundă la întrebare.

La întoarcerea sa din turul obişnuit – cinci potârnichi, două prepeliţe, o căprioară, consemnate în jurnalul său de vânătoare –, judecătorul fusese convocat de comisarul guvernamental şi primise uimitoarea veste că soţia sa făcuse parte din comitetul de întâmpinare a lui Nehru, la gara militară. Împărţise ouăle jumări şi pâinea prăjită cu membrii marcanţi ai Partidului Congresului.

Pe comisar nu bila neagră pe care Jemubhai o primise automat în acest fel şi care avea să-i blocheze promovarea îl preocupa, ci copleşitorul sentiment de jenă pe care avea să-l simtă de acum încolo atât el, cât şi întregul serviciu civil, care avea, a punctat el cu ardoare, „o reputaţie de apărat, fir-ar să fie!”.

— Nu poate fi adevărat, domnule. Soţia mea e o femeie foarte conservatoare. E mult prea rezervată, cum ştiţi prea bine, pentru a face parte din vreun club. Sincer să fiu, nu pleacă niciodată de acasă.

— Ei, uite că de data asta a plecat. Genul conservator e cel care-ţi provoacă cele mai mari surprize, domnule Patel. Nu e chiar atât de ruşinoasă cum susţii dumneata – asta e doar o faţadă. Din păcate, această excursie a sa e de necontestat, dat fiind că avem mărturia coroborată a mai multor persoane. Sper că pot avea încredere că, de acum încolo, niciun membru al familiei dumitale, a spus, apoi s-a oprit, făcând o pauză sugestivă, nu va face niciun lucru care să-ţi compromită şi mai mult cariera. Te avertizez, domnule Patel, în calitate de prieten.

Chip neprietenos. Domnul Singh îi ura pe Jemubhai şi pe cei din Gujarat, şi mai ales pe Pateli, care mereu căutau să iasă în avantaj din orice situaţie, ca nişte adevăraţi şacali.

Jemubhai a condus spre casă pe şoseaua paralelă cu canalul. Cunoştea eficienţa spionilor pe care-i folosea guvernul, însă îşi încleştase şi-şi descleştase maxilarele absent, şocat: Cum era posibil aşa ceva?

— A fost un simplu gest de amabilitate din partea mea, a spus doamna Mohan, atunci când a luat-o la întrebări.

— Un gest de viclenie diabolică, a spus Jemubhai spumegând de furie.

— Un gest de obrăznicie jucăuşă, a spus domnul Mohan, vârându-i soţiei sale un *mithai* în gură, felicitându-se că are o nevastă cu atâta inteligenţă politică.

Însă ce putea spune Nimi în apărarea sa?

Când a intrat în cameră, el stătea cu spatele spre uşă. Şi-a pregătit, fără grabă, o băutură, a turnat un scotch licărind crud în pahar, a cules câteva cuburi de gheaţă cu cleştele de argint in formă de gheare, le-a lăsat să cadă cu zgomot în pahar. Gheaţa s-a spart şi a aburit paharul.

— Ce doreşti? a întrebat, amestecând cuburile cu o mişcare a mâinii şi întorcându-se spre ea, privind-o cu o expresie severă, de parcă ar fi fost în sala de judecată şi tocmai s-ar fi pregătit să asculte o argumentaţie avocăţească extrem de importantă şi de atent pregătită.

A înghiţit, iar whisky-ul aproape că i-a paralizat esofagul. Apoi, amorţeala s-a risipit într-un val binefăcător de căldură.

A început să numere pe degetele de la mâna liberă:

1. „Eşti o ţărancă necioplită ?”

Pauză.

2. „Eşti o mincinoasă?”

Pauză.

3. „Joci tot felul de jocuri femeieşti prosteşti ?”

Pauză.

4. „Vrei cu tot dinadinsul să mă enervezi ?”

Pauză foarte, foarte lungă.

Apoi, o rafală scurtă, o propoziţie înveninată:

5. „Sau eşti pur şi simplu incredibil de idioată?”

Ea n-a zis nimic, el a aşteptat.

— Care dintre variante? Nu pun punct acestei discuţii până nu-mi răspunzi.

Aşteptare şi mai lungă.

— Care? Te întreb, eşti chiar atât de proastă?!

Tăcere.

— Dacă nu zici nimic, va trebui să trag concluzia că tot ce-am zis e valabil. Aşa e? Sunt adevărate toate??

Simţind că pune stăpânire pe ea o teamă crescândă, adunându-şi toată forţa spiritului, ca mai demult, în noaptea cu pămătuful, ea l-a sfidat. Spre uimirea urechilor lui uluite şi a propriilor sale urechi şocate, ca şi cum s-ar fi trezit pe neaşteptate într-un moment de maximă claritate înaintea morţii, a spus:

— Dintre noi doi, tu eşti prostul.

Pentru prima oară, a lovit-o cu furie, deşi avusese şi până acum imboldul de a o face şi se străduise cu mari eforturi să şi-l ţină în frâu. Îl goli paharul în cap, Îl vărsă carafa de apă peste faţa ce nu i se mai părea de mult frumoasă, îi umplu urechile cu bulbuci de sifon. După care, ca şi cum toate acestea nu reuşiseră să-i potolească furia, s-a năpustit asupra ei cu pumnii, ridicând braţele şi lovind-o cu putere, iar şi iar, ritmic, până când i-au obosit mâinile şi l-au durut umerii, care a doua zi aveau să sufere de febră musculară, de parcă ar fi tăiat lemne. Ba chiar şchiopăta uşor, pentru că îl durea piciorul de la câte şuturi îi dăduse.

— Căţea idioată, căţea împuţită!

Cu cât înjura mai tare, cu atât mai uşor îi era să dea în ea.

A doua zi dimineaţă, vânătăile însângerate alcătuiau un contrast dezastruos cu priveliştea civilizaţiei autosuficiente – ouă în păhărele de ou, ceai în ceainicul cel drăgălaş, ziar. Vânătăile nu i-au trecut câteva săptămâni. Pe braţ i se distingeau clar zece urme de degete negre-albăstrii, iar într-o parte, acolo unde o împinsese în perete, se vedea un nor întunecat, ca un tunet – un nor surprinzător de difuz pentru o izbitură atât de puternică şi precisă.

Odată dezăgăzuită, ca un duh dintr-o sticlă, mânia nu mai putea fi niciodată închisă la loc. Cu cit era ea mai tăcută, cu atât mai tare ţipa el şi, dacă avea cumva nefericita idee să protesteze, era şi mai rău. Curând îşi dădu seama că, orice-ar fi făcut sau n-ar fi făcut, rezultatul era cam acelaşi. Ura lui se hrănea din ea însăşi; creştea şi se stingea, reapărea fără veste, iar Nimi devenise doar un simplu vehicul al acesteia, câmpul pe care ura lui se rafina zi de zi. In cele mai intense accese ale acesteia, el îşi imagina cum o ucide.

Odată ajuns în acest punct, deveni circumspect şi meticulos în toate celelalte zone ale vieţii sale – munca, îmbăierea, pieptănatul –, stânjenit de revelaţia că i-ar fi fost extrem de uşor să-şi piardă complet controlul şi să-şi pericliteze cariera, comiţând un ultim act de violenţă.

În Bonda a sosit primăvara, o primăvară în nuanţe de lapte, cu omizi, şopârle şi broaşte ce săreau şi se târau la tot pasul, cu dimensiuni adorabile, miniaturale. Nu mai putu suporta să o vadă la faţă, îi cumpără bilet şi o trimise înapoi în Gujarat.

— Nu pot să mă duc, a spus Nimi, trezindu-se din prostraţie.

Ea personal o putea accepta – de fapt, avea să fie un adevărat balsam pentru inima ei, un loc întunecat în care să se poată ascunde însă gândul ruşinii pe care avea să o provoace propriei familii era imposibil de suportat.

— Dacă nu te trimit înapoi, i-a spus el, odată ajunşi în acest punct, pe un ton aproape blând, o să te omor. Şi nu vreau să fiu acuzat că am comis o asemenea crimă şi, prin urmare, trebuie să pleci.

Şase luni mai târziu, la Bonda a sosit o telegramă ce anunţa venirea pe lume a unui copil.

În noaptea respectivă, Jemubhai s-a îmbătat, dar nu de fericire. Chiar şi fără să vadă acest prunc, era sigur că seamănă perfect cu ea: roşu ca o băşică, dând pe-afară ca un ibric, vărsând lichide, emanând valuri de fierbinţeală şi

furie.

Departe de el, Nimi îşi privea cu atenţie fiica. Dormea adânc şi, în acele prime luni de viaţă, liniştea şi pacea păreau adânc ancorate în firea ei.

— Soţia dumitale e gata să se întoarcă. E odihnită, a scris unchiul din *haveli,* cu speranţă. Înţelesese greşit motivul sosirii lui Nimi acasă, atribuindu-1 grijii lui Jemubhai pentru sănătatea soţiei sale, pentru că, la urma urmei, era un lucru destul de obişnuit ca fiica să nască primul copil în casa părintească. Sperau că acest copil avea să-l facă pe tată să se întoarcă în rândurile lor. Acum era un om influent – putea să-i ajute pe toţi.

Jemu le trimise o scrisoare, în care puse nişte bani.

— Nu ar fi o idee prea fericită, a răspuns. Din cauza muncii pe care-o desfăşor. N-ar putea merge la şcoală. Sunt mereu pe drumuri…

Unchiul îşi întoarse nepoata de la uşă.

— Eşti responsabilitatea soţului tău, i-a zis mânios. Întoarce-te la el. Atunci când te-ai măritat, taică-tu ţi-a dat zestre – ţi-ai primit partea şi nu se cuvine ca fiicele să se mai întoarcă pe urmă acasă cu pretenţia de a mai primi ceva. Dacă ţi-ai supărat soţul, cere-i iertare.

Te rog, vino acasă, fata mea dragă şi scumpă.

Îşi petrecuse tot restul vieţii împreună cu o soră care nu se măritase la fel de bine ca ea, ca Nimi. Cumnatului ei îi părea rău de fiecare bucăţică de mâncare ce ajungea în gura lui Nimi. O supraveghea atent, să nu profite exagerat de generozitatea lui şi să se îngraşe.

Tatăl lui Jemubhai încercă să-l convingă să-şi schimbe părerea.

— Onoarea familiei noastre s-a dus pe apa sâmbetei. Avem noroc că nu mai trăieşte Bomanbhai, slavă Domnului. Tot oraşul numai despre asta vorbeşte, suntem de râsul curcilor.

— De ce vorbeşti aşa? i-a zis tatălui său. Tu te-auzi ce spui? Parc-ai fi idiotul satului. Nu e potrivită să-mi fie soţie.

— A fost o greşeală să te trimit în străinătate. Te-ai înstrăinat de noi.

— Tu eşti cel care m-a trimis şi acum vii şi-mi spui c-a fost o greşeală! Felicitări.

Fusese recrutat pentru a-şi aduce compatrioţii în epoca modernă, însă n-ar fi putut să facă acest lucru fără să se rupă complet de ei, altfel aceştia aveau să vină mereu peste el cu tot soiul de reproşuri, arătându-i minciuna uriaşă în care i se transformase viaţa.

Tatăl a rămas la el doar două nopţi. N-au mai vorbit mult după prima conversaţie, şi Jemubhai n-a întrebat despre nicio rudă din Piphit, dându-şi seama că ar fi fost penibil să facă aşa ceva. Însă, la plecare, a vrut să-i dea tatălui său nişte bani, încercând să i-i strecoare cu gesturi stângace în palmă. Însă acesta n-a vrut să-i ia, i-a întors spatele şi a urcat în maşină. Judecătorul a simţit că ar trebui să-l cheme înapoi, a dat să-l cheme, a simţit cuvintele ridicându-i-se în gât, însă n-a fost în stare să spună nimic, iar şoferul l-a dus pe tată la gară, acolo unde, nu cu mult timp în urmă, Nimi, fără să ştie, îl văzuse pe Nehru.

În Europa şi în Italia a izbucnit războiul, până şi în inima satelor, iar ziarele se umplură de veşti despre ţara în curs de dezintegrare; aproape un milion de oameni au murit în revolte de stradă, între trei şi patru milioane în timpul foametei din Bengal, treisprezece milioane au fost evacuate din casele lor; naşterea naţiunii plutea în aer. Era un moment cât se poate de prielnic.

Judecătorul muncea mai mult ca niciodată. Plecarea britanicilor lăsase un mare gol de putere, iar membrii indieni ai serviciului civil se ridicaseră cu rapiditate în vârful ierarhiei politice, indiferent de poziţia pe care o avuseseră anterior în timpul mişcării pentru independenţă, indiferent de calităţile sau expertiza profesională.

La un moment dat, în timpul acestor ani de amurg, a sosit o a doua telegramă, ce a precedat telegrama despre sosirea lui Sai la Cho Oyu.

O femeie luase foc deasupra unei plite de gătit.

O, în această ţară, exclamase lumea, fericită că se poate lansa din nou în platitudini, unde viaţa omenească valora atât de puţin, unde standardele erau atât de şubrede, unde plitele erau atât de prost făcute, iar sari-urile ieftine luau foc la fel de uşor…

…ca o femeie pe care ţi-ai fi dorit-o moartă sau… …ei bine, ca o femeie care vrusese să-şi ia zilele… …fără niciun martor, fără să devină pretext de caz adus în faţa instanţei…

…atât de simplu, o singură mişcare a mâinii…

…şi, pentru poliţie, un caz atât de simplu, ca o mişcare oarecare a mâinii…

…rupiile alunecau într-o mişcare bine unsă dintr-o palmă în alta…

— O, vă mulţumesc, domnule, a spus un poliţist.

— N-aveţi pentru ce să-mi mulţumiţi, a spus cumnatul.

O singură clipire din pleoape şi-ţi scăpa totul. Judecătorul a ales să creadă că a fost un accident. Cenuşa nu are greutate, nu dezvăluie niciun secret, se ridică prea uşor pentru a stârni vreo vină; prea uşoară pentru a avea gravitaţie, pluteşte spre cer şi, din fericire, dispare.

Acei ani erau tulburi pentru multă lume şi, după trecerea lor, întreaga lume se schimbase, peste tot era plin de fisuri – ce se întâmplase în propriile lor familii, ce se întâmplase în alte părţi, mizeria ce se întinsese peste tot, ca o epidemie, într-o lume presărată de morminte nemarcate – nimeni nu privea în jur, pentru că nu-şi putea permite să cerceteze cu atenţie trecutul. Trebuiau să înşface viitorul cu toată forţa de care erau în stare.

Un lucru adevărat pe care-1 învăţase Jemubhai: omul se poate transforma în absolut orice. Era posibil să uiţi şi uneori era chiar esenţial să o faci.

Acum Jemubhai se întreba dacă îşi omorâse soţia de dragul unor false idealuri. Îl întinase onoarea, îşi făcuse de ocară familia, şi pe a lui, şi pe a ei, iar pe ea o preschimbase în imaginea umilinţei tuturor. Nici măcar ei nu o mai putuseră accepta, iar viaţa ei nu mai avea niciun rost, iar fiica lui nu putea nici ea să fie altceva decât o fiinţă inutilă şi absurdă. O condamnase la viaţa de internat dintr-o şcoală de maici şi a fost uşurat când ea atinse un nou stadiu de inutilitate şi absurd şi fugi cu un tânăr crescut într-un orfelinat. Nici măcar rudele nu se mai aşteptau acum ca el s-o lase să-i mai treacă pragul vreodată…

Nu-şi iubise nevasta, dar asta nu era o scuză, nu?

Apoi îşi aminti un moment de demult, când o iubise cu adevărat. El avea douăzeci de ani, ea paisprezece. Locul era Piphit şi se aflau pe o bicicletă, coborând triumfători o pantă, printre balegi de vacă.

Sai sosise cu mulţi ani după asta şi, deşi nu o recunoscuse cu adevărat niciodată, ştia că speră că un sistem de justiţie paralel şi necunoscut începe să-i şteargă din povara datoriilor.

— Mutt, rosti cu glasul sfâşiat. Iubita mea, atât de amuzantă. Obrăznicătură mică. Obrăznicătura mea mică şi amuzantă.

Plecă să o caute în munţi.

…însoţit de Sai şi de bucătar.

Când dispăruse Mutt, Sai, care-şi tăinuise pierderea lui Gyan mai întâi prin guturai, apoi în nebunia acelor zile, găsi o nouă cale – de această dată una fără cusur – de a-şi camufla durerea, încât adeseori se trezea ea însăşi întrebându-se care este cauza reală a propriei suferinţe.

— Mutt Mutty Mutton *chop,* striga cu patimă spre munţi cu glas cântat, de iodler, proclamându-şi nefericirea aşa cum n-a putut-o face niciodată. Se simţea recunoscătoare cerului pentru măreţia acestui peisaj şi păşea spre linia orizontului, încercând s-o atingă – simţea că spaţiul o atrage, la capătul unei idile ce-i promisese o panoramă

generoasă – ei bine, aceasta nu exista. Tristeţea o copleşea cu povara ei claustrofobică.

Bucătarul mergea şi el, strigând „MUTTY”, camuflându-şi îngrijorarea în privinţa propriului fiu sub neliniştea provocată de dispariţia lui Mutt. „MUTTY”. Se adresa propriului său destin, stătea cu palma întinsă; scrisoarea, însă, nu sosise.

Cincizeci

— Nu există niciun autobuz spre Kalimpong.

— De ce nu?

Scria limpede în ziare de ce. Bărbatul din staţia de autobuz din Siliguri fusese uimit de ignoranţa lui Biju. Nu auzise la televizor? Şi în absolut orice conversaţie? Nu o simţise în aer?

Atunci însemna că problemele nu se terminaseră?

Din contră, se înrăutăţiseră. Cum de nu ştia? De unde picase?

Din America. Nu avea telefon, nu citea ziarele…

Bărbatul a încuviinţat din cap, înţelegător.

Dar:

— Nu merge nimic în direcţia Kalimpong. Situaţia e foarte tensionată, *bhai.* Au avut loc schimburi de focuri. Toată lumea a înnebunit.

Biju a insistat.

— Trebuie să mă duc. Tatăl meu e acolo…

— Nu poţi. N-ai cum. E stare de urgenţă şi au pus baraje pe şosea, au vărsat motorină şi au presărat cuie pe toate străzile – toate drumurile sunt închise.

Biju s-a aşezat pe bagaj, în staţia de autobuz, până când bărbatului i s-a făcut în fine milă de el.

— Uite care-i treaba, a zis, du-te la Panitunk şi poate găseşti acolo vreo maşină, dar e foarte periculos. Va trebui să te milogeşti de cei de la FNEG.

Biju a aşteptat patru zile, până când avea să plece primul jeep FNEG. Locurile goale din maşină se vindeau cu sume strigătoare la cer.

— N-avem loc, i-au spus.

Şi-a deschis portofelul cel nou, arătându-le că are dolari.

A plătit. Abraham Lincoln, ne punem credinţa în Dumnezeu… Indivizii nu văzuseră niciodată bani americani, şi-au trecut bancnotele de la unul la altul şi le-au cercetat cu atenţie.

— Dar nu poţi merge cu atâta bagaj.

Le-a mai dat nişte bani, aceştia au îngrămădit valizele şi cutiile pe capotă şi le-au legat cu frânghie, după care au demarat, străbătând şoseaua subţire ce se întindea peste câmpurile inundate, prin incandescenţa de orez tânăr şi banane, prin sanctuarul sălbatic presărat cu tăbliţe uriaşe cu „NU DERANJAŢI ANIMALELE SĂLBATICE” ţintuite de copaci. Avea inima atât de uşoară că se întorsese, încât nici perspectiva de a fi obligat să călătorească alături de cei dm FNEG nu izbutea să-l nelinişească. Scoase capul pe geam şi se uită în sus spre bagaje, pentru a se asigura că sunt bine fixate.

Drumul era abrupt, o fâşie îngustă de pământ deasupra Teestei, un râu vijelios, şi-a amintit, ale cărui ape se avântau cu furie în toate direcţiile. Biju se ţinea de caroseria metalică a jeepului, în timp ce acesta se strecura printre albia râului, şanţuri şi stânci – pe şosea erau mai multe gropi decât asfalt şi era zgâlţâit încontinuu, din toate mădularele. Se uita în jos, în căutarea vreunui lucru care să-i distragă atenţia, apoi şi-a fixat iar privirea asupra malului abrupt. Moartea era atât de aproape – această vecinătate permanentă a destinaţiei finale a fiecăruia dintre noi era un lucru pe care-1 uitase în decursul existenţei sale americane, monotone şi fără sfârşit.

Jeepul viră smucindu-se în susul serpentinei, în timp ce Biju continua să se ţină cât putea de bine de carapacea de metal. Erau mulţi fluturi, mii de specii şi, când a început să plouă, fluturii au dispărut. Ploaia s-a oprit, iar ei s-au întors; altă aversă şi au dispărut din nou. Fuioare de ceaţă acopereau uneori jeepul şi pasagerii nu se mai vedeau unii pe alţii. Tot drumul au fost însoţiţi de orăcăitul însufleţit al broaştelor. Intre Siliguri şi Kalimpong erau peste zece zone cu alunecări de teren şi, în timp ce aşteptau să se cureţe

şoseaua, au fost luaţi în primire de vânzători ambulanţi ce voiau să le vândă *momos* pe care le aveau în găleţi ori nuci de cocos tăiate în felii triunghiulare. Aici locuia tatăl său şi aici îl vizitase, aici se născuse în mintea lor planul de a-l trimite în America, iar Biju, în inocenţa lui, urmase întocmai sfatul tatălui său. Cum ar fi putut acesta să ştie ce-l aştepta pe fiul său ? Acest obicei, înrădăcinat de generaţii, de a pleca să lucrezi în străinătate pentru a-ţi scoate familia din sărăcie îi condamnase să trăiască într-un loc, iar inima să le fie în altă parte, să se gândească în permanenţă la alţi oameni, din alte părţi; nu puteau niciodată să ducă o singură existenţă, într-un anume moment. Ce extraordinar avea să fie să trăieşti cu trupul şi sufletul la unison.

Cincizeci si unu

Epuizat de atâta aşteptare, judecătorul aţipi şi o visă pe Mutt murind – o clipă îşi revenise din delir, îi aruncase o privire familiară, dăduse din coadă cu un efort eroic, apoi, o fracţiune de secundă mai târziu, îşi dăduse sufletul, iar privirea îi devenise opacă.

— Mutt?

Judecătorul s-a aplecat deasupra ei, în căutarea unui licăr de viaţă.

— Nu, a spus bucătarul, aflat şi el în vis, e moartă, uite, a stăruit pe un ton de concluzie şi a ridicat un picior al lui Mutt, apoi l-a lăsat să cadă inert, într-o mişcare lentă. Corpul îi înţepenea şi bucătarul şi-a vârât unghiile în carnea ei, însă Mutt nici nu s-a clintit.

— N-o atinge! Te omor! a ţipat judecătorul cu glas puternic, trezindu-se, convins de logica visului său.

A doua zi, când s-a întors dintr-o altă căutare fără rezultat, a repetat aceste cuvinte.

— Dacă n-o găseşti CHIAR ACUM, i-a spus tăios bucătarului, TE OMOR. Gata, m-am săturat. E vina ta. Era răspunderea ta să o păzeşti când m-am dus să mă spăl.

Mai exista însă un alt aspect important: bucătarul ţinuse foarte mult la Mutt. El era cel care o scotea să-şi facă nevoile, care-i pregătea micul dejun, un ou în timpul iernii, care-i pregătea tocana, care-o striga: „Mutty,

Ishtu, Ishtoo”, însă era limpede că pentru el rămânea, orice s-ar fi întâmplat, doar un animal şi nimic mai mult.

Judecătorul şi bucătarul petrecuseră mai mulţi ani unul cu altul decât fiecare dintre ei cu altcineva, stând practic în aceeaşi cameră, mai aproape decât de orice altă fiinţă

omenească şi nimic, zero, nu reuşiseră niciodată să comunice la modul real.

Trecuse atâta timp de la dispariţia lui Mutt. Era extrem de posibil să fi murit deja, muşcată de un şarpe sau chiar de foame, dacă se rătăcise sau fusese rănită undeva departe.

— Vreau SA AFLI, i-a spus bucătarului. S-O GĂSEŞTI. CHIAR ACUM.

— Cum? Cum să fac asta, sahib? a rostit rugător bucătarul… Fac tot ce pot, am făcut tot ce-am putut…

— GĂSEŞTE-O. E vina ta. Mutt era în grija ta! O să *TE OMOR.* O să vezi. Nu ţi-ai făcut datoria. N-ai păzit-o. Era datoria ta şi ai lăsat să fie furată. Cum îndrăzneşti? Cum *îndrăzneşti* ?

Bucătarul s-a întrebat dacă greşise *într-adevăr* cu ceva şi a început să-l mustre conştiinţa. Oare chiar dăduse dovadă de neglijenţă? Nu-şi îndeplinise datoria. Nu o păzise cum trebuie. Nu dăduse dovadă de respectul cuvenit. Trebuia să fi păzit câinele în ziua în care a dispărut…

Începu să plângă, fără să se uite la nimeni şi la nimic, şi dispăru în pădure.

Croindu-şi cu greu drum prin hăţiş, îşi dădu seama că, dacă făcuse ceva chiar atât de îngrozitor, soarta avea să-l pedepsească şi avea să i se întâmple un lucru şi mai cumplit…

În acest timp, Sai se plimba în susul şi în josul potecii, strigând către copaci, în urma bucătarului:

— Vino acasă, e în regulă, n-a vrut să spună asta, e atât de supărat că a luat-o razna, nu ştie ce zice…

Judecătorul, aflat pe verandă, îşi îneca amarul în băutură şi-şi spunea că nu simte nici cea mai mică remuşcare, avea tot dreptul să-i spună bucătarului ce-i spusese… Fireşte că avea! O să te omor!

— Unde eşti ? a strigat Sai, plimbându-se pe sub Calea Lactee, căreia – ştia din *Tribul meu dispărut* – *lepchas* îi spuneau *Zo-lungmiug,* „lumea orezului”.

I-a răspuns unchiul Potty:

— Aţi găsit câinele?

— Nu, şi acum a dispărut şi bucătarul.

— Se întoarce el. Vii să-ţi fac cinste cu un păhărel ?

Însă ea îşi continuă drumul.

Bucătarul n-o auzi, pentru că ajunsese la Tampa, care era plină ochi de bărbaţi beţi ce-şi cheltuiau ultimii bani pe băutură. Le-a povestit ce s-a întâmplat, iar aceştia au început să râdă, le prindea bine un dram de umor în aceste zile înfricoşătoare. A murit câinele! Ilaritatea a sporit şi mai tare. Nu se mai puteau opri din râs. Intr-un loc în care oamenii mureau fără să-i pese cuiva. Mureau de TBC, de hepatită, de lepră, de febră, pur şi simplu… îşi pierduseră slujbele, nu aveau de lucru, nici ce mânca – şi atâta agitaţie pentru un câine! Ha ha ha ha ha ha.

— Nu e deloc amuzant, a spus bucătarul, însă nu s-a putut abţine să nu chicotească şi el, uşurat de revelaţia că, într-adevăr, era complet ridicol, însă pe urmă se simţi şi mai rău, de două ori mai vinovat, şi-şi continuă căutarea, îşi nesocotise datoria… De ce oare n-o păzise pe *kutti…*

Într-un colţ al cantinei se afla Gyan, căruia i se dăduse iar voie să iasă din casă. El nu râdea. Of, blestemată zi, când le spusese băieţilor despre armele judecătorului. Ce-i făcuse, la urma urmei, Sai? L-a cuprins din nou remuşcarea şi a simţit că-1 ia cu ameţeală şi cu greaţă. Când bucătarul a plecat, s-a luat după el.

— N-am mai venit la meditaţii din cauza agitaţiei… Ce face Sai? a întrebat pierit.

— E foarte îngrijorată de soarta câinelui. Plânge tot timpul.

— Spune-i c-o s-o caut eu pe Mutt.

— Şi cum o s-o cauţi?

— Spune-i că-i promit asta. O să găsesc câinele. Nu-ţi face griji. Ai încredere şi spune-i asta. O s-o găsesc pe Mutt şi o s-o aduc acasă.

A rostit această frază cu o convingere care n-avea nici cea mai mică legătură cu Mutt şi cu capacitatea lui de a o găsi.

Bucătarul îl scrută suspicios. Până acum, n-avea cine ştie ce părere bună despre Gyan. De fapt, chiar Sai îi spusese că nu e mare lucru de capul meditatorului ei.
Însă Gyan a dat iar din cap, extrem de convins. Data viitoare când avea s-o vadă pe Sai, o să vină cu un cadou.

Cincizeci si doi

Biju nu mai văzuse atâta vastitate de foarte multă vreme – imensitatea pură şi copleşitoare a versanţilor acoperiţi de grohotiş ce stătea să cadă. Din loc în loc, se surpase tot muntele, prăbuşindu-se ca un gheţar şi spărgându-se în bucăţi de stâncă amestecate cu trunchiuri de copaci dezrădăcinaţi, măturând cu desăvârşire firicelul de şosea de dedesubt. Îl apucă o voioşie fără margini în faţa sălbăticiei imense, a lianelor demente, a abundenţei de verdeaţă zumzăind de viaţă, a vulgarităţii miorlăite şi intense a broaştelor, care părea a fi însuşi sunetul pământului şi al aerului. Însă problemele rutiere erau îngrozitor de obositoare. Aşa că, înarmat cu răbdare, aşa cum te simţi în faţa vastităţii naturii, nerăbdător aşa cum te simţi când vine vorba de amănunte omeneşti, aştepta reîntâlnirea cu tatăl său. Operaţiunea de a săpa o nouă potecă în zona devastată era, fireşte, contractată de echipe de pitici cocoşaţi, femei şi bărbaţi, ce reconstruiau totul piatră cu piatră, luând-o de la început de fiecare dată când munca le era distrusă de natură, cărând pietre şi pământ în coşuri de răchită, izbind ore întregi in bolovanii uriaşi de râu cu dalta şi ciocanul, până când reuşeau să facă o mică fisură, apoi încă una. Aşezau pietrele, apoi acopereau din nou suprafaţa cu gudron – Biju îşi aminti cum, pe vremea când era copil, tatăl lui îl punea mereu să meargă pe stratul de smoală abia turnat, ori de câte ori dădeau peste o porţiune de drum la care se lucra; era bine să facă asta pentru a creşte rezistenţa tălpilor pantofilor lui Biju, mult prea subţiri, aşa îi spunea. Acum, că guvernul suspendase lucrările de reparaţii, membrii FNEG din jeep au fost obligaţi să iasă cum puteau din maşină şi să rostogolească singuri

bolovanii căzuţi, să dea la o parte trunchiurile de copaci, să ia cu lopata bulgării de pământ… Au trecut prin şapte asemenea porţiuni cu alunecări de teren… La cea de-a opta, roţile li s-au împotmolit în noroi, iar jeepul nu reuşea deloc să înainteze.

Au dat în marşarier, având nevoie de loc pentru a tura motorul şi a prinde suficientă viteză pentru a trece peste şanţuri şi solul afinat. Şoferul a demarat în trombă de mai multe ori la rând, însă, de fiecare dată, motorul a murit înainte de a reuşi să treacă de şanţ şi maşina a lunecat îndărăt. Au dat în spate şi au pornit iar, *vruum vruum vruum!…*

Toată lumea a coborât din maşină, în afară de şofer, au dat jos bagajul şi l-au aşezat morman în noroi. În cele din urmă, la cea de-a unsprezecea încercare, după ce şoferul a dat mult în spate şi a accelerat la maximum, jeepul a zburat pe deasupra brazdelor şi toată lumea a aplaudat, uşurată; au aşezat iar bagajele în stivă pe capotă, s-au suit în maşină şi au pornit mai departe. Călătoria, care în mod normal dura două ore, le-a luat aproape o zi. Mai era puţin şi ajungeau.

Au cotit spre un drumeag şi mai greu de traversat.

— Asta e drumul spre Kalimpong? a întrebat Biju, uluit.

— Mai întâi trebuie să lăsăm câteva persoane… Un mic ocol.

S-au scurs alte câteva ceasuri… A noua alunecare de teren, apoi a zecea.

— Dar când ajungem la Kalimpong? a întrebat Biju. Ajungem până la noapte?

— Calmează-te, *bhai.*

Nu păreau deloc îngrijoraţi, deşi soarele apunea cu rapiditate şi dinspre junglă se lăsa o umezeală rece.

Se făcuse deja seara târziu când au ajuns la câteva colibe de-a lungul unui drum de ţară acoperit de băltoace adânci şi noroi. Bărbaţii au coborât din jeep şi şi-au dat jos bagajele şi, odată cu ele, şi pe ale lui Biju.

— Cât stăm aici?

— Noi pân-aici mergem. Poţi să mergi pe jos până la Kalimpong, i-au răspuns şi i-au arătat o potecă ce dispărea printre copaci. Scurtătură.
A simţit cum panica pune stăpânire pe el.
— Şi cum o să-mi duc lucrurile?
— Le laşi aici. Ţi le punem noi la păstrare, au spus bărbaţii râzând. Ţi le trimitem mai târziu.
— Nu, a spus Biju, înspăimântat la gândul că e jefuit pe faţă.
— Du-te! i-au spus, arătând spre pădure.
El nu s-a clintit. Deasupra lor, frunzişul era o masă compactă; sunetul broaştelor se topea în zumzăitul ce explodase în urechea lui Biju în ziua în care îşi sunase tatăl de pe străzile New Yorkului.
Deasupra, munţii se întindeau până departe…
Dedesubt coborau abrupt, ca un coşmar, tocmai până la Teesta.
— Pleci sau ce faci?! *Bhago,* a zis unul dintre tipi, de această dată însoţindu-şi cuvintele cu un gest ameninţător al puştii.
Biju s-a întors cu spatele.
— Dă-ne şi portofelul şi scoate-ţi şi pantofii înainte să pleci.
S-a întors iar.
— Nici cureaua nu e rea, a spus alt ins, cu ochii la pielea de calitate. Văd c-au haine foarte frumoase ăştia din America. De calitate.
Biju îi întinse portofelul. Îşi scoase cureaua.
— Ai uitat pantofii.
Şi i-a scos. Sub branţuri îşi ascunsese economiile.
— Geaca.
Şi, după ce şi-a dat jos şi geaca de denim, au hotărât că nici blugii şi tricoul nu sunt de lepădat.
Biju a început să tremure şi, cu gesturi stângace, împiedicându-se, şi-a scos ultimul articol de îmbrăcăminte şi a rămas în chiloţii albi.
La această oră, erau deja înconjuraţi de câini din întreaga

busti, sosiţi în galop. Erau plini de răni şi pe alocuri rămăseseră fără blană, de la atâtea bătăi şi boli, însă aveau acelaşi aer de proscrişi ca şi stăpânii lor. L-au înconjurat pe Biju, ameninţători ca nişte gangsteri, ţinând cozile ridicate şi fluturându-le ca pe nişte steaguri, mârâind şi lătrând.

Din umbră, au apărut curând copii şi femei.

— Lăsaţi-mă să plec, i-a implorat.

Unul dintre indivizi, râzând din toată inima, a apucat un capot ce fusese întins la uscat pe un gard viu.

— Nu, nu, nu i-1 da, a scâncit o cotoroanţă fără dinţi, în mod evident stăpâna veşmântului.

— Lasă-1 să-l ia, îţi cumpărăm altul. Vine din America. Cum să se ducă la ai lui în pielea goală?

Au râs.

Iar Biju a luat-o la fugă…

A gonit spre inima junglei urmărit de câini, care păreau şi ei amuzaţi, păreau că rânjesc, puşi pe glumă.

Într-un final, după ce a reuşit să treacă dincolo de perimetrul asupra căruia câinii păreau să deţină supremaţia absolută, aceştia s-au plictisit de el şi au pornit agale înapoi.

S-a lăsat întunericul şi Biju a rămas în mijlocul potecii – fără bagaj, fără economii şi, lucrul cel mai îngrozitor, fără niciun dram de demnitate. Se întorsese din America mai sărac decât atunci când plecase.

Şi-a pus capotul. Avea flori mari, roz pal şi galbene, mâneci bufante, volane la gât şi la tiv. Probabil fusese ales cu mare grijă dintre multe altele de la bazar.

De ce plecase? De ce plecase? Fusese un prost. Se gândi la Harish-Harry – „Du-te, odihneşte-te şi vino înapoi”. Domnul Kakkar, de la agenţia de voiaj, care îl avertizase:

— Dragul meu prieten, ascultă ce-ţi spun, faci o mare greşeală.

Se gândi la Saeed Saeed.

Se mai întâlniseră o dată.

— Biju, bărbate, ce crezi? Mă văd cu o fată de vis, sora lui

Lutfi, a venit ca turistă din Zanzibar şi, în CLIPA în care am dat cu ochii de ea, i-am şi zis lui Lutfi : Ea e cea care mi-a fost SORTITĂ, omule.

— Dar eşti deja însurat.

— Da, dar peste patru ani îmi iau cartea verde şi… *fşşşt…* am şters-o de-aici… Divorţez şi mă însor pe bune. Acum n-o să facem decât o mini-ceremonie la moschee… Fata asta… e…

Biju a aşteptat.

Saeed aproape că dădea pe-afară de entuziasm.

— ATÂT DE…

Biju a aşteptat.

— CURATĂ!! Miroase… ATÂT DE BINE! Şi poartă mărimea 48. E PERFECŢIUNEA ÎNSĂŞI!

Saeed a întins larg braţele, sugerându-i ce forme dulci şi generoase are această a doua soţie a sa.

— Dar, când ne întâlnim, nici măcar n-o ating. Nici măcar aşa… I-a arătat cu degetul, ca un melc timid, ce nu-ndrăzneşte să iasă din cochilie. Mă port frumos. O să ne luăm o casă în New Jersey. M-am înscris la un curs de mecanici de avioane.

Biju a rămas locului, îngrozit de ce i se întâmplase, de faptul că se afla singur în mijlocul pădurii şi că se putea trezi oricând cu indivizii venind peste el. Se gândea întruna la tot ce cumpărase şi pierduse. La banii ascunşi sub branţurile pantofilor. La portofelul lui. Pe neaşteptate, îi reveni vechiul zvâcnet al genunchiului rănit în ziua când alunecase pe podeaua lui Harish-Harry.

Cincizeci si trei

La Cho Oyu, broaştele orăcăiau de zor în *jhora,* în parcela cu spanac şi deasupra rezervorului de apă de dincolo de copaci. Târziu în noapte, bucătarul îşi croi drum prin tufişurile de măselariţă şi bătu la uşa judecătorului.

— Ce este? a întrebat judecătorul.

Bucătarul a deschis uşa, învăluit într-un damf atât de puternic de alcool că-i lăcrimau ochii, ca şi cum ar fi curăţat ceapă. După ce se oprise la Thapa şi băuse cât băuse acolo, se întorsese la propria-i rezervă de *chhang* şi turnase în el până nu mai putuse.

— Dacă am fost neascultător, a spus, articulând cu greu şi apropiindu-se de patul judecătorului cu privirea aburită, bateţi-mă.

— Poftim? a zis judecătorul, ridicându-se în capul oaselor în pat şi aprinzând lumina, el însuşi ameţit. Însă cu whisky.

— Ce?

— Sunt un om de nimic, a plâns bucătarul, sunt un om de nimic, bate-mă, sahib, pedepseşte-mă.

Cum îndrăznea…

Cum îndrăznea să o piardă pe Mutt, cum îndrăznea să n-o găsească şi cum îndrăznea să aibă tupeul să-l deranjeze pe judecător…

— CE PROSTII TOT ÎNDRUGI ????!!! a zbierat judecătorul.

— Bate-mă, sahib…

— Dacă tu crezi că asta o să te facă să te simţi mai bine, a spus judecătorul, bine.

— Sunt un om rău, un om slab. Mai bine mor.

Judecătorul s-a dat jos din pat. In pat era greoi; stând în picioare, se simţea uşor. Trebuia să se mişte întruna… Dacă nu lua măsuri imediat, avea să cadă. Îl dădu un papuc în

cap bucătarului.

— Poftim, dacă asta vrei!

Bucătarul se prăbuşi la picioarele lui, apucându-1 de o gambă, plângând şi cerşind îndurare.

— Sunt un om rău, iartă-mă, iartă-mă…

— Pleacă, a spus judecătorul, cuprins de repulsie, încercând să-şi elibereze piciorul din strânsoare. *Pleacă.*

Însă bucătarul nu se urni. Îl strânse şi mai tare. Continuă să plângă şi să se smiorcăie. Lacrimile i se prelinseră pe obraji, mucii începură să-i curgă.

Judecătorul începu să-l lovească din ce în ce mai tare, pentru a-1 face să-i dea drumul. Îl trase un şut şi-l izbi în plin.

— Sahib, sunt un beţiv. Un om rău. Bate-mă. Bate-mă.

Judecătorul îl lovi cu palmele, cu piciorul, continuă să-l bată…

— Am fost rău, a zis bucătarul, am băut, am mâncat din acelaşi orez din care am gătit pentru dumneata, nu din orez pentru servitori, ci din orezul Dehradun, am mâncat carnea şi am minţit, am mâncat din aceeaşi cratiţă, am furat alcool de la armată, am făcut *chhang,* de ani de zile te mint la socotelile casei, în fiecare zi banii mei erau murdari, erau necinstiţi, uneori îi mai dădeam câte un picior lui Mutt, n-am plimbat-o, ci doar am stat cu ea pe marginea drumului, fumând o *bidi* şi pe urmă mă întorceam cu ea acasă, sunt un om rău, n-am avut grijă de nimeni şi nimic decât de mine… *Bate-mă!*

Valul de mânie era ceva familiar pentru judecător.

A zis:

— Nenorocitule, prefăcutule. Dacă vrei pedeapsă, îţi dau eu pedeapsă!

— Da, a plâns bucătarul, asta vreau. E datoria dumitale să-mi impui disciplina. Aşa trebuie să fie.

Sai a venit în fugă din camera ei, auzind bufniturile.

— Ce se întâmplă??? Potoliţi-vă. Potoliţi-vă imediat. Potoliţi-vă, a ţipat, potoliţi-vă!

— Lasă-1, a zis bucătarul. Lasă-1. Vrea să *mă omoare.*

Lasă-l să mă omoare. Ce viaţă am? O viaţă de nimic. Mai bine lipsă. Nu foloseşte nimănui. Nici mie, nici ţie. Omoară-mă! Poate aşa o să fii mulţumit. O să fiu şi eu mulţumit. Continuă!

— O să te omor! O să te omor!

— Omoară-mă.

— O să te omor.

Bucătarul n-a pomenit nimic de fiul său… nu mai avea niciun fiu… nu avusese niciodată un fiu… atunci când îi scria, propria lui speranţă îi scria… Biju nu exista…

Judecătorul lovea cu toată forţa trupului său fleşcăit şi umflat şi din gura cu muşchi căzuţi i se prelingeau firicele de salivă, iar bărbia îi tremura spasmodic. Şi totuşi, acest braţ pe care carnea atârna, deja moartă, s-a lăsat iar cu furie în jos, lovindu-1 pe bucătar cu papucul în cap.

— Se întâmplă ceva oribil, a spus Sai plângând şi şi-a acoperit urechile şi ochii. Nu ştiţi? Nu simţiţi? Se întâmplă ceva oribil.

Însă cei doi nu s-au potolit.

A fugit afara. S-a adăpostit la umbra grea de sevă a întunericului, în pijamaua ei albă de bumbac, şi a simţit din plin povara goală a zilei, propria-i inimă, atât de mică, dezgustul faţă de bucătar, faţă de rugăciunile lui umile, faţă de ura judecătorului, de tristeţea ei penibilă şi egoistă, de iubirea ei penibilă, egoistă şi fără rost…

Însă zgomotele făcute de judecător, care continua să-l bată pe bucătar, bufniturile şi ţipetele atenuate de distanţă au urmat-o şi aici. Oare chiar era din cauza lui Mutt…?

Şi Mutt? Unde era?

Vândută unei familii ce nu era în stare s-o iubească, într-un sat de dincolo de Kurseong, o familie obişnuită, ce plătea preţul greu al modernităţii şi luase plasă. Nu le păsa de Mutt. Pentru ei, ea era un concept gol. Se străduiau din greu să înţeleagă cum e să ai un câine de rasă. Însă îi

dezamăgise, aşa cum îi dezamăgise şi viaţa modernă, şi o legaseră de un copac. Din când în când, îi mai trăgeau câte un şut…

Sai se gândi să traverseze *jhora* şi să evadeze la unchiul Potty…

Cine se mai gândea oare la părintele Booty?

Cine şi-l mai amintea traversând podeţul, clătinându-se prin pădurea de bambuşi, cu o roată de caşcaval legată de şaua bicicletei?

Într-o zi, curând, cei din FNEG aveau să vină iar…

Nu te gândi la mine, scumpa mea – ai grijă doar să închizi bine uşa în urma ta când pleci, să nu te trezeşti cu nenorociţii ăia fără căpătâi că intră peste tine…

Când avea să se trezească din beţie, unchiul Potty avea să-şi dea seama că parafase vânzarea atât a proprietăţii sale, cât şi a părintelui Booty, către noi proprietari…

Iar doamna Sen – ea avea să tricoteze puloverul pe care Rajiv Gandhi nu avea să-l poarte niciodată şi despre care Lola şi Noni spuseseră că nici nu ar fi avut cum, pentru că oricum nu se potrivea deloc cu tenul lui rafinat, ca de piersică, de învăţat din Caşmir. Destinul lui avea să fie întreţesut cu al unei tigrese din Tamil, într-un mod mult mai intim decât ar fi visat vreodată doamna Sen, cu puloverul ei cel galben.

Iar Lola şi Noni aveau să comită an de an, pe vremea aceasta, genocidele obişnuite, cu Baygon, pastile şi palete de ţânţari. Din doi în doi ani, Lola avea să viziteze Londra, revenind cu pachete de supă Knorr şi lenjerie Marks and Spencer. Pixie avea să se mărite cu un englez, iar Lola avea să moară de fericire.

— Toţi cei din Anglia visează să se însoare cu o indiancă!

Şi Gyan? Unde era Gyan? Sai nu ştia că îi era dor de ea…

Sai rămase în întuneric, privind la ploaia ce tocmai începuse, aşa cum se întâmpla adesea în nopţile de august. Căzuse curentul, ca întotdeauna, şi televizoarele au sfârâit, iar BBC-ul a fost amuţit de furtună. In case s-au aprins

felinarele. Pleosc, pic, pic, picăturile au început să se scurgă în oalele şi cratiţele puse sub spărturile din acoperiş…

Sai rămase aşa, în mijlocul umezelii răcoroase. Ploaia răpăia pe frunze şi cădea în *jhora,* în pleoscăituri grele şi jucăuşe. Ploaia plesnea, milioane de broscoi exultau, cântându-şi imnul, dinspre Teesta până sus la Cho Oyu, şi mai sus, în munţii Deolo şi Singalila. Înecând sunetele făcute de judecătorul care continua să-l bată pe bucătar.

— Ce se întâmplă? a întrebat Sai, însă gura nu i s-a putut adresa urechii în tot acest tumult; inima ei frântă părea să n-aibă nicio legătură cu mintea; mintea nu-i putea vorbi inimii. „Să-mi fie ruşine…” a zis. Cine era ea… ea, care-şi dădea atâta importanţă, care îşi cerea dreptul la fericire, urlând la soartă, la cerurile surde, ţipând, cerându-şi bucuria care considera că i se cuvine…?

Cum îndrăzneşti… Cum îndrăzneşti să nu…?

De ce n-am…? Cum de-am îndrăznit… Merit… Micul ei suflet lacom… Toanele şi capriciile ei… Lacrimile ei fără rost… Plânsul ei, destul cât pentru toată tristeţea din lume, era doar pentru ea. Viaţa nu avea un singur scop… şi nici măcar o singură direcţie… Simplitatea lucrurilor pe care le învăţase nu mai era valabilă. Niciodată nu avea să mai creadă că nu există decât o singură poveste şi că aceasta îi aparţine doar ei, că şi-ar fi putut crea propria-i fericire minusculă, la adăpostul căreia să trăiască.

Dar ce avea să se întâmple la Cho Oyu?

Bucătarul va şontâcăi spre locuinţa sa…

Judecătorul se va întoarce în camera lui…

Avea să plouă toată noaptea. Cu întreruperi şi cu o sălbăticie egalată doar de ferocitatea cu care riposta pământul la acest atac. Verdeaţa se deschidea voluptuos şi vulcanic; oraşul începea să alunece pe panta dealului. Cu paşi mici ca de furnică şi cu mari eforturi, oamenii aveau să-şi vadă iar de potecile, civilizaţia şi războaiele lor, care vor fi iar măturate de istorie…

Dimineaţa va veni din nou, întunecată sau albastră, limpede sau înceţoşată. Mic dejun, prânz. Judecătorul avea să se aşeze în faţa tablei sale de şah şi, la 16:30, fără să se gândească, din pură obişnuinţă, avea să deschidă gura şi să spună, aşa cum făcea de fiecare dată :

— Panna Lai, adu-mi ceaiul.

Şi întotdeauna pe tavă avea să fie ceva dulce şi ceva sărat…

Sai a rămas aşa…

S-a gândit la tatăl ei şi la programul spaţial. S-a gândit la toate revistele *National Geographic* şi la cărţile pe care le-a citit. La periplul prin viaţă al judecătorului, al bucătarului, al lui Biju. La pământul ce se învârtea în jurul propriei sale axe.

Şi a simţit că-i revine o fărâmă abia sesizabilă de putere. De hotărâre. Trebuia să plece.

Corul broscoilor optimişti a continuat să cânte, chiar şi după ce dinspre răsărit a apărut o fâşie slabă de lumină, de culoarea whisky-ului, când ploaia s-a mai potolit.

În spatele lui Sai, Cho Oyu era încă tăinuit în umbră. Nu-i mai auzea pe bărbaţii dinăuntru. Judecătorul, epuizat, era întins pe patul său. Bucătarul şedea în bucătărie cu umerii încovoiaţi, cu chipul încă încleştat în mrejele unui coşmar.

Sai, ameţită de lipsa somnului, a dat să intre în casă. Însă exact în acea clipă a zărit o siluetă cât un punct chinuindu-se să urce panta prin pâcla norilor ce încă pluteau deasupra văii. Se opri să se uite. Punctul dispăru după copaci, reapăru, dispăru din nou, înconjură versantul şi se ivi iar. Peticul de culoare roz cu galben se făcu din ce în ce mai mare – strecurându-se cu greu printre tufişurile luxuriante de nucşoară sălbatică…

Gyan? se gândi cu un licăr neaşteptat de speranţă. Un mesaj: până la urmă, am hotărât că te iubesc.

Cineva care-o găsise pe Mutt? E chiar aici… E chiar aici, teafără şi nevătămată! Mai dolofană ca niciodată!

Silueta s-a conturat tot mai clar. Era altcineva. O femeie aplecată, ce-şi trăgea un picior beteag după ea. Probabil că se ducea în altă direcţie.

Sai intră în bucătărie.

— O să-ţi fac un ceai, i-a spus bucătarului, care era plin de urme de papuci pe faţă.

Sai a pus ibricul pe foc, s-a chinuit să aprindă chibritul umed. In cele din urmă, acesta a luat foc şi fata a aprins ziarul făcut cocoloş sub vreascuri.

Atunci au auzit poarta zornăind. O, Doamne, s-a gândit Sai cu groază, poate e tot cerşetoarea aia, cea al cărei soţ fusese bătut până orbise.

Poarta a zăngănit din nou.

— Mă duc eu, a zis bucătarul şi s-a ridicat alene, s-a scuturat.

A traversat grădina plină de buruieni şi a ajuns la poartă.

Aici, uitându-se prin modelul de fier forjat, printre ghiulelele acoperite de muşchi, se afla silueta în capot.

— *Pitaji ?* a zis silueta, toată numai volane şi culori.

Deasupra norilor despicaţi a apărut Kanchenjunga, aşa cum se întâmpla doar la crăpatul zorilor în acest anotimp.

— Biju? a şoptit bucătarul… *Biju* ! a strigat apoi, înnebunit de bucurie…

Sai s-a uitat şi a văzut două siluete năpustindu-se să se îmbrăţişeze în pragul porţii date în lături cu putere.

Cele cinci vârfuri ale Kanchenjungăi au fost poleite cu aur, cu acea lumină ce te făcea să simţi, fie şi doar pentru o fracţiune de secundă, că adevărul este ceva palpabil.

Tot ce trebuia să faci era să întinzi mâna şi să-l apuci.

Mulţumiri

Editoarei mele, Joan Bingham, şi agentului meu, Michael Carlisle, pentru entuziasmul lor fără margini şi pentru generozitatea cu care m-au ajutat în tot ce a avut de-a face cu *Moştenitoarea tărâmului pierdut.* De asemenea, lui Rose Marie Morse, David Davidar şi David Godwin. Lui Adelaide Docx pentru ajutorul suplimentar la redactare.

Fundaţiei Santa Maddalena, Eastern Frontier Society, lui Bunny Gupta şi Doma Rai de la *Sukhtara,* pentru faptul că mi-au oferit un birou cu o privelişte extraordinară în timpul celor trei etape esenţiale ale scrierii acestei cărţi.